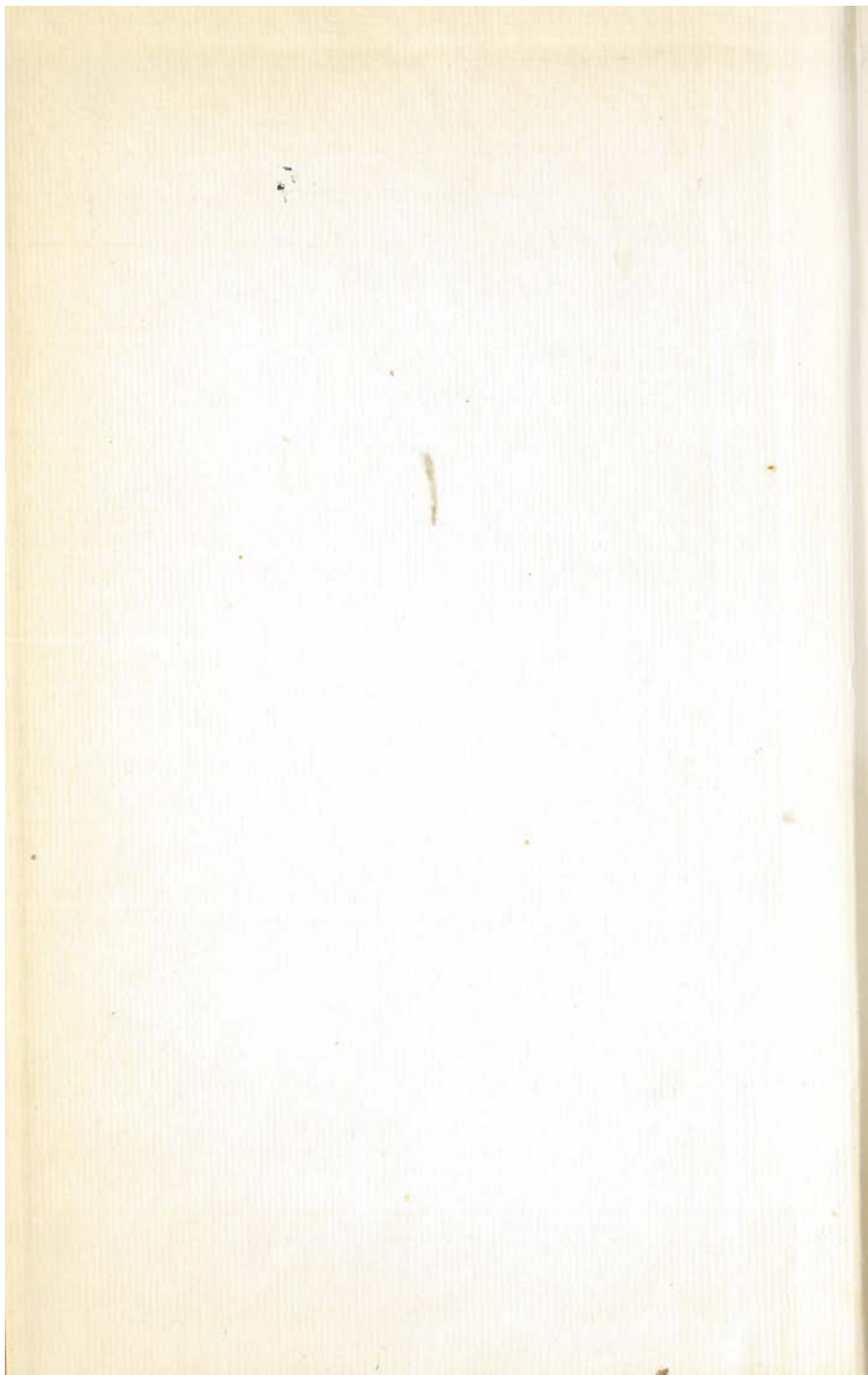

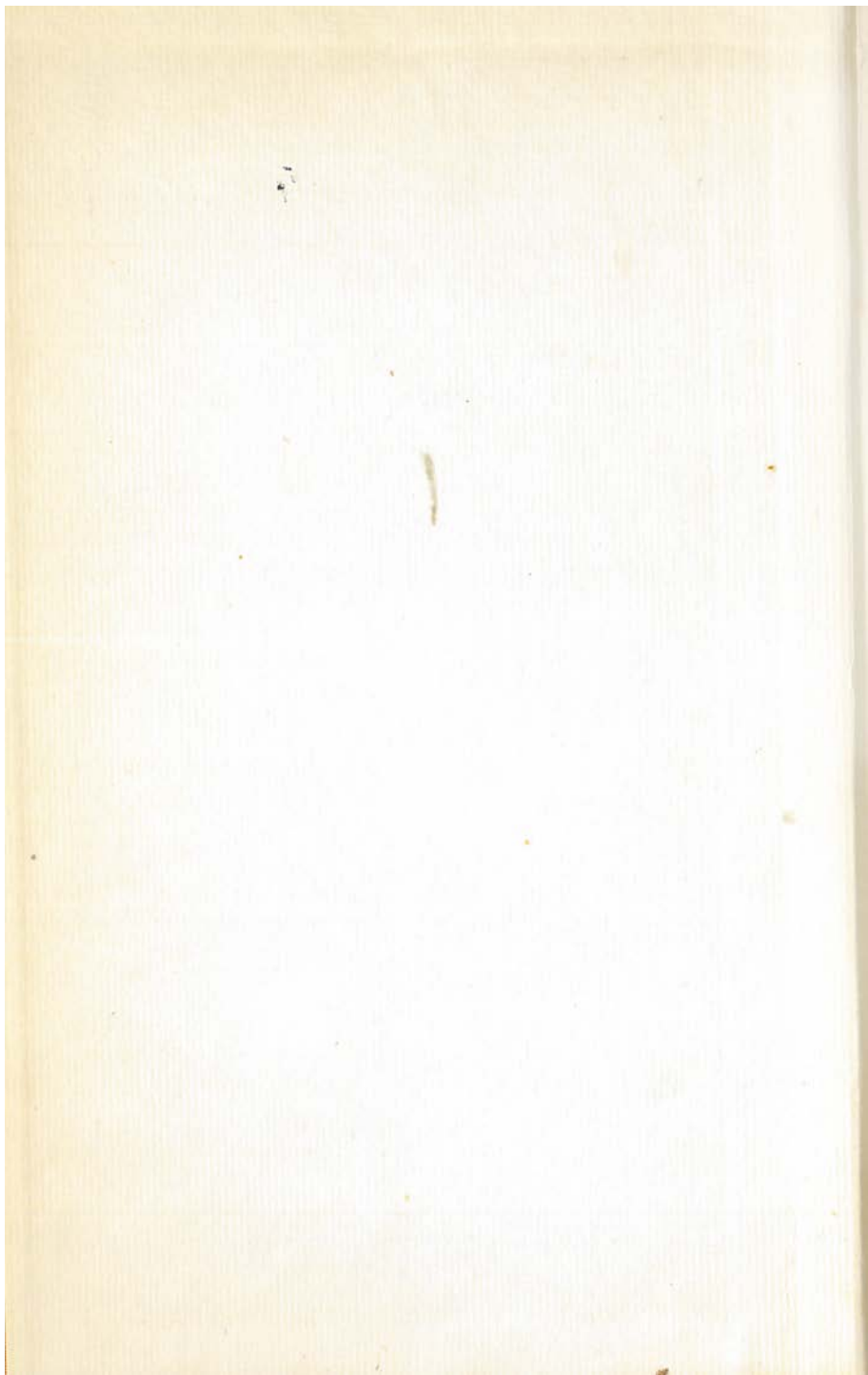
JIRÍ WOLKER

MLADISTVÉ PRÁCE
PRÓZOU

KNIHOVNA KLASIKŮ

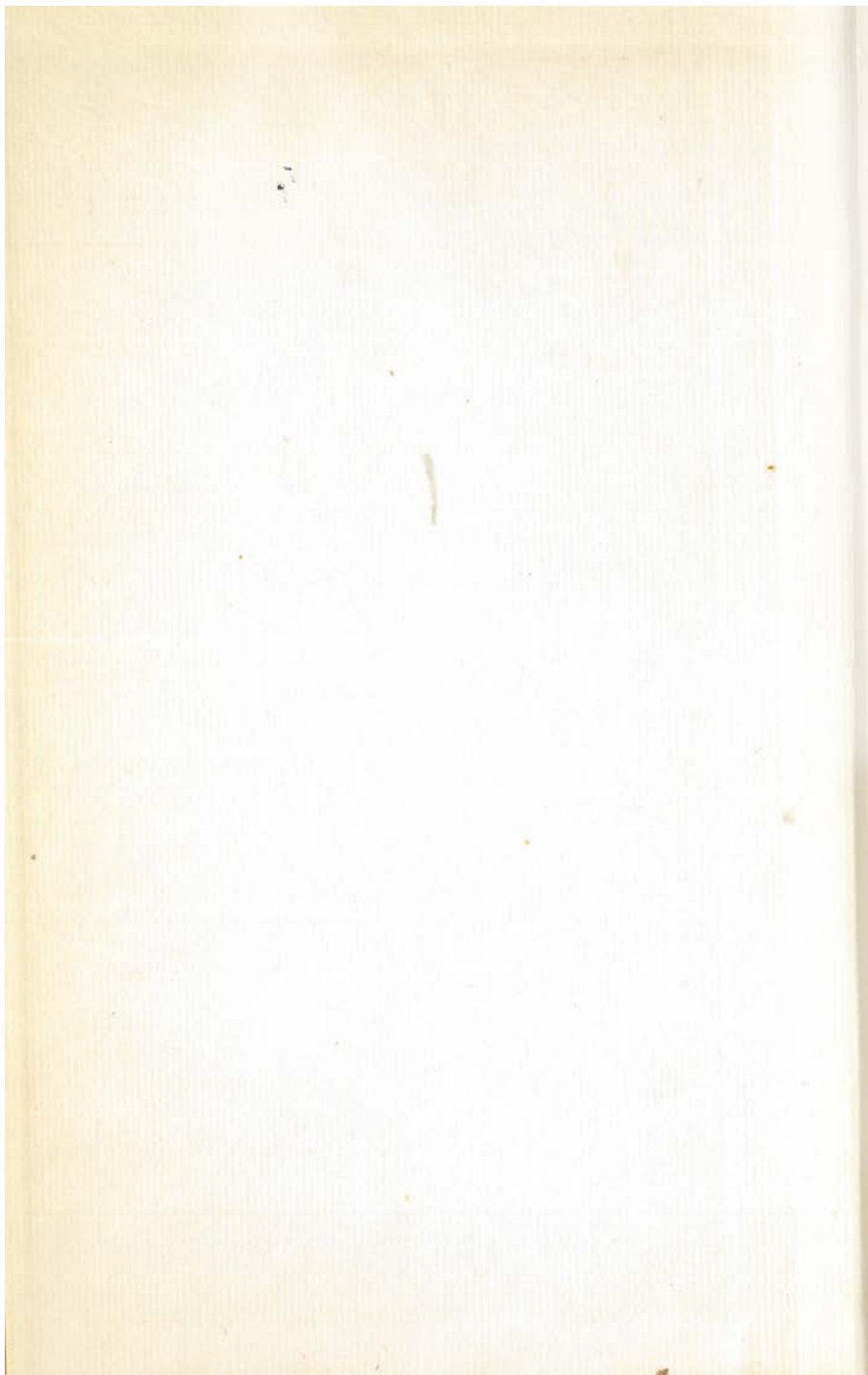

MIRKA KUDRNOVÁ

КНИHOVNA KLASIKŮ

SPISY JIŘÍHO WOLKRA

Svazek čtvrtý

MIRKA KUDRNOVÁ

JIŘÍ WOLKER
MLADISTVÉ PRÁCE
PRÓZOU

KNIHOVNA KLASIKŮ

Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění

Praha 1954

SPISY JIŘÍHO WOLKRA

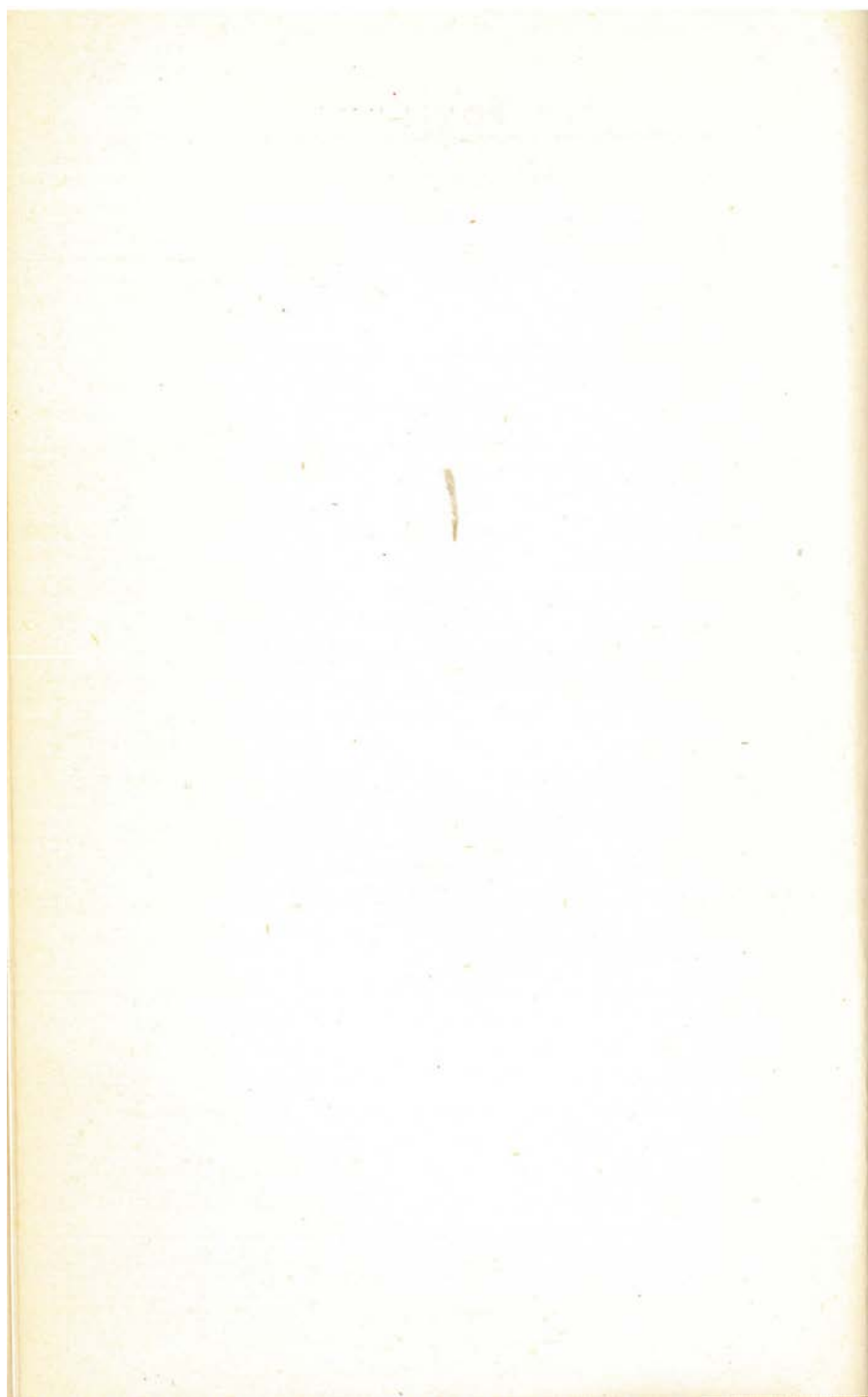
řídí Ústav pro českou literaturu Československé akademie věd

Hlavní redaktor A. M. Piša

Redakční rada: Miloslav Novotný, A. M. Piša,
Zdena Wolkerová

Svazek připravila a doslov napsala Julie Štěpánková
Graficky upravil František Muzika

POVÍDKY

I

Ve třídě českého gymnasia. Žáci sedí zamlkle nad první souvislou latinskou knihou »čítanka Cornelia Nepota« a lámou si hlavy. Jsme tudíž v tercii. V celé místnosti, která svým malým rozměrem nemůže pojmouti tolik žáků, panuje nesnesitelný puch. Všechna okna jsou zavřena, ač venku svítí jasné červené slunce, které posílá své paprsky i přes špinavé sklo okenní do zaprášené třídy, laškuje po lavicích, po skloněných hlavách malých dřívčů, po knihách a naplňuje třídu podivuhodným ja-
sem, ve kterém každé zrnko prachu jest znatelné, ano vypadá to jak by zlatá sprška stále se ze stropu spouštěla. Ale toto nemá pro žáky smyslu. Kdepak tercián — a poetická nálada! Za katedrou, která stojí za posledním oknem, takže nestojí v přímém dopadu slunečních paprsků, sedí profesor. Jest to pán
prostředních let; má malou, lehce přišpičatělou bradku. Na maličkém obličejí jest nasazen zlatý cvikr, z něhož vyzarují jako jehly černé oči, probodávající každého opovázlivce, který by se odvážil obrátiti se od knihy. K jeho úplnému vypodobiznění připadá ještě dosti značné břicho, na němž se houpá ře-
tízek od hodinek.

Ve třídě je ticho. Je slyšeti bzučeti i mouchu, která uvázla ve třídě a hledí se co nejspíše odtud dostat.

V předposlední lavici stojí jeden žák. V ruce drží Cornelia, do něhož zuřivě hledí, ale nemůže z místa. Na jeho bledých
tvářích se objevuje ruměnc. Jest oblečen v krátký, ba až moc krátký letní kabát, bez vesty. Na špinavě modré košili jest uvázána vázanka téže barvy. Jest patrno, že není z bohaté rodiny. Zvedl zrak od knihy a zoufalýma očima pátral po třídě. Ten pohled značil: »Pomozte!« Tu se našla pomoc v osobě jeho
sousedu, který maje pod lavicí knížku mu napovídal úryvek z Themistokla: »Neboť když bez největší příčinlivosti to nebude moci napravití . . .« Stojící se chytl těchto slov jako tonoucí stébla a rychle je opakoval a snažil se dále přeložiti, když tu

se ozval hlas páně profesorův, který se zalíbením jej pozoroval v bídě, pohrávaje si s řetázkem: »Áno, ano, vy také nic bez příčinlivosti nedosáhnete, nanejvýše čtverky, kterou vám za tu vaši pilnost s radostí udělím. Sedněte si, chlapíku, anebo po-
5 dejte mi tužku, ať si poznamenám, jak jste dnes báječně uměl. Jo, Nováku, takhle to dále nepůjde. Vy jste lajdák, celý den couráte po městě na místě učení. Budu si stěžovati písemně vašim rodičům.«

Jmenovaný Novák začervenál se ještě více. Vzal před sebou
10 ležící okousaný zbytek mizerné tužky a podával jej profesorovi. Ten chytl jej a mrskl s ním do kouta a pravil:

»Co myslíte, že já budu psát s takovým klackem! Jestli si nepořídíte do zítřka nové tužky, tak vás potrestám. Žák musí mít své věci v pořádku.«

15 A vzav blahosklonně od okolostojících sehnutých hřbetů tužku, napsal tak, aby bylo možno [to viděti], 4 do svého usmoleného notesu.

»Dostal kulu,« kdosi vydechl vzadu.

»Tak a nyní, Nováku, běžte na místo. Dávám vám poslední
20 lhůtu. Jestli se mi nenaučíte látku za celý běh do týdne, dám vám bez milosti tu nedostatečnou do konference!«

Novák s hlavou sklopenou odešel na své místo. Usedl, položil hlavu na lavici a celé jeho tělo se křečovitě zachvívalo. Byl dítě chudých rodičů. Otec jeho byl chalupníkem v dosti
25 vzdálené vsi, proto bydlel ve městě. Rodiče stěží syna vydržovali na studiích, a proto mu činilo velikou bolest, že profesor Pýcha o tomto jeho poklesku zpraví rodiče. Zapomněl na to, že jest ve škole, a plakal.

»Nebrečte mi tam, nebo vás pošlu za dvěře!«

30 Vzpamatoval se, utřel si oči, podal si knihu, která mu zatím spadla pod lavici, natáhl se a snažil se vypadati klidným, ale při vši jeho statečnosti mu zase vyhrkly slzy.

»Víte co, Nováku, nepřestanete-li, postavím vás do kouta. Jste to student taky! A prosil bych také, když s vámi mluvím,
35 abyste vstal. Nezdvořák, dostane nedostatečnou poctivě zaslouženou a brečí, místo aby dával pozor. Napomínám vás teď naposled.«

Profesor v rozhorlení povstal, udeřil rukou o stůl, až se mu bříško zatřepalo. Novák po skončené řeči usedl. Neviděl před sebou nic. Jen mu hučelo v uších. Hleděl do knihy, poslouchal školskému hlasu jakéhos žáka, snažil se uvědomiti, co povídá, ale marně. Myšlenka se honila mu za myšlenkou, až jej vy- 5
svobodilo zvonění. Byla již poslední, pátá hodina, žáci vstali, řemeslně se pomodlili a odcházeli . . .

Novák vzal mechanicky pero, knihy a sešity, posadil čepici a vyšel za ostatními.

»Tys to dnes dosekál v latině, Jane!« ozval se u něho hlas 10
jeho spolužáka Svozila, »ale nic si z toho nedělej, však víš, jaký profous je Pýcha. Nadří na zítřek překlad a bude dobře. Na to on moc dá!«

»Ja, kdybych se jenom mohl doma učit. Přijde Štěpán, ten, co chodí do akademie a bydlí se mnou, a nedá mi po celý večer 15
pokoj. Já tam nemám klidu. Kde mám, bože, pracovat? Co umím tu trochu, to všechno dělám ráno, když on ještě spí. Včera právě mě pokoušel dlouho do noci, že prý mám špinavou košili, maminka mně ještě neposlala, prý až na prvního. Ráno potom jsem se nevybudil až o sedmé. Potom už jsem se 20
učit nemohl. A konečně kdybych ti měl říci spravedlivě, já se nerad učím. Mě to netěší, a těšit nebude. Na studie byl bych nešel za nic na světě, ale když tatínek mě tak nutil. Že prý budu pánem a kdesi cosi, jako by řádný rolník na vesnici nebyl pánem. Já myslím, že každý s l u š n ý člověk, ať jest to dělník 25
nebo hrabě, jest pánem, kdežto jiné i při sebevětším bohatství nepokládám za schopny býti pány. Pány sebe a sobě totiž myslím.«

Co takto vyprávěl, již jej Svozil, výborný a nadaný žák, neposlouchal. Bylo mu sice Nováka líto, ale nerozuměl dobře 30
tomu, co praví. Mu bylo hračkou se učit, a proto se učil rád.

Co tak mluvili, prošli mnoho ulicí a vešli přes náměstí do malé přílehlé uličky.

»Nu zde se rozloučíme,« pravil Novák, »zítra na shle- 35
danou!«

»Nazdar!«

Podali si ruce. Rozešli se. Svozil odešel několik kroků, obrá-

til se ještě jednou a spatřil Nováka vážně vstupovati do malého, odřeného, stařečku s vráskami podobného domečku.
Potom se obrátil a upaloval domů.

II

5 Novák prošel tmavou předsíní, vstoupil na dvorek, který byl naplněn odpadky všeho druhu. Prošel tímto smetištěm a octl se u dveří, na nichž byla pomaštěná cedulka »František Neuheiser, krejčí«, a vstoupil do světnice. V prvním okamžiku neviděl nic, neboť celý pokoj byl zahalen čpavým dýmem. Bylo
10 zřejmo, že tu se něco přihánilo.

»Janku, kdepaks byl tak dlouho? Již půl druhé. Takoví lajdáci, jak jsi ty, nedostávají oběd. Již's zde měl být dávno. Ostatně já se s tebou ještě vypořádám.«

15 Toto ozvalo se z kouta, kde u kamen seděla skrčena nějaká osoba, oděná pouze v kalhoty, které byly špinou až zešlé, měla na sobě tlustou, špinavou košili. V ruce držela nějaké hadry, které snažila se sešít. Při posledních slovech povstala a blížila se k Novákovi, který strachem se chvěje stál opodál, opíraje se o židli.

20 »Kdes byl?«

»No, přece víte, — ve škole.«

»Do půl druhé, co, již půl hodiny měl bys být tu. No, ale pan Novák se asi procházel po městě, pravda, zapomínaje, že doma je práce. A co tak hledíš do země, co!«

25 Novákovi se zajiskřilo v očích, na rtech cítil jakousi slanou chuť, neboť jej cosi těžkého udeřilo do obličeje.

Spadl na zem.

»Ty mně budeš chodit po městě, no počkej!«

Kdosi jej silně kopl do zad, takže až bolestí vykřikl:

30 »Nebijte mě!«

»Ty budeš na mě křičet, již jdu pro hůl, to líp přilehne.«

Novák rychle povstal, dovrávorál se do vedlejšího pokoje, nečekaje na další rány. Pokoj tento se skládal z omšného nábytku, ale byl lepší předešlého. Byl sice malý, neboť skoro

všechnu prostoru v něm zaujaly dvě velké postele a pohovka. Naproti těmto velikánům byl velmi malý, ba přímo filigránský stolec, divného slohu, na němž byla zmuchlaná vyšívaná pokrývka. Uprostřed ní byla velká skvrna od kávy. Do světnice padalo světlo dvěma okny, z nichž jedno mělo rozbitou horní 5 tabulku. V koutě byla těžká, masivní skříň a vedle ní lehký, studentský kufříček.

Novák hodil knihy na stůl a padl na pohovku. Pohovka byla proti oknu, z něhož se rozprostíral pohled na dvůr. Byl úplně vyčerpán, bez myšlenky. Ba vůbec myslet nemohl. Rány nesl 10 s tupostí, ani slza mu nevyskočila. Tyto výjevy se mu daly velmi často. Byl již otrlý. Na dvoře přešel pes mávaje ohonem. Kdosi jej volal. Pes spěchal. Potom slyšel rány a vytí psa.

— To ty, potvoro, vypils to mléko — — A zase vytí.

— Já ti dám — — 15

Bezděky se pohnul a ucítil ránu v boku. Nahnul se a zpozoroval, že má na šatech krvavou skvrnu. Tekla mu totiž krev z nosu, jak tak dostal. Cítil ještě v ústech slano.

»Jako ten pes!« povzdychl a zamyslíl se.

Vzpomínal na domov, co tam dělají v té bílé a čisté víscce, 20 a on zde v té špině tak bídne živoří. Vzpomínal na své šťastné dny tam prožité. Na jeho výpravu do města. Úmysl matčin dáti jej na školy. Na svůj odpor.

Tak zase mu myšlenky přeskočily na to, jak ho otec zavedl sem do tohoto bytu. Tehdy tu bylo čisto, mistr se kláněl 25 a vzpomíná na jeho slova, s potměšilým úsměvem doprovázená: »Panáček se bude mít u nás dobře, pane, ó dobře.« Ten tón hlasu se mu zdálo, že nedávno slyšel. Ano, byl to on, ten sám, jak kdosi laskavě na dvoře volal na psa a potom jej zbil . . . 30

Cítil slabou horkost, proto svlékl svrchní kabát a lehl na pohovku. Myšlenky se mu nyní míhaly v hrozném chaosu. Jedna se ztrácela, vynikla druhá a to všechno točilo se jako kolem své osy — kolem jeho domova. Ten mu stále tanul na mysli, ten jej přitahoval jako zázračný magnet. Proč jej dali sem, do 35 toho zakouřeného a tak odporně špinavého města, kde nic není než ty komíny, dým a pár dělnických domků děsně špina-

vých. Nic se mu tak neprotivilo jak ta špína, ta ukrutná špína.

Podíval se kolem, uviděl ten dvůr, to smetiště, tu špínu a zakryl si oči. Nechtěl to vidět. Jak jinak je doma. Doma na dvoře, na poli a v lese. Ach, — bolno vzpomínat. Tu ucítil

5 novou myšlenku, která neodolatelně se mu vtírala do mozku.

Proč tu vlastně jsem?

Proč tu jsem! Již ani neví, jak se sem dostal. Vzpomněl si na matčino přání jej míti knězem.

10 »Ale já nechci být ním, chci zůstat doma, neb aspoň ven odtud, ven z toho brlohu a špíny.« Vidí tu starost doma o peníze, jak se každý krejcar shání, a on tu je přece. A proč tu je? Vždyť se učit nechce a nebude. Totiž nemůže. Snad by se naučil, ale tu ne. Tu rozhodně to není možno.

15 »Ty budeš pánem. Jistě velikým pánem,« slyší slova dědečkova, kdy šel na studie. Ha, pánem —

Zasmál se. Zabořilo jej v boku. Pánem — Co je to být pánem? Proč mám být pánem? Pánem být — doma to něco jiného, doma by chtěl být vším, ale — jen doma. A co je to být pánem?

20 Vzpomněl si na jedno nedělní odpoledne, ještě co byl doma, kdy doma viděl ve stáji dva šviháky, prý z Prahy, v dlouhých kalhotech na konci rozstřižených, v kabátech, bílých vestách, s hůlkami v rukou, obrovskými límci a se strašnými knoflíčkami v manžetách, s cylindry na hlavách, kterak laškovali s jednou služkou od krav, s dosti poskvrněnou čistotou.

25 »Marino, s námi?« ... slyšel hlas staršího ... Kývla. Zasmáli se.

Páni. — Páni. Takovým pánem... Myšlenky se mu míchaly, oči zavíraly a on usnul...

*

30 »Kdepak je? Áha, vida jak si panáček pěkně hoví. Copak mu schází?«

Tato slova probudila Nováka z hlubokého, bezesného, těžkého spánku.

»A jak se učil pilně!«

35 Namahavě pozdvíhoval se z pohovky a spatřil svého spolu-

bydlícího, věčného studenta Štěpána Všetického. Byl to žák vyššího gymnasia, který teprve přišel ze školy. V ústech měl cigaretu, v levé ruce držel asi dvě školní knihy, z nichž mu čouhal jakýsi román v červené obálce. Měl na sobě nedávno nový oděv, který velmi se lišil svou úpravou od bídného zevnějšku Novákova. 5

Ku podivu bylo, že Všeticka, ačkoliv prováděl vždy takové neplechy, jako že bral mistrovi tabák, bil se s Novákem (vždy to odnesl Novák), rozbíjel okna, což nedávno udělal doma, vracel se pozdě z hostince silně podnapilý, přece se s mistrem mnohem lépe snášel než Novák. Ba byli spolu přímo kamarádi. To asi proto, že Všeticka často mu daroval nějakou tu cigaretku neb nalil skleničku vína, které měl vždy pod postelí. Zvláštní však u jeho povahy bylo, že ačkoliv již z mládí byl notorickým alkoholikem, přece se velmi staral o svůj zevnějšek. Míval často nové šaty, na něž bral peníze neznámo odkud, poněvadž jeho rodiče nebyli zámožnější Novákových. Tyto držel pořád v klamu. Neřekl jim o svém špatném prospěchu, jen na nich nelítostně vydíral peníze. Rodiče jeho bydleli kdesi v horské víšce. Byli to nepatrní, dobromyslní, ale velmi prostičtí lidé, takže na dopis Všetického: »Rozbil jsem ve škole plusquamperfectum, zašlete mi rychle 4 zlaté!« ihned odpověděli zásilkou peněz bůhvíjak sehnanych, které se rozplynuly v kapsách šosatého Všetického kabátu za jednu noc. 10 15 20

Novák se úplně zdvihl, povstal, podíval se na knížky před ním ležící a pravil: 25

»Ah, bože, já se mám učit!«

»Já také,« děl Všeticka se zkroušeným úsměvem. Sevlíkl šaty a pravil: »Vykartáčuj je, jdu večer na „bál“!«

Novák zaraženě naň pohlédl, pohodil vzdorně hlavou a pravil: »Ne!« 30

Všeticka shodil jeho knihy se stolu, plivl na ně a povstal.

»Mizerný dřiči, vyčisti mně ty šaty!«

»Nejsem tvůj sluha!«

»Cože ti to napadlo mi tak odmlouvat, tobě, takovému synáčkovi! Dej si pozor, ať tě nezkruším! Ostatně já se s tebou nebudu zlobit a řeknu mistrovi, ten se s tebou spraví.« 35

Hodil své knihy na postel a odešel do vedlejšího pokoje.

Novák stál doposud uprostřed pokoje a díval se za ním.

»Toto já nesnesu již déle. Copak jsem sluha, já — hu, pán! Napíši o tom domu, v tomto týrání déle není možno zůstat.«

5 Vzpomněl si na dřívější své dopisy, na které mu byly odpovědí listy, ve kterých byl napomínán, aby jen v učení ještě setrval, ještě aspoň ten rok, že prý to není tak zlé, jak si to představuje, jen aby se učil a učil.

Marnost nad marnost.

10 Všeticka vstoupil do pokoje nesa rozžehnutou lampu. Nepromluviv na Nováka ani slova, usedl ke stolu, položil klidně nohy na Novákovy knížky, vytáhl si svůj román a čta hltavě pojídal.

Novák si vzpomněl, že by měl také jíst. Jelikož si stravu na večeri kupoval, musel si jít do města. Vzal tedy klobouk, obléknul se a vyšel ne z toho důvodu, že by měl hlad, ale že 15 chtěl se alespoň trochu vymaniti z tohoto ovzduší. Vyšel ven doprovázen jsa hlasem mistra, ať brzy přijde, sice že bez milostí zamknou, a vyšel na ulici.

20 Světla ještě nehořela, ale bylo již dosti temno. Chodil po ulicích, hned pozoroval ruch a hned se zamyslí, že co chvíli do někoho vrazil. Hlas hodin bijících devět připomenul mu, že jest čas jít domů. Přijda domů vzpomněl si, že šel pro večeri. Zapomněl na ni. Proto už nevyšel a vzpomněv si na budoucí 25 zkoušku zasedl k latině.

Všeticky doma nebylo. Byl asi na »bále«. Rozsvítil si, otevřel zaschlý kalamář, v kterém bylo tak málo inkoustu, že při namáčení se musel nahýbat, a počal pracovat.

30 »Nejde to,« pravil po chvíli, když po úsilovném namáhání nemohl těkající myšlenky soustřediti na jeden bod. Seděl nad knihou, ale neučil se. Hleděl na písmena, ale neviděl je. Nebyl přítomen duchem.

Jak tak dlouho seděl, sám nevěděl, až hlas hodin bijících dvanáct jej vyrušil. »Hodina duchů, hm,« — zasmál se. Nebyl 35 sice pověřivý, ale přece mu přeletělo lehké zamrazení po zádech.

Upomenul si, nač tu sedí, a se zdvojenou pílí počal dříti.

Učil se, vše okolo mu bylo ničím, učil se namahavě slovo od slova, aby aspoň když ne vědomost ukázal dobrou vůli. Nevšiml si, že čas již valně pokročil a že v lampě dohořívá.

Vtom něco zašramotilo. Klíč zarachotil ve dveřích a po několika temných úderech otevřely se dvěře do jeho pokoje a na prahu stál Všeticka. 5

»Hele, tu ještě světlo, a již jsou dvě pryč! Snad jsi si zde neudělal také ples?«

Uzřel knihy na stole, odplivl a pravil: »Tys se učil? Bídny dřiči! Již ti to nic nepomůže. Pýcha mi říkal, že s tebou 10 prý a se mnou jest již amen. A proto nač se učit? K čemu? Hloupost, ku které přistupují jen takoví hlupci jako ty! A mimo to myslíš, že budeme společně platit za petrolej, když ty celé noci vysvítíš. Vidiš, lampa již bliká!«

A opravdu lampa blikajíc ozařovala svým matným žlutým 15 světlem celou světnici, svítila na Vseticku, který toto domluviv jal se zeslíkati, a vrhala na stěnu jeho obrovité stíny ku podivu znetvořené.

Novák seděl doposud u stolu a hleděl naň, jako by nechápal, kde je. A také nemohl si hned uvědomiti, co se s ním stalo, jak 20 se z učení vytrhl. Cítil jen neobvyklou tíhu na víčkách, znamená to, že jest již unaven.

»Nebudu to platit,« opakoval ještě Vseticka.

»No nezlob se, však já to nějak zapravím.«

»To bych si také myslel. Však já . . .« 25

Vtom lampa silně zablikla, osvětlila naposled celý pokoj a zhasla docela. Vseticka zaklel: »To je skrz tebe!«

Octli se v úplné tmě.

»Vidiš, darebo, jak se teď svleču? Teď nevím, kde mi to 30 vypadly kalhoty.«

Škrtl sirkou, světnice znovu zazářila žlutým umírajícím světlem a polosvlečený Novák spatřil drahocenné kalhoty jeho na zemi, na té špině. Novák věděl, že se ještě něco strhne a proto rychle do postele.

Vseticka toto spatřiv zlostně vykřikl, chytl kalhoty, mrskl 35 jimi Novákovi do obličeje a zařval:

»Tos ty tam vhodil!«

Chytl ho levou rukou pod krk a pravou jej několikrát přetáhl svými šráky, které držel v ruce, až Novák zakřikl.

V sousední síni zašramotilo a ozval se mistrův hlas: »Ticho tam!«

5 Všeticka jej pustil, dav mu naposled ránu pěstí do žeber, a hodil jej na postel a sám lehl surově se směje.

Novák zabořil hlavu do peřin a potichu zavzlykal. Rány necítil, jen úplné vysílení. Klesl jak byl na podušku a ucpal si jí ústa.

10 »Bože, bože můj, jestli to tak půjde dále, stane se mi něco hrozného, něco hrozného!« zavzdychl a klesl. Všeticka již spal.

Ráno se probudil s hroznou bolestí hlavy. Slunce svítilo již do pokoje a kreslilo na podlaze zlaté skvrny, které vyzařovaly do pokoje. V pokoji panovalo nesmírné dusno. Na zemi ležela 15 rozbitá lampa a okolo vylity zbytky petroleje, ohavně páchnoucí.

Novák vstal a tu ucítil hlavu ještě více. Proto lehl si nepřikryt ještě na lůžko a přitiskl si studenou část peřiny k čelu. Najednou si vzpomněl, že již asi bude čas jít do školy. Vyskočil. Všeticka již byl asi pryč, neboť jeho rozházená postel byla 20 prázdná. Rychle se podíval na hodiny.

»Bože, ono již je půl deváté!«

Rychle popadl nejbližší mu kus šatu, hodil jej na sebe a se zdvojenou rychlostí oblékal druhý. Potom nasadiv si klobouk 25 rychle chytl všechny knihy, co mu zbyly na stole, a hnál se ven.

Vedle nikoho nebylo, proto rázem minul dvorek, síň a uličku, běžel přes náměstí a vrazil do budovy krátce před první přestávkou. Čekal u dveří své třídy. Věděl, že bude rámus, ale byl již od nevyspání a všeho tak tupý, že si ani nepřipomenul, koho as mají. 30

Zvoní!

Prázdné a pusté chodby naplňují se křikem, který postupně stoupá a vlní se jak rozbouřené moře. Za chvíli panuje hluk k nepopsání. Obrátil hlavu, neboť se otevřely dveře a vycházel 35 — katecheta.

Byl to vysoký statný muž, obleknutý v přilehavý šat světský, bystrých černých očí, na nichž se mu leskl zlatý cvikr.

Spatřiv Nováka zvolal: »Á, proč tys nepřišel?« Oslovoval totiž důvěrně všechny své žáky slovem ty (nebo ty osle). Novák ze sebe vykoktal cosi o bolení hlavy a zaspání, dření a jiné, než katecheta máchl rukou, při čemž se mu zastkvěly bělostné manžetky se zlatými knoflíčky, a pravil: »Zaspals, — no dobrá, 5 však jdu právě k řiditeli. Můj milý, škola není holubník, a kdyby i holubi přicházeli jako ty, i nejmírnější holubář by se zbláznil, neb to je již po třetí, co tak brzo přicházíš! Ostatně nebudu se dlouho s tebou špinit, třídni, máte Zichu, že jo, — ten si ti s tebou již spraví.« A pružným krokem, pohrdavě se 10 usmívaje, odcházel. Co toto mluvil, shromáždilo se kolem Nováka množství žáků, naslouchajících hovoru katechety.

»Ten tě sjel, co?«

»Dobře mu tak, já bych si mohl také přijít každý den pozdě.« 15

»A cos dělal doma, zaspals?«

Novák neodpověděl žádné otázce, nýbrž bral se se sklopenou hlavou do třídy.

III

Uplynulo několik dní. Novák dřel ve dne v noci, aby vyna- 20 hradil to, co přes celý rok zameškal. Učil se strašně, nejedl, nepil, jen stále v ústech měl latinu, pro nic jiného neměl smyslu, jen pro to, a také brzy vypadal jak smrt, jen kost a kůže.

Jednoho dne, bylo to dva dny před zkouškou, když se vracel 25 ze školy, zpozoroval, že slunce praží do ulic, že jest horko, krásně. — Při vzpomínce na krásno vždy vzpomněl na domov. Neboť symbolem krásy byla mu ta víska položená daleko na horách. Vzpomínal, že v takový čas nejraději býval na poli, kde sedával na kopcí, na svém oblíbeném místě, dívaje se na 30 lán polí před sebou, na západ slunce, a že vracel se domů až pozdě večer uchvácen jsa divadlem přírody. Napadlo mu, že dnes, snad odpoledne, mohl by také snad se jít podívat za město do polí, by trochu okrál z toho dření, a konečně že může 35 vzít knížku s sebou.

Doma rychle poobědval, a ani neodpověděl na mistrovi otázku, kam jde, vyrazil ze dveří a snažil se co nejrychleji vyjít z města.

Prošel vyprahlými ulicemi, plnými pachu, kouře a potu, 5 ulicemi, kam ani slunce nemohlo svého zraku obrátiti, kde čněly vysoké chladné zdi vzdorně proti slunci, jako by nechtěly ukázati, jako by se styděly ukázati zářnému slunci ty hromady rumu a smetí, papírů, směsici řevů lidí a zvířat.

Když minul tato místa lidské práce, přišel do dlouhých ulic 10 malých dělnických domků.

PŘED VYSTOUPENÍM

Mamaša chystá se k vystoupení v »Národním«. Sedí před vysokým zrcadlem, spravuje účes a naříká. Má vystoupit v proslovu, ale opozdila se s frizúrou a vlas ne a ne se poddat její ruce. Na její vyhublé tváři střídá se vlna zlosti s vlnou 5 strachu.

»Proč jsem jen chodila dnes odpoledne ven, proč?«

Otec ve spodních kalhotech utahuje si vázanku a s výrazem uspokojené převahy a spokojen jsa, »že přece na jeho slova došlo«, praví: »Já ti to dávno říkal, — neposlechlás. Znáš tě, 10 znám.« Utahuje kravatu a pohlíží na nervosní její postavu.

»Mně se ovšem nikdy nevěří.«

Mamaša přehrabuje se v krabicích, pálí si vlasy na čele, nervosním smutným hlasem odpovídá: »Bůhví, nikdy již to neudělám. Ne, neudělám.« 15

Otec jest spokojen, píská si a obléká kalhoty.

»Bože, já nebudu hotova! Co si počnu, již jest sedum hodin a já ještě nemám ani frizúru.«

»Proč jsi si nevezla frizérku?«

»Ale, vždyť mi to jde vždycky docela dobře, ale dnes ne a ne. 20 Celá již se chvěju!«

»Podruhé si vezmu to strojení sám do práce.«

»Ale nikdy, nikdy to již neudělám. Věř mi, mám trpkou zkušenost.«

»Pozdě,« směje se otec, ale pomáhá jí. Na stole hromadí se 25 krabice, vlásenky, šály, stužky. Na zemi jest chaos papírů stále chřestících pod nervosní nožkou mamašinou.

Skvosty pletou se jí s jehlicemi, vše ztrácí, hned zapomíná, kde si co dala. A v hlavě spleť jako všude okolo. Jen otec zachovává svou matematickou vážnost. 30

»Proboha, kde je moje brilantová náušnice? Jednu zde mám, a druhá kamsi se poděla. Musí být zde.«

Hledá marně náušnici, plete přitom páté přes deváté. Napolo oblečený otec obskakuje nyní kolem ní a hledá také, neboť 35 ztráta náušnice jej patrně dojmula.

»To tak scházelo,« naříká máti a slzy jí vstoupají do očí. Cítí se bezmocna a přeje si jen vyváznouti z tohoto hrozného postavení.

5 Služka, Karel, v jedné ruce s obrovskou puškou, s kterou si před chvílí hrál, hledají náušnici. Otec běhá po pokoji a nadává. Mamaša bezmyšlenkovitě převrací zásuvku, do které již se stokrát podívala.

»Oblékej se, třebas se najde.«

10 »Ne, bez ní já nepůjdu. Beztoho mám to již vše zkaženo.« Pláče a otírá si napudrovanými prsty tvář. Ve své imposantní frizúře vypadá ještě ubožeji.

»Už ji mám,« pojednou vykřikne s radostí, »byla zde v zásuvce. A jak daleko se zakutálela!«

15 Radost brzy ochabuje, když vidí na hodinách půl osmé. S pláčem za pomoci otcovy se obléká.

»Ne, nevím, jak to dnes provedu.«

Karel bere nad ní hroznou účast a div s ní nepláče. Ohání se puškou a boří potom hlavu do odkryté postele.

20 Konečně ustrojení vypijí číši jakéhosi vzpružujícího prostředku [a ona] se slzami v očích obléká kabát.

Otec poněkud rozmrzlý, ale nyní uspokojený, praví: »Však to nemuselo být. Pojď!«

»Ne, nerozčiluj mne, celá se chvěju.«

25 Třesoucíma se rukama zapíná poslední knoflíky, utírá kapsníkem slzy a sbíhá dolů.

Otec naráží klobouk a jde klidně za ní.

DOJMY

Svému miláčkovvi věnuji těchto pár črtů, své milé duši a lásce; však nedám jí je čísti, zůstanou jen moje, moje vlastní a ryzí.

Nepsal jsem si nikdy zápisků, neboť nesnesu práce pravidelné a vnucené. Má hrozná, nespoutaná duše se protiví všem okovům, i sebelehčím, které by její absolutní svobodu poutaly. Nyní však přece budu psát, abych zachytil svou rozvířenou dobu první své děsné a plodné lásky. Nebudu hledat slov, odpoutám se od svého rozumu (který žije se srdcem ve stálém rozporu) a budu psát prostým citem a vášní, které sídlí v srdci.

Píší . . .

Milujeme se již dlouho. Tak dlouho, že musela mi již stačiti doba, abych Ji dokonale poznal. Však ne, duše jiného jest stále neproniknutelnou, a zvláště ženy, ženy, již milujeme. Hle, dnes stojím na docela jiném stanovisku k ní než dříve. A naše vztahy se budou měnit stále, duše naše se vyvíjejí, rostou, i poměry se mění a my budeme si stále jiní a jiní. Dnes stal se veliký, základní převrat v naší lásce. Převrat, — po přečtení jejího deníku.

Její deník.

Dala mi jej po velikém boji. Myslíla, že snad po přečtení nebudu ji již tak milovati. Po přečtení jejích bývalých lásek že nebudu takový k ní jako dříve. Doufala správně. Však nikoliv ve zlé, ale v dobré se po přečtení vše obrátilo. Poznal jsem v její duši struny, které jsem neslyšel, struny horoucí lyriky a čistého ženského srdce.

Hle, její deník! — Každý člověk před jinými jest jiný. Skrývá cosi v sobě, co nechce ukázat. Skrývá city, které zvučí v něm jen ve chvílích ticha a samoty. Tak i ona. Nečekal jsem, že by její deník byl tak vysoké úrovně umělecké, tak životní a procítěný, myslil jsem, že bude to prosté, naivní epické vy-

pravování. Ona mi řekla: »Jest naivní.« Hle, styděla se za to, za své vlastní city, své tajné a nikomu neznámé. Styděla se za nejsvětější část své krásné duše, za své boly a lásky. Jsem smuten, velice smuten přečtením jejího deníku. Proč, — pokusím se sám sobě vysvětliti.

Všechny stránky jejího deníku jsou pokryty pravdou, čistou vykryštalizovanou pravdou, která voní jako plané růže na vysoké skále vyrostlé volně a nespoutaně. Věčně smějí se do větrů i modrého azúru růžovými svými lupeny, ač uvnitř v kalichu hlodá je bolest. »Kdy budeme vyvráceny, kdy zhyne?« Takový jest můj miláček. Nepochopená, naprosto nepochopená bytost, v níž tají se proudy a zdroje jasné duše, překrásné drahokamy ženy, zářící v srdci skrytém pro nezasvěcence. Jak dříve jsem ji miloval, ji veselou, trochu lehkomyšlnou, rozmarinou Mařenku, tak teď miluji ty světlé, doposud skryté paprsky její duše, o kterých jsem u ní jen snil, ale pevně byl přesvědčen, že u ní nenajdu. Jsem však smuten, velice smuten, neboť jsem zároveň poznal, čím jí byla první její láska. A proč jsem smuten? — Jen proto, že tato světlá bytost věnovala ji tomu, který ji nepochopil, nemohl chápat, který při každém setkání smyslně se třásl, hleděl na její tělo, toužil utrhnout, přivonět a odhodit. Tomu, kterého znám, znám tak dobře.

Její listy o něm jsou provanuty takovou láskou a něhou, jak jen první láska dívčí býti může. Jsou tak životné, že srdce mi pukalo bolestí, když četl jsem. A tato bolest leží na mně i nyní. Taková klidná bolest nekonečná. Vidím tu svou drahou bytost, kterak první květ, pupen dávala úpřimně jinému, jinému, zatím co já jsem tu čekal a stál chvěje se a sténaje, touže po lásce a rozevíraje náručí nadarmo. Celá první i druhá kniha jsou prodchnuty tou láskou. Bojí se o něho, prosí Boha za něj, pečuje o něho, hladí jej v myšlenkách svými rukama, a mně... ryje srdce! Ta dobrá a vznešená! Věděla to, poznala to instinktem ženy, když mi tu knížku první podávala a prosila mě: »Čti to a zapomínej!«

Bohužel v mé povaze jest ten rys, který káže: »Čti, rozbírej. usuzuj a vzpomínej!« Čím větší bolest v srdci, tím více si jí vážím, ne jako své milé, ale jako člověka velkého srdce a veliké

lásky. Vždyť nezáleží na tom, koho milujeme, vždy na tom, jak milujeme. A ona ho milovala celým životem a srdcem. I tehdy, když ji zradil, ohavně, nečestně.

A tehdy jsem se namanul já. Já, který čekal na chvíli, kdy budu moci vybojovat na ní svou lásku! Chvilu ta přišla, a proč, 5 proč jsem se po ní vrhl! Myslel jsem, že jest jak jiné.

Proč, osude, proč jsi mě tak ztrestal?

Přichází doba bolestí. Trny vyznačeny jsou v deníku jasně a zřejmě. Každá stránka otevřená rána, každé to zakončení pro mne hrozné: »Evžénku, Evžénku, spi sladce, můj drahý...«, 10 ne, nemám síly vypisovat vše. Nevidím na papír. Cosi vlhkého mi kalí oči a cosi studeného otrásá srdcem.

Hle, tuto starost o něho postřehl jsem hned. Také zpozoroval jsem již dříve, že v našem poměru nebylo o ní ani známky. Já mohl jít jak chtěl, uvázat si šálu jak chtěl, na zádech odnést 15 třeba celou zídku, — neřekla mi nic. A u něho, poslouchá, jak hraje na varhany, s tlukoucím srdečkem. O mně, když jsem hrál, ani se nezmínila.

Nezazlívám jí to, ne, vůbec ne. Miluji ji tím více, neboť ona dovedla milovat. Padám před ní a smáčím slzami prach u jejích 20 nohou. A ona, chuderka, snaží se to vymluviti: »Měla jsem s ním jen třikrát rande; tolik polibků, jako u nás, nebylo atd.« Na to se, můj miláčku, láska neměří. Tu měří srdce, duše a dojmy, které *mu* ji tak štědře naměřily.

Přichází láska se mnou. Nejdříve jsem »Jiřík«, pozděj Jirka. 25 Kolísá mezi mnou a ním. On ji zradil, ale ona stále miluje. Rozhoduje, váží, přemítá. Já tehdy myslil, že s ním a jí je to u úplného konce, a teď teprve jsem přesvědčen, že byl by stačil tehdy jen jediný pohled o něj a ona by hned odskočila ode mě k němu, mu by se byla ovinula kolem krku a jej líbala. Neboť 30 byl její první láskou, která zanechala na jejím srdci velké stopy. Hle, jak a s jakou láskou si vyšperkovala tehdy ten nadpis »první hubičku«. Jak vymalovala a označila stránku. U mě toho nebylo.

Byl jsem již druhý...

Hle, řádky se krátí v deníku. Konstatuje jen suchá fakta. 35 »Měla jsem rande. Viděla jsem ho, atd.«, až přichází ona udá-

lost u kasáren, kdy já pološilený bolestí (zdověděl jsem se, že poslala *mu* vlasy) jsem jí řekl: »Buď já nebo on!« Tehdy zavzlykala a pověsila se mi na krk. A v deníku stojí

»k *němu* mě táhlo srdce — k Jirkovi svědomí«.

5 Že tak myslila, jsem hádal . . .

Ah, bolest, děsnou šírající bolest cítím v sobě. Plivám, opovrhují svědomím a řídím se jen srdcem. Tak já ji podržel, ne však její srdce, ale svědomí . . .

Bože!

10 Jak veliká oběť to její tehdy byla. Tak veliká, nesmírná a krásná jak její srdce.

V deníku již o něm nepíše. Stále více a více o mně. Její láska ke mně roste časem. Sama to praví na začátku naší známosti: »Čas vše přelomí.«

15 Tyto poznámky, psané vroucí pravdou, mě dusí. Chápu vše, chápu ji i *jeho*, který by ji nikdy nepochopil.

Tak píše v posledních stránkách třetího dílu. Jest již mou, docela mojí. Však po jakém boji. A jakou cenu má její láska. Není od srdce, ale z mozku, z pomsty k zapomnění. Jako všechny moje před ní. A proto ona nechápala (snad již pochopila)

20 všechny ty moje nevrlosti k ní. Vše to bylo z toho, že jsem tušil, co bylo pravdou.

Ted mě tedy miluje.

Píše o mně tak jako o každém jiném. Prostě, od srdce. Vím,

25 že snad by plakala, kdybych zemřel, ale obětí, jakých byla schopna ve své první lásce, schopna by kvůli mně nebyla.

Vím to tak jasně, a miluji ji, miluji, bože můj, jak těžká jest má láska! Vždyť žijí nyní v ústavičné muce, horečném blouznění a pološilenství. Vždyť nejsem jak ti druzí, nejsem; štítím

30 se jejich ploských lebek a pitomých mozků, které prodávají, odvažují a kradou lásku jako nečisté zboží. Vymykám se daleko svou nespoutaností z jejich okruhů a spějí také docela jinam než oni. K jiným metám, k jiným cílům!

A miluji ji, miluji děsně.

35 Však u ní jsem popisován tak jak jiní, jak ti, kteří přijdou po mně, tak jak jí se v srdci jevím. Miluje mne?

O, Bože, jsi-li, slyšíš-li a můžeš,
vyslyš mou prosbu, jedinou velkou,
nedej mému srdci odkvésti v lásce
nestejně naplano.

Bože, sbírej slzy mé lásky,
obrat je v srdci milé mé drahé
v podobnou lásku! Šílím a zemru
trýzněním tímto.

Horší snad ještě. Propadnu v lůzu
se, úroveň nízkou dnešního života,
podoben kolegům, ubohým hloupým,
budu se potácet Životem!

*

Třetí knížečka má popsaných jen několik listů. Tam píše
o mně. Rozdíl časové jsou značné a zachycuje jen některé
momenty naší lásky.

Miluje mne, — však po jakých bojích a jak?

A já chci býti milován tak nekonečně, jako sám miluji. Sním
o takové lásce k sobě, jakou sám dávám, o lásce, kde srdce jest
naplněno jen mnou, kdy bytost mě milující miluje jen mě
a žije mnou, zbožňuje a starostlivě pečuje.

Mé sny jsou velké a nesplnitelné. Žena jest tvor tak zvláštní
a mění se jako sprška vody ve slunečním světle (jak jsem
kdysi již napsal). Nemožno pochopit, kterou barvou hraje, a
když ji určíš, rychle se mění jako duha.

Milovat dovede jedině muž.

Vím o sobě bezpečně, že bych mohl být milován, znám mno-
ho dívek, které i nyní snaží se mě získati, a já, — odplácím
jim vždy vše krutou ironickou narážkou, výsměškem a miluji
ji, ji jedinou, která mi takovou lásku snad dát nemůže.

Jsem hrdý. Děsně hrdý. Nepoddám se nikomu a odporuji
všemu. Mé smýšlení jde vždy proti bezduché většině, kterou
pohrdám.

Mě nepochopí nikdo. A nechci též býti pochopen. Má duše
jest tu exotickým květem, zvláštní nervní vůně. Mé nervy jsou
tak jemné, že reagují na nejjemnější záchvěvy. Mám veliké

nadání, snad až genia, však schází mi vytrvalost, nedovedu
pracovat na ničem pravidelně. Jsem převládán náladou. Dle té
jednám a dle srdce. Dle srdce, které však musí stále zápasit
s buržoasním rozumem, vítězí, však odchází z boje celé zkrva-
5 vené. Cítím tu ubohost všech okolních, tu ubohost z nesamo-
statného myšlení, tu ubohost otroků s cizím mozkiem.

Neznám tu nikoho, komu bych mohl se svěřiti a kdo by po-
chopil. A hle, já chápu všechny, instinktivně uhádám všechny du-
ševní procesy, ba vím i určitě, co kdo udělá, jen jedno nevím,

10 chápe Ona mě?

Dříve jsem myslil určitě, že ne. Však po přečtení deníku vi-
dím, že ona mnoho z toho, co jsem jí řekl, pochopila. Neboť
takový deník by nenapsala dívka, která žije jen ústy a vypočí-
tavostí. Jistě pochopila mnohé.

15 Vše však jistě ne. Neboť píše o mně tak, jak psala o něm,
snad i trochu chladněji a méně. Ona nepochopila, že mezi
mnou a ostatními je nepřeklenutelná propast, že já, byť by
plival na mě celý svět, budu, ač sám, smát se jeho ubohosti
a i v hadrech opovržení budu cítiti své šlechtictví ducha.

20 Tak jak mě nikdo nepochopí, tak nepochopí nikdo ani ji.
Všichni, tvrdím to bezpečně, a nejvíce On, viděli v ní ženu, —
druhé pohlaví, možnost rozkoše a nic více. Zvířata!!

Já v ní nevidím toliko ženu, já v ní vidím a ctím duši.
Zbožňuji její čistou, jemnou a svéráznou duši, která do-
25 konale odpovídá duši mojí, a mé styky s ní jsou nejen objetí
těla, ale i duší, které zároveň se doplňují k zázračné harmo-
nii lidství. Neboť ne jeden, ale žena a muž jsou jedním ce-
lým člověkem. A že miluji její rty, prsa a tělo! To jest jen do-
provod k vysokým akordům duší, dvou nepochopených duší.

30 A těm, kteří byli dříve přede mnou, kteří kolem ní běhali
jako zvířata s očima zakalenýma sprostou smyslností, s vypláz-
lým jazykem, dychtiví a nenasytní, z těch jednomu dala srdce
dříve než mně. Tehdy má duše se ještě utvářela k lásce, kdy
ona již spočívala v náručí druhého.

35 A vím, že podobných rozkoší, jako já jí mohu přinéstí,
nemůže jí [dát] nikdo. Dovedu ji snéstí v nejhlubší jeskyně

vášeň, kde plane věčný oheň, šlehající rudými a zlatými jazyky. Vím, že jen já ji mohu tak milovat, že zakřikla by mé jméno v mém náručí divoce a přerývaně v muce, bolesti a nevýslo-
vitelné vášni. Vždyť ve mně dřímá ta vášeň subtilních nervů,
kterou jen dusím na povrchu, aby byla skryta jen pro mě. 5
Já mohu ji tak milovat, že u mě nepocítí těla v nejužším objetí
lásky, že bude cítiti jen svou duši ve vesmíru s moji a slyšeti
jen harmonický, vášnivý tlukot rozbouřených srdcí. To může
nalézt u mě jen ona. Jiné bych to dáti nemohl a nedám.

A ti jiní, ti, kteří dovedou jen jí podati sprostou smyslnost 10
pacholka, bez myšlenky hnáni jen zvířecím pudem, těmi pohr-
dám.

Psi!

A ji nepochopí nikdo, ji, tu dobrou duši, nikdo, a vím, že
ona jednou uvidí tu nízkost jejich lásek a vzpomene na mě. 15
Tedy mě snad pochopí. Pochopí moji lásku k ní, ale nenávisť
k lidem, jimž jsem cizí, nepochopí nikdy.

A já, který ji tak miluji, jsem u ní druhým. Druhým, —
a vím, že ona nemůže mě tak milovat jako já ji. A já, který
jedině v ní bych vzkřísil sebe k jasnému životu, — nesmím. 20

Odejdu brzo v temnoty, odkud budu dívati se bolestným
zrakem na hvězdy mé nešťastné lásky. A na mé tváři budou
se lesknouti také dvě hvězdy.

Budou to slzy.

A ona bude žít šťastně, klidně, bude šťastnou matkou, sta- 25
rostlivou manželkou. A někdy v prázdných chvílích vzpomene
na mě, a když vzpomene, snad se usměje a zamyšleně políbí
své dítě.

To ji dej, můj Bože!

Já беру z rukou Tvých vše a slož všechny bolesti jejího 30
života na bedra má a na mé srdce. Chci bolest. Neboť pro
krásnou duši bolest, pro krásné tělo radost.

Miluji ji jako Tebe.

VEČER V MLHÁCH

Byl teplý, podzimní večer. Z polí se kouřilo a nejasné dálky dýchaly stále teplou, intimní mlhu. Kontury domů, jen zblízka viditelné, byly příjemné jako usmívající se tváře starých známých. Byly tiché a klidné.

V polích bylo cítit vlhko. Kdesi v dáli mrkalo několik světel a na západě slabě prosvítal šedý mrak.

Za městem po stromové aleji chodil nervosně student Vláška. Čekal tam svoje děvče. Neklidně kouřil cigaretu, zastavoval se, ohlížel se, upravoval kravatu a čekal . . .

Kdesi v dáli bilo šest.

Vláška kousl se do rtů a cítil, že se mu rozlévá po těle jakási nehezka vlna. Strach či zlost, bolest nebo rozmrzelost. Cosi studeného jej objímalo, co nechtělo se ještě zřetelně vyhranit.

Náhle v dáli uviděl známý mu rytmus chůze. Okamžitě pochopil, že je to ona, okamžitě cosi těžkého spadlo mu se srdce. Však hned se ozvalo to druhé. Začal se na ni zlobit, že přichází tak pozdě a že nechává jej tak dlouho čekat. Zdálo se mu, že nějak nespěchá, že jej nedosti miluje, nedosti jeho lásku odplácí, a vůbec náhle se rozmrzel . . .

Kdyby byla bývala nepřišla, bylo by jistě zvítězilo to druhé. Byla by jej vláčela nevýslovná bolest, zármutek a touha po ní, zlost na sebe a nejistota.

Však uviděl ji a proto se jen začal zlobit.

Odhodil cigaretu a zastavil se. A ona rozjásaná, se šťastným obličejem, svěží a teplá spěchala k němu.

On mlčky pozdravil.

»Miláčku, . . . drahoušku, již jsem tu u tebe. Odpusť, prosím, že jsem nepřišla přesně. Musela jsem psát doma matematickou. Viš, máme toho mrzutého dědka, co ví, že spolu chodíme. Už jsem to chválabohu napsala, hodila do stolku a potom pospíchala za tebou.

To jsem červená, že ano? Já jsem tak běžela.«

Usmívala se, až zářily jí velké, bílé zuby, a tiskla mu ruku.

Ve Vládovi však rozmrzelost vzrostla. Mozkem mu prošlehla zase jedna z myšlenek, které ho pálívaly a hlodaly: Hle, já ji tak miluji, jak celý svůj život, vše bych jí obětoval a ona dává přednost úloze přede mnou. Já nechávám již třetí den řečtinu plavat kvůli ní. Před rande nemohu nic dělat, točím se stále po hodinách, nikde nemám stání. A po rande, to teprve ne... Stále, sedě nad knihou, vidím ji, slyším její hlas, který mi před chvílí zvonil, cítím její parfum na prstech, které líbám, a rty mi žehnou. A ona pěkně klidně si píše matematickou úlohu před schůzkou se mnou. A ještě pro ty pitomé x a y zapomíná na mě. Ne, — nemá mě ráda. Aspoň jistě ne tak, jak zasluhuji. 5

A taková vlna rozmrzelosti rozlila se po celém jeho těle. Cítil se uraženým, nešťastným, ač v hloubi duše věděl, že jej má ráda, děsně ráda, — ale jeho uražená hrdost vnutila jej do této pozice nedostatečně milovaného milence; nutila jej k tomu, aby ji také potřásl po několik těch minut. Vyhledával každou maličkost, aby jí mohl dokázat, jak málo jej miluje. Kolikrát se i naoko chtěl rozejít a trápil tak ji i sebe, ač věděl, že jedná nespravedlivě. Trýznil ji z jakéhosi neznámého pudu, který mu kladl do úst slova zahořklá, bolestná a jedovatá. 15

Lidunka v prvním okamžiku nepoznala, že se zlobí. Přišla k němu vroucí a zamilovaná, veselá a švitořivá. Taková prostá a světlá radost hleděla jí z očí, že zase vidí tu jeho vážnou tvář, zasmušilé oči a dlouhý, rusý vlas. Po celodenní práci, po otravných školních hodinách, přišla jí zase radost, schůzka s ním, s milovaným... 20

On jí nepřekážel v studiu. Byla šťastna tou láskou. Byla klidná a ucelena. 30

»Tak ty jsi psala matematickou. Byl to asi tuze zajímavý příklad, že jsi tak dlouho nad ním seděla.«

»Ale jdi,« pleskla jej přes ruku, »ty jeden! Zajímavý příklad. Ani trochu zajímavý. O co se zajímám, s tím také pohnu. Ale ten příklad ne a ne se dát pohnout. Opravdu, nehnula jsem s ním půl hodiny; až potom najednou se pohnul. Myslím si vzpomněl, že máme spolu rande, tož polevil, abych mohla jít. 35

Potom jsem jej parou vypočítala a už jsem tady. A co jsi ty dělal celý den? Neviděla jsem tě než ráno, jak jsem šla do školy.«

Šťastna tiskla se k němu a strkala svou ruku do jeho paže.

5 »Já... čekal,« rozvláčně promlouval Vláďa, pohlížeje do mlhavého soumraku před sebou, »čekal jsem na naši schůzku. Celé odpoledne bloudil jsem po městě, nechtělo se mi nic dělat, ani úlohy psát a čekal jsem na večer. O tři čtvrtě, jak bylo smluveno, jsem sem přišel a čekal zase...«

10 Vytáhl hodinky a pohlížeje zblízka na ně pokračoval: »Jest skoro půl. O sedmi musíš být doma. Pomalu abychom již se obraceli. Přišla jsi dnes jaksi pozdě.«

Mluvil stále jaksi stíněně a odvrácen jsa od ní.

15 »Bože, to už je čtvrt pryč! Jak to utíká! Když jsem vycházela z domu, bilo na věži šest. Byla jsem tu za deset minut. Nejsem hodná?«

Neodpovídal a mlčky krácel s ní dále. Šli po úzké polní pěšině vlhké rosou. Okolo nich prostírala se do nedohledné dálky černá pole, usínající a halící se do teplých závojų mlhy.

20 A kolem byla již úplná tma.

Jen město za zády vyzařovalo na oblohu žlutavý odlesk pouličních světel. Rozpínalo paže tisíce světýlek, která mihotala se a mrkala jako stojící svatojánské mušky. Odtud také bylo slyšet ztlumený hluk města, bouřící život hlučných promenád. Okolo nich byla úplná, klidná tma. Jen semo tamo blýskalo se světélko z nějaké dědiny. Bylo takové klidné, že jsi si hned představil venkovskou, spokojenou rodinu, klidně odpočívající u večere, kolem těžkého dubového stolu ve venkovské jizbě, tiše žvýkající chléb a povídající těžkým, unaveným hlasem 25 denní historky. A v jizbě voní odkrytá lůžka, brzký odpočinek, spánek a klid...

Vláďa rozhlížeje se kolem cítil, že jest to krásné, že mohlo by to být pro něj krásné, že mohl by být v tomto prostředí šťasten, ale to cosi mu leželo na prsou těžce a dusilo jej. Zatemňovalo mu to obzor, to nevyslovitelné, co jen jiskřilo se 35 ve tvrdých slovech, co padaly mu ze rtů.

Zastavili se u skupiny dvou vysokých stromů. Kmeny tiskly

se k sobě a hlavy nebylo vidět. Jen chvílemi zašustilo nahoře listí a dolů padalo tiše neviditelné listí.

»Jest zde hezky,« pronesl cize po chvílce, když viděl, že ona začíná cosi tušit, že pohlíží mu do tváře a uvažuje, co asi jej trápí. Cítil, jak bezstarostné její veselí vyprchává do chladného, podzimního vzduchu. 5

»Škoda, že musíme tak brzo domů,« pokračoval mimovolně tiskna jí ruku. »Celý den se na to štěstí těšíme a pak zmizí dříve, než se objeví. Zítřka se jistě neuvidíme, budeš mít asi mnoho učení nebo nějakou zkoušku. V pátek mám já hodinu 10 a v sobotu — jistě zase do toho něco vlez. Je to hloupé, však co naplat.«

Tak pronášel schválně bezcitně, jako by ta schůzka neměla pro něj ceny. Říkal to studeně, semknutými rty.

»No, že zítřka zase nemůžeš!« jaksi zlostně vykřikl, náhle 15 na ni úkosem pohlédnuv.

»Ne, Vladičku, . . . nemohu,« tiše zašeptala. »Maminka by se zlobila, že chodím každý den. Beztoho cosi tuší.«

A hněv, zadržovaná zlost a vášně, které draly se na povrch vši svou silou, náhle v něm vybuchly. 20

»Lidko, ty . . . ne . . . víš, co je pravá a velká láska? Víš, co je to láska, která kráčí přes všechny překážky k cíli, pohrdající vším světem, planoucí jen svému milému, která by plamen živila i vlastním svým tělem?

Nevíš!

Viš ty o takové lásce dvou vznešených duší, které se pochopily a které se doplňují navzájem k báječnému akordu lásky? Ty jsi nepochopila žádnou z básní, které jsem ti věnoval, ty si nepochopila mou vášnivou lásku. Myslíš, že 25 láska je růžový amoret, který z legrace a pro svoji potěchu rozesílá své limonádové střely. Neznáš tu vážnou bohyni, která má tvé srdce v ruce, které trýzní, táhne a vzněcuje v něm božské ohně. Ty se všemu směješ a nechápeš. Moji lásku nikdy nepochopíš. Proč? Protože mě nemiluješ, protože matematika je ti milejší, protože bojíš se víc maminky, než 35 miluješ mě.

Ne, — ty nechápeš a nerozumíš!« skoro vykřikl poslední

slova. Mluvil zlostně a rozčileně. Myšlenky vířily mu hlavou, ohnivé a žhavé, které však ledověly na rtech.

A ona vystrašeně poslouchala cosi jí nepochopitelného. Cítila jen, že se na ni zlobí. Viděla jeho prudká gesta, zanícené, 5 rozzlobené oči, hledící kamsi za ni, ne přímo jí do očí. Nerozuměla, co chce, proč se zlobí, vycítila jen z toho, že ji nemiluje pro to, co ona nechápe. Vysvětlila si náhle celé jeho dřívější chování. Tehdy v radosti si toho nepovšimla, teď teprve to pochopila, a to tak, že ji již nemiluje.

10 Taková bolest ji sevřela. Stála tiše, ustrašeně, hledíc k zemi. Ryla botou do vlhké půdy a přemáhala v sobě tu bolest, která hleděla vybuchnouti.

A on zamračený mluvil dále. Z jeho úst hrnuly se proudy slov vyšlých proti jeho vůli, které zraňovaly jej i ji, s kterými 15 svedl nejdříve krutý boj v srdci, než prodraly se navenek. A jakmile zpozoroval, že účinkují, tu teprve nasadil masku chladnosti a bodal dále nekryté, nebránící se tělo i sebe.

Tu náhle ona celá se zachvěla, klobouček se jí svezl s hlavy, otrásla se, zavzlykala a ukryla svou hlavu na jeho prsou, štkajíc 20 a prochvívajíc se divokým pláčem, záplavou slz, jak pláčou jen osoby veselé, když probudivše se v noci jsou jímány strachem.

Vláda náhle zkameněl. Viděl náhle to drahé, zraňované tělo plakat, na rtech, které znal jen v smíchu, viděl bolest. A slzy, kvůli sobě... Cítil, že mluvil lži a nepravosti, a pochopil její 25 lásku. Zastyděl se a bolest proti sobě samému mu protkla hrud', že až slzy mu vyskočily na řasách. Objal ji, přitáhl k sobě tu drahou hlavu, vášnivě líbal rty a hořké, slané slzy, tekoucí po tvářích.

Oči se otevřely a ve zvlhlých zřítelnicích, úzkostně naň patřících, četl jakousi otázku, která drala se až ze samého srdce. A chvějící rty bolestně pronesly:

»Vládo, ty mě již nemiluješ!«

Bylo v těch slovech cosi tak neskonale smutného. Sevřelo to Vláďovi duši, že až zavzlykal.

35 »Ne, miláčku, děsně tě miluji... hrozně...«, trhaně pronášel, dychtivě ji líbaje, »miluji tě stále... víc a více... Odpusť, že jsem tě trýznil... drahoušku zlatý... odpusť...

já za to nemohu, nejsem tím vinen... to je cosi jiného...
Neplač, prosím tě... jen neplač... Já budu muset také.»

Lidunka cítíc, že slzy ulevují jejímu hoři, plakala dále. Však
nebyl to již ten zoufalý, první její pláč. Byl to již šťastný pláč,
dusený polibky, který odnášel všecku dřívější bolest a s níž 5
zároveň mizela její pochybnost i jeho.

Vláda plakal již také; objímal ji, tiskl k sobě cítě, jak dřívější
jednání jeho jej tísní a bolí. Jak urazil své dobré a oddané
srdce. Čistou a průzračnou duši, která dávala najevo svou
lásku, jak dovedla nefalšovaně a čistě. 10

Přítiskl její tvář k sobě a slzy jejich se smísily. Sevřel ji
až bolestně a líbal, až sám ztrácel dech. Pak vysílen laskáním,
klesaje opřel se o strom.

»Věříš... věříš již, Lidušenko, ... věříš v moji velkou lásku
k tobě? Hleď, ... nemohu za to. Jsem tak zlý, jak ty jsi dobrá. 15
A má zloba, ta trýzní nejvíce mě samého. Každé mé slovo
zraňuje dříve mě než tebe. Však všechno to z lásky, z ohromné
lásky k tobě. Kdybych tě tak nemiloval, jistě bych to neudělal.
Proto odpusť, miluješ-li, ... odpusť a věz, že jen milující srdce
dovede velice trýznit. Víš, ... pravá láska... toť bolest, trýz- 20
nění a neustálé dávání si sbohem a vrácení se k sobě. Pravá
lásku drásá srdce. Bolí a pálí, neboť není růžový červánek,
nýbrž obrovské, plápolající slunce, jež žhne, pálí a spaluje.
Odpusť mi, ... neudělám to, neudělám.« Tak sliboval, ač věděl,
že budoucnost skrývá stále tyto scény. Bylo to osudem jejich 25
lásky.

Liduše jeho hovorem vzcházelo světlo. Srdce se jí zachvělo
v jásavé radosti, jako by je zažehl plamen štěstí. Cítěla, že on
jí miluje celou svou zvláštní, jí nepochopitelnou duší, že dává
jí lásku, jakou nedovede jí dát nikdo, — nikdo. 30

»Tak jsi mne zlobil.«

»Odpouštíš?«

»Odpouštím, Vladíčku. Věřím ti. Ty mě máš rád. Vím, že
mě už nebudeš zlobit. Mám tě tolik ráda. Víš, kolikrát si myslí-
vám, že pro tebe se svou láskou nehodím, že tě nedovedu milo- 35
vat, jak chceš. Myslivám na to, když se v noci probudím a
nemohu potom usnout. Bojím se o tebe, bojím se, že jiné do-

vedou ti lépe dát lásku najevo než já. Bojím se, že ty si jinou zamiluješ . . . Ale věř, žádná tě tak nebude mít ráda jako já.

Mám tě tolik ráda! . . . » mluvila a ovíjela ruce kolem jeho krku, dívajíc se mu do očí. Jedna opožděná slza ještě leskla se jí na víčku, ale oko již zářilo radostí a láskou.

Vláďova hrdost byla zlomena.

Zbyla mu jen pokora a láska. A ač cítil, že v budoucnosti leží ještě množství takových výstupů, které potvrzují, pokud bude jejich láska, přece bolestně cítil toto jednání.

10 Zároveň však tiše vstupoval mu do duše klid a jas usmíření. Ten zahalil všechny zoufalé, vášnivé výbuchy, vše urovnal a vyjasnil.

Přitiskl ji k sobě, unaveně položil hlavu na její rameno, zavřel oči a rty přimkl k dlouhému polibku.

15 Necítil sebe, necítil země, viděl jen prostor nekonečný, nesmírný . . . A v kosmu vyzařovalo jakési božství, jehož roucha lem ulpěl mu na rtech a jehož zrak cítil v srdci.

Odtud vanul klid a harmonie usmíření. V polibku pak rodily se světy a nekonečnost. V duši odkrývaly se mu záhyby doposud nepoznané, kam uchýlovala se jeho mysl po vybitých bouřích jako do klidného přístavu.

Byl šťasten.

Tak odplácí se bolest. Neboť ona nezůstává nikomu dlužna. A pravá láska, toť bol. Proto jen tato má své oduševnělé, 25 zvláště jemné požitky, fosforeskující svou subtilností, které podává za odměnu zakrvaveným srdcím. A zakrvavená srdce jsou navýsost citlivá. Vssávají do sebe všechnu tu jemnost rozkoše, která působí jako balzám.

Tak odplácí bolest vznešeně, stonásobně . . .

30 Odkudsi z dálky ozvaly se hodiny.

Ona sebou trhla a vyprostivši se rychle z jeho ořetí zlekaně prohodila :

»Už musím.«

Vláďa náhle vyrušen ze snění otevřel oči, nechápaje chvíli, 35 co se děje.

Okolo byla hluboká tma. Hvězd na nebi nebylo.

Zachvěl se chladem.

Potom vzal ji za ruku a vykročili k městu.

»Nezlobíš se,« pronesla tiše Lidunka, znepokojena jeho mlčením.

»Ne, miláčku. Miluji tě stále více a více. Snad někdy tím plamenem shořím, ale shořím rád, neboť žiji jen tobě.« 5

»Ty můj!« ...

Šli ruku v ruce k městu. To zářilo, šumělo, hlučelo bujným životem. Po promenádách tekł život pozlacený líčidlem, zakrývající špínu drahokamy. Ty zářily jaksi žlutě a mrtvolně.

Vláda s Lidunkou kráčeli tiše tmou, mívíce stíny zasmu- 10 šilých stromů. Okolo byl večer v mlhách a v duších bylo jasno a veselo.

Byli ještě mladí a oba milovali po prvé.

KRAHUJEC

Zcela pravdivá událost

I

Ředitel státního gymnasia v N... byl z plné duše rozezlen.
5 Pravím: z plné duše. Ne na žáky, na ty zlobí se jen z úřední povinnosti, právě tak jako oni z povinnosti zlobí jej. Tu bylo něco horšího než přestupky disciplinárního řádu. Tu byla zadržovaná kuřata — a krahujec.

Pan ředitel byl dobrák, ale rozčilil se náramně. Zjistil fakta
10 a uváživ, že školní rada není povinna platiti náhradu, — rozhodl se pomoci si sám.

Vypsal na krahujce odměnu — jako kdysi staří na hlavu Demosthenovu.

II

15 Pan Josef Řimbaba, muž znalý všeho řemesla i umění, vynikající ptáčník, zajásal. Podařilo se mu lapiti svými triky mohutného krahujce, který odvážil se roztrhati kuřata páně ředitelova. Potřepáváje v kapse vypsanou odměnou a v ruce svázaným, živým krahujcem, šťasten ubíral se domů.

20 Však hle, — Osud umínil si ztropiti komedii. A to prosím komedii s dobráky a dobráčky, kteří po celý život myslili a jednali jen logicky. Inu, že logické myšlení vede často k obrovským nesmyslům, víme u nás dobře.

Tak i tu.

25 Na rohu ústavu potkal pan Řimbaba pana profesora Boudu. Tlustý a dobrácký tento pán vyučoval řečtině, latině, chytal velice rád ryby a vůbec byl vynikajícím lovcem.

Jakmile uzřel krahujce, stanul.

»Pane, prodejte mi toho krahujce!«

30 »Prodám. Co dáte?« Pan Řimbaba chtěl si jej dát vycpat a pověsit pro osvěžení očí nad postel, ale doufal, že pomocí dobrého obchodu osvěží si více než jen oči.

Pan profesor se zamyslíl.

»Dám vám pět veržinek!«

Pan Řimbaba by dal za to vlastní duši, nejen krahujce. Vzal pět veržinek, přivoněl k nim, poděkoval a odporoučel se.

Pan profesor vzal šťasten krahujce, který sebou zoufale 5
škubal, a uvažoval: kam s ním? Na věži již bilo osum. Poněvadž
měl první hodinu, vklouzl rychle do učitelské knihovny. (Byl
jejím správcem snad proto, že k těm břichatým knihám cítil
bratrskou sympatii.)

Zavřel tam krahujce a úprkem spěchal do třídy, neboť vá- 10
lečný řev septimánů pronikal až přes strop k němu.

III

»Pánové, ukáži vám něco báječného!«

»Ale...«

»Viděli jste živého krahujce?« 15

»Neviděli.«

»Tak vám jej zblízka ukáži.«

»Ale, ale...«

»Teď ne, — až v deset hodin ve velké přestávce. Budeme
míti více pokdy. Báječný exemplář, — dal jsem za něj pět 20
veržinek.«

»Ale...«

Pan katecheta měl »okýnko«. Je tuze příjemné míti tak
chvilí zrána pokdy, vyletět ze šedých učíren a proběhnouti se
po slunci. Však to jest pouze pro obyčejné lidi. Katecheta toho 25
učiniti nesmí. Zvláště když nemůže si vzpomenout na ono
prokleté městečko, kudy kráčel sv. Pavel a o němž se musí ve
své příští přednášce zmínit. Někdo by si jmeno už utvořil, —
ale katecheta je věda!

Ale, vždyť v učitelské knihovně je nějaký spis o tom! 30

Aha!

Pan katecheta kráčí dlouhými kroky do knihovny. Otevře
vážně, vážně zase zavře.

Frrr...

Pan katecheta se podívil.

»Ubohý ptáčku! Běž, drahý příteli, tam, kam Bůh tě vložil. Jistě jsi sem za temné noci vlétl a školnice, nezpozorovavši tvé přítomnosti, okno zavřela.«

5 Pan katecheta otevřel okno, pomohl zaslepenému krahujci ven a dlouho se vřele za ním díval.

Byl dobrákem a radoval se ze svého skutku. Zavřel okno, našel jméno asijského městečka a tiše zase odešel.

IV

10 »Pánové, seřadte se! Půjdem. Jste všichni?«

»Pan katecheta odešel. On o ničem nevěděl. Měl ‚okýnko‘.«

»Nevadí, ukáži mu to ve 12 hodin.«

Zástup jde k učitelské knihovně. Tváře — něco božského. Věda, věda a zase věda.

15 Pan profesor Bouda otvírá.

Kde nic — tu nic.

»Asi je někde na skříni,« radí kolega matematik.

Pan profesor Bouda štourá ukazovátkem po všech skříních. Je zpocen a jeho tvář jeví vrchol zoufalství.

20 Starší a rozumnější páni kolegové horlivě pomáhají hledat. Otvírají skříně, dívají se pod stůl, za stůl, do knihovny, i všechny zásuvky vytahují.

Však krahujce nikde!

25 Mladší se jen smějí. Vidět, že nevězili se ještě do pravé kantorské rozšafnosti.

Pan profesor Bouda koulí očima a supí:

»Kdosi ho vzal, kdosi jej ukradl! Moje veržinky! Sakramentský obchod! Já osel . . .« dále stává se jeho řeč nesrozumitelnou a nehodnou důstojného filosofa.

*

30 »Víte-li pak, pánové, co školnice dnes udělala?«

»Nevíme, pane katecheto!«

»Zavřela chudáka ptáka do učitelské knihovny. Tak mi jej

bylo líto, že naleznuv jej tam mezi devátou a desátou, hned jsem jej propustil. Vždyť přece je to boží zvíře. A co jest božího, patří Bohu, a co je... propánaboha, pane kolego, co mě rdousíte. Pánové, on sešilel. Pomoc, pomoc!...»

»Pět veržinek chci, pět veržinek!« křičel pan profesor Bouda 5
tuším hlasem, tahaje nešťastného a nepochopujícího důstojného
pana katechetu sborovnou.

*

Pět veržinek sice dostal, ale přece od té chvíle (říkají tak 10
mnozí septimáni) pletl si více aoristy a optativy než dříve.
Není se co divit, — osud na něj dolehl.

POSLEDNÍ DISONANCE

Bohumil Silný, sextán jistého gymnasia, zemřel. Po jeho žluté, bezduché tváři, pokryté temnými skvrnami, plouživě plazilo se světlo hromničky.

5 Zemřel v prázdniny, ve své rodné dědině. Klesl tiše, jako list padající na podzim. Tuberkulosa podrývala jej již skoro třetí rok. Zatlačili mu oči, které blouznivě zíraly vzhůru, — jako by hledaly něco v neznámých výšinách. Sevřeli mu pootevřená ústa, která ztrnula uprostřed slova, oblékli mu rubáš,

10 položili jej do rakve a umístili v předsíni.
Dva dny chodili se známí na něj dívat, třetího dne byl pohřeb. Jasně a teplé slunce pozdního léta ozařovalo pole, která odpočívala vyšílena úrodou. Zelen nuancující do žlutava chvěla se pod dotekem slunce. Obzor byl čistý a dálky byly olověně zahaleny jako v čas jeseně. Byla neděle.

Ve vesnici bylo živo. Od rána stály zástupy dětí kolem domu Bohumilových rodičů. Tlačily se, nahlížely dovnitř, štěbetaly. Uvnitř v předsíni na rychle zhotoveném katafalku ležel on. Víko rakve přikrývalo mu tělo, jen hlava vyčnívala. Mrkající

20 stín hromničky míhal se po jeho tváři, že se zdálo, jak by byla ještě živa. Spodní ret se poněkud odchlípl a odkrýval dva velké, bílé zuby, které jasně se odrážely od zsinalého obličejce.

Jeho kolegové, studenti z téže obce, pobíhali dědinou již od rána. Černé, dlouhé kabáty, celé věky ležící v dubových skříních, míhaly se ve slunečním světle. Vypadali jako těžcí, neobratní brouci v těch oděvech a napjaté bílé rukavičky pras-

25 kaly jim na naběhlých, překrvavělých rukou.
Byla jedna hodina po poledni. Slunce pražilo silně. Domy sténaly pod jeho vedrem a stromy nehybně a líně pohlížely do nebe. Jen chvílemi list padá k zemi, tanče rozehřátým vzduchem jako zlatá tanečnice, a klesl na hromady sežloutlých a zaprášených druhů.

Od města blížilo se několik mladých lidí. Byli to studenti-spolužáci. Očistili zaprášené boty, připjali límce a kravaty a

35 vešli do dědiny.

Mezi dívkami nastal rozruch. »Studenti z města!«

Smavé, opálené obličejce nesměle prokukovaly z úběle hedvábných šátků. Bílé hlavy skláněly se k sobě v důvěrném šepotu.

Panímáma Silná, slabounká stařenka, vyšla studentům vstříc. 5
Slzy vyhrnuly se jí na vráscitou líc, drobné slzy, bez lesku.

»Jsme Bohumilovi spolužáci,« pravil první, dlouhý student, potřásaje jí podávanou rukou.

Zavzlykla a pohlédla v mladé, šťastné obličejce.

»Bohumilovi spolužáci! Ach, bože můj! Vy všichni kypíte 10
zdravím... a on... Dítě moje dobré, jediné!«

Slova zmírala ve štkání a šedivá hlava se roztrásla.

Tu si vzpomněla, že jsou tu hostmi. Utřela slzu bezvládně visící na víčku a zvala studenty.

»Pojďte do světnice, pojdte se aspoň na něho podívat!« Šli. 15
Jen dva zůstali venku.

»Nemiluji podobných scén. Dívám-li se na mrtvé, ztrácím náladu. Nepůjdu tam,« pravil onen dlouhý, nakadeřený student.

»Zůstanu s tebou. Nač se rozteskňovat? Jest zde příliš 20
krásně,« pronesl druhý a zapálil si cigaretu.

Na vršku, na bílém kostelíku udeřily dvě hodiny.

Od návsi blížil se průvod. Tři kněží, zpěváci a ministranti. Zástup utichl.

Zavalitý farář se zlostnou tváří se dal do modlení a vykropoval práh. Dva kněží, jeden hezký, černovlasý a druhý ne- 25
určitého věku, tiše pohybovali rty.

Ozval se zpěv. Tlustý venkovský učitel hrozným diskantem, falešným, nečistým hlasem, počal zpívat neobyčejně naivní kvarteto. 30

Brzy přidružili se i ostatní.

Shrbení mužové, opření o tlusté hole, naslouchali. Těm ne-
vadily ostré ony tóny, dupání kantorovo a falešné pištění zpě-
vaček. Ženy, oblečené za největšího parna v tlusté kabátce,
šeptaly jako při modlitbě. Děti držely se těžkých sukní a dí- 35
valy se vypouleným zrakem na neobvyklé a jim vzácné divadlo.

Studenti zadržovali smích.

»Komedie!« zasyčel kterýsi.

Na nepokryté hlavy pražilo slunce. Žár stoupal a stoupa
Zpěv skončil.

Postavili rakev na máry a pohřeb se hnul. Rakev se kole
5 bala těžce na ramenou vesnických mládenců. Spleť černých lidí
pomalu postupovala silnicí vypraženou a vybílenou sluncem.

Došli ke kostelu. Dědina chudičká, malá, ale kostel veliký
zděný. Tvrdě odrážel se od měkkých doškových střech a zelených
stromů. Za kostelem na vršíčku ležel hřbitov.

10 Vesnický hřbitov. Železné kříže, neumělé náhrobky, všechny
takové solidní, těžké. Jen tráva, bujná a zelená, poseta tisíci
květů zářila smaragdově po celém hřbitově i na hřebenech
nizoučké zídky.

Zpěváci ozvali se znovu. Třikráte zpívali jednu sloku, tři-
15 kráte na určitém místě zamával kantor-učitel zoufale rukou
do taktu.

Zvláštní tento zpěv nesl se v dáli do lánů fialových polí.
Široko se rozkládala ramena země, vonící dechem luk a plodnou
prstí. Vzadu věnc modravých hor, splétající se s šedými
20 mlhami, objímal obzor. V zeleni snily dědinky, prokukující
svými kostely a kapličkami, bělaly se »boží muky« a sem a tam
pomalu se pohybovali drobní lidé.

Od hor pnulo se do výše ohromné, božské nebe, bez mráčku,
beze stínu. Chvělo se rozžhavené sluncem a tichounce oddy-
25 chovalo.

A slunce pražilo vši svojí zlatou silou do tisíců vonících
brázd, na tisíce bělostných kvítků. Tetelícím se vzduchem nesl
se jakýsi vysoký, jásavý tón, vytrysklý z hrdla vzedmutého
radostí.

30 Jak krásně by se umíralo v těch širých lánech! Tam někde
na horách u samého slunce, bez lidí, bez hluku zhasnout jako
hvězda k ránu — — —

Spustili rakev.

J Í Z D A

Robert zamyšleně sestupoval po úzké stezce tmavým lesním průsekem. Bylo již úplné šero, tím spíše, že po kalném nebi válely se vzteklé cáry mraků. Západ byl úplně zacloněn indigovou oponou, na koncích rozervanou divokou rukou větru; stíny vstávaly, družily se k sobě v temný, neproniknutelný sbor. Les lehce sténal, zádumčivě šeptal a několik zsinale zelených světlůšek prohánělo se nad mýtinou. 5

Od hor blížila se letní noc, tajemná a dusná, zachmuřená ve mracích a nesoucí v neviditelných pažích břímě plné předtuch a hrůzy. 10

Robertova duše tetelila se pod dechem zamyšleného lesa. Cítil na srdci onu zvláštní úzkost, kterou ssají zjemnělé nervy z zachmuřených oblaků, ze sosen divně se kolébajících a z bolestných předtuch. Bloudil po celý večer lesem, bez cílů a přání, hledaje, čeho neztratil a co nemohl přesně určit. V srdci bylo pusto, jako by vězelo tam tajemné, nevyřknuté slovo, a hlavou probíhaly myšlenky, porvané a zmatené, lámající se o sebe a mizející pod nátlakem nových grotesknějších a bizarnějších. Toužil po nějakém dobrodružství, kterého nemohl přesně vyslovit, přál si vybití své síly, které zadržely se ve všem jeho mladém těle, sklíčeném dlouhou samotou uprostřed lesů, širokých, zachmuřených. 15 20

Sestupoval tiše, rozhlížeje se kolem a vystavuje celou svou duši, aby omámila se onou podivnou, těžkou náladou jako posvátným vínem. A u srdce se stále něco kupilo jako mrak ku mraku, co tížilo, zatajovalo dech a rozžhavovalo zlenivělou krev. 25

Na západě se několikrát zablesklo.

Robert přidal do kroku a náhle octnul se na bílé silnici, táhnoucí se středem lesů, přes úžlabiny, stráně, paseky a nevlídné, roztroušené dědiny. 30

Pustil se po ní, nevěda sice, kam jde, ale jsa spokojen, že cestě jeho jest dán směr, ať již jakýkoliv.

Kolem cesty trčely fantastické skupiny keřů, které úskočně 35

se křivily a prohýbaly pod závany větru. S jedné strany táhl se vysoký, úplně temný jedlový les. Nad hlavou, přímo kolem spánku, prolétl mu netopýr a zahvízdl tak podivně, že až srdce se mu na chvíli zastavilo. Celé ovzduší bylo tak proscyceno podivnou, vzácnou tesknoutou, že Robert byl plný delikátní hrůzy, kterou svojí fantasií rozváděl do všech svých nervů, zmítajících se jako struny, které hrají odvážné a bolestné akordy.

Sova náhle zakřikla, postrašeně sklouzla se stromu a zapadla v lesy. Jen křídla její zašuměla. Robert stanul. Zdálo se mu, že v dáli slyší tlumený rachot. Sluch jeho byl napnut tak do krajnosti, že obával se, aby nestal se obětí halucinace, neboť rozčilený nerv vnímal i dusot myšlenek, které vířily hlavou.

A přece nemohl se mýlit. Zřetelně již slyšel hrčení kol povozu, který jel někde daleko po silnici a nepochybně blížil se k němu. Stál chvíli poslouchaje a potom obrátil své kroky přímo ke směru jedoucího povozu. Byl rozechvěn, neboť pomyslel, že někdo jede pustou noční krajinou, středem lesů, po bílé klikaté silnici, prudce rozvířilo jeho fantasií. Rachot sílil a Robert pozoroval, že vůz jede tryskem, — úžasným, šíleným tryskem. Ba, když zablesklo se, uzřel v dáli temný bod na silnici, rychle se blížící, i matnou siluetu koně letícího největším během.

Stanul uprostřed silnice a čekal. Sňal s hlavy klobouk a přejel rukama rozpálenou hlavu. Vůz byl již blízko, blizoučko. Spatřil i postavu řídící koně, stojící na kozlíku, kolísající a slabou.

Když povoz byl vzdálen na několik kroků, koni poplašeně odskočili stranou a zastavili se mocně oddychující. Robert spatřil stín plavovlasé ženy. Otevřený kočár byl prázdný. Uchvátila jej mocná touha po dobrodružství. Zachtělo se mu prudce, v divém trysku, proletěti spícími hvozdy, pod rozšklebeným nebem.

»Smím s vámi?« otázal se, nervosně pohlížeje k neznámé.

»Vsedněte,« pravila ona divným hlasem, ba zazdalo se mu, že se též usmála. Podala mu ruku, která pálila, a posadila jej k sobě na kozlík. Robert ucítil dotek žhavého ženského těla

a zachvěl se. Neznámé se divoce zaleskly oči a vykřikla vysokým hlasem na koně:

»Oj, jeďte, holoubci!«

Koně dali se v cval. Robert pohlížel ze strany na neznámou. Byla to žena asi pětadvacetiletá, ostrého profilu, vysokého čela, v němž byl zasazen pár velikých, do tmy vytřeštěných očí. Pozoroval, že její zrak jistě nepostřehuje kolem letící skutečnosti, že hledíc nevidí, neboť zřítelnice její plály, spalovány myšlenkou, která zžehovala její nitro. Společnice svého si nevšímala, chvílemi jen vysokým hlasem, který rozléhal se celou temnou straní, volala na koně a pobízela je k většímu trysku.

»Kam jedete?« tázal se po chvíli Robert, nutě hlas do přirozeného tónu.

»Ach, bojíte se?« odpovídala neznámá, neobracejíc k němu svých očí.

»Ne, — bojácní nechodí půlnocí.«

»Bojácní, bojácní!« vykřikla žena vztekle. »Kdo nebyl poděšen, ten se nebojí. Víte, co jest to Smrt?« otázala se náhle, měříc jej ostrým pohledem.

Robert se zachvěl, neboť v očích neznámé planula taková divná bílá světélka, která vznítí se hrozným bolem nebo děsem. Neodpověděl.

»Jste také zbabělec. Všichni šťastní jsou zbabělci. Oj, rychleji, holoubci, dohoňte ji, dohoňte ji...!«

Její výkřik odrážel se několikrát od stěn rokliny, zmítal sebou sem i tam, až náhle zmrtněl kdesi mezi ponurými jedlemi. Robertovi se točila hlava, neboť prudký let ořů a kolem letící krajina působila mu závrať. Za zády několikrát zaburácelo, však dunění hromu mizelo v rachotu kol. Zabořila jej hlava, jako vždy před deštěm, když vlhké a dusné ovzduší vstřebává se do nozder palčivými šlehy. Ba, — zdálo se mu, že jízda, neznámá, silnice i noc jest jedním z jeho fantastických snů, — a očekával určitě, že brzy procitne, aby znovu v podobný sen upadl.

Neznámá počala tiše zpívat. Brzy poznal, že je to nějaká ukolébavka, smutná, večerní píseň, která se zpívá dítěti, když slunce zapadá. Žena zpívala polohlasně, pro sebe, nechávajíc

dále Roberta úplně nepovšimnuta. Náhle se prudce zasmála oním smíchem, který hraničí s divokým pláčem, umlkla a promluvila k Robertovi:

»Myslíte si, že šílím? Ano, snad, zdá se mi to též a snad
5 oním pomyšlením brzo sešílím. Ještě však ne, dříve ji musím dohoniti.«

»Koho?«

»Smrt. Oh, tu děsnou, prokletou!«

Robert tušil, že žena jest šílená, ale nepodivil se. Ona noc,
10 která tak podivně plazila se kolem něho, nemohla mu podat nic jiného. Seděl nehybně a pozoroval letící prostor.

»Měla jsem děťátko,« počala tichým, sdílným hlasem žena, když koně vjeli na travnatý průsek, odbočivše od silnice, »malé, krásné děťátko. Bylo růžové, zlaté, úžasně moudré a
15 hlavně bylo mé. Líbala jsem je po celý den, hrála jsem si s ním, neboť zdálo se mi, že obsluhuji svou duši. Tak bylo jasné. Sřezila jsem je ode všeho, — a jak jsem je milovala! Nevíte, co je láska! Muže milujem jen tělem, ale dítě celou svojí duší. Opatrovala jsem je, chvěla se o ně, — a přece
20 pod mou rukou, — pod nejúzkostlivějším mým pohledem přišla Ona a zaškrtila je pouhým hmatem své kostnaté ruky. Ví Smrt, co jest to rodit, ví, co jest to umírat? Ne. A přece rdousí, nejkrásnější květy šlape, tupá, krutá! Oh, jest to hrozné, pane, nemůžeme-li zešíleti. Jest to hrozné,
25 když rozum pracuje stále, jako stroj v lodi, do níž proudem valí se voda. Eh, přece praskne, cítím, jak po kusech se tříští a láme.

Leťte, leťte divoce, moji jediní! Utočte moji hlavu svým divokým tancem. Tančila-li Smrt nad malou mojí mrtvolou,
30 dovedu tančit i já. Zpívejte, pane, přece, nehleďte na mě! Máte stále příliš rozumné oči. Nesnesu toho.«

Prudce trhla opatěmi. Robertovi padlo na ruku několik kapek. Snad ani nepochopil, co neznámá hovořila, neboť její zoufalý hlas uváděl jej do jiného, horečného prostředí.

35 V průseku byla skoro úplná tma. Jen světlý pás nad hlavou propouštěl větvemi kapky polostínů. Roberta též několikrát udeřila do tváře bodlavá, jehličnatá větev. Zdálo se mu, že

každé chvíle se někam zřítí, že zapadnou v ohromnou, bezednou tůň, bez jediného výkřiku.

»Kde máte muže?« zeptal se jí pojednou.

»Nemám-li dítěte, nemám ani muže.«

Náhle obrátila se k němu, jako by hlavou jí probleskla prudká myšlenka, přitiskla jej žhavýma rukama k hrudi. 5

»Buďte mi mužem. Chci mít dítě. Smrt dovede jen ničit, ale my dovedeme i tvořit. Buďte, buďte, podám vám za dnešek děsné rozkoše. Chci vás. Někdo vás postavil do mé cesty. Nuž buďte mojí. Neznám vás, . . . nechci vás znát, chci jen dítě, abych se mohla vysmát Smrti. Jsem mladá, . . . zpiji vás svým tělem, . . . dovedu milovat prudce, divoce. Dáte mi za mé objetí největší cenu. Prodám vám své tělo za dítě, za malé, zlaté dítě. Oh, pojďte, pojďte . . .!« 10

Objala prudce Roberta a přitiskla mu své rty na ústa. Ucítil její teplá a tvrdá prsa, vůni havraních vlasů a tělem projela mu ohnivá vichřice rozkoše, která zbavila jej veškerých smyslů. Cítil jen matně, že pozbývá vlády nad sebou, že rozum praská pod úžasným pudem těla, — ale to jen mihlo se mu před zrakem vědomí a hned zase zapadlo. Cítil jen ženu, divokou, dravou, milující pro lásku, podávající mu pohár, který musí vypít, byť by doušky jeho jej k smrti omámily. 20

Sevřel ji do svých rukou, které pojednou proměnily se ve chtivá chapadla rozkoše. Vykřikla přidušeně, omámená prvním dotykem muže, a zvrátila se mu do náručí. Robert zastavil koně, zvedl ji k sobě a seskočil s vozu. 25

Byli na modravé mýtině. Zdálo se, že právě poděšené rusálky odtud odběhly. Zbyly po nich jen vůně. Vysoká, měkká tráva hebce hladila Robertova lýtka, když nesl své břímě. Instinktivně zanesl ji do stínů jedlí, kam padal jen mdlý přísvit z mýtiny. Tam položil ji a divoce objal, jako by se bál, že někdo chce mu ji urvat. 30

Objímali se mlčky, neboť rozkoš oderala jim možnost mluvit. Jen Robert cítil, že nitky jejího otřeseného rozumu plápolají a že nezbytně vyjde z jeho náruče šílená. 35

Na pasece slabě ržáli koni, snad poděšení, a chvílemi zvedali své chrípí, vdechující do sebe noční, lesní vůně. Nakupené

mraky pluly těžce oblohou. V dáli slabě zahřímala vzdalující se bouře. A z daleka, jakoby z jiného kraje, slabounkým zaknutím dolétl hlas znavených hodin.

Robert vstal. Neznámá ležela, prudce oddychujíc, a beze slova rvala rukama trávu, až posléze ruce její zmrtvěly v ztrnulé poloze. Tu sebou trhla, vstala, nechápavě pohlédla na Roberta, přejela si čelo dlaní a tiše kráčela ke svému povozu.

Neměl síly, aby podal jí ruce, duši jeho i tělo zdrtilo hrozné vysílení. Dopotácel se na kraj lesa a usedl.

10 Ona tiše pobídla koně a bez pohledu na něj zatáhla opratěmi. Vůz vyjel a brzy zmizel v černé náruči lesa.

Robert nepohnutě poslouchal zanikající zvuky kol a ztrnule zíral tam, kam neviděl. Jeho nitro bylo spáleno.

15 Na východě nebe nesměle zbledlo a první pták kdesi v dáli ze spánku vykřikl . . . Svítalo.

VYSOKÉ TÓNY

Účelem této knihy próz jest hledání formy.

ZÁSTUPY

Bylo nás asi dvacet.

Dvacet nedočkavých tváří studentů a studentek, čtyřicet očí 5
napjatých očekáváním jako struny, které čekají vysoký tón.
Stáli jsme před divadelní budovou. Schůze nebyla doposud
skončena. Za prázdným vestibulem, za spícím strážníkem s brunátnou tváří dalo se cosi, co dráždilo naše duše a pobuřovalo
srdce. Okolo plynulo lehkým tokem nedělní dopoledne. Bylo 10
tak všední, že jsme až sami byli udiveni. Nebylo slunce ani mraků, — bylo jen nedělní ticho, přerušované smíchem žen a šustěním nedělních šatů.

V Národním domě byla první schůze »české státoprávní
demokracie«. Byl tam i poslanec dr. Stránský, byl tam toužící 15
zástup, byl tam první vánek, přinešený z nesmělé zeleně stromů.
Nebyli jsme připuštěni do samé schůze, — jsme jenom
studenti, hoši, — ale přece jsme aspoň čekali venku. Chtěli jsme
pozdravit Stránského? Snad také, ale spíše chtěli jsme zazpívat
písně na počest probouzejícímu se jaru a těm dobrým rukám 20
zahradníků, kteří naše záhony spravovali s chvějícím se srdcem.

»Jest nás málo,« prohodil kdosi tiše.

Ano, bylo nás málo. Však snad ještě přijdou. Hle, za rohem
se objevili zase dva noví. Tu jde ještě jedna studentka.

»Co je v parku lidí! Proč jim neřeknete, aby přišli?« 25

»Říkal jsem každému, koho jsem potkal. Studenti snad šli
všichni, ale ostatní! Tupí!«

»Schůze jest jen na pozvánky a plakáty nebyly vylepeny.
Málokdo to ví.«

»Kde je Věna?« 30

»Není ho tu.«

»Co uděláme? Jest nás příliš málo. Moci tak ten proud lidí
v parku převalit sem.«

- »Šli by, kdybys šel na ně s bajonetem. Jinak nikoliv.«
 »Co ale uděláme, je nás tak poskrovnu.«
 »Vyjdou lidi ze sálu a snad se přidají k nám. Ne-li, aspoň uvidíme Stránského.«
- 5 »Hoši, ale já chtěl, aby se zpívalo.«
 »To by byla jen ostuda. Jest nás málo.«
 »Vždyť se přidají. Jen se nebát.«
 »Ale oni se budou bát. Zapomněli dávno volně zpívat. Zapomněli i naše písničky.«
- 10 »Ba ne. Tak hrozné to není.«
 »Uvidíme, uvidíme.«
 Do vestibulu vešlo ze sálu několik lidí.
 »Je již konec?«
 »Hned bude, hned. Čekáte na Stránského?«
- 15 »Ano.«
 »Vyjde zadním vchodem.«
 »Hoši, hleďte, holek je víc. To je pro nás blamáž.«
 »Co dělat! Je válka. Pojďme k zadnímu vchodu.«
 »Počkáme, až půjdou lidi.«
- 20 Čekáme zase. Hloučky obcházejí budovu. Dívky štěbetají, smějí se. Z pozadí kývají sady lehce zelenavými větvemi.
 »Kdyby ještě někdo přišel!«
 »Měli jste to říci dříve. Já se to dověděl teprve teď.«
 »Sami jsme nic nevěděli.«
- 25 »Tiše, tiše, v sále zpívají!«
 Několik horlivějších vběhlo do vestibulu. Ze sálu tlumeně nesly se tóny. Sotva zastihli jsme je. Plazily se skoro po stěnách a umíraly na tapetovaných zdech.
 »Kde domov můj zpívají,« prohodil kdosi tiše. »Ano. Schůze končí.«
- 30 Hymna dozněla, či spíše usnula, a několik prvních účastníků schůze vyšlo, oblékajících šaty po cestě. Za nimi valily se již davy. Bylo nabitě.
 »Snad se k nám přidají,« zašeptal toužebně malý, světlou-
 35 vlasý student.
 »Pojďte, pojdte!« volají na nás dívky. »Půjde zadem.«
 Jdeme za nimi.

Slečna Hedvika má dnes nové šaty. Červený límec září jako svěží krev. Jdu skoro mechanicky za ním.

Ze sálu vyvalily se již velké davy. Hluk, křik, hlasité rozhovory rozletěly se náhle náměstím, které klidně naslouchalo dříve našemu šepotu. Vycházejí lidé, otáčejí se, upravují a v očích jim plápolá cosi, co nás láká.

»Jaké to bylo?«

»Krásné, krásné!«

»Ach, Růžo, jak jsi se tam ty dostala?«

Růža, které podařilo se uniknout bdělým strážcům, se usmívá neodpovídajíc.

»Šťastná,« povzdychuje si jedna z méně šťastnějších kolegyně.

Čekáme na prostranství před malým východem. Dívky smísily se s hochy. Lidé jdou kolem a dívají se na nás jaksi podivně. Snad máme napsáno něco na tvářích? Snad.

Za skleněnými dveřmi začernaly se kabáty.

»Již jdou!«

»Ano, ano.«

Vycházejí. Jest jich jen několik. Napřed jakýsi bezvýznamný, neznámý člověk. Vedle něho komisař. Jeho uniforma bodá svojí černožlutou září. Hle, mlok! Za nimi jdou naši poslanci, páni radní a nejvyšší naše honorace.

»Kde je, kde je on?«

»Tam nahoře, jde se starostou.«

Ano. Mezi posledními kráčí. Jest již šedivý.

Mezi námi zvláštní šum. Vedle mne kdosi se chvěje. Vidím a cítím: nevítáme Stránského, — jest pouze člověkem, vítáme kohosi jiného. Och, onoho velkého božského chodce, který jde k nám, do našeho smutného domu, tak dlouho nenavštíveného, zpusťšeného a vypáleného. Slyšíme jeho kroky v dáli. Snad dojde. Musí dojít.

Stránský sestupuje po schodech dolů. Mluví se starostou. Stojíme jako přimrazení.

Vzadu začal kdosi nesměle národní hymnu. Tak nesměle, snad i trochu nízko, jako by se bál, že se mu hlas v půli zlomí. Úlomky prvních tónů tetelí se zmateně nad námi. Cítím cosi odporného. Snad to nebude ostuda! Ach, už zpívají dva, tři,

čtyři! Dívky vpadly také do zpěvu. Melodie již vyrazí, ale přece matně a slabě. Lidé se zastavují. Dívají se na nás jaksi posměšně. Chtěl bych k nim vzkřiknout: Zpívejte!, ale jejich studené oči mě zarážejí. Však přece zpěv zní již lépe. Stránský
5 pohlíží na nás (zdá se nám ne příliš uctivě) a děkuje, ale hned dává se zase do hovoru se svým sousedem.

Ohlídím se. Je nás snad již padesát.

Ale je to stále ještě málo. Stránský jde kolem budovy do restauračních místností. Za ním zástup černých fraků. Křičí-
10 me: Nazdar!

Snad již je nás více. A přece kamenná dlažba tak ostře probleskuje mezi černými postavami. Tak ostře, že až oči bolejí. Ještě tolik místa!

»Chlapci, udělejme průvod!«

15 »Co ti to napadá. Je nás málo.«

»Přidají se. Věř mi! Jenom stále věř!«

»Abys se nezklamal!«

Již stoupá po schodech a brzy pohltní jej černé místnosti. Snad vyčetl z našich zraků palčivou touhu, neboť na posledním
20 schodě se obrátil. Všichni ztichli.

»Hanáci, držte se!«

Slova padala pomalu, jako kovová kladiva. Potom se obrátil a zmizel ve dveřích.

Voláme slávu. Čapky a klobouky míhají se. A přece v mém
25 nitru cosi neharmonuje s venkem. Je mi, jako by se na mě někdo díval studeným, slizkým okem. Jako by špehoval každý můj pohyb. Má rozšklebenou tvář a směje se ironicky. Stále je nás málo.

»Pojďme parkem!«

30 Jdeme a zpívající zapadáme do stromové klenby. Je tu temněji, ale oči si poněmáhle přivykají. Četné promenující obecenstvo, zdá se, jest naším příchodem překvapeno. Nechceme čísti v očích, zda mile, či nikoliv, zpíváme každý ze všech sil. Před námi jdou dívky studentky. My studenti
35 za nimi. Jsem v první řadě. Neohlídím se. Valíme se ostře jednou stranou aleje. Potkáváme známé s široce otevřenýma očima.

»Hlupáci! Proč jste nepřišli.«
 »Co je? Nevěděli jsme!« Přidávají se.
 »Slečno Pavlo, pojdte s námi!«
 »Již jdu,« odpovídá ona dobrácky.
 Dostal jsem se mezi dívky. 5
 »Že je hezký?«
 »Je. Má pěkné oči.«
 »Neviděla jsem je. Byla jsem příliš vzadu. Proč nepromluvil
 víc?«
 »Byl jistě unaven. Celou schůzi řečnil.« 10
 Hoši spustili Hej, Slované! Nelze rozeznat, kolik nás je, ale
 tuším, že je nás víc a více. Přibíhá ke mně starší dáma ze zad-
 ního voje.
 »Vemte to, prosím, trochu níže. Nevyzpíváme to.«
 Lichotí mi, že mluví ke mně, jako bych byl toho vůdcem. 15
 A dospělá osoba! Nabývám odvahy a síly.
 »Trochu níže, chlapi!«
 Jsme na konci parku. Půjdem dále městem, či se obrátíme?
 Mnozí i já cítíme trochu strach, vlastně strach ne, ale že jsme
 studující c. k. gymnasia. Jakási starší žena octla se v předních 20
 řadách a káže rozhodně:
 »Městem!«
 Vylíváme se do města. Slunce prodralo se z mraků a počíná
 prosvítat. Jdou proti nám dva vojenští policisti. Vidím na nich
 bezradnost. Jsou mi k smíchu. Nechávací nás, a my jdeme 25
 dále.
 »Ať žije česká samostatnost!«
 Slovo vyletělo jako jiskra, která zapaluje.
 »Sláva, sláva!«
 Co to? Zdá se mi, že chvějí se domy. Ohlízím se. 30
 Jest nás tři čtyři sta, snad ještě víc.
 Kráčíme městem. »Kde domov můj« rozechvívá všechny
 budovy. Zdá se, zpívají s námi. V oknech jsou lidé. Hledí
 jinak, zcela jinak než prve. Odkud vzal se oheň, který sestoupil
 do jejich očí? Na chodníku stojí starší dáma a kývá rukou. 35
 Z jejích zarosených očí sálá láska. Srdce mi bije prudčeji,
 přitlačuji na svůj hlas a zdá se mi, že z hrudi vzlétá mi divoký

pták. Vysoko, vysoko! Okna, rozřevána sluncem v tisíc pochodní, svítí nám na cestu. Točí se mi hlava.

Jaký krásný pohled! Přední voj vede pás dívek. Právě nejkrásnější dostaly se do této řady. Vidím Hedvičin rudý límec.

5 Obrací chvílemi šťastnou tvář k nám a směje se na nás teplýma očima.

Přede mnou kráčí Jeník W. — Chudák, jest stěsnán do vojenské uniformy. Jest to nebezpečné, velice nebezpečné jíti s námi. I on jistě vidí již na svých vojenských průkazech rudé razítko »politisch verdächtig«. Jeho ramena se nervosně třesou. Jde s dívkami, jako policista, neboť bojí se a nutí se do vojenského postoje. Však neodchází. Ví, že by se mu dívky vysmály. Dnes jest v něm kus hrdinství. Nikdy se mi tak nelíbil.

»Ať žijí naši poslanci!«

15 »Ať žije dr. Stránský!«

Hesla jako bílé vlajky míhají se nad hlavami zástupů.

Na chodníku ocitá se mezi námi muž v bílých šatech.

»Křičte ještě víc!«

Voláme ještě víc. Dívám se na svého souseda. Má oči vášní skoro bílé. Točíme se poznovu k Národnímu domu. Snad zhlédneme ještě Stránského, snad zhlédne ještě on nás.

20 Za okenními tabulemi stojí zástup pánů. Jest tam. Vidím svého třídního. Směje se a kývá rukou. Zpíváme znovu hymnu. Sbor jest mohutný, můj hlas se ztrácí.

25 Ohlízím se a vystupuji na špičky.

Jest nás tu plno, konce nevidím, snad tři čtyři tisíce rozezpívaných hrdel a tolik lící zrudlých purpurovou krví. Za okny zpívají s námi. Neslyším jich, vidím jen, jak otvírají ústa.

Dozpívali jsme. Hle, z okna kdosi dává znamení, abychom

30 zůstali. Stránský promluví.

Opravdu. Vychází a staví se skoro mezi námi. Jest ticho. Takové ticho, že slyšíme bít svá srdce. Bijí v jednom rytmu, v rytmu zpívaných písní. Pozor! Počíná mluvit.

»Zlatá mládeži česká!«

35 Jedínek v tisícovém zástupu, udusen svojí touhou, neslyším ničeho. Slova bijí do mého srdce, nerozumím jim, ale pochopuji. Ve strži těl a hlav obrácený k jednomu bodu jako ke

světlému cíli, stojím tu tiše, beze slov, neboť není řeči, které by mohly mluvit nyní naše srdce. Vedle mne slečna Lída pláče. Jasně slzy padají jí na polodětská ňadra a klouzají se po modrém kabátu. Brvy se chvějí. Jsem si jist, že neví, že pláče. A hle, tam i tu vidím slzy. Jako rosa prvního, čistého rána. Nemluví k nám řečník, ne. Je to kdosi jiný, kterého tu uctíváme. Je to náš sen, který se ztělesňuje, je to zase náš první rozmach po dlouhém čekání. Slova odrážejí se od stěn domů a slyšíme, že promlouvána jsou k nám od všech stran. Probouzí se ve mně síla, touha a štěstí. Zástupy zatajující dech ponořují se všemi póry ve slova řečnickova. Slunce září na naše obnažené hlavy, nebo klene se nad námi jako dvě bílé, žehnající ruce.

Maně se ohlížím.

Jest nás nekonečně mnoho, obrovský zástup bez konce, miliardy očí vyzdvížených k nebi, miliardy srdcí bijících v jedné tóze a v jednom vysokém tónu.

HROBAŘI

I

Bylo to za pozdního odpoledne, když donesli zemřelého Bártu do podzemní krypty svatopetrského kostela. V kryptě bylo syrově a chladno, takže starý hrobař Tomáš zakašlal do bílých svých vousů a pravil ke svému mladému vnuku pomocníkovi:

»Br, jak je tu zima!«

Josef přešel si štetinaté vlasy svou těžkou rukou, pohlédl na nebožtíka a poznamenal:

»Však mu chladno nebude.«

»Ba nebude. Je již docela v Pánu. Však jej to, chudáka, sebralo. Býval jako dub, silný a zdravý. Přišlo to tak náhle, a za čtyři neděle byl pryč. Eh co, přijde to na nás na všechny. Jest to vůle boží.«

Stařec stáhl se své holé hlavy čepici a pokřížoval se.

»Na co zemřel?«

»Na souchotiny, kamaráde. Nevím, jak mohl tak snadně

podlehnout. Jaký to býval chlapec! A skosilo jej to rázem. Hleď, není na něm ani kouska masa. Ani není na sebe podoben.«

Opravdu, mrtvola vypadala hrozně. Byla to kostra obalená 5
bledou, lepkavou kůží. Nos byl špičatý a za polozavřenými
víčky bělalo se kousek očního bělma. Z černých rukávů vylé-
zaly dvě děsně hubené ruce, které v nepřírozeně sevřených
pěstích držely růženec.

»Kolik měl let?« tázal se Josef.

10 »Dvacet roků. V nejlepším věku přišla k němu Zubatá.«

»Byl tedy tak stár jako já.«

»Ano. Jako ty. Však býval za živa i na tebe podoben.
Byl stejné výšky, stejné postavy.«

Josefovi bylo divným, že tato ubohá troska byla ještě před
15 čtyřmi nedělemi na něj podobna. Protáhl své ocelové svaly
a pocítil silnou radost. Stařec zatím stál zamyšlen, šeptaje cosi
do vousů. Chvillemi pohlížel na mrtvého, který, složený na
černé máry v úzké rakvi, zdál se býti příliš dlouhý. Tu si po-
všiml, že mrtvému trčí nad čelem chumáč vlasů.

20 »Josefe, sprav mu ty vlasy.«

Josef již zapomněl, že je u mrtvého. Vzpomínal, zda se jde
se večer s Lojzou Rolným, který slíbil, že bude platit. Přistou-
pil a chtěl spraviti vlas. Hlava sebou toporně zakymácela.

»Jak je studený!«

25 »Inu, je mrtvý.«

Vlas však slepený horečkou nechtěl se poddat. Posléze toho
nechal.

»Nejde to!«

»Tedy toho nech,« zabručel stařík. »Pojď, půjdeme!«

30 Josef rád poslechl. Co je z toho, vyprávěti tu u mrtvého.
Otočil se rychle, až zavadil o druhé máry, poblíž stojící.

»Hrome! Nač jsou tu ty druhé máry?«

»Čekají na svého mrtvého. Kdož ví, kdo tam bude zítra
ležet?«

35 Josef odstrčil máry, které roztahovaly svá ramena k objetí
neznámému.

»Nuže, pojdte!«

Vycházeli po vlhkých, kamenných schodech. Stěny byly blízko při sobě, takže museli jít jeden za druhým. Páchlo to tu hnilobou a plísní. Josef, který šel pozadu ve tmě, klopytal a padal na stařečka. Ten šel jistě. Chodil tu po padesát let.

Vprostřed cesty se Tomáš zastavil.

5

»Nechal jsi tam rýče?«

»Ano, jsou tam v koutě.«

»Jenom abych je zítra ráno našel.«

»Nebojte se. Najdete je.«

Vyšli. Teplý závan od záhonů dýchl jim do tváří. Hřbitov rozprostíral se daleko dopředu i dozadu. Vysoké stromy potichoune šuměly k tisícům bílých křížů, po kterých se svézaly poslední sluneční paprsky. Vrcholky vysokých pomníků zdály se býti zkrvavělými.

10

Prošli postranní stezkou až k hlavnímu východu. Tam stál zakryt révou malý Tomášův domek. Byl to malý trpaslík, který vykukoval a ztrácel se v hustých ramenech divoké révy. Došková střecha zelenala se mechem a pokorně dívala se k jasnému, hasnoucímú nebi.

15

Stanuli u prahu.

20

»Jest již večere hotova?« zvolal stařec do temné předsínky.

Vyšla malá, přítloustlá žena. Šátek spadl jí do týla a z černých očí usmívala se jí tichá radost. Byla to Josefova matka, ovdovělá a spravující taktéž svému, rovněž osiřelému tchánovi domácnost.

25

»I pojďte! Dávno je prostřeno. Kde jste se zase zavykládali?«

Ve světničce vonělo to bezem a hřebíčky. Bylo tu šero a příjemně teplo. Okna, zastavena květináči a bujnými muškáty a hřebíčky, propouštěla jen maličko světla.

30

»Mám rozsvítit?« tázala se.

»Není třeba, do úst trefíme. Jen dej večeri,« pomalu odpovídal Tomáš.

Zasedli k jídlu. Stařec i žena se pokřižovali a zvolna pojídali kouřící se polévku. Josef hbitě nadrobil si chleba a s chutí pustil se do jídla, srkaje tlustými rty a mlaskaje jazykem, aby se nepopálil.

35

Zatím se sešeřilo úplně. Otevřenými dveřmi zavála vlahá vůně letního večera.

»Je cítit ve vzduchu vodu,« pravil tiše stařec. »Bude asi pršet. Však neškodilo by.«

5 »Ba ne, ba ne, jsem již od toho zalévání celá polámaná. Dlouho nepršelo. Jen kdyby!«

Josef dojedl a vzpomněl si zase na Lojzu. Chtěl by říci, že půjde dnes večer ven, ale bojí se. Byl z domu po dva večery. Však dnešek nechce ztratit. Lojza platí.

10 »Dědečku!«

»Co chceš?«

»Dejte mi klíče od zadní branky. Půjdu na chvíli do města. Jen na chvílinku.«

»Ale, Josefe!« prosebně pronesla matka.

15 »Byl jsi včera i předvčírem. Dnes zůstaň doma!«

»Dědečku, prosím vás, jen na chvíli. Přijdu za hodinu.«

»Tobě nevěřím. Předvčírem přišel jsi o půl dvanácté.«

»Dnes ale přijdu brzo. Věřte mi.«

20 »Musíš se vyspat. Zítra vstaneme velice brzo. Snad již o čtyřech, snad ještě spíše. Musíme vykopat celý nový hrob.«

»Pro Bártu?« tázala se matka.

»Ano.«

»Ale já jen skočím na chvíli k Lojzovi. Celý den se plahočím a nic mi nedopřejete. Podívejte se na jiné ve městě.

25 »Dělají, co chtějí, ale vy se mnou jednáte jako s nějakým klukem.«

»A přišel bys opravdu brzo?« tázala se tiše matka.

»Na mou duši, brzo.«

»Tak mu dejte klíč, prosím vás. Vždyť už má rozum.«

30 Stařec se těžce zdvihl, hmatal chvíli rukama po zdi a podal Josefovi klíč od postranní branky.

»Nerad, věř mi, nerad.«

Josef popadl klíč, převlékl kabát a vyšel. Venku již bylo skoro úplná tma, ale přece světleji než ve světničce. Děd šel za

35 ním. Odemkl postranní branku a pustil je.

»Josefe, přijdi brzo! Časně vstáváme.«

Josef již neslyšel.

Bylo přes půlnoc, když Josef vyšel z nárožního hostince »U modré hvězdy« do temné noci. Těžké mraky valily se po nebi, celé ovzduší páchlo vlhkostí a divoký vítr opíral se do zasmušilých domů. Pouliční světélka se úzkostlivě třepotala, jako by se obávala, že znenadání je zhasí čísi těžká ruka. 5

Rozehřátý Josef zarazil se na prahu, pohlédl na oblohu a vyzvedl límec u svého kabátu. Pak dal se do kroku.

Míjel pusté a temné ulice, které dunivě opakovaly jeho kroky, a blížil se k posledním městským domkům. 10

Zdaleka slabě dolehl hlas hodin. Bilo půl jedné. Josef vzpomněl na svůj slib a lehce se zatřásl. Pak přidal do kroku a pomyslíl si:

»Eh co, přespím někde na lávce. Ráno si přivstanu, budu u práce spíše než dědeček. Nedoví se, kdy jsem přišel. Domů nepůjdu. Vzbudil bych jej, — a nestálo by to za to. Již by mě nepustil.« 15

Josef bál se starého Tomáše. Znal jeho tvrdošijnou povahu. Věděl, že i matka by se hořšila. Tak nedoví se nikdo ničeho, ráno řekne, že přišel o desáté a že všichni již dávno spali. Vždyť nebude to po prvé ani naposled. 20

Minul již město a kráčel po silnici vroubené po obou stranách vysokými topoly. Bylo tak tma, že je neviděl, jen slyšel, jak nad jeho hlavou hrozně vzlykají. Však Josef strachu neznal. Před očima ještě viděl své přátele z »Modré hvězdy«. Šťastní, ještě nemuseli jít. Bylo mu tak lehké a veselé, že i ten skřípot lámajících se větví byl mu k smíchu. Vypité víno počalo na něj působit. Chtěl i zpívat, ale vítr byl tak silný, že hlas se mu zarážel v hrdle. 25

Hřbitov stál asi tisíc kroků za městem. Josef jej neviděl, potácel se známou cestou, blábole jakousi písničku o ztracené lásce. Mraky houstly a zdálo se, že padají. Jejich dech byl těžký a dusný. 30

Když byl Josef v polovici cesty, padlo několik těžkých krůpějí. 35

Zazlořečil. Kam se ukryje? Kapky houstly a náhle spustil se

divoký déšť. Vítr zaburácel ještě prudčeji a vmetl mu do tváře spoustu zvednuvšího se prachu.

Josef dal se do běhu.

Zdalo se mu, že má nohy tuze těžké, ale přece bylo to jaksi
5 zábavné. I déšť, který šlehal mu do rozpálených lící, byl příjemný. Jen pomýšlení, kdeže přespí, hryzlo jej a ustavičně přemítal, kam by se ukryl.

Přiběhl k brance. Odemknul a vešel na hřbitov. Branka žalostně zavrzla a zapadla za ním. Krypt jsa hustým křovím utíkal
10 známou cestou. Kam jít? Domů nepůjde. Cítil sám, že není to s ním v pořádku. Bylo by to vyražení. Ale chtělo se mu spát, hlava byla jako z olova a nohy vypovídaly službu. Spát, spát, kdekoliv, jenom spát!

Kradl se tichounce dále. Hustý déšť ještě zesílil a on cítil
15 již, že je promoklý na kůži. Náhle na cosi narazil; nebyl to náhrobek, ani kříž, byla to zeď. Aha, jsem u krypty, pomyslí si Josef a náhle projela mu zatemnělým mozkiem šílená myšlenka. Což aby se schoval tam? Jen na chvíli, než déšť přestane. Koho by se bál? Mrtvého? Nač se bát mrtvých, živí
20 jsou nebezpečnější. Ten ničeho neudělá.

Vrazil nohou do železných dvířek a octl se na srázných schodech. Bylo tu chladněji, ale aspoň sem nepršelo. Však
chtěl se protáhnout, ale narazil na stěny. Nahmatal v kapse navlhle sirky. Chytla teprve třetí. Namahavě sešel po schodech
25 a zdálo se mu, že nemůže ani víčka otevřít. Zakopl o prázdné máry.

»Eh, tu se na chvíli posadím. Aspoň než přestane pršet.«
Na nebožtíka skoro zapomněl. V očích i zavřených se mu dělala bílá světla.

30 Sirka dohasla a nastala úplná tma. Těžce dosedl na máry a vytáhl maně z kapsy polorozmačkaný doutník. »Zapálím si, abych neusnul.«

Vytáhl zápalky, zapomněl však náhle na vše, upustil doutník i krabičku, hlava mu klesla a natáhl se, zmožen alkoholem
35 i cestou, přes celé máry a v okamžiku usnul.

Starý Tomáš se probudil brzo, skoro ještě za tmy. Spánek mu již nesloužil, sedmá desítka těžce doléhala mu na shrbená záda. Zakašlal, protáhl se, opřel oběma rukama o pelestě postele a pomalu se zvedl. V nástěnních hodinách to zahrkalo. 5 Odbily tři hodiny.

Třeba již vstát, pomyslíl si. O sedmé musí být hrob vy-- kopán.

Svezl se z postele a odhrnul záclonky na okně. Příšeří potichounku plazilo se do světnice. Snacha spící v koutě prudce 10 se ve spaní otočila a stulila se ke zdi.

V dále zakokrhla kohout.

Stařec se oblékl a umyl a dal se do modlení. Byl zbožný a přísný. Celý život strávil na tomto hřbitově, mezi kříži a hroby, vykopal svými rukama tisíce posledních stánků zna- 15 veným poutníkům života. Toto smutné a klidné zaměstnání vtisklo jeho duši zvláštní pečeť smutku a zbožnosti. Zvláště od těch dob, když ztratil svoji ženu, kterou miloval zvláštní, nepochopitelnou láskou. Její vybledlý portrét, postavený na skříni pod skleněným příklopem, pod nímž stál krucifix a 20 svatá Panna, vždy o svátcích líbával a hluboce před ním vzdychal. Byl poctivý a pracovitý a za nic by nebyl povolil svým letům a od práce poněkud ustoupil, raději přivstal, aby vše bylo včas hotovo. Svého vnuka, kterého přidržoval svému za- 25 městnání, miloval, ale bál se o něj a držel jej nakrátko. »Je moc do větru,« říkával, mávaje kostnatou rukou. Nechtěl mu povolit v ničem, ale dal se oblomit vždy slovy své snachy, kterou ctil, neboť viděl v ní lásku svého zemřelého syna. Od svých představených byl pokládán za nemluvu a mudrlanta.

Když se pomodlil, vzal nachystaný krajíc, pojedl trochu, aby 30 nešel s prázdným žaludkem. Napil se vody a zbytek vylil za okna na květináče. Otevřel okno a vyhlédl ven.

Venku bylo po dešti. Těžké páry válely se po nebi a hustá mlha zvedala se od země. Bylo již jasněji, ale světlo bylo bledé a smutné. 35

Otevřel dvěře do předsínky, kde spával Josef. Jeho postel

byla prázdná. Zprvu se podivil, ale potom usoudil, že asi zůstal na noc u některého kamaráda, aby nezmokl. Jistě v noci silně přšelo. Vzal se stojanu svoji starou čepici, oblékl ošumělý kabát a vyšel.

- 5 Bylo viděti sotva na tři kroky. Mlha byla hustá a tížila na prsou. Zakašlal. Pomalu šoural se cestičkou. Písek vpil do sebe všechnu vodu, jen po stranách matně leskly se stříbrné louže. Pohlédl k nebi. Nebylo na ně vidět, jen hustá šed mlha a par visela mu nad hlavou. Vzduch byl prosycený vlhkostí.
- 10 Tomáš vzpomněl si na svůj sen. Padesát roků žil mezi samými mrtvými a nikdy se mu o nich nezdálo, až teprve dnes. Stařec jako každý zbožný byl pověřivý. Nebylo mu jaksi dobře u srdce, když na to vzpomínal. Viděl ve snu zemřelého Bártu. Přišel k němu a vztahoval po něm ruce. Jak byl bledý
- 15 a jak mu oči svítily studeným leskem!

Tomáše prochvěl chlad. Zahalil se úžeji do svého kabátu a šel rychleji. Mokrý tráva plazila se po hrobech jako slizcí hadi a bílé kříže týčily se z mlh jako ruce nebožtíků.

- Šel, jak činíval každodenně, nejprve k hrobu své ženy. Byl na cestě. Stanul na chvíli a poopravil kvítka, která bezvládně ležela na nízkém hrobě. Potom se pokřižoval a šel dále.

- Syna tu neměl pohřbeného. Zemřel kdesi v Dalmacii jako námořník. Odešel kdysi, a již se nevrátil. Posílal z ciziny jen peníze a někdy psaní, v němž oznamoval, že se mu vede dobře.
- 25 Jednou přijel jej navštívit se svou mladou ženou. Bylo to rok po ženině smrti. I malý Josef přijel s nimi. Jen se otočili u rodného krbu a zase odjeli. Za několik roků dostal zprávu, že zemřel. Psala to jeho snacha, — Dalmatinka. Navrhl jí, aby přijela k němu. Bylo mu smutno samému. Neměl nikdy přátel.
- 30 Snacha zanedlouho přijela s jediným synem. Toho tu vychovali, ač hoch byl bujný, neposedný, jako z jiného rodu. Byla v něm žhavá, jižní krev. Děd zprvu myslil, že se změní. Ale nikoliv. V jeho černých očích planul nezhasitelný oheň. Tomáš chtěl, aby stal se též hrobníkem. Josef mu pomáhal, pracoval s ním (neboť nebyl špatné povahy), ale stařec cítil stále, že
- 35 jedenkrát také náhle odejde jako prve syn. Nebylo pro něj to smutné zaměstnání.

Tak Tomáš přemítal a pozvolna krácel k márnici. Chtěl se dát hned do práce. Kdo ví, kdy přijde Josef? U cizích jej nikdo tak brzy neprobudí. Bude teď na práci sám. Půjde to ztěžka, myslil si, hlína se bude lepit.

V šedi mlh objevovaly se obrysy márnice. Vypadala jako 5
temná pěst, vyzdvížená k nebi. Z vysokých stromů, které byly kolem ní rozsázeny, kapaly chvílemi veliké, stříbrné krůpěje, které dopadše na zem tesklivě zavzdychly.

Tomáš zase vzpomněl na svůj sen. Zazdalo se mu, jako by tam v mlhách zahlédl bledý, mrtvolný obličej. Co to ale dnes 10
se mnou je?

Byl tak zmaten, že si ani nepovšimnul, že dveře od krypty byly otevřeny. Shrbil se, přemohl divnou úzkost ve svém nitru a vešel na úzké schody. Byla tu naprostá tma. Chtěl rozžehnout svíci, kterou stále nosil v šosu svého kabátu, ale zpozoroval, že 15
nemá v krabičce ani jediné sirky.

Vždyť ty lopaty nahmatám. Jsou hned u dveří, uspokojil se a hmataje rukama po zavlhých stěnách krácel dolů. Jeho kroky těžce zvučely, ale hned zmlkaly zarážejíce se o tlusté zdivo. Když sešel dolu, zastavil se na posledním schodku a 20
naslouchal. Zdálo se mu, jako by něco uvnitř uslyšel. Však bylo zase ticho, jen zvenku uslyšel zakokrhání, kdesi zdaleka. Upokojil se a jal se hledati potmě náradí. Vtom zakopl o ležící motyku a nemoha zachytiti rovnováhy skácel se. Opřená lopata, o kterou při svém pádu zavadil, skácela se také. Její ocelové 25
rydlo zařinčelo prudce o kamennou podlahu.

Tomáš rychle se zvedl, ale ztratil při pádu orientaci. Bledé, úžasně slabé světlo dopadalo malým okénkem nadzemním na jedny máry. Ah, to jsou ony s mrtvým! Oči, které poněkud si na temnoty zvykly, rozeznávaly temnou ležící postavu. Tomáš 30
chtěl k ní přistoupiti. Pojednou se mu zazdalo, že sebou hlava pohnula. Ulekl se, ale přece ještě přemohl strach rozumem. Však co to?

O hrůza, tělo mrtvého se zvedá. Máry divoce zaskřípěly. Tomáš uviděl černý stín, který vstával pomalu, zdálo se mu, 35
že zří bledý obličej Bártův, jeho vyhaslé oči, rozšklebenou tvář a bílé, vyhublé ruce.

Úžasná hrůza projela mu tělem. Chtěl vykřiknout, ale hlava
zlomil se v hrdle. V šíleném spěchu vrhl se ke dveřím, tam ale
upadl, klesl a široce rozevřenýma očima viděl, kterak k němu
se blíží hrůzná postava umrlce, cítil již, že dotýká se jej ledovými

5 vými prsty.

Náhle jako by zaplál mu v očích oslnivý plamen, divoce
vztýčil v nejvyšší hrůze svoji rozšklebenou tvář, vykřikl hrozným,
chraptivým hlasem a potom se zhroutil hlavou dolu na
kamennou dlažbu, zarývá se do ní křečovitě zkroucenými
10 rukama.

Když k němu postrašený Josef přišel, byl již mrtev.

*

Co vede osudy všech, co třímá otěže života i smrti? Jedni
říkají, že nejvyšší moudrost, druhí, pouhá náhoda.

NEMOCNÍ

15 Když vadly rudé růže západu, když fialová mlha padala
do ulic, když zaleskla se večerním šerem první, nesmělá světla
— scházeli se čtyři nemocní hudebníci u posledního domku
v zapadlé a smutné ulici.

Světlo denní příliš pálí zraky, které tuší nekonečné temno,
20 pohledy mimojdoucích, och ty soustrastné nebo drze výsměšné,
spalují srdce a srážejí naději, květ to, který roste nejhojněji
a nejkrásněji v rozbořených troskách, které brzy zcela za-
padnou. Den patří jen některým, noc — všem.

Tiše vešli do předsíně, tiše pozdravili přítele a spolutrpitele
25 a vešli do pokoje.

Pokoj byl ponořen v temnoty. Jen stíny klavíru a pohovky
zvedaly se proti oknům jasněji ozářeným tesklivým světlem,
které vydechuje den již skoro mrtvý a které zhasíná dříve,
než si je uvědomujeme.

30 Vonělo tu jasmínem. Jasmín, zdá se, večer otravuje. Jeho
vůně až bolestně zařezává se v chřípí. A přece na stole stála
celá bílá náruč květů.

Hostitel rozsvítil. Rozsvěcoval pozvolna, poněvadž nemocné světlo drtí. Pokoj zaplavila tlumená záře.

Zasedli ke kvartetu. Přelétli se všichni pohledem, jako by se přesvědčovali, zda ještě nikdo neschází. Byli dosud všichni. Čtyři bledé, voskově bílé tváře, po nichž záludně plazil se odraz světla, čtyři páry očí zapálených prudkým světlem, které spalovalo duši i tělo, čtyři struny napjaté na nejvyšší možnost, reagující na nejslabší záchvěvy vzduchu a rozechvěné děsným očekáváním. Hostitel, starší a zasmušilý muž, s tváří pastelově jemnou, šířaný souchotěmi, usedl do kouta a schouil se ve stínu, mezi oběma zdmi, jako by chtěl se uchránit před dotekem někoho, kdo přec jednou přijde a jediným fouknutím zhasí bledou svíci.

Byli to vyhnanci Života. Zdraví vypověděli je soustrastnými a bojácnými pohledy ze svých ulic. Den uzamkl se před nimi svým ostrým světlem, které vpalovalo jim do tváří bledost skoro mrtvolnou a rozžhavovalo v srdci šířavou nenávisť proti všemu ostrému, tvrdému a silnému. Vysílení ukrutným polednem čekali na večerní stíny, na noc bezesnou a strávenou v těžkých, řevavých poduškách. Krátké, horečné polospánky ukazovaly jim v purpurovém světle panorama neznámých světů a fantastických krajin.

Nalézali opory ve slabém, jemném a nemocném. Ztlumené Chopinovo nocturno ztišilo rozžhavený žár a zkolébalo k tichému klidu. Vášnivě nořili se ve spršky tryskajících akordů, koupali v nich svou zemdlenost a okřívají na chvíli, ocítajíce se v jakési divoké extasi, kdy zdálo se jim, že nemocné tělo ztratilo své tíže. Cítily, že stojí na vrcholku úžasné hory, že nad hlavou táhnou jim zářná oblaka, která jen oni vidí, že zvoní tóny, které jen oni mohou slyšet, že otevřeno jest jim nebe mnohem dále než zdravým, že nemocí zjemněnými nervy dovedou laskati se s Krásou, která nepřestoupí přes práh robustního burzoy. Instinktivně hledali ve svých samotách duše spřízněné. Tak našlo se jich pět, — které držela Smrt jednou rukou. Scházeli se denně, kryti večerem při příchodu a zahalení nocí při návratu.

Když naladili, prudce nasadili první akord Beethovenova

kvarteta. Zdálo se jim, že z jejich houslí, violy a cello rodí se obrovský orel, který stoupá k nebi. Oči jejich se zaleskly, že bylo možno uzříti, jak v jejich hloubi spalují se nervy jako kousky magnesia. Primista hrál nakloněn na stranu. Vlasy
5 spadly mu do čela a tvář zrosila se mu potem. Akcentoval prudce a snad i přehnaně, přebíraje horečně rozžhavenými prsty přes struník svých starých houslí. A všichni, všichni byli štvaní jen tou myšlenkou, aby nepraskla struna dříve, než rozpnutá melodie zkojí se závěrečným akordem. Byla
10 to jakási oběť, mysterium kněží nejvyššímu Tajemství, které zmítalo všemi, které nutilo je šíleně křiviti dásně k hrozným úsměvům, vysmívati se všemu, co stálo daleko jejich nemocné duše, která v divokém tanci prestissima vířila v závratných pasážích.

15 Hostitel seděl v koutě jakoby zhroucen dotekem čehosi vyššího než smrt a rozevřenýma očima hleděl kamsi, kam dovoluje pohlédnout jen extase, která hasne v nejvyšším vysílení.

A oni hráli, jako by celou tu hrstku ztrouchnivělého života chtěli hoditi do svých strun a jako by chtěli poslední dech ze
20 zničených prsou vydechnouti na vrcholku melodie, odkudž by se tělo zvrátilo dolů mrtvé, ale přece poctěné dotekem nejvyšších sfér.

Jasmín voněl a dýchal stále omamnější do komnaty. Groteskní stíny hrajících honily se po podlaze a stěnách, nemo-
25 houce se dostihnouti. Vlny rytmu odrážely se od tapetovaných stěn a zmítaly se pokojem jako obrovský pták v kleci. Světlo sinavě hořelo — a zdálo se, že zhasíná.

Hodiny, ač ukazovaly na dvanáctou, nelítostně šly dál.

Kvartet končil. Cello ještě naposled svým mollovým hlasem
30 zavzlyklo, prim rozletěl se k obrovské pasáži, která končí kdesi na vrcholku nejvyšších oktáv, viola a sekund umlkly v resignaci základních tónů.

Dohráli.

Zůstali chvíli nehybně seděti, jako lidé probouzející se ze
35 spánku skutečnu. Potom primista tiše pravil hlasem, který ještě ležel v posledním Beethovenově akordu.

»Ať to tak zahrají zdraví! Jak děsně bylo to krásné!«

Vysílen ale výbuchem prudkého kašle, znaveně zavíral svůj nástroj do pouzdra. Hostitel vstal a beze slova doprovodil je ke dveřím na ulici.

»Zítří?«

»Snad.«

Čtyři zmalátnělé stíny vyšly do noci. V uších vířila jim ještě divoká melodie, ale jakoby zlomená vysílením.

Maně zastavili se na nároží.

»Posečkáme, až odbije půlnoc.«

Stáli, rozechvění horečkou a chladem, čekajíce, až první děsný úder zvonu zakvílí do temné půlnoci.

N O C

Ah, jak mě po celý den Vaše objetí nudila! Bílé plíšky Vašich zrcadlových očí vpalovaly mně do duše nesmírnou prázdnotu. Byly to dvě porcelánové misky, které odrážely nebesa, ale kterých jsem se nechtěl dotknout prudkou rukou své vášně, instinktivně cítě za lesklým povlakem blátivou hlinu. Jak byly měkké, houbovitě Vaše rty, jako by je slunce rozměnilo. A přece Kdosi stále stál za mnou a nutil mě zůstat u Vás a jíti s otevřenýma očima kolem propasti lži a klamu. A líbal-li jsem Vás zlomen sugescí kruté personifikace, nemyslel jsem, že objímám živou milenku, ale mrtvolu své lásky.

A přece slunce svítilo tak jasně a oblaka bílá jako jarní polibky tiše plula nebesy. Tehdy po prvé toužil jsem po splynutí se vším, toužil jsem ponořiti se a zmizeti v lánech zpívajícího obilí, ztratiti se Vám, abych našel cestu k sobě, neboť cítil jsem, že bloudím.

Však není již, má milá, doba zázraků. I sníti jest dnes těžko. Vrátil jsem se k večeru unaven a sláb.

A hle, teď kráčím tak pružně podél Vašeho boku. Nevidím ani po nebi rozstříkaných hvězd, neboť vůně noci omámily mé smysly. Jdete tak blízko vedle mě, že se lehce dotýkáte svým bokem mě, — a hledíte, — já tisknu se k Vám stále blíže. Jaké stíny vrhají naše postavy? Jakého jedu Vám nakapala noc do

očí? Hledí na mě tak podivně, že jsem Vás prudce k sobě přitiskl, až jste výskla. Ah, jaký to máte hlas?

Nevím, zda nenachystala pro mě noc nové ošemetné překvapení, nevím, za jakým jdu dobrodružstvím, ale pojdte, pojdte,
5 — hle, tam v uličce jsou stíny nejtěžší a domy se k sobě tulí nejbližěji!

A přece rozum se ještě brání a utahuje otěže mé touze. Oh, rozum bývá vždycky přemožen! Půjdeme přece dále nocí zavěšení, opírajíce se o stíny a o tajemné vůně. Snad budou padat
10 hvězdy. Nachytám Vám jich plný klín. Buší Vám srdce také tak podivně, jako by rameny svých tónů zabořovalo se do čehosi měkkého, jemného a opojného?

Oh, mám Vás rád, — jak doposud nikdy; má láska sletěla z černého nebe a teď teprve rozvlnila mé srdce do vířivého
15 arpeggia v nepoznaných tóninách. Pojdte, světla zhasínají a ulice jsou pusté.

Bolí mě má hlava, neboť rozum, zdá se mi, štěpí se na kousky. Však co to, — směji se, — srdce jest jasné a ví, co žádá.

20 A víte Vy, co mě změnilo? Myslíte noc, poesie hvězdného nebe? Oh, chtěl bych uvěřit, neboť jest to krásné, ale můj rozum vříská jinak.

Že omámily mě výpary rozestlaných loží, které z otevřených oken k nám do bezpečných temnot zavanuly, že neprobudila se
25 láska, ale něco silnějšího, — zvířecí pud samce, který cítí nablízku ženu povolnou a milující.

Ah, nehleďte tak ustrašeně, vždyť v tom jest také poesie!

HYPPOCHONDR

Když pan účetní František Jansa ucítil, že bolí jej hlava,
30 odložil pero, rozhlédl se po kanceláři »Kožního družstva« a potom se hluboce a zoufale zamyslíl.

V kanceláři silně bzučely mouchy a hodiny tikaly značně

silněji, jako se stává vždy, když venku prší. Pan Ženožička, mladíčkový úředník, horlivě psal v koutě jakousi širokolistou objednávkou, foukaje si přitom do pera potichu valčík z »Princezen dolarových«. A opravdu zdálo se, že pero podřizuje se rytmu, neboť bujně kroužilo písmem a dokonce, 5 když mladý snaživec dopískal, udělalo na konci slova značnou kaňku.

V druhém koutě slečna Elsa zadumaně pohlížela na své vypěstěné nehty, koukajíc se chvílemi na velké hodiny, které visely Jansovi nad hlavou. 10

Když Jansa se dostatečně napřemýšlel o mizerném svém údělu na tomto světě, chvěje se povstal a pronesl slabým hlasem ke slečně Elis: »Oh, oh to je strašné!« a zalomil rukama.

»Co je vám, pane účetní?«

»Hlava mě zase bolí. Já zešílím, slečno! Tři dny jsem nespal 15 vůbec, a jinak vždy jen napolo. Mé nervy jsou zničeny. Věřte mi, mítí revolver...«

Pan účetní bolestně zakroužil očima a chytil se znovu za hlavu.

»Ale, pane účetní, pane účetní! Snad to přejde. Nic si z toho 20 nedělejte! Hleďte, můj tatínek trpěl bolením do 82 let a potom ho to rázem přešlo.«

»A kdy zemřel váš pan otec, slečno?« tázal se pan Ženožička.

»Ve 84, pane!« 25

Pan Ženožička se usmál a počal znovu svoji oblíbenou arii, ale poněkud níže a slaběji. V hodinách hrklo a odbila šestá.

»Půjďme,« chvějícím se hlasem pronesl pan Jansa. »Zase mě čeká noc beze snů, oh není pro mě vykoupení jiného, mimo smrti — věřte, slečno!« 30

Poklonil se všem, solidně zamkl svůj stolec a odešel domů, naraziv si klobouk silně do čela.

Doma bylo temno. Očistil znečištěné boty a přistoupil k ženě, drže si hlavu oběma rukama.

Jeho žena vyšívala u okna. Asi málo již viděla, neboť měla 35 oči silně vyvaleny a nevíšela si svého nešťastného muže.

Jansu to zamrzelo. Hle, takovou mám ženu, myslil si. Trpím

podle ní, ale ona vyšívá červené růžičky. Jsem ztracen. Potom skloniv se k ní promluvil:

»Bolí mě hlava. Dej mi něco!«

Žena naň stranou pohlédla: »Zase? Aspirin jest v stolku!«

5 Hle, slova útěchy! pomyslí si Jansa. Nalil si do sklenice vody, pozorně užil aspirin a kráčet do dětského pokoje.

Malý Pepíček sedě na zemi hrál si s bezhlavým koněm. Pronikavým hlasem volal »hý, hý!« a »prrr prrr!«

Otec se naň zasmušile podíval: »Proč tak křičíš?«

10 Hoch umklkl a nechápavě na něj hleděl velkýma dětskýma očima.

»Nevidíš, že jsem nemocen a že snad brzy umru?« pronesl důstojně zničený otec, a přitisknuv si obě ruce ke spánkům, tak děsně zkrivil svůj obličej, že Pepíček se dal do hrozného křiku

15 a potom do neutišitelného pláče.

Jansa byl poněkud uspokojen. Pohládl plačící dítě po hlavě, oblékl zánovní svrchník a vyšel z domu jak obvykle do kavárny, na kulečnickovou partii.

Jda po ulici cítil se sebou velikou soustrast. Jeho srdce, jak se mu zdálo, krvácelo v nešťastné hrudi. Cítil se opuštěným, zneuznaným a nepochopeným a přece byl si pevně vědom, že vyniká svým trudným a trpitelským životem nad celé moře lidí, které podél jeho hlavy hlučelo, smálo se a pobíhalo.

Pršet již přestalo a večerní promenáda se rozvířila. Pan účetní sklapl svůj deštník, který, ač byl stár přes 5 roků, dělal 25 dojem deštníku právě koupeného, a chtěl si zapálit cigáro. Vtom vzpomněl si, že není radno při bolestech hlavy kouřiti, schoval cigáro zase do kapsy a bral se dále.

V kavárně bylo plno. Zasedl na chvíli ke svému stolu a 30 čekal na pana architekta, až dohraje »oko«. Když onen dohrál, pustili se do obvyklé své hry kulečnicku, bez které nedovedl prožít večer ani pan účetní ani pan architekt.

»Musím vám dříve podotknouti, že mě bolí úžasně hlava.

Jiný by na mém místě zůstal ležet, ale já přišel, ač těžce. Vždyť 35 jsem vám to včera slíbil,« pravil pan Jansa velmi zasmušile.

»Pozoruji, že nejste nějak při sobě,« pravil pan architekt.

»Bojím se, že sešílím. Trvá mi to již tři dny. Měsíc nespím.«

nej, puch - věc věc!
oklouč, v čem, volání puchů svých, plátek a věcí
narazí se klobouk svůj do věk.

Člověk by to bráno "všech puchů" ledy a příchutí
k jemu, tře v šlaku čtení roháma

člověk čtení, čtení, vyznání učení. Člověk věc věc,
učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb,
učeb, učeb

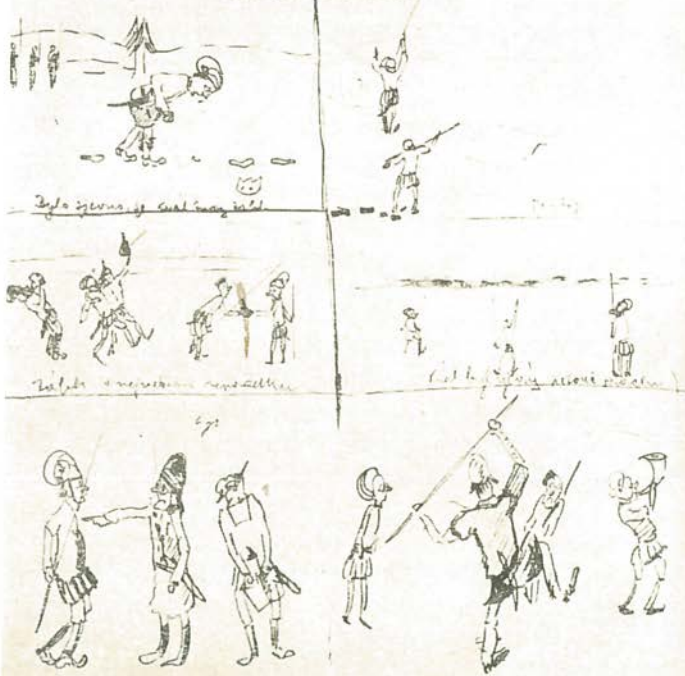
člověk by to bráno "všech puchů" ledy a příchutí
člověk čtení, čtení, vyznání učení. Člověk věc věc,
učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb, učeb,
učeb, učeb

Člověk věc věc. Člověk věc věc.

Člověk věc věc, věc věc, věc věc, věc věc, věc věc, věc věc,
učeb, učeb

Člověk věc věc, věc věc, věc věc, věc věc, věc věc, věc věc,
učeb, učeb

Prima in Truce

Primo gruppo di Cavalieri in battaglia

Primo gruppo di Cavalieri in battaglia

Primo gruppo di Cavalieri in battaglia

2°

»Ale, ale...«

Pan architekt udělal serii, při čemž Jansovi bylo nevolno. Proč mě nešetří, myslil si, což neví, že hraje s nemocným člověkem, který sotva na nohou stojí? Či snad chce mé indisposice využít a natřít mě? 5

Nešetrný člověk však hrál dál, klidně pokouje dlouhé veržinko. Byl to vůbec muž málomluvný a klidný. Jansa, kdykoli karambol neudělal, vymlouval se na bolení hlavy, že »jako by hřebíky mu do lebky vráželi«. Pan architekt usmíval se a pokyvoval hlavou. Jansu to rozčililo, odhodil prudce po posledním »žďuchu« vítězně své tágo a usedl do kouta. 10

»Necita!« odlehčoval svému zlomenému srdci.

Proti němu ocitl se tlustý pán s mastnou, červenou pleť. Pokyvoval holou hlavou a hrál si výpasenými prstíčky s hodinkovým řetázkem, který nebyl mnohem slabší. 15

Jansa seděl zachmuřen proti němu a stíhal vyčítavými pohledy pana architekta. Ten to neviděl, neboť se pustil do druhé partie »očka«.

»Co je ti, Františku?« pronesl těžkým jazykem tlustý muž k Jansovi, klada mu centovou svoji ruku kolem krku. 20

»Hlava mě bolí,« smutně odpovídal Jansa se zvláštní sdílností.

»To máš od opice,« rozhodl tlustý pán.

Jansa shodil mu ruku se svého krku, chtěl mu vynadat, ale potom uznáv, že není to hodno nemocného člověka a vůbec 25 ne jeho, obrátil se k němu zády. Byl tak roztrpčen, že ihned zaplatil a vyšel z kavárny.

Zapínaje si kabát přemýšlel, kam by tak asi ještě šel. Všichni lidé se mu zprotivili, neboť bili hrubou rukou jeho nemocnou duši. Náhle vzpomněl si na své rodiče, bydlicí na konci města, 30 zapnul rozhodně poslední knoflík u kabátu a vydal se tam. Bylo to vždy útočiště jeho bolů a strastí.

Na ulicích rozsvítily se žárovky, které se velmi zřetelně odrážely v kalužích mazlavého bláta.

»Pravé počasí pro nemocné,« uvažoval Jansa, »v takovém 35 bych sotva týden vydržel.« Vyzvedl si límec a strčil ruce do kapes.

Tak došel k rodnému domku. Před dveřmi si odkašlal. Potom vešel.

V maličkém prostém pokojíku při lampičce seděli dva staří manželé, podobní scvrklým, sušeným jablíčkům. Bylo tu cítit zvláštní prastarou vůni, že Jansa si maně vzpomněl na mladá svá léta.

»Bože, Františku!« zavolala stařenka a odložila rychle brejle a noviny, probudila dřímajícího starečka jemným zdrcnutím do žeber a čistila židli starou, omšenu, květovanou suknicí.

10 »No tak, sedni si. Vítám tě.«

Stareček, probudiv se náhle, hleděl mrkajícima, ospalýma očima hned na ženu, hned na syna, potom ale zabručev cosi jako pozdrav, znovu sklonil hlavu a začal klímat jako prve.

Jansa usedl ke světlu a smutně, úžasně smutně pohlížel na 15 matku.

»Co je ti, Františku? Vypadáš tak špatně.«

»Jsem těžce nemocen, maminko. Je již se mnou konec.«
Stařenka div že nepadla se židle.

»Co je ti, . . . co, . . . propánaboha?«

20 »Věřte mi. Kolikrát ruka má sahala po revolveru (tu udělal Jansa zvláštně hamletovský obličej a chytil se za srdce), ale mám děti, mám rodinu. Neříkal jsem žádnému ničeho, tiše jsem tři roky trpěl jako pes. Lidé chodili kolem mě a neviděli, co odehrávalo se v mém rozžhaveném nitru (tuto frázi četl 25 v nějakém románě, jež vydávaly Lidové noviny jako přílohu), a já chápu, že oni nepochopí mého bolu, jsem mlčel. Tři roky jsem nespál a rok jsem trýzněn bolením hlavy. Den co den. Snášel jsem to trpělivě. V úradě dřel jsem jako nikdo. Tam jsem si to také uhnal. Ale dnes nemohu, nemohu! Zešílím, věřte mi!«

30 Stařenka byla tak poděšena, že dala se do pláče jako malý Pepíček. Starý Jansa probuzen zvedl vousatou hlavu a ulekaně se rozhlížel.

Dlouho mluvil zničený syn. Dlouho vyléval svůj bol staříčké matce a otci, až uslyšel z kostelních hodin devátou. 35 Urovnal vrásky svého obličej, vstal z náručí matčina a rozloučil se. Matička ještě několikrát jej objala, dala si leccos zopakovat a vyprovodila jej až ke dveřím na ulic.

»Sbohem, maminko!«
»Sbohem! Přijdi zase brzy, nenechávej nás ve strachu. Budu se modlit za tebe, synáčku!«

Jansa odešel. Nepršelo, nebe se jasnilo a dýchalo teplou, vlahou jarní vůní na usínající město. Jansovi bylo v duši blaho a jasno, šťasten kráčel širokou ulicí, neboť přece kdosi mu porozuměl, poznal jeho hrozný bol a statečnost, přec někdo pohladil.

Bylo mu tak příjemně, že zapomenuv na »šílené bolesti«, svižně máchaje holí, zticha zapískal si: »Vždyť jsme jen jednou na světě«. 10

O ŽENÁCH

Bylo již k jedenácté, když dva septimáni n...ského gymnasia, Ivan a Jirka, dali se do hovoru o ženách. Seděli potmě na skleněné verandě, kterou bylo viděti do tmavé, rozmoklé zahrady, a poslouchali píseň deště a větru, který se opíral do skleněných stěn. Noc neslyšně valila se zahradou, zahalovala vše diskretní tmou a pobízela oba studenty k tichému, intimnímu hovoru. 15

»Ty máš opravdu rád, Pepku?« tázal se Jirka, rozdmýchá vaje prudce cigaretu, až se rozpálila a její řeřavý konec osvětlil mu ústa, nos a dlouhé vlasy. 20

»Já?« odpovídal Ivan, sedě na nízké stoličce a objímaje si oběma rukama kolena. »Nevím, opravdu. Je ti to taková zvláštní ženská, jako ze dřeva řezaná. Chytíš ji za ruku, — a nic. U jiné ti proběhne žhavá jiskra rukou, ale ona — stojí, cítíš její ruku, kterou vytrvale drží, a nic víc.« 25

»Jest asi příliš tlustá ta ruka?«

»Má ruku jako já.«

»A proč s ní tedy chodíš, když ji nemiluješ?«

»To máš tak. Zabředl jsem a nechce se mi vylézat. Jsem na to líný.« 30

»Ale ona tě má jistě tuze ráda. Onehdy, víš, jak jsi šel s Hedvikou, — plakala.«

»Ano. Snad má. Ona je vůbec starého ražení. Vidí ve mně muže, autoritu. Velice ráda se podrobuje. Někdy je to až od- 35

porné. Kudyma půjdem? ptám se. Jak chceš ty, — dělej podle svého atd. — Prší-li, půjčí ti deštník a sama mokne. Někdy nelze to snést, jak se poddává. Jest jaksi ztročilá. To jest přílišnou dobrotou.»

5 »Jsi si tím jist?«

»Já myslím.«

»Ženské nikdy nevěřím,« povídá zkušeně Jirka, »a té — teprve ne. Není nad ni při vši dobrotě falešnější.«

»Jak to?«

10 »Vždyť jsem s ní dva měsíce mluvil. Neboj se, nedošlo dál než na podání rukou, jak jsem ji poznal, nechal jsem všeho.«

»Jak dlouho mluvíš s Mařou?«

»Dva roky. Jsem jí unaven, ale vím, že bez ní bych byl ještě znavenější. Jest příliš naivní, velmi falešná, lže bez ustání, — ale má touhu po životě a svěží krok. To mě drží. Já sám bych asi posel pesimismem. Ale, konečně i ona mě utrápí. Má velký zájem o komedii. Hraje stále mi něco. Odnáším to nervy... Ostatně, není tu nikoho, nikoho, s kým by se dalo slušně mluvit. Buď husy — nebo kokety. Mimo Olu. Víš, to je kapitola, velice zvláštní.«

20 je kapitola, velice zvláštní.«

»Ah, Ola!«

»Myslím, že bych ji mohl mít, kdybych chtěl. Dnes jsem od ní dostal fotografii.«

»Jakže?« tázal se rozčileně Ivan. »Tobě ji dala, já o ni

25 žádal a nedostal jsem ji.«

»Ano, dala mi ji. Byla dávno mi slíbená. Hleď, toto zvláštní, inteligentní, hrdé, velice zajímavé děvče miluji. Miluji ji však jen tehdy, když nezlobím se s Mařou. Jakmile — učinil jsem to na pokus několikrát — přeruším s ní styky a chci vážně začít mluvit s Olou, — zhasne onen cit k ní a počnu pochopovat svoji šosáckou, velkou lásku k Maří. Stačí mi, abych viděl ji jen jít, a hned se s ní jdu smířit, byť by mě podvedla den předtím. Chápeš, jak je to hrozné? Bojím se toho, jak vlastně všechno to skončí. Mařa něco tuší, žárlí úžasně, ne snad z opravdové žárlivosti, ale z obavy, aby neutrpěla její pověst, totiž ta, jež praví, že mě má pod pantoflem. Však ty konečně také cosi k Ole cítíš.«

»Ano. Ona je zbožňována z mnoha stran a vím též proč. Že totiž doposud nemluvila s nikým. U nás má žena dotud ceny, dokud není dotčena; jakmile by s Olou někdo navázal si poměr, klesne zájem o ni, ba nebude již ani tak hezká.«

»Ona ostatně není ani teď hezká,« pravil zamyšleně Jirka, 5
bubnuje na sklo, »ale její oči jsou zvláštní. Ty mě lákají. Jejich černé propasti jsou záhadné. Dívala se ti někdy do očí, když jsi s ní mluvil?«

»Ne, — nikdy.«

»Mně také ne. Bojím se takových lidí, kteří se mi nedívají 10
do očí. Zdá se mi vždy, že čekají na okamžik, kdy nám budou moci popatřiti v tvář buď s nejvyšší láskou nebo nenávisť. Ostatně nenávisť jest mnohem ušlechtilejší lásky.«

»Mluvíš jak Wilde.«

»Byl kdysi mým ideálem.« 15

NEVĚSTY KRISTOVY

Chodívám denně za soumraku kolem onoho dlouhého lánu polí, táhnoucího se od kláštera k lesu. A vždy vidávám na něm několik jeptišek, tak neobyčejně připomínajících velké nevzhledné brouky, kteří se potulují polem a vztahují těžká svá 20
tykadla hned na bramborové keře, zelí nebo kapustu. Zakuklené ve své středověké kapuce i při práci, pachtí se se svými rýčemi a motykami, čekajíce na zvuky klekání, znamení k návratu.

Večer podzimní mlhou opráďá umírající letní den. Maně 25
cítívám se starší a ostrý jakýsi, kritický smysl dere se z mého těla a pozoruje bystře hasnoucí obzory, umlkající pole a usínající lesy.

A tehdy — jako by to bylo nezbytné — ozývá se v dáli, kdesi uprostřed širokých lesů, hlas trubky. Kdosi podlehá ná- 30
ladě, která jako omamný dešť padá z chladnoucích nebes. Zvuky tlumené dálkou a uhlazené větvemi starých borovic táhnou se až k nám, přinášejíce zároveň představu romantického, sentimentálního trubače, který kdesi bloudí po zapadlých

stezkách, mučen jsa zklamanou láskou nebo nějakou jinou ne-
vyplněnou touhou.

Ba ano, — troubí písničku o »Ztraceném štěstí«.

Jeptišky zvedly jako pod dotekem čarovného proutku své
5 hlavy a opřeny o motyky poslouchají. Jejich rty se pootevřely
jako by chtěly vyslovit tajemné jméno, oči zazářily, ba zdálo se
mi, že i jejich ruce se trásly a z úder že draly se jim bolestné
vzdechy. Jistě rozpomněly se na divnou píseň, která teď pro-
budila v nich rozčilující ozvěnu. A věřím, co teď jejich rty
10 šeptaly, — nebylo jistě modlitbou. Ba — snad i poněkud zkrás-
něly.

Neznámý troubadour umlkl.

A ony, jakoby zastyděvše se, rychle sklánějí své hřbety
k hroudám, podobny tvrdým a zaschlým třeshním, které zůstaly
15 neutrženy na stromě nebo utrženy a pohozeny hnijí v trávě
u chladných, vysokých zdí.

Ode vsi zaznívá klekání.

B A R B A R

Seděl na pokraji strže a díval se do nebe. Bylo už k večeru
20 a les mnoho mluvil. Měl ruce od krve a oči dětské. Dovedl
dobře zabíjet i dobře se modlit.

Nahé, ochmýřené tělo jej pálilo. Byl by se okoupal, ale zdálo
se mu, že musí čekat. Ke strži vedla od východu stezka; poznal
ji jen ten, kdo po ní jedenkrát šel.

25 Myslel si: Včera jsem tu zabil jelena. Krásného, plavého
jelena. Byl to první, kterého jsem zabil. A ani jsem mnoho
nechtěl. Čekal jsem, že snad zase přijde. A nepřišla. Což —
kdyby dnes?

I

Podzimní vichřice prudce hnala se studenou nocí. Celé městečko chvělo se a choulilo v temnu. Návěstní tabule skřípaly a staré, zapadlé okenice, které po několik roků nebyly 5
otvírány, naříkaly ve svých stěžejích. Zlekané stíny svítlen
honily se v tmavých zákoutích. A mraky, černé, zarputilé, va-
lily se prudce nízko při zemi, hrozíce každou chvíli spadnutím.

Sivý seděl u okna a tupě hleděl do ulice. Ve vedlejším po-
koi rodilo se mu dítě. Slyšel zmatené hlasy, úpění a výkřiky. 10
Přitiskl rozpálené čelo k oknu a zdálo se mu, že je v jeho
nitru tak pusto jako v bouřlivé podzimní noci. Chtěl zapo-
menout na všechno, ale hrozné očekávání mrazivě mu probíhalo
stísněnou hrudí. Nebylo v hlavě ani jediné myšlenky, viselo tam
něco těžkého, bolestného, zahaleného v mrak pochybností a 15
nejistot.

A zase dolétl k němu ztlumený výkřik. Zachvěl se a při-
tiskl se blíže k oknu. Venku byla již skoro úplná tma. Vichřice
pozhasínala všechny svítilny, jen jedna tam na rohu ještě bo-
jovala a zoufale se spínala pod bičem větru. 20

Sivý se skoro bál dítěte. Bylo to pro něj něco nového a ne-
poznatého. Studený jeho rozum nemohl toho pochopiti. Zdálo
se mu, že tam za dveřmi číhá nebezpečí, které se co nejdřív
na něj vrhne.

Vtom ve vedlejším pokoi prudce a skoro ještě ne lidsky 25
zaúpělo cosi, jakoby postrašené hrozným děsem života.

Dvěře se otevřely.

»Josefe, máš hochá!«

*

V chrámě bylo ku podivu chladno. Studené, gotické lomení
ztrnule zíralo na úzkou chrámovou loď. Slizké, zvláště zapá- 30
chající stěny, postříkané u stropu malými hrstkami matného
světla, potápěly se dole v chladných stínech.

Když Sivý se svojí nemocnou, nervosní ženou, dítětem, tchánem-kmotrem a babkou vstoupil do kostela, — cítil jakousi zimomřivou náladu, podobnou mrkajícímu plaménku oltářní svíce. Upnul pozorně černý kabát a zakašlal. Nervosní jeho žena neklidnými očima tčkala chrámem a tázala se malé, otlé babky:

»Kam půjdeme? Jen rychle, rychle, ať se nezachladí. Dnes v noci tolik křičel.«

Babka nesoucí nemluvně odpovídala upokojujícím, drsným altem:

»I nic si z toho nedělejte! Hned to bude. Oni jsou za chladnějšího počasí rychlejší. Poďte za mnou, tam k zákristii.«

Tchán, silný a zavalitý muž, otec rodičky, pozornými očima rozhlížel se chrámem, chvílemi se křížuje a šeptaje masitými rty modlitbu. Potom vážně šouraje se za babkou prohodil k zeti:

»Hleďte, jak krásný jest obraz tam u stěny!«

»Ano, ano,« odpověděl Sivý a rychle bral se za ním.

Vyšel kněz. Jako světlý stín mihl se jeho bílý háv kostelním šerem. Pozdravil pokynutím hlavy příchozí a přikročil hned k obrádu. Rychle, jako pro zahřátí pohyboval kostnatou rukou. Bylo vidět, že i jemu jest chladno, neboť přestupoval ve svých těžkých botech, chvílemi pokašlávaje. Lehká pára se mu vznášela od úst.

»Jakže se bude jmenovat?« tázal se neslyšně matky.

»Ivan, Ivan, po dědečkovi prosím,« odpovídala ona rychle a hleděla ztrnule zamženým okem kamsi do kouta, přemýšlejíc úzkostlivě o osudech svého prvorozeného.

Děd blahovlně se usmíval, jako strom se usmívá na nejmladší svoji odnož, která pučí mezi jeho kořeny.

*

Malý Ivánek rostl a sílil den ode dne. Na červenavé jeho hlavě vyrazily první chumáce bělavě zlatých vlasů, oči se prohloubily, jako vždy, když dítě počíná vidět. Zdál se býti dítětem zdravým a všichni prorokovali, že zůstane tak i nadále.

Bylo tomu asi dva měsíce po porodu, když Sivý zůstal

sám se synem doma. Matka odešla k rodičům a Sivý, ubitý denní kancelářskou prací, zůstal doma, aby si odpočinul. Dítě jej nebavilo. Bylo doposud příliš malé a plačtivé. Seděl opodál u krbu a četl. V kamnech hořelo a dříví praskalo velmi příjemně. Okna byla zamrzlá a Sivý pohlížeje na ně cítil teplou rozkoš, jakou vždy cítíme za větrem, a posedával na své nízké židličce, snaže se posaditi se v posici co nejpohodlnější. 5

Dítě leželo v kočárku a usínalo.

VRTOŠIVEC

I

Ondřej Hora, člověk svobodný a svobodomyslný (letos právě domaturoval), soustavně odstraňoval se svého talířku
5 jablečný kompot, provázeje jej jakýmsi zarputilým pohledem.

»Co zase děláš?«

»I nic.«

Otec, který večerel maje solidně uvázaný kolem krku bílý
ubrousek, počal se rozčilovati.

10 »Co nic, co nic? Zatrackaný kluku! Dovedeš si na to vy-
dělat? Zase to pipleš. Víš, jaké práce jest potřebí, abych na to
vydělal? To vás učili na gymnasiu? Či myslíš, že jsi teď pán?
O ne, holenku, — u mně jsi pořád chlapeček, — dokud si sám
nevyděláš. Jez a nerozčiluj!«

15 Matinka, kterou pokaždé rozčilený otcův hlas uváděl do
zmatku a která přece jaksí byla slabší vůči chybám prvoroze-
ného, ptala se:

»A což, vždyť jsi to míval rád?«

»Dnes nechci.«

20 »Pročpak?«

»Dnes nemám k tomu nálady.«

»Což je třeba míti nálady k pojezení kompotu,« táže se
zlostně otec.

»Jest,« vážně tvrdí Ondřej a napichává na vidličku největší
25 kus masa.

»Na maso máš náladu!«

»Tak trochu,« odpovídá plnými ústy.

Matka zatím předěluje z Ondřejova talířku kompot svému
mladšímu synu. Ten, zdá se, má z toho náramnou radost,
30 neboť kleče na židli pohoupává celým tělem, prozpěvuje a
mává vesele vidličkou,

»A ty,« praví otec, obraceje se k němu, »jez slušně! Při
jídle se nezpívá. Mají to ti naši hoši mravy!« Upraviv si
ubrousek, dává se znovu do jídla.

Ondřej cítí v sobě jakýsi vztek. Což je nemravností, chce-li tomu srdce, zazpívati si? Což musí se jísti kompot, není-li k tomu chuti, proto, že je na stole? Eh, šosácké náhledy.

Večere skončena. Matka šuká se ještě po pokoji, uklízí stůl, schovává náčiní. Otec usedl do pohodlného křesla, zapálil dýmku a rozevřel čerstvé číslo místních »Hospodářských rozhledů«. Odfukuje, čte, hýbá přitom rty. I póza jeho ukazuje, že jest mu jistě velmi příjemně.

Malý Karlík se ztratil. Šel si ještě naposled zahrát pod lípy »na mikanou«.

Ondřej chodí pokojem bezradně. Sem a tam. Na chvíli zastaví se u okna. Hle, pošta přijela. Pantáta Vozný rozmlouvá horlivě s Chytilovic Kačkou. Jistě chce, aby jí hned vydal dopisy. Kdopak to tam chodí pod podřoubím? A, pan páter na večerní procházce. Jak se mu frak třepetá. Vypadá jako střevlík na letní cestičce.

Toto však všechno nestačilo, aby zaujalo mysl Ondřejovu. Odešel zase od okna jednoho ke druhému. Výhled do zámecké zahrady.

»Jak se to všechno rozzelenalo,« myslel si. »Jediné, co je tu v té díře hezké.« Však brzy zase odejde a zastaví se u skříně, aby přes sklo počítal, kolik je tam talířků. Hleďme, to je zajímavé. Pětatřicet talířků. Kdo by to řekl.

»Jest čas,« začal otec vážně, »abys se rozhodl, kam půjdeš po prázdninách.«

»Ach, to mi říkáte každý večer.«

»Ano, — jest to otázka nesmírné důležitosti, na níž visí celý tvůj budoucí život.« Ondřej při slovech »budoucí život« měl nepříjemný pocit.

»Dnes mluvil jsem s panem nadučitelem. Jest to člověk rozumný a světa znalý. Tázal jsem se jej, co mám s tebou dělat. Říkal mi, že jest to otázka velice důležitá, kterou nutno dobře rozebrati. Přinesl mi i knížku, která o tom pojednává. Ty, zdá se, nepřipouštíš si o tom žádných starostí. Nechci tě k ničemu nutiti, přečti si knížku a rozhodni se sám. Jest na to věru nejvyšší čas. Gymnasium jakž takž prostudovals a cesta do života se ti otevírá!«

Při slovech »jakž takž« měl Ondřej zase nepříjemný pocit.

»Nu, brachu, co by se ti tak nejvíce ze všeho líbilo?«

»Nevím, tatínku.«

»Jaké ‚nevím‘? Každý přece má nějakou náklonnost. Myslíš
5 že práva by se ti nejlépe hodila.«

»A.«

»Na všechno máš jen opovržení. Co z tebe bude? Když jsem byl hochem, řekl mi jedenkrát nebožtík tatínek: ‚Budeš se učit obchodníkem,‘ a já se šel učit. A bylo tak dobře. Teď
10 si hezky, chvála pánu bohu, stojíme, obchod máme na náměstí a jměníčko také nějaké. Chci z tebe mít něco lepšího. Ty ale nemáš nijakého zájmu o opravdové práce. Lajdat se, bříknat na klavír, a nic. Nebýt maminky, já bych tě zapřáhl. Ta ti nadřuje. Proč se ti nic nelíbí?«

15 »Nepřemýšlel jsem dosud o tom.«

»Pravda, ať to tatínek za mě odmyslí. To je lenost, kamaráde. Nu a což lékařství?«

»Ani za nic. Řezat lidi jako řezník.«

Tatínek se urazil.

20 »Hlupák jsi a nic jiného. Proč jako řezník? Je řezník něco špatného? Vypadá doktor Čermák jako řezník? Milý, přívětivý pán. Příjemno s ním pohovořit. Sám se o tebe stará. Nedávno se mě ptal, co děláš. Nebo mladý doktor Neoral. Je ten jako řezník? Šviháček. Šaty podle módy, klobouček na stranu, kvítko v klopu.
25 stále se usmívá a hvízdá si, a ty potom řezník. Peněz mají, zdá se, také dost. Doktor Čermák koupil teď v Podháji vilu.«

Ondřeji nechce se mluvit. Nač hovořit o věcech, které nás nezajímají, byť stojí blízko. Však opravdu, čím bude? Náhle mu to zasvištělo u samé hlavy. Za tři neděle konec prázdnin.
30 Co potom? Ale do té doby napadne mu tisíc myšlenek, a bublaví, co se ještě stane.

»Filosofie je také hezká věc. Jenomže málo výnosná. Znal jsem jednoho, ten si tuze na platy naříkal. Chodíval si ke mě kupovat sirky. Vážený člověk, byl tu po dvakrát na letním
35 bytě. ‚Půl života jsem studoval a pořád studuji, a stále nic nemám a stále nic nevím. Věřte, pane Hora, hned bych s vámi měnil.‘ To mi říkával.«

Ondřej zatím usilovně prohlížel obraz na stěně visící. Italská jakási krajina s horou Vesuvem v pozadí, dole zámek, u kterého stojí dva muži s mezkem. Obraz již je poněkud zažloutlý, což mu dodává zvláště tajemného půvabu.

»Tatínku!«

5

»No?«

»Já se budu učit malířem; půjdu na malířskou akademii.«

»Fí, jaképak to jsou nápady. Nač jsi se dřel osm let na gymnasiu?«

»Vždyť to není tak zlé. Sednu, namaluji obraz, hned za něj dostanu tři sta.«

»To by museli být všichni lidé hlupáci.«

»No, a vy jste také koupil nějaké obrazy.«

Otec zakašlal.

»Ovšem jest slušné, aby sem tam na stěně byl nějaký obraz. Ale nekoupil jsem je za tři sta. Ostatně tento jsem zdědil od stařečka a ostatní dostal jsem jako prémii k „Zlaté Praze“. Co ti to ale napadlo?«

»Proč, kdybych se do toho pustil, dokázal bych to snadno. Je to krásné tak toulat se, kam oči vedou, co se zlíbí nakreslit, namalovat.«

Ondřej přimhuřuje oči a vidí sebe, jak se toulá v bílých šatech s paletou a plátnem velikými zelenými lukami. Obloha je tak úžasně modrá, že musí ji vymalovat. Nikde ani člověka, jen tam v dáli mezi vrбами mihotá se jakási červená suknička. Potok teče, šepotá a jemu jest tak volno, svobodně. Namalují obraz a spokojeně lehnu do trávy. Obraz je pěkný, i život je pěkný. Ondřej umiňuje si býti malířem stůj co stůj.

»Maminko!«

Maminka přibíhá z kuchyně. V rukou drží ještě utěrku a talířek.

»Viš, co napadlo Ondřeji? Chce být malířem!«

»No tak?«

Otec se směje a matka nechápe.

»No, chce-li být malířem, ať je malířem. Také pěkné zaměstnání. Jenom uživí-li se.«

»To je to. Ani komára by neuživil.«

- »Vždyť je tolik malířů,« namítá Ondřej.
»Podívej se na ně. Roztrhané lokte a rozbité kabáty.«
»Ve fraku do lesa nepůjdou.«
»Vždyť ho ani nemají.«
- 5 »No a musí jej mít? Vždyť člověk může být šťasten be-
fraku.«
»Zelené mládí. Nechat tě, za pár roků budeš rodičům zlo-
řečit, že tě špatně vedli. Vypuť tu hloupost z hlavy. Tu máš
knížku od pana nadučitele.«
- 10 Otec prohrabává náprsní kapsu. Jsou tam dva usmolené do-
pisy a hnědý katalog s přezkou. Ondřej má dojem, že je ještě
ve škole. »Horo, pojdte k tabuli.« A ne. Otec podává mu
pouze jakousi knížečku: »Kam po maturitě?«
»Přečti si to.«
- 15 Ondřej bere lenivě knížku a schovává ji do kapsy. Kdo by
to četl? Hú, takové studené věci. »Kam po maturitě?«
Otcí vyhasla dýmka. Vstal a zvolna jde ke dveřím.
»Kam?« táže se matka.
»Půjdu zamknout dveře od zahrady. Zavřela jsi již slepice?«
- 20 »Zavřela.«
Otec odešel.
Ondřej jaksi ožil. Hle, maminka jest tu ještě.
»Ondřeji!«
»Co je?«
- 25 »Ty bys chtěl být malířem?«
»Ano, maminko.«
Maminka přistoupila k němu a pohládila jej slabou svou
rukou po hřívě. »No buď, můj hochu.«
Jakási teplá vlna přeběhla Ondřeji přes srdce. Chtěl chytit
za ruku a políbiti ji, — však již jí tu nebylo.
- 30 Zapálil si cigaretu, přečetl v novinách o »Základních pra-
vidlech hospodářství«. Poněvadž jej to nezajímalo, nechal toho
v polovici a těžce si vzdychl.
Jak těžko se tu dýchá, myslil si. Potichouнку příkradl se ke
skřínce s likéry a opatrně, aby žádný neslyšel, přihl si přímo
35 z lahvičky. Rychle zase zavřel a jal se procházeti pokojem.
Venku kdosi zahvízdal.

Jindra... pomyslí si Ondřej a přistoupil k oknu.

»Ondřeji, Ondřeji...?« ozval se hlas z náměstí.

»Co je?« odpovídal Ondřej vyhýbaje se z okna.

»Pojď ven! U Nových v zahradě holky zpívají.«

»Již jdu. Počkej na mne! Máš kytaru?«

5

»Mám.«

»Sláva.«

Vzal čepici a slítl střešňav po schodech, že celé stavení se roztrásl. Maminka sama, ulekši se, přiběhla do pokoje, a nevidouc již jej, těkala chvíli dobrýma očima po pokoji a potom zašeptala:

10

»To je ale chlapec, ani svrchník si nevzal.«

II

Městečko usínalo. Kladlo hlavu na polštáře svých zahrádek a sadu, zahalovalo se již jarním soumrakem. Mnohde již po-
zhášeli, ba i u doktora Čermáka bylo již tma. Patrně starost-
livý pán oddal se již spánku. Z blízkých rovin rozvířených
v slabé, panenské klasy obilí dýchal chladný vánek a od řeky
plazila se noc podél zakřivených vrb a zelenajícího se roští.
Na nebi usmály se bílé hvězdičky a líbivé ty koketky pofuko-
valy všechny ostatní záře nebeské, aby lépe bylo na ně vidět.
Inu, — jsou rodu ženského.

Všude již bylo ticho nebo vše k tichu se připravovalo, ale u Nových v zahradě bylo živo. Tam v sobotu scházela se společnost. Studenti i studentky, zpěváci a zpěvačky. V husté zeleni, která páchla trochu vlhkem a zemitou prstí, stála stará besídka. Kolem ní rozkládal se veliký sad, plný romantických zákoutí a tajných svodů.

Dnes byli účastníci v plném počtu. Městečko sice středních škol nemělo, ale posílalo do blízkého města plno studentů i studentek, kteří sdružení školou spojovali se doma ve zvláštní společnost, plnou jara, smíchu a veselí. Dnes byli tu gymnasisti Petr Zub a Jeníček Nový, realista Filip Šťastný, bratři maturanti Josef a Karel Zlámalovi a konečně perla, studující filosofie František Vít. Na Ondřeje a Jindru čekali.

35

Slečinky, ve společnosti těchto kritických pánů vždy v jakési zvláštní rezervě, aspoň ze začátku, se procházely sadem a zpívaly. Některé jejich hlasy nesly se přes usínající město jako volání čistých zvonů. Znělo to tak čarovně, že i pan lékárník, který vytáhl svoji polovici na lavečku před dům na náměstí, přestal táhnouti dýmku a poznamenal:

»Á, mladí u Nových zase zpívají. Vždyť by člověk jinak ani soboty nepoznal.«

Klubko studentů přirozeně kupilo se kolem Víta. Zvláště oba maturanti vyzvídali novinky o »vysoké škole«. Pan filosof odpovídal jaksi z vysoka, stavěje svoji řeč v hluboké periody. Inu filosof. Dlouhý vlas, slabounký knírek, kravata zvláštního stříhu, — vše, co imponuje.

Domácí Jeníček však poslouchá zpívající dívky.

»Hezky to ty záby táhnou.«

»Hoši, zazpívejme si také,« navrhuje kdosi.

»Počkejme na Jindru, přijde s Ondřejem a s kytarou. Sliboval mi.«

»Však měli by tu už být,« durdí se Filip, »dávno osum odbilo.«

»Ti dva si dají vždycky na čas.«

»Hleďte, jak Olinka se kouká. Čeká na Ondřeje.« Věru slečna Olinka nakláněla se přes plot.

»Milenci,« praví zadumaně filosof a deklamuje potichu jakousi romantickou serenádu.

»Hoši už jdou,« oznamuje Josef Zlámalů, louskaje prsty.

»Mají kytaru?«

»Mají.«

»Sláva!«

Studenti, jakoby oživení nějakou vynikající nadějí, jdou přicházejícím vstříc. Dlouhý Josífek přeskakuje záhony a dramaticky rozpíná náruč.

»Pojď na má prsa, sladká Dulcineo!«

»O, hromado ty telat,« s emfází recituje Jindra z »Cyрана«, mávaje stuhami ověčenou kytarou jako kordiskem.

»Víte-li, jaké je motto k jedné Hlaváčkově básni?«

»Jaké?« ptají se příchozí.

»Jak se dnes krásně tančí!« říkali všichni mladí lidé, plní úsměvu a touhy, kteří sešli se ve velikém »Rudém sále« na slavnosti pořádané ku počtě presidentově. — »Zdá se, že noc bude příliš krátká, že nebudeme moci vytančiti se tak zplna, 5 jak přeje si naše srdce.«

Nemluvili tak jen lidé, říkal to celý sál rudě bíle vyzdobený, vyzářovaly to lustry, lesknoucí se podlaha a okna, která zaclo- něna zvenku černou dlaní noci stala se zlatostříbrnými zrcadly 10 radosti a bezstarostnosti. Hlavně však vykřikovaly to krvavé slovácké šátky a fěrtochy, podobné červeným zvonům, rozhoupaným dovádívou a bujnou rukou.

A přece Ondřej — jako vždycky po půlnoci — zesmutněl. Zchladla náhle pro něho všechna světla, znechutil se mu 15 vzduch těžkých a vášnivých vůní a znaveně usedl na zastrčenou pohovku, kdesi v koutě. Věděl již dříve, že ono unavení přijde (znal se příliš dobře), čekal je a proto se ho dočkal snad spíše, než opravdu mělo přijít. Vždyť stávalo se mu tak 20 vždycky. Chodil rád, opravdu rád tančit, byl před půlnocí veselý a silný, ale k ránu, kdy veselí dostupovalo vrcholu, zpoz- roval vždy, že se svojí radostí je na dně. Padl na něj takový zvláštní, nepochopitelný stesk, který rostl tím více, čím roz- zářenější tváře viděl. Ač celé to okolí jej jedině svojí protivou 25 skličovalo, přece zůstával, ba chtěl zůstat, pociťuje jakousi podivnou rozkoš ze svého tak výjimečného postavení uprostřed plesajících. Snad (jako každý mladý snílek) byl trochu pyšný na to, že nepatří mezi tyto lidi, kteří dostávají své úsměvy za- darmo; snad i proto, že v oněch chvílích začal snít. Ano, sníti 30 velice tichounce a neobyčejně zvláštně o něčem, co bylo daleko, daleko za těmi velikými okenicemi, nač mohl si vzpomněti jedině proto, že bylo to pravým opakem jeho okolí.

Jak jsou mi ti lidé cizí, — pomyslí si. Snad bych ani svého nejlepšího známého nepoznal. Všichni se točí, smějí, křičí a já vidím jen bílou mlhu. I ta odporná, valčíková hudba zní 35 tak z daleka, že není již vřeštěním, ale jakousi bílou nitkou,

5 kterou mohu ovinovati kolem sebe dle své nálady. Snad tím unaveným smutkem v mé duši se všechny hrany a hroty zhlazují. Snad, — vždyť kterýsi básník praví, že smutek mění podstatu věcí. — Ah, — jaký má Máňa rudý šátek! Jako mák mihl se mi před očima. Jako mák z druhého světa. Ostatně její
10 oči mě dávno unavily, — jsou ploché jako pomněnkové květy na porculánové mističce. Ta jistě neví, že jest zde jeden velmi smutný člověk. Konečně nikdo to neví a já snad jenom tuším stesk po čemsi, co by bylo tak zcela jiné než všechno to kolem. Proč
15 konečně tu sedím? Vždyť sem nepatřím. Opravdu nepatřím, — a přece zůstávám, jako by mě něčí dlaň tu držela. Patrně jsem tak unaven, že nemohu se ani odhodlati k odchodu. Nejlepší bylo by vypítí nějaké silné, těžké víno a posílit to tajemné šeptání v hlavě tak, že by přehlušilo všechny myšlenky. Jest mi, jako
20 bych byl nemocen, — ano jako jediný churavec mezi zdravými. Přetvařoval jsem se, ale půlnoc strhla mi masku. Ale přece jsem pevně přesvědčen, že jsem mnohem, mnohem . . .

»Dovolíte, pane Ondřeji? Usednu vedle vás.« Dívka v bleďmodrých šatech, skoro ještě děvčátko, poděkovala svému tanečníkovi a unaveně dopadla na pohovku vedle Ondřeje.

»Že mi odpustíte? Zatočila se mi trochu hlava a vy tu sedíte na tak širokém místě. Ostatně, zdá se tu býti i svěžejší vzduch, neboť jest to u okna.«

»Prosím, slečno Lído,« pravil Ondřej bezbarvým hlasem, který zdál se přicházeti z velikých dálek. Bylo mu to nemilé, neboť nechtělo se mu mluvití, tím méně oním stylem, který jest předepsán popůlnoční, veselé náladě. Slečnu Lídu znal jen tak dalece, že chodíval kdysi s ní do jednoho gymnasia, a pamatoval si ještě, že v rok jeho maturity ona byla asi v kvintě.

30 »Jste asi unavena?« tázal se, nevěda, čeho by se chytil.

»Ah nikoliv. Vždyť jest teprve půl druhé. Jen hlava se mi trochu točí a nic víc. Ale proč vy netančíte?«

»Nechce se mi, — bolí mě hlava.«

35 »Jak bych byla nešťastna, kdyby se mně právě dnes rozbolela hlava! Myslím, že by mě nemohlo potkati nic hroznějšího. Že vás to děsně mrzí?«

»Ne, — nemrzí. Zvykl jsem si již bráti věci, jaké jsou.«

»To je také dobře,« pravila slečna Lída nevědouc, co by lepšího odpovíděla.

»Studujete pilně?« tázal se povinně Ondřej.

»Nu ovšem, vždyť budu dělat za půl roku maturu.«

»Bože, — já vzpomněl si na maturu až poslední týden svých studií.«

»Copak vy, — vy jste něco jiného.«

Slečna Lída měla před Ondřejem malinký respekt, poněvadž slyšela, že prý básní. Dívky říkaly to sice se škodolibými úsměšky, ale přece, — básník je něco zvláštního. Už to slovo jest jako uniforma a dovede upjati i dosti obyčejného hochu do mlhavého stejnokroje jakési zářivé zádumčivosti. A poněvadž byla z domu republikánsky vychována, byla by dala vždycky přednost básníku před důstojníky, — kteří už opravdu vyšli pro nynějšek z módy.

»Nu, co tedy jsem, slečno Lído?«

»Vy jste...«, chtěla již říci titul velmi pochvalný, ale zarazila se, neboť neuznala to za dobré. Moc by si o sobě myslil, — beztoho má už teď tuze dlouhé vlasy.

»Vy jste neměl takového tatínka, který by vás měl tolik k učení jako můj.«

»Snad váš pan otec není tak zlý.«

»Ó já,« vzkřikla slečna Lída a tak opravdově spráskla ruce, že se chvíli ohlížela, zda ji některá garde nepozorovala. »Vyh ho neznáte, ten je velmi, velmi zlý. Aspoň v této věci.«

»Zkouší vás?«

»Ovšem.«

»A neumíte-li —«

»Dostanu.«

»To snad přece ne.«

»O ano. Vyhubuje mně hrozně a zakáže mi jít večer na proměňádu.«

»Víte, co bych já vám, slečno, udělal, kdybyste... no řekněme, něco mi udělala?«

»No?«

»Vytahal bych vás za vlasy. Máte takové pěkné copy, jako dozrávajcí klasy.«

Ondřej řekl to tak upřímně a mimovolně, že se sám tomu podívil a rychle se podíval, zda tomu opravdu tak je. A skutečně, — slečna Lída měla pěkné, snad trochu stydlavé, ale přece tak roztomile kadeřavé vlasy, že se Ondřej uklidnil. 5 Zdálo se mu náhle, že musí něco mluvit, — ano právě tak, jako by se něčím opojil. Stoupalo mu něco od srdce k hlavě, něco právě tak neurčitého jako úsměvy kolemtancujících a vůně vějířů. Poněvadž se nikdy nedovedl přemoci, . . . nechal ústa mluvit, aniž kontroloval smysl jejich slov, nalézaje v tom 10 jakési dobrodružství. Zdálo se mu, že ona neuvědomělá slova nesou jej vysoko, vysoko nad propastmi, do nichž snad může se co chvíli zříti, ale přece že dávají mu neodolatelnou rozkoš větrné, šílené jízdy. A konečně šla mu ze rtů tak lehce, jako by odnášela z duše něco, čeho je v ní příliš mnoho.

15 »Opravdu, máte takové pletence, jako víly. Víte, takové bleďé, stříbrné víly, které tančí v nocích na lesních paloučích. Ah, jistě, jistě jste o nich slyšela. Jsou tak nesmírně lehounké, že lidé jim říkají měsíční paprsek. A přece jsou to opravdové víly.«

20 »Ale pane Ondřeji, . . .« slečna Lída myslila zprvu, že si tropí šašky, ale nezdálo se jí, že by to říkaly jeho oči. Proto větu nedořekla.

»Znáte lesy v noci? Jistě neznáte. Je tam úžasně krásně. Člověk by řekl, že je tam až smutně krásně, neboť měsíc — 25 kdybyste věděla, jak jej miluji —, zasněný měsíc zpívá takové tiché a nepochopitelně krásné písně, že stoupají až slzy do očí. A ty stíny, podlouhlé, nejisté, chvějivé stíny, které třesou se jako duše, které přespříliš mnoho žádají! Lesy voní, jako by ta vůně přicházela z nebes, — zvláště a prudce. Tu cítíte, 30 že musíte něco vykonati. Něco velikého, úžasného, nádherného.«

Slečna Lída nechápala plně jeho slov, ale velice jí lichočila, neboť Ondřej mluvil tak vroucně a sladce, že si myslila i věci dosti sladké a vroucí.

35 On však neviděl teď ničeho. Ani prudkého, křiklavého světla, ani drsného křiku, ba ani slečny Lídy. Mluvil, poněvadž musel, a propouštěl svými rty slova jako perly, které ztrácíme, aniž jsme si toho vědomi.

»Ano, — jest tam taková černá, hluboká studánka. Ve dne jest zrcadlem oblakům a v noci hvězdám. Kolem ní jest kapradí, vysoké, skoro prehistorické kapradí. Nikdo tam nechodí mimo ty víly se zlatými vlasy, — a to je více než nikdo. Prála byste si zmizeti náhle odtud a ocitnouti se tam?« 5

»Ano, ano . . .« zašeptala slečna Lída snad příliš rychle.

»Hleďte, měsíc tam právě zapadá. Stíny jsou delší a delší. Koruny vysokých jedlí se právě zamyslily. Víte, co mi řeknou? Víte, co bych s vámi udělal, vílo se zlatým vlasem?«

V Ondřeji něco cítilo, že mluví příliš mnoho, ale to druhé. 10 silnější, stříbrným nožem přeřízlo všechny nitky vedoucí od rozumu.

»Tam bych vás zlíbal, — tak úžasně, šíleně zlíbal, jako bůh, který dlouho hledal své božství. Tam, právě v těch nejtěžších stínech, — tam právě, — když by měsíc zapadal za hory, jichž 15 bychom neviděli, ale jejichž výšku bychom tušili, — tam bych vám něco řekl, něco, že byste zakřičela do toho svatého ticha, — tam bych vás, ó moje pohádko, — moje nejnádhernejší pohádko . . .«

»Smím prosit, slečno?« 20

Pán s rezavým anglickým knírem, namaštěnou hlavou a silným cvikrem na nose uklonil se před slečnou Lídou.

A ona — chuděrka jako bez sebe — (neboť tukaní krásy dovede probudit na chvíly i ty, kteří klímají), nemajíc ani kdy se rozzlobiti, vstala, ohlédla se po Ondřeji pohledem, který 25 všem jiným řekl by velmi mnoho, a sklesle vložila svoji ruku do ztrnule zkroucené paže prokletého kavalíra.

Tančila, tančila — ó, jaká muka —, neboť hudba z daleka stále zněla v její duši. Když dohráli, poděkovala a šla hledat Ondřeje. 30

Však nebylo ho nikde viděti. Snad sešel dolů do kavárny, říkali někteří, na nichž opatrně vyzvíдалa. Až konečně, pozdě k ránu, — asi při posledním valčíku, zhlédla jej, jak stojí u dveří. Přiblížila se k němu plna touhy a děkovné něhy, neboť 35 myslila si, že ji zdaleka nevidí.

»Pane Ondřeji!«

»A — slečna Lída! Jak se máte? Jistě že dobře, neboť vypa-

dáte znamenitě. Ah, — tuším, že jsme dnes spolu již mluvili.
Či nebylo to s vámi? Opravdu, zhloupl jsem jaksi. Měl bych
už jít spát.«

Zívl zcela upřímně a napolo již odvrácen zamumlal:

5 »Dobrou noc, slečno Lído!«

Paní Emě trásly se ruce divným rozčilením tak, že uklízejíc stříbrný čajový příbor musela opřít své ruce o ramena těžké, vyřezávané skříně. Zamyšleně skládala bílý ubrousek, ale ne-
vložila jej jak obvykle do prádelníku, — ale složivši jej — 5
položila jej rovněž k čajovému příboru, nechávajíc na něm le-
žeti chvíli své lehounké ruce, podobné stříbrným stínům. Po-
tom zvolna sedla si u okna, — bezmyšlenkovitě chopila se vy-
šívání, které leželo na stolku, — položila si je na klín, a potom
docela na ně zapomněvši, složila nad ním ruce a dívala se ven. 10

Bylo pozdní, podzimní odpoledne. Sad, — který se rozkládal
pod jejími okny, byl zahalen v truchlivé a neurčité barvy; —
jakási mlha proplétala se korunami a zavátými alejemi, jakési
stíny, těžké a přece tak subtilní, kladly se na vlhké trávničky,
stříšky opuštěných a zanedbaných letohrádků, — jejichž čer- 15
vené střechy — za slunečních dnů rozjařeně veselé — jako
suknice venkovských dívek — zpokorněly, — vybledly a se-
šeřely pod rukama mhovitých stínů — a podobaly se starým,
obnošeným a pohozeným čepicím. Do sadu nebylo viděti, —
ale paní Ema věděla, že nikoho by tam neuzřela, leč několik 20
sestárlých pensistů, — kteří bloudí postranními cestičkami,
klepajíce svými holemi o chladnou zemi a šelestíce znavenýma
nohama v závějích uvadlého a hnijícího listí.

Za sadem prokukovalo ještě několik střech, vížek a komínů,
zbarvených jedinou šeděmodrou barvou, — a potom mlhavý 25
obrys polí, — několika stromů u řeky, která tekla za městem.
A všechno to, — co zdálo se jindy ku podivu blízkým, —
stáhlo se dnes do daleka a stalo se matně neurčitým, chladným
stínem. Jest vždy něco navýsost tesklivého a podivného v těch
pozdních podzimních odpoledních, — čeho se bojí duše, — 30
která rozumí.

Paní Ema měla oči široce otevřené, — takže všechny ty
stíny zevnější odrážely se na nich jako na stříbrných zrcadlech,
ale za těma očima bylo ještě něco, — něco jako skrytá, trýzni-
vá a přece neukojitelná myšlenka, — která chvílemi prolamo- 35

vala se světlým zábleskem z velkého, šedého oka. A onen jas, — který zdál se čekati v jejích očích, — byl tak dychtivý, prudký — a přece žalostný, — právě tak jako ona světelná rýha na západním nebi, — kterou marně pokoušelo se slunce

5 vyhlédnouti.

Do pokoje vkročila služka.

»Milostivá paní,« zeptala se šeptem, »mám rozsvítit lampu?»

Paní Ema ohlédla se, ale neviděla již v pokoji ničeho. Byla v něm skoro naprostá tma. Jen bílá zástěrka služebné trochu se

10 ve stínech odrážela.

»Ne,« — pravila zvolna, — »nerozsvěcujte. Nebudu dnes číst. Ale, — hleďte (roztrásla se náhle zimou), v kamnech, zdá se, — dohořívá. Přiložte, — jest dnes tolik zima ve všech pokojích.«

15 Služka otevřela dvířka od kamen a do pokoje vběhlo několik rudých světýlek, která se proskočila po kožených lenoškách, temných, třásnitých záclonách a vyhoupnuvše se i na stůl zavěsila se na strop a stěny jako veliké, krvavé, chvějivé medailony ve zlatých oválných rámech.

20 »Anežko,« pravila paní ještě pozvolněji a skoro neslyšně, ale přece zdálo se, že v tomto šeru mají i ta tichounká slova zvláštní přízvuk, — »Anežko, — čekám návštěvu. Zazvoní-li někdo, — zaveďte jej ke mně.«

»Prosím, milostivá paní.«

25 Polena v krbu zapraskala a nové teplo vdechlo do pokoje. Paní Ema náhle vstala, — odložila vyšívání na stůl — a přistoupila těsně k oknu. Vytáhla z postranní kapsičky smačkaný, podivně maličký lístek. Snad se jí zazdávalo, že všechno je klam, ale přiblíživši jej až k samým očím četla přece zřetelně a

30 jasně:

Paní Emo, —

navštívím Vás zítra, — neboť musím s Vámi mluvit. Snad Vás to zabolí, — snad mě to zabolí, — ale, můj bože, — chci být s Vámi smuten. Zdálo se mi jedině o Vašich teplých

35 *dlaních.*

Váš

Jan.

Paní Ema sevřela zase papírek a nervosně jej schovala do kapsy. Byla to bolest, — byla to radost? Ah, ani jedno ani druhé. Bylo to úzkostlivé, napjaté čekání. Bylo to čekání naplněné vášnivou, stříbrnou vidinou mládí a lásky, — bylo to čekání chvějící se nad těžkou a neproniknutelnou přítomností. Byla to i hrůza nad sebou samým, hrůza nad něčím v nás, — co bylo příliš krásné, — co nesmí, nesmí se probouzet, aby to nevypadalo jako krvavá jizva. A přece — na dně srdce, tam na tom místě, které zůstává věčně mladé, — volalo cosi radostně a nedočkavě. 5 10

Paní Ema zastřela si oči a přitisknuvši své čelo na okenní sklo zašeptala: »Sedum roků — sedum roků.«

Však nebyla to představa sedmi roků, — která vyrostla jí v duši, — byl to obraz jakéhosi dávného, úžasného štěstí. Bylo marno zavírat oči, neboť ne před nimi, ale v nich rozvířila se světla vonící jarem a květy. Bylo marno je zavírat, — neboť šero teskného podzimku dovedlo se vplížiti i zavřenými víčky a chopiti ona světla do svých dlouhých rukou a svíratí je kostnatými dlaněmi. 15

A zase paní Ema uviděla něco, — co nemohla po celý dnešní den zapuditi z mysli. Viděla lán polí, plný zlatého obilí, — uzoučkou mez, — tak rozkošně zelenou a měkkou, — jak ji jen jedenkrát může žena viděti, a proti vysokému nebi, — a přece jakoby na dosah rukou, — růžový Janův obličej a na něm dva rudé, dychtivé rty, — krvavější nad máky v obilí. 20 25

A zase uslyšela ta sladká, kouzelná slova, — ne snad slova, — ale jen jakýsi spád řeči, jejímž slovům nerozumí, ale jejíž smysl chápe celým svým mladým tělem, celou svojí milující duší. Srdce, — otevřené jako dlaň, — prosté, upřímné a přece nejsvětější, houpá se a zvoní. 30

Potom zase si uvědomuje celé řeči, které slýchávala k večeru o návratech. Již tehdy se jí zdávalo, — jako by na flétnu někdo v daleku pískal. Ano, říkal to tak, právě tak: — Emo, — Emičko, — jak my můžem se rozejítí? Oh, — vidíš, — že se smějí. Vždyť to je naprosto nemožné. Vždyť ty jsi mi, Emo, — dala celý, mladý, krásný život. Ty jsi ve mně probudila něco, co by zahynulo bez tebe. To, — co je ve mně nejkrás-

nější, — jsi ty, — moje, — vždyť ty jsi sen o mé duši. A stane-li se kdy, — že udělám ve světě něco velikého a dobrého, — ne, — to neudělám já, ale ty, která jsi ve mně. Snad ani si toho nebudu vědom v těch okamžicích, — neboť bude-li to příliš krásné, co stvořím, — budu docela, — docela tebou. Vždyť co jsem já, — Emo, — já jsem jen dvě ruce, které tě ponесou. Ne, — nemůžeme se spolu rozejít. Rozejdeme se nejvýše s místem, u něhož jsme se sešli. — — —

A zase slyší slova řečená poněkud tlumeněji a smutněji: — Emo, — vím, — přijde den, — kdy budu zoufalý nade vším. Víím to jistě, — neboť chci příliš mnoho. A až se zřítím, — až bude mi tak k smrti chladno, že nebude mi ani možno plakat, — pak přijdu na chvíli k tobě. Máš takové zázračné dlaně, — a budeš-li ty se mnou smutna, — už nebudu smuten, miláčku. Emo, — přijde deň . . .

Paní Ema se zatřásla. Vše náhle zhaslo a bylo zase jen viděti ztemnělý pokoj, — zasmušilý sad, — několik lhostejných střech.

A v tom šeru leželo několik slov, — těžkých a bolestných, — které slyšela před několika týdny od muže. Bylo to po obědě a on ještě dojídaje a utíraje si ubrouskem bradu bezvýznamně prohodil:

»Emo, — slyšela jsi o staviteli Janu Sirém? Stavěl někde chrám — a přenáhlil se. Chtěl prý vyklenouti příliš smělou kopuli a stavba se mu zřítla. Zabilo se i několik lidí. Stálo to v dnešních ranních novinách. Ty jsi jej, tuším, znala. — Přítel z dětství.«

A potom dodal trochu živěji: »Nuže — přines mi černou kávu.«

Tak jen se to zamihlo před paní Emou. A zase potom následovala taková chladná, neuvědoměná úzkost, která jí ani tehdy nedala promluvit.

»Zřítíl se mu chrám,« — šeptala tiše, — »chtěl jej příliš směle vyklenouti — několik lidí se zabilo —« Na něco si vzpomínala příbuzného, co někde slyšela. Ah — stříbrné harfy v povětrí, — to bylo v Staviteli Solnessovi. Ale ten už nestavěl chrámy, ten stavěl příbytky lidí. A tomu se věž nezřítla, —

ten sám padal a roztránil si lebku o nízké, šosácké domečky. Ale slyšel, jistotně slyšel harfy v povětří a viděl větrné zámky.

Ostatně všechno to bylo tak neurčité a skoro jako vedlejší. Hlavní věcí bylo, — cítila dobře, — že on přijde a že jest nešťasten. Že jej zase uvidí, skutečně, blízko, že s ním bude mlu- 5
viti. A jako vždy, kdy máme tváří v tvář setkati se s tím, s čím bloudíváme ve svém snění, — tak paní Ema byla plna neurčitého strachu.

Hodiny odbily zvolna pátou.

V předsíni zazvonil zvonek. Docela pokorně a slabě, — ale 10
paní Ema se celá zatřásla. Potom zaslechla otevírati dveře, —
temný, — hluboký hlas a brzy nato zatukání na dveře.

»Dále.«

Bylo docela šero, když Jan vstoupil do pokoje. Jeho neklidné
oči ještě nemohly dobře proniknouti ztemnělým pokojem a 15
proto zůstal státi trochu rozpačitě u dveří.

Paní Ema vstala a její temný profil jemně se odrazil od
světělých záclon, plných zhasínajících světél.

»Paní Emo,« — zašeptal ostýchavě, — »paní Emo, ...«
hlas chvíli něco hledal, na co by se zavěsil, a potom dopověděl, 20
— »jak jste dobrá, že jste nerozsvítla.«

Ona k němu přistoupila a podala mu ruku. Neviděla jej
dobře. Jen dvě oči jí plály vstříc. A zase se jí zazdalo to, co
vždycky tam dávno a dávno cítila, když přicházela k němu.
Cítila se takovou malou, zcela maličkou před ním, neboť její 25
hlava sotva dosahovala k jeho ramenům.

»Jsem ráda, že jste přišel, Jane. Bála jsem se před chvílí
tolik, — ale teď už se nebojím. Sedněte si, prosím, — neviděli
jsme se tak dlouho a já na vás vzpomínala.«

Poslední slova šla jí se rtů jaksí těžce. Jan usedl a ona po- 30
sadila se zlehka naproti němu.

»Paní Emo,« pravil po chvíli Jan bolestně, — »nezlobíte se?
Vím, že vám jistě způsobuji bolest, ale věřte, musel jsem při-
jít. Pak se mi zdálo, že zbývá-li mi cesta, — tak zbývá mi
jedine k vám. Odpustíte mi?«

»Můj bože, — co vám mám odpouštět? Víte, co jsme si 35
říkali, — když jsme se rozcházeli?«

»Ano, — jedině to vím, paní Emo. Bylo to v lukách a vy jste říkala: Najdeme se vždy, kdy se budeme potřebovat.«

»Ano, — tak jsem to řekla. Byla to poslední slova, která byla mezi námi pronesena. Přemýšlela jsem o nich celou dobu,

5 co jsme se neviděli. A potom —«

Paní Ema se zamlčela.

»A potom jste se bála, že jedenkrát přijde den, kdy skutečně vás budu potřebovat a kdy k vám přijdu. Že ano?«

»Ano,« — vydechla. »Ale vy přece víte, proč jsem se toho 10 bála a proč jsem si toho nepřála. Věděla jsem, že přijdete jen tehdy, když budete nešťasten. A to jsem nechtěla, — ne, Jene, nechtěla. Přála jsem si, abyste na mě zapomněl. A to byste byl šťasten.«

»Paní Emo, — vy jste stále taková, jako jste byla. Víte, že 15 jsem se vždy bával, že mé ruce jsou drsné a hrubé oproti vám a že snad vám ublíží, i když budou chtít vás pohladiti. Vždyt víte, co jste předtím říkala? Povídala jste: Rozcházíme se jako přátelé, jako nejlepší přátelé. Ani nejmenší stín neleží na naší lásce. Chci a vždy jsem tě tak milovala, — aby jsi mohl krásně 20 vzpomínat. Neboť tak jsem věděla, — že mě budeš nejdéle milovat.«

Jan se zamlčel. V pokoji vše náhle ztichlo, jen jako ozvěna poslední slova jeho tlumeně zaznívala pokojem. Bylo jim oběma pojednou divně, — jako by zapomněli na přítomnost, — 25 jako by těmi dávnými slovy, která byla vyřčena kdysi na prahu života, znovu se opojili. Jan potom spustil obě ruce neklidně do klína a pokračoval:

»Emo — ah, paní Emo! — Zdá se mi, že není vše ztraceno. Je mi náhle tak teplo, — tak krásně, pokojně teplo, jako by 30 mé srdce bylo na vaší dlani. Hledte, — potkalo mě neštěstí. Hrozně, — děsné neštěstí. Chtěl jsem postavit úžasnou klenbu. Snil jsem o ní celé noci a počítal, — počítal. Zdálo se mi, že mám tolik síly, — že zmohu všechny překážky, které položí se mi do cesty. Jakési touhy se ve mně probudily a hlásily se 35 k životu. Nebylo možno se jim brániti, — neboť byl to život, můj mladý a dychtivý život, který razil si cestu. Vše bylo tak snadné, — jakoby pod samou rukou. A věc se i zprvu dařila.

Můj plán byl přijat, sice s jakousi rezervou, — ale bylo mi dáno všechno k dispozici. Mohl jsem stavět, — klenouti oblouky k nebesům tak, — jak sám jsem chtěl a jak jsem i věřil, že to dokáži. A přece, paní Emo, — klenba se zřítily, — roztránila se na padrti, — a s ní všechny mé odvážné sny. A nebyla by se byla zřítily, ne, za nic na světě ne, — kdyby nebylo bylo těch nedůvěřivých řečí, které musel jsem slýchat kolem sebe, když chtěl jsem hnát oblouky nad oltářem ještě výše, než bylo rozpočteno. Můj bože, — proč mi říkali: Nestavějte výš, — vše se zřítí, — proč pochybovali o tom, v co jsem věřil tak pevně a nezvratně? Tyto hovory a poznámky zaléhaly i do mé pracovny, sedaly kolem mne jako hejno šedivých ptáků s vyhaslým zrakem a mně nebylo možno je neslyšet. Čím více jsem chtěl se od nich osvobodit, tím více jich přibývalo a tím byly dotěrnější. Paní Emo, — jsou lidé, kteří dove-
dou jít životem úplně sami, — kteří jsou kamenní a neochvějní. Jejich srdce jest právě tak tvrdé jako jejich pěsti. Myslím si, že ti nebyli nikdy mladí. Já stavěl v květu svých sil, — vždyť chtěl jsem do díla položit to, — co překypovalo v mém srdci. A bylo toho tolik, tolik, — že mi ani neuvěřili. Neuvěřili a uštvali mě těmi stále nedůvěřivými pohledy a pochybami. Ah, — paní Emo, — já tenkrát neměl nikoho u sebe. Nikdo mi neřekl tehdy slovo, které mohlo vše zachránit. Nikdo mi neřekl: Věřím v tebe, — nikdo se mi nepodíval tak čistě a důvěřivě do očí, — jako já hleděl do své vlastní duše.

Vy jste byla daleko, paní Emo. Nepsala jste mi dlouho. Vím, bylo to snad proto, že poslal jsem vám dopis, který musel vás zabolet. Mluvil jsem vám o ohni, o vášnivých plamelech, o všem, co jste nesměla už slyšet. Chtěl jsem vám rozvinouti před očima praporce, které už nesmějí vláti na vašem domě. Bylo to zlé ode mne, — ale, věřte, — psal jsem vám tehdy, když jsem byl ještě zpit svou vírou v sebe. Tolik krásy jsem viděl kolem sebe, že jsem si ani neuvědomil, že by vás mohla poranit. Snad jsem vás volal příliš prudce a dychtivě, snad jsem zapomněl na vše, co jsem vám slíbil, — ale, paní Emo, — co jsem si měl počít, když mé ruce chtěly, chtěly a chtěly!«

»Jene, — vy jste si myslel, že přijdu na vaše zavolání?«

»Ne, — nemyslel. Bylo to volání, — jak voláváme s hor do údolí, opilí svojí výší. Vykřikl jsem po vás, — poněvadž byla jste na dně mých radostí. Bylo to tehdy, kdy jsem nosil plám ještě v hlavě a kdy jsem o něm mluvil jen se sebou samým.«

»Vidíte, — i já jsem to věděla, že voláte po mně jen proto, že jste příliš šťasten. A já jsem byla smutná tehdy. Zšedivěla jsem nad svým životem. Už dávno jsem nevěřila, že bych vykřesala ze sebe jediné dychtivé jiskry. Já jsem se již od-
10 dala ve svoji nevíru. Co myslíte, že jsem mohla od manželství očekávat? Byly tu okolnosti, malicherné, hloupé, které vyrostly v nejmocnější nutnost. Bylo nutno se vdát. A věděla jsem dobře, co mě čeká. Snad proto jsem se nezklamala. Chtěla jsem mít jen komůrku, malou, zšeřelou komůrku s jedním
15 zastřeným okénkem. Tím jsem se chtěla dívat v nedělích ráno ven, daleko za svým mládím. Vždyť byla jsem tak krásně mladá, že kdyby celý další můj život byl jen rámeček k obrazu mého mládí, — nebylo by to dosti? A mám ráda černé rámy na vzácných obrazech... Nuže, hleďte, — nepřišla jsem proto, —
20 poněvadž jsem věděla, že nemohu vám dát to, čeho si přejete. Vy jste hořel a já jsem si jenom svítila. Byla bych vás zklamala, — zcela určitě zklamala. Snad už proto, že jsem tolik na vás myslila a tolik vás tehdy milovala. Patřil jste už mému nedělnímu okénku, — mým snům. A já jsem neměla odvahy
25 vzít vás odtamtud a položit do skutečnosti. Víte, jak bývá skutečnost hrozná. Bála jsem se, že by mi mohla zahalit i oheň, za kterým se ohlížím. Myslíte si, že jsem sobecká? Ne, — to byl jen jeden, téměř vedlejší důvod, proč jsem nepřišla. —
Vždyť vy víte, jak jste mě zavolal. Váš dopis voněl nočními,
30 zářícími zahradami. Byl přesycen štěstím a touhou. Vaše dychtivé ruce jím prokmitovaly, jásařice nad něčím, co brzy uchopí. To jest snad největší radost v našem životě. Myslím tak proto, poněvadž už pro mě není. Byl jste šťasten, — a víte, jak je to hrozné jíti ke šťastnému. Věděla jsem, že byste nebyl našel ničeho z toho, co jste si přál v mých očích. Všichni šťastní tolik křičí, — že nemohou slyšeti šepotu. Nebyl by váš dosáhl můj hlas. Byl jste vysoko, — tak nesmírně vysoko, —

jak právě sám jste cítil, — a já věděla zcela určitě, že ani mě jste nevolal, — spíše onu radost z lásky, života a tvoření, — která se v nás narodila z našich polibků. Bála jsem se, že bychom se neviděli. Bála jsem se, abych vám neublížila svým smutkem, neboť ten, kdo jest v radosti, má bolesti nejbliže. 5
A potom, — bylo tu tak klidno a ticho kolem mne. Snad šedivo, ale mé oči už také sešedivěly. Můj muž byl ke mně vždy dobrý, neboť všechny, jimž nerozumí, pokládá za vyšší sebe. Nechtěla jsem to ticho bořit. Zdálo se mi, že něco mi říká: všeho toho bude potřeba. Nevěděla jsem, čím se zabýváte. Tu 10
šila jsem jen, že k vám nemohu, neboť jste byl příliš vysoko. Hladila jsem svýma rukama ten tichý klid kolem sebe a mysli- vala jsem si, že dovedla bych vás přijat jen tehdy, když byste byl nešťasten.«

»A byla byste ve mě věřila, paní Emo?« tázal se Jan. 15

»Byla bych se o vás bála, — kdybych věděla, co počínáte. Byla bych se bála, ale věřila bych vám.«

»Myslím si, že kdybyste byla stála mi po boku, — vy, aspoň jediný člověk, který ve mě věřil, — že nebyl bych . . . ah, — paní Emo . . . snad nebyl bych ani stavěl. Snad byl bych 20
vám jen pověděl vše to, co ve mně rostlo. — Snad byl bych vystavěl ten chrám ve vašich očích. — Velkolepý, — nejnád- hernější, nejsvětější. Vždyť teprve teď chápu, — že bylo šílen- ství bráti kamenné kvádry na stavbu chrámu, o jehož oltáři jsem bál se snít. Stavěl jsem jen proto, — že byl jsem sám 25
a chtěl jsem mluvit. Chtěl jsem vykřičet to, — co ve mně zpí- valo. Chtěl jsem všemu navzdory oděti zvukem slovo, které bylo tak vznešené, že je mohli pochopiti jen ti, kteří mě milo- vali a kteří by uhádli je na mých očích. Byl jsem zaslepen, nemocen samotou, paní Emo.« — 30

»Oči bolesti bývají zcela jiné než oči radosti. Teď snad vidíte jinak, zcela jinak, než byste byl viděl tehdy. Nestačily by vám, Jane, moje oči, tehdy — cítil jste větší sílu v rukách než pro jediné lidské srdce. Nebyla bych vám byla nic platna.«

Jan pohodil prudce hlavou, — ale potom zvolna, zvolňoučce 35
sklonil ji k hrudi a pravil:

»Ne, — nemluvme již o minulém. Můj chrám se zřítíl a ne-

bude již nikdy vystaven, neboť všechny mé odvážné a výbojné myšlenky zůstaly mrtvy v jeho troskách — jako oni dělníci. Přišel jsem jen k vám — jako ke člověku, který má pro mě nejlepší oči. Přál jsem si míti vždycky na světě několik lidí, —
5 u nichž bych mohl býti krásně smuten. Paní Emo, — chtěl bych položit svoji hlavu vám do klína a plakat. Ronil bych jistě dobré slzy. Chtěl bych, abyste mě pohládila svýma rukama. Oh, — jak všechno by zbledlo, vše v mé duši, co bylo zastíněné, — jako by svíce v stříbrných svícnech se rozžaly.
10 Chtěl bych být jen chvíli, nepatrnou chvíli u vás, — a potom odejít zase někam daleko. A víte, že nešťastní dovedou si učiniti z vteřiny nekonečnost. V tom jest jejich síla. A já bych ani nebyl nešťasten, — byl bych klidný a důvěřivý — jako každý člověk, — který může na někoho krásně vzpomínat. Paní Emo, — hrála jste si pro mě tolik roků ruce, —
15 přišel jsem si pro jediné pohlazení, ve které jsem nepřestal věřit, — byť vše mě zklamalo. Skryji si své oči ve vašem klíně; nevidíte jich. Budu klidný a tichý jako dítě. Říkají, že dítě dojde všude. Jen zlehynka zaťukám na vaše srdce a odejdu. Nepodívám se vám do očí, a přece je budu viděti. Bude
20 v nich můj chrám, plný teplého, svatého světla, — a vaše ruce budou kněží. A budu zase žít, krásně a tiše, jakoby na vašich dlaních.

Paní Emo, — Emo, — Emičko moje...»

25 Jan vstal a udělal několik kroků kupředu. Paní Ema rozevřela své veliké oči, nahnula hlavu poněkud dozadu, jako by chtěla zadržeti v hrdle nekonečnou, vlahou vlnu, a zdálo se jí, — že něco se v pokoji tolik rozvonělo, — že vše zmizelo v pokorných stínech, které se objaly nad její hlavou.

30 »Je tu tolik světel« — — někdo zašeptal jako z daleka — — »tolik... tolik... světel.«

Venku pak pršelo, — zvolna, téměř neslyšně, — a dlouhé, ostýchavé záclony, setkané z bledých perel, položily se důvěřivě přes okno...

Bylo již pozdě k večeru, a když Zdeněk podával Lídě ruku na rozloučenou, viděl za jejíma očima veliké, temně fialové nebe, tak podivuhodně záhadné v letních, večerních mlhách.

»Liduško,« — zašeptal a sevřel obě její ruce, »zítra o této době budeš daleko za horami. Je to tak jisté a přece nemohu tomu teď věřit. Můj bože, — tak jsem tě líbal, — že nemohu pochopiti, že by jsi mohla kdy ode mě odejít.«

»Loučívati jsme se vždycky krásně, Zdeňku, — a jen nejčistší láska dovede se krásně loučiti. Neboť v krásné lásce není rozchodu, a je-li v ní loučení, — pak je to takový tichý druh přivítání.«

Stáli na břehu mělkého potoka. V daleku leskla se do šera silnice, most a v pozadí rozsvítilo se několik pokorných světel ve městě, — světelek, která se ještě krčila a nedůvěřovala svému plameni.

»Musím už jít,« pokračovala Lída, »ve městě hoří světla. Budu na tebe vzpomínat, můj hochu, — a chci, aby jsi věděl, — že není a nebylo nic krásnějšího v mém životě. A potom, — jedu příliš daleko —; jsem-li od tebe, je všechno tak zá- vratně daleko, že nedovedu o tom ani přemýšlet. Nemluvili jsme v lásce nikdy o světě a někdy jsem si myslela, že to ani dobře není. Hleď, — tam v dáli jsou tak malinká světýlka, — jako by se něčeho bála!«

Zdeněk díval se k městu a přivřel oči. Viděl jen bledou, přízemní mlhu, — a cítil večerní vůně země, které chystajice se vstáti klečely už na kolenou.

»Ah, — ano, chtěla jsem ti něco říci, Zdenku,« pokračovala Lída po krátké přestávce. »Chtěla jsem říci, že život je těžký a — ne, — nemohu najítí toho pravého slova, — ano, — že život je těžký a že jsme se měli příliš krásně rádi.«

»Liduško, chtěl bych, aby jsi ani nevěděla, že jsme se měli krásně rádi, — neboť by to bylo tím krásnější.«

»Zdeňku, — vidíš mi do očí?«

»Vidím.«

»Nelze mluvit bez očí. Dívej se do nich a poslouvej, co ti říkám: *nebude nikdy nic krásného v mém životě mimo tebe.*«

Zdenkovi bylo podivno, — neboť nerozuměl této zvláštní nesouvislé řeči a zachytil se obou jejích očí úzkostlivým pohledem. Lída byla bledá a stála proti západu. A přece byla to jediná láska, kterou bylo možno vyčísti z jejích očí.

»Budeš věřit, Zdenku?«

»Ano.«

»Budeš vždy věřit?«

10 »Vždy, Liduško.«

»Tedy sbohem!«

Zdeněk shýbl se a políbil jí tiše ruku. Když zvedl hlavu, — bylo jaksi náhle úplně tma. Zhasla silnice, — obrysy mostu — i západ i východ, — jen v daleku světélka, dříve tak pokorná, — nyní se prudce a hrdě rozsvítila.

15 Zdeněk byl sám. Zatajil dech a naslouchal těm neslyšným a ještě neslyšnějším povzdechnutím vzdalujících se kroků...

*

Městečko nabylo zcela jiného vzhledu. Domky se stahly a zšedivěly a stromořadí, kterými Zdeněk nikdy nechodíval, stala se 20 se náhle téměř sestersky blízká. Léto jakoby přes noc změnilo se v podzim. A přece bylo krásně, — tak ku podivu krásně za dlouhých, odpoledních procházek. Zdeněk, který dříve město nenáviděl, — učinil si je v noci přítelem.

Bylo mu krásně i večer, když rozžíval malou, červenou 25 lampičku na svém psacím stolku a skládal hlavu do dlaní, aby přemítal o jakémsi krásném smutku, který mu naplnil srdce bolestí a radostí zároveň.

Psával zcela krátké básničky, podobné písním zpívaným za večera — nebo ptákům letícím v jednu stranu nebes, — tam, 30 kde slunce zapadá.

*

Stávalo se, že Zdeněk přemýšlel takto:

Má milá je v jednom bohatém, velikém městě. Chodí celá bílá po slunečných nábřežích, rušných náměstích a bohatých

ulicích. Prohlíží všechno jasnýma a udivenýma očima a shledává všechno ku podivu krásným. Zastavuje se před paláci, kostely a divadly, dívá se s vysokých mostů a povzdechává si: »Bože, to je nádhera.«

A všude je hluku, křiku, — volání a září, že je možno až 5
zapomnět. Ona bude chodit, jakoby celá omámená. Jedenkrát,
— vím, — zabloudí (blouditi znamená jít nejkratší cestou) do
zcela malinké zapadlé uličky, kde okna se smějí v kvítí a
břečtanu. Tam ji uvidí dobrá, vrásčitá panímáma s květovaným 10
šátkem na hlavě. Ta bude míti v košíčku roztodivné věci.
Najde pro ni malou kytíčku lučního kvítí. Milá si ji koupí, už
kvůli té stařence a kvůli jejímu květovanému šátku. Koupí si,
— přivoní — a zamyslí se. Ho, — ho, — potom se jí rozsvítí
oči nad zlaté bány kostelů, — nad drahokamy všech oltářů, —
zatleská rukama a poběží ke mně. 15

Bude tu za chvíli, protože mě má ráda. Kytíčku mi dá
darem a já si ji postavím za okno a budu se na ni dívat vždy
večer, až bude zcela tma, — neboť rád se dívám na věci,
o kterých si myslím, že mohou svítiti, jakmile se jim zachce.

Podzim narodil se mrtvý. Byl jako nedonošené, zmrzačené dítě, kterému nebylo dovoleno ani jedenkrát vzkřiknouti. Již v říjnu počalo prudce sněžit a celé šedivé dny rozplývaly se unuděně v zdouhavém, blátivém tání. Lidé chodili městem zlostně rychle a uráželi se zcela bezdůvodnými maličkostmi.

Když Pavel stanul po prvé na pražské dlažbě, s kufříkem v rukou, těkal chvíli očima po rozplihlých zářích luceren a po velkých výkladních skříních, jejichž světla chvěla se v rachotu vozů a tramvají. Potom postavil kufřík na zem, vyhrnul si límec a pečlivě zapjal si všechny knoflíky svého šedivého svrchníku.

Několik dní potom nemyslíl na nic. Byl příliš zaneprázdněn zařizováním svého studentského bytu. Zdálo se mu, že utonul v shonu, překotném, vrískavém životě. Po celý den běhal rozmáčenými ulicemi, vyřídil si mnoho věcí, které jej obtěžovaly svojí malichernou dotěrností. Sedal večer na svoji postel velmi unaven, ale přece nebyla to ona dobrá únava z nějaké kladné činnosti, ale spíše z úporné nečinnosti, neboť nebyl s to, aby si vzpomněl na to, co vykonal, — a vzpomněl-li si, zdálo se mu to býti tak malicherné, že na to v okamžiku zapomněl.

Když potom zhasil a nemohl dlouho usnouti pro hlasité oddechování svého spoluspáče a pro marné zahrívání studených podušek, — vzpomínal, tře jednu nohu o druhou, na léto, které bylo letos tak podivuhodně žhavé a radostné. Nevzpomněl prvé dny téměř vůbec na to, — co leželo za tím, na ten veliký smutek, který stál příliš blízko něho, než by si jej mohl uvědomiti, — a usínal, jakmile zkřehlé tělo zvláčnělo teplem. Snů neměl, — a probouzíval se přece jaksi nevyspalý a nevrlý na hlas své domácí, která vždy přesně o půl sedmé tukala na jeho dveře a volala:

»Pane Pavle, pane Karle . . . už je čas, už je sedum!«

Patřilo vždycky k jejím zvykům, že půl hodiny ještě při-

dávala, neboť oblékání a snídání trvalo velmi dlouho a nadstavená půlhodina tím byla velmi příhodně nahrazena. Pavel ale přesto se na ni zlobíval. Pročpak lže, — myslil si, — a to hned zrána. Potom vstal, oblékal se zprvu velmi pečlivě, ale stále nedbaleji a nedbaleji, až o půl osmé vycházel, mačkaje v rukou sešity přepěchované úzkým, ledabylým písmem. 5

Přednášky navštěvoval také zprvu pečlivě; tísnil se v přeplněných posluchárnách, kouřil v přestávkách a navazoval téměř bezvýznamné styky. Díval se, — jak už si navykl na gymnasiu, — chvílemi skoro zasněně z okna na protější střechy. 10 Ležel na hích sníh jakési odbarvené běli a za ním malounko těžkého nebe. Když jej počala přednáška nudit, vytahoval malý, kapesní anglický slovníček a listoval v něm dopředu a dozadu, ale neučil se. Jeho rozum byl také tak mlhavý jako okno, sníh a nebe. K jedenácté vracel se pěšky domů s vědomím, že vykonal kus uložené práce, ale s pocitem studené neuspokojenosti, která jej nutila zatínat v kapsách ruce do pěstí. 15

Později ochabl v návštěvě a počal choditi jen tam, kde se mu líbilo. Byla to zvláště přednáška o francouzské literatuře, kterou měl v jedné úzké a špinavé uličce na Malé Straně, 20 v dlouhé a přívětivé posluchárně. Zamiloval si profesora pro jeho tiché a hluboké oči a pro zvláštní pohyby úst. Přednášky bývaly pozdě odpoledne, — když se šerilo. V sále svítily plynové lustry, které Pavla dojímalý svým tichým syčením. Myslíval vždy na samovar a na čaj, který mu bude podán nějakou 25 intimní, měkkou rukou. Přednášeč svých lekcí nečetl, ale tvořil je a jeho slova byla teplá a voněla jako chléb právě vytažený z pece.

Tak to trvalo několik týdnů. Pavel stále neměl kdy, aby zůstal sám. Vlastně on stál stále sám a sám, ale neuvědomoval 30 si to. Přece však bylo tu vždy něco jako táhlý, tlumený hlas z hlubin, který mu šeptal: však to přijde, milý hochu, — však to přijde! A Pavel snažil se zapomínat, obávaje se trochu toho zapomínání, neboť konec konců v ně nevěřil.

Jednou k večeru potkal na nábřeží Jára Dlouhého. Byl 35 tomu rád, neboť on to byl, který v dalekém, venkovském městečku vykládal mu o podivuhodných pražských náměstích

- a uličkách, plných nervosních, historických stínů, a sliboval mu, že jej provede a že mu ukáže všechny ty záhadné domečky, kašny a fontány s kamennými sousošími a železným zábradlím.
- 5 A také skutečně vzal Pavla pod paždí a vedl jej přes Karlův most vzhůru na Nové město. Když přešli na druhou stranu, sešeřilo se úplně, jen ještě za hradem trochu prosvítávalo, ale to jen tak matně, jako by hrad tomu chtěl, ale nebe nikoli.
- Pavel a Jára byli dobří kamarádi. Prochodili spolu mnoho nocí a říkali si všechny šilené sny a dětinské fantasmie, kterými byli mladí. Mluvili vždy večer hlasem trochu nadšeným.
- »Víš, povedu tě na jedno náměstí. Je ti tam řada černých stromů, které jsem nikdy ve dne neviděl.«
- 15 »Jsou okolo paláce?«
- »Jsou. Takové barokové. Nikdy v žádném okno nesvítí.«
- »Snad tam nikdo nebydlí. Můj bože, jak je to krásné věřit v tomto přeplněném městě, že jsou tu domy, v nichž nikdo nebydlí.«
- 20 Stanuli u Čertovky.
- »Škoda, že je tma,« pravil Jára. »Tam ti je skvostný průhled!«
- Pavel se zamyslel a potom říkal tiše: »Ne, vidím všechno. Vidím všechno tuze krásně. Nezdá se ti, že dnes lze všechno
- 25 vidět velmi krásně? Nikdy jsem tu nebyl, — a přece je mi, jako bych tu chodil už odedávna a naplnil si všechno to tiché okolí svými radostmi i bolestmi. Vždyť je znám, ... znám...«
- Potom šli na Velkopřevorské náměstí.
- Bylo tam velmi ticho a nikdo tam nechodil. Jejich kročeje
- 30 se rozléhaly, ač snažili se jít co nejtišeji.
- »Říkals, že tu okna nesvítívají? Myslím si, že rozsvítily by se jen tehdy, když by nějaká markýza se z nich podívala a vyložila z nich ruce příliš daleko. Víš, — přesahovaly by až za rám a já bych tu chodil a hrozně bych je chtěl políbit.
- 35 Byly by tak bílé! Ona by mě neviděla, — dívala by se někde do nebe. A ty ruce by byly vysoko, velmi vysoko. Stoupl bych na špičky, vše bych si pod nohy podložil, nakonec i své srdce,

— a myslíš, že bych jí dosáhl? Myslím, že ne, poněvadž v tomto případě bylo by krásnější nedosáhnout.«

Jára díval se hltavýma očima kolem sebe a zdálo se, že neposlouchal. Potom se rozržitě obrátil k Pavlovi a řekl: »Ty, všiml jsi si té černovlasé dívky, — co dnes seděla před námi v přednáškách?« 5

Pavel se poněkud zarazil ve své estetické fantasii a dal se do vzpomínání.

»Ta s těmi dlouhými, černými copy?«

»Ano, — ta.« 10

Pavlovi mihla se před očima bílá blůzka, táhlý, dosti podivný profil, oči s dlouhým, smolně černým obočím a jakási žhavá linie od země vzhůru.

»Jak jsi si na ni vzpomněl?«

»Víš, jsme tu tak sami. Myslím si, že je tu příliš mnoho krásy pro nás samy.« 15

Pavel se zachvěl. Jako by právě to promluvilo, čemu neuvědoměle po celou tu dobu kladl dlaně na ústa, proboha to prose, aby to nepromluvilo.

»Ona ti měla tak zvláštní krk. Nebyla hezká, jistě nebyla zvláště hezká. Ale měla něco, víš, jak Šrámek říká, jakousi 'ďábelskou úchylku od krásy'. Bylo ti mi tak děsně, že jsem se po celé ty tři hodiny přemáhal, abych se jí nezakouzl do toho vyzývavého, bílého krku. Všiml jsi si, jak se jí chvějí nozdry? Můj bože, bylo [to] přímo bolestné, — a přece jsem za ní seděl jako přibitý. Nepodívala se na mě. 25

A potom její ruka je horká. Spálil bych se, kdybych se jí dotkl.«

Chodili mlčky klikatými uličkami blízko hradu. Mlčení se položilo mezi ně, ale zdálo se, že si rozumějí, neboť jejich oči byly téměř stejné. Neviděly totiž ničeho, — ale cítily. Potkávali zavalité vojáky, vedoucí si kolem pasu ženštiny. Jejich ruce byly hrubé a mozolovité, ale přece hlavy, které k sobě nakláněli, měly podivný půvab, že Pavel zamyšleně řekl: 30

»Vidíš, je to docela krásné!« 35

A potom, — jako by si teprve náhle vzpomněl na to, co chtěl říci, pravil: »Járo, — tys už dlouho nemiloval, že ano?«

Jára sklonil hlavu a divoce vjel rukama do kapes. Ale potom vzhlédl, a spatřiv na Pavlově obličej výraz tak podivný, jako by sama slova na něm stála, zcela neslyšně se zeptal:

5 »Slyšel jsem, že prý jsi se rozešel s Libuší. Je to pravda?»

Pavel mu neodpověděl, — jeho obličej zmrtvěl, a teprve až došli na konec slepé uličky a museli se obrátiti, zvedl hlavu a řekl to, — nepatrné slovíčko, na něž nechtěl a nechtěl mys-
liti po celý měsíc, ale o němž věděl, že jedenkrát přijde a
10 že se zavěsí mu do hrdla celou svojí tíží.

»Ano, — ano, — Járo. Odešla už ode mě. Je tomu dva měsíce.«

Brzy potom se rozloučili. Pavel té noci nemohl se zahřát a usnul až pozdě k ránu, slyše ve snu stále ten starý hlas,
15 který dobrotivě, ale přece tvrdošjně lhal mu půl hodiny napřed.

II

Počasí se nelepšilo. Bylo stále chladno a blátivo. Ty protivné dny trvaly už tak dlouho, že ani nikdo nemohl věřiti, že jeden-
20 kráté objeví se na konci rozedraných mraků slavnostní nebe a že bude svítiti slunce. Sníh tál a padal v malých lavinách se střech, rozvodňoval se na ulicích a nemaje dostatečný odtok rozbředoval se do černých, slepých kaluží.

Pavel trpěl chladem. V jeho pokojíku bylo zima. Paní domáčí mu netopila a on nemohl to ani po ní žádat. Ráno se ohřál trochu v přednáškách, odpoledne v kavárnách, ale toto teplo čpělo kouřem a zkaženým vzduchem. Nakonec dal před-
25 nost rychlým procházkám po městě, kterými alespoň trochu ohřál dlouhé, hubené nohy, od rána sešněrované v mokřých
30 botech.

Nebyla to zevnější zima, která věsila se na Pavla, byl to jakýsi vnitřní chlad. Jeho nitro bylo podobno vlhkému prů-
jezdu, kterým táhne, že až i malá lampička, která v koutě rudě pod křížem blikotává, hasne. Byla to zimomřivost z čekání,
35 hledání a marného přelhávání se. Byl to mráz, jako by na dně

jeho srdce leželo několik ledových slov, která nekonečně tají a ubírají poslední špetky tělesného tepla.

Karel mu říkal: »Ty staře vypadáš! I vrásky se ti kolem úst dělají.«

A Pavel ty vrásky cítil a hladil si je jako jízvy, které nikdy 5 nezmizí.

V takové náladě seznámil se s Evou Černínovou, — černobrvou a bledou studentkou, o které kdysi mluvil s Járrou.

Bylo to v divadle, kdy oba stejně proklínali i autora i kus 10 kteréhosi nového dramatu a kdy společným zíváním obrátili vzájemně na sebe svoji pozornost.

»Je to nudné, až je z toho zima,« zašeptal k ní Pavel, dívaje se na její černé vlasy, jako by chtěl do nich zahaliti všechno svoje stonavé unavení.

Eva se obrátila a přikývla. Měla silné, rudé rty, které byly 15 poněkud zbledlé, a oči černé se světýlkama. Usmála se maloučko a vzdychla: »Bože, jak jen tohle mohou lidé psát! Jak jen musel se nudit ten, který to psal!«

»Myslím, že se vůbec nenudil, slečno. Byl to asi náramný 20 dobrák. Ti bývají trochu tupí a nenudí se.« — — —

Když bylo po divadle, šel Pavel Evu doprovodit. Na ulicích bylo poměrně dosti pusto, jen lucerny obrazy se na svítícím 25 dláždění.

Pavel s ní šel skoro rád. Tak dlouho s nikým nemluvil! Bylo mu už hořko z dlouhého mlčení, které nebylo tvůrčí přípravou, 25 ale skrz naskrz neplodné. Proto byl sdílnější než obyčejně a často se zajíkal uprostřed nedokončené věty. Eva chovala se klidně a kráčela krátkým, pevným krokem, vyhýbajíc se ostražitě všemu pouličnímu kalu.

Mluvili — jak to vždycky u těchto mladých lidí bývá — 30 o sobě. Pavlovi zjhl poněkud hlas, jako vždy, když byl nadšen a vykládal své theorie, raduje se ne tak nad jejich smyslem, jak nad samou radostí povídání. Říkal jí: »Vidíte, slečno, — jsem tak sám, zcela sám, až je mi úzko z toho. Cítívám tuto 35 samotu jako nějakou bolest. Přece však: jsou lidé, kteří stále si nařkájí na svoji samotu, ale nedovedli by nikoho snést vedle sebe, kdyby se i vyskytnul. Naučili se snít ve svých

samotách o příliš ideálních přátelích a příliš vřelých stisknutých ruky. Bývá mi teď tak divně v tom cizím městě. Kolikrát se mi myslím, že přijde den tak šedivý, že sbalím všechny své krámy do kufříku a odjedu domů nejrychlejším vlakem. Mám vám 5 takovou malou, teplou světličku s jedním oknem. Těším se na ni nesmírně.«

»Milujete tak své rodné město?«

»Ne, — byl-li jsem doma, říkal jsem, že je nenávidím. Ale teď dívám se z dálky a zdá se mi býti krásné. Je tam ticho a 10 život jde tam ztlumeným krokem. Lze tam býti zcela dobře nešťastným.«

»Byla jsem na venkově o prázdninách. Jezdíváme do malé 15 dědiny na Šumavě. Přes celé prázdniny měla jsem tam společnost, — známé z Prahy. Jen posledních čtrnáct dní byla jsem sama. Bylo právě krásně. Denně svítilo slunce. Chodívala jsem lukami, četla a zpívala. Byla-li jsem unavena, — odpočala jsem si krásně.«

»Ah ano, — řekněte, slečno, — že některé dny jsou tak 20 zlaté jako ruce složené v klín? Člověk, — je-li sám, neví o sobě ničeho. Stane se naprosto nepatrným, — anebo spíše — rozplyne se do nebe. Byl jsem letos o prázdninách na Tatrách. Dva měsíce bydlel jsem v salašnické chyši v horském údolí. Uzrál jsem tam a vrátil jsem se jakýsi čistý a silný. Potom, — byl jsem tehdy šťasten a celé lesy jsem si naplnil krásným 25 vzpomínáním. Bylo tam tak, že nikdy už v mém životě tak nebude. Chápete to, slečno, když říkám, že nikdy tak už nebude. Jsem z těch nešťastných lidí, kterým se stává to, co věří. Přišel jsem domů dychtivý, mladý a šťastný, — a tam jsem ztratil všechno, co mě na horách činilo dychtivým, mladým 30 i šťastným. A nejhroznější z toho bylo, že jsem věřil, že se tak stalo. Teď jsem tu ve velikém městě a je mi stále zima. Stojím a ohlížím se...«

»Vy říkáte, že jste byl kdysi skutečně šťastný.«

»Ano, — říkám to, — byl jsem šťasten, — a přijdou-li 35 zvláště smutné dny, budu říkat: byl jsem velmi šťasten.«

»Jste tedy silný člověk. Říkáte něco, — co lidé neříkají nahlas. Nemůže vám býti nikdy zima, — nemůžete mít nikdy

nesnesitelné bolesti. Byl jste šťasten. Oh, — já to asi nikdy neřeknu. Bála bych se to říci.«

»Což nechápete, slečno, — že říkám-li: byl jsem šťasten, — jest mi hrozně. Mé srdce se tak vysílilo, že nedovede už věřit v nic nového a krásného, co by ještě přišlo. A říká-li 5 tak tvrdošijně, že byl jsem šťasten, zdali to neznamená, že už nikdy nebudu šťasten? Zdali tato víra v dávné štěstí není mi smutkem, — ba něčím víc než smutkem, — ale znuděním? Nedovedu nic čekat; — a co je ze života, který už na nic nečeká. Ten je odbytý a zbytečný.« 10

»Já, — myslím, — děkovala bych Bohu, kdybych směla říci to, co vy. Četla jsem kdysi knihu od Dostojevského, která končí: Jedna minuta štěstí, — zdaž to nestačí na celý život lidský. A věřím té větě, neboť jsem nad ní plakala.«

»Jste jiná, — jste žena a nemáte v srdci prokletou závist a skoupost jako já. Šilím bolestí, vzpomenu-li si na vše, co 15 minulo, a rozdírám rukama tmou, v níž nelze ničeho zachytit. Konečně unavím se tak vášnivým vzpomínáním, že cítím, jak jsem bledý. Ztrácívám úplně sebe. Stávám se zrcadlem, které na zimomřivých, ledových plochách odráží věčně jakýsi 20 bohatý, minulý život. Ten život je jásající a zpívá, — ale obraz v zrcadle je mrtvý a studený. Můj bože, slečno, — je noc, — a já vám vyprávím věci bez hlavy a paty, věci, které vás patrně nijak nezajímají. A přece myslím si, že ani o mně neřeknete, že jsem ztřeštěný. Jsem v noci vždy takový. Dovedu 25 mluvit o neštěstích, — a to je dobře. Zbavuji se jakési tíhy a dávám je všem spícím stínům. Že mi odpustíte?«

Eva podívala se na Pavla. Měla široký klobouk a kolem krku kožešinu. Nebylo jí viděti nic víc než lesknoucí se oči. 30 Zvedla nervosně svoji pravou ruku, — potom ale spustila ji, — jako by na ni zapomněla, — zcela bezvládně, a pravila tiše:

»Co vám mám odpouštět? Že jdete se mnou, že je noc a že jste mi říkal něco, — co byste mi ve dne neřekl? Nedovedu 35 mluvit krásně a proto vám neřeknu to, co si myslím. Neřeknu vám ani, že vám odpouštím. Vy sám jste to řekl jen proto, že rád prosíte. Nikdo se mnou dosud tak nemluvil jako vy. Je to

tak zvláštní. — nejsem nijak překvapena. Je mi, — jako bych to dávno slyšela už někde.»

Eva sklonila hlavu a zimomřivě se zachvěla. Byli v malé uličce někde v předměstí. Pavel neznal dosud města tolik, aby 5 určil, kde se přesně nalézají. U jedné vily, která zdála se býti nejnepatrnější mezi všemi, — Eva se zastavila.

»Jsem doma. Děkuji vám.«

Pavla napadlo, že se dosud nepředstavil, a nabral na sebe náhle obřadný ráz, uklonil se trochu prkenně a pravil: »Pro- 10 miňte, že jsem se vám dosud nepředstavil. Jsem Pavel Vráz, posluchač filosofie.«

Eva se zamračila a zesmutněla jaksi.

»Na to jste také moh' už dnes zapomnět,« pravila. »Já jsem, zdá se, — na své jméno zapomněla. A nechci si ani na ně 15 vzpomínat. Jmenuji se teď jen Eva, — a ostatní jméno řeknu vám až někdy za zcela obyčejného dopoledne, — budete-li se mne tázat. Dobrou noc!«

Podala Pavlovi ruku a otevřela zahradní dvířka.

»Dobrou noc.«

20 Dvířka zaskřípěla a Pavel osaměl. Vytáhl si z kapsy cigaretu a zapálil ji. Potom vracel se domu, — aniž zapjal si kabát a zvedl límec, — a přemýšleje o tom, — co zapomněl ještě Evě říci, — aby to se sebe shodil jako nesmírnou tíhu, kterou přes všechnu bolest do té míry ctíme, že skládáme ji 25 jen za nocí do rukou bílých a vzepjatých.

III

Pavel se vídal od té doby s Evou častěji. Ale nikdy už to nebylo pro něj takové jako prve. Setkávali se, tiskli si ruce a Pavel snažil se stále býti srdečným. Ale málokdy pršívá 30 měkce! Marné bylo jeho snažení. Viděl její oči, — které tázavě se na něj dívaly, viděl její rty teplé a rudé, — ale přes jakousi mlhavou stěnu, která vše tlumila a skreslovala. Bylo to, — jako by neměl kdy na ni se dívat, a stával se nervosním v její společnosti. Přesto však chodíval s ní celá dopoledne po

lomoživých ulicích, ale stále pozoroval, že jeho hlas slábne a ledová uprostřed myšlenek, v kterých se lenivě a bez zájmu probíral.

Eva chodila kolem něho tiše a její oči byly teskně zá-
dumčivé. Mluvila málo a bolestně sbírala s Pavlových rtů 5
neurčité, unavené odpovědi. Její krok byl ještě menší a její
nervosní, přelomený pohyb paží častější.

A přece neudálo se mezi nimi ničeho vnějšího. Leželo mezi
nimi něco nedopověděného. Eva se stala z toho ostychavou
a Pavel mrzutým, a přepadal jej náhlý smutek, zvláště tehdy, 10
když se s Evou rozloučil a viděl zacházeti její poněkud drobnou
postavičku s modrým kloboukem. Uvědomoval si její teskný
pohled a prudce si vyčítal chladnost, vůči níž byl bezmocným
zajatcem. Bylo mu, jako by zklamal nějaký slib, ač dobře
věděl, že ani jej neslibil. Přece však, — druhého dne, — 15
spatřiv na přednáškách Evu, vyšel s ní zase a krácel podle ní
zloudaným krokem, bez myšlenky, bez teplého slova. Jaksi
podvědomě však přece to chápal, a poněvadž rád myslel slovy,
rozmlouval s Karlem často pozdě do noci, když zhasili lampu
a tetelili se ve studených peřinách, zahřívajice ozáblé údy. 20

V pokoji bylo šero; — nárožní svítlna házela tam hrst
mdlého světla, které zavěšovalo se na bílé záclony. Pavel díval
se na ně a mluvil. Byl to jeho zvyk, — že mluvil-li o sobě, —
díval se vždy na něco matně světlého. Karel choulil se do
podušek a poslouchal se zavřenýma očima, až usnul uspán 25
monotonní řečí, která se posléze stávala samomluvou.

»Můj bože, Karle,« říkal Pavel, »je mi tu tak úzko. Není
tu očí, z nichž bych se moh nadýchat vzduchu. Je to marný
život pro mě. Ztratil jsem rovnováhu. Nejsem si už ani po-
doben.« 30

»Jsi jiný. Jako bys byl nemocen, Pavle. Máš toho učení
tolik. Dej na sebe pozor!«

»Co učení! To jest něco zcela jiného. Je tak neplodné, jako
vše ostatní, co dělám. Ztratil jsem účel, — chápeš to, Karle?
Jsem člověk, — který může žít jen tehdy, když může dávat. 35
A já nemám už ničeho. Asi všechno jsem už rozdal. Ty prázdné
ruce mě tolik bolejí.«

»Ale Pavle, — sám se klameš. Znáš tě dobře a vím, že nedovedeš žít planým životem. Šel jsi vždy za určitým cílem, jako by ti svět byl záhadou zcela jasnou. A učinil jsi vždy to, co jsi chtěl. Teď jsi trochu churav, — rozrušen velkým městem. Jsi samotář, — a shon lidí tě unavuje. Zvykneš si, — a vše přejde. Vytkneš si zase cíle a půjdeš pevně za nimi. Jistě, — jistě to tak bude.«

»Nevěřím. Říkal jsem ti, že vše se ve mně změnilo a že sám se nepoznávám. Neměl jsem ostatně nikdy pevných, vytčených cílů. Naopak nevěděl jsem nikdy, kam můj život vrávorá. Činy, které jsem vykonal, byly mravenčí. Byly vytčeny ráno, aby do večera už byly s krku. Žil jsem vždy den ze dne. A bylo to krásné. Nebál jsem se budoucnosti, — nepotřeboval jsem jí. Byl jsem bohatý. Moje přítomnost byla nekonečná. — Ne, — nechci na to vzpomínat, venku někdo hrozně mlátí okovanou botou o dláždění. Možná čeká na poslední tramvaj. Ale Karle, — víš, co je to dívat se na svět oběma očima? Karel nechápal.

»Jak to myslíš?«

»Hleď, — je to jedno nebezpečství. Velké nebezpečství, neboť věz, — oči lidské jsou svoji nepřátelé a poráží se vzájemně. Střež se dívat se oběma! Potom byl by tvůj život jen samé porážení.«

»Nechápu.«

»Ano. Jsi tuze ve tmě a nedíváš se na nic světlého. A potom, zdá se, že ani nevíš o svém druhém oku. Nechtěj o něm ani vědět, nemáš-li ničeho, oč by ses opřel. I já se kdysi tak díval. A viděl jsem. Vše bylo jasné: to je černé, to je bílé, — to je zlo, — to je dobro. Vše bylo jasné jako násobilka a život byl až ubohoučky prostičký. Přece ale člověk věděl, že má nohy a že může chodit. Z jedné strany byla propast, z druhé bílá cesta. Uvažoval, — a rozum rozhodl se pro bílou cestu. Nuže, — dal se bílou cestou. Ale potom, kamaráde, — stalo se mi, že jsem byl kdysi dlouho v lesích. Opozdil jsem se kdysi k večeru a hledal jsem tu bílou cestu domů. Tak se stalo, že já, pořádný měšťák, zůstal jsem déle, — než jsem měl. Večer byl příliš krásný. Voněl, přemohl mě, zcela jako krásná žena,

— políbením. A druhé oko se mi počalo pomaloučku otvírat. Pochopil jsem, že nemohu už vidět tak, jak jsem vídal dosud, sic že bych na své pouti světem jedenkráté probodl se nastrčeným pravítkem. Bože, bylo tam nebe, — které zakrylo svou dlaní všechno. Člověk je vlastně teprve uviděl. Vždycky si 5
myslíval, že nebe je jen ten modrý kousek nad jeho hlavou. Ale nyní, — jako by si uvědomil, že je kolem něho celého, — nesmírné, ano, mohl říci jen nesmírné, — ani dobré, ani zlé, ani tmavé, ani světlé. Myslím, že jsem tenkráté klekl si někde do mechu, neboť byl jsem velmi překvapen. Jako by stěna se byla 10
přede mnou provalila. Všechny protivy se setkaly v mém srdci. Myslím si, že v tom momentě jsem pochopil všechno, oč usilovali mudrci od těch nejstarších. Ale nevěděl jsem o tom, — což svědčí pro. Vrátil jsem se domů se dvěma očima, ale dlouho jsem na ně neviděl. Vše bylo pod nimi zcela jinaké. Nemohl 15
jsem nic odsoudit, nic určit. Viděl jsem pouze. Malichernými se mi zdáli všichni, kteří třídili a klasifikovali. Usmíval jsem se jim a doufal jsem, že jedenkráté prohlédnou. Viděti oběma očima je sice pokročilejší stadium nazírání, — ale k životu to nestačí. Nikdy jsem to tak hrozně nevěděl jako teď. Ko- 20
něčně, možná, — že ještě neumím hleděti dokonale. Nikdy se nenaučím hleděti dokonale. Mé oči už nejsou spojeny nervy s mozkiem, — a pro mé srdce jsou příliš malé. Nuže, tento život, který říká ano a ne jedním dechem, musí mít ještě něco. Musí přijít bílá a dobrá ruka, která vede a říká: Máš oči 25
k vidění, — viz! — Hle, — strom, — město, — člověk, — slza! Říká ti, — ty vidíš a chápeš. Hladiš světla (máš-li duši světlou) a neodsuzuješ stíny. V srdci ti jásá nevyslovitelná radost, — že žiješ a kráčíš.

Potkala mě tenkráté, příteli, krása. Ztratil jsem ji, — a 30
nevím už ani, — neexistovala-li jen v mých očích. Ale to konečně jedno je. Vzala mě za ruku a vodila. Cítil jsem, že mám srdce, rty a ruce. Bylo krásné je mít, radovat se z nich a užívat je ku slávě boží. Ah, — ano, — tenkráté jsem také uviděl Boha, — poněvadž všechno bylo nesmírně čisté a já si 35
přál, aby to zůstalo na věky. Nebyla to láska, — nemohu tak říci, poněvadž všichni lidé užívají zcela v jiném významu toho

slova, — byl to někdo, kdo mě potkal, políbil a otevřel. Celý svět se do mě nahnul a já jsem se díval na něj svýma pátravýma očima, jak mizí v mém nitru — a jak se prolíná s mojí krví. Ale ten někdo zase odešel. Hle, to svědčí o tom, že nebyl výtvozem mých očí. Vidiny zaháníme my, — bohové odcházejí sami.

Odešel a nechal mě otevřeného všem větrům. Ztratil jsem ruku, ale vidím dvěma očima. Neznám teď ani bílého, ani černého, — vidím šed' a nechápu jí. Je mi lhostejno jít nalevo i napravo, neboť moje theorie mi to říká a srdce mé mlčí. To srdce, které jedině mohlo by přiložiti na nerozhodnou miskou svůj přitěžující hlas, — mlčí jako opuštěný, vybrakovaný dům. A přece je nutno jít! Brát a dávat, plakat a volat. A ve mně je něco, jako stařeček s olysalou hlavou, který jí kyvadlovitě kývá a vypráví pohádky, při nichž cvaká bezzubými čelistmi. Je mu smutno a teskno, — ale vypráví nejzázračnější pohádku o nejšťastnějším princí a nejkrásnější princezně. Ne, — aby se zahřál, — ale aby se jí umučil, — neboť jest to také egoista, který neumí se radovati z uplynulého štěstí. Oh Karle, — kdyby jsi věděl, jak je to děsné. Je to jako šedivá ulice bez konce. Nemožno v ní býti ani nesvítící lucernou. Nemohu mít už nikoho rád. Přesvědčil jsem se o tom. Klamal jsem se nechtěje na to mysliti. Nedovedu políbit žádnou dívku, — žádnou lásku, žádnou krásu. Nedovedu se nechat nést, aniž někoho dovedu nésti. Zmrazím, zledovím nad každým plamenem. Můj bože, dovedu se jen modlit v šerech, klepat umrzlými prsty na železnou bránu, která pálí, a říkat: Pane Bože, — vpusť mě, nebo zemru zimou. Řekni, Karle, — řekni, co mám dělat. Řekni jediné slovo, jemuž bych se mohl zavěsit na krk a políbit je, jako slovo skutečně nevyslovené. Promluv, — ať cokoli, — ať vím, že nejsem tu sám, neboť je mně hrozně v tom ledu, — pověz, zašepťej aspoň, — podej mi ruku — . . .

Karel se ve snu prudce otočil, ale potom se zase schoullil a začal dlouze a odměřeně oddychovat.

Na věži začaly bít hodiny.

JEDOVATÉ MILOVÁNÍ

Říkali o něm, že je idealista, a proto to slovo na smrt nenáviděl. Znělo mu v jejich ústech zoškliveně a hanobně; podobalo se útrpnému slovu nebo velkomyslnému lichocení. Byl tenkrát mlád a hrdý. Bylo mu potřebí domýšleti se na něco. Bývá tomu tak u lidí pokorných, zcela pokorných ve hloubi svého srdce, kteří nemohou najít nikoho, komu by pokoru dali. Neboť pokora pojí se s plachostí. Ostýchají se všech těch pohlazení, které vládně volají z jejich dlaní, zakřičují je, přelamují laskavá slova v drsný zvuk a trpí. Trpí, ale jsou hrdí na své smutky, neboť zdá se jim, že jen ony vylučují je z řad všedních lidí na místo zcela ojedinělé. Neboť to, že cítí se něčím zvláštním v šedi života denního, kterým pohrdají a nechtějí jej vidět, to jest jejich pýcha. Snad by uschli, kdyby nemohli se na to domýšlet. Zdá se jim, že v nich je stále něco křížováno, že v celé jejich duši není nic jiného než jakési umírání touh, které chtěly příliš vysoko. Jest tu též ono trapné mlčení, které lehá jim na rty. Nemohou se vysloviti; nežili ještě do té míry, aby dovedli mluviti. A oni věří, že mohli-li by mluviti, že řekli by nejvznešenější krásy, — věří v to přepevně, ač v celých jejich dosud nenaplněných duších vlaje jen něco jako babí léto v šedivém večeru. Říkávají často zaslzele: oh, jak jsme sami, — zcela, zcela sami! — ale zdá se mi, že kdyby v těch chvílích někdo k nim přišel, i ten sen, o němž snili, — nesnesou jeho přítomnosti. Neboť býti sám, — či spíše osamocen mezi všemi, — je jejich šťastným neštěstím.

Fráňa Šimon byl také takový ve svých osmnácti letech. Snad s jedinou výjimkou, že nenáviděl nesmírně onoho slova idealista. Snad bylo v tom i trochu vědomí, že celá jeho výlučná tesknota leží trochu na plocho, — a přestože říkává: »Nic tak nenávidím jako sentimentalitu«, — cítil v těchto slovech (ač mluvčí to nikdy tak nemínil) ostny velikého života, ke kterému se nyní obracel zády, ostny, které klidně a neslyšně probodávaly jeho přec jen sentimentální snění. Bylo to snad také tím, že tušil velké návaly krve, kterými jej život

zaplaví, — že byl již blízko své mužnosti a že své ruce, dosud křečovitě zařaté, — otevíral zvolna, zvolna se stálým omlouváním se a odprošováním.

Vyspěl brzo. Hoši vyspějí mezi drsnými a sprostými slovy. Hovořívají často hrozně uprostřed nejnevinnějších, polodětských her. Ale jejich první lásky bývají téměř vždycky prostinké a čisté jako věnečky před oltářem. Umírají studem, když přemýšlejí o tom, že už přece budou museti říci své dívence: Miluji tě! Ukřívají svou lásku až na nejspodnějším můstečku svého srdce. Stydí se za svoji něžnost, která z nich volá, a ubíjejí ji chlapskými slovy jako vysokými, okutými boty. Jejich představy bývají mnohdy navýsost smyslné, ale o těch, které milují, smýšlejí čistěji než o svých matkách.

Fráňa jako hoch, když usínal, myslel si vždycky na tu, kterou první políbí. Hladíval rukou bílou a měkkou peřinku — a v jeho mysli tančily tak krásné a ušlechtilé zjevy, že jeho hladící ruce nalávaly se jako víno na slunci mladou krví. Představoval si, že bude hrozně nešťasten, že bude muset podstoupit úžasná dobrodružství, než se k ní přiblíží. Ale to všechno jenom proto, aby ji tím více miloval. Byl sám pevně přesvědčen, že nikdy nebude na světě nikdo víc milovat než on. Anebo představoval si, že jeho postel je loď, — loď na širém moři, — a ona že je vedle něho. Snad unáší ji nějakým divousům. Brával na sebe takový usedlý, sebevědomý výraz a toče se k ní (seděla vedle něho a dívala se do moře) bral ji za ruku a mluvil k ní laskavá, velkolepá slova. Ba dokonce, aby to vypadalo ještě vznešeněji, skládal primitivní, ale nesmírně bohaté věty, které utvořil si ze své skrovné školní zásoby francouzských slovíček, — a mluvil k ní francouzsky. Neboť právě do těch přízvuků a slov, — které dosud mu nesevšednily denním užíváním jako mateřština, — položil celé své bohatství vyjadřovací. Tak trávil svá usínání; jednou rukou drže kormidlo své odvážné lodi, — a druhou svoji ženu — (obyčejně vypadala mnohem starší jeho), která hleděla na něho nejzamilovaněji a nejodevzdaněji. — Konečně se odevzdané oko většilo a většilo, — až se z něho stal jakýsi kulatý, stříbrný rybník, a Fráňa hup, — a už spal . . .

Přesto dlouho, dlouho na světě nikoho nemiloval, a jak se říkalo, »s nikým nechodil«. Jeho kamarádi už dávno měli svá dostaveníčka, významné pohledy na promenádách, růžová psaníčka, která četli co nejtajněji pod lavicemi, ač obsahovala několik čítánkových vět, — ale podpis, pane! — buď »Vaše« nebo dokonce »Tvoje Máňa, Pepa, Soňa«, atd. . . . A hoši nafukovali se u vědomí svého pevného vlastnictví a z očí koukali jim už budoucí muži a schovávající dopisy do kapes zapínali kabát na všechny knoflíky. Fráňa mluvil tehdy o ženách nesmírně sprostě, neboť hochům záviděl. Ale aby jeho hrdost neutrpěla, říkal si: Nezávidím jim těch holek, — ale té jejich úctyhodné tupo-
sti, že mohou za takovými pitomými vyžlaty chodit. Říkal o sobě též, že je misogyn, ale musel to slovo každému vysvětlovati, — což ostatně dělal rád, neboť cizí slova, vplétaná do hovoru místně i nemístně, velmi miloval. Snad proto, že obyčejně jejich pojmy zůstaly mu vždy trochu nejasny, — a tak on, moha si téměř mysliti o nich cokoli, — myslíval vždy něco »ojediněle zvláštního«. A to stačilo, — aby to, co do toho svého vložil, učinilo mu celou řeč jaksi vyšší a krásnější.

Všichni hoši líbali, všichni hoši už milovali, — a dokonce už i chlubili se tím, — ale Fráňa byl sám, protože myslil vysoko. A aby jeho theorie o touhách, které byly zlomeny proto, že vztahovaly se příliš vysoko, byly vyplněny, sta-
lo se, že jeden večer našel jej v náručí tlusté kuchařky. Fráňa nevěděl skutečně, jak se tam dostal. Jeho ruce ho tam snad přivedly. Celý den chodil za nimi jako zmámený. A když v kuchyni tříštil svoje sny, — nemaje přece jen odvahy roz-
tříštit je docela, — oh, — slyšel, přezřetelně slyšel, jak střepiny řinčí o drsnou, prkennou podlahu a o železné lůžko.

Když potom ve svém pokoji zatahl podušku přes hlavu a na oči přitiskl si tmou, — jeho chlapectví v něm zaplakalo křečovitě a nezhojitelně. Svíjel se celý v záplavě škytavého pláče. Zdálo se mu, jako by měl ruce rozdrčené, — odporné, — uhnívající. Zavíral oči, a nemohl je zavřít. Marně jeho mužství promlouvalo k němu hrdými slovy. Bylo to ještě hroznější, neboť jeho srdce bylo vždycky hochem. Jeho zoufalství bylo tak bezmezné, že chvílemi ani nevěřil, že se to

mohlo stát; — a nakonec se stalo, že klekl na své posteli a modlil se vzlykaje: Odpusť mi, moje milá, která přijdeš, — odpusť mi to, odpusť mi to!

O mnoho v těch slzách sestárl. Jako by byl udělal veliký
5 krok přes nebezpečný bod svého života. Oči se mu zakalily slzami do ocelova a mnoho z těch bílých babích let, které vlály nezralým šerem jeho duše, vyplynulo slzami z jeho očí. A jeho milá, »která měla přijít«, jej asi ve snu navštívila a asi mu odpustila, — neboť ze sna se usmíval jako ten, kdo
10 ruce skládá v klín a říká: Tak, dnes jsem již práci svou udělal, — pojdte, děti, pojdte si hrát!

*

Stávati se mužem jest pro jinocha nemocí. Jest to bolestivé seznamování s novými šťavami, které pojednou odkudsi berou se v krvi. Jest to překvapené udivení nad srdcem, — které,
15 plno rozmaru, — podobá se ohništi, teprve zapálenému, — z něhož se kouř prodírá skrze praskající chvojí. Celé tělo se chvěje, jeden pór nedůvěřuje druhému, — a nejneklidnější jsou ruce; — jako by už věděly, že ty dny, které přijdou, budou nésti je ve znaku; — že budou brát a dávat. Jako by už tušily
20 blízko někde ony vinice svého vinobraní, — brzy blednou, brzy překrvují se a nejčastěji běží o své újmě až k očím, aby si jim požalovaly a poptaly se na radu proti svému rozechvění. Ale oči neříkají rukám nic, — mají samy dosti práce se sebou, — a ruce vracejí se malátně do klína, který jest jako kotel,
25 pod kterým se ustavičně a ustavičně topí, ve kterém vře krev.

Fráňa Šimon právě tak nemocně překládal ruce v klíně, když uviděl Olgu. Bylo to v lukách, — do kterých šel, aniž věděl proč, — ale patrně tam musel být, poněvadž nemohl
30 vydržet ve městě, — a převaloval se na mezi, mezi velikými rovinami, — zcela blízko na cestičce spěchající podél potoka. Knihu, kterou měl s sebou, četl, — ale poněvadž mu po ní lezli mravenci, tak jí nerozuměl a nechal jí. Ruky bořil do hlíny; byla vlhká a pod protepleným povrchem příjemně chladivá. Tráva na mezi voněla tak zvláště. Je to téměř
35 nepříjemné, jak mnohdy tráva dovede vonět. Fráňa dlouho

přemýšlel, kam ten zemitý, až hlavu rozbolestňující pach zařaditi, a usoudil, že voní — dlouhou chvíli.

Olga šla okolo a Fráňa ji pozdravil, protože ji znal.

Olga pak, — poněvadž ona měla tu výbornou vlastnost, že dělala vždy to, co chtěla, — zastavila se nad ním a ptala se, 5
protože chtěla mluvit:

»Bože, co tu děláte, pane Šimone. Tak sám, — docela sám.«

Ohlížela se kolkolem, jako by skutečně ani nevěřila, že může být někdo sám.

»Jest to neuvěřitelné, že slečno?« 10

Olga Hálová nemilovala slova, která zrovna neléhávala v ruce denního rozhovoru. Na rozdíl od Fráni zdála se jí býti chudá, a nechápajíc je zplna, — cítila se proti nim zranitelná. Do toho druhu patřilo také slovo »neuvěřitelné«.

»Nu, tak neuvěřitelné to není. Ale je mi to trochu divné.« 15

»Nedívím se tomu pranic. Vždyť i vy jste sama.«

»Ah, u mě je to jenom nedopatřením. Měly jsme smluveno já, Máňa a Zdena, že půjdeme ke splavu na blatouchy. A ony mi utekly; měla jsem totiž hodinu a opozdila jsem se. Jdu teď za nimi.« 20

»Což sama byste se tu bála?«

»Ale kdepak! Ale co bych tu sama dělala!«

Olga patřila mezi ty dívenky, které nikdy nepochopí, že by mohly samy se bavit venku v poli. Bylo to něco pro ni naprosto neuvěřitelného. Jevilo se to u ní i ušlechtilejším způsobem: 25 četla-li v románech (půjčival jí ideální výbor jakýsi sextán, který ji platonicky miloval), přeskakovala stati jednající o krásách přírodních. Ale měla nesporné přednosti; byla stavěná, jako by se narodila o žních, měla modré, nedočkavé oči, — a byla hned od prvního jarního sluníčka osmahlá, že na jejích 30 rukou svítily se zlatisté chloupky. Člověk si maně vzpomněl na přirovnání snad trochu odporující; vzpomněl si na podzimní roviny potažené nitkami stříbrného babího léta. Vzpomněl-li si, — zaradoval se. Bylo mu náhle teplo a chtěl tichounce a *proti srsti* pohládit zlatohnědou ruku. 35

Fráňa vstal.

»Smím jíti s vámi?«

V Olžiných očích přeběhla dvě světélka.

»Ale pojdte. Beztoho se bojím. Potkala jsem vám takového bezzubého dědečka. Trásl se a opíral se o hůl. Šel zrovna proti mně. Já jsem se bála. Cosi mi i povídal. Nic jsem mu neřekla; — utíkala jsem dál. Tady s té cesty se nikdo nikoho nedovolá.«

Fráňa se usmál.

»A mě byste se nebála?«

Světélka zas přeběhla očima. Šelmovský úsměv.

10 »Nevypadáte nijak strašidelně.«

»Nu, — a nebála byste se?« Fráňův hlas má tvrdošíjný přízvuk. Dokonce se jí dívá do očí. A ruce se překrývají, překrývají . . .

15 Dívka, která je skoro ženou, a jinoch, který je skoro mužem, jdou-li spolu po úzké polní mezi, — dovedou vidět do svých vlastních vidin. Ale žena, která je ještě dívkou, zavírává oči při náhlém pomyslení. Bojí se, bojí se, — a přece plno radosti je v srdci, — snad radost z očekávání, — až bude práh umyt a okna vyčistěna — až o velikém svátku. Je v ní plno překrývacích pohybů, — ale nohy, — oh, zůstává po nich v trávě prudká stopa, jako by oř běžel k cíli.

20 Proto Olga zastavila plamínky v očích, — obrátila se přes záda a konvenčně se usmála.

»Co bych se vás bála! Nebojím se.«

25 Fráňa byl usazen. Srdce jeho bylo skropeno dlouhou, obyčejnou stříkačkou. Bylo mu jaksi stydno, že se ptal a že mu bylo odpověděno. Nemluvil a šel za ní tak roztržitě, že se přistihl s otevřenými ústy, která sklapl tak rychle, až to zcvakalo.

30 Olga něco vykládala. O nějakém tancování nebo velkolepé zábavě, které buď bude nebo již byla účastna. A Fráňovi bylo, jako by se viděl na té zábavě sedícího kdesi v koutě, netancujícího, nebavícího se, — nepovšimnutého. Zimomřivá púlnoční nálada padla na něho. Sám sobě cítil se nesmírně protivným. Jeho pocity byly tak intenzivní, že až Olga to zpozorovala a umlkla ve svém žvatlání. Brzy přidala do kroku. Suknice se jí rozletěly, až Fráňovi pod nosem zavonělo. Potom

Fráňa zvedl hlavu ze země a díval se tiše zezadu na Olgu. Nebylo už v něm nic z té dřívější bolestné divokosti, — stal se jen dvěma očima, držícima se za ruce jako děti. Viděl, že Olga má na hrudi takovou dobrou a konejšivou linii, — a všechno s něho pomalu padalo. 5

Její prsy se vlnily a zvedaly a větřík čtverák lísal se k nim, hladil je a klaněl se jim. Malé děti, za ruce se držící, — běžely už poklusem a tolik se zvonkově a čistě smály, že se Olga ohlédla a maně podívala se na Fráňa tak, — jak dovede žena málokdy: žensky. Dětičky klekly a Fráňův hlas, 10 který v srdci byl rozkazující, sestoupil se rtů prosebně a pokorně, že se až sám podivil:

»Slečno Olgo, — slečno Olgo, — nechoďte za nimi. Pojdte se mnou. Půjdemě sami po cestě kolem potoka. Na druhé straně je také jez. A co blatouchů tam najdeme! Pomohu vám 15 hledat. Celou kytici vám jich nasbírám. Půjdete?«

Poněvadž Olga dělala to, co chtěla, obrátila se a šla s Fráňou.

Mnoho chodili, mnoho mluvili a mnoho mlčeli. Potom si sedli: on vzal její ruku a ona jeho. Do očí se dívali a myslili 20 si na to, co si neřekli. Když se setmělo, nahnul Bůh Fráňa na Olžiny rty. A ty se vymrštily jako luk, z něhož bylo střeleno. Fráňa cítil, jak mu srdce krvácí. Krev mu stoupala vzhůru až na rty. Byla to silná, mladá, šunící krev.

Té noci Fráňa nespál, ale Olga usnula, sotva lehla, a spala 25 tak rovnoměrně a tiše, — že se až její matička podivila a nahla se nad ní a pozorovala ji zkoumavýma, hladícíma očima.

*

V malém městě pomlouvá i dláždění, po němž se chodí. Kámen ke kameni se nahýbá a šeptá mu: Víš-li pak, bra- 30 chu, kde byla včera paní Novotná? A druhý kámen, přepočestně se tváře, — zamumlá něco jako: Víme, víme, — a důstojně se usměje.

Tak se stalo, že ke Fráňovi hned druhého dne přišli kolegové Jára a Jeník.

»Ty, Fráňo, ty prý chodíš za Olgou Hálovou?« ptal se první. 35

Slovo »za« rozčililo Fráňu.

»Co bych za ní chodil. Vůbec *za* ní nechodím,« řekl klada na předložku patřičný přízvuk.

Jeník mlčel, byl to chlapec skoro nehezký. Měl tvář zbrázdě-
5 nu vráskami a celý byl tak vrásčitý, že se zdálo, že vrásky
přerývají mu i oči. Ale mluvil-li, stávalo se to poměrně zřídka,
— delší řeč, — vrásky z očí zmizely; jako by bílé prapory
v nich zavlály. Podivno: chodil ve společnosti hochů docela ne-
zvláštních, ač dle svých řečí mezi ně se nehodil. A šel s nimi
10 všude. Nemluvil mnoho, nerušil zábavy, hoši jej měli rádi
a vždy s ním počítali. Ale jeho oči na leccos myslily, když
stápl je nad pivem do šedivého, hospodského kouře, a mnohdy
se stávalo, že sám se nad nimi udiviv, zakryl je zase šedivým,
vrásčitým povrchem a nečasně se zasmál.

15 Ten neříkal Fráňovi nic. Jen mlčky poslouchal Járu.

»Vybral jsi si, kamaráde. Je feš. A přestala už chodit s Pe-
píkem?«

»Nevím. Ostatně jak víš, že s ní chodím. Že jsem s ní včera
a předvírem mluvil? Z toho přece nic neplyne.«

20 »Čerta plyne nebo ne. Chodil-li bych s hezkou holkou, nikdy
bych se nepřetvařoval. Vždyť mi to říkala děvčata.«

»Odkud ta by to věděla?«

»Snad od ní samé. Člověče, to je pro ženské pýcha, ulovit
někoho, který dosud byl tak panicky sám a sám. Dělá jim to
25 náramně dobře. A to víš, — dělá-li ženské něco dobře, — ne-
drží o tom jazyk na úzdě.«

Fráňu něco bodlo. Byl by býval sice rád, kdyby hoši věděli,
že chodí s Olgou, ale netěšilo jej, že snad ona to rozhlašuje.
Nevěděl ani určitě, proč jej to bolí, proč je mu téměř i trochu
30 stydno, ale zdálo se mu, že to něco velkého, kvůli čemuž ne-
mohl spát, jak mu to srdce přeplnilo, — bere se zde do rukou
jako uhmataný šestáček, na který sahá denně tisíce rukou.

Jeník asi zpozoroval jeho sestydnutí a zabočil hovor jinam.
Fráňa mu byl za to vděčen, — tolik vděčen, že když se s hochy
35 večer na promenádě rozcházel, docela sám se jej zeptal: »Co ty
o tom soudíš, Jendo?«

Jeník se usmál dvěma táhlými jízvami a řekl prostě:

»Nic.«

»A proč?«

»Protože nikdy jsem nikoho nemiloval.«

Fráňovi zdálo se, že by mohl rozdávat své štěstí. Proto řekl blahosklonně, poklepávaje mu svým hlasem téměř na rameno: 5

»Však ono to přijde, příteli.«

Jan se utrl pod dlaní jeho hlasu. Potom podíval se na něj skoro nenávistně a otevřel svá ústa tak, že se podobala nasažené dýce. Ale sevřev je rychle, jako by se vzpamatoval, — podal Fráňovi svou těžkou ruku a řekl: 10

»Uvidíme, — uvidíme, chlapečku.«

Fráňa, poněvadž po prvé miloval, měl rád Olgu bezvýhradně. Bylo mu štěstím mysliti na ni, ač mysliti na ženu, kterou milujeme, bývá tragickým. Stávat se, že počneme se mýliti a spleteme si živou milou s chimérou svého srdce, kterou živí- 15 me vzpomínáním. Ano, — pokud má milovaná žena dosti čisté oči, že můžeme v nich viděti to, co chceme, — potud jde vše při dobrém. Ale jedenkrát se stane něco, co zabolí. Žena učiní pohyb takový, jakého by vidina schopna nebyla. Není to divné; na pozemských cestách leží kamení, — v srdci, které sní o lás- 20 ce, jsou cesty vystlány růžovým lupením. Ale ten viklající pohyb její stane se pro něho osudným. Zdá se mu, že byl přelstěn, a v duši je náhle syrovo, pusto. Jarní větry jdou nad krajem a stromy po nich vztahují ruce. Muž líbá, — ale jeho ústa už nejsou plna mladé krve; — slyší jarní větry a vidí roz- 25 práhnuté stromy. Vidí dokonce tak zřetelně, až je mu to nepřijemno. Na stromě je kůra opryskalá a ruku, kterou objímá, cítí jako své mrzuté vlastnictví, — protože ochrnula. Snaží se líbat ještě prudceji, nezvykle, překotně, — ale marně. Oči sedí a vidí ten kousek okolní půdy a samy o své újmě přemýšlejí 30 o věcech zcela odlehlých, na příklad proč lišejník na tom a tom stromě vyrostl na jižní straně a ne naopak.

Fráňa o Olze přemýšlel a miloval ji celým srdcem. Olga myslila na Fráňu též, ale ponejvíce, když se dívala do zrcadla. Měla jej ráda, skutečně jej měla ráda, ale míti rád právě Frá- 35 ňu neznamenal pro ni vše. Ne snad, že by to věděla, ona — do té míry byla četbou vychována, že o tom, koho milujeme,

nesmějí se říkat tak bezbožné věci, — ale její srdce to vědělo. Její silná, zdravá přirozenost to říkala. Měla ráda Fráňu poctivě; do té míry, co mohla. Nepřemýšlela o něm stále, protože nedovedla stále přemýšlet. Pokoušela se dokonce napsat o něm něco krásného do svého deníku, který dívky píšou proto, protože musejí mít vždy něco pro schovávání a utajování. Na stránce, kde bylo popsáno, jak ji políbil, vykreslila i zdobené orámování a napsala krasopisně: Nejkrásnější den mého života. Vzadu sice už těch »nejkrásnějších dnů« bylo několik, ale to ji neuvádělo do rozpaku. Nebyla z těch, kteří se bojí štěstí. Byla prostá jako její matka, která šťastně porodila dvanáct dětí a šťastně je, až na ni nejmladší, rozdala světu. V její prajednoduché povaze zaujímali svoje místo večere i Fráňa, aniž tu byli oddělení přepážkou. A nemyslila to nikterak urážlivě. Měla prostě zdravý žaludek a chuť k jídlu.

Dokud Fráňa o ní mnoho přemýšlel, vystupovala v něm čistá a nedotknutelná. Snad příliš čistá, neboť jedenkrát postihl zlomek onoho křivého pohybu a zlomek bodnutí ve svém srdci. Od té doby přestal přemýšlet *o ní* a začal mnohem lidšěji myslit *na ni*. Olga to brzy zpozorovala, neboť zdálo se jí, že objímá ji krásněji a těsněji. On objímal dříve také krásně, — ale měl jaksi tuze dlouhé ruce. Olze se to líbilo, neboť dosud nic takového neznala, a odcházela ze schůzek vždy o něco více ženou. Bývala zmatena jeho rukama a prosívala:

»Ale Fráňo, — nech mě, nech mě, Fráničku!«

Ale on jí říkal:

»Ty mě prosíš takovým hlasem, jako bys mě zvala. Nemohu poslechnout, nemohu poslechnout.«

A Olga nakonec uznávala, že její hlas je neposlušný. Proto raději mlčela a bořila své oči do jeho ramene; oči se tam chvěly jako dvě lapené myšky a sladké zmatení vlnilo se v jejím těle. Fráňa nevedl těch svých odmocněných řečí, kterým nerozuměla nikdy do té míry, aby se jich nebála, říkal jen: Mám tě rád! Bože můj, jak mám tě rád! — a to ona chápala zcela.

Potom přišel jeden únorový večer, kdy ji dostal celou. Věděl o tom on i ona, když spolu tenkrát šli bílou, zasněženou plochou a v daleku žlutě svítilo město. Když se stulili k roz-

drobené zídce jakéhosi polorozpadlého stavení, osamělého v polích, — Olga trásla se divným, zimomřivým strachem a bránila se. Musila být krásná ve svém bojování, — neboť Fráňa stal se divokým a obával se o své srdce.

»Olgo, — Olinko, což mě nemáš ráda?«

»Mám, Fráňo, — ale je to tak hrozné.«

»Je-li to hrozné, — nemáš mě ráda.«

»Ale mám, Fráňo.«

»Nemáš.«

Fráňův hlas byl černý poutník, který užuž se obrací.

Poněvadž Olga měla Fráňu opravdu ráda, — a poněvadž konečně byla zvyklá dělati to, co chtěla, — dokázala to Fráňovi. A mnoho sněhu bylo okolo; tolik, že dvě lidská srdce, když se nasýtily, — polekala se jeho ubledlých dálek. Když se vraceli, Fráňa šel pozadu a Olga tolik spěchala. Bylo velmi ticho před nimi i za nimi. Tak ticho, že řekli si nějaká slova, aby ticho nebylo tak veliké. Ale jejich slova hledala se na bílé pláni a stále se míjejíce nemohla se naleznout. Ve městě šli od sebe vzdáleněji než obyčejně a rozloučili se spěšně. Fráňa, když stál na prahu u jejích dveří, — chtěl říci jí něco velikého a krásného jako děkování. Ale byl příliš zmaten tím vším, co se stalo, a nenašel žádného velikého ani krásného rčení. Stiskl jí jenom ruku, — ba ani do očí se jí nepodíval.

Olga běžíc po schodech upravovala si účes. Jako by tam měla napsáno, co se dnes s ní stalo. Měla strach, neboť nejen vlasy, všechno z ní křičelo, že je jiná. V předsíni podívala se do zrcadla a lekla se svých očí. Jaké byly veliké! Nebyly to už chrpové oči dívky, — byly to oči ženy. Leželo už cosi za nima. Jakási temná, fosforeskující náplň, která je prohlubovala. Zavřela zvolna svá víčka. Tu zpozorovala, že přes tyto nové oči se víčka zavírají krásněji. Jako by na ně růžová roucha oblékala. A potom: — jakmile je zavřela a obejmula blizoučkou tmou, uviděla něco a vzpomněla si na něco. Nebylo to už obklopeno studeným sněhem, nebylo to už zarážející pro svou bezprostřednost. Leželo to mezi jejíma očima a teplým víčkem a věděla už, co si s tím počít. Bylo to radostné povzdechnutí z celého těla. Zvláště jakási nová část jejího těla,

5 která dlouho čekala na ten okamžik, — povzdychovala skoro nenasytně. A tu Olga pochopila, že kdykoli ode dneška zavře své oči, — že zavře je pro krásná zjevení. — Protáhla své ruce do výše, až se jí prsa roztančila, — a zapomněla už zcela na všechny stíny hřichu, které jí celou cestou pronásledovaly. Rozesmátá, udýchána vrazila do pokoje, že až starý pan Hála zvedl klidné, těžké oči od večerních novin a přísně se na ni podíval. Olga její prudce políbila na obě neoholené skráně a třikráte s ním zatočila.

»Tam ti je krásně, tatínku!«

10 »Zbláznila jsi se?«

Olga se rozesmála na celé kolo. Když její smích potom utichl, složila ruce do klína a snažila se vzít na sebe co neobyčejnější večerní tvářnost. Z kuchyně zazníval rachot talířků a hlas paní Hálové, hlas rozkazující a energický.

15 A Olga byla ráda, — oh jak byla ráda, — že maminka je tam v kuchyni a není teď u ní, neboť ona by jistě zaslechla, že někdo tu v pokoji tolik křičí, — tolik křičí ...

*

Fráňa ve svých mladých samotách naučil se chodit za sny. Naučil se tomu tak, že mu to vstoupilo až do krve — a stalo se přirozeností. Snad na to první dny svého opojení životem pozapomněl. Ale zapomenouti na svoji přirozenost znamená jedenkrát si ji zase bolestně uvědomiti. Tisíce dní říkal si Fráňa, že pohrdá skutečným životem, náplní dne. Tím, že půl roku bral jej jásavě a otevřenou dlaní, nepřesvědčil ještě svá dřívější rozhodnutí. Leželo něco na dně jeho duše, co k němu promlouvalo, když si oddychoval. Snad nebylo by ani správně říci: na dně duše. Snad byla to celá jeho duše, která teď byla překřížena mladistvým milováním. Bylo to po prvé ve Fráňově životě, že o své duši nevěděl, nebo alespoň jí nepotřeboval.

25

30 Miloval Olgu a vkročil daleko do země jejího přirozenějšího panství; musel jí jít naproti, neboť milovati ji znamenalo milovati ji v jejím smyslu. Ona nemohla k němu vystoupiti, — on musel se skloniti k ní. A tak Fráňova duše, jako bojácná princezna, zůstala na hranicích svého panství a čekala. Byla

35 to hrdá duše a věděla, že se dočká ...

Olga, když se v ní probudila rozkošná zřídla nové krve, stala se také jinou. Chodili-li kolem ní muži dříve, — dívávala se jim do očí. Sice kradmo, — ale jen proto, že se jí to zdálo pěknější. A mužové tenkrát se usmáli a myslili si tak hlasitě, že až rty se jim trásly: jaký to rozkošný žabec! Míjejíce ji, 5 mívávali potom krásný den. Ale teď, zavadivše letmo o její pohled, skoro se ani neusmáli. Stáhli rty až bolestně a ruce museli schovat do kapes. A jejich celý den potom nestál za nic. Tkvělo cosi ve vzduchu a oni stále se ohlíželi. Druhého dne šli zase tou cestou a mysleli si: potkám ji, — nepotkám ji, — 10 a byli tolik roztržití, že až do lidí vráželi.

Tenkrát počaly mezi Olgou a Fráňou rozepře. Rozepře zcela malicherné, které se začínaly jen pro radost z usmíření, — ale oba přec jen v nich zneklidněli. Neb při nich se stávalo, že přestali (byť na okamžik) viděti jen sebe — a že 15 mohli se rozhlédnouti. Olga dívala se kolem a Fráňa do sebe.

Rozepře se množily. Muselo by jim to býti k smíchu, kdyby se nebyli milovali. Fráňa se stal navýsost popudlivým, až skoro hrubým. Ale stále věřil, že není možno, aby po jakémkoliv 20 roztržce večer nenašel je u sebe, stulené, dýchající si do tváře — a říkající si odprošujícím hlasem: miluji tě. Fráňa nemohl by někoho milovati, kdyby nevěřil, že bude milovati jej věčně. Na opravdové své city bral stále měřítko svých snů.

»Jedenkrát se rozejdeme,« říkávala někdy Olga, sentimentálně se dívajíc do letního šera. »Všichni se rozešli, — i když 25 se nejvíce milovali.«

»Ano,« odpovídal Fráňa. »Vždycky tomu bylo tak, — a snad i u nás tomu tak bude, — ale já tomu nevěřím. Až jedenkrát já ti řeknu, — že snad se rozejdeme, až jedenkrát já 30 tomu uvěřím, — pak, Oluško, běž hned domů, — neboť už tě nemiluji. A ty tomu věříš? Skutečně, — ty tomu věříš? Jistě bys to nebyla dřív řekla. Vím, už mě nemáš tak ráda.«

Olga, která přeslechla celý hovor až na poslední slova, chytla se jich tak jako Fráňova krku a šeptala: 35

»Nevěřím, Fráňo, to já jenom tak. Tvoje jsem, tvoje jsem, celá jsem tvoje.«

A Fráňa přesvědčiv se nemohl už ničeho namítati.
Ale přece. Jedenkrát zastavil jej na promenádě Jára. A tak
mezi řečí, — jakoby nic, — mu pověděl:

»Ty, Fráňo, — včera jsem viděl Pepíka chodit kolem Hál-
5 vých oken. Nechodí ti za Olgou?«

Fráňova hrdost by byla přeskočila ten rozhovor ledabylým
úsměvem, — ale Fráňovo srdce se vzpříčilo v hrudi a ústa se
vyptávala s takovou chtivostí, že se až Fráňa styděl.

Tehdy večer na vlhké, zplihlé promenádě, na které odráželo
10 se matně několik reflexí dlouhých elektrických lamp, vplížilo
se zase něco nového do duše Fráňovi. Srdce mu zůstávalo na
chvíli stát, jako by zvedalo uděšeně ruce, — a dlouhý, úžasně
dlouhý, vlhký stín plížil se postranními vrátky do Fráňova
nitra. A Fráňa ho cítil, — a Fráňa ho viděl, ale nemohl dě-
15 lati nic jiného než dívat se na žluté skvrny světel, vpité v ka-
mennou dlažbu. Šelma v něm chodila tichými, dlouhými kroky
a srdce nevědělo, kam se mu má schovat.

Celou noc si umiňoval, že Olze ničeho neřekne, ale příštího
dne se zděsil, neboť rty o své újmě začaly k ní mluvit prud-
20 kými, drsnými slovy a jeho oči se rozžhavily, že skoro ničeho
neviděly mimo svého plamene.

Odešel tenkrát od ní, — neboť věděl, že půjde za ním. Ale
nejhroznější bylo to, že jakmile zaslechl, že její kroky, které
spěšně za ním zněly, jen poněkud zeslably, — srdce mu ochr-
25 nulo hrozným strachem: snad za mnou nepřijde, — snad se
skutečně se mnou rozejde, — a tu viděl s bolestnou jistotou,
že on uražený a rozcházející se v okamžiku by se sám za ní
obrátil, — všechno odpustil, ruce sepjal a prosil pro lásku
boží. Pochopil, že celé jeho tělo žije její krví, — že jistě by ze-
30 mřel, kdyby jí neměl, — ale též viděl, že jednou přijde den,
kdy se skutečně s ním rozejde, neboť je tak zcela jiná.

Olga jej doběhla a obejmutím učinila z Fráni zajatce. Po-
plakavši si na jeho rameně ukonejšila částečně i jeho hrdost.
Fráňovi se zardálo, že nevěřil Járovým slovům. Ba dokonce
35 něco v něm ironicky zašeptlo, že by nevěřil ani svým očím,
a dav se přiměřenou dobu odprošovat (stal se v tom okamžiku
trochu hercem), smířil se s ní, jako by vplynul zase do jejích

slov, a prosil za všechna tvrdá a drsná slova, která mu vyklouzla za setkání.

Olga mu je odpustila, neboť byla se sebou spokojena, — a setřevši si slzy nabídla mu, smějíc se rolničkami, tolik krásných věcí, — že Fráňa zneklidněl, — neboť byl by si přál, aby pro tentokrát dala mu vše ticho, — vášnivě, — a bolestně, — tak, — jak on dával jí dnes po prvé své srdce.

*

Už přes rok byla Olga Fráňovou milou. Přešlo léto, podzim a zima. Fráňa poznal milování pod velikým, blankytným nebem, milování, do něhož chvílemi zvolna padalo zežloutlé, mrtvé listí, a přes zasněžené plochy, v nichž láska bývá zprvu plachá a ostýchavá, ale posleze se rozhoří navzdory mrazu a vichoru, vedl ji zase k jaru. Ale jeho kroky už nebyly tak bezstarostně a bezvýhradně šťastné jako dříve. Býti šťasten příliš znamená býti šťasten zlomek vteřiny. Jeho kroky jako by se ohlížely. Jeho záda se ošívala, jako by někdo kladl mu stále na ně zvidavý zrak. A věci, které brával dříve pro radost, aby cítil, jak má ruce plné, — znejistotněly a váhaly v jeho rukách, které beznadějně chtěly si vsugerovat, že vše je tak, jak bylo.

Fráňa naučil se voditi Olgu k sobě. Měl svůj oddělený pokojík se zvláštním vchodem, kam chodili mu jen ráno poklízet. Stalo se to kdysi v zimě. Nabídl jí to v žertu, ale zastavil se nad těmi slovy. Olga nechtěla, — och jak se zdráhala, ale myšlenka na teplý, malý pokojík, uzavřený jako srdce, přidružila se jí pod víčka k vidinám ještě nenaplněným a proto nejkrásnějším. Fráňa uměl mluvit velmi potichu a jeho hlas byl tak bezpečný, že jí svedl.

»Mám takový malý pokojíček, Olgo. Je v něm jediná lampa, která svítí do růžova. Na stěně mám obrázečky, které jsou nejkrásnější, když se venku stmívá. V koutě stojí starý klavír. Odjakživa hrám na něj bez not. Tatiček, který bydlí o poschodí výše, nemá to rád. Slyší-li mě tak fantazírovat, říkává polou zlostně a polou žertovně: Aha, koni jedou! Potom je tam křeslo, které objímá samo, a divánek, na který se musí sedat velmi opatrně. Nu, — a potom je tam postel s ru-

dou příkrývkou a dveře, které mají přepevný zámek. Vid, že přijdeš, drahoušku!»

A Olga přišla. Na schodišti musela si srdce držeti, — jak vyvádělo. Neboť ona byla opatrná, navýsost opatrná. Když ji Fráňa vpustil a on sám jaksi ustrašeně objal ji kolem pasu, byla chvíli vyděšena a neklidně dívala se kolem. Ale její nadra byla právě tak dobrá jako Fráňovy ruce a oba se uklidnili. Večer vyběhla dřevěným schodištěm, a octnuvši se na ulici, v bezpečí, vědouc, že nikdo ji neviděl, prožila teprve výsostně svoji rozkoš, a když po chvíli i Fráňa sešel dolů, aby vydali se na obvyklou procházku šerými alejemi kolem města, — vložila ve tmě svou ruku do jeho ramene tak klidně a dlouze, téměř legitimně, a přitiskla se k němu jako žena, jejíž manžel vrátil se z dlouhé cesty a ona jej zase po dlouhé době jde vystavovat ulicím, alejím a lidem.

Chodila potom k němu častěji. Poněvadž byla z rodiny pořádné, zdálo se jí toto milování uprostřed tichého nábytku, na měkkých kobercích, u kamen, v nichž hořovalo, mnohem plnějším a jistějším. Stávala se i méně opatrnou, přesvědčivši se o bezpečnosti Fráňova pokojíku, — a přistupovávala i k oknu vedoucímu na náměstí. Mívala v sobě takový radostný, až skoro sobecký pocit, jako mívá člověk, který se dívá zadýchanými, proteplenými a bezpečnými okenicemi na ulic, kde prohání se studený, předpůlnoční vítr, který stále a stále zhasíná nárožní lucernu. V pokoji je ticho, kamna hoří dřímavým ohněm, člověk hledí na lucernu, která nesvítí, ale stále jen zhasíná, poslouchá vichřici a tulí se do lenošky tím úžeji, čím prudší jsou smyky vichrových vln přes skřípavé vývěsy, římsy a zdi.

Ale Fráňa trpěl. Jeho duše byla Olgou už nasycena. Neměl slov, které by jí dal, ale věděl, že ruce jeho by sešilely, kdyby je ona opustila. Nemohl jí dát nic jiného než to, že si ji bral a měl ji rád černou, křečovitou láskou, která voněla po přezrálém ovoci. A to vědomí, že není mu možno s ní se rozejít, ani tehdy, když všechno bude na jeho straně, — stalo se mu přítěží. Neboť ona byla milenkou jeho těla. Jedinou potravou, kterou bylo schopno brát a trávit.

Dovedl bych snad jiné ženy milovat, myslíval si, ale ne-

dovedl bych je si brát. Její náručí mě zeslabilo. Nedovedu do-
bývat. Její náručí mě otrávil. Nedovedl bych míti na své
straně čas, kdybych dobýval jinou. Tento hrozný klín jest pro
mě otevřen stále, kdy se mi zlíbí, — jak je to hrozné, býti
spoután tím, že mohu si bez ostychu z něho brát a že žádné mé
přání není nevyslyšeno. 5

Ještě horší myšlenky vstávaly v jeho mysli, když vzpomněl
si, že i jiný mohl by stejně brát jako on. Zhroutil se přímo
pod smyslnými, pekelnými představami, do kterých ji jeho
obrazotvornost tvrdošijně kladla. Probouzela se v něm žárlivost. 10
Žárlivost nízká a odporná, kterou sám cítil jako hnisavý
vřed. Žárlivost ducha i těla jest vášeň, — a každá vášeň jest
plamen, který prožehuje srdce a spaluje v něm strusku mali-
cherného a zmrzačeného. Tato žárlivost jest dar boží jako
utrpení, — které vede k vysokým radostem. Ale Fráňu svírala 15
žárlivost těla, — jen těla, ničeho jiného, neboť vše ostatní už
prchalo před Olgou a nepřálo si nic jiného, než aby zmizela
jako slunce, které nemilostivě vyprahuje půdu, rozpukanou,
ztvrdlou, žádostivou deště. A Fráňa to věděl: neboť věděti a
chápati bylo jeho utrpení. 20

Olga začala pomalu Fráňovi lhát. Naučil ji tomu svojí
prudkostí a neurvalostí, s jakou se choval, zaslechl-li jen, že
někdo s ní mluvil. Ale tato lež se jí zalíbila. Zazdalo se jí
náhle, že s ní žije se mnohem pohodlněji, neboť Fráňa dosud
jí věřil nejvíce na celém světě. Tak zastihla se mnohdy, že 25
lhala bez příčiny, i ve věcech, kdy bylo lze mluvit pravdu, —
jen k vůli lži samé. Posléze se stalo, že Fráňa svojí nehoráz-
ností pozvolna ji samu vedl k tomu, že jej začala podvádět.
Neboť ženy nesnesou býti křivě podezírány. Předědou tomuto
nevinnému utrpení tím, že skuteční klamně domněnky toho, 30
kdo jim nespravedlivě vyčítá. Zprvu jej jen dráždila. Dráždila
jej tím spíše, když zpozorovala, jak je na ní závislý, jak při
své zlobě je bezmocný a jak jeho pěst otevře se při jejím sebe-
menším pohlazení. Neboť Fráňa stával se neopatrným. Býval
tak hrubý a tolikráte se s ní nadobro rozcházel, že pochopila: 35
ten se se mnou nemůže nikdy rozejít. Přírozeně vzala si jej
tedy na dlaň, foukala mu do tváře, — šelmovsky odpovídala

- na pozdrav Pepíka, který cosi zatušil, — šelmovsky [pozdravovala] i jiné pány, — a kladla se večer k spánku jako královna, — která má velmi věrné a poslušné poddané, které se ani ve snu nezdává o revolucích.
- 5 Potom přišel večer, který jí ukázal, že Fráňovo objetí nechává jí ještě mnoho a mnoho prázdného místa. Viděla, že nezaplněné toto místo roste den ode dne, a tento cit, zpola podvědomý a proto hrozně rozkazující, učinil, že její srdce najednou se otočilo jako větrná korouhvička na střeše domu, —
- 10 když za dlouhého ticha oboří se do ní prudký, žádostivý vítr. Fráňa znal to prázdné její místo. Znal je tak dobře, že měl celé rty rozkousané, když se vracíval ze schůzek. Ale když se rozsvítil večer, — o němž jej teprve sto budoucích nocí muselo přesvědčiti, že je poslední, — nevěřil rozchodu.
- 15 Je pravda, potkal ji před týdnem s Pepíkem v zapadlé ulici, — včera mu lhala, že má hodinu, — a zase ji někdo viděl v polích, na *jeho* mezi s cizím, — dnes ráno mu ani nepřišla, — dnes večer se s ním rozešla, — ale bože můj! — v tu chvíli věřiti, že skutečně mu odešla, bylo by pro Fráňu smrtí!
- 20 Když k večeru přišli chlapi, Jenda, Jára a Karel, všichni, kteří znali zpola jeho hoře, neboť s ním chodili na noční procházky, — Fráňa byl dlouho ticho.
- »Zaspíváme si!« pobídl Karel Fráňu. — »Je dnes nějak smutno.«
- 25 Jeník díval se z okna a naslouchal jakési kroky v ulici.
- »Co chcete zpívat?«
- »Ale jen něco tam nahmátni.«
- Fráňa nahmátl Komedianty. Když potom doprovázel Karlův zpěv, — zjevila se mu jakoby bleskem celá hrůza události.
- 30 Spustil ruce v klín uprostřed pasáží a skryl si hlavu v rukou.
- »Chlapi, — chlapi . . .!«
- Bylo to takové zasténání, bylo to takové zašeptání, že chlapi zvážněli, ač nikdy nebyli zvyklí brát tyto věci tragicky.
- »Fráňo,« šeptl Jára a byl by ho téměř pohladil rukama po hlavě, kdyby chlapi v těchto letech vůbec kdy si tento pohyb věnovali, — »Fráňo, — jen počkej chvíli! Přestane to, dříve než se naděješ.«

»Nestojí za to,« zamručel Karel.

Jenda díval se stále z okna a myslel si, proč jen stále dnes slyší kroky odcházející.

»Řekni mu něco!« zašeptal k němu Jára. »Ty dovedeš o takových věcech vykládat.«

Jenda se obrátil. V pokoji hořela červená lampička, pod níž Fráňovi kvétávaly ruce. Na bílých klávesách ležela Fráňova hlava, kterou bolest ani stud nedovolily pozvednout. Chlapci viděli, jak je těžká, těžká, a ostýchavě a neobratně snažili se ji pozvednout.

»Nikdy jsem s nikým nechodil,« začal Jenda chraplavým hlasem. »Můžete si říci, že jsem nikdy nemiloval, a nemusíte mi věřit. Nepřál jsem si nikdy, aby se příliš věřilo mým slovům. Ale já se dívám jinak, zcela jinak na lásku než vy. Ženě, která by mi odešla, vždycky bych děkoval, — neboť co bohatství zůstavila by v mé duši, — i když by její kroky doznívaly. Myslel bych vždycky na to, že jedenkrát přišla a že slunce bylo naše a že země byla naše a že ona byla moje.

Nikdy jsem nikoho neměl . . .«

Bylo chvíli ticho a Fráňa pozvedl hlavu. Karel, — hubený, vytáhlý chlapec, který Olgu nikdy neměl rád, protože chodil v ošuntělém svrchníčku a dovedl jen zpívat, pravil nenávistně:

»Potvory jsou to, chlapci, — praprosté potvory. Zaškrtil bych je, kdybych byl silnější. Měl jsem jich velmi mnoho.«

Fráňova pravá ruka trhla sebou zoufale na klávesách. Zařinčel disonanční akord.

»Neberu to nikdy vážně,« začal Jára. »Proto ani ony mě nikdy vážně nezklamou. Nic si z toho, Fráňo, nedělej! Kvůli ní, — kvůli takové —!«

Ale Fráňa mlčel dál. Až potom šel je vyprovodit a kráčeli nočním stromořadím, — teprve se rozvykládal. Vykládal toho tolik, že ani nechtěl. Všechno to bylo nerozumné a nejapné, poněvadž uvnitř jeho srdce do vysílení mlelo stále větu, ku které by bylo potřebí mnoho bolestí, než by se pochopila: Už ji nemáš, — už ji nemáš!

Když se rozešli chlapci s Fráňou, — skutečně, — ani jeden se mu nesmál.

Miluška Radová přijela do Hořovic na letní byt. Pronajaly si s maminkou bílý domek zrovna u lesa. Z okna bylo vidět 5 daleko široko a bylo to tak krásné, že Miluška, sotva vstoupila do pokoje, hned se rozhodla, že si před okno postaví svůj malý psací stůl a proti oknu postel tak, aby hned zrána, sotvaže se probudí, viděla všecku tu krásu.

Paní Radová už byla starší dáma a chodila pořád v černých 10 šatech. Milušky si vážila. Říkala, že je velmi nadaná, protože nechtěla přímo říci, že je hezká, a doufala, že udělá dobrou partii, v což obyčejně doufají všechny podobné matičky.

Miluška měla první docela svobodné prázdniny. Prošla osmi 15 třídami lycea velmi pochvalně. Profesor z češtiny byl do ní dokonce zamilován, debatovával s ní horlivě a býval od ní porážen se všech stran tak dokonale, že nezbylo mu než se usmát, když se s ním loučila po maturitě:

»Mívejte se dobře, vy — zpátečníku!«

Je nutno podotknout, že tento profesor nemiloval zvláště 20 Baudelaira ani Hlaváčka. Šrámka ovšem vůbec nečetl.

Miluška chodívala za pěkných dopolední sama na mýtinu k »Červenému kříži«. Bylo tam veliké ticho, a šel-li tam někdo, — tak ticho chodilo s ním. Lehla si na kraj lesa na mýtinu a četla »Pana«. Vzala si jej s sebou kvůli předmluvě, 25 ve které se doporučuje tato kniha všem jemným duším jako nezbytné zavazadlo pro krásné závětrí.

Seděla a čítávala. Bylo to čtvrtý den, kdy se setkala s Janem Buříkem, — lesním praktikantem. Kdyby bývala bedlivě té chvíle čtla Hamsuna, byla by jej jistě pokládala za okamžitou 30 fantasií. Ale radovala se tehdy nad jitem, sebou a šaty, neboť cítila, že jaksí sem dnes dobře zapadá. A tak jenom trochu se ulekla, ale potom, náhle přesvědčena o bezpečnosti svého domku, nasadila napjatě nevidoucí tvář a obrátila čtyři listy v knize zpět.

I Jan Buřík se zarazil. Lekl se té příliš bílé záře sukniček, vzdouvajících se na hladivé trávě. Skoro si musel dát odvahy, aby šel dál. Když byl až před ní, rozhodl se, že pozdraví. A pozdravil. Slečna poděkovala. Chtěl to být zcela prostý pohyb, ale protože měl sto různých popudů, a hlavně proto, že chtěl být prostý, byl těžký a nucený. Jan neřekl nic víc, ale když minul, myslil si, že vše to bylo jak na obraze. 5

Miluška zneklidněla od toho rána. Bylo jí, jako by napsala povídku bez pointy. Myslíla si, že měl mládenec sednout k ní, že by se to hodilo, že by bylo jaksi stylové dívat se za takového rána do očí myslivcových, za kterými se leskne puška. Jistě je to nějaký skromný a ostýchavý hoch. Byl by se červenal, kdyby k němu mluvila ona — z města. »Pan« by jí vypadl z ruky a padl by zrovna mezi ně. 10

Ale při této myšlence se Miluška zarazila. Hoši mohou být i hrozně nestyloví. Mohl by říci něco hrubého nebo nemotorného. A potom —. Je tu velké ticho. Zacep i ústa, kdybys volala. 15

Miluška vstala, oprášila se a šla domů na desátek. Odpoledne se s maminkou ustanovily, že půjdou s paní ředitelovou na »Jedenácté přikázání«, které hráli místní ochotníci v hospodě »U lesní kaply«. 20

»Bude to rozmilé,« tleskala Miluška.

»Ale co si vezmeš na sebe, dítě?« tázala se již o něco starostlivěji maminka. 25

»Ale maminko. Pro Hořovice snad něco najdu. A víš-li pak, že po programu se tančí? To bude legrace, jestli pro mě přijde nějaký hromotluk a bude mi říkat: Jak se bavíte, milá slečno? — Je dnes večer krásně, že ano, ctěná slečno? — Těším se nesmírně. Vždyť tu je takové divadlo pravý svátek! Celá elita, s panem poštmistrem a učitelem, se sejde. Půjdeme, matinko, půjdeme!« 30

A šli. Miluška oblekla si bílé šaty, velmi jednoduché, a trochu se mrzela, že nebudou tu náležitě oceněny. Ale napravila to slováckým šátkem, který si přes sebe přehodila, který křičel a zpíval, že ho bylo na míli slyšet. 35

»U lesní kaply« bylo velmi živo. Pan ředitel uvedl dámy na

místa, sám usedl vedle nich a snažil se je co nejroztomileji bavit. Miluše říkal »překrásná slečno« a paní Radové »vážená milostpaní«. Miluše se chlubil, že chodíval do gymnasia s Heydukem, a široce o něm právě vykládal, když opona šla

5 nahoru a divadlo začalo.

Milušku to velmi, velmi bavilo. Byli všichni tak podařeně komičtí, že byla to pravá pochoutka pro její smysly. »Jak je to milé, maminko,« šeptala chvílemi a tiskla se k ní. Pan řídící měl z toho náramnou radost a pošeptnu snažil se dámám co

10 nejstručněji vypovědět civilní životopis každého herce, neboť

byli to vesměs bývalí jeho žáci a on stal se na ně hrdý teď, když ukazovali to, co umí a čemu je i on zčásti naučil.

Po prvním jednání se Miluška ohlédla. Zdálo se jí, že vzadu v sálu stojí ranní myslivec. Ale sotva chtěla se co nejnenápadnějším způsobem přesvědčit, začalo druhé jednání. Po divadle

15 se tančí, pomyslíla si. Uvidíme, jak je slušný!

V druhé přestávce zjistila, že je to skutečně on. A když za obrovského potlesku divadlo bylo skončeno, zašeptala:

»Mamičko, — ještě chvíli tu zůstaňme! Mně se tu tak

20 líbí!«

»Zůstaňte, zůstaňte, vážená milostivá paní,« naléhal pan

řídící.

Zůstaly. Muzikanti zahráli a párky se zprvu ostýchavě, ale posléze dychtivě roztančily. Pro Milušku přišel zprvu

25 pan řídící, když mu paní Radová na jeho úklonu odpověděla, že už deset let netančí, a rozkymácel se s ní po sále. Miluška cítila, jak se všichni na ni dívají, snažila se tančit co nejgraciously, zde, kde se plně mohla uplatnit sama — jediná mezi tolika, — ale pan řídící byl tuze těžký tanečník.

30 Jižjiž chtěla poděkovati celá rozmrzelá, když spatřila, že Jan jde k ní, klaní se a říká jakoby z třetí ozvěny:

»Smím prosit, slečno?«

Pan řídící se uklonil, Jan se uklonil a Miluška jen trošičku. Potom se mu přenesla do náručí a dala se s novou chutí do

35 tance. Jan netančil zrovna nejlíp, ale přec jen lépe než pan řídící. Zprvu oba mlčeli, — Miluška usilovně přemítala, o čem s ním mluvit. Poněvadž přemítala příliš usilovně, nebyla s to

naléztí něco. V Praze na plese vždy lze něco najít. S tímto člověkem ale nelze začít tak jako s ostatními. Vždyť se ani nepředstavil! Bylo jí jaksi prázdno v tu chvíli.

Jan mlčel předně proto, že se soustředil na to, aby tančil co nejdokonaleji. Za druhé myslel, že bude slušnější, když nechá první promluvit ji. Ale když se mu to zdálo příliš dlouho, zeptal se:

»Byla jste to vy, — slečno, dnes ráno u ‚Červeného kříže‘?«

Můj bože, myslila si Miluška, — na ten začátek také jsem mohla připadnout.

»Ah, ano. Tuším, že jsme se tam spolu viděli. Bylo tak krásně dnes ráno. Člověk z velkoměsta skoro zapomněl věřit v taková jitra.«

»Bylo krásně,« pravil prostě Jan, »ale v zátočkových bařinách bylo hrozně mokro. Šel jsem právě odtamtud.«

»Máte asi daleké obchůzky, že ano? Ale přece je to tak krásné býti stále mezi lesy a nebem. Je to skoro zázračné povolání býti myslivcem.«

»Je to někdy ošklivé. Zvláště o jarních plískanicích, ale to nic nevádí. Mám to rád.«

»Ah — v jarních plískanicích bývá přece už i vůně jarního slunce.«

»Nejvíce bývá bláta, slečno,« řekl Jan zvolna, pomysliv si na jedny svoje kalhoty, po kterých se sklouzl tak důkladně letošního jara, že musel jít humny domů.

Miluška přemýšlela chvíli, nemyslí-li to symbolicky, ale nevybrala si nic. Tu náhle valčík ustal a uviděla, že maminka na ni nepozorovaně kýve, aby šla pomalu domů.

»Budu muset jít domů,« pravila tiše. »Maminka už je ospalá.«

Jan dovedl ji k mamince. Teprve tam se představil. Paní Radová, když se dověděla, že studuje lesní inženýrství v Praze na technice, pozvedla vysoko obočí a Miluška též na něj jaksi překvapeně pohlédla a v okamžiku rozhodla se vyložití si jeho poslední větu symbolicky.

»Ku podivu, že jsme vás nikdy, pane Buřík, v Praze neviděli. Byly jsme i na vašem plese, ale nepamatuji se . . .«

»Nechodívám v Praze na plesy, milostivá paní.«

»Proč?«

Jan byl poněkud na rozpacích.

»Když já tam nikoho neznám. A potom — já přijdu tuze
5 málo do styku s kolegy, kteří to pořádají. Scházím se jen
s kamarády-krajany občas někde v hospůdce na Hradčanech.«

Pan ředitel zatím zpozoroval, že dámy se chystají k odchodu.
Přiběhl, aby je zadržel.

»Nechodte, milé dámy, vždyť je ještě času dost.«

10 »Ale matinka je tolik ospalá,« podotkla uznale Miluška.

»Vždyť ani netrefíte. Je taková tma na našich uličkách.
To není jak ve městě, překrásná slečno! Tady je to zcela
jinaké.«

»Dovolíte-li, — milostivá paní, — doprovodím vás,« nabídl
15 se Jan.

Paní Radová jeho službu přijala, poněvadž se skutečně
obávala těch neosvětlených uliček.

Venku byla tma a skutečně nebylo viděti ani na pár kroků.
Jan byl nucen nabídnouti dámám rámě. Paní Radová byla
20 skutečně ospalá, zato Miluška šla nadobyčej čile. Skoro jako
by tančila na jevišti.

»Chápu vás, pane Buřík,« řekla trochu zamyšleně, »že
nechodíte na plesy. Je to tam nudné jako špatný život. Bý-
vám z toho celá zoufalá. Jak krásněji se sedí někde v za-
25 padlé hospodě, když venku hradčanské uličky krčí se zimou.
Bože, jak to je asi krásné. Tolik bych chtěla to prožít. Vám
mužům je hej, — vy všude můžete.«

»Je tam pěkně, — protože jsou tam kamarádi. Zpíváme
a vzpomínáme na domov. Necítíme se nikdy v Praze tuze
30 dobře.«

»To vám věřím,« prisvědčila Miluška.

Zatím došli k domu.

Paní Radová zvolna otevírala ruční kabelku, vytahovala
klíček a odemykala. Bylo velmi tma a trvalo jí to dlouho.
35 Zatím Miluška přistoupila k Janovi a řekla:

»Vidíte, — tak málo lidí je na světě! Bylo mi protivno roz-
mlouvat na zábavách s kupčícími tvářemi. Čekávala jsem vždy

něco příliš krásného. Je to hrozné, to nynější čekání. Jenom seslabuje a nalomuje. Myslíte, že mohu se dočkat?»

Jan dobře nechápal, co chce říci. Vůbec celá její řeč mu byla, jako by po obou stranách ležela mlha. Prochodil lesy křížem krážem a rozuměl nejlépe slovům, která drvoštěpi s vyměňují si za svého obědu.

Usmál se povinně a uklonil se:

»Dobrou noc!«

»Dobrou noc!«

Po krátké úvaze přidala paní Radová: 10

»Na shledanou, pane Buřík!«

Jan smeknul klobouk, ale nebylo to ve tmě vidět, že stojí s obnaženou hlavou. Potom obešel jednou ves, — aby si něco v sobě urovnal, u lesa pokusil se zazpívat „dobrú noc“, ale nešlo mu to. Vzdal se toho a odešel spát. 15

II

Miluška seděla na skále v lese a dívala se přes chvoji na zelenou dolinu. Vedla po ní pěšinka, u ní stála zahrádka, v níž pěstili malé stromky, a v té zahrádce — pokud mohlo její oko rozeznat — stál domeček splený ze stromové kůry. 20

Miluška myslila si na to, — jak je to krásné, že každý básník na tomto místě by byl nucen napsát alespoň jednu báseň. Potom ale došla k úsudku, že někteří básníci by nemohli vůbec napsat tu ničeho, — protože selanky a idyly nejsou v bezvýhradné módě. Na hory v pozadí dopadalo večerní slunce. Podobaly se býčím hřbetům. Miluška to obdivovala, ale zdálo se jí, že je jí potřebí nějakého posluchače, s nímž by o tom mohla mluvit. Právě si namlouvala, že teprve v samotě člověk může tu nádheru plně zažít, — když v dolině ozval se výstřel a brzy za ním druhý. 30

Miluška se lekla a řekla si: Jan! Řekla to podivně, — jako když vystřelí.

Brzy se na cestičce objevil zelený klobouk a pod ním skutečně Jan. Miluška nechtěla naň zavolat, ale chtěla, aby

ji viděl. Proto se vzpřímila v celé své kráse, vystoupivši na hrot krajní skály.

Jan ji uviděl. Zamával kloboukem a zavolal:

»Holá, — jak jste vysoko!«

5 »Skoro až u nebe,« smála se.

»Do toho nebe se snadno dostanu!« křičel hlas zdola a Miluška spatřila, jak přešel cestu a dal se po stráni vzhůru.

Přemýšlela o Janovi dosti poslední dobou. Přemýšlela vůbec o všem, poněvadž neměla nic na práci. Teď, když věděla, že stoupá k ní nahoru, měla dojem kalendářní povídky. Ona, — myslivec, — les. Bylo to tak dokonalé, že zchladla, neboť byla už pět let přesvědčena, že vyspěla nad ty sladkobolné limonády. Přesto upravila si šaty a sedla si nad nějakým háčkováním a litovala, že nemá u sebe zrcátko. V tomto okamžiku by jistě do něho se podívala, neboť děvčátka, která stráví tolik času díváním se do sebe, potřebují nezbytně k tomu zrcadel, — aby ten proces viděly též zevně.

Jan přišel udýchaný. Projel si zpocenou rukou černé vlasy a oddechl si:

20 »To je kopec!«

Miluška mu podala ruku:

»To jsem se vás polekala.«

»Jak to?«

»Nu, té rány. Vždyť jste bouchl znenadání uprostřed velikého ticha. Myslila jsem, že jsem na okruh sta mil sama, — a tu máš, — výstřel jako hrom mi ukáže člověka na pár kroků.«

Jan sedl si do mechu nedaleko ní.

»Nechtěl jsem vás postrašit. Jenom veverka jsem zastřelil.«

»Jste vy ale barbar. Což vám jí není líto?«

30 »Škodí.«

»Ah, — učebnice rozevřené v lesích. Někdo v nich na papíře vypočítá, že veverka jsou škodlivé a že je nutno je postrílet. A vy, jakmile ji spatříte, — třeba byste před chvílí obdivoval západ, — hned po ní bouchnete.«

35 Miluška se rozehrála, až trochu zčervenala.

»A to po ní střílíte po každé, kdykoli nějakou uvidíte?«

»Ano.«

»Oh, to je nehezké od vás!«
»Ale, slečno,« ozval se Jan zamračeným hlasem, »vy a já
hledíme na les zcela jinak. Vy jste zde na letním bytě, ale já
v úřadě. Vy můžete tu vyhledávat jenom krásné; já, bohužel,
nemám času rozmýšlet se, zda to či ono je hezké či ne. Jsem 5
tu myslivec.«

»Vy tedy jenom počítáte stromy, odsuzujete je k poražení
a zabíjíte občas nějakou zvěř.«

»Klamete se, slečno. Je tu mnoho nesmírně dobrého a
krásného. Ale to přijde tak samo sebou, jako krásný den. 10
Někdy ani člověk neví, v čem to vězí.«

Miluška se usmířila.

»Ano, — jste jiný než já. Nedovedla bych zabíjet v tomto
krásném lese,« pravila hlasem už smířlivějším.

»Myslím, že byste dovedla,« řekl Jan, »ale to byste musela 15
jinak do toho lesa přijít.«

»Jak to myslíte?«

Jan rozpačitě hrál si s knoflíkem u kabátu. »Znám vás
tak málo, — a nevím, pochopíte-li to dobře. Myslím si, že se
díváte na svět jinak, protože jej znáte z jeho lepší stránky, — 20
nebo — z té stránky, která obyčejně bývá pokládána za
lepší.«

»Nerozumím vám dobře.«

Miluška svraštila obočí, jak byla zvyklá dělat, když někdo
začal povídat něco velmi těžce pochopitelného. To ale při- 25
vedlo Jana ještě více z rovnováhy.

»Vím, že mi nerozumíte, — a v tom to právě vězí. — Měla
jste někdy hlad?« zeptal se tiše po krátkém mlčení.

»Hlad? — Proč se ptáte?«

»Protože kdybyste měla někdy hlad, tak byste to spíš mohla 30
pochopit. Jsou na světě věci, které jsou prostě nutné. Ale vy
je nemůžete uznati za nutné. Proto se na ně zlobíte a proto
vás bolí.«

»Proč bych je nemohla uznati za nutné?«

»V tom právě to vězí. Protože jste nikdy neměla hlad.« 35

Miluška skutečně nerozuměla. Proto otočila hlavu a zvrá-
cená nazad dívala se k západu. Jan díval se na její bílou blu-

zičku, na hladivou linii ňader, chtěl něco ještě dořici, ale už to nedořekl.

»Měl jste někdy někoho rád?« zeptala se náhle Miluška, nepodívavši se na něho.

5 Jan se usmál.

»Každý měl někoho rád, — myslím.«

»Každý? — To jsem si nikdy nemyslila. Spíše bych byla připustila opak.«

Jan přisedl k ní blíže a řekl:

10 »U nás na vsi má každý hoch své děvče. Už to tak jaksi vyrostе, že vždy tomu tak bývá.«

»A vy?«

»Já už nejsem vesnický. Mně už říkají Pražák.«

»A není vám smutno? Chodíte pořád po lesích. Ráno, 15 v poledne i večer. Jeden básník říká:

V poledním lese
kdo miluje, srdce své neunesе.«

»Já své srdce tedy unesu.«

»Není vám těžké?«

20 »Leckdy je smutno člověku, — obyčejně když dlouho prší. Ale to přejde. Bývám málokdy smuten.«

Jan trhal trávu blízko, blizoučko u Miluščiných rukou. Miluška to cítila, ale ruku neodtáhla. Jan trochu zbledl, když o ni maně zavadil. Chtěl říci: odpusťte, — ale neřekl toho, 25 protože bílá pěstička byla slepá, — jako by neviděla. Jan položil svou ruku na ni a řekl:

»Máte malé ruce. Ani pušku byste v nich neobsáhla. A takové studené!«

»Je mi trochu chladno.«

30 »Ukažte, sehřeju je vám.«

Vzal její ruku do svých a jako by na ni dýchal svými teplými prsty.

»Vám myslím není nikdy zima,« ptala se.

»Celou zimu mi netopili v Praze v pokoji. Bylo mi tenkrát 35 dost zima.«

Miluška se podivila.

»Je vám již tepleji?«

»Ano, — ano, — jen ještě konečky prstů.«

Jan se shýbl a dýchl na ně.

Miluška viděla jeho černé rozházené vlasy. Byl to celý 5
druhý les. Ani jedné cesty tam nebylo.

»Jaké máte krásné vlasy,« řekla a zahrabala se do nich
druhou, volnou rukou. Skutečně byla to hřejivá, opálená hlava.
Slunce se do ní nachytalo tolik jako much do pavučin.

Jan dýchal a dýchal, až náhle zpozoroval, že jeho rty leží 10
na bílé, měkké kůži. V srdci mu hrklo jako v hodinách, — bál
se zvednouti hlavu. Co tomu řekne »slečna«? Proto zůstal
nehybně, se rty přitisknutými na ni, čekaje v šťastném strachu.

Ale ruka se ani nepohnula. Byla bílá, chladná a jemná 15
a její pěstěné nehty vypadaly vedle jeho černých, vzpur-
ných vlasů jako kousky roztrísknutého ledu, který netaje a
netaje...

III

To bylo slavné a krásné léto. Mezi lesy rozložilo se docela
po domácku, svléklo všechny župany a košilky a nahé, na 20
houčkové sedělo mezi dolinami od Hořovic k Týnu.

Miluška byla jím celá unešena a nevycházela z pohybu.
Tisíckrát za den vykřikovala: »Oh, to je milé, — to je krásné!«
a chytala každého za rukáv, kdo stál právě vedle, dívajíc se
mu významně do očí, jako by teprve až v nich našel pravý 25
význam té krásy.

Trochu osmahla, trochu ztloustla a paní Radová byla nad
ní spokojena.

Jan Buřík zatím chodil po lesích a přemýšlel o své nové
známosti. Toto přemýšlení mělo sice příchut' něčeho nového, 30
krásného, — ale Janovi bylo někdy trapno, aniž věděl proč.
Ona byla příliš z jiného světa než on, — a jemu se zdálo, že
všechno to visí jen jaksi ve vzduchu, že to nemá žádné zemské
opory, — a byl rozpačitý a nesmělý, citě všechny nevhodné
pohyby, které při schůzkách dělal, jako rány do vlastního srdce. 35

Scházel se téměř denně. Miluška našla místo u lesní tůňky mezi třemi břízami a tam jej vždycky vodila, — jako by její jinde ani nemohla políbit.

Za pěkných odpolední tam sedávala a četávala a Jan, — sotvaže si odbyl povinnou obchůzku, přicházel za ní. Viděl ji již zdaleka: bílé, modře pruhované šaty, knížka na klíně a vysoký účes žlutavých vlasů, který prosvítal lesním šerem.

Sedali spolu a objímali se.

Miluška říkala:

10 »Přála jsem si vždycky, aby mě někdo pochopil, Jene.«
Jan se usmál.

»Proč si to přejete?«

»Víte, abych byla tím silnější. Člověk, když má někoho, o němž ví, že mu rozumí, je jakoby podepřen.«

15 »A čemu, myslíte, — má právě rozumět?« ptal se Jan trochu ostýchavě, cítě, jak je hloupý.

»Můj bože, čemu?« zavzdychla Miluška rozmrzele. »Což ani vy nevíte, — co všechno v nitru leží a bolí. Cítívám se tolik nešťastna někdy. Zvláště tam dole ve městě. Přijdou večery, že bych za přátelské slovo dala půl života. Jsem sama
20 a sama, jen se svými myšlenkami, které dvojnásob trýzní. Chtěla bych to vypovídat, — ale komu, — komu, — okolo je jenom stádo zbytečných a tupých lidí. Nerozumějí, — nerozumějí.«

25 A přitiskla se úžeji k Janovi, jako by hledala u něj ochranu před zlými vzpomínkami.

Jan pohladil ji po hlavě, ale lítosti necítil. Bylo mu to samému divné, — proč necítí lítost. Přál si toho, vždyť ji miluje, — a ona jistě tím trpěla, ale marně.

30 »Sníte rád?« tázávala se jindy.

»Ano,« říkal Jan. »Večer, když sedím u kamen; tatíček a matička sedí za stolem a děti jsou už v posteli. Bývám unaven a přemýšlím. Samé hlouposti mi napadají, — ale je přitom krásně.«

35 »Já,« pravila Miluška, »musím být přitom sama. Zavírám se ve své světnici. Jaké krásné věci si myslím! Krásné proto, že nevyplnitelné. Kdyby se daly uskutečnit, za nic by nestály.«

Jan přikývl a zvolna si položil svou hlavu k ní do klína. Činil to opatrně, ač věděl, že má k tomu právo, — ale ještě stále mu bylo u ní úzko, jako by každé chvíle mohla říci: Pane, co si to opovažujete! Ale Miluška neřekla nikdy nic a v tomto případě jenom si sukni popotáhla přes kolínka a knihu zavřela, poznamenávajíc si stranu, kde skončila. 5

Poněvadž se Jan bál, aby nezavedla rozhovor jako onehdy na literaturu, kteréžto pole bylo mu valně neznámo, přitiskl jí k sobě. Voněla čerstvým mýdlem.

»Máš mě rád?« 10

»Mám.«

»Máš mě tak rád, že bys všechno pro mě udělal?«

»Udělal.«

Miluška jej políbila tak křečovitě, že se až jejich zuby setkaly a zarazily se o sebe jako dvě ohrady různých světů. 15

Potom oba přemýšleli, co by řekli. Nastalo velké ticho. Ale tím tichem jako když mravenci lezou. Miluška s ním dovedla o všem mluvit, ale o své lásce nemohla naléztí žádného slova. A on též cítil, že by se tu mělo něco říci, — nebo že by ji měl uchopit, stisknout jí ňadra a položit se na ni pro lásku boží a slávu léta, — ale nic. Bylo to jaksi daleko a cizí. Díval se jen na červenou muchomůrku, posetou bílými mouchami, a vzýval ji, aby mu něco napověděla. Ona však zůstala němá a s ní celý les, — jen uctivě šuměl, ale to bylo daleko. 20

Miluška pomohla si citátem. Někteří lidé pomáhají si citáty v nepřijemných okamžicích. Připomenout jim, že jsou moudří a vzdělaní, a to je jakž takž uspokojí. 25

Miluška tentokrát řekla:

»Máme-li si co říci, jsme nuceni mlčeti.« 30

Jan slyšel, že chraptěla, když to říkala, a že je to hrozná lež. Náhle si uvědomil, že si nemají co říci, a zastyděl se tolik, že si až oči schoval do dlaní.

»Co je vám, Jene?« zašeptala Miluška, obejmouc jeho černou, kadeřavou hlavu. 35

Jan mlčel.

»Oh, já vás chápu, já vás chápu docela,« pokračovala,

tisknouc se k němu bliž a bliže, neboť byla nadšena tím, že tento opálený, venkovský chasník dal se pohnout k tak úspěštilému a cituplnému gestu. Nevěděla sice, co znamená, ale bylo to proto ještě krásnější.

5

IV

Jan odešel a bylo mu pusto. Zmatené představy vířily mu hlavou. Les kolem něho ztěžkl a on si vyčítal něco, — čemu se nedalo zabránit. Když byl od ní vzdálen, vždy byl ochoten smýšleti o ní lépe než v její přítomnosti. Ale dnes
10 přece — otevřela se mezera, — a Jan, přesvědčuje se celou cestou o své špatnosti, přece jen věděl, že se nevemluví do ničeho. Byl příliš prostý, aby lhal, byl příliš ostýchavý, aby se nevrátil.

Miluška nepozorovala nic na Janovi. Jen poněkud byla
15 rozmrzelá, že odchází dřív než obyčejně, — a dnes, — takový skvostný den! Ale vysvětlujíc si to návalem jakýchsi hlubokých a krásných citů do jeho mladistvého srdce, — uklidnila se, ponořila se znovu do četby a shledala ji zajímavou.

BÁSNĚ V PRÓZE

N Á L A D A

Jdeme ruku v ruce. Mlčíme, plni touhy vyjádřiti nevyjadřitelné. Jsme u hřbitovní zdi. Nad námi chmuří se nebe a v nás je jasno. Kapka po kapce padá. Tak pomalu a klidně. Její nožka v černém střevíčku je pokryta rosou. Zlíbal bych ji. 5

Vše je tak podivné.

Groteskní tvary křížů za zdi mizí v dáli s vyhaslým okem nebe. Však na kraji obzoru plane nebe jako jasná páska. Zdá se, že tam u těch modravých hor je krásně. Vítr dlouho vane odtamtud a jas se neblíží. 10

Proč žene sem jen mraky?

Nevíme nic a mlčíme. Tiskneme si ruce; jsou zrosené deštěm. Před námi leží pole. Voní vlhkou prstí. Jdeme brázdou kolem hřbitova. Vůkol jsou roviny, jen vpředu, před námi kopec. Za ním také prosvítuje obzor jako polární zář. Jsme tím jasem vábeni. Jdem tiše. Po trávě se klouzají kapky. 15

Není nám veselo. Vše je nám divné. Naše láska není radost, jásání a smích. Byla by příliš hrubá. Naše láska jest divná, ba skoro bolestná. Naše láska jest krásná. Kde jest bolest, tam jest pravá krása a radost. 20

Nejsme zplna šťastni, ale chceme žít.

Od hřbitovní zdi široce rozevřenýma očima hledíme na zářící obzor. Nad námi jest tma, ale temné to okolí jest jasné. V dáli hory a lesy tonou v slunci, ale tápají v té záři. Jsou jakési pohádkové; obrysy jejich jsou matné a nejisté. 25

Za zdi jsou mrtví a my chápeme; vidíme život a světy v svých očích a objetích.

NÁLADA

Šel jsem za zimního večera městem. Bylo mrazivo a modravé mlhy spřádaly ztemnělé domy do svých sítí. Na zemi ležel špinavý sníh, udupaný a lesknoucí se v záři žlutých elektrík.
5 Ve vzduchu bylo cosi chmurného, těžkého, co mě dusilo. Nebe nade mnou bylo čisté, však nezářilo tichou harmonií zimních hvězd, bylo zakryto fialovou mlhou, mrazivou a studenou ...

Bylo mi smutno.

Po náměstí spěchali lidé. Zahalení co nejtěsněji do svých
10 zimníků spěchali beze slova. Jen zmrzlý sníh vrzal pod nohama a odkudsi se ozývaly rolničky saní. Zdaleka a slabě znělo jejich cinkání, jako by je pohlcovala pochmurná zimní mlha.

Na náměstí u staré, kamenné sochy, poblíže kostela, bylo několik rekrutů dnes odvedených. Hoši z venkova. Na kabátech
15 přišpendlené papírové kvítí, klobouky stranou. Od nich zazníval ke mně chraptavý, opilý zpěv, výkřiky a nadávky. Okolo nich stálo několik malých hochů, kteří se jim směli a dráždili je.

A oni zpívali svoje písničky, držíce se kolem krku a po
20 tácejíce se na nejistých nohách,

Lidé je míjeli, nevšímajíce si jich.

Jejich tváře byly odulé zimou, zmodralé a znetvořené hysterií. Bylo zřejmo, že i ta nejslabší rána srazila by je do sněhu a zastavila jejich zpěv.

25 A zpívali tu i tam hloučky podobné. Chraptivé hlasy rozléhaly se zasmušilým náměstím, studeným vzduchem.

A odkudsi zdaleka cinkaly rolničky saní, ztlumeně, smutně, jako zvonek těch, kteří nesou poslední pomazání.

*

Zahnul jsem za roh. Smutno mi bylo, ach smutno! Šel jsem
30 tupě, bez myšlenky pustou ulicí, zatajuje dech a krče se do kabátu.

Proti mně šlo malé dítě. Buclaté, zahalené v kožíšek. Jen hlava koukala. Vtom sklouzlo na náledí, vykřiklo a skutálelo

se do sněhu. Kolem něho právě šla jakási žena. Zvedla ho
beze slova, políbila a postavila.

Dítě šlo dále a žena zmizela ve mlze.

Když šlo kolem, usmálo se.

Já se usmál také.

Rozjasnilo se jaksí a odkudsi zdaleka cinkaly rolničky saní
vesele a slavnostně, jako zvonek Jezulátka u vánočního
stromku. 5

L Á S K A

(*Otrok loučení*)

»Ando, proč myslíš, že nechci s tebou večer tam tančit?«

»Proto, že jsi zlý, nemáš mě rád. Vím dobře, jak loni jsi
5 tančil celé noci jen proto, že já nebyla mezi tanečnicemi. Dnes
ale musíš, musíš.«

»Ale Aničko! Bože můj, jak ti to mám vysvětliti, abys
pochopila. Ne, — ty nevíš, jak mi děsně je, když vidím tě
10 v náručích jiných. A přitom vím, že hněv můj je bez příčiny,
že tisíce milenek, aniž jejich milý co z toho vyvozuje, tak činí,
— ale já za to nemohu. Mračil bych se a zkažil bych ti jen
náladu, — ne, nepůjdu.«

»Plané výmluvy. Půjdeš.«

»Ne.«

15 »Řeknu ti něco, jestli nepůjdeš.«

»Nuže.«

»Rozejdeme se, neboť vidím, že mě nemáš rád.«

Viktor znal ty »rozchody«. Ah, kolikrát se rozcházel, aby
se zase sešli. Bylo tak již první rok jejich lásky (neboť oba
20 byli stejně tvrdohlaví), bylo to i druhý a teď třetí, — však
letos po rozchodech vracel se pouze on, — a ona? — Ah,
byl to třetí rok.

»Zase komedie?«

»Ne, vážně. Rozejdeme se. Přijdeš.«

25 Viktor se rozčilil a něco (jakési stopy hrdosti), co vědělo,
že bude překřičeno v tom okamžiku, jakmile její postava
zmizí za rohem, v něm řeklo:

»Ne.«

»Sbohem!«

30 »Sbohem.«

Viktor šel mechanicky několik kroků. Když došel na chod-
ník, ohlédl se. Zašla za roh bez jediného ohlednutí.

BÁSNĚ V PRÓZE

POLEDNE

Poledne přineslo vůně, které mě omámily. Zesmutněl jsem, paní, jako vaše oči a chvěji se právě tak jako vaše ruka v mé dlani. Struny mých nervů se napjaly a úzkostně se tetelí teplem vašeho pohledu. Nezbyvá mi než hráti, — a vám než poslouchati. 5

Nuž, zazpívám vám píseň hrdých žebráků, kteří v roztaveném zlatě Poledne vzpomínají na chladící stříbro čistých hvězd Půlnoci... 10

VZPOMÍNÁNÍ

Byl také úplněk, — když jsme se po prvé políbili. Vím, bylo to v lesní rokli, na skalnatém mostě.

Však dnes jsme od sebe tak daleko, že vše to zdá se mi býti stříbrnou pohádkou. 15

Vzpomínám a hledím na měsíc. Zda víte i vy, kolikrát se od onoho večera naplnil?

Jak jest pošetilé přemýšletí, zda i vy vzpomínáte! A přece důvěřivě přemýšlím, neboť miluji sladkou píseň o měsíci, který vzpomíná i na oblaka, jichž se kdy dotekl. 20

ROZHOVOR

Mluvili jsme mnoho o vznešené kráse, svobodě a božské rozkoši v naší staré hospodě.

Kouř v opilých vlnách válel se začouzenou jizbou a sklenice po okraj naplněné křaplavě vřeštěly. Kdesi v koutě, — kam nemohl zrak náš proniknouti, — hrál na rozladěný klavír žebrák-hudebník roji bledých nevěstek a vyžilých mladíků. 25

Občas házeli jsme mu do špinavého klobouku peníz a ho-

vořili dále o vznešené kráse, svobodě a božské rozkoši...

Ale proč teď, přátelé, — když vyšli jsme do noci, smutně jsme se zamlčeli? Nebe jest plné úžasných hvězd, které blednou a chvějí se v křehké své nádheře. Domky jsou tak bílé a stíny
5 jejich tak čisté! I panenská luna vyšla, — a my přece již nehovoříme o vznešené kráse, svobodě a božské rozkoši.

M É M Y Š L E N K Y

V noci jsou mé myšlenky tak bizarní jako stíny starých zapadlých domů.

40 Divím se jim častokrát sám a tiše si je šeptám, — dají-li se vysloviti.

I dnes, — dívám-li se na nebesa chvějící se mezi miliony hvězd, mám představu ohromného žalářního mřížení; dívám-li se na hvězdy, mám na mysli malé otvory mezi mřížemi, jimiž
45 line se do nekonečného žaláře záře jakéhosi slunce. A má fikce jest tak dokonalá, že slyším i řinčení okovů upevněných po staletí na mých nohou.

Jak bizarní a pošetilé jsou noční mé halucinace!

L U N A

20 Má známá, — dnes chtěl jsem jít zpívat pod vaše okna.

Slíbil jsem vám to kdysi při polibcích, když poznával jsem všechny doteky krásy na vašem těle i duši.

Však sliby dané mezi polibky jsou křehké jako libeluly.

Nepřišel jsem, — neboť svedla mě luna.

25 Luna zasněná vysoko nad zemí, usmívající se nepochopitelným usměvem, daleká a nedosažitelná.

Celou noc lákala mě za sebou, ale zůstala mi neznámou, i když zbrunátnělá padala v objetí dalekým horám.

V tom jest problém nekonečné lásky:

30 *poznávati, ale nikdy nepoznati.*

8 Luna

na Lúniu, a keď sa mi chcelo, že som si zaslúžil prácu
na ňu.

Stáť som sa chcelo loďmi pri potokoch,
keď som popúšťal prúv vechú doľky krásy na
vážnu túto chvíľu.

Všetchny plavby dávajú najmä potoky, ktoré sú krásne
hlboké.

Stáť som sa chcelo, keď som svetla, keď som
Luna zhasnula vysoko nad zemou, keď som vajíčko
se rozpúšťajúceho púšťajúceho, dala sa a
padosa jej ľúbia.

Človek, keď sa ľúbilo, keď sa ľúbilo, ale
keď sa ľúbilo, keď sa ľúbilo, keď sa ľúbilo, keď sa ľúbilo,
padala v oči doľky v horách.

Keď som ešte problém nekonečne ľúbilo, popúšťal, ale nikdy nepopúšťal.

Zuama, ^{ruo} dnoš chlit jemu jít zpívat pod
váše okna.

Slíbte jemu vaim lo hody při poličkách,
hody požnával jemu dote věselny dolyhy
Krdny na vaimu lile i dnu.

Však popírál jemu, - ulot' svedla me lina
Lina, zaněna vysoho na ot amon jemu, sel
pláš hnuj pepo chopi helnyj jinušen,
daleka a melno žitelua.

Alon pso váticu me zas klon a ji
marie vplachoval k ní puse. Zúroka mi
neguáron i hody zbruná heta zapactha
paata v obyčti dalehyj luovám.

Vlorn jest pívat pekonecni lahy: požnával,
ale nilyj nepožnával

V.

Překážte mi, že jemu plahoy' světlé, - ale budiz
~~lito pso mi tope omia a sava~~ ^{ludj dvanou}
On, přizná, ny vřelny pracovny pod pau tette
~~věti a přiznáte na svoj' psoj'~~
Zúroka pso j', - nilyj sue vade. ^{nelhí}

Ono aly' dno budu pso ti svoim vodu ^{na rekone}
^{zagnatoy}
Krdny hnuj vnuofluina, - ale nilyj puchl mi
sue ti.

Neudau pso dno, pso voady vofluje pso j'
vnuofluim ohavol pshukii ^{me} ~~to hody~~

Vial pshukii k mi, 'delitla' ^{panahal}
Psoič jnuj do psoi, pso voady pshukii jemu vnuofluim
pluce, ^{stahy} ~~klon~~ ^{mech} nilyj dno.

J Á

Říkáte mi, že jsem bláhový snílek.
Budiž, — ač zdá se mi mé snění spíše nebezpečné.
Neříkejte mi však »idealista«.
Ze studu šel jsem skrýti se do temné noci, jako marnotratník, který promrhal všechno zlato, které mu svěřilo slunce. 5

PALÁC ŠTĚSTÍ A ROZKOŠE

Tisíce lustrů rozsvítilo se v palácích šťastných. Ženy nejrafinovanější půvab vložily do svých ňader, boků a nohou. Před půlnocí rozžhavlala se jejich těla v bílý plamen a oči se jim zaleskly jako dravcům, kteří čítají s jistou kořistí. 10

Zdalo se, že šílená rozkoš slavila ples v paláci šťastných. V divoké křeči těl, ve vivacissimech opojné hudby, ve vůni těžkého vína nebylo slyšeti ničeho, leč slaboučký tikot malých, nástěnných hodin. 15

Za městem, — daleko v polích leželi na kupce vonícího sena dva žebráci. Pohlíželi ku hvězdám a bylo jim tak sladce, že necítili ani hmyzu, který lechtal jejich opálenou pokožku . . .

BOUŘE

Zavolejte mi pesimisty z celého světa! 20

Jejich duše bude slaviti hody nad dnešní nocí. Bouřlivý vítr zhasil všechny svítilny a vztekle opírá se do zvetšelých domů. Černá nebeša jsou tak blízko země, že co chvíli mohou ji rozdrtit černou pěstí.

Zavolejte mi je, — ať mohu se smáti nad jejich ponurými gesty, — neboť jsem rozpustile vesel jako malé dítě! 25

MATKA

»Mé dítě, proč chceš zase odejít do temné noci? Poslyš jen, jak kvílí jasany pod našimi okny!«

»Neslyšíte již dobře, matičko. Jasany chvějí se rozkoši, neboť líbá je bílý měsíc.«

»Ach, bojím se o tebe. V pustých nocích čekají jen lupiči a vrazi.«

»Nestrachujte se, matičko! Na mých cestách bloudí jen teskné myšlenky. Ty mě navštíví a obdarují.«

»Nerozumím tvým pošetilým řečem. Zůstaň jen raději u teplého krbu! Což není to tu dobré a příjemné?«

»Dnes je mi tu tak úzko, že zalknul bych se dusným vzduchem, jenž vyvěrá z těch starých stěn. Vaše lampička bliká jako svíce nad hrobem a tam venku září miliony hvězd nad nekonečným životem. — Sbohem, matičko!«

STEZKA

Jdu s vámi, nepoddajná, černým, mlčícím lesem. Nevím, zda chvěje se vaše rámě či mé, ale cítím, než vyjde měsíc, že jeden z nás v tomto boji podlehne.

Však nepřemýšlejme o tom! K ránu jest příliš daleko. Pojďme, přitisknutí k sobě co nejúžeji, touto nebezpečnou stezkou. Není viděti ani na krok a po obou stranách zejí přehluboké rokle. Budeme moci do nich padnout, aniž zvíme kdy.

Nuž pojdte!

Budeme se učit milovat život.

MÉ MĚSTO

Jest za dne všední a nudné. Mým stává se teprve tehdy, až noc zahálí je svými stíny. Tu, — jako by se probouzelo, co přes den spalo, — a já vycházím celý udiven do zamlklých ulic.

Nechávám stromy šeptati si a tiché domky tuliti se k sobě
a kráčím zasmušilými alejemi kolem bledých září luceren.
Sinavá okna kaváren vrhají hrst nemocného světla a hvězdy
na nebi ztrácejí se v košatých korunách starých ořechů.

Jsem smuten, neboť vidím skláněti se k sobě milence a slyším 5
je šeptati si slova, kterých nesmím zaslechnouti. —

Jdu sám, — marně hledaje podivného přítele, který by se
mlčky ke mně připojil. — V dáli zaštěkli psi a před mým
krokem uskakují slizké, ustrašené žáby.

DOPIS

10

Dlouho, — dlouho pozoroval jsem ji ze záclon stínů. Její
okno zářilo tak, že jsem se musel zastaviti.

A viděl jsem, že píše.

Její ruka chvěla se tak jako moje duše. Bylo tolik lásky
a něhy v jejích očích, že i noc, která šla kolem oken, udi- 15
veně do nich vhlédla.

Když dopsala a zapečetila dopis, sběhla dolů tiše, jako
měsíční paprsek. Ou, — jak se lekla skřípotu starého klíče
v rezavé brance. Jistě připomněl jí hlas těch, kteří chtějí
fídití její srdce, aniž již chápou, co jest láska. Zachvěla se. 20

Potom mihla se kolem mne, — vsunula dopis do schránky
a vrátila se, zanechávajíc na pusté ulici rozkošnou vůni par-
fumu z mladých, svěžích růží.

Bylo to tak milé, — že nemohl jsem ani záviděti onomu,
— pro kterého tak dlouho do noci svítilo její okno. 25

HVĚZDÁŘI A BÁSNÍK

»Řekněte mi, moudří hvězdáři, co hledáte ve hvězdách?«

»Hledáme záhadné číslice, které vymykají se našemu rozumu.

Hledáme podivné rostlinstvo a zvířeny, kterých nikdy neuvidíme.

Hledáme nepochopitelné síly, které od věčnosti námi zmítají. 30

Hledáme nekonečné řetězy zákonů, kterými jsme poutáni.«

»A co ty, básníku?«

»Nehledám v nich ničeho, — neboť se jim obdivuji. V duši své hledám čisté hladiny, ve kterých by zrcadlila se božská krása nebes.«

5

PŘÍCHOD PODZIMU

Dnes celé nebe jest zakalené neproniknutelným smutkem. Po celý den vanul ostrý severák, který v noci zesílil a počal shazovati první, odumřelé listy.

Od hor neslyšnými kroky se blíží podzim. Bolestně hledím do své zahrady, čekaje smutnou píseň, kterou ztlumeně povzdechne si nemocné a zhasínající léto.

Však smutky jsou mlčenlivé a čekání bývají ironická.

Z ulice odpověděl mi drsný hlas mimojdoucího, který znotoval si brutálně veselou, kabaretní písničku.

15 Mé srdce se zachvělo a umlklo jako přemožený, kterému vítěz zvolna, ale jistě klade na hruď těžkou svoji nohu.

VYHNANEC

Ti, kteří říkali, že mě milují, vypudili mě ze svého domu, když podzimní, nekonečný déšť vložil své šedé dlaně do černých rukou půlnoci.

20 Sám stojím na pusté ulici a nastavuji svoji hruď zuřivému větru. Ledové krůpěje šlehají bledost v mé tváře a tělo chvěje se chladem pod promoklým pláštěm.

Ale srdce mé přece bije odvážně a klidně v raněných prsou, 25 šeptajíc duši, že ani podzimní vichřice, ledová smršť a ponurá noc nejsou tak ukrutné a nelítostné jako lidská láska.

S N Y

Kráčím spícím městem.

Mé srdce se uklidnilo, jako měsíc, přes nějž přešly mraky. Sám

bloudím ulicemi naslouchaje ozvěně svých pomalých kroků.

Kolem sní tisíce neznámých o slávě, bohatství a ženách. Z čistého nebe vztahují se ruce dobrých a krásných snů do ztemnělých ložnic a ovíjejí bílé své paže kolem loží.

Kráčím stále tišeji, abych nezaplašil krásu, která dotýká se spících víček. 5

Nevrátím se před svítáním domů.

Bydlím v ulici nešťastných, které navštěvují i za čistých nocí démonické, ohnivé sny, které planou jasněji než slunce a odevzdávají mě zrosenému jitru omdlelého krásou, touží- 10 cího ne žítí, ale věčně toulati se nekonečnými zahradami opojných Snů.

Vím, že jednou podlehnu, ale dnes chci kráčetí spícím městem, neboť mé srdce se uklidnilo, jako měsíc, přes nějž přešly mraky. 15

NEPOSLUŠNÝ

Říkají, že mladým nepřísluší ochutnávat sladké tajemství noci ani oslabovat své nervy dlouhým bděním.

»Proč nemilujete slunce?« táží se moudřejší. »Vždyť jest krásnější než veškerá nádhera hvězd, a mimo to hřejivější 20 a prospěšnější.«

Tiše se usmívám, neboť si myslím, že na prospěšnou krásu budu míti dosti kdy, až zhasnou mé oči a stařecké, vychladlé kůstky budou se teteliti malou živočišnou radostí pod hřejivou záplavou podzimního slunce. 25

DELIKÁTNÍ PODVOD

Zamilovaní snílci, — nemilujte jediné dívky!

Sevšední vám spíše než jarní déšť.

Naučím vás delikátnímu podvodu:

Vyčarujte si z jezera svého srdce nejvznešenější vidinu 30 a milujte ji. Sněte o ní o polednách a v půlnoci vyprávějte jí vše, čím překypuje vaše mladá duše.

Však vidím na vás, že chcete též lidsky líbati a objímati,
neboť vaše těla jsou dosud křepká, jako orosené břízy k ránu.

I tu mohu vám poraditi.

Myslete na vidinu své duše i tehdy, když budete držeti
5 v náruči žhavé a roztoužené dívčí srdce.

Bude-li vaše vidina odpovídat vkusu vaší duše, — přeslechnete vše, co v lidské lásce jest drsnější.

A vzpomenete-li na svůj ideál ještě prudčeji, zaplanou vám
oči a brzy uzříte obrážeti se i ve zraku své milenky (jen ať má
10 čisté a velké oči) obraz té, která vyrostla ve vašem snění.

Tak stanete se nejšťastnějšími, neboť budete snoubiti se
se svým vlastním vkusem.

N Á M O Ř N Í K

Tvé slzy jsou jako řetěz, ale přece musím odejiti. Slyš!
15 Venku moře vře, syčí, klokotá.

Volá mě a já odjedu dnes v noci.

Neobjíměj mě, neboť nechci odstrkovati tvého teplého ramene. Na hladině zaleskla se již luna a příliv zalil sypké pobřeží.

Marně rozděláváš plápolavý oheň v krbu. Neždrží mě
20 ani vůně rezedy, která kvetla po celou dobu naší lásky.

Moře mě láká dechem slaných a kluzkých vln, které na svých hřebenech nosí pozdravy cizích zemí.

Má loď zneklidněla již dlouhým pobytem v tvém tichém přístavě a provazy kotevní přehnily.

25 Odjedu dnes v noci.

Neplač již; neboť tvé slzy, které ponesu ve svém srdci jako nezaviněnou vinu, potopí svou tíhou moji loďku na tom nekonečném, neznámém, bouřlivém moři.

B O L E S T I

30 Byl takový podzimní večer, kdy zároveň s hvězdami vstupují do očí slzy.

Šel jsem sám polní cestou a tiše jsem štkal bolestí, která
přilétla z nekonečna.

Tehdy, jako černé, nepohodlné myšlenky, přiblížilo se ke
mně několik stínů. Byli to dělníci z Šedého Města, kde rudě
šklebí se pece od půlnoci do půlnoci.

Neviděli ani smutných hvězd, ani krvavého, rozvátého listí.
Zlostně skřehotali něco o bídě a nouzi. Hlavy měli ná-
silně zkroucené k zemi a mizeli jako stádo vysloužilých a ne-
potřebných příšer.

Zastyděl jsem se za své slzy, které zdály se mi nejtrpčí a
nejtěžší ze slz celého světa.

Pochopil jsem, že ten vznešený bol, který přichází ze smutku
Kosmu, není zdaleka tak těžký jako ona malicherná, nízká
bolest, která svíjí se kolem měděného zapoceného krejcaru a
tíhou své špinavé malosti zdrcuje duše, které rozpínají náruč
k nekonečným nebesům.

D Í T Ě

Kdykoliv navracel jsem se se svých potulek, nalézal jsem
ve vlhkém průjezdě malého, šestiletého hochy.

Byl oblečen v hadry, které páchly špínou a zahrňavajícími
odpadky. Jeho dětské, slabounké ručky byly ustavičně znečiš-
těny pouličním kalem a předčasně zvadlé tváře hnisaly modří-
nami, které ostrý prach znovu a znovu zaněcoval.

Však jeho oči, — čisté, modré oči, zářily tak hluboce a vzne-
šeně, že ostýchal jsem se podati mu almužnu.

S T E L L O,

— dnes večer, vyjde-li měsíc, přijdete ke mně. Půjdeme do
oné vysoké a zádumčivé komnaty, jejíž široké okenice jsou
obráceny na zapadlé náměstí.

A měsíc, náš měsíc, Stello, rozestře modré koberce do ru-
dých stínů.

Vy zasednete ke klavíru, a já v nejtemnější kout.

Potom zahrajete Beethovenovu Měsíční sonatu cis-moll. Znam vaše sametové oči. Ač jich neuzřím, přece vytuším, jak se zalesknou a prohloubí při prvních akordech. Bledé vily zatančí na ztemnělých paloucích vašich očí.

Vaše prsty budou blouditi mezi měsíčními paprsky. Budete hrát ztlumeně; tak, abych slyšel také tlukot vašeho srdce.

Oh, mnoho vycítíme v těch stříbrných tónech. Vše, co zdálo se nám před tisíci lety, vystoupí před naším zrakem. Staneme se na chvíli vševědoucími, — poněvadž nebudeme chtítí ničeho věděti.

Až dohrajete, půjdu k vám, — k těm velikým očím, rozzářeným ještě jako jezera, do nichž padly hvězdy a . . .

Ne, — nepolíbím vás; tehdy budou naše rty příliš drsné proti našim duším.

»PÍSKULÁK«

Již jako dítě, častokráte, — jako bych byl někým tiše zavolán, — probouzel jsem se na své malé postýlce. Poněvadž jsem neuměl přemýšletí, — hál jsem se. V oněch lstivých tmách, které lenivě převalovaly se mým pokojem, viděl jsem nejhrůznější grimasy zlých čarodějů, strašidel a loupežníků. Ještě se pamatuji, že vousatých lupičů jsem se nikdy tolik neděsil jako jakýchsi astrálních vidin nebo tajemných mrtvol.

Bázlivě hleděl jsem do onoho nočního ticha a cítil jsem, že mé srdéčko chvěje se jako malý, ustrašený a úplně osamělý ptáček, na kterého všichni dobří a silní zapomněli, nebo jsou příliš daleko, aby mohli mu přispěti. Ano, — byl to pocit úplné osiřelosti a bezmocnosti, který mnou tetelil a těžce doléhal na malou moji dušičku.

Tehdy se stávalo, že kdesi na nároží ulice nebo na opuštěném náměstí zapískal ponocný. »Pískulák« jsme mu říkali. Má představa o něm byla jistě velmi vznešená, neboť byl to člověk, který sám mohl a směl choditi nocí.

Ono teskné, odměřené a jakoby stříbrné pískání působilo na mě skoro kouzelně. Cítil jsem, že bdí kdosi se mnou uprostřed

spících, a věřil jsem, že má sílu a moc přemoci všechny zlé a tajemné vidiny.

Osamělost opustila mé srdce, — uklidnil jsem se tolik, že zaslechl jsem z vedlejšího pokoje matčinu oddechování, a důvěřivě obejmuv cíp své podušky, usnul jsem bezstarostným, 5 dětským spánkem.

T I C H O

Venku jest noc a u mě jest teplo. Nehledám ani lampy ani svíček, neboť vlahému šeru, které mě objímá, stačí pohled 10 bledě ozářeného okna protějščího domu, které (věru nevím, usmívá-li se či ne, ale spíše ne) pohlíží do mých stínů.

A je tu ticho...

Ticho nesmírné noci s tichem lidského srdce.

A jest tu teskno...

Tak sladce teskno, jako po odchodu přátel, kteří říkali utě- 15 šující slova.

I klidno jest tu...

Ach klidě můj, mrtvý bude mezi vysílením a křečí!

Duše má, zakletá v křišťálových palácích pohádkových je- 20 zer, přišla ke mně tak tichými kroky, že jsem ji musel slyšeti. Nevypráví, nešeptá, nepláče; jenom dívá se se mnou do zimní noci. Chvěje se chvílemi velmi zlehounka, velmi neslyšně jako hvězda na studených nebesích.

Zapomínám s ní na něco, co příliš křičelo v mých dnech. Snad zapomněl jsem i na tebe, milenko, která mě zrážíš ve fa- 25 lešném světle lustrů i v křiklavých stínech ulic.

A přece se bojím (— právě teď jsem si to uvědomil, neboť stíny se pohly —); bojím se oné kostelní věže, ukryté v temno- 30 tách nad městem. Děším se těch hrozných úderů věžních hodin, které kovovou svojí pěstí na padrt' rozbijí to příliš křehké, to příliš ohromné moje štěstí.

ZA TEBOU PŮJDU...

Za Tebou půjdu křivotočivými uličkami, kolem nízkých páchnoucích domů, z jejichž oken šklebí se nečistá světla, — abych viděl zradu oněch nožek, které tak půvabně přeskakují bláto
5 a kalužiny.

Za Tebou ponesu v hadrách své zkrvavené srdce, ušlapané a poplivané, abych v lživých stínech večera viděl, jak dravě lesknou se oči té hlavy, které jsem říkával: »Holubičko!«

Za Tebou se povleču, šílená Vášni, která otrávila jsi mě
10 jedem lží a žárlivostí, abych nejšíleněji tě miloval, vida tě miliskovati se na pustém nároží s jiným.

PO ROZCHODU

Oh, jak jsem nešťasten!

Pláči, naříkám, kvílím a zoufalstvím rozdírám si srdce, že již
15 navždy odešla za jiným do černé noci. Marně slzavým zrakem pátrám v vzpomínkách, které tolik slibovaly, marně volám do zamklých dálek, marně šeptám si slova, která měla by mě ukojiti.

Již se nevrátí...

Jsem tak šílený, tak ubohý, tak zrazený, že nevidím ani
20 hvězd, ani sladká kouzla mladé noci, — — a přece vše to jest tak přirozené jako skanutí stříbrné rosy z kalichu zbledlého ránem.

POZDRAVY Z DÁLKY

Dnes slyšel jsem pozdravy z dálky.

25 Pozdravy, které mně slibovaly, že všechno neshořelo, neztrouchnivělo, nezapopelnatělo, že bílé mé sny, kterých zachytil jsem se padaje v propasti rozbouřeného Moře, mají dosti síly, aby mě vynesly, a že vítr vanoucí od ostrovů Mládí jest prudký a žene mě k nebesům.

30 Slyšel jsem je, když díval jsem se do vašich očí a když hovořili jsme tak delikátně a jemně, jako zasnění šlechticové

v zapadlých zámcích Večera. Oh, vaše úsměvy byly stříbrné tak, jak zlaté byly vaše vlasy.

A když potom sešel jsem k vlastní duši, udýchané a rozechvěné tichem scelujících se ran, zašeptal jsem jí co nejtišeji mezi polibky:

»Moře jest veliké, víry jsou divoké a loď naše zraněna zrádným úskalím, — však slyšel jsem pozdravy z dálky, které mi slibovaly, že všechno neshořelo, neztrouchnivělo, nezpoulnatělo.«

DEŠŤ

Kolem nás prší, Stelluško, — a my jdeme pustou ulicí. 10

Ubozí chodci, kteří jdou sami a opuštění, jak musí býti sklíčení tím neúnavným deštěm a šedivým blátem chodníků nebo vyjetých cest.

Ale my jdeme, — ač uprostřed nevlídné noci, pohlízejíce z oken svých duší šťastni a prohřáti krbem tvých očí, bezpečni, 15 že k nám nemůže sychravý lijavec, neboť jsme mu postavili do cesty více než kamenné zdi a hrdá skla okenic.

Jdem spolu plískanicí, zablácenou ulicí, ztracenou kdesi na konci předměstí.

Kdeže dnes přšelo, kdeže bylo bláto, Stelluško? 20

SVĚ MILÉ

I

Odešla jsi dříve, než jsi přišla.

Zalekla jsi se Štěstí? — Zalekla jsi se Bolesti? Či snad —? Ne, nevím ničeho víc, než že Tvůj krok doznívá v mé samotě. 25

Nechala jsi mi maličkou naději.

Že bude léto, — slunce, — láska — a Ty.

Že bude jedno žhavé odpoledne, vlhce a opojně vonící trávou, — oh, měkkou, úlisnou, smaragdovou trávou.

Jest zima. Tak zima, že nelze věřit v léto. A přece... nebojíš se? 30

Nebojiš se, že mé rty nekonečným čekáním zlačnější? Nebojiš se, že mé ruce dlouhým vzpínáním po Tobě zesilejí tak mocně, že sevrú Tě, — ah, úžasně, úžasně těsně pod rozžhavenými letními nebesy?

5 Čekám.

II

Ztratil jsem se v Tobě, jako chrpa v lánech zlatého obilí.

Teď, — kdy je noc (— už nezlobím se na ni, neboť jak bychom poznali ráno?) a nevidím Tě, tichounce krčím se u země

10 a šeptám si:

»Nevidíme sebe, — ale oba vidíme tytéž hvězdy.

Oh, jak jsme si blízko!»

A jsem-li někdy příliš úzkostný, — tu si řeknu:

15 »O já bláhový, jak mohu se obávat, že Tě ztratím, když sám jsem se ztratil v Tobě, jako chrpa v lánech zlatého obilí.«

OBRAZ, KTERÝ JSEM DOSTAL

Je na něm ulička s tmavým průjezdem, za kterým svítí se Ulice.

20 Řekl bych téměř, že svítí se nenávistně, jako žluté oko kočky, kterou jsme podráždili.

Všechna okna domků jsou otevřena. Nenašel jsem ani jediného, které by bylo zavřeno, — až snad na to, z kterého se na obraz sám dívám.

(A to jest zavřeno pečlivě, — ah, přepečlivě.)

25 Jest řešen v kobaltové modři, cihlové červení a okrové žluti. Proto pálí.

Však jest v něm něco, — něco nesmírně bolestného, jako by bylo v tom zavhlém, klenutém průjezdě zašeptáno kdysi »sbohem!»

30 Proto si jej pověším na ono nejvyšší místo svého pokoje, kde dříve jsem míval krucifix se zmučenou odevzdaností Nejlaskavějšího.

BARVY

Jako hochu byla mi nejsympatičtější šťavnatá zeleň. Nadchl jsem se pro ni tak výhradně, že jsem jí barvil nejen trávu a stromy ale i tetované líce Indiánů a hrdinné licousy lovců Dalekého Západu. 5

Později — jako studentík — miloval jsem barvu růžovou. Ne snad pro ni samu, — ale pro to, co jsem si od ní sliboval.

Když jsem potom ochuravěl krvavým vysílením, zalíbil jsem si v barvě oranžové, tak vřele doporučované Jorisem Karlem Huysmansem v knize »Na ruby«. 10

Dnes — kdy už sen o nejčistší běli přešel a ke dnu je přece ještě daleko, dívám se do deštivé noci a přemýšlím o barvách, které se mi budou už ne snad *líbit*, ale které budou aspoň *vyhovovat*.

HŘBITOV

Ó, teskný hřbitove, kde duše velkých sní...

Ot. Březina

Daleko za městem, daleko v nekonečných rovinách leží můj
5 hřbitov.

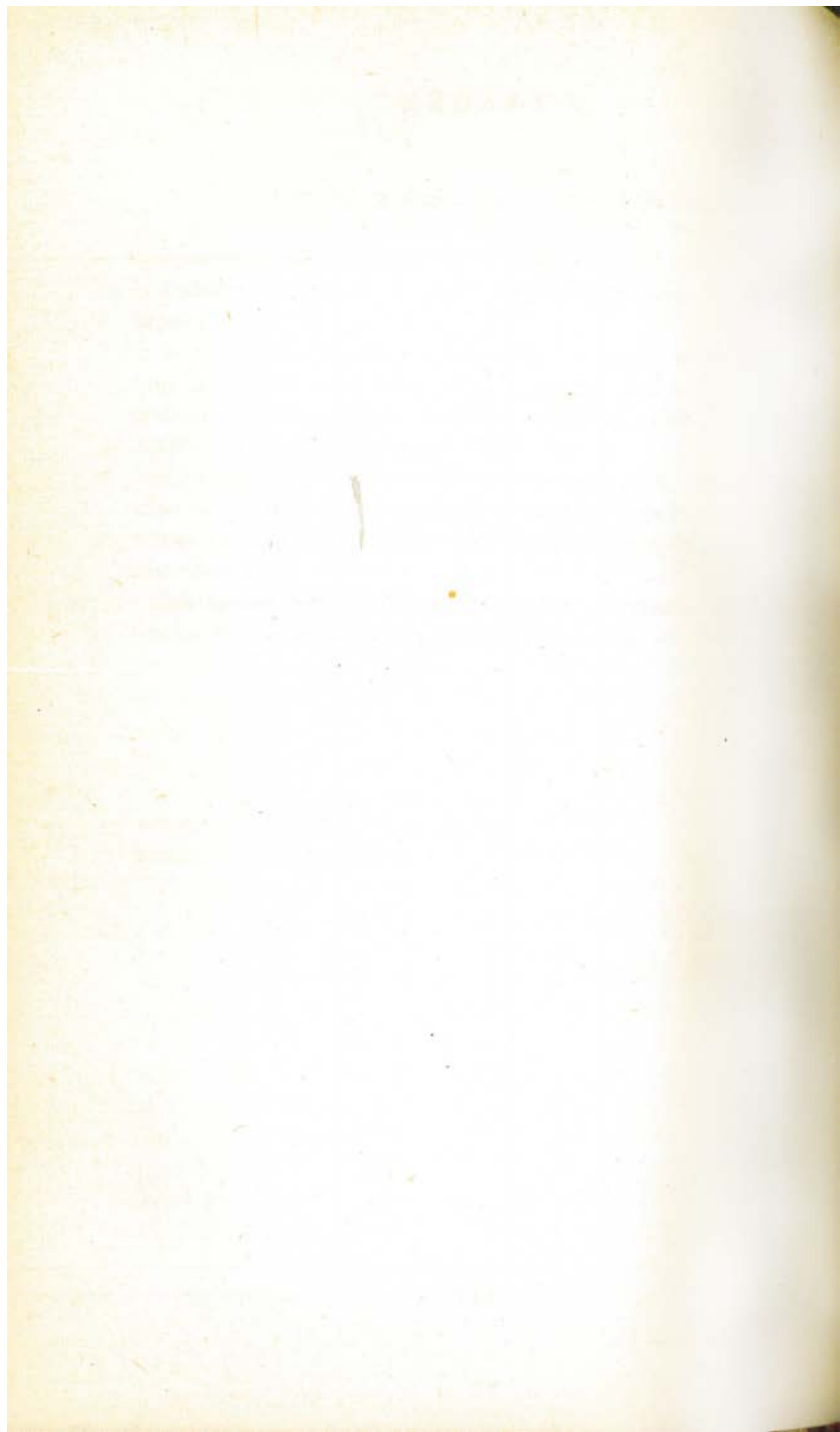
Jest podzim. Všude, — na pustých ulicích, ve zmirajících
sadech i v mé duši. A všechny neznámé síly, všechny touhy
podzimních mlh nutí mě navštívit Tebe, — Velký Hřbitove!

Den zbledl a brzo zhasne. Půjdu.

10 Vlídne jste mě pozdravily, aleje vysokých topolů. Díky
vám za vaše dary. Vaše listí, krvavé a ztrouchnivělé, padá
v mou cestu a ztišuje mé kroky. Rudé koberce, vedoucí k bra-
nám Smrti.

Jak temno jest za těmito zdmi. Jen u vchodu ještě plane
15 trochu té živé záře z polí, kde pracuji — — —

POHÁDKY

Oh — jak tiché bylo království bledé princezny!

Starý, zasmušilý hrad, stavěný v divném, neznámém slohu, složený z kamenných kvádrů a přece tak křehký a lehounký, neboť nápadně protáhlé pilíře, výklenky a vikýře klenuly se vysoko k nebi jako ruce zdvižené k modlitbě. Kolem byl hvozď, uspaný staletým tichem, zamyšlený v modravých mlhách a moudrý ve svých večerech. Jen s jedné strany uzoučkým, jakoby plachým průlivem dotýkal se hradních stěn výběžek moře. Zelenavé vody, plné zvláštních chaluh a roztodivných lastur, klidnily na svých prsou (které jen tiše a odměřeně od-
dychovaly) groteskní odraz zámeckých věží, zsinalá skaliska a posléze — stávalo se to jen výminečně, neboť obloha bývala většinou šedivá jako starý zámek — kousek bleděmodrého, pokorného nebe, které ostýchavě, s tajenou úzkostí sestupovalo na chvilky do chladných vod. A tehdy stávala princezna u svého mřížovaného okénka ve Vysoké Věži a dívala se zamyšleně na zneklidnělé vlny. Ba, ono zjasnění vodních smutků souvisovalo tak těsně a bezprostředně s vyhlédnutím princezniným, že možno se domnívati, že ne nebe, ale její zrak sklouzl do černých vln a bolestně se v nich pousmál, a to tím spíše, že oči její byly právě takové barvy: bolestný úsměv na ztemnělých, chladných vlnách, zakletý v roklině mezi pralesem a vetším hradem.

Poněvadž hrad ležel daleko v severních krajích, většinu dne opíral se do jeho zdi severák, mnohdy sice divoký, ale většinou lhostejně chladný. Zdi Vysoké Věže byly již valně od něho oprýskané a častokráte veliký kus omítky udrolil se, aby s kratičkým zdušeným výkřikem padl do černého objetí vod.

Snad bych měl ještě pověděti o nebi, které se klenulo nade vším. Zdálo se, že jest stmeleno z výparů prastarých lesů, starého zámku a zavřeného zálivu. Bylo většinou bezbarvé, s nádechem do zelena, a nikdy nebylo možno stanoviti, kde stojí slunce. Jím proháněli se velicí černí ptáci, tvrdého a kovově lesklého peří, jejichž perutě podivně šustily. Princezna byla

jimi mnohokrát vyrušena ze snění, neboť zdálo se jí, že ji někdo něco zlého zašeptal. Však ptáci před večerem ztráceli se kdesi, buď v lesích nebo na širém moři, takže princezna nemusela se obávat vyrušování při svých večerních modlitbách.

5 Do zámku vedl zpuchřelý, visací most, který chraplavě vrčel při svém spouštění otřelými, zrezivělými řetězy. Služebnictvo užívalo malého můstku na zadním nádvoří, však princezna, ku podivu, dávala si spouštět při svých velmi skrovných vycházkách veliký most a kráčivala po něm skoro posvátně, jako by nesla v srdci všechny touhy a cíle svých předků, za kterými oni kdy po něm vycházeli.

A nyní o princezně samé.

Jak byla bledá, něžná a tichá! Zdálo se, že ona jest jediným slunečním paprskem, který sem pronikl. Její hlava byla těch neurčitých krás, jaké vidáváme ve snu a na které nemůžeme si procitnuvše vzpomenouti. Víme jen, že jsou bledé a navýsost vznešené. Její úsměv byl tak stříbrný, jako zlatý byl její vlas. Její ruce byly bílé pestíky květů, které voní jen před východem slunce. Pleť její byla tak průsvitná, že bylo možno polibkem dosáhnouti modravých, nervosních žilek, chvějících se v zápěstí jakousi neklidnou bází. Byla krásná svým jemným smutkem, který se položil do jejích očí, aniž je zkalil, byla krásná tichým, slabě altovým hlasem, který všechna slova zahaloval ve zvláštní hedvábný závoj a vyzvedal v nich netušený význam. Krásná byla pokorou svého kroku, který svojí jednoduchostí a prostotou nabýval příděchu obřadnosti a slavnosti. Její tělo, vždy ukryté v látky zšedivělé běli, lemované stříbrnými krajkami, prozařovalo tkáněmi, které zněžněly dotekem její pleti. A její střevíčky — ah tak maličké a lehounké — z bílé, hladké kůže byly jako dva pocely neposkvrněných holoubat.

30 Princezna chodívala po celé dny zámkem; tak neslyšně, tak tichounce, že všichni ji slyšeli. Bloudila šerem, podivnými chodbami, v nichž ležel stále plísni páchnoucí vzduch, a vysokými sály, v nichž práchnivěly pradávne zbraně, štíty, praporece, roucha a mnohé jiné předměty, jejichž jmen ani neznala a jejichž účelů se jen dohadovala. Probírala se v těžkých, kovových truhlicích, plných pokladů, a zamyšleně šeptala si písne

tak tesklivé a čisté, že pokoje zesmutněly jako tvář toho, kdo poslouchá něco příliš krásného.

Nejraději sedávala princezna v prostranné jídelně, poblíže krbu (neboť byla příliš zimomřivá). Onen pokoj, ověšený temnými čalouny, měl zvláštnost, že sešerel, kdykoliv do něj princezna vstoupila. A ona přicházela vždy, když cítila, že v její duši rostou myšlenky příliš bělostné. Tam promítávajíc je do stínů dumávala celá dlouhá odpoledne, kdy apatické a rozervané mraky líně se vlekly od lesů k moři. Tam také visela po stěnách galerie rodinných obrazů. Z červotočivých, černých rámců jen bledě vystupovaly obrysy tváří, neboť vše ostatní zmizelo a zčernalo časem.

Byl pak tu obraz představující snivou, zamyšlenou hlavu jakéhosi mladičkého rytíře. Princezna neopomenula nikdy pohlednouti co nejlouběji do jeho velikých a rozzářených očí, které asi proto zůstávaly stále tajemny, že chtěly říci příliš mnoho. Byl to též její vzdálený příbuzný, snad bratranec, který odešel ještě před jejím narozením z tohoto zámku daleko za moře. On byl jediný, který se odvážil vyplouti z těchto šer i přes tradiční úzkost a strach a vydal se do neznámého, oceánského světa, který byl všem obyvatelům zámku neznám a kterého se báli. Neboť nikdy nikdo nepřekročil hranice úzkého zálivu, obávaje se širokých dálek jako smrti. A také on (jeho jméno buď vymizelo jim z paměti, nebo častým opakováním je zapomněli) se nevrátil. Poněvadž nepřišlo od něho žádných zpráv, pokládali jej za mrtvého. Jedině princezna, ježto jeho obraz byl jí zvláště milý, oživovala si jej stále a přemýšlela o něm, zvláště když dolehla na ni ona tesknota, která se nedá slovy vyjádřiti. A jí právě se zdálo, že ono slovo jest zakleto v jeho pohledu a že jedině on mohl by je vysloviti.

Jinak byly tu obrazy jen těch, kteří už dávno práchnivěli v zámecké hrobce. I obraz její matky (kolem něhož zelo tolik prázdného místa) visel tu v černém, dubovém rámu.

»Jest ze všech nejzasmušilejší,« říkávala princeznina chůva, které byla zemřelá laskavou a dobrotivou paní.

»Ona jediná se usmívá,« myslívala si princezna, pohlížejíc na svoji matičku.

Princeznin otec však doposud žil. Obýval sám s jediným služebníkem zámecké křídlo, které zapadalo do stínů lesa. Ne-
připouštěl k sobě nikoho a jen zřídka svoji dceru. Byl velmi
starý a vous, šedivý jako severní nebe, sahal mu až po pás. Do
5 jeho oken (byla značně vysoká) sahaly větve zkřivených bo-
rovic a naplňovaly pokoj i přes zavřené okenice vůní pryskyřice
a prsti. Stařec bral obyčejně svou dceru za obě ruce, pohlížel,
nebo aspoň snažil se pohlížeti, na ni bedlivě neurčitým svým
zrakem a propouštěl ji, aniž jí co řekl. A přece museli se do-
10 věděti o sobě dosti, — neboť král pozdě do noci pokyvoval še-
divou hlavou a okna pečlivě uzavřel, — a dcera uzamkla se
po své návštěvě ve Vysoké Věži. Tu služebnicím, které věčně
klímaly u jejího prahu, zdálo se, že někdo za dveřmi pláče.
Poněvadž však zvuk onen byl příliš matný a vzdálený, zara-
15 zovaly jej do oblasti svých snů.

Služebnictvo, o němž se ani nevědělo, kolik ho přesně je,
ztrácelo se v pokojích a síních, neboť zámek byl neobyčejně
rozsáhlý. Scházelo se jen za velikých svátků (které se vyzna-
čovaly tím, že mlhy a oblaka vzaly na sebe obřadnější ráz a vy-
20 houply se výše do prostoru) v zámecké kapli, aby se tam každý
pomodlil ke svému bohu. Však princezna ani král tam nepři-
cházel. Ona vyšívala tehdy překrásné a navýsost jemné obraze
ce do temných brokátových rouch (jejich předlohy viděla v ze-
lenavých vodách pod svými okny) a král listoval — není jisto,
25 zda četl — v tlusté knize, bibli podobné. Jinak byly svátky
ještě tišší než všední dny a smutek jejich býval ještě intensiv-
nější a čistší.

A tak pomalu, klidně plynul tu den za dnem a týden za
týdnem, že nebylo možno rozeznati (neboť nebylo žádných
30 zvláštních mezníků), zda uplynulo již tisíciletí či jediný dea.
Noci neznaly hvězd, dny neznaly slunce, mýjely bez touh a
přání, obrácené jen do minula, tišice vše svým stejnoměrným
dechem v rytmus umírajícího ticha a probolených smutků.

A přece jedenkrát se přihodilo něco, co na chvíli rozvířilo
35 odvěké ticho. Však zvuky v samotách umírají v tichu hlubším,
než se rodí.

Bylo to den po oné zvláštní a mimořádné vycházce princez-

nině, která proti všem svým zvykům si vyšla k mořskému břehu až v ta smutná místa, kde úzký záliv ústil do oceánu a kde končilo království zadumaných lesů, aby ustoupilo panství ještě zadumanějších nebes a šepotavého moře. Tehdy princezna, puzena neodolatelnou touhou (žel, nevíme nikdy, odkud a proč neodolatelné touhy přicházejí), sešla po zarudlých svazích a zapoměla na všechna napomenutí starostlivých služebníků, které vždy při jejích vycházkách trásly se ničím neodůvodněným, a tudíž oprávněným strachem. Tehdy po prvé — snad se to stalo uvědoměným pohledem na úžasnou šíři moře — probudily se jí v srdci jakési nové síly, které vystoupivše až na práh jejích očí dovedly je zapáliti ne v pokorné pochodně, ale plápolavé hranice neznámé vášně.

Nebe bylo prudce rozjizvené fantastickými mraky, které však v dále bledly víc a více, až kdesi za mírně vypnutými prsy oceánu zněžněly v bleděružové příšerí. A princezna tušila po prvé ve svém životě, že právě tam zapadá slunce. Onen objev tolik rozplamenil její zamlklou krev (modré žilky zachvěly se jako praporec hnané větrem k nebesům) a její rty zašeptaly přání, které doposud jí nenavštívilo ani v nejroztodivnějších sněních.

Ano — bylo zřejmé, že zatoužila odtud v neznámou dál, zakrytou mořskou plání. Zachtělo se jí ochutnati ostřejších světél a vyšších zvuků onoho světa, — o němž náhle uvěřila, či spíše, jež si uvědomila tam daleko. Zapoměla na neurčité stíny své domoviny, na tajuplné chodby rodného zámku a snila odvážné sny o ostře vymezených obzorech, plných světla a jasu, a o touhách křičících opojnou vůní kvítí. Snila o žhavém slunci, pod nímž rozložila by své bílé tělo jako lekninový květ na hladinách poledních jezer. A posléze snila o princí, nejvyšším zázraku bohatého světa, který by na silných svých pažích vyzvedl její křehouneké tělo vysoko k fialovým nebesům a vynesl ji tryskem nejsilnějších polibků až na nejstrmější pól lásky. A přece, nebyla to touha bráti a dostávat, — byla to touha dávat, plnýma rukama rozdávat něco velmi krásného, — co pro svoji nádheru překypuje z hlubin čistého srdce.

Slunce zapadalo.

Cítěla záplavu ohnivé krve deroucí se lhostejnými oblaky. Viděla ji na zrůžovělých pupencích vln a tušila ji na svých planoucích tvářích. A vše, širé moře, nebesa, les a tichý záliv, 5 zatočilo se kolem ní divokým vírem, který omámil ji barvami, jichž předtím neviděla, a vůněmi, které vpalovaly se řezavou sladkostí do jejích chřípí. Když konečně poznala, že slunce již zapadlo, vysílena, ale přece rozhodnuta vracela se náhlým soumrakem domů.

10 Ó, byly to sny, sny o říši Krásky, která ji pojme jako moře perlovou lasturu!

Rozhodla se v nich pevně, že sotva ráno nesměle zaleskne se na větvích borovic, odjede; že půjde za tím záhadným rytířem, jehož oči tolik sálají v stínech rodinné galerie. Byla si jista, 15 že najde cesty, které nepopálí bodláčím její nožky, že najde zahrady, které otevrou všechny své květy jejím dlaním.

Když bylo po půlnoci, vstala se svého lože, aby zařídila vše potřebné. Vzbudila služebnice i služebníky a rozkázala jim, aby připravili na cestu starou loď, která houpala se již od 20 jejího narození v úkrytu zálivu a byla již celá pokryta lišejníky.

A ku podivu! Služebnice se ani nepodivily. Zdálo se, že sice ve strachu na tento okamžik čekaly, ale teď když nadešel, neměly ničeho jiného než smutný povzdech. Ani starý král nekladl překážek. Projel rukou jen trochu prudčeji svým bílým 25 vousem a zašeptal jen něco tak krátkého a tak neodvratného jako: Osud.

Přípravy byly vbrzku skončeny, a když se blížil den, stála již loď u posledních výběžků lesa, neboť právě tam chtěla nastoupiti na palubu, kde včera odhodlala se k náhlému od- 30 cestování.

Bylo chladné jitro. Pobřežní kameny dosud ospale zvedaly se z podušek dlouhých vln, které o půlnoci se narodily na širém moři. Hradní věž byla ještě skryta v mlhách, které se lehce houpaly, jako šedivé závoje na smutné tváři. Princezna 35 však neviděla již tu ničeho, neboť její oči v těch chvílích zářily právě tak jako ony přízněné zraky na starém obraze. Vstoupila kvapně na palubu (konala vše dnes tak příliš rychle, jako

by si to nechtěla ani uvědomiti) a rozkázala napnouti plachty.

Však, když již chystala se naposled políbiti svého otce a dáti rozkaz k odjezdu, tu — neboť nespustila dnes oči s dalekého obzoru — zazdalo se jí, že tam v dálce na moři vidí podivný, temný, chvějící se bod, kterého tam včera nebylo. 5
A opravdu, nebylo pochyby, že z dále pluje něco k zátoce, něco zšeřelého jako nejisté tušení, něco smutného jako vědomí slabosti.

»Jest to loď!« volali někteří plavci, kteří měli princeznu odvéztí. 10

»Je to vrak,« pravil král, který měl moudré a smutné oči.

Princezna sklonila hlavu na prsa, neboť co jiného lze činiti, když zlé tušení odejme nám všechny síly? Vždyť nikdo neslyšel, že by byla kdy přistála u těchto skalisek nějaká loď.

A přece bylo tomu tak. Byl to navýsost zvláštní případ, 15
který svojí jedinečností naháněl hrůzu.

Čekali.

Počali zvolna rozeznávat zlámaný, zoufale v nebesa trčící stěžeň a lodní boky, které sotva okrajem vyčnívaly nad vodu. Na palubě však nebylo viděti nikoho — a přece u stěžně, u zlomeného stěžně ležel jakýsi stín, podobný strženému a zešpiněnému praporci, který chtěl své příliš jasné barvy vyjásati deštivým dnům. Když lodní trosky se ještě více přiblížily (byly bezpochyby hnány tajemným proudem, neboť na lodi nebylo ani vesel, ani kormidla), dovedli rozeznati u onoho stínu 25
podobu lidského těla. Ah, byly to ruce úplně zhroucené a byla to hlava tak skleslá, že musila patřiti člověku, jenž vzpínal ji nad svoje síly nebezpečně vysoko. A loď, která zvolna se blížila, aniž o tom věděla, která každým okamžikem nabírala víc a více kalné vody do svého podpalubí, byla tak ponížená 30
a zdeptaná, že princezna, — ač nemohla ještě přečísti otřelých písmen na příděl, přece mohla s určitostí říci, že znamenají »Marnost«.

»Je to on — princ se zářícíma očima,« řekla posléze, neuvědomujíc si ani svých slov. »Za ním vyjížděla jsem do neznámých dálek — on zjevoval se mi ve snech. Jen on může se tak příšerně zlomeně vraceti, který vyjel šíleně nezlomný.« 35

Vrak zatím narazil na pobřežní balvany, zapraskal a roztránil se na tisíc zpuchřelých trámů a rahen, která se zvolna potápěla. Tehdy vrhli se lodníci do vody, aby zachránili onoho, který nemohl již býti zachráněn.

5 Když ho přinesli, — podařilo se jim přece vyrvati jeho tělo moři, — položili ho na šedivý trávník před krále a princeznu. Byl to on, princ odvážných zraků, — však oči jeho byly zavřeny a vlhký, prošedivělý vlas, přissátý k jeho vyhublým lícím, dovoľoval jen zdaleka uhodnouti jeho podobu.

10 Princezna se nahnula k němu, neboť tušila, že ještě žije.

»Ah, princí, můj princí, co jste viděl tam v dalekém, neznámém světě?«

Tu on, aniž otevřel svých očí, tichounce pohnul rty a zašeptal:

15 »Nevidím vás, princezno, — ale přece vás znám, neboť umírám. Zabily mě zámořské země, ujeté a blátivé cesty. Otrávil mě lhostejné moře a zavraždily mě mé touhy, které pošetily toužily zhmotniti věci tak krásné, že o nich můžeme jen v podvědomí přemýšleti. Vy, která máte srdce jako já a
20 oči, jako já jsem měl, zůstaňte ve svých stříbrných šerech, neboť v krajích řeravého slunce byla byste žebračkou.«

Pak ústa, která mluvila tak tiše, že to mohla jen princezna slyšeti, zavřela se a umkla.

Byl mrtev.

25 Princezna (jak byla úžasně bledá!) přitiskla jeho hlavu ke svým prsům. Ah, ano, chtěla ještě políbiti ty zářivé, mučednické oči, které tolik chtěly a tolik viděly. Když již dotýkaly se její rty jeho pleti, — tu otevřela se mrtvá víčka a pod nimi objevily se dvě černé, krvavé, bezoké jámy.

30 Princezna zachvěla se hrůzou; povstala beze slova a opírajíc se o vetché rámě svého otce vracela se k zámku, aniž se jedenkrát ohlédla, zamlklá, křehká a posvátná ve své bolesti, jako nejkrásnější Myšlenka, zakletá pro svoji subtilní krásu na věky, na věky do srdce básníkova.

O RŮŽI,
KTERÁ ROZKVELLA V DEŠTÍCH

V zahradě Snílkově za dlouhých jarních dešťů vykvetla bílá růže. Její bledost byla tak neobyčejná, že nebylo možno 5
nalezti na celém světě ničeho, co by se jí zdaleka podobalo, a její krása byla tak zvláštní jako šeptání teskných stříbrných krůpějí, které za deštivých soumraků tiše narážejí na okna příliš obrácená k vichřicím.

Snílek se podivil, když ji spatřil. Jeho oči přivětivě se zaleskly, — jako by jimi dva praporce zavlály na uvítanou. Když 10
k ní přivoněl, tak pravil: »Jaká podivná bílá růže. Voní jako mé snění, které ke mně přicházelo za těchto mlh. Její barva jest tak neobvyklá, — a přece se mi zdá, že jsem ji někde viděl. A její tvar, její navýsost půvabně vykrojený kalich jest tak krásný, že se bojím, aby neuklouzla rukám, které ji budou chtít 15
uchopiti. Ach, chtěl bych tolik mítí tuto růži, která vykvetla pod mým oknem, za níž jsem dumával tyto dny. Ale můj bože, nebudu jí mítí, — zdá se, že nelze ji zachytiti právě tak, jako nebylo možno zadržeti těch kouzelných vidin, které tyto dny kolem mne tančily. A přece, já ji chci, chci tuto bílou růži, 20
neboť si myslím, že dovedu ji mítí více než ostatní!«

Snílek opatrně urízl bílou růži a šel s ní zahradou. V besídce, na slunci, — seděl dědeček a vyhříval své zemdlené 25
tělo. Jeho vous byl šedavý, ale oči jeho byly temné jako staré, hluboké tůně v pralesích.

»Dědečku,« — pravil Snílek, — »učil jste mě mnoho věcí a dosti věcem jste mě i naučil. Rozuměl jste mi i tehdy, kdy mi jiní nerozuměli. Přicházím k vám s prosbou. Utrhl jsem v sadě tuto růži, která jest tak krásná, jako by mi mizela pod rukama. A já bych ji chtěl mítí. Chtěl bych ji mítí 30
více než druzí, kteří si ničeho nepomyslí při trhání bílých květů. Chtěl bych ji mítí právě tak podivně, jak ona sama jest podivná. Přál bych si, aby byla věčně mojí a abych, zachytí ji celičkou do svého srdce, nikdy na ni nezapomněl. Poradte mi, dědečku, — jak bych si ji co nejvíce přisvojil!« 35

Dědeček pohládl svůj vous a podíval se na vnuka. Potom zavřel oči a pravil tiše: »Chceš-li ji co nejvíc a nejkrásněji sám mít, — dej ji tomu, koho máš nejraději.«

Snílek se zamyslel a rozradostnil se.

5 »Dobře jste mi poradil, dědečku. Ještě dnes ji někomu dám. Někomu, na koho myslím ve dne v noci, někomu tak krásnému jako tato růže, někomu, koho nesmírně miluji.«

10 Políbil dědečkovi zvadlou ruku a šel ke své milé. Bylo mu veselo a celou cestou si propěvoval. Jednou rukou držel růži a druhou své srdce, které se divoce rozbušilo, a jeho rty stále zpěvavě vykřikovaly: Budeš moje, budeš brzičko moje!

15 Potkal milou v lukách. Kráčela mezi obilím uzoučkou pěšinkou. U nohou kvetly jí máky a klasy se před ní skláněly. Zlaté vlasy měla rozpuštěné a v rukou držela rudé máky.

20 Zamyšleně dívala se na ně a zvolna utrhávala lupen po lupenu. Ty zvolna snášely se k zemi jako velké krůpěje krve.

»Hleď, jakou mám růži!« zvolal Snílek přijda k ní, aniž jej ona pro své zamyšlení spatřila.

25 »Jest bělejší než oblaka na nebi. — Vykvetla pod mým oknem za těchto dešťů.«

30 »Ah ano,« — pravila ona, dále utrhávajíc rudé lupeny, — »příliš dlouho přšelo tento měsíc. Nudila jsem se, jako bych byla už tisíc roků stará. Musela jsem seděti po celé dny doma a vyšívati protivné podušky. Přečetla jsem všechny romány z matičiny knihovny, ale i ty byly právě tak šedivé jako večerní mlhy. Nenávidím deště.«

35 »Jest mi líto, — že jich nenávidíte, neboť já je miluji,« pravil smutně Snílek. »Vždyť jen v nich mohla vykvésti tato čarovná růže. Vyrostla z polibků stříbrných kapek a z objetí bledých mlh. Voní tak krásně, jako by byly v ní všechny vůně, které se nemohly rozvoněti. Což vám se nelíbí?«

Dívka teprve teď podívala se na růži.

»Jest krásná, — jest bílá jako ruce mého učitele. Jest nesmírně krásná tato růže,« pravila a podívala se na Snílka.

35 Snílkovi však se zdálo, že její oči jej nevidí. Rozpačitě se usmál, a pohlédnuv na své ruce, schoval je za zády. Tiše si řekl: »Už mě nemiluje. Odejde mi brzy. Odešla by mi i s růží,

kdybych jí jí dal. I s touto bílou růží, kterou miluji jako svou duši — a o kterou ona mě ani nepožádala. Ne, — nedám jí jí, neboť bych jí ztratil.«

»Jdu domů,« zašeptal potom stísněně. »Chtěl jsem vám jenom říci, že rudé máky rychle vadnou.«

»Snad,« — pravila ona, »ale lépe svědčí mým vlasům.«

*

Když Snílek přišel domů, položil svoji hlavu na klín matičce a plakal. Byl velmi mladý — a myslel, že nutno jest vždycky plakati pro zlomené srdce. Přece však růži nepustil ze svých rukou.

»Proč pláčeš, můj hochu?« tázala se matka. Snílek však nikdy neříkával, proč pláče ani proč se smává. Podíval se jen do matčiných očí a usmál se. Bylo mu náhle ticho a teplo, — jako by vše se v srdci zacelilo. Oči matičiny byly tak laskavé a dobré, — že Snílek skoro na vše zapomněl. Její klín byl tak měkký a bezpečný, že nepomyslil už na žádné nebezpečnosti. Rozradostnil se tolik, že zvedl bílou růži a pravil:

»Maminko, — přinesl jsem vám bílou růži. Pohleďte, jak je krásná. Dávám vám ji, aby byla věčně mojí.«

Matička podívala se na růži a smutně se usmála.

»Jest příliš bílá pro mě,« pravila teskně. »Nenosím ničeho skvoucího od té doby, co zemřel tvůj otec. Není už pro mě bílých růží. Zčernala by na mém smutečním šatě. Nevezmu si jí, můj hochu. Běž a dej jí na tatínkovu hrobku. Běž, běž, — jistě se usměje a bude mít nad tebou radost. Víím, že už se dlouho nemodlíáš a místo modliteb šeptáváš jen záhadná slova. Nevyčítám ti ničeho, neboť ti už nerozumím. Dej mu tuto růži na hrob, — a Bůh to přijme jako modlitbu.«

Políbila jej lehce na čelo. Snílek vstal, — chtěl snad ještě něco říci, ale potom beze slova odešel.

*

V kostele bylo temno a vlhko. Úzká chrámová loď, stařená v přísné gotice, vzpínala nesmírně vysoko ramena vyso-

kých kleneb. Snílek se zarazil, když přestoupil kostelní práh, a přitiskl růži blíže ke svým prsům. Když stanul u otcovské hrobky, u samé presbytáře, pojala jej divná úzkost. Nad kamenným sarkofágem visel veliký obraz madony v úzkém, 5 černém rámu. Její oči byly čisté a pohlížely upřeně na něho. Však Snílek přece se otrásl. Zvláštní chlad jej roztřesl. Zvedl svoji růži a podíval se na ni.

Jak svítila v těchto mrazivých stínech! Její květ byl plamenem neviditelné svíce. Ale hned zazdalo se Snílkovi, že 10 tato svíce nemohla by státi na ztrnulém oltáři, pokrytém brokátlem a ledovým stříbrem prastarých svícňů. Její svit byl příliš radostný, — podobal se spíše do běla rozžhavené pění na poledních vlnách. V jejích lupenech bylo příliš mnoho touh a žádosti, — které budily nemístné ozvěny v kostelním 15 tichu.

Klekl na klekátko u otcova hrobu a zašeptal: »Tatíčku, — ty, který mě neslyšíš, — přinesl jsem ti růži. Bílou, stříbrnou růži, která žádá si, aby byla dána. Ale tyto stíny, — ach slyšíš, co ke mně mluví? Snad i mi říkají, že chtějí 20 rozdávat je zlé přání, které nesmí se ani tlumeně šeptati v klenutých zákoutích hrobky, — která už nemá ničeho na rozdávání. Oči panny Marie dívají se na mě přísně. Víím, ani ona nemohla by vzíti zde tuto růži. Ne, — že by mě nenáviděla, ale že i tu by ji stíny okřikly. Vzala by ji jistě, kdybych ji 25 potkal venku, — někdy po západu slunce. I ty by jsi ji mohl vzíti, — neboť jest čistá. Vykvetla pod mými okny, pod dlaněmi *mých* tesklivých dešťů. Položil-li bych ti ji zde na kamenný příkrov, — jistě bych na ni zapomněl. Neboť víím, — ty by jsi ji nevzal. Vzal by si ji lhostejný kámen, — pod nímž 30 netlíš už ani ty, — ale několik maličkých kůstek, — kterých jsem nikdy neznal a které nebyly ty. Miloval jsem tvůj teplý pohled, — tvoje pohlazení, a i ty jsi mě miloval očima a srdcem. Ne, — nejsi tu, — jistě tu nejsi. Nejsi tu proto, že tě mám příliš rád, — a že růže, kterou chci nejvíce mítí, — jest 35 sice smutná, — ale touží, volá, — zpívá. Možná se promění v klidný úsměv. Možná mé srdce jednou rozzáří se její bledostí. Ah, — není voskový její květ, — jest pružný a bledý

jako líce milenky, — která dlouho marně vyhlédá svého milého. Ty nejsi tu, tatičku. Víím to. Ty snad jsi všude, kde je krása, — neboť já tě miloval, — a ty jsi umřel. Jsi v mých očích, když dívám se na tuto růži, jsi v mé růži, když dívám se na ni já. Nepoložím ji sem na chladný kámen. Nechci. Chci, aby byla moje, — celičká moje, — ale tak by zhasla v mém srdci i v této hrobce, — jako svíce postavená do průvanu.» 5

Snílek vstal. Gotickým oknem padlo tlumené světlo zapadajícího slunce do kostela. Vpadlo tam jako dítě, které chce tančit a žvatlat, — ale které zmlkne vidouc zachmuřené tváře. Zastavilo se a zvolna zhasínalo. Když dohaslo — a na mosaikové podlaze nezbylo ničeho po něm, jen trochu světlejšího stínu, Snílek vyšel z kostela. 10

Komu dám tuto růži? myslil si úzkostně. Ah, není tu nikoho, — nikoho na celém světě, komu bych ji zplna dal, aby stala se mojí na věky? 15

Srdce se mu sevřelo jako list na podzim. Usedl na lávku před kostelem. Slunce právě zapadalo. Ještě mlhy, modravé, rudé a zlaté vstávaly na horách z lesů.

»Tolik přšelo, — tolik smutků bylo —,« pravil Snílek, »taková růže vykvetla a nemohu dáti ji nikomu. Nebude ani mojí, — nedám-li ji, — nebudu ani já její, — nebude-li dána. Jistě zavřel dědeček oči, když mi to říkal, jen proto, že byly smutné.« 20

Složil hlavu do dlaní. Nepřemýšlel. Jen tak něco se honilo v jeho hlavě. Růži položil na klín a tak prudce ji sevřel na konci stopky, až trn mu vnikl hluboko do prstu. Hlavu vtláčil ještě více do klína, neboť nechtěl viděti ani kousíček světla, — ani kousíček veliké, bílé růže, jejíž těžký kalich kolíbal se mu u kolenou. Jakási horečka vplížila se mu do žil — a zdálo se mu, že mu ruce zřeřavěly. 25

Seděl tak dlouho. Když otevřel oči, byla již noc. Měsíc právě vyšel a hodil na něj náruč svého pokorného světla. Stříbrné záclony táhly se po nebi a úzké stíny ze země vztahovaly své dlouhé ruce ku hvězdám. 30

Snílek pohlédl na svoji růži. 35

Ó, hrůza, — na seschlé stopce viselo jen několik zvadlých,

žlutých lístečků, — které se tetelily chladem a umíráním. A pod ním, u jeho nohou ležely ostatní, — rozházené větrem do trávy, — vadnoucí rychleji a rychleji, aby den už nenašel na nich ani stopy po bývalé nádheře.

5 »Hledal jsem příliš dlouho,« zavzdychl tiše Snílek, — dívaje se na zmírající listy truchlivým pohledem. Bylo mu k smrti teskno. Zvedl hlavu a přál si zemřít. Ale přece uviděl na nebi miliony hvězd. Poněvadž hleděl z hlubokých bolestí, — byly hvězdy tak závratně vysoko nad ním, že se mu až hlava

10 zatočila.

A tu si řekl, — ne vlastně on, — ale něco v něm: »Říkají mi Snílek. Nuže vysním si něco o své růži. Vysním si, že její lupeny nepadly k zemi, — ale že vznesly se k nebi. Řeknu si, že jsem je dal nebi. Širokému, — nekonečnému nebi. Budou

15 mi svítiti a já jim budu říkati hvězdy. Budou mě milovati tak, — jak já budu ctíti je. Budu je viděti vždy tak, — jak budu chtít je viděti.

Nezapomenu své bílé růže, která mi vykvetla v deštích.«

Sestoupil s kostelního návrší a bral se klidně domu. Po-

20 hlížel na měsíc a tiše se usmíval.

Ah, ano, — byl to *mladý* Snílek, — a bílá růže vykvetla mu teprve v *jarních* deštích.

Nebylo příčiny, proč by princ nebyl mohl býti šťastným. Jeho rodiče byli hodni a laskaví, království, které měl zdědit, bylo bohaté a spořádané a on sám byl sličný, svižný jinoch, vysokého vzrůstu, bílých lící a černých, hlubokých 5
očí, které probleskovaly pod dlouhými rusými kadeřemi. Lid jej miloval a klaněl se hluboce, když projížděl za slavnostních příležitostí ulicemi, a dívky celého města nespaly celé noci, stalo-li se, že jeho zrak něco déle na některé z nich utkvěl. Všichni jej ctíli a obdivovali, jen snad jeho učitel, — staříčkový 10
a velmi učený muž, — mluvil o něm jaksi podezřele tiše a na jeho ústech ležel divný smutek, který však nikdy nevy-slovil. Ostatně v princově přítomnosti byl vždycky přívětivý a hladil jej po jeho bohatých vlasech, říká: »Miluji vás, princ, — ale kéž bych vás nemiloval. Byli všichni nešťastní, 15
které jsem miloval.«

Princ pak sám dosud byl tolik mlád, že neměl kdy přemýšlet o tom, je-li šťasten či nikoliv. Celé dny trávil v zahradách, které táhly se kolem zámku a byly plny divných květin, zapadlých alejí a obrostlých altánků. Byly tam trávníky 20
temné smaragdové barvy, na kterých kdysi si hrával se zlatým míčem, byla tam čarovná jezírka, do nichž za teplých dnů spouštěl své bosé nohy, aby mohly si volně pohrávat se stříbrnými vlnami.

Však teď princ cítil, že už jest příliš dospělý, aby mohl 25
ještě si hrát. Cítil to tím spíše, že byl princem — a že každý rok bylo mu přiděleno k ruce více a více služebníků, kteří sledovali jej zpovzdálí uctivými pohledy. Bylo mu to nepohodlné, — ale jeho rodiče jej ustavičně přesvědčovali, že jest to nutné. On však časem přece se zapomněl a vyskočil 30
radostně na trávníku, vykřikl, zajásal, — ale potom náhle ztichl, — neboť se jaksi zastyděl, a kráčel dále sešerelými alejemi.

Se svým učitelem však chodíval samotén. Bloudili spolu buď zahradou, nebo seděli v tichých komnatách. Učitel vy- 35

právěl mu o dalekých zemích, neznámých řekách, podivných zvířatech a o všem, co bylo nutno, aby znal jako příští panovník. Poučoval jej též o vlastní říši — a prstem ukazoval její hranici. Bylo to velmi snadné, neboť království byla obrovská kotlina, — která byla ze všech stran uzavřena vysokými a zalesněnými horami.

»Jak musí býti krásně na hranici mého království!« vzdychával princ, když díval se svým plápolajícím zrakem po horách.

10 »Nikdo tam dosud nebyl,« říkal učitel. »Lesy jsou prastaré a nevede jimi žádných cest. Lidé se jich bojí a vypravují o nich strašné pověsti.«

»Myslím, že bych se nebál. Vždyť hleďte, — západní hřebeny jsou jako rudé, vlající stuhy. Vlají krásněji než praporce, které nám chystají ve městě. Zdá se mi, že vlají mi na uvítanou.«

»Myslím spíše, že podobají se začarovanému kruhu, který nesmíme přestoupiti,« pravil učitel. »Zapadá na nich slunce, — a říká se, že hned za nimi jest království noci.«

20 »Slunce, slunce, —« pravil zamyšleně princ. »Chtěl bych jedenkrát skutečně věděti, co slunce jest. Říkáte mi takové věci stále o něm, kterým nerozumím a které nemohu viděti. Řekněte mi, prosím, jedenkrát něco tak krásného, abych mohl to vztahovati na onen zázračný, purpurový plamen, který neslyšně kráčí po nebi.«

»Princi, — říkám vám jen to, co mohu vám říkati. Jsou některé věci, — o nichž můžete se poradit jen sám se sebou. Vždyť já jsem stařec, — a vy jste mlád. Nemohu už vám říkati nic jiného o slunci, než [co] stojí v knihách.«

30 »Doufám, že jedenkrát se zdovím, co vlastně slunce jest. Tuším to zcela určitě a čekám na to.«

Tak spolu rozmlouvali princ a učitel za pozdních jarních večerů, — když ze zahrad vybíhaly už první nesmělé stíny a zapadlé slunce — — —

DRAMATICKÉ ZLOMKY

ZRÁDCE

Drama o třech jednáních s proměnou

OSOBY: Hrabě
Jeho dcera Leonora
Vůdce Jánoš
Stud. Jula
Robák
Kranich
} sedláci vzbouření 5

Čas děje XVII. století.

JEDNÁNÍ PRVNÍ 10

Les. Sedláci položeni jsou vlevo vpředu u ohně. Vpravo na skalisku leží Jula. Jest pozdní večer. Sedláci sedí u ohně a horlivě diskutují. Jánoš drží hlavní slovo. Při jejich řeči se smráká, smráká, až do úplné temnoty, kdy přijde bouře.

VÝSTUP 1. 15

Jánoš, Kranich a Robák u ohně. Jula vzdálen na skalisku na stráži. Všichni zadumáni mlčí, až se ozve Kranich.

KRANICH: Ne, tak to dále nepůjde, — toť přece hrozno, —
by krev nám ssál a děti topil.

JÁNOŠ: Zabrániti nutno. 20

A silou sic, neb prosbami nic nespraviš,
jen síla naší spásou jest,
co prosbou máme, víš.

My prosili a on se do očí nám smál,
naplil na nás a odešel. 25

ROBÁK: My dávali, on bral.

Já neměl nic a musil tehdy dát.
A když mi on nic ten vzal,
teď s vámi na raubíře musím hrát,
bych žil . . .

5 s *sarkastickým úsměvem* a žijem tady krásně,
lítáme po lesích, po skalách a dolech,
píjem si pot, na kostech lámem dásně,
spíme jen v doupatech, — a strachy před člověkem
se skrýváme, jak zvířata se majíc,
10 ba hůře — ta z toho něco mají —
my ale — velké nic.

ROBÁK: Ba, toho bídáka, jenž hrabě má se slouti,
ať vezme ďas; nás mohou za tu práci,
co děláme tu, — do nebe přijmouti.

15 KRANICH: Mnoho slov a skutek žádný. —
Vždyť sešli jsme se, bychom hlasovali,
kdo z nás na hraběte se odvážití má,
a vy do hádky jste se dali,
která nám nic neprospívá.
20 Jen hubí.

JÁNOS: Ba pravdu díš;
však neudrží se člověk na úzdě,
když na křivdy si vzpomene.

KRANICH: Však k činu pak jest pozdě.

25 *Sesednou se a radí.*

ROBÁK: Já slyšel, že dnes hrabě v zámku bude spát,
nikdo s ním nebude, —

KRANICH: — toť dobré. —

Mu třeba na pamětnou dát.

30 ROBÁK *pokračuje*: Tu jeden z nás, ať do zámku se vybere —
dvířka jsou otevřena, — zámek jest vylomen,
pak ať se vlevo dá, do síně šeré
a po schodech nahoru do velké síně,
kde spí hrabě. Obsluhu nemá žádnou
35 a jeho dcera může odstraněna býti klidně.

A včera prý i odjela — kams na návštěvu asi,
 toť nám pro plán náš dobré
 a ji ať vezmou d'asi. —

KRANICH *s úsměvem*: Prý sličná jest. —

JÁNOŠ: To nám nic neprospěje. 5

ROBÁK: Tak spokojeni jste; udal jsem místo děje.
 Zprávy ty dostal jsem od starého kýs zbrojnoše,
 dav mu za ně odměny — dva dobré groše.

JÁNOŠ *vstane*: Tak hotovme se k práci, hoši,
 dnes je jí mnoho. 10

V d'áli burácení.

JULA *leží na kameni zadumán a praví jakoby ze sna*:
 Bouře straší.

JÁNOŠ: Na tu my nedáme, — ta pomocníci naši.
 Teď hlasovati pojď. 15

JULA *natahuje ruku*: Již prší.

ROBÁK: Tys ne našeho řemesla, študáku,
 k dílu se nemáš,
 stále jen vzdýcháš
 a nezdvihneš se proti tomu draku, 20
 jenž hrabě slove.

JULA *vstává*: Již zdvímám se a stojím připraven,
 co žádáte jen ode mne.

KRANICH: Malou práci jen,
 pojď hlasovat. 25

JULA *zdvihá se a jde k ohni, vtom se zableskne a rachot
 hromu*.

JULA: Teď uhodilo kdesi,
 to rána byla jako z děla,
 a prší, teď nepůjde to asi. 30

JÁNOŠ: Ba nechme toho, počkejme rač chvíli,
 to dlouho trvat nebude.

Vítr a blesk.

JULA: A vítr jak tu kvílí.
To přijde velká bouře...

Hromy a blesky. Všichni tiše poslouchají.

JULA *tiše*: Smutný jest náš život,
5 tu bouři vystaveni, větru, vichřici
jsme štvání
a nenalezše pevný bod
padáme k zemi, k této spouště ledu,
již neroztaje teplo srdcí našich
10 a pykáme zle za tu naši vadu,
že svobodní chcem být.

ROBAK: Nemluv již dále.
Jsem tvé hloupé řeči syt.
15 Já tyto chvíle krátké volnosti
nad život cením. Se zlostí
však vzpomínám, jak kdysi před pánem,
tím Němcem zlořečeným, před chámem
já padal na kolena.
20 Teď jsem však volný, nenáležím nikomu,
jen sobě, však tomu prokletému domu
já svoji porobu již zaplatím.

Hřmí. Jest slyšeti rachot. Všichni poslouchají.

JANOŠ: Co to, zda slyšíš?

JULA: Slyším. *Vyběhne na kámen a zacloně si oči hledí do dálky.*
25 Ach bože, co to zřím, či je to smyslů mámení,
toť hrozné, ba přímo příšerné jest vidění.
Na bílém koni štíhlá postava se řítí tam,
kde holé skály na ni otvírají svůj chřtán.
30 Toť žena jest a kůň jest splašený,
as hlasem hromu, vichru zděšený
se žene do propasti, která lup svůj čeká,
již blízko jest: Bože, spas člověka! —
Úder. Vše marno. Ona již padá do hloubky temné.

Blesk. Ba žena to, je vidět jako ve dne,
jak dole leží bez moci.
Poskytněte přec pomoci.

Lupiči stojí a radí se.

JÁNOS: Ji nech tam ležet, na nás práce čeká — 5
až ve dne.

JULA: Když vy tak, já aspoň zachráním teď člověka
v noci.

Vrhne se dolu. Blesky.

KRANICH: Ba Robáku, toť hlava zlá, 10
k všem pošetilostem náchylná.

JÁNOS *vstoupí na kámen, na kterém před chvílí stál Jula:*

On již jest dole, zdvíhá omdlelou,
ji bere do náručí hned,
teď velkou balvan odvaluje silou, 15
k nám teď vzhled.

Již přichází sem s ubohou
a na štěstí ne zraněnou,
neb krev nevidím žádnou.

JULA *vstoupí nesa v náruči komtesu Leonoru:* 20

Zde nesu si ten květ,
tak krásný ve své mladosti.
Tak krásná jest, ach bože,
dopřej mi chvíli jen té radosti,
ať nezemře mi v náručí. 25

Sedláci kupí se kol něho, on ji jemně položí na zem.

ROBÁK: Kůň zabit?

JULA: Nevím.

ROBÁK: Hlupáku!

JÁNOS: Je nutno vyzvědět, kdo je, 30
pak propustit —

KRANICH: Za pár zlatáků.

JULA u L[eonory], ostatní jej pozorují.

Jak krásná tato dívčina,
vždyť ona v žití jediná
mi radost tady přinesla.

⁵ JÁNOS: A žal ti přinese, ji nech.

Když v lese náhodou tu klesla,
pomůž jí, ale zanechej jen všeho cukrování.

JULA: Ona se probouzí. Má modré oči,
ten jemný nos a v temném podobocí

¹⁰ se leskne hvězda . . .

ROBÁK: Nech ji — *chce jej odvést.*

LEONORA: Bože!

JULA: Již mluví. Sláva bohu!

LEONORA: Kde jsem, zda u lidí dobrých?

¹⁵ ROBÁK: Ne, panno, u lidí nešťastných.

LEONORA *vstane, postoupí a vskřikne:*

Ach bože, kde to padla jsem,
jsem v hnízdě lupičů.

přec vidím, že to špatné bylo

²⁰ utéci z vůle rodičů.

K nim: Co po mně chcete, peněz nemám
a můj život, ten vám nedám.

JÁNOS: Vás, panno, necháme,

jen jméno chceme,

²⁵ jak jsme vás zachránili,

tak odvedeme.

Jak se jmenujete?

LEONORA: Já komtesa jsem,

dcera zdejšího hraběte!

³⁰ *Podivení. Vzrušení. Jula má strach.*

ROBÁK: Ji zabte!

KVETOUČÍ JABLONĚ

DRAMATIS PERSONAE

Otec
Dcera
Matka

5

VÝSTUP 1.

Vnitřek zámožnějšího venkovského statku. Jest večer. Na těžkém dubovém stole stojí svícen mdlě osvětlující jizbu. Malé okno jest otevřeno — a do šera ním slabě prokmitávají bílé, něžné květy rozkvetlých jabloní. Matka sedíc u stolu (jest již bělovlasá a bledá) čte v těžké, kovem obité bibli. Otec sedí na lavici u kamen a spravuje srp. Dcera zamýšleně hledí z okna.

MATKA čte tichým, ale zřetelným monotonním hlasem: A Ježíš odpověděl jim, — řka: Přišlať hodina má, aby oslaven byl syn člověka. Amen, amen pravím vám: Zrno pšené padnouc v zemi, neumře-li, onoť samo zůstane, a pakli umře, mnohý užitek přinese.

Kdož milují duši svou, ztratíť ji; a kdož nenávidí duše své na tomto světě, k životu věčnému ostříhá jí... *Sejme brejle a mne je zástěrou.*

Nevidím již nějak. Ta svíce třese se, jako by venku vichřice vanula.

OTEC: Stárneme a všechno v nás pomalu odumírá. Byly doby, kdy pokosil jsem celá naše luka za jeden den, ale dnes třesou se mi ruce, když mám nabrousiti tupý srp. I ta slova z bible, která zdála se mi býti útěchou, nabývají dnes zvláštního hrozivého smyslu. Ach, mnoho jsme hřešili.

MATKA *křížujíc se*: Mnoho jsme hřešili.

OTEC: I ty večery jsou takové podivně těžké. Dříve, když

jaro rozkvétalo v korunách našeho sadu, cítil jsem ve svých žilách krev prudkou jako jarní mizu. Bylo mi do zpěvu i do tance. Nevydržel jsem ani jedné noci doma, — běhal jsem po polích, vztahoval radostně ruce
5 ku hvězdám a usnul znaven krásou a mládím někde na kupce sena. Ale teď, — marno vzpomínat.

MATKA: Kde je Petr? Odešel po západu a neřekl ani, kdy se vrátí.

OTEC: On neříká nikdy, kdy se vrátí.

10 MATKA: Je stále tak zamyšlený od těch dob, co vrátil se ze studií. Jeho oči jsou plny jakéhosi nepokoje. Bojím se o něj.

OTEC: Jest zvláštní hoch. Nechce říci, co jej trápí, a tají to na dně svého srdce. Ostatně z těch jeho nočních procházek nekyne nic dobrého. Kdo vchází pod tisíce hvězd
15 s radostí, přináší si nekonečnou radost, kdo se smutkem, vrací se s nekonečným hořem. Ony pouze stupňují city, s kterými pod ně vstupujeme. Bojím se o Petra.

MATKA: Nelekej se tolik. Byli jsme také mladí a také jsme trpěli. Ale mládí vše přemůže.

20 OTEC: Naše mládí není jeho mládí.

MATKA: A čím myslíš, že se trápí.

OTEC: Nevím. Ale trápí se těžkou bolestí, poněvadž nepláče. Jeho bolest spaluje slzy.

MATKA: Hovořívá také podivně. Nerozumím tomu někdy.

25 OTEC: Jsme již staří a nerozumní.

Ode vsi tiše zaznívá klekání. Staří se křižují, ale dívka, jako by neslyšela, hledí roztouženě do noci.

DCERA ustoupí maličko od okna a praví jako pro sebe: Jabloně kvetou. Ó, jak je krásně!

30 MATKA: Stále vyhlédáš oknem, jako by jsi v těch temnotách bůhvíco viděla. Pojď od okna raději. Jistě již padá rosa.

DCERA: Ah, já tak ráda dívám se do noci.

OTEC: Také se ti jednou omrzí.

PRASKÁ-LI STRUNA,
ZAVZLYKÁ VŠEMI MELODIEMI,
KTERÉ KDYSI ZPÍVALA...

Elegicko-reflexivní dialog s tragickým zakončením

MOTTO:

Praská-li struna, zavzlyká tón znějící na všechny strany.

5

I

Pokoj. Básník sedí na lenošce a hledí z otevřeného okna. Slunce zapadá. Ona sedí na nízké stoličce u jeho nohou a hraje si s rukou, která mu bezvládně visí. Na malém etažérku vedle něj — léky.

ON hledí upjatě z okna, — namahavě se zvedá, vstahuje ruku, — která mu bezvládně klesne, a i on těžce padne do lenošky.

ONA bedlivě a ustrašeně jej pozoruje: Co je?

15

ON: Zapadlo. Bylo rudé jako rozjizvená rána. Klesalo tak tiše. Jak je tu hned chladno.

ONA: Zavru okno. Od lesů zvedá se vítr.

ON: Ne, — nezavírej! Je tam tak krásně. Vše odkládá své barvy — jako denní roucho. Hle, hory se zachvěly a přistoupily blíže. Jsou fialové, jen hřbety jejich krvácejí. A dole z lesů plíží se mlhy. Jak hadi, — studení hadi.

ONA: Snad přece mělo by se okno zavřít. Po západu slunce bývá chladno. Lékař by ti to nedovolil.

ON: Ah, — lékaři! Nepřipomínej mi jich. Při jejich jmeně ozývá se má nemoc. Já chci tu být. Málo jest v životě chvil, — kdy dopřáno jest nám ssáti krásu plnými doušky. Kolik jich ještě urvu? — A dnes je tu tak krásně! Koupu celou svoji duši v tom tichu. Zdá se mi, že houpe se na vrcholcích borovic jako modravý stín. —

30

Co voní to tak prudce pod oknem?

- ONA: To jsou růže, které jsme spolu sázeli. Pamatuješ, —
tehdy večer.
- ON: Podivno, že voní jen v noci.
- ONA: Jsou takové slabé! Jako by se slunce bály. Ve dne
5 stojí zchřadle a chvějí se. Ožívají teprve v noci.
- ON: Jaké jsou barvy?
- ONA: Nemají barvy. Jsou jako vyssáté. Zabarvují se teprve,
až vyjde měsíc. Potom jsou stříbrné a tiše kývají hlavou.
- ON: Od těch dob, co jsme je sázeli, nebyl jsem venku. Dru-
10 hého dne jsem onemocněl. Již tehdy večer měl jsem
horečku.
- ONA: Ano, když jsi šel nahoru, — málem byl bys padl.
- ON: Jak je to dávno?
- ONA: Čtyři měsíce.
- 15 ON: Čtyři měsíce! Jak dlouho již jsem nemocen. Čtyři mě-
síce! Denně lehám si a doufám: Zítřka ozdravím, zítřka,
zítra! Tak říkám si celé noci. Sním jen o zdraví. A pro-
budím-li se, chci vždycky skočit, zatančit a zajásat. Bohu-
žel — nejde to.
- 20 Vše kolem sebe vidím nemocné. Slunce jest bledé a
chvěje se zimou a jeho paprsky bolí. Vše jest zastrašené
a choulí se.
- ONA: Vždyť zase ozdravíš. Svou láskou tě vzkřísím. Mám
tolik zdraví, že mohu dát i tobě. *Líbá jej.*
- 25 ON: Tak líbej mě! Chci vssát do sebe zdraví svojí láskou.
Jak jsi žhavá! Ne, — dost! Mám rty příliš ledové na po-
líbky. Jsou tak chladné, že necítí. Jak můžeš mě líbat?
Či ze soucitu? Oh, vím, že mě lituješ.
- ONA: Co mluvíš!
- 30 ON: Ano, jak možno milovat nemocného.
- ONA *svírajíc jej víc a více*: Ty nevěříš mi?
- ON: Ne, — já dám se líbat raději nočním vánkem. Je chladný
jak moje rty.
- ONA *odchází plačíc. Usedá opodál.*
- 35 ON *mlčky pohlíží ven*: Již setmělo se docela. A ticho tichoun-
ko. Proč pláčeš? Pojď ke mně. Odpuť mi —
- ONA *tiše přichází*: Polib mě. *Sehne se k němu.*

ON *políbí ji na oči*: Rád líbu slzy v očích. Jsou to perly bolesti. Otevři oči! Nevidím do nich, ale cítím tvůj pohled. Kam hledíš?

ONA: Tam, — hle, vyšla první hvězda.

ON: Chvěje se. Je jako ledový květ. 5

ONA: Obráží se ti v očích.

ON: Ty vidíš moje oči?

ONA: Ano. Září tak ostře. Je tu tma v pokoji. Nevidět ničeho leč tvoje oči. Jsou to moje hvězdy.

ON *tiše*: Slyším kohosi. Podívej se ven! 10

ONA *vstane od něj a dívá se*: Ne, — nikdo.

ON: Slyším přece, musí tam někdo být.

ONA: Ach ano. Teď teprve vidím. Tam jde někdo. Asi dva milenci.

ON: Jdou kolem naší zahrady? 15

ONA: Ano, — cestou k lesu.

ON: Že se teď políbili!

ONA: Ano.

ON: Cítil jsem to.

ONA: Sedají do trávy. 20

ON: Sedají? Jak bolí mě ta vůně růží. Zavři okno!

ONA *zavírá okno*: Mám rozsvítit?

ON: Ne! — Pomoz mi od okna. Půjdu na pohovku.

ONA *pomáhá mu*: Jen opatrně.

ON: Chtěl bych jít sám. Snad to přece půjde. *Padá*. Ah, — ne. 25

Ona zachytí jej a usadí na pohovku. Biji hodiny. Devět.

ONA: Měl by jsi vzít lék a ulehnout.

ON: Ne, ještě ne. Já tak nerad chodím spát. Mívám teď hrozné sny. Probouzím se stále a bojím se, že jsem již v rakvi. A potom ty hrozné, neodbytné myšlenky! Slétají se na 30
mě, poněvadž jsem nemocen. Mučí mě. Slyším jejich křídla a nemohu je odehnat. Jsou odporné a tíží mě tak, že sotva dechu popadám. Nemohu ani zavolat. Jsem příliš sláb v té tmě. Potom přichází netvoři. Mají fialové oči a vlhké ruce. Je jich tu plno. Tančí při měsíci a pohybují 35

bezzubými dásněmi. Jeden mi stojí nad hlavou a dává takt.

Ó, jak je ohyzdný!

5 ONA: To zdá se ti. Jsi nemocen a blouzníš. Vždyť ležím vedle a slyším každé tvé pohnutí. Co chvíli chodím se k tobě dívat.

ON: Je mi náhle tak teskno. Jako by život zůstal tam, za okny. Proč nepřinesla jsi kytici sem do vázy... Hleď, — květy jsou již zvadlé.

10 ONA: Zvadnou tu za malou chvíli.

ON: Jest tu nemocné ovzduší. Já sám tu vadnu. A nemohu ke slunci. Hleď, teď si vzpomínám. Já psal kdysi epos o slunci, — o bohu Heliu. Byl jsem tehdy ještě zdrav a miloval jsem. Vložil jsem do básně všechno své zdraví a sílu slunečního jasu. Prodchnul jsem ji vůní zlatých luk koupajících se ve slunci. A slunce — mně za to připálilo křídla, že musím nyní lézti po zemi, — po čtyřech. Snad byla báseň špatná.

20 ONA: Vždyť lékař pochybuje, zda slunce ti to způsobilo. Říkal »nervy«.

ON: Ne, bylo to slunce. Hledíval jsem rád do jeho tváře. Příliš vysoko jsem vztahoval k němu ruce.

ONA: A kam přišla ona báseň?

ON: Daroval jsem ji komusi, — kdo ji asi nepochopil.

25 ONA: Komu?

ON: Své první lásce.

ONA: Ah...

Tiše sedí oba v zamyšlení.

ONA: Milovals ji tehdy mnoho?

30 ON: Ano.

ONA: Milovals ji více než... než mě.

ON: Miloval jsem po prvé.

ONA: Tedy více.

35 ON: Ne, já nikdy nemiloval více nebo méně. Já miloval vždy vši svojí silou a vášní. Ona byla první a v lásce hraje nejvyšší úlohu vždy první a poslední. Chceš být poslední?

ONA: Ne, ne...
 ON: Snad budeš. Zdálo se mi, že zemru. Mívám i banální sny. Vždyť sny bývají fantastické, děsivé nebo banální. Snad je to pravda. A zemru-li, zemru u tebe v tvém náručí. Však nechci, — mám tolik práce a chce se mi žít. Ser- 5
 rval bych ty okovy se sebe a bil bych se. Však není k tomu síly!
 ONA: Sny se nikdy nevyplňují. Ozdraviš.
 ON: Snad.
 ONA: Ty musíš ozdravět v mém náručí. 10
 ON: Snad.
 ONA: Ty musíš! *Vrhá se k němu. On ji zarazí.*
 ON: Hle, — teď spadla hvězda. Mihla se tak rychle, že jsem ji sotva okem postřehl. Spadla tām za lesy.
 ONA: Hu, — lekám se vždycky, když spadne hvězda. 15
 ON: Což je to špatné znamení?
 ONA: Nevím. Ale jest v tom smrt. Umírá hvězda.
 ON *tíše*: Jest v tom smrt? Umírá hvězda. I já jsem se ulekl, — bodlo mě u srdce. Smrt. Co to tu tak páchne. To jsou ty uschlé květy. Odnese je! Je z nich cítit hrob. Ale přijdi 20
 hned!
 ONA *odnáší květiny*: Ano. Mám rozsvítit?
 ON: Nerozsvicuj. Ihned vyjde měsíc. Již cítím jeho vůni a barvu.
 ONA: A nepůjdeš ještě spát? Jest již pozdě. 25
 ON: Ne, — k večeru je mi lépe. Po celý den mě tolik tíží hlava. Jsem klidnější schovávaje se v rouchu tmy. A potom, — neslyším život. Život spí a všude je klidné ticho. A já teď životu tolik závidím, že nemohu jej bez bolesti slyšet. Ve dne přece jeho zdravé oddychování ozývá se 30
 i v pokoji a jeho dech proniká okenicemi. A já ležím tu nečinně, bez síly a nemohu se vrhnout v jeho proud. Slunce svítí a já vidím příliš jasně svoji bídu. Kdy tomu bude konec?
 ONA: Jak ráda bych sňala s tebe tvé břemeno. Miluji tě teď 35
 tolik a cítím, že láska má se měnit. Stává se čistší, vznešenější. Odpoutává se od těla a vznáší se k oblakům. Vklá-

dám ji s úctou do svých polibků a líbám tě, jako bych líbala hvězdy.

ON: To není láska, — to je milosrdenství nebo soucit.

ONA *s vřícitkou*: Miláčku!

5 ON: Ne, — přemyslím o tom stále. Nemůžeš mě mít ráda. Já jsem nalomen a ty hýříš zdravím. Ty nechceš líbat hvězdy, jsou tobě příliš studené. Ty toužíš po slunci. To patří do tvé náruče. Plane ohněm jako ty. Poslední
10 dobou často se díváš z okna. Toužíš po životě? Poslal bych tě pryč od sebe, kdybych nevěděl, že tvým odchodem sebe zahubím. Zhasl bych jako svíčka.

ONA: Nemohla bych tě opustit. Nedovedla bych žít bez tebe. Jsem tvojí a cítím se býti svou jen u tebe. Nechci ten život. Bez tebe byl by bezúčelný.

15 ON *vstává mluví s největším napětím, pohlížeje jí přímo do očí*: Mluvíš pravdu? Čistou pravdu? — Ne, — v očích ti cosi hraje. Tak že by jsi mě milovala! Nevěřím. Lžeš mi. Nemocným se lhává. Nevěřím. Toto prostředí není pro tebe. Snad lžeš sama sobě. Miluješ mě opravdu?

20 ONA *hledíc mu přímo do očí*: Ano.

ON *sedá znaveně*: Oh, ty pochybnosti! Ty mučivé pochybnosti! Nevěřím nikomu. Což může nemocný věřit?
Vzkřikne: Lžeš!

25 ONA *smutně*: Pěstí biješ mou lásku. Proč nevěříš mi? Není tak hrozné pochybovati jako býti v podezření. Proč nevěříš v to, v čem spočívá má největší víra? Má láska zdá se ti být soucitem! Což neslyšíš bít mé srdce? Jak ráda bych ti je ukázala na dlani, teplé a kouřící se v krvi. Jest tvoje, tak tvoje, jako bývalo před časy za prvních
30 dnů naší lásky. Proč nevěříš mé lásce, proč nevěříš všemu, co ti přináší? Bolí mě to nevýslovně. Což nemocný musí přestat věřit i v lásku?

ON: Proto též churavím, že přestal jsem v ni věřit.

ONA: A věříš vůbec v něco?

35 ON: Nevěřím v nic, co žije. Snad věřil bych jen nemocnému.

ONA: Nač trýzníš tak sám sebe?

ON: Což vím? Nemohu ti to vyložit. Zdá se mi, že jsme

figurky, kterými smýká jedna ruka dle libosti. Aní myšlenek svých nemáme. Jsou nám vsugerovány, vnučeny, vtačeny do mozku, který je jen půdou, na které klíčí. Musím tak cítit a jednat. Musím.

ONA: Ne, — nemusíš. Kdyby jsi mě miloval, nečinil by jsi tak. 5

ON: Což nemiluji tě?

ONA: Pochybuješ-li, — nemiluješ.

ON: Mýlíš se. Kdo pochybuje, — miluje.

ONA: Nerozumím tomu. Já milovala tě tolik, ale věřila jsem ti stále. 10

ON: Jsi jiná než já. Ty nechápala jsi mě nikdy.

ONA: Snad jsem tě nepochopila. Ale milovala jsem tě stále.

ON: Miluješ mě tedy.

ONA: Miluji, — miluji.

Tiše na sebe pohlíží. Vychází měsíc. 15

ON: Má přítelkyně již přichází. Jak je dnes bledá. Kde byla tak dlouho?

ONA: Ah, — měsíc. Byl skryt pod mrakem.

ON: Máš ráda měsíc?

ONA: Ano, — dívám-li se na něj s tebou. Sama mám před ním strach. Je takový studený, chladný. Lekám se, když se v noci probudím a on pohlíží mi do pokoje. Jeho tvář je jako obličej mrtvého. Schovám se raději pod podušku. 20

ON: Já jej mám rád. Tuze rád. Když byl v úplňku, vycházel jsem ven. Rád chodil jsem městem. Vše dostalo nový ráz. Zdálo se mi, že chodím po nebi. Vrhla takové modré světlo. Bylo tak posvátné, že domy vypadaly jako chrámy. Jest takový čistý. Miluji měsíční noci. 25

ONA: Dnes je v úplňku. 30

ON: Ano, — jest překrásný. Chtěl bych jít do kostela a hrát na varhany do nočního ticha. On by tichounce svítil lomenými okenicemi a jeho světlo by rozlévalo se chrámem. Snad nenašel bych ani tak čisté melodie, jako jest on. Tu nelze hrát, tu možno jen cítit. 35

- ONA: Zahraju ti něco.
- ON: Ano prosím. Toužím po hudbě. Hrej tichounce a pohlížej do něho. Hrej, jako bys hrála nemocnému. On jest taková nemocná hvězda.
- 5 ONA: Co mám hrát?
- ON: Znáš Beethovenovu Sonatu měsíčního svitu?
- ONA: Ano.
- ON: Hrej, ale jen tichounce.
- ONA *usedne za klavír, který stojí v tmavém koutě pokoje.*
- 10 *Měsíc plným svitem padá doprostřed pokoje na stůl. On sedí také v rohu na pohovce a poslouchá. Ona hrá. Dohraje. Složí ruce do klína a zamyslí se.*
- ON *šeptem*: Jak zvláštní jest krása. Přichází jsouc nečekána. Ssaji ji plnými rty. Jsem ní až omámen.
- 15 ONA: Jest prostá jako dítě a čistá jako svit lúny.
- ON: Zdá se mi, že hladí mi srdce. Dovede mi je zladit v harmonii s duší. Jsem šťasten.
- ONA: Já také. Dvojitým štěstím.
- ON: Víš, co si často myslívám?
- 20 ONA: No...
- ON: Že nemocný člověk má své zvláštní velejemné štěstí, které je skryto pro zdravého. Zdravý má smysly příliš hrubé. Nepostihuje tak bystře nuanci krásy, která jen fosforeskuje. Nemocný cítí jemně. Každý vánek prochvívá zjemněnými nervy jako stříbrnými strunami. Má zvláštní své rozkoše. Cítí zvláštní vůně nedohledných obzorů. Slyší harmonii vesmíru a křišťálové tóny hvězd. To v těch chvílích, kdy nemoc usne. Usne a leží u jeho nohou jako modrý stín. Jeho duše, náhle zbavena svého
- 25 jářma, vznáší se a raduje se v rozkoši pro tebe nepochopitelné. Slyším akordy svých myšlenek a cítím jejich vůni. Voní mdle, neurčitě a nevyjadřitelně.
- 30 Pozoroval jsem to již dávno a nepřál jsem si nikdy zdraví přespříliš. Cítil jsem, že hrubnu a ztrácím jemná vlákna subtilních myšlenek. Chodíval jsem s prutem v ruce a šlehal jsem motýly. Je-li člověk příliš zdrav, —
- 35 rád zabíjí!

- ONA: Nerozumím ti. Jsi jiný než já.
- ON: Chápu to. Jsi zdravá. Miluješ skutečnost. Tvůj obzor jest ohraničen ostře a přesně. Já miluji fantasi. Miluji pohádku, — neboť jen v jejím prostředí nacházím krásu. Skutečnost jest absurdní, — hnusná. 5
- ONA: Proč?
- ON: Což nechápeš? Vidím svoji nemoc, svou slabotu. Vžívám se raději v krásnější svět přeludů. Tam tvořím si život sám, tam necítím to svoje tatrmanství. Tam dominuji, tam jsem svobodný, tam jsem králem. Tam vnáším veškerou krásu, která ujde dotekům cizí ruky. Tam necítím hrubých doteků světa, tam vdechuji opojné vůně zářících květů. Nepochopíš mě, — ne! 10
- ONA: Jsi básník.
- ON: Jsem, ale nejlepší básně jsem prosnil. Na papíře jsou jen nechutné zbytky. Ztělesněné myšlenky padají jak ptáci s přelomenými křídly. 15
- ONA: A přece jsou krásné.
- ON: Jak můžeš cítiti onu krásu, která skrývá se mezi řádky?
- ONA: Cítím ji, neboť tě miluji. 20
- ON: To je fráze. Což jiné básně mimo mých jsi nechápala?
- ONA: Ne — docela. Byly pro mě jaksi zamženy. Odkládala jsem je nedočteny.
- ON: A moje básně jsi chápala?
- ONA: Ó ano. Byly tebou prodchnuty, — voněly tebou. Snad neviděla jsem tam za řádky to, co snil jsi ty, ale vysnila jsem si sama v ně svůj sen. Nebyl jistě tak krásný, jako je tvůj, — tys jiný, — ale byl krásný pro mě, protože byl můj. 25
- ON: Ano, — báseň jest jen půda, na níž rostou neviditelné květy. A každému vzhází jiné, odpovídající kráse jeho duše. Ale květ básníka samotného týčí se nade všemi a rozevívá svůj kalich přímo do nebe. Ty ostatní chivějí se v jeho stínu. 30
- ONA: Což není možno pochopit docela?
- ON: Ne, — není. Když píšeš báseň, musím dívat se přes svět na svoje snění. Báseň jest jen šifrou mých myšlenek; 35

doplniti je mohu jen já, — jediný já. Často myslím si,
že zbytečné jest psát. Ale básník jest jako pták. Snese-li
se na něj žal nebo radost, vyzpívá je do širého světa.
A nezpívá jiným, zpívá sobě z jakési vnitřní nutnosti.
5 A zpěv ten rozechvívá nejvíce jeho, nejvíce jemu chvěje
se srdce v hrudi a ostatní, — kteří jdou kolem, ti mo-
hou pouze hádati a říkají: »— Pěkné«, nebo zacpávají
si uši.

10 A já nemocí zchromený nemám již síly zpívat. Ruka
se mi chvěje více než srdce. Myšlenky obletují mi hlavu,
nemám však sil odítí je ve skutečnost. Křídla padají,
vezmu-li do ruky pero, — a myšlenky zmizí, ztratí se,
že nezbyde po nich ani nejmenší stopy. Jak je to bolestné.
Naříkal bych jako dítě, vzlykal bych a plakal, — ale ne-
15 mohu. S nemocí usídlila se v mojí duši skepse. Co bych
si vyplakal?

ONA: Smím se tě na něco otázat?

ON: Smíš.

ONA: Miláčku, odpusť, že se tě na toto ptám. Věříš v Boha?

20 ON *zamyšlen tiše dít*: Věřím-li v Boha. Snad. To jest otázka,
kterou řešíme celým životem. Tu nelze nikdy přesně
zodpovědět. Proč se ptáš?

ONA *rozmýšlí se*: Proč? Chtěla jsem, . . . nebudeš se mi smát,
neříkala jsem to nikomu, bála jsem se, aby se nesmáli
25 tomu koutku mé duše. Ty se mně nevysměješ. Řeknu
ti to.

Já věřím, věřím v Boha. Můj život není podle jeho
vůle, vím to, — ale nemrzí mě to. Miluji jej při všem tom
a on mně odpustí. Vím určitě, že mi odpustí, neboť při-
30 chází ke mně.

ON: — Že přichází?

ONA: Ano . . . *Tichounce*: Přichází ke mně vždycky s bo-
lestí. Přichází tehdy, kdy vzlykám, naříkám a opla-
kávám svoje ztracené štěstí. Tehdy, když život kladi-
35 vem přeráží mi ruce, — tehdy, kdy pohřbívám nějakou
svoji naději. Zoufám-li si, šílím-li bolestí, tu jej zavolám
a on vždycky přijde.

ON *nápatě*: Ty jej zavoláváš?

ONA: Ano, ... nemohu-li snést již tíhu bolu, volám: »Pane, pokorně přijímám to hoře, neboť jest posvěcené.« Zašeptám-li si to tiše v duši, vždycky přichází. Cítím, jak klade svoji hebkou ruku na mé rozpálené čelo, a jeho oko, nejkrásnější, protože nejbolestnější, objímá moji duši. Svěřuji se mu docela a tu cítím cosi tak krásného. Jako by jas a krása, vystouplá z jeho srdce, objímala bolest v mojí duši. Jest mi tak lehounce. Vše nabývá nových barev. Vše koupe se v jakémsi jemném fluidu, které zahluje hrany a zladuje všechno v modravé stíny. A tehdy cítím onu zvláštní radost z bolesti, takovou klidnou, tichou a nekonečnou! Sedívám nepohnutě, bojím se, abych ji nevyplašila. Kochám se jí, líbám ji, hrají si s ní, až usnu s čímsi teplým na srdci. A nový usvit nachází mě již s čelem vztyčeným a hrdým. 15

ON: Jak jsi šťastna!

ONA: Věřím, miláčku, věřím v něho. Uvěř také a uvidíš, jak rozplyne se všechna tvoje trýzeň. Uvěř. On k tobě také přijde. 20

ON: Nemohu. Pevná víra i vytrvalá nevěra leží daleko ode mě. Nemohu dosáhnouti ničeho, jsem uprostřed. Věřím v pochybování a pochybuji o víře. Jsem nešťasten tím, že nemohu najít pevného zakotvení. Jsem zmítán příbojem mezi vírou a nevěrou. Hledám světlo — a nevidím je ani tam, ani tam. Schoulím se tedy v sebe, snažím se ze své duše vykresati světlo. Však podaří se mi jen někdy vykresat jiskérku. Jen malou, slaboučkou jiskérku. Zaleskne se a zhasne dřív, než se rozžehne. A já chci světlo, zář, — slunce! 25 30

Posvedaje se namahavě: Ach, slunce, — ty hrozná, nedosažitelná slunce!

Zvedá ruku a namahavě se zvedá.

ONA *chopí jej za ruku, snažíc se ho uklidniti*: Miláčku!

ON: Cosi chladného stoupá mi k hlavě; vím, co je to, cítím tu hrůzu. Ozývá se. — Je to má zvlhlá duše. Začíná již hnít, cítím to. Ó, je to děsné! *Klesá na kolena.* 35

ONA: Bože můj!

ON: Proč voláš Boha? Nevolej ho, nechci jej! Nepomůže mi, — chodí v stínech. Ne! Znáš ho již. On šklebí se na mě ze tváře Slunce. On nechce ke mně přijít. On mě
5 zlomil, když jsem vztahoval ruce, abych jej objal. Och, *sténá*, taková hnusná krev mi proudí v žilách. Jako stojatá voda, která se náhle pohne. Jak je to hrozné, a nejhroznější tím, že mozek, — rozum pracuje tak přesně. Cítím, že sílím, vím, že sešlím.

10 ONA: Co děláš! Bože můj, Bože můj!

ON: Odejdi ode mě. Běž pryč i se svým Bohem. Jste spolu, jste proti mně. Běž. *Pohlédne k oknu.*

ONA *chvějíc se ustupuje.*

ON: Ach, měsíčku, ty můj dobrý!

15 *Vstává a vleče se k oknu a otevírá je.*

Pojď, obejmi mě, sladký. Jak jsi tichý. Jsi hlubokou zřítelnicí nebe. Měsíčku, *vztahuje k němu ruce*, ty jsi jediný krásný, — neboť nelpí na tobě život. Pod tvým pohledem ztrácí svět svoji drsnou tvářnost; jeho tvář jest tváří
20 spícího dítěte. Ty jsi pohádka!

Hleď, — umírám, měsíčku. Umírám ve tvém objemí. Má krev uniká a stéká do zrosené trávy. A tvé hluboké oko, zjemnělé modravými mlhami, hledí na mě tak klidně. Jako by mé srdce bylo spojeno s tvým stříbrnou nitkou.
25 Chtěl bych celé věčnosti dívati se ti do očí. Čtu v nich tolik krásy! Naše duše by si tiše povídaly. Vždyť se mi zdá, že jsi na dosah mé ruky.

Měsíčku, — měsíčku, — řekni mi, kdo jsi!

ONA: To jest On!

30 ON: On, — On! Bůh! Není. Ach, zhasl! Proč jsi jej ubila bohem. Již jej nevidím. Ty jsi jej zničila. Proč ho tvoříš bohem, když mohl být mým přítelem. Hleď, již hledí jinak, — drsně, pánovitě!

Třeští. Nekývej na mě hlavou! Umrlice, vane z tebe smrt. On běží ke mně! *Prchá zmateně od okna.*

35 *Chopí ji za ruce.*

Zachraň mě! *Ona pláče.*

Ne, — neschovám se. *Ide pevným krokem k oknu.*
Pojď, bože! Nectil jsem tě a ty mě jdeš zlomit. Pojď,
jsem tu. Vztahuješ ruce, — jsou jako dva bílí hadi.

Zaškrtíš mě. — Zaškrt. Jsi bůh, — můžeš. Pojď, pojď!
Ach, již mě svírá. Bože!

Proč jsi bohem, — vždyť proto tě nemohu milovat. Proč
vdechl jsi takovou hrdost v moji duši! Proč neučinil jsi
mě nejnižším rabem s otrockou duší. Byl bych šťastnější.
Proč vložil jsi mi do srdce božskou hrdost, která se ne-
chce ani před tebou skloniti.

Nuže zlom, — co nemůžeš ohnout.

Pojď! *Klesne na pohovku.*

ONA: Miláčku!

ON *slabě*: Pojď, — pojď!

Ticho, hrozné ticho spočívá ve vzduchu.

Zpěv zvenku:

Tichounký měsíčku můj,
zastav se, chvílečku stůj!
Roušku svou pozvedni,
v náruč mou pohlédni —
líbám to sluníčko své.

ON *zachvěje se v lenošce a zhroutí se.*

ONA *zachváčena nejvyšší hrůzou běží k němu. Zatřese jím, —
on nehybně padá, — jest mrtev: Bože můj, — Bože můj!
V pláči zhroutí se vedle něho.*

Opona.

MRTVÁ

DRAMATIS PERSONAE

Stařec
Jeho vnuk Petr
Otec
První cizinec
Druhý cizinec

5
10
Černý osamělý les za pozdního večera. Z pravé strany zasahuje mezi husté jehličnaté stromoví křídlo myslivny s jediným, ozářeným oknem. Slunce již dávno zapadlo a slyšeti již kroky tiché a zadumané Noci. Vlevo na malém paloučku lávka. Na ní sedí děd a jeho devítiletý vnuk.

VNUK: Dědečku, zemřela opravdu?
DĚD: Věru, dítě, nevím. Vypadá jako živá. Samému se mi
15 nechce věřit.
VNUK: Proč se nehýbala, když jsem k ní ráno přišel? Jindy objímala mě a líbala.
DĚD: Zemřela. Mrtví jsou nehybní. Neslyší ani těch nejdražších.
20 VNUK: Snad jenom spí, snad se ještě probudí. Snad je jako Šípková Růženka. Najednou otevrou se její oči, najednou se zasměje. Může se to stát, dědečku?
DĚD: Po vůli boží vše se může stát.
VNUK: A což dědečku, kdyby maminka byla opravdu mrtvá,
25 nevstala by nikdy? Nikdy již by mě neviděla?
DĚD: Až na soudný den.
VNUK: A kdy je soudný den?
DĚD: Na konci času a světa.
VNUK: Bude to trvati dlouho, než přijde soudný den?
30 DĚD: Dlouho, — velmi dlouho.
VNUK: Ne, nevěřím, dědečku, že by byla opravdu mrtvá. Včera mi ještě slibovala, že mi přinese z města koníka.

DĚD: Nevíme dne ni hodiny.
 VNUK: Co je to, dědečku?
 DĚD: Že můžeme každou chvíli zemřít.
 VNUK: Opravdu? I já bych mohl právě teď zemřít?
 DĚD: I ty. 5
 VNUK: Ale dědečku, jak bych mohl zemřít?
 DĚD: Jako všichni lidé. Já také brzo zemru.
 VNUK: I vy, dědečku? Proč všichni chcete umírat?
 DĚD: Ať chceme nebo nechceme, zemřeme všichni.
 VNUK: Proč musíme zemřít? 10
 DĚD: Bůh chce.
 VNUK: Proč chce Bůh, abychom zemřeli?
 DĚD: Nevím. Jistě má nejlepší příčinu. Je nejmoudřejší a nej-
 lepší.
 VNUK: Je opravdu dobrý? 15
 DĚD: Je.
 VNUK: Jak tedy může chtít, aby všichni zemřeli?
 DĚD: Až budeš tak stár jako já, poznáš, že nutno je ze-
 mřít.
 VNUK: Proč nutno? 20
 DĚD: Protože tu jen překážíme.
 VNUK: Vždyť žádnému neprekážíte.
 DĚD: Ó, ano. Překážíme těm, kteří chtějí žít. Cítíme to zcela
 dobře, byť by nás i milovali.
 VNUK: Ale matinka nebyla stará. 25
 DĚD: Nebyla. Tu Bůh náhle k sobě povolal.
 VNUK: A proč ji volal, vždyť ona byla naše!
 DĚD: Zalíbila se mu. Zamiloval si ji.
 VNUK: Ale, dědečku, já ji také miloval.
 DĚD: On ji udělá andělem. 30
 VNUK: Ó, ona nebude chtít. Já jsem jí slíbil něco mnohem
 lepšího. Slíbil jsem jí, že až dorostu, skoupím celé tyto
 lesy, celé od Záhoří až k Červenému kříži. Tam na stráni
 postavím jí zámek, víte, takový skleněný, jako v oné po-
 hádce, co jste mi vypravoval. Když budu daleko, přece 35
 budu maminku přes sklo vidět. A její komnatu vyzdobím
 samým zlatem.

- DĚD: Ubožátko!
- VNUK: Ach, vy si myslíte, že bych to nedovedl? I vy tam budete, i... dědečku, kde je tatínek?
- DĚD: U maminky, modlí se u ní.
- 5 VNUK: Modlí se, aby ožila?
- DĚD: Nevím, zda by to pomohlo.
- VNUK: Proč tatínek je dnes takový?
- DĚD: Jaký?
- VNUK: Ani mě nepolíbil ráno. Jenom se shýbl a pohladil mě
- 10 po hlavě. A v očích měl slzy. Pravda, plakal o maminku?
- DĚD: Ano. A tebe její smrt nemrzí?
- VNUK: Ó, ano, dědečku. Když mi to řekli, plakal jsem celý den. Ale teď v té tmě je mi veseleji. Ani tomu nevěřím.
- 15 Jako by maminka jen na chvíli odešla. Odešla, — a zase za chvíli přijde. Přinese mi i koně. Dívám se pořád na stezku od města. Zdá se mi, že někdo po ní jde a že je to maminka.
- DĚD: Nevidím ničeho. To keře se chvějí večerním větrem.
- 20 VNUK: Hleďte, už se úplně sešeřilo. Chtěl byste, aby byl den? Bílý, slunečný den?
- DĚD: Ne, mám raději noc. Slunce pálí příliš do očí.
- VNUK: A přece rád na něm sedáte. Říkáváte vždycky: Svítí slunce, půjdu na chvíli se prohřát.
- 25 DĚD: Ach, to jsou chvíle omylů a pošetilého doufání, kdy myslím, že omládnou. Naděje ale zhasne zároveň se sluncem a vidím, že jsem chabý stařec, který očekává pouze svoji smrt. V noci je klid a ticho...
- VNUK: Víte, dědečku, já nemám rád přílišného ticha. Hned
- 30 dostanu strach, a je-li příliš ticho, zakřičím z plného hrdla. Tak se mi zdá, že v tom tichu přichází nějaký čarodějník, který chce mě odnést.
- DĚD: Jseš mladý, vše se ti bude jinak jeviti, až sestárneš.
- VNUK: Jak to je, dědečku, sestárnout?
- 35 DĚD: Nu, porosteš, vychodíš školy, oženíš se, sestárneš — zemřeš.
- VNUK: Dědečku, — — — já nezemru.

DĚD: Jak to?
VNUK: Já nechci.
DĚD: Však se ti zachce, však se ti zachce.

*Chvilí teskné ticho. Za osvětleným oknem kdosi zasténá a
zapláče zdušeným štkáním.*

5

VNUK: Dědečku?
DĚD: Co je?
VNUK: Kdo to pláče?
DĚD: Nevím. Neslyšel jsem.
VNUK: U nás kdosi plakal. 10
DĚD: Nevím.
VNUK: Byl to tatínek. Proč pláče, řekněte mi, dědečku, proč
stále a stále pláče? Proč vy mu neřeknete, že maminka je
u Boha a že se s ní sejde?
DĚD: On to ví. 15
VNUK: A stále pláče.
DĚD: Pláč přejde, až zapomene.
VNUK: Na co má zapomnět?
DĚD: Že zemřela.
VNUK: Maminka? 20
DĚD: Ano.
VNUK: Ó, to on nikdy nezapomene.
DĚD: V čase zapomeneme na všechno, i na nejhorší.
VNUK: Bojím se, že nezapomene, dědečku. Je teď tak ne-
šťasten. 25
DĚD: Každý bývá časem nešťasten.
VNUK: Byl jste vy, dědečku, také někdy nešťasten?
DĚD: Byl a mnohokráte.
VNUK: Zemřela vám také maminka?
DĚD: Zemřela. 30
VNUK: Zapomněl jste?
DĚD: Zvykl jsem.
VNUK: Já také nezapomenu. Myslíte, že si zvyknu?
DĚD: Zvykneš, mé dítě.
VNUK: A bude stále tatínek takový, jako je teď? 35

DĚD: Ne, nebude.
VNUK: Zvykne si také?
DĚD: Zvykne.
VNUK *poslouchá*: Chudák, pláče stále. A maminka se jistě
5 ani nehne. Leží tam ztrnulá, nehybná. Když jsem před ní
stál, myslel jsem, že to ani není moje maminka. A ta její
ruka. Byla studená jako led.
DĚD: Ano. A přece má oči, jako by spala.
VNUK: Dědečku, nevíte, jak to, že zemřela? Vždyť včera ještě
10 si se mnou hrála?
DĚD: Nevím. Nevíme nikdy, co se děje v nitru druhých.
VNUK *samyšleně*: Dědečku!
DĚD: Co chceš, Petře?
VNUK: Víte, co mi povídal podlesních Ondřej?
15 DĚD: Co ti povídal?
VNUK: Že prý se maminka otrávila.
DĚD *zmateně*: Ne, ... ne, ... nevěř mu. Co si se mu zdálo.
Není to pravda. Zemřela jako každá jiná. Bůh ji náhle
k sobě povolal. Co ti to navykládali?
20 VNUK: Ano, on mi říkal, že se otrávila.
DĚD: Jak ti mohl něco takového říci?
VNUK: Nevím, kde se to dověděl. Říkal mi to a chtěl, abych
to žádnému nevyzrazoval, že on mi to řekl.
DĚD: Jest to zlý hoch.
25 VNUK: O ne, rád si s ním hraji. Jaké krásné píšťalky dovede
vyřezávat. Ale, dědečku, proč se lidé otravují?
DĚD: Nevím, neptej se mne.
VNUK: Chtějí zemřít?
DĚD: Snad.
30 VNUK: Dědečku, pravda, že musí to být pro ně hrozné, když
se otravují?
DĚD: Nevím, dítě. Proč se mě ptáš na takové věci?
VNUK: Hledte, oni chtějí zemřít. Ani nečekají, až je Bůh
zavolá. Oni jdou sami k němu. Přijme je?
35 DĚD: Ne..., ale ano, přijme, přijme.
VNUK: A oni chtějí odejít se světa. Jistě se jim tu nelíbí.
DĚD: Jsou s životem nespokojeni.

VNUK: Myslíte, že maminka byla nespokojená?
 DĚD: Proč by byla nespokojena?
 VNUK: Tak. Často plakávala. Já jsem dříve myslel, že dospělí nepláčí.
 DĚD: Ó ano, pláčí. 5
 VNUK: Většími slzami než my malí?
 DĚD: Většími slzami.
 VNUK: Nevíte, proč plakávala? Slýchal jsem ji mnohdy v noci.
 DĚD: Nevím. Neptal jsem se jí nikdy. 10
 VNUK: Báł jste se zeptat. Vidíte, já také jsem se báł zeptat, co jí trápí. Zeptal se jí tatínek?
 DĚD: Jaké jsou to otázky?
 VNUK: Snad se jí ptal, neboť po rozmluvách s ním vždycky ještě více plakávala. Tatínek bral pušku a šel do lesa. 15
 Vracel se až ráno.
 DĚD: Jak to víš?
 VNUK: Její pláč mě probouzel. Mívám hrozný strach, pláče-li dospělý.
 DĚD: Ty jsi takový bázlivec? Nebojíš se teď tu se mnou, 20
 v lese?
 VNUK: Vždyť jste tu vy. Vy byste každého zahnal.
 DĚD: Jsou i takoví, které nedovedeme zahnat.
 VNUK: Aní vy?
 DĚD: Žádný člověk. 25

Zatím nastala úplná noc. Na nebi sem tam lesknou se bledé hvězdy. Část nebes jest však zakryta černými mraky. Na scéně jest úplná tma, jen okno září jako bolestný výkřik do černé spleti stromů. Odlesk jeho dopadá na starce i hochy.

VNUK: Dědečku, byl tatínek také takový jako já, když byl 30
 malý?
 DĚD: Byl, měl jen trochu tmavější vlasy. Ty máš vlas po mamince.
 VNUK: Ach, maminka měla zlaté vlasy jako nějaká princezna.
 A myslel tatínek také tak jako já? 35

- DĚD: Jak to: myslel?
- VNUK: Já si kolikrát leccos myslím. o čem vím, že nikdo si to ještě nemyslí. Ano. Je to zvláštní, pravda? Nevěříte mi? Kolikrát jdu lesem na jahody, usednu a vzpomínám, vzpomínám. Najednou si na něco vzpomenu, o čem jsem přesvědčen, že dosud na to nikdo nevzpomněl.
- 5 DĚD: Jaký jsi divný. A na co si tak na příklad vzpomínáš?
- VNUK: Já nevím, vlastně já to nedovedu říci. Ani povědít se to nedá. *Pohlédne k oknu.* Dědečku, kdo to chodí tam
- 10 u maminky?
- DĚD: Tvůj otec. Modlí se asi.
- VNUK: Za co se modlí?
- DĚD: Za maminku.
- VNUK: Ví to ona, že se za ni modlí? Raduje se z toho?
- 15 DĚD: Jistě.
- VNUK: To je dobře. Už nebude plakat.
- DĚD: Nebude.
- VNUK: A proč plakala?
- DĚD: Nevím.
- 20 VNUK: Já myslím, že to víte, ale nechcete říci.
- DĚD: Nevím. Nevyptávej se. Tobě sluší ještě mlčeti.
- VNUK: Však poznám, proč plakala.
- DĚD: Snad, ale třeba již jíti domů. Rosa již padá. Začíná být chladno.
- 25 VNUK: Zůstaňme, ještě chvíli, dědečku. Nerád jdu domů.
- DĚD: Proč?
- VNUK: Je to tam teď takové studené a cizí. Raději jsem venku.
- DĚD: Musíme již jíti spát. Jest již pozdě. Zajisté jsi již
- 30 ospalý.
- VNUK: Vám je stále pozdě. Mně nechce se spáti.
- DĚD: Však usneš. Pojď, hochu. Dovedu tě až do postýlky. *Vstává a pomalu opíraje se o hůl a veda jej za ruku belhá se s ním do myslivny.*
- 35 VNUK *poskakuje vedle něho. Shýbne se pro kvítko a utrhne je:* Hle, dědečku, jaké je to hezké kvítko. Jak je orosené. Pláče. Snad proto, že jsem je utrl.

DĚD: Pojď, můj ubohý, dobrý hochu! *Vejdou do domu a zmizí v šeré síni.*

Dvěře zavrznou, zapadnou a nastane úplné ticho. Jen stromy šeptají a osvětlené okno smutně vyzářuje svůj svit. Je jako otevřená, zející rána na temném těle noci. Oblaka jdou tiše jako pohřební průvod a hvězdy matně se lesknou jako světla hromniček na obrovském nebeském katafalku.

*

Z dále znějí kroky. Kdosi přichází cestou od města. Kroky jsou nesmělé a tiché, že sotva lze je zaslechnouti. Listí se odhrnuje a vycházejí dva stíny cizinců.

PRVNÍ CIZINEC *tiše*: Jsme již tu. Pojďme tiše, ať ani nejmenším šelestem nezvíříme tento klid. Okno svítí. Bylo je již viděti zdaleka. Pojď, jest tak nízko při zemi, že dobře můžeš nahlédnouti dovnitř.

DRUHÝ CIZINEC *zamyšlen a cele zahalen ve svůj temný plášť nerozhodně kráčí vpřed*: Není tu nikoho? 15

PRVNÍ CIZINEC: Ne, stařec i dítě odešli.

DRUHÝ CIZINEC: Ach, její dítě!

PRVNÍ CIZINEC: Její ubohé dítě.

DRUHÝ CIZINEC: Chtěl bych uviděti ji naposled. Ale bojím se. Děsná hrůza mě zmítá, jako bych cítil na rukou její krev. Podívej se napřed! 20

PRVNÍ CIZINEC *přistupuje k oknu a chvíli napjatě pohlíží do okna*.

DRUHÝ CIZINEC *zamyšlen stojí opřen o lavku, chvěje se a celý zneklidněn*. 25

PRVNÍ CIZINEC *kývá na něj rukou*: Pojď, pojď! Neboj se!

DRUHÝ CIZINEC *náhle odhodlán tichými kroky přichází a pohlédne do okna*: Ach, bože, jaké je to shledání!

PRVNÍ CIZINEC: Vidíš? 30

DRUHÝ CIZINEC: Kéz bych neviděl.

PRVNÍ CIZINEC: Kdo je to tam u stolu? Zhroucen sedí zády k nám obrácen.

DRUHÝ CIZINEC: To jest její muž.
 PRVNÍ CIZINEC: Znal jsi jej?
 DRUHÝ CIZINEC: Znal.
 PRVNÍ CIZINEC: Dověděl se všechno?
 5 DRUHÝ CIZINEC: Nevím. Snad. Co dělá tam?
 PRVNÍ CIZINEC: Pláče. Hleď, jak se mu ramena pohybují
 pod tíhou děsného vzlyku.
 DRUHÝ CIZINEC: Také jeden, jehož jsem napolo urdousil.
 PRVNÍ CIZINEC: Vidíš ji?
 10 DRUHÝ CIZINEC: Ano, zcela dobře. Jaké má bledé vlasy!
 A oči zavřeny, tak děsně zavřeny, že se obávám, aby se
 neotevřely. Co to má v pravé ruce?
 PRVNÍ CIZINEC: Růženec.
 DRUHÝ CIZINEC: Ano, teď vidím. Hleď, jak ta hromnička
 15 hází jí svoje stíny a světla přes tvář. Zdá se, jako by sta-
 hovala rty k úsměvu. Ó, jak děsný jest to smích.
 PRVNÍ CIZINEC: Nehleď tam již!
 DRUHÝ CIZINEC: Jak jsou její ruce slabounké. Hle, tam na
 rubáši jest záhyb. Zvláštní stín míhá se jí po rukou. Ne-
 20 zdá se ti, že jí pohnula?
 PRVNÍ CIZINEC: Nehleď tam již!
 DRUHÝ CIZINEC: Ach, jak je to děsné, úžasně děsné. A pře-
 ce nemohu zraků odtrhnouti. Kdybych se mohl aspoň
 vyplakat tak jako on, kdybych mohl aspoň zemřít jako
 25 ona, — ale pusto, pusto v mém srdci i duši. To bílé,
 chladné čelo, och to jsem kdysi líbával.
 PRVNÍ CIZINEC: Nehleď tam již!
 DRUHÝ CIZINEC: Ty ruce a oči, které nelze již otevřít, a ta
 30 ňadra, která jsou tvrdá jako z kamene, v nichž uhaslo
 srdce, které jsem já, já zničil a zašlapal.
 PRVNÍ CIZINEC *odváděje jej*: Nehleď tam již!
 DRUHÝ CIZINEC: Ach, těžko jest nehleděti, když obraz ten
 vbodl se mi do srdce.
 PRVNÍ CIZINEC: Pojď, usedneme tam na lávce.
 35 DRUHÝ CIZINEC: Ne, zůstaň tu. Chci se na ni dívat. Snad
 vyčkám aspoň jeden její pohled.
 PRVNÍ CIZINEC: Zbytečné. Jest mrtva.

DRUHÝ CIZINEC: Zemřela tak mladá!

PRVNÍ CIZINEC: Chtěla zemřítí.

DRUHÝ CIZINEC *vášnivě*: O, nikoliv. Ona chtěla žítí. Její náruč byla životu otevřena dokořán. Proto nechala muže, který neznal vášně života. Proto stalo se jí manželství 5 peklem. Proto zamilovala si mne.

PRVNÍ CIZINEC: Dlouho jste se milovali?

DRUHÝ CIZINEC: Nevím, jak je tomu dlouho, neboť počal jsem čítati čas, až zkamenělo mi srdce. Byla to pro mě bezmezná bolest, když nemohl jsem ze svého srdce vy- 10 křesat ani jiskřičky lásky. A ona mě tak milovala!

PRVNÍ CIZINEC: Byl jsi jediný muž, který laskavě ji na její cestě pozdravil.

DRUHÝ CIZINEC: Každá velká láska v srdci jednom ubíjí lásku v srdci druhém. Když já, neznámý cizinec, zatoulal 15 jsem se do těchto smutných lesů, — našel jsem ji, jako první a jediný bílý květ u cesty. Duše spokojí se s vůní, ale ruka trhá. Neodolal jsem.

PRVNÍ CIZINEC: Byla krásná!

DRUHÝ CIZINEC: Byla zvláštní. Její duše byla dětská a 20 jasná jako lesní pramen. Štítil jsem se sám sebe, když postavil jsem se před čisté zrcadlo jejího srdce.

PRVNÍ CIZINEC: Její muž poznal, co se v ní děje?

DRUHÝ CIZINEC: Privil jsem ti již dříve, že mě zná. Ne- 25 mohl to u ní nepostřehnouti.

PRVNÍ CIZINEC: Ano. Poslední čas toulával se sám a sám po lesích. Neznal nikoho a nikoho nepřijímal.

DRUHÝ CIZINEC: Zabíjíme a rdousíme, aniž bychom to chtěli. On ji jistě miloval. Miloval ji více a stáleji než já. Jen jednou jsem pohlédl mu v oči. Jsou to modrá oblaka. 30 Bylo mi stydno, když jsem jej spatřil.

PRVNÍ CIZINEC: Proč přestal jsi ji milovat?

DRUHÝ CIZINEC: Proč přestáváme milovat? Nevím toho. A čím více jsem si to uvědomoval, tím méně jsem ji mi- 35 loval, až stala se mi otevřenou ránou. Viděl jsem pod svýma nohama svíjeti se tu, která mě nejvíce miluje. Viděl jsem, že zabívám tu, která dala by mi celý svůj

život. Byly to hrozné dny, kdy stáli jsme vedle sebe, já boje se jí říci pravdu a ona, ač dobře vše pochopovala, neodvažujíc zjevně na ni se tázati. Byly to procházky při západu slunce tímto lesem, kdy na západě dohořívala naše srdce. Až ona sama ukončila trápení.

5 PRVNÍ CIZINEC: Kdy zemřela?

DRUHÝ CIZINEC: Včera v noci.

PRVNÍ CIZINEC: Byla krásná měsíčná noc.

DRUHÝ CIZINEC: Taková jako její duše.

10 PRVNÍ CIZINEC: Kdo ti pověděl o její smrti?

DRUHÝ CIZINEC: Tušil jsem ji, dříve než mi ji oznámili.

PRVNÍ CIZINEC: Proč jsi ji tedy nezachránil?

DRUHÝ CIZINEC *verušeně*: Příteli, jsou chvíle, kdy člověk nedovede pohnouti ani prstem. Po celou noc jsem tušil, že ji vraždím, ale přece mé svědomí bylo pusté a neza-
15 klepalo ani tichounce na mou duši. Byl jsem spoután čímsi, co nedalo se strhnouti ani přetíti. Musel jsem ji vraždit, škrtit a usmrcovat. Teď, když pohlížím na její mrtvou líci, jsem tak nešťasten a zničen, že není pro mě
20 cest ani cílů. Sestárnul jsem svojí vraždou, zabil jsem ji i sebe a snad i jeho, a stojím tu před prahem, vyžděněc, vyhnanec Života.

PRVNÍ CIZINEC: Pojď, půjdeme již domů. Jest tu smutno a z její komnaty jako by sama smrt se na nás dívala stude-
25 ným okem.

DRUHÝ CIZINEC: Nepůjdu. Probouzí se ve mně nová, divo-
ká a nezkrotná touha políbit ještě jedenkrát ledové ty
rty, které zarazí se mi do srdce jako chladná dýka, a
s tímto nejvyšším děsem, polibkem mrtvé, Zavrhnuté
30 — potácet se životem, až on sám se nade mnou smi-
luje.

PRVNÍ CIZINEC: Nechoď, příteli, polibky mrtvé milenky usmrcují.

DRUHÝ CIZINEC: Ji usmrtily mrtvé polibky živého milence.

35 PRVNÍ CIZINEC: Nechoď, na mrtvých ústech jsou tajemství, která zabíjejí.

DRUHÝ CIZINEC: Nech mne, příteli! Hleď, její muž vstal.

Jaké má děsné oči. Ne, nemohu snést toho pohledu. Zdá se mi, že mě vidí. *Zahalí si pláštěm oči.*

PRVNÍ CIZINEC: Ano, odešel do vedlejšího pokoje.

DRUHÝ CIZINEC: Půjdu tam.

PRVNÍ CIZINEC: Nechoď, nechod'. 5

DRUHÝ CIZINEC: Půjdu, musím.

PRVNÍ CIZINEC *chytlí jej za ruku*: Ne, nepustím tě.

DRUHÝ CIZINEC: Proboha tě prosím, nech mne. Ona mě volá. Slyšíš, slyšíš? Musím k ní, musím ji naposled políbit, i kdyby stál u ní on. Běž, vrať se sám onou cestou, 10 neboť tebe se Smrt nedotkla. Ubíhej rychle, rychle, neohlížeje se, pryč, neboť ona jest nyní zde. My tři jsme již znamenání. Běž, zapřisahám tě. Zbytečně mě zdržuješ, běž, ona volá. *Vytrhne se mu vší silou a odstoupí od něj.*

PRVNÍ CIZINEC *vida nezbytí pouští jej*. 15

DRUHÝ CIZINEC *kráčí k myslivně.*

PRVNÍ CIZINEC: Příteli!

DRUHÝ CIZINEC *se zastaví.*

PRVNÍ CIZINEC: Sbohem!

DRUHÝ CIZINEC *podá mu ruku*. 20

PRVNÍ CIZINEC *zvolně odchází.*

DRUHÝ CIZINEC *zůstává zamýšlen a potom rychle, pohlédnuv do okna, přistupuje ke dveřím.*

Tu se ale dveře otevrou a v nich stojí On, manžel a otec, pohlížeje mu přímo v tvář. Oba sebou trhnou, oba se uleknou, 25 ale potom zkamení v tvrdých pózách proti sobě.

OTEC: Ach, to jste vy?

CIZINEC: Ano.

OTEC: Viděl jste?

CIZINEC: Ano. 30

OTEC: Jste bledý.

CIZINEC: Jste zachmuřený.

OTEC: Nikoliv. Jsem pouze sláb jak malé dítě.

Chvilí teskné ticho. V dáli zahouká sova. Oba se uleknou.

OTEC: Přál jste si něco?
CIZINEC: Dovolte mi, abych ji políbil.
OTEC: Moji mrtvou ženu?
CIZINEC: Ano, moji mrtvou milenku.

5 *Po delší chvíli.*

OTEC: Bězte!
CIZINEC: Půjdete se mnou?
OTEC: Nikoliv, počkám venku.
CIZINEC: Jste zvláštní. Nenenávidíte mě?
10 OTEC: Jsme oba nešťastní. Dnešní celodenní pláč přivedl mě
vysíleného k propasti poznání. Jsem tak nešťastný, že
musím vám odpustiti, — je-li co odpouštěti.
CIZINEC: Já jsem vás učinil nešťastnými.
OTEC: Nikoli, osud nás zlomil.
15 CIZINEC: Miloval jste ji?
OTEC: Ano.
CIZINEC: Dovolíte mi přece ji políbit?
OTEC: Bězte. Jen tiše, vedle spí můj syn. Mívá nepokojný
spánek.
20 CIZINEC: Jdu.
OTEC *tiše projde odvrácen od okna k lávce. Tam sklesne, bez
sil i myšlenek. Náhle zhasne v pokoji světlo a někdo vy-
křikne.*

*Po chvíli vyjde cizinec. Jeho tvář je ještě bledší. Měsíc právě
25 vycházející ozařuje jej se strany a ukazuje vyděšené oči.*

OTEC: Zhasil jste svíci.
CIZINEC *chvěje se*: Nikoliv, zhasla sama.
OTEC: Snad vítr?
CIZINEC: Nikoliv, bylo tam úplně klidně.
30 OTEC: Pak tedy zhasla sama. Políbil jste ji?
CIZINEC: Ano. Když jsem ji líbal, zhasla náhle svíce a já
myslel, že mě objímá. Vykřikl jsem.
OTEC: Málodky mrtví živé objímají.
CIZINEC: Rty byly hořké.

OTEC: Jsou to stopy po jedu.
 CIZINEC: Líbal jste ji také?
 OTEC: Ano. Po dlouhém čase jsem ji zase políbil. Však
 co mrtvou.
 CIZINEC: Víte, že já jsem ji zabil? 5
 OTEC: Láska ji zabila.
 CIZINEC: Nikoliv, moje neláska ji zabila.
 OTEC *vzrušeně*: Ach, vy jste ji přestal milovati?
 CIZINEC: Proto se usmrtila.
 OTEC: Proč tedy jste chtěl ji líbat? 10
 CIZINEC: Musel jsem. Kdosi mě nutil.
 OTEC: Proč jste tak bledý?
 CIZINEC: Nemohu za to. V jejím polibku jsem ucítil, co do-
 posud nikdy.
 OTEC: Co to? 15
 CIZINEC: Touhu po smrti.
 OTEC: Musím jít znovu rozsvítit. Rozsvítím a půjdu do lesa.
 Chcete jít se mnou?
 CIZINEC: Půjdu. Máte dvě pušky?
 OTEC: Mám. Půjčím vám. 20
 CIZINEC: Posečkám vás tu.
 OTEC: Hned přijdu. *Zajde do domu. Za chvíli rozžehne se
 tápající světlo a oknem mihne se zase bývalá teskná záře.*
 OTEC *vrací se se dvěma [puškami]*: Jednu pro sebe, druhou
 pro něho. Tu máte. Jest nabita. Jest v ní poslední náboj. 25
 Půjďme.
 CIZINEC: Děkuji vám. Však myslím, že lépe bude, když se
 hned tu rozejdeme.
 OTEC: Dobře. Jdu již.
 CIZINEC: Cítíte ten polibek? 30
 OTEC: Nelíbá mrtvá živé nadarmo.
 CIZINEC: Ani živí mrtvou.

*Rozejdou se v tichou, smutnou noc. Jen bledé světlo z okna
 krvácí světlem do noci.*

*

*Kroky doznějí v dáli. Odkudsi zavolá vyplašený pták. Daleko
v údolí ozývá se hlas hodin. V myslivně někdo zaharaší.
Z myslivny stařec:*

Synu! Synu!

⁵ *Výkřik zapadá a zmírá ve vřikolném tichu. Stařec vybellhá
se bezradně před dům. Úzkostlivě:*

Synu!

*Belhá se znaven, skoro s posledními silami dochází k lavičce.
Ohlíží se, volá ještě naposled zlomeným hlasem:*

¹⁰ Synu můj!

*Ticho. Náhle z dáli zazní tlumená, ale přece děsná rána.
Stromy se rozchvějí a ustrnou zase v zamračené póze. Děd se
zachvěje a kolísaje se na nejistých nohách spíná kosinaté ruce.*

Bože můj, bože můj, co se to stalo!

¹⁵ *Z druhé strany ozve se šěkavý výkřik pušky, který zdá se
mu odpovídati. Zdá se, že pochopuje, neboť vzrušen na nejvyšší
stupeň zvedá své ruce k ozářenému oknu jako v divoké, zou-
falé zlobě a chraptivým, zaslzelým hlasem chroptí:*

Och, ty mrtvá, ty mrtvá!

²⁰ *Potom klesá ve štkání na zem, jako přelomen tíží tragiky,
která jako olověný závoj přitlačila se na opuštěné místo
smutného lesa.*

Opona.

VYSÍLENÍ

*Vino jest dopito a čiše pokáceny.
Nevěřím, že dnes vyjde slunce.*

Přízemní pokoj s výhládkou do zahrady. Jest pozdě k ránu, zapadá měsíc. Mdlé kontury podzimních, napolo listí zbavených stromů tápají v mlhách. V pokoji hoří menší lampička se zeleným stínítkem. Zdá se, jako by tam bylo zima, či spíše, jako by bylo něco vyhaslo.

ONI *líbají se tím unaveným polibkem, kterým líbají se lidé tehdy, když rozkoš prožitá již přehla a zůstává jen nepříjemné, zemdlené pocity zošklivení. Mimovolně to pocítí, ruce jim klesnou a oba znaveně dopadají na pohovku stojící v nejtemnějším rohu pokoje. Po chvíli muž se zvedne a odejde k oknu. Chvíli ticho.*

ON *maje přitisknutu rozpálenou hlavu na okenním skle, pronáší zdušeným, cizím hlasem, aby přerušil trapné ticho: Kolik jest hodin?*

ONA *zadumána, hlavu skrytou ve dlaních těžce zvedá a pohlíží na malé stojací hodinky na stole: Tři čtvrtě na čtyři.*

ON: *Tři čtvrtě na čtyři a měsíc ještě nezapadl. Nezdá se ti, že je tu chladno? Jako by čišelo odevšad, jako by vyhaslo. — Ach, jak je tam smutně venku!*

ONA *halíc se v pléd: Ano, je tu chladno. Nechápu, jak se mohlo tak rychle ochladit.*

ON: *K ránu vždycky padávají mrazivé mlhy. I měsíc se v nich koupe, a stromy pláčí ledové slzy. Nechce se ti spát?*

ONA: *Ne, — ani bych neusnula. Je mi tak divně! Tak nepříjemně divně. Jako bych měla v srdci páchnoucí špínu ulice.*

ON: *Jest již pozdě. Jsi unavena?*

ONA: *Ne, nemohu. Když sebou pohnu, proběhne mi tělem mráz. Cítím své tělo jako hroznou přítěž. Chci zůstat tak, bez hnutí, bez pohybu, bez myšlenky, abych zapomě-*

- la na to, co tlačí se mi do duše. Abych splynula se svým prostředím v nemyslní hmotu, která neví a nechce ani vědět nic, nic.
- 5 ON *odchází od okna a přejde pokojem; zapotácí se a zachytí se za židli*: Jak jsem slabý! Což mě zchladla krev v žilách, která před chvílí bila tak dravě? Zdá se mi, jako bych snil zlý sen. Co uděláme?
- ONA: Počkejme na východ slunce. Hryže mě jakési děsné tušení. Počkejme!
- 10 ON: Vyjde za hodinu. Myslíš, že nás ohřeje?
ONA: Snad. Jen jestli... ah, hloupá myšlenka.
ON: Co se ti zdá?
ONA: Ne, to je jen jakési blouznění. Neptej se! Jak jsi bledý.
ON: Všecka má krev přelila se v tebe.
- 15 ONA: Necítím ji, jsem též jako bez krve. Divím se, že necítím skřípat své kosti. Víš, tak jako dvě zlomené větve.
ON: Co je ti?
ONA: Cosi ve mně vyhaslo. Vždyť i ty se chvěješ. Vidím to, nezapírej!
- 20 ON *zapaluje cigaretu a usedá. Ruka se mu chvěje*: Snad, ale to přejde.
ONA: Ne, nepřejde.
ON: Proč?
ONA: Již to přišlo až k srdci.
- 25 ON: Co přišlo až k srdci?
ONA: Co zbývá z vyhaslé lásky.
ON: Proč z vyhaslé lásky?
ONA *skočí*: Což necítíš, že zhasla? Nezapírej! Nezapírej! Padá všechno. Lžeme si do očí, lžeme si lásku, která vyhasla v našem objetí. Pojď sem, pojď sem ke mně!
30 *Přitáhne jej k sobě a hledí mu ostře do očí*. Vždyť si mě hnusíš, hnusíš. Och hrozné! *Odstrčí jej*.
ON: Ale, miláčku! *Chce ji objati*.
ONA: Ne, nedotýkej mě. Máš zchřadlou ruku a konce prstů jako led. Což myslíš, že to nevidím? Teď lze jasně
35 prohlédnout si naši lásku, když ranní soumrak dere se do pokoje, kdy smyslnost, jediný plamen v našich srd-

cích, se vybila, kdy hledíme jako dva žebráci vyhaslým okem na svoje vředy a na svá ústa, zkřivená vášní a zpěněná jedovatou slinou zhaslé chlípnosti. Ach, jak jasně vidím všechny ty pohyby chtíče, odporné a slizké! Hmota přitahuje hmotu, tělo vábí tělo. Není srdce v naší 5 lásce, byla to lež, neboť teď, kdy jsme dosti klidní, abychom mohli naslouchati jeho tlukotu, zděšeně nasloucháme a neslyšíme ničeho, ničeho. Zhnuseni sobě vzdalujeme se každý do nejzazšího koutu pokoje, štítíme se sebe, neboť naše objetí strávila pouta, která nás k sobě 10 vázala, a přitom lžeme si lásku dále, slabí jsouce z nepochopitelných důvodů k prohlášení pravdy. Ne, nesnesla jsem již déle této trýzně, vím, že trpíš tak také. Nač objímat se, když ruka chce bít, nač líbat se, když ret chce plívat. 15

ON: Co je ti? Co to mluvíš? *Ustupuje dozadu.*

ONA: Hleď, couváš. Bojíš se pravdy. Ach, pravda v nitru ztlumená při trochu čistém svědomí hrýže a trýzní více než pronesená. Vždyť říkám to, co křičí každý nerv v tvém těle. Pojď ke mně. Řeknu ti něco. 20

On přichází pozvolna, jakoby bojácně. Ona se naň pověsí a hltá svým pohledem jeho chvějící se duši.

ONA: Mluvme si pravdu, pouhou čistou pravdu. Měsíc již zapadá a vášně spadla k našim nohám a spí. Mluvme teď, dříve než se probudí, dříve než znovu sváže nás ve 25 svoje pouta. Mluvme pravdu, dokud nám nepřekážejí těla. Řekni mi, máš mě teď rád? Opravdu rád?

ON *mlčí.*

ONA: Vidíš, vím to a věděla jsem i dříve. Jaký byl příchod tvůj a jaké odcházení! Člověk dovede hrát, dokud smě- 30 řuje jeho hra k určitému, stanovenému cíli; jakmile jej však dostihne, padá mu i divadelní maska s obličejem. Tak bylo to i u nás. Ty hrozné polibky, při nichž již dotýkaly se jen kusy masa, v nichž nebylo cítiti ni tu nejmenší vůni lásky. Byly hrozné ty rty, kterými jsi se se 35

mnou loučil, odcházejí pozdě k ránu. Víno bylo již dopito a číše pokáceny.

ON: Šla jsi dnes pro svoji pravdu. Vyhledala jsi ji na dně své trpké duše a vystavila jsi ji světlu. Nač jsi to dělala?
5 Říkáš, že při trošce dobrého svědomí bolí více skrytá pravda než projevená. Nuže, táži se i já. Máš ty mě ráda?

ONA: Nemám, ne, — ale musím s tebou. Nedovedu se rozloučit, ač nyní jsme si cizí, neboť mé tělo počítá do budoucna. Ví, že přijde chvíle, kdy bude chtít se dát omítnout, kdy bude muset sestoupit s tebou tam, kde nyní vidí bláto a špínu. Nemiluji tě, ne, skoro nenávidím, ale chci tě, chci...

ON: Tak vidíš. Je tu i jiné pouto, které nás váže. Je tu naše bolest, duši nenávidících se a upoutaných k sobě svými těly. Tvá ňadra jsou nejhroznější okovy světa. Nelze je servat, neboť ruka napřažená k ráně hladí a ret chystající se plivnouti líbá. Mýlila jsi se. Věděl jsem vše již dříve, věděl jsem, že i ty to cítíš. Neříkal jsem ničeho, protože jsem chtěl skrýti svoji bídu, která schoulená
15 hluboko v mém srdci měnila se v úžasnou bolest. Nebyl bych jí vyslovil, neboť nač o ní mluvit, když věděl jsem, že cítíš totéž. A slova jsou tak hrubá. Uráží jen a bijí.

ONA: A proč, proč, bože můj, nemůžeme se milovat?

ON: Snad toho neumíme.

25 ONA: Neumíme! Proč?

ON: Dnes asi není již lásky. Cítíš ten vzduch. Jak je hrozný a těžký. Nelze v něm milovat. Dusí.

ONA: Jsme tedy prokleti.

ON: Snad. A což víš jasně, co se odehrálo ve všech srdcích?

30 ONA: Proč?

ON: Protože lásky snad ani nebylo.

ONA: Lžeš, byla, musela být. Jako dítě jsem ji cítila v srdci.

ON: Jako dítě jsi ji cítila, jako žena ji nemusíš žít.

35 *Chvilí ticho. On znaveně klade hlavu na stůl a ona padá zase na své místo na pohovce.*

ONA: Ach ano. Naše ženství chce dáti více, než může, a vaše mužství chce bráti více, než jest dáváno.

ON: Dnes každý chce více, než může. To je kletba moderního člověka. Zvedal by svět a nemůže pozvednout ani svých vlastních rukou. Chce milovat, ale nemá srdce. 5

ONA: Ne, nemohu s tebou souhlasit. Cítím svoje srdce, slýchávám, jak mi bouří v nadrech jako zvon bijící na poplach.

ON: Jsi jistě nešťastna.

ONA: Proč? 10

ON: Protože naše srdce se ozývá jenom tehdy, když rozhoupá je bolest. Trpíme-li, cítíme, že máme srdce.

ONA: Pravda, spíše než bych řekla, že bije, mohla bych říci: bolí.

Venku se pomalu šepí. Churavé stíny stromů vystupují z mlh jako shrbení starci. Jest venku úplné ticho, jen zrosené listy se chvějí očekávající slunce. Měsíc zapadl. 15

ON: Měsíc již zapadl. Svítil po celou noc.

ONA *rozehvělým hlasem*: Po celou noc.

ON: Zhasím lampu; její světlo, mísící se s ranním úsvitem, pálí mě do očí. 20

ONA: Zhasni!

*Zhasne lampu a sešeřený úsvit vlévá se do pokoje. Jako by cítili onu zvláštní náladu nejčasnějšího rána, pohlíží oba zne-
pokojeně k oknu.* 25

ONA: Jaké je to nemocné světlo!

ON *jde k oknu a pohlíží do zahrady*: To jest světlo probouzejícího se dne.

ONA: Ne, spíše závoj mrtvé noci.

ON: Pojď sem, snad pocítíš totéž. Pojď sem rychle k oknu a pohleď ven. Nezdá se ti něco tak zvláštního, pohlížíš-li do toho mrtvého šera? 30

ONA: Jaká mlha! Tráva se ohýbá pod její tíhou. V noci jistě pršelo.

- ON: Necítíš ničeho?
ONA: Jest mi smutno.
ON: Neřekla jsi mi nikdy, že jsi veselá.
ONA: Více necítím.
- 5 ON: Nezdá se ti, že pohlížíš do zrcadla? Hleď, tam za ho-
rami kdesi je ještě noc, která nás vyčerpala a zanechala
bledému jitru. Pohlížím-li do těchto chladných mlh, vidím
svůj život, vidím sebe. Nic mu tak neodpovídá jako časně,
probouzející se světlo. Víčka má jsou těžká a pálí. Ne-
10 vidím dobře. Cítím jen tu vůni zemřelé noci. Tak ticho
tu a přece zdá se, že všechno vzlyká.
ONA: Nedívej se tam!
ON: Musím.
ONA: Proč?
- 15 ON: Protože mě takové ráno zrodilo.
ONA *sklopí hlavu a neklidně těká zrakem po pokoji.*
ON *po chvíli*: To je kletba doposud nevyšlého slunce.
ONA *rozčileně*: Co pravíš!?
ON: Co je ti?
- 20 ONA *samyšleně*: ... nevyšlého slunce. Ach, hlava mě bolí!
ON: Ano, jsme těmi chvějícími se listy v ranních mlhách.
Ptáci ještě nezpívají a do východu slunce dlouho. V duši
nás dusí probdělá noc a hlava třesí vysílením.
ONA: Nedočkáme se východu!
25 ON: Netoužím po něm, nemám totiž síly, abych toužil.
ONA: Jistě se nedočkáme.
ON: Proč »jistě«?
ONA: Jak je to hrozné! Tak zvláštní a nepochopitelné. Bojím
se ti to říci. Zmítá to mým nitrem.
- 30 ON: Mluv!
ONA: Ne, nepochopíš mě. Snad se zasměješ.
ON: Nedovedu se smáti.
ONA: Ó ano. Umíš se smát. Proč jsi se smál včera ráno?
ON: Co se stalo? Zapomněl jsem ...
- 35 ONA: Uřezal jsi se.
ON: Ach ano! Směji se vždycky, kdykoli vidím svoji krev.
ONA: Proč?

ON: Říkám si: »Hle, má krev« a musím se usmát.
 ONA: Nerozumím ti.
 ON: Také není třeba. Pověz, proč se děsíš. Nebudu se smát.
 ONA *chvilí nervosně poklepává na okno rukou*: Kde vychází slunce? 5
 ON: Nevím, snad tam za horami.
 ONA: Je tam úplná tma. Skoro větší než u nás.
 ON: Jest příliš mlhavo.
 ONA: Ne, je tam taková děsná tma. Jako by tam někoho zavraždili. 10
 ON: Nevidím, nevidím.
 ONA *uchopí jej za ruku*: Víš proč?
 Nevěřím, že vyjde dnes slunce.
 ON *zarazí se a pohlíží udiveně na ni*.
 ONA *v exaltaci*: Nevěřím, že vyjde dnes slunce. Pohleď na 15
 ty hrozná mlhy, na ten plačící strom a ponurou zahra-
 du! Myslíš, že může zlaté slunce vyjít na obzor, domní-
 váš se, že neudusí je vlhká dlaň chmurného jitra? Ne,
 nemůže dnes vyjít slunce. Pochybuji, že vůbec kdy vyjde.
 Bylo zardouseno tam za těmi horami, které studeně hle- 20
 dívají jako katafalky. Utopilo se v ohromných východ-
 ních lesích, v ponurých vlnách vzlykajících borovic. Zmi-
 zelo, zemřelo. Nevěřím, že vyjde. Jest mi pusto v duši,
 jest mi smutno v duši jako v kraji, kde slunce neznají.
 Jsem zlomena neuskutečnou touhou a zlomena vírou 25
 v hrůzu stálé noci. Ach, kam se řítíme, kam jsme hnáni,
 my ubohé struny, napjaté k prasknutí a chvějící se při
 sebemenším závanu větru!
 ON *který ji napjatě poslouchá*: Že nevyjde slunce?
 ONA: Ne, — nedočkáme již se rána. 30
 ON: Proč právě dnes by nemělo vyjít?
 ONA: Což vyšlo včera? Což vyšlo před měsícem, před rokem?
 Nevycházelo, nevycházelo pro nás. Byl to bledý netvor,
 byla to bledá, nemocná hvězda, ne slunce. Od svého na-
 rození jsem neviděla opravdového slunce. A přece mám 35
 o něm jakousi zvláštní tuchu, přece jako bych si odněkud
 na ně pamatovala. Snad jako dítě jsem je vídávala. Nevím

však věru, zda v životě nebo ve snění a v pohádkách. A když později zašlo, neuvědomila jsem si toho, jen cítila jsem jakousi cizí zář neznámého slunce, které svítilo mému životu. Až dnes, dnes jsem teprve jasně
5 pochopila vše. Naše slunce jest mrtvé tam daleko za horami, ubité a uštvané jako zlatý jelen. My tápeme bezesnou nocí, pozdě k ránu, a čekáme, ač víme, že se nedočkáme.

10 A naše krev lenivě a jedovatě proudí ve zpuchřelých žilách jako podzemní vody, neznalé dne, a vysílený náš život padá na kolena, nemaje síly ani zvednout ruce k nebi. Květy zemřely, vůně ztuchly a světlo změnilo se ve stíny. A ten maličký zbytek dobra, který zůstal jako vzpomínka v našem srdci, ten hlodá, bolí a pálí. Uka-
15 zuje naši touhu. Kde najít však cestu k ní, kde nabrat síl, když je noc bez konce a síly vyčerpány!

ON: Nenacházíme proto, že hledáme. Nehledejme! Nehle-
20 dejme! Věřím, že nepoznali jsme slunce. Nepoznali jsme je proto, že jsme chtěli je znát. Naše slunce nezemřelo, ne, nesmělo zemřít. Naše slunce spí tu někde kolem nás. Ono vyjde najednou znenadání, obejme nás zlatými paprsky, kdy nejméně je budeme očekávat. Nezemřelo, nezemřelo! Vyjde a probudí naše síly, zocelí nám nervy a zazpívá nám první radostnou píseň.

25 Byli jsme tolik nešťastni, že musíme je spatřit. A být až na konci žití nebo za jeho prahem, — přece musí přijít, přece musí k nám přijít!

ONA: Ach, jsi muž a máš ještě světlušky naděje ve svém černém žití.

30 ON: Víru i lásku jsem ztratil, zbyla mi jedině naděje.

ONA: Já ztratila všechno.

ON: Máš ještě něco.

ONA: Nuže?

ON: Kdybys ztratila svoji bolest, která zdá se ti snad břememem, byla by jsi nešťastnější, než jsi teď.

35 ONA: Proč?

ON: Poněvadž člověk žijící bez slunce miluje bolest. Bolest

rozjitřuje a rozzařuje jeho nitro. Svoji bolestí zažehuje
 si v temné duši krvavé slunce. Byla by jsi nešťastna,
 kdybys byla šťastna!

ONA: Slovem štěstí končívají pohádky.
 ON: Slovem štěstí začíná život. 5

ONA: A končí?
 ON: Život nekončí. Jest nekonečný.
 ONA: A přece tolik nešťastný!

ON: Aby byl nešťastný, musí mít někde štěstí. Má ho při
 prvním kroku do života, kdy o něm neví. Neboť štěstí 10
 není zblízka viditelné. Až zajde, — pak teprve vidíme,
 že se nás dotkl cíp jeho roucha. A dlouho hladíme ono
 místo doteku.

ONA: A přece ještě dále v životě jest štěstí.
 ON: Kdy? 15

ONA: Ve snění.
 ON: Toto štěstí znají jen ženy a básníci.
 ONA: Každý básník je trochu ženou a každá žena básníkem.
 ON: A ono štěstí ve snění vyrůstá jen z bolestného života.
 Věř, že lidé šťastní měli by hrozné sny. 20

ONA: Mívám také hrozné sny. Takové děsné, že se zajíkám
 hrůzou a tápu beze smyslu kolem sebe. Slovo zarazí se
 v hrdle a hrůza zadusí každý bolestný výkřik. A přece
 nejsem šťastná. Jsem tolik nešťastna, tolik!

ON: Nikdo nemá říkati: Jsem šťasten! Řekne-li to, — chybí. 25
 Štěstí jej zabije. Ty nejsi nešťastna. Jsi pouze nemocná.
 ONA: Čím?

ON: Tím, čím churaví tisíce lidí našeho věku. Jest to nemoc
 andělů, kteří svíjí se v blátě. Jest to nemoc těch, kteří 30
 z vlhkých údolí pohlíží na ostře usmívající se hory,
 kteří touží celou svojí duší vylétnout na nejvyšší jejich
 vrcholky — a nemohou učiniti ani kroku. Jest to bolest
 těch, kteří mají obrovskou touhu, ale nemají křídel. Srdece
 plné láskou, ale žíly jen mdlou, smyslnou krví. Jest to
 kletba dneška. 35

ONA: A což nenajde se nikde ani nejmenší naděje sblížení?
 ON: Nikde.

*Ponuré ticho vleče se pokojem. Hory již blednou, slabě, zlehounka, jako by byly ožněny dechem přicházejícího slunce. Oba mučení jsouce bolem a nedovedouce najíti jediné jasně zvučející struny ve svých duších mlčí. Maně pohlížejí do retrospektivy svého života, usuzují, odvažují. Nevzládné šero špi-
navého světla tříští se o bledé stěny.*

ON: Kolik nocí ještě přejdeme?

ONA *mlčí, neslyšíc, zabrána do nejzazší minulosti.*

ON: Vzpomínáš?

10 ONA: Ano.

ON: Na co vzpomínáš?

ONA: Na své mládí. Říkal jsi, že mládí jest šťastné. Vzpomínám, bylo-li opravdu šťastné.

ON: Oh, každé mládí jest šťastné. Viděla jsi někdy bez-
15 útěšně vzlykati děcko: O jak jsem nešťastné!

ONA: O, ano. Plakávala jsem jako dítě mnoho.

ON: Pro panenky?

ONA: Dítěti působí takové bolesti a radosti panenka jako
dospělému vlastní dítě. Já však neplakávala pro panenky.

20 ON: Pro co tedy?

ONA: Plakávala jsem jata jsouc jakousi divnou touhou. Chtěla
jsem cosi drahého, krásného, nevyslovitelného míti u sebe
a laskati to. Hledala jsem ve dne to, co jsem ztratila ve
sladkém snu. A potom — jako starší — milovala jsem...

25 ON: Milovala?

ONA *zamyšleně, jakoby sugerována zvukem tohoto slova, pro
sebe polohlasně vypráví:* Byla jsem skoro ještě dítě. Vidá-
vala jsem jej oknem. Byl tak bledý a oči jeho byly černé
jako stíny měsíčních nocí. Neznala jsem jej, neznal mě.
30 Každá první láska dítěte-ženy jest taková. Má na sobě
ještě pel nebeský. Chodíval po poledni a večer naší ulici.
Čekala jsem vždy u okna, přitisknuta planoucím čelem
na okenní rám. Jak byl starý, nevím, ale byl již dospělý.
Tehdy jsem milovala, opravdu milovala. Popírám, že není
35 lásky. Vymyslela jsem mu pohádkové jméno. Vyslovovala
jsem je s modlitbou a opakovala jsem je tolikrát, až za

dosahem slabik objevil se netušený ráj. Omamovala jsem se jím. V oněch nocích, kdy jsem se probudila a úsilovně naň myslela, probouzela jsem v sobě ženu. Láska mě lákala. Rozžhavenými stehny tiskla jsem k sobě pokrývku a zatínala do ní zuby. S probuzením ženy probouzela se i smyslnost. Mučila jsem tělo a zaněcovala nové požáry v krvi. Nesnesla jsem toho déle. Šla jsem jednou za ním. Bylo to večer časně na jaře. Šel tak chvatně a neobrátil se ani jednou. Až v parku, který byl již pustý a temný, se náhle zastavil a podíval se na mne. Och, ty hrozné oči! To nebyly oči, o kterých jsem snila, to byly oči, které mě žhavě fascinovaly v extasích těla. To byl pohled muže na ženu, když vidí ji samu. Snad nemohl za to, snad je to přirozené a nutné, ale bylo to po prvé ve skutečnosti, co jsem to uzřela, a bylo to tak hrozné, že jsem se dala na šílený útěk domů. Snad to byla i halucinace. Nevím, nikdy jsem jej nechtěla vidět. Vydrží-li dívka první takový pohled mužův, jest již plnou ženou. Já jí ještě nebyla. Ztratil pro mě úplně půvabu, neboť moje snění vyzvedlo jej mnohem výše, než stál ve střízlivém světle denním. Zapomenout jsem však nemohla, neboť onen pohled, který se svezl po mých nadrech dolu k nohám, působil na mě jako dotek studených, chlípných rukou, jako první dotek dvou protisměrných vln, jejichž konfusí rodí se nové chvění, — nová vlna.

ON: A potom?

ONA: Potom mě hnala životem již jen nutnost. Pak přišel jsi ty a tu není ani lásky, ani citu, jen smyslnost, lichotivá a žhavá zvečera, — hnusná a stydká k ránu.

ON: Říkáš, že jsi přece alespoň ve snění milovala. Já toho ani tak nedovedl. Moje probouzející se láska byla usmrcena výsměchem, neboť na pranýři stojí nikoliv chlípnost, ale pravá láska. Já lásky nepoznal nikdy. Jen matku jsem miloval. Miloval jsem ji a trýznil. Zemřela brzy.

ONA: Srdce mužů není velké jako srdce žen. Jednáte více rozumem, mozkiem než srdcem. Žena žije instinktem a srdcem. Ta ztratí-li lásku, ztrácí vše.

ON: Ztrácí, co dříve měla. My jí neměli vůbec.

ONA: Ach, milovat dnes, to značí pozvolna mřítí.

ON: Pozvolna mřeme i bez lásky. Celý život jest pomalé umírání.

5 ONA: A což ona, — ta druhá láska, která nese život?

ON: Která?

ONA: Ta láska soucitu, pokory rostoucí ze samého čistého srdce. Ta láska Kristova, láska matčina k děcku, láska člověka k Bohu.

10 ON *ironicky*: Ta, . . . ach ta již dávno vymřela.

ONA *prudce*: Všechno ti umírá. Jsi zlomen a směješ se. Jak je to bídné. Umíráme proto, že celý život myslíme na smrt. Taková láska nezemřela. Kdyby i ona padla, — padne celý svět.

15 ON: Jest tedy velice ukryta.

ONA: Jest, ale zdá se mi, že se za ni stydíme.

ON: Za všechno dobré se stydíváme, nazývajíce to slabostí.

ONA: A proto sami jsme slabí a zchradlí.

20 *Ticho přehlušované pouze monotonním klepáním hodin. Ona sedíc zhrouceně na pohovce pohlédne vyjeveně z okna, kde válí se neprostupné mlhy, a potom na něho. Jako by náhle spadlo s jejích očí všechno, co doposud ještě matně se třpytilo, a odkryla se hluboká propast života; — pochopí úděs dnešní tíhy a propukne náhle v hysterický pláč.*

25 ON *bezradně*: Co je ti, co je ti, proboha?

ONA *svíjí se v křeči těžkého pláče*: Nedotýkej se mě, nedotýkej se mě!

ON: Proč pláčeš? Co se ti stalo?

ONA:
— — — — —

VÍTĚZÍCI

Disposice

Rozdvojím sebe ve dvě části: ono živelné, — přirozené, —
chtějící, — ono, co je mladé a silné, — a na onu složku chura-
vou, — kulturní nemoc, — přílišnou sensibilitu, — nervosu a hys- 5
terii. — kterou tolik cítívám ve svých vzpomínkách. Udělám ze
sebe dvě osoby, — hudebníka *Jana* — a studenta, — putovníka
Petra. A pole, na kterém se střetnou, — jako by to mé srdce
bylo, — tím učiním *Evu*, — tuto vysokou, štíhlou, ne nervosní,
ale citovou dívku, — kterou jsem chtěl, až jsem jí neměl. A vás, 10
mé trpící pohledy, — které jste mě hladily, — a které jsem ne-
mohl milovat, — ač jsem se o ně opíral, — vás učiním sestrou
své nemocné púle — a marnou milenkou púle zdravé. Jako rám-
ci, — jen jako rámci, — dám vystoupiti rodičům; — snad uči-
ním je těmi zcela tradičními kusy nábytku, — snad vdechnu 15
i jim lásku, na kterou myslím v daleku. Bude třeba i dáti se
mihnout scénou člověku zcela obyčejnému, — aby stal se jazýč-
kem vah, — na nichž budu hodnotiti ono černé a bílé své duše.

Děj

Jan jest umělec, — hudebník, — vyrostlý v jemné, staré 20
rodině, — která se ostatně v něm již vyžívá. Proto jest bledý,
— nervosní — a dědičně zatížen šílenstvím. Lékařům je to
známo (jeho otec je v blázinci) — a snaží se svéstí jej s jeho
umělecké dráhy. — On ovšem nedbá, — neboť halí se v ony
nemocné, teskné tóny a harmonie, — které přenáší v nocích 25
na papír tajně, — čímž láká si vteřiny extase a hodiny tupého
bezvědomí, — za nímž číhá šílenství.

Jednání první. Pokoj. Ráno. Jan píše. Libuše. Matka a děd,
který mluví dětinná bláznovství. Mluví se o příjezdu bratrance
Petra. Libuše ráno volá na Jana. Vstoupí na chvíli. Žárlivé 30
rozhovory, vyčítavé. Petr. —

Jednání druhé. V Praze. Veranda s okny do zahrady. —
Klavír. Eva zpívá. Doprovází Jan. Petr hledí Evě do očí. Jan
pomalu dovídá se, že Eva jej přestává míti ráda, — a sešílí.

Jednání třetí. Scéna vpředu u mrtvého. — Políbení nad mrtvým.

I

- Prostranný pokoj vily, — v němž převládá barva bílá a hnědá.*
- 5 *Rozestlaná, ale netknutá postel vlevo. Vpravo dveře a klavír. Uprostřed proti dvěma oknům stůl a u něho Jan píše. Chvillemi přestává, klade si nervosně ruku na čelo, — ale zase se sklání, jako by byl nucen neodolatelnou silou. Jest pobledlý probdělou nocí a kouří chvílemi cigaretu, — která stále zhasíná. Je pozdě k ránu, — šerí se a viděti okny zamlžená ramena stromů zahrady. — Ostatní ještě se ztrácí, ale mlha během prvních výstupů se zvedá, — objevují se lesy — a v pozadí ranní, opýřené hory. Slunce vyjde, až vstoupí Petr. Mezi okny stojí stojací hodiny a ukazují půl páté.*
- 15 **LIBUŠE** *dveře, zcela otevírá zvolna pravé neslyšně stane na prahu. Jest drobná — a má bílé šaty, bílé ruce, ale přece jako by něco šedé mlhy leželo v celém jejím zjevu. Dívá se chvíli bezhlesně na Jana a pak tiše, — vyčítavě zašeptá: Jene, — Jene . . .*
- 20 **JAN** *sebou trhne a obrátí se. Zmateně: Ah, — to jsi ty, Líbo. — Co tu děláš, — co tu chceš v těch bílých, vycházkových šatech? Proč chodíš tak neslyšně? — Nechci, aby jsi tak chodila. Člověk ani neví a ty stojíš na prahu a díváš se. Je to nehezké. — Špehujete mě, — stále mě špehujete. Ihned odejdu. Vstává.*
- 25 **LIBUŠE**: *Ale můj bože, — Jene, — vždyť je již ráno. Zase jsi psal celou noc. Celou noc jsi seděl u lampy a psal noty. Proč to děláš, Jeníčku, — kdyby to maminka věděla.*
- 30 **JAN**: *Maminka, — co maminka? Stále mě chcete vázat tím slovem maminka. — Už skutečně je ráno. Vstane a jde k oknu. Zase takové šedivé jako včera a předvírem. Člověk ani neví — a až bledne na oknech svítání. Zrovna jako ty vstupuje na ně, — zrovna jako ty.*

LIBUŠE *vstoupí zvolna do pokoje a zavře tiše dveře za sebou.*

Váhavě: Nezlob se, — prosím tě. Vždyť víš, že nechci nic zlého. Stále se rozčiluješ. Víš, jak tě máme rádi, a víš, že jsi churav. Stále děláš to, co nemáš. Celé noci sedíš a píšeš noty. Zavřeš si okno a civíš u lampy, která ti tak tu otravuje vzduch, že až se tu těžko dýchá. Lékaři ti to zapověděli, matička, oh — nedejž bůh, aby se to dověděla.

JAN *odstoupí od okna a praví pokorně:* Libuško, ne, — ty to neřekneš! Vid', že ne. *Uchopí ji za ruce.* Vid', — ty mě přece pochopíš. Víš, že musím. Nemohu si jinak pomoci, ať si říká kdokoliv cokoliv. V mé hlavě, — vidíš, zde, — právě na tomto místě — sídlí jakýsi purpurový ďábel. Ostatně — možná, — možná, že je to Bůh. Kdož to ví? Ani já to nechci vědět; — jen mu poslouchám. A musím poslouchat. Probouzí mě v noci a já vstávám. Chodí po mých nervech tak — tak — a nervy znějí. Můj bože, — co já všechno slyším z tak úžasné blízkosti! Ani sluch nemohu mezi to a sebe postavit. Křičí to přímo ve mně. A nemohu to tam nechat, — nemohu. Roztříštilo by mě to, usmrtilo. Musí to ven, — vypíši to v řadách uzoučkých not — vidíš — zcela nevinně — a je mi přitom, — oh Libuško — — — ostatně — — — co ti vykládat. Nač ti to vykládat. Možná jsi stála na prahu a špehovala každý můj pohyb. Možná jsi se smála. Ó jistě, — jistě — — ty — —

LIBUŠE: — Ale Jene, — vždyť buď alespoň tiše, — ať nezbudíš matinku. Já že bych se mohla smát, já že bych mohla tě špehovat? Proč mluvíš vědomě takovou nepravdu. Což tomu můžeš sám věřit? Já a smát se?

JAN: Co jsi tu dělala? Proč jsi vstala tak časně?

LIBUŠE: Jdeme na houby. Říkala mi Eva, že přijde pro mě v pět hodin. Půjdeme s panem lesním až k Červenému kříži. Vstávala jsem tichounce, abych matinku neprobudila.

JAN: A co jsi chtěla v mém pokoji?

LIBUŠE: Nechala jsem tu včera svoji pletenou kabelku. Vidiš, — tu je pod oknem. Jistě ji tam shodila včera Máry,

když zalévala květiny. Chtěla jsem vstoupit zcela neslyšně, vzít ji a odejít. A přece jsem se bála.

JAN: Bála, — čeho jsi se bála?

LIBUŠE: Že nebudeš spát. Pořád jsem si přála, aby jsi spal
5 a aby jedna ruka ti visela s postele dolů.

JAN: Jaké hlouposti!

LIBUŠE: Tušila jsem však, že nespíš. Proč nedbáš svého zdraví, Jeníčku? Vždyť jsi takový...

JAN *zastaví ji pohybem rukou*: S kým říkáš, že jdeš na
10 houby?

LIBUŠE: S Evou. S Evou Rybářovou.

JAN: S Evou. Ach ano, — říkala mi včera něco takového.
A kdože půjde ještě s vámi?

LIBUŠE: Pan lesní.

15 JAN: Ten starý nebo mladý?

LIBUŠE: Ale Jane, — kterýpak? Vždyť je jenom starý.

JAN: Nuže dobře. *Chodí pokojem*. Slyšíš, — jak vrzá tu
podlaha? Něco jsem chtěl říci, ale nevím — nevím — —
Eva přijde pro tebe o páté?

20 LIBUŠE: Ano. Slíbila aspoň.

JAN: Počkám na ni. Ostatně, — musím jít naproti Petrovi.
Přijede přece dnes ráno.

LIBUŠE: Ano. Petr dnes přijede. *Zatleská rukama, ale hned*
uleknuť je schová za zády. Jak dlouho jsem ho neviděla?

25 Byl to takový malý hošíček s bledými vlasy, které se
stále vzpurně kudrnily. To bude tu zase veselo!

JAN: Veselo, — veselo, — to znamená hlučno. Ostatně Peti
se možná změnil. Neviděli jsme jej už osum roků, po ce-
lou tu dobu, co byl na severu. Vždyť ani dříve nebyl
30 zvláště veselý.

LIBUŠE: Ne, — nesmával se ani mnoho. Ale vždy v jeho
očích bylo plno radosti. Nosíval mě na ramenou, ač už
jsem byla veliké děvče. Trochu jsem se proto styděla, —
ale on byl takový roztomilý!

35 JAN: I já jsem měl jej rád, ačkoliv — — ne, — člověk nikdy
nemůže pochopit své vztahy k druhému. Nevím, — měl-li
jsem ho rád. Snad jsem mu i záviděl.

LIBUŠE: Záviděl! Ty Jene, — Petrovi? Vždyť byl tolik nešťasten. Už jako hoch, — neměl matky, neměl otce, — vyrostl v bídných poměrech. A neměl ani tolik nadání co ty. Předčil jsi jej ve všem.

JAN: Ano, předčil jsem jej. Ale co síly bylo potřebí, abych 5 nezranil svoji ctižádost. A on, — zdá se mi, — kdyby byl jen trochu o to stál, byl by mě dosáhl jediným krokem. Bylo mu to asi lhostejno, — nebo ne, — asi mě litoval. Pamatuji se, když jsme spolu běželi o závod a já, vítěz, — po zápase sedl si někde u stromu zchvácený, vysílený, 10 sotva dech lapající, on klidně sedě naproti mně, — díval se pokojně na mě zcela svěží, jakoby zápasem orosený, ač předstihl jsem jej třeba jen o délku palce. Litoval mě, jistě mě litoval.

LIBUŠE: Jeničku, — proč si namlouváš takové zlé věci? Ani 15 mu to nenapadlo. Měl tě přece rád.

JAN *neustupně*: Ano, měl mě rád, — vidíš, říkáš totéž; — což nebyla jeho láska pro mě jen z lítosti? Byl jsem sice malý hoch, ale cítil jsem to. Chápal jsem, že já vítězím jen svou vůlí, kterou jsem napjal až k prasknutí. Ale on, 20 — on vůle své vůbec neužil, — při všech zápasech ani na ně nemyslel. Libuško, — Libuško! *Usedne znaveně na rozestlanou postel*. Kdyby jsi věděla, jak jsem unaven. Není ve mně ničeho, — jen v hlavě hučí.

LIBUŠE *přistoupí k němu a hladí jej*: Vidíš, — a potom se 25 na nás zlobíš, když nechceme, aby jsi psal. Pamatuj se, Jane. Lékaři to přísně zakázali a ty přece.

JAN: Co lékaři! Neříkej toho slova přede mnou! Vid', chceš mě zase kousat, že jsem unaven, že jsem jako bez zubů? Vid'?

LIBUŠE: Ale, kdo ti co říká. Stále se rozčiluješ pro nic za nic. 30 Pamatuj se! Vždyť je mi hrozno, pomyslím-li na všechno. Sedáváme večer s matinkou dole v pokoji a třeseme se. Ani nemáme síly, abychom promluvili. Bojíme se o tebe, Jene, bojíme se něčeho strašlivého.

JAN *vstane prudce*: Na co si myslíte, čeho se bojíte. — Proč 35 mlčíš? Mluv, mluv! Co přede mnou utajujete? Každý, kdo špehuje, i utajuje.

LIBUŠE: Ale Jane, ticho, prosím tě, ticho!

JAN: Víím, na co si myslíte. Víím, víím, víím! Chodí kolem mě ty vaše černé myšlenky. Plazí se při zemi a slizce, studeně tisknou se k mým nohoun. Proč nemluvíte se mnou o tatínkovi.

LIBUŠE: Můj bože —

JAN: Odvezli jste ho před dvěma léty do sanatoria, — a přede mnou o něm mluvíte, jako by byl mrtev. Znáím to násilné usmívání. Jistě se mu něco stalo. Neřeknete mi ovšem ničeho. Posíláte jen ke mě lékaře, protivné, vyptávající se otazníky, kteří říkají stále tytéž nemožnosti: nepsat, nehrát. Řekl bych jim všem: nedýchejte, pane! *Jest zřejmě unaven a zakryje hlavu do podušek.*

LIBUŠE: Nic jsem tím nechtěla říci, Jane. Věř mi. Je nám jen úzkostno z tebe.

JAN *tichým, pomalým hlasem, aniž zvedne hlavu z podušek:* Co se stalo s tatínkem?

LIBUŠE: Co by se stalo, Jane? No churaví, chudáček, ale je prý mu lépe.

JAN: Co se stalo s tatínkem? Nelži, — nevidím tě, ale cítím ten odporný úsměv.

LIBUŠE: Ale vždyť se nesměji.

JAN: Ale lžeš.

LIBUŠE: Jane, prosím tě —

JAN: Stále mě prosíte, raději mě bijte. — Kdy se vrátí?

LIBUŠE: Kdo?

JAN: No, tatínek.

LIBUŠE: — — — Nevím. —

JAN: Nevíš, — nu dobrá, ty nevíš. Tedy ti to řeknu já: nevrátí se.

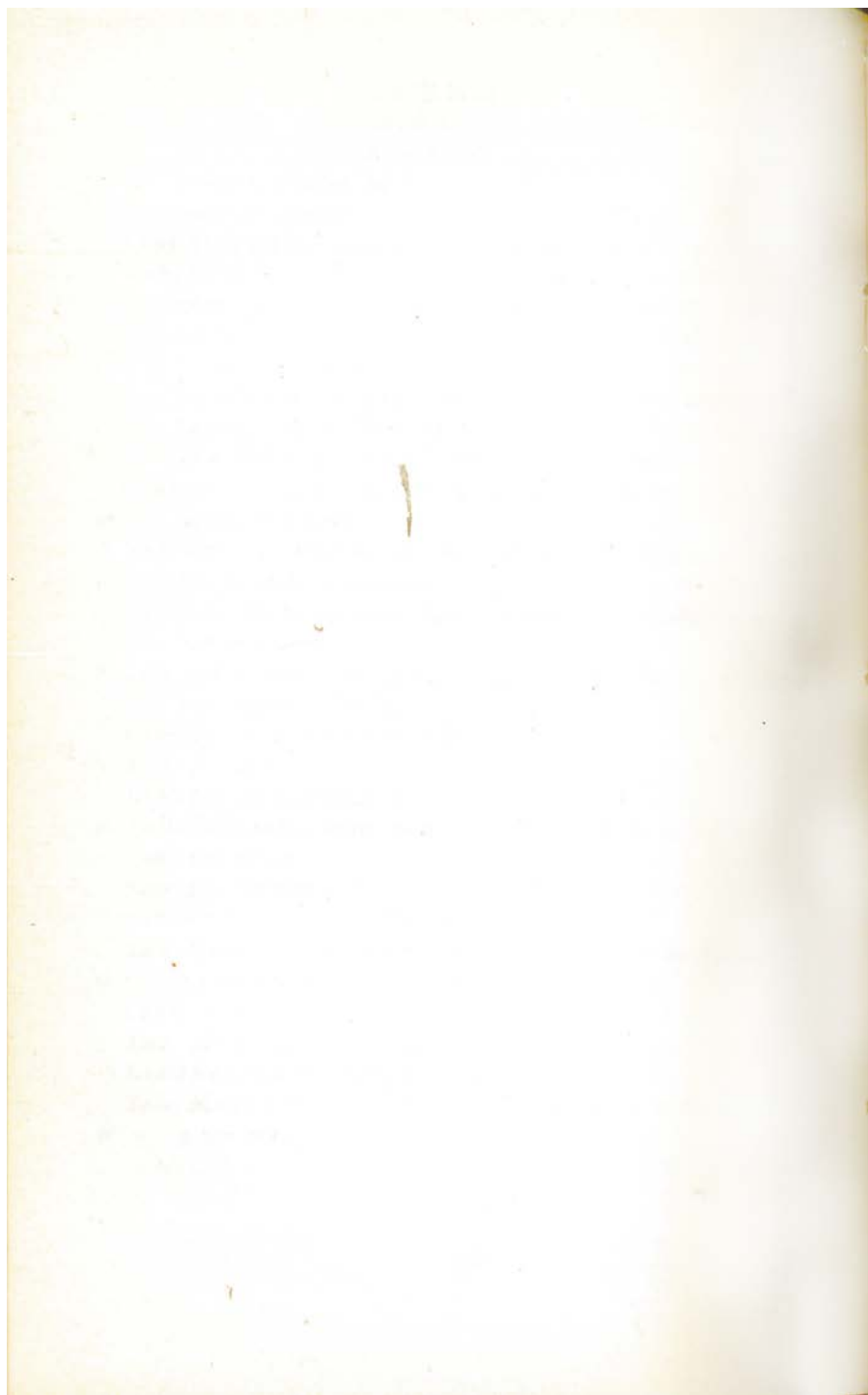
LIBUŠE: Jane!

JAN: No nevrátí se. Sešílel.

LIBUŠE *zavzlyká:* Můj bože, Jane.

JAN: Musel sešílet. Nebylo možno jinak. Říká mi to mé srdce a mé nervy.

ÚVAHY

ZE ŽIVOTA HUSOVA

Momentka

Dusná a nehybná tma těžce halila předměty malé, zatuchlé komůrky. Zamřížovaným oknem prokukoval kousek jasného, nočního nebe, na němž chvělo se několik zlatých hvězdiček. 5

Klidné světlo letní noci tříštilo se o zamřížované okénko a matně jen ozařovalo hrubou, neomítanou zeď proti oknu.

Náhle kdosi se pohnul v temném koutě. Takový zvláštní sten, jenž vydírá se z hrdla tísněného mýrou zlých snů. A zase — jako když člověk probírá se ze spánku. 10

Zachrastila sláma a v temnotě napolo zvedla se temná postava. Zdá se, že teprve uvědomovala si svoje postavení, neboť po chvíli ozval se žalární tmou tichý, bolestný sten:

»Kriste Ježíši!«

Pak se pohnula a vzpřímila. 15

Ze stínu vyšla postava Trpitele a oči, krásné modré oči, jasné a bolestné jako Pravda, zahleděly se zamřížovaným okénkem do letní noci.

Byl to On, — trpitel za pravdu a člověk — mistr Jan Hus.

Přítiskl rozpálené čelo a žhavé rty na chladivou mříži a pohlížel ven, vzhůru k jasnému nebi. 20

Již dlouho trpěl v této kobce. Celé dny rozčilován pohledy nenávidných očí kněžských, dotazován jsa a chytán lžemi trávil tu neklidné noci divokých snů nebo horečného přemítání. 25

Však dnes bylo nebe tak klidné a hluboké, že ponenáhlu se uklidňoval a v jeho duši rodil se pod zázračným světlem hvězd onen božský klid.

Vždyť on také měl na něj právo, on v srdci svém měl pravdu a jas, boje proti Lži, Nenávisti a Tuposti jej unavovaly a dráždily. 30

Zahleděl se ven a vzpomínal . . .

Tam daleko pod tímto nebem spí jeho milovaná otcina. Vidí chaloupky schýlené k sobě, modravé lesy a lány polí. Vidí

své stověžaté město — staroslavnou matičku Prahu, spící jako lev před bojem. Častokráte pohlížel na ni v noci ze svého pokojíku, kde dlouho, až do svítání pracoval. A zase vidí před sebou zástupy visící na jeho slově, hrdé a neústupné české
5 lebky, vážně a zamyšleně přisvědčující.

A srdce jeho vzplanulo k nim láskou nesmírnou. Svůj národ zřel, národ hloubavý, jenž za úkol si vybral cestu nejtrpčí — hledání Boha. A on, příslušník tohoto národa, má veřejně pravdu popřít — zradit sebe a svůj lid?

10 Pohlédl k hvězdám a za ně tam v nekonečno, kde trní božská Pravda, a zašeptal: »Nikdy.« A tu ucítil, že padají stěny žalární, že jest nesen vzhůru nad hvězdy, a zář nesmírná se rozlila kol něho.

Na rtech ucítil božské políbení.

ČLOVĚK A KVĚTINA

Přirovnání

V obrovském lese Života rodí se, rostou a umírají květiny — lidé.

A jako v hájích dává příroda vykvést různým květinám, 5
tak také na světě rodí se lidé, z nichž každý nese na čele
pečeť originality a božského tvoření přírody. Není na světě
dvou stejných bytostí ani květin, ač mnozí lidé i mnohé
květiny se v něčem shodují.

Jako u zdi tiše a skromně pod zeleným listím kvete fialka, 10
tak lidé přičinliví a nepoznaní pracovníci žijí svůj život v ústra-
ní světa. Nemůže každý člověk být růží, nemůže každý pnouti
se do výše jako zlatá slunečnice. Vždyť žití takové jistě má
též své stinné stránky. Vždyť po bouři nacházíváme často tyto
vládce zahrad zlomené větrem, jejich květ jest rozerván a 15
rozmetán po všech koncích sadu.

Nízké pampelišky, macešky a petrklíče, které nehledí tak
příliš k nebi, mohou v bouřlivých dobách utéci se ke své
matce zemi, přitisknouti se v její náruč a přečkat zlou vichřici.
Jsou sice dále od nebe, avšak blíže matičky, nejsou vynikající 20
a slavné, ale jsou klidné a šťastné.

A jako člověk má svůj duševní svět, tak květina má svoji
vůni. Prostou konvalinku rádi nosíme, však tulipán, který
v dáli pne se jako štíhlý krasavec, ten pro nás nemá ceny.
Jest bezduchý a hloupý. Tak i lidé. Mnoho záleží na kráse, 25
vsak jen je-li podmíněna duchem.

A nakonec, co stane se z růže i kopřivy, — hnijící troud.

HOMO NON SIBI SED PATRIAE
NATUS

(Cicero)

Vždycky a zvláště nyní, v době nejbouřlivější, cítím, že
5 srdce mé bije v souladu s obrovským mateřským srdcem mé
vlasti. Všechny události, které mou velkou rodičku potkávají,
zanechávají též stopy na mně, neboť cítím, že jsem její bílé tělo
a její rudá krev.

Vlast má pohlíží na mne svým modrým okem, jež mi praví:
10 »Synu, zdaž ty nyní, kdy tříští se o sebe tisíce zkrvavených
zbraní, dokážeš mi svou lásku. Hle, pole k boji jest volné,
ukáž, — ukáž!«

JDOU SE SKLOPENOU HLAVOU, SNAD
PŘEMÝŠLEJÍ O HLADU SVÝCH DĚTÍ

(K. Leger)

Byl takový podzimní večer, kdy s hvězdami vstupují do očí
slzy. 5

Šel jsem sám polní cestou a zdálo se mi, že jsem nekonečně
smuten.

Tehdy — jako černé, nepohodlné myšlenky — blížilo se
ke mně několik stínů. Byli to dělníci z Šedého Města, kde rudě
šklebí se pece od půlnoci do půlnoci. 10

Neviděli ani smutných hvězd, ani krvavého, rozvátého listí.
Zlostně skřehotali něco o bídě a nouzi. Hlavy měli násilně
zkroucené k zemi a mizeli jako stádo vysloužilých a vystřeba-
ných příšer.

Zastyděl jsem se za své slzy, které zdály se mi nejtrpčí a 15
nejtěžší z celého světa.

Pochopil jsem, že ten vznešený bol, který přichází ze smutku
Kosmu, není zdaleka tak těžký jako ona malicherná bolest,
svíjející se kolem zapoceného krejcaru a vysíleného žaludku,
která tíhou své špinavé malosti zdrcuje náruče rozpjaté k ne- 20
konečným nebesům.

ESSAYE

*Tam, kam kráčí on, chci kráčet za ním
a líbat stopy jeho nohou.*

24. IV. 1918

5 MAURICI MAETERLINCKOVI

*Nechť nazvou si to drzostí, ale
nemám na světě nikoho, koho teď
bych tak miloval a ctil.*

J. W.

10 Mořem bolestí plují lodě našeho života. Nebe jasné a plné
hvězd jest nad námi, ale jako nikdy na ně nedosáhneme, tak
taky nedojdeme plného štěstí, neboť není štěstí, jako není posi-
15 tivního nebe. Štěstí je okamžitá přestávka mezi výboji bolesti,
trvajících sotva vteřinu, ale přesto tak hluboce vrytá v naše nitro,
že vzpomínky na ně a předtuchy jeho vedou nás mořem siných
20 bolestí, aniž bychom pociťovali těžké tragiky nekonečného utr-
pení, nýbrž cítíme stále fluidum blízkého štěstí, a čím více
cítíme, tím více toužíme po životě.

To jest definitivní radost a bol, o kterém nevíme a který
20 necítíme, navyklí na občasně vystřídávání. Přicházejí však
přece vysoké vlny a příboje trudu, kdy cítíme tvrdší úder té
dlaně, na které se nacházíme již od narození. Tehdy pocho-
pujeme na okamžik svoje postavení, však brzo je zapomeneme
při prvním závanu radosti a štěstí.

25 TEPLÁ BOLEST

Neboť tajemství života je utrpení.

Oscar Wilde

Na tisíce jest proudů bolesti. Jsou bolesti vášnivé, zmltající
ubohou duši divokým plácem a zanechávající ji vysílenou na

prahu chladného jitra. Jsou bolesti tajené v srdci, jako posvátný oltář, jsou bolesti zjevné a hysterické, ale všechny tyto druhy jsou vždy odůvodněny nějakými příčinami. Ať ze zevnějšího světa, ať z nitra své duše přichází onen náraz, který vžene nás na pokraj velké propasti bolu a utrpení, na jejímž dně 5 leží tajemství života. Nenadálé výkřiky rozezvučí naše srdce, nenadálé bodnutí donutí je k slzavému nářku. Nechci mluvit o této bolesti. Ta jistě kráčela přes srdce všech a jistě není žádného, které by se nikdy neozvalo její melodií. Chci poněkud jen osvětliti onu hřejivou chorobu své duše, onu 10 bolest nevolanou a nečekanou, která znenadání bez popudu přichází, aby objala mou duši. Jest to teplá bolest, krásný, nevysvětlitelný smutek.

Nevím, proč přichází a jakými cestami, ale cítím, že den její návštěvy pozvednut jest nad řadu šerých a šedivých 15 dní mého mládí. Že blíží se, slyším již předem, i několik dní napřed. Slýchávám ji ve výbuších smíchu, uprostřed největší veselosti a radosti. Tak lehký jest její krok, a přece cítím, že se blíží a že vztahuje již po mně svoji náruč. Tehdy čekám: ne jako na nepřijemného vetřelce, ale jak na přítele, kterého 20 miluji, byť na jeho tváři nebylo úsměvu, kterého ctím, byť ke mně nemluví řečí tvrdých slov, ale šeptal k mé duši nová tajemství života a dovoloval jí pohlédnout i v ony zadumané stíny hájů, kam vcházejí jen kněží a zasvěcenci.

Tomu smutku s jemným nádechem jakési úzkosti klaní 25 se má duše, neboť on očistuje ji od sledů životní špíny. Jest oním úžasně jasným horským jezerem, ve kterém zhlížím svoji tvář a které delikátně ve svém zrcadle obráží to, co neharmonuje s vlastním jeho jasem a čistotou. Opravdu, tehdy rodí se na dně mého nitra jakási zvláštní radost, »objatá bolem«, 30 taková jemná, oduševnělá radost, za níž nekryje se hrubost, která zní jako tenký tón flétny v zadumaných večerních lesích.

Ach, jak miluji tehdy samotu! Necítím se však osamělým, když bloudívám v podvečer pod zachmuřenou oblo- 35 hou divokých mraků, podél tiše plynoucích potůčků. — Kdosi jde se mnou. Jest to ona laskavá úzkost. Tehdy chápu podstatu

věcí. Mluví ke mně každá hrouda, každé kvítko, každý oblak. Linie obzorů vypravují mi své tajemství, lesy šeptají mi řeči, kterou jsem nikdy neslyšel a které přece rozumím. Zdá se mi, že všichni ti neživoucí, spatřivše moje srdce otevřené, dotknutím kouzelných rukou oživují a šeptají mi svoje sladká utrpení. Žel, že všechno zapomínám, že všechno odnese si s sebou můj přítel a zanechává mě zase se srdcem tvrdým a nechápajícím.

Jsou tehdy chvíle, že bych rád plakal. Ne sentimentálním, ani křečovitým pláčem, ale oněmi slzami, které stoupají do očí přímo ze srdce. Schoulil bych se někam, oddán jen sobě a svému příteli, a hovořil bych s ním tichými, čistými slzami. Bylo by to tak prosté jako orosený květ.

Není to však smutek a bolest, které vhánějí slzy do očí, — jest to láska. Láska k celému světu, k obrovskému kosmu utrpení, láska k životu. Byť bych tehdy nejvíce život miloval, přece přál bych si právě zemřít. Neboť tehdy zdá se smrt vyšší metou života, jasným a krásným tajemstvím, zbaveným všeho ohybného a znetvořeného. Zemřel bych v jasný svátek své duše, kdy bílé světlo pravdy zářilo mým nitrem jako slunce.

Tak oddávám se teplým vlnám, bez každého prudšího pohybu nutě se v mlčení, abych nezaplašil je a abych byl mezi nimi co nejdéle. Nelze tehdy tvořit, nelze inspirovati se ke zpěvům, které snad by byly nejdokonalejší, nutno tiše a pokorně shlížeti ke své duši, nutno stále nastavovati prsa dlouhým ranám, které bolejí, ale kterými vniká jas do temnoty srdce a duše...

Co kolikráte patří k pravému štěstí? Nikdy nic tak nás nepřekvapuje jako ono. Políbí nás tam, kde bychom nejméně čekali, a zklame nás tam, kde domníváme se, že přichází. Není nic bolestnějšího než ono zoufalé čekání na štěstí, ono přepětí struny touhy, která napjata k prasknutí vzlyká v nejvyšších tónech utrpení. A tehdy věru nemůže štěstí přijíti, neboť rdousíme je sami, nedovolujeme mu sestoupiti do svých očekávaním zvržených duší.

Moje štěstí hraničí tak s onou teplou bolestí, že nevím, kdy mám je jmenovati štěstím a radostí, kdy smutkem a

bolem. Jmenuji je bolesti proto, že ono slovo zní jemněji a dotýká se více hlubin duševních. Nedožívá štěstí, ale bolest a utrpení. Mojím štěstím jest onen klidný smutek, kdy vyprchala vášeň a na její místo přistoupilo poznání a láska. Jest to jasný okamžik, kdy vynese nás vlna na svém hřbetě nad mořskou hladinu, kdy na okamžik můžeme se rozhlédnouti po obzoru, a byť bychom zcela nepochopili onoho velkého tajemství žití, přece zaslechneme vteřinový akord z hudby sfér, který probouzí nejjasnější ozvěnu v našem srdci. Tu stojíme podávající s radostí ruce na obě strany, jednu Životu a druhou Smrti, klaníce se oběma a odhodláni sestoupit v údolí Života i zlézti hory Smrti, šťastní a vysocí, neboť získali jsme na okamžik srdci nejvyšší lásku: milovati vše. Neboť dove-
deme-li milovati v jednom okamžiku Život i Smrt, milujeme všechno.

ZRCADLO DNŮ

Instinktivně krácel jsem sešerečným lesem, jsa zneklidněn hledáním jakéhosi tónu, který by určil základní tóninu mé zimomřivé nálady. Bylo ráno, skoro k poledni. Těžká, probdělá noc tížila mi ještě víčka i hrud, která nesměle ssála vlhký vzduch, zledovělý mezi ztrnule rozpraženými větvemi jedlí. Nebe bylo zachmuřené a dešť na spadnutí.

Přišel jsem ke své aleji.

Ah, moje »hedvábná aleji«! Každý má místo, místečko, které okouzliho souzvukem jeho srdce. Každý nalezá ve svých potulkách životem svoji aleji, kterou rád prochází se, neboť srdce ustálí se k posvátnému klidu a zjasněné jím rozhlíží se světem, prosycené vnitřní radostí.

Moje aleje táhne se z vlhkých dolin vzhůru, středem zasmušilého jedlového lesa. Jest to úzký průsek, který svými vysokými hrázemi působí jako gotický chrám s úzkou, strmou lodí. K oltáři nelze dohlédnout. Cesta stoupá, klesá, stoupá, prozářená místy mýtinami, až konečně v dáli, na konci samého lesa, přivádí mě ke svému oltáři, — k výhledu do srážného kraje, do pusté doliny, zachmuřené a zahalené šedivými mlhami.

Ptáci křičí dnes ustrašeně, ba zdá se mi chvílemi, že ironicky. A v lese, v oné tmě zprava i zleva, plazí se ty divné stíny, které podobají se mnichům putujícím k neznámému městu. Hlava mě bolí, neboť vzduch jest ostrý a vřezává se
5 do chrápu. Brouzdám se vlhkou trávou, tak nenávistně zelenou, jako bývá vždy v době nebeského pláče. Mží a za chvíli bude pršet.

Miluji úžasně ony zvláštní barvy, které vykouzluje v lese odlesk zamženého nebe. Jsou tak subtilní a oduševnělé jako
10 parfum nemocné ženy. A dnes jsou podivuhodně ztlumené, že cítím v nitru klíčiti myšlenky odpovídající oněm barvám, — subtilní a nevyslovitelné, podobné onomu mživému dešti, který svou mlhou opřádá celý průsek.

Větve se tiše pohybují a strásají chladné a ku podivu těžké
15 krůpěje, které jsou vzhledem k černému pozadí — oslnivě stříbrné.

A kráčím přece dále; jest mi, jako bych něco našel. Co však, nemohu si stále ještě uvědomiti. Nořím se do onoho smutku, melancholie rána, jako do duchové koupele, která
20 tíží mé rozleptané nervy. Jdu stále, tak jako ony těžké mraky nad hlavou, smutnou svoji alejí a zdá se mi chvílemi, buď že alej kráčí se mnou nebo že úplně mě není, že rozptýlil jsem se do mlhových stínů aleje a stromů.

A náhle zdá se mi, že vidím v celém tom rámci smutného
25 dne a v zrcadle mlh svoji mladou a znavenou tvář, svoji nemocnou a vysílenou duši.

Tu jsem vše pochopil . . .

Jsou chvíle někdy, že se člověk zhnusí sám sobě. Jakési rozdvojení cítí. Jedna jeho část praví: »Dobře.« Však druhá vidí hnusnost toho prvního. To také cítím v sobě, ten kus zvířeckosti, totiž city nemohoucí se podříditi rozumu. Ne city, 5 spíše pudy by se měly zvat. Jakýsi sklon k perversnosti. A tu jest nejprudčeji cítiti toto duševní rozdvojení. A stále pochybuji, co vlastně jest pravé. Zda není ten hnus vlastně člověku přirozenější než rozumové a čisté jednání. Opravdu, taký jsem, že nechápu rozdílly dobra od zla. O ničem bych nemohl 10 tvrdit, je to špatné, tak jako že je to dobré.

Bylo by to tak hrozné žiti bez jakéhosi mravního programu.

Mám chvíle, kdy vítězí pud nad rozumem. Mnoho jest jich. Však někdy se mi zhnusí.

Vše se mi zdá tak hrozně duální. Nic není jistého a nic kladného. Chvíli rozum nad pudem, pak zase pud nad rozumem.

Život má být prý »řízení pudu rozumem«. Ale jakmile vynikne pud, pak zmizí veškeren rozum.

Vůbec je to hrůzné psát, to nedojde k žádnému konci. Vše 20 to nelze domyslet až do konce, neboť jest bez konce.

Chtěl bych si vzít za cíl života *Krásu*.

Však kde ji hledat. Možná že ji najdu v hnoji, co nadělám.

Je to vlastně hrůzné.

Poznávám v sobě dva prvky. Jeden pochází z intelektu a 25 vášně a druhý jest kritický rozum, který prvé analysuje.

Blahoslavení, kteří mohou věřit. Ti žijí pozitivně. Ubozí však ti, kteří z vyšší inteligence nevěří. Ti žijí negativně.

O BOLESTNÝCH PŘEDTUCHÁCH

... *neboť život je těžký.*

Miluška

Když jsme se k večeru vracívali z dlouhých procházek a
5 naše myšlenky scházely se na jedné cestě, — která svítila do
šera a vedla nás k domovu, — nebyl to život, čeho jsme se
obávali více nežli sebe, — ale předtuchy jakéhosi života, neboť
jsme poznávali, že není ničeho jiného pro nás mimo budoucnosti
a že všechno z toho širokého a nepostihlého minula existuje
10 pro nás jen potud, pokud tomu dotek přítomnosti dá nějaký
vztah k budoucnu. A bývalo to hrozné šeptati si jenom o tom
něčem velikém, ležícím před námi, k čemu vycházíme i vrací-
me se, co teprve dá vůni květům, kolem kterých jdeme, a hoř-
kost povzdechnutím, kterými si vzdycháme, — co ve svých
15 rukou (které nikdy a nikdy nepostřehneme) teprve konečně
ohodnotí naše smutky a úsměvy, — aby odevzdaly nám je sub
specie vzpomínky, — naděje to do minula.

A vždycky, kdykoliv jsme se vraceli a mohli pro šero
přehlédnouti stádo svých bílých myšlenek, — každým krokem
20 kladl se nám na srdce zvláštní, stříbrný smutek, velmi podobný
úzkosti, — která jest bledá a krásná, jako panna mající ze-
mřítí dříve, než jedenkrát by milovala. A naše úzkost byla
vždy o to bledší a stříbrnější, oč bohatší byl den, který ležel
za námi. Pravda, — usmívali jsme se téměř dětinsky, — ale
25 vždycky v našich očích bylo něco jako lítost, a pamatuji se, že
jsme ji viděli jen proto, poněvadž jsme ji nechtěli viděti ří-
kající: »Oh, štěstí, — vypijme je do dna, do dna!« — Ostat-
ně, — snad jsme i jednali podle těchto povzbuzení, — které
byly zároveň přáním. Snad právě proto, že vypili jsme své
30 štěstí srdcem a duší až do dna, — objevili jsme něco jako
bolest, — neboť kdo — mimo Boha — dovede naléztí hranice
radosti a bolu? A že Bůh to dovede, věříme jen proto, —
že jest nám radostno věřit v Někoho, — koho *pochopení* ne-
zabíjí, ale živí, — v Někoho, — do jehož rukou můžeme po-
35 ložití pro malou chvíli oddechu to, — s čím nejsme nikdy ho-

tovi, — co stále s sebou ponese a co stalo by se nám smrtelným břemenem, — kdybychom se neposilovali, byť jen *nadějí* a vírou, že jsou tu ruce, — které laskavě nám naše břímě podrží, než nabeřeme dechu pro další cestu. Proto věříme v Boha, — a pro mnoho jiných a krásných věcí, — neboť nedovedli bychom ani v něj nevěřiti; — byli jsme stvořeni s velikým srdcem, které chce a žádá si po nás život, — a myslím si, že bychom zemřeli, — kdybychom nebyli kdy slyšeli o zázracích. 5

Jsme ti, kteří mnoho slyšeli o protivenstvích života. Někteří lidé, kteří měřili život na délku dnů, měsíců a roků, — říkali nám, že jsme mladí a že nemůžeme znáti život. Nezazlívali jsme jim, že slovo »mladý« nabylo u nich nepříjemného významu a že přestalo v jejich ústech voněti luční jetelinou, a usmívali jsme se jim, když nemohli nás pochopiti, nás, kteří známe protivenství života z předtuch, které jedině mohou o nich nejhrozněji vyprávěti, neboť nechávají jim stále onen děs *neurčitého*. Neboť neštěstí, které se již stalo, — přestává pro nás býti neštěstím. Dostalo určité formy a stalo se průhledným. Může nás nesmírně boleti, ale nebojíme se ho. Odzbrojili jsme je tím, že jsme je přijali a že se nám stalo. A nejsme z těch, kteří by mluvili o bolesti pustými slovy; nejsme z těch proto, poněvadž chceme znáti cenu radosti. 10 15 20

Bojíme se neštěstí, která se stanou. Která teprve rostou z našich přítomných okamžiků a tvoří se tam v mlhách, aniž je zříme. Bojíme se těch protivenství, která jsou proto strašná, že nás teprve potkají. Bojíme se slov, která říkáme, — neboť ono před námi — dá jim teprve významu. 25

Tak vracejíce se z dlouhých večerních procházek přáváme si téměř trpěti, trpěti, — nesmírně trpěti některé z těch protivenství, která nás čekají, neboť doufáme, že tak si je učiníme vůči sobě bezmocným, zbavivše je tajemnosti, která činí je hrozným. Ačkoliv držíme se za ruce, — přece cítíme, že jsme sami, — úplně sami na celém světě, — neboť každý jdeme po cestách svého srdce. A ruce, kterými všichni přes všechny nekonečnosti se dosahujeme, jsou čisté a dobré jako láska — a říkají nám, že nejsme sami, i když jsme sami, — a jsme-li sami, že jsme krásně sami. 30 35

SKAUTING A SOKOLSTVÍ

Když přišel loňského podzimku náš den Vzkříšení — tu jsme si řekli: »Zvítězil duch nad hmotou, pravda nade lží.« Ale když potom vraceli se domů naši rytíři — slavní legio-
5 náři — tu jsme pochopili, že onen duch a ona pravda nebyly pojmy jen tak zcela abstraktní, neboť jas jejich tváří mluvil o velikých utrpeních a opálené, snad i zmrzačené ruce vypravo-
valy o úžasné energii svalstva a ducha.

Jak jsme se tehdy divili, neboť svojí plachostí stali jsme se
10 i vůči sobě nedůvěřivými — a hledali jsme v předválečném českém životě onen pramének, z kterého vyrostla nám řeka síly a svobody.

A hle, našli jsme jej okamžitě.

Bylo to *Sokolstvo*, které jediné šlo do války připravené a
15 jež vychovalo v sobě lidi, kteří věděli, kam patří. Ona utajená armáda, jejíž zbraní nebyla puška a bodák, ale láska k vlasti a vytrvalost, musela zvítěziti. Disciplína, jež nehřměla tupou hrůzou trestů, ale hladila teplým, lidským slovem »Bratře!«, musela zorganizovati se v šiky nerozborné.

20 Proto můžeme klidně říci, že válku jsme vyhráli Sokolstvem.

Však pohlédneme-li do dohodových zemí a pozorujeme-li jejich předválečný život, uvidíme i tam složku velice podobnou. Zvláště v Anglii a Americe byly připravovány mohutné reser-
25 voáry síly a energie, založené na podobných, ideálních podmínkách. Bylo to *hnutí skautské*, tak velice tam rozšířené, jež zvyšovalo, ale přece i zušlechťovalo angloamerickou houževnatost. Jistě všichni příslušníci tohoto spolku stáli první na svých místech v době náhlého překvapení, neboť vryli si již
30 předtím do svého znaku heslo: Buď připraven!

O skautingu u nás mnoho se neví, neboť české »Junáctví« jest doposud mladé. Proto myslím, že nebude nemístno objasniti poněkud je samo, i vzhledem k Sokolu.

35 Skauting jest vynález americký a jako vše americké tak i on nese v prvé řadě znaky praktičnosti. Ona praktičnost však jest

obestřena takovým kouzlem mladistvé romantiky, že i největší snílek může v ní nalézt nejkrásnější půvaby. Vždyť prvním jejím zakladatelem jest umělec, malíř a nevyrovnatelný znalec nejnepatrnějších odstínů říše přírodní — americký spisovatel Thompson Seton. On — jako jiní — pochopil, že všechna znervosnělost dneška pochází z toho, že jsme se odcizili pravdivé a čisté přírodě. Proto odvedl své žáky ze zaprášených ulic živých měst do širých lesů a stepí, jejichž vzduch jako čisté zrcadlo obráží tělo i duši a nezastřeně nám ukazuje vlastní podobu.

Takové pokusy byly snad již i dříve, ale zanikly, poněvadž ti, kteří se o to pokoušeli, užívali přírodních krás k morálním přirovnáním. A myslím, že není nikde tak nevhodno předříkávatí zatuhlá mravní naučení mladým duším, než v úžasném království nebes a země, kde každý květ, strom a pták zpívají nejvznešenější morálku světa.

To pochopil Seton, poněvadž nezestárl v městech, a proto dovedl upoutati mládež, kterou vlastně nevychoval sám, ale dal vychovati přírodou ve zdravé, ušlechtilé a energické muže. Tím, že postavil je daleko od všech pomůcek a pohodlností městského života, naučil je spoléhati jen a jen na sebe. Tím, že nechal je jednati ponejvíce dle vlastní vůle a nésti následky svých činů, naučil je přemýšleti. A tím, že popustil úzdu jejich radostné divokosti v nezvyklých dobrodružstvích a romantických hrách, — získal si je úplně.

V dalekých lesích, kde nemáme ničeho kromě svého rozumu a svých dlaní, nezbyvá nám než stačiti sobě samým. Jsou ovšem i chvíle, které zprvu zarážejí nepřekonatelnými překážkami, jsou dny, kdy nutno sebrati všechnu energii vůle, ale čím jiným sílíme než napínáním svalů a nervů?

Sokolstvo vytklo si za cíl vychovati zdatné mužstvo, které by šlo za ideálem cti a lásky k vlasti. Požadavkům svým plně dostálo, ba myslím, že předčilo skutečnou výkonností všechny sny Tyršovy a Fügnerovy.

Však život nestaví nás pod hrazdu nebo k bradlům. Tam stavíme se sami a jen tehdy, když buď cvik známe, nebo máme-li záchranu. Však představme si, že by i nejlepší borec

octl se náhle ve středu neobydlené krajiny a byl nucen prožít tam určitou dobu. Snad jest to případ trochu bizarní, ale život bývá ještě bizarnější. Jistě byl by ve velikých nesnázích, než by si zkušenostmi vykoupil vědění samostatného života.

5 Ostatně skautingu nejedná se ani o to, aby jeho členové věděli, jak vystavěti stan, kamna, mostek, jak stopovati či zachraňovati tonoucího, ale hlavně o to, aby překonáváním takových věcí, které jen zřídka se v obecném životě naskytou, naučili se jakési orientaci, rychlému usuzování, bystrosti a

10 vtipu, kterýchžto schopností jaksí »experimentálně« vycvičených budou moci zdárně použít i v obecném životě. Vždyť co i tam jest náhlých překvapení! A všechno štěstí našeho života záleží právě v tom, jak dovedeme je překonati.

Jest jisto, že říše přírodní jest nám již velice cizí. Proto jest

15 i prostředím, kde přihází se nejvíce neočekávaného. A ono čekání neočekávaného a překonávání dá nám moc *nebýti ničím překvapenu*.

To jest pozitivní výsledek, který si můžeme z táboření odnésti, ona potenciální energie, kterou můžeme kdykoliv změnit v energii aktuální.

20

Pravil jsem již, že zrcadlo přírody ukazuje jasně a přesně. Máme-li hrb — ukáže hrb, máme-li jasné oči — ukáže jasné oči. Život městský se svými zákoutími, průjezdy a uličkami nadržuje vždycky licoměrníkům. Myslím, že ani nemůžeme se

25 v něm naučiti poznávati jiné a sebe, neboť jednak není na to kdy a jednak život tu křičí tolik, že nelze zaslechnouti pravý hlas duše, který jen šeptá. A přece poznávati sebe a jiné jest jedna z dovedností, na kterých stavíme celý život. Žijeme-li pod širokými nebesy s lidmi, které jsme již dříve znali,

30 stává se nám, že poznáváme i mnohé mylné závěry, které jsme si o nich utvořili. Ne snad, že oni by se změnili, ale že my, pozorující opravdový přírodní život, naučíme se bráti také opravdová měřítka na lidské povahy. I oni musejí jednati volky nevolky dle své přirozenosti, neboť není tu stínů, které

35 by mohly zakrýti jejich přetvářky, ani uliček, kam by mohli se utéci.

Konečně jest tu slunce, radostné krásy východů, žhavost

polední a tajemný soumrak večerů. Nelze nic krásnějšího nalézt pro mladé srdce než ony noční hlídky, podivuhodné vigilie, kdy v tichu slyšíme mluvit Kohosi, a marně, plni radosti pátráme, zda hovoří z nebes či z nás. Přijdou tu chvíle, jejichž jas nikdy nedovolí, abychom přijali kdy později do své 5 duše něco nečistého.

Výhodou Sokola zase jest, že je přístupnější. Lze cvičiti v létě i v zimě a i ona většina těch, jejichž čas omezen, vždycky najde ty dvě tři hodiny týdně, které může věnovati 10 osvěžení. Však myslím, že nebylo by problémem tak nesnadným dopomoci aspoň sokolské mládeži, aby mohla v prázdniny strávit několik týdnů ve skautských táborech. Neboť sloučením skautského života v době prázdně se sokolským ve chvílích pracovního oddechu došlo by se k synthesi nejideálnějšího 15 výchovy tělesné i mravní.

Rozluštění této otázky jest jistě navýsost důležité, neboť byli-li jsme silni v otroctví, musíme býti dvojnásob silni ve svobodě, vždyť její zdar závisí jedině na rukou a srdcích těch, kteří ji milují.

O NOVÉM UMĚNÍ

Pro bytost toužící, neuspokojenou a citlivou, — *pro člověka*,
nejeví se nikdy Dnešek jako souvislé pásmo, neboť jeho srdce
stává se ohniskem sil různě na sebe působících. Ba zdá se mu,
5 — pozoruje-li každou složku zvláště, — že celá ta přítomnost
jest jen křehkým přelamováním času. Ale jest nutno najítí ně-
jakou souvislost; souvislost, která by ukázala linii, již se doba
beře nepřeskakujíc, nelámajíc, ale tvoříc a zůstavujíc.

Pozorujeme-li blíže ony síly, jejichž střetnutím vzniká po-
10 hyb, pochopíme brzy, že hlavní jsou tu směry dva. Později po-
chopíme, že i dále lze to zjednodušiti a že jeden na druhém
jest tak závislý, jako zrozený na rodičích.

První silou, — jmenujme to geneticky, — jest ona *uvědo-
mělá síla tradiční*. Mohl bych ji jednoduše nazvati stáří,
15 kdyby snad nechtělo se to vykládati klamně. Je to síla, která
uzrává v dnešku. Je to pohyb, který stává se dokonalým,
počíná se zvolňovati. Mluvíme-li o umění (ač lze stejně tvrditi
o všem, co klíčí ze srdcí a mozků lidí), — jest to umění, které
si proboujvalo uznání u většiny. Jsou to obrazy, kterými si prů-
20 měrný měšťák (a nepodceňujme ho!) zdobí své salony —
a o nichž se povšechně říká, že jsou hezké. Dokonce návštěv-
níci a obdivovatelé bývají do té míry nadšeni, že říkají: »Jak
je to krásné! Co jest proti tomu taková dnešní mazanice
pana X.« A tak toto umění vnukuje ještě jedinou svoji živo-
25 tvornou sílu, kterou má na přítomnost (nechceme ničeho
tvrditi o budoucnosti), — totiž sílu zpátečnou, protilehlou oné
síle, kterou bychom nejvhodněji mohli pojmenovati mládí, —
t. j. *směr*.

Ať jsou již naše názory jakékoliv, — nepodceňujme této síly
30 (neboť každá síla je tu, aby se uplatnila), a mimo to stali
bychom se velmi podobni oněm jednostranným obdivovatelům,
jejichž chybou je snad jedině, že rozumějí jen dnešnímu umě-
ní. Vždyť konečně obdivovati dílo umělecké znamená rozuměti
mu v nejvyšší míře. My chceme se pokusiti vyjádřit synthesu
35 obou těchto sil a proto odmysleme si své mládí, — jsme-li

mladí, — nevystavujme svého stáří, — jsme-li staří, a přístupme k složce druhé.

Jest to ona síla mládí, *směr*, — jak jsem již řekl. Síla, která jest silna nejvíce jen svou silou. Jest to veliký výboj mladých srdcí, která chtějí si sama zařídit svůj domov. 5 Jest to nové umění, které má nejmiň uměleckého, — ale zato největší schopnost umělecké stvořit. Jest to poutník, který jde na cesty a věří v nejkrásnější cíl. Řekl-li jsem »nové umění«, řekl jsem tak jen z hlediska přítomnosti. Každá 10 krása jest nová — a z hlediska absolutního neexistuje »nové umění«. Nazval jsem tak to proto, že celá tato úvaha byla vlastně vyprovokována rozhovory, v nichž špatně volená slova falšovala i představy. Slovo jest veličina příliš konstantní a je téměř nemožností učiniti je pohyblivým rovnomocně představám, které jím chceme vyjádřit. 15

Jako ono staré, uzrálé umění pohlíží svrchu na umění rodící se, — tak i toto dubnové umění pohrdá uměním zářijovým. Nechci říci, — že ono opovržení jevílo by se způsoby opovržení hodnými, — mluvím o skutečném umění a skutečných umělcích; — platí také spíše těm, kteří se mu podivují, než 20 kteří je tvořili. Neboť nové, rodící se umění jest pevně přesvědčeno, že cesta, kterou jde, je cesta vedoucí dál, odkrývající nové tajemství krásy a harmonií.

Jak podivuhodně vyjádřil to Paul Verlaine ve »Vdovcových zápiscích«, řka: »Nenávidím lidí, kteří nejsou zimomřiví, a umělců důvodně proslulých.« Neboť toto umění žije doposud v srdcích několika nadšenců. Nemá za sebou většiny. A tím je silnější, neboť sbírá instinktivně sílu už z příštích generací, které je pochopí a docení. 25

Tu však postupujeme-li logicky — přicházíme k tomu, co nás poučí, že z našeho hlediska, které chce býti vývojové a syntetické, — jest nutno vážit si obou směrů stejně, — neboť jsou jedno. Na to jsou mladí, aby razili cestu novému umění, na to jsou staří, aby kochali se starým, — ale vizme, jak dlouho 35 každé nové umění zůstává novým. Ach, jak je kratičká doba jeho trvání! Postupem času získává většiny a ztrácí hybné síly, až posléze stane se uměním oficiálním, což znamená zánik.

Ptejte se nyní rozumných hodnostářů, kteří vystoupili z církve, poněvadž mají potřebu učiniti nějaké módní hrdinství, — kdože je kojil v mládí a kdože imponuje jejich stáří. Jistě většinou odpovědí: »Byl to Machar« — a uvedou i řadu citátů, abyste uvěřili.

Ptejte se mezi naši literární mládeží na generálního inspektora českých vojsk a tu dostanete pro něj vysvědčení velmi chatrné. Hodnostáři a dobré maticčky nazývají to bolestně ztráta ideálu, vlažnost vlastenecká a vůbec tak nějak, jak navykli si jmenovati vše, čemu už nerozumějí, ale já neostýchám se tu tvrditi, že je to *pokrok* alespoň do té míry, pokud lze vůbec v tomto životě o pokroku mluvit. Ne, že bych pohrdal Macharem a že bych viděl jen Šrámka, Neumanna, po případě Friče, ale protože vidím obojí, protože Šrámek a Neumann rodí se z dnešků a ne z včerejška a protože Šrámek ani Neumann nenosí dosud čepic stříbrem lemovaných a nikdo je ještě neviděl jezdit v lakovém automobilu. Snad by se zdály býti tyto věci směšny a malicherny, ale pohlédneme-li na to očima mládeže, poznáme, že nabývají důležitosti. Mládí má ještě tu prostotu srdce, že spojení představy básníka s automobilem působí mu bolestivě, a konečně mládí má to vědomí příštích sil, že většinou nestavívá se k tomu, jehož posice je už zajištěna, nýbrž k tomu, komu je třeba posici teprve zajistiti. Neboť kam potom se svými silami! . . . Aby se ukázalo, že snažím se býti co nejvíce nestranným (což ostatně není žádná dobrá vlastnost, poněvadž to vůbec není vlastností) : mládež miluje ty prostovlasé muže, — kterým svojí láskou a silou posléze sama posadí na hlavu zlatý vavřínový věnec či nějakou plukovníckou čepici. Ovšem to bude už tehdy její mládí zase bráno v pochybnost od těch, kteří z nich se zrodí, neboť mládí je tu na to, aby se obětovalo, a stáří, aby udílelo hodnosti.

Tak vidíme, že celé to drolení a bojování rozličných protilehlých složek není nic jiného než jednotná linie, klíčící ze sebe tak, jako klíčí nové jehličí na starých haluzích jedlových. Někdo však může namítnouti: A což Homér, Shakespeare, Goethe, Ibsen, — což ti duchové, kteří stále a všem svítíce nikdy nezestárnou?

Dříve než o tomto bodě pojednáme, je nutno objasnit, jaký jest to směr, kterým vývoj se běže, a co jest u něho zajímavé. Když Leonardo da Vinci použil perspektivy, tak se jeho vrstevníci tak rozduřdění podivili, jak se rozduřdění podivují vrstevníci nynějšího malířství, když toto perspektivu odkládá. Naše starší předky asi stejně rozčilili Cyril a Metoděj, kteří jim přišli vtloukati do pohanských lebí kulturu byzantskou, jako naše mladší předky rozčilil Havlíček, když jim do okřížkovaných kancionálů házel ironické úšklebky encyklopedické, které ho ostatně došly pozdě (neboť André Chénier zatím ve Francii říkal »Bůh« — a posluchačstvo prý velmi plakalo), — ale u nás opožděných byly velmi na místě. Schönbergovy a Ravelovy skladby by jistě vzbudily panické zděšení u Mozarta a Haydna, zděšení mnohem větší než u starých Řeků, kteří pískali na syrinx v tóninách celotónovým velmi podobných.

Osměluji se konečně tvrditi tento paradox: 1. že Leonardo da Vinci byl kubista své doby (neboť Cézanne by měl tehdy na trzích jistě větší úspěch než on); 2. Havlíček že byl hotovým Cyrilem-věrozvěstem; 3. divil-li by se středověký mnich, odchovaný melodických chorálem gregoriánským, Smetanovi, že dává zpívat v své Libuši žencům trojhlasně, že by se divil velmi podobně jako pan Leoš Janáček. Tak jsme dospěli tak daleko, že bychom mohli říci: »Nevěříme v Boha, aby v něj věřily naše děti,« anebo opačně.

Zdá se tedy, že lidský duch přijímá to, co dříve odložil, a odkládá to, aby se k tomu později vrátil. Zdá se, — jako by celý jeho vývoj pohyboval se *v uzavřeném kruhu*, v němž on, opouštěje určitý bod přesvědčení, vzdaluje se od něj dále a dále, — ocítá se na jeho opačném pólu — a zvolna se zase k němu vrací. Tento směr jest, — jak vidno, — *směr kruhový*, a nyní snažme se ujasnit si poměr dřívějšího názoru A ku pozdějšímu názoru A', které jsou (užijeme-li nadále obrazu kruhu) vzdáleny od sebe 360°, nebo prakticky víru venkovské stařeny k víře Oscara Wilda, ke které se dopracoval hříchem a utrpením v žaláři readingském. Bylo by jistě lépe, kdybych mohl porovnávat víru Wilda-dítěte s věrou

Wilda-starce (a mohl bych tak směle říci, neboť děti věří v pohádky i v Boha, zvláště žije-li už v nich malý umělec), ale potom by tento příklad už eo ipso byl samozřejmý a nejsa pranic překvapující, — nebyl by důkazem.

- 5 Venkovská stařena, která ve vesničce časem do ticha zasněženě z celého srdce modlí se své růžence, věří v Boha a přemýšlí pokorně o něm, její víra je tak silná, že dovoluje jí i klepati o bližních stejně upřímně jako je vychvalovati. (Z velké víry plynou i tyto věci; velká víra mnohdy
- 10 přezírá. Člověk, který v kostele jen se modlí modlitbami a úporně nesnaží se nedělati nic jiného, je člověk, který má více vkusu a více porozumění pro víru než víry samé.) Tato bytost žijící uprostřed malých událostí z hlediska čtenářova a velkých událostí z hlediska vlastního (rozlámaná lžička má
- 15 tu mnohem větší důležitost než poražení theorie Kant-Laplaceovy), nepřemýšlí tolik, co by přemýšlel vzdělanec, neboť více žije, — a pohyb jejího myšlení jest *volnějši*, poněvadž pohyby jejích rukou bývají často velmi rychlé. Pravděpodobně s vírou se narodila, s vírou zemřela. Víra jí není podstatou
- 20 hloubání, ale podstatou života. Víra v ni vstoupila kostelem, katolickými kalendáři, knězem, věcmi to velmi malichernými, ale též velkými, do zlata vypálenými nedělemi, křtem dětí a pohřby v zasmušilých odpoledních, věcmi to velmi svatými a podstatnými.
- 25 To budiž nám určitým typem A, — proti němuž postavíme druhou víru, — také skutečnou víru (neboť je i tu podstatou, či lépe záchranou života), víru Oscara Wilda jako celý typus víry dekadence, víru, ku které se dospělo uvědoměním si hříchu. Neboť Oscar Wilde, — ač vírou a Bohem si
- 30 duchaplně zahrával i před svým uvězněním, — bylo to, myslím, nejvíce proto, že slovo »víra« a »Bůh« dodává dobře stavěné větě určitého lesku. Bylo v tom jistě mnoho pozorství. mnoho módy a mnoho pachtění po nové módě. Opravdové víry tu nebylo, poněvadž on, obrátiv věci na ruby, učinil
- 35 to jen velikým gestem. Kdyby to byl učinil věrou, neříkal by o těch věcech, že je obrátil na ruby, nýbrž že jeho předchůdcové je obrátili na ruby. On totiž obrátil je na ruby — a sám

viděl je *na ruby obrácené* a ztratil pojem o dobrém a špatném, nahradiv to pojmy: krásné a ohyzdné. Jeho víra vznikla pak jednoduše tím, že v cele, kamž jej uvěznil, uraženého, poplivaného, — ujasnil si pro sebe pojem dobra a zla. Neboť víra, — to jest cesta. Ono zlo a dobro nepoznal následkem svého odsouzení a pokoření, — poznal je mnohem mohutněji následkem své síly, která chtěla žít. Ono zlo a dobro nebylo zlem a dobrem soudce, který ho soudil, — byl to majetek jeho, tak mu vlastní jako jeho srdce či oči.

Všimněme si tedy těchto dvou věr! O jejich speciální ceně nechci mluvit; obě jsou stejně cenné, poněvadž jsou individuální, t. j. drží každá určitým způsobem určitý život.

Tyto víry jsou shodny tak, jako 4 R shoduje se s 8 R. Přece však mohlo by se s určitého stanoviska najít mnoho rozdílného. Předkové Oscara Wilda měli víru venkovské stařeny. Rodiče jeho byli asi té náboženské vlašnosti, že uznávali v ní jen to, co je krásné, či lépe, co dle svého vkusu za krásné považovali. Nevěřili proto, že měli dosti času na přemýšlení. Nevěřili proto, že neměli dosti utrpení, aby mohli hlouběji přemýšlet. Kdyby ona venkovská stařena dostala do rukou populární protináboženské spisy, — považovala by je za hříšné a spálila by je. Kdyby je dostala do rukou její vnučka, zamyslela by se nad nimi, prohlásila by je za svatě pravdivé a počala by je rozšiřovat. Z nynější doby lze soudit, že venkov bude brzy ve víře vlašný a města že se začnou o víru zajímat proto, že většina venkova ještě žije ve víře a většina měst v náboženské nevázanosti.

Pozorujeme tedy, že ona víra venkovské stařenky jest matkou oné víry Oscara Wilda. Kdože je jejím otcem? Je jím *nevěra*, kterou prošel Oscar Wilde sám, po případě kterou přijal ze svého okolí.

Jest tudíž víra Wildova v jistém směru bohatší než víra babiččina, — neboť jest bohatší o *pohyb*, o jakési 4 R. V tomto smyslu je také jiná. V tomto smyslu je jiná plochá něvěra měšťáckova a usmívající se pláč nevěry Renanovy. V tomto smyslu je bohatší udivení Janáčkovo nad udivením hudebníka raného středověku. Problémy stojí věčně tytéž, ale nescíslně

cest jest, kterými lze k nim dojít! Z tohoto hlediska objeví se nám kruh vývojový spíše jako nekonečná spirála, která vine se odněkud z temnoty někam do temnot. Rozhodnouti, zda klesáme či stoupáme, nechci, — neboť lze dokázati obojí
5 tak, jako lze dokázati, že jsou optimisté a pesimisté. Ptal-li by se mě někdo, je-li lidská vůle svobodna, — odpověděl bych, že je svobodna v jedné věci. Je svobodna v tom okamžiku, kdy rozhoduje, *chce-li se za svobodnou pokládati čili nikoliv*. Proto, — jsme-li mladí, postupujme, — jsme-li staří,
10 — zemřeme!

Když jsme si ujasnili, že obě složky skládají se v pohyb, že pohyb onen děje se kruhově s jistými periodami, v nichž každé nové je bohatší o svoji cestu, vraťme se k otázce, kterou jsme si dříve nadhodili.

PROSLOVY

SKAUTSKÝ PROSLOV

Říkali mi kdysi, že úkolem skautingu jest vycvičiti mládež tak, aby stali se z ní později dobří vojáci. A mně tehdy bylo smutno při pomyslení, že ti opálení, radostní hoši, ležící někde v lesích na slunci, měli by tam ležeti a radovati se jen proto, — aby později dovedli pevněji chytiti pušku do rukou a bezpečněji vráželi bajonety do prsou lidí, které jim čas, náhoda a neštěstí označí za nepřátele. 5

Bylo mi smutno; ne snad ani tolik proto, že tento účel byl by hrozný. V životě se vždycky bude bojovat a zabíjet. Pochopil jsem to, — a není mi z toho hrozno. 10

Ale bylo mi smutno z toho, že to, co jsem kladl téměř za cíl, bylo sníženo k účelu a po mém názoru k účelu prašpatnému. Myslím si, že vraždy a války tu budou, — ale celá moje bytost se vzpírá tomu, — že by se v ně muselo *věřit*. 15
Víra jest nejkrásnější. I z krve roste, — ale neroste *pro krev*.

Tehdy vždy snažil jsem se vysvětlit své stanovisko. Nevím, — sotva kdy mi bylo porozuměno. Čítával jsem vždycky v očích těchto vážných a zcela poctivých lidí něco, co mi říkalo v odpověď na moje horování: Jsi trochu mladý, hochu! 20
Ale vskutku byl jsem přesvědčen, — že oni jsou trochu staří.

Troje prázdniny byl jsem na návštěvě u velké a prosté země. Kdysi lidé o zemi ani nevěděli, — neboť byli sami jí a rostli z ní jako stromy. Dnes už se chodí k ní jen návštěvou, neboť dlouhořadé tradice kultur a pýchy nás od ní odvedly. 25
Budou nás odvádět ještě dál? Snad. Ale jedenkráte kruhem skočíme zase k ní docela, jako dříve, pokorní a hrdí, neboť vzdalovati se od ní znamená vyházovati kámen do vzduchu. A zdá se mi, — že už padáme, — neboť srdce dnešních lidí je vyprahlé, ale potoky horské jsou stále tak svěží jako před 30
statisíciletími.

Za veliký předvoj našeho návratu pokládal jsem skauting. Hoši, — kteří nevědí, co si mají počít se svým mladým srdcem, — jedenkráte alespoň postaveni *samotni* do středu šeptajících lesů a slunných pasek, — nikdy nezapomenou 35

na to, co lesy šeptaly a paseky zpívaly. Kladu důraz na to, —
že jsou tam postaveni mladí, — ještě v tu dobu, kdy jim
srdce roste, — a tu onen kousek, který jim vykvete v okolí
čistém a silném, — bude vždycky v jejich životě čistě a silně
5 volati. Jsem ale jist, že nebude volati po vraždě, — zavolá po
lásce, kráse a práci. — Když by ale přece zavolal k boji, —
pak bude to jistě jen *boj* o jeho vlastní krásu, lásku a jeho
vlastní pravdu, — a potom boj je tak svatý jako dávání
života.

10 Co je tedy účelem skautingu? Řekl bych: *býti mladým*.
Býti mladým tak, jako nebe a země. Státi se prostým jako
vše, co ji miluje. Míti vždycky v sobě dítě s čistýma očima,
které by hrálo si v nás i v mužích-i v starcích, ke kterému
bychom vždy utekli se v úzkostlivých chvílkách, abychom se
15 uklidnili jassem jeho očí.

PŘÁTELÉ!

Znáte onen hrozný klid, který po tři roky hleděl na nás studenýma očima? Znáte onu bolest spoutané duše onou děsnou sugescí, znáte ztlumené výkřiky srdce, které umíraly na ledových rtech, — neboť celé ovzduší kolem nás bylo mrazivé. 5
A nikde, nikde, po celá tři léta, neozvalo se ani nejmenšího pohybu, — vše zmrtvělo v ztrnulou, otrlou hmotu.

Vím, že těm kněžím, kteří pod oltářem Vlasti stále zapalovali kadidla, ač cizinci jejich boha snížili a potupili, — bylo smutno. Bloudili bez cíle opuštěnými chrámy a šeptali: Vše je 10
ztraceno, — ztratíme-li mládí.

A my mladí hleděli jsme netečně na jejich smutek. Nebylo možno ani ruce vzepnouti. Kolísali jsme svojí slabostí a marně jsme se snažili zabít hrůzu slovy. Nikde ani písně ani vzepětí mladých pěstí, — všude jen matné šepotání žeb- 15
ráků.

Však co odehrálo se v našich nitrech?

Hle, vidíme to dnes, kdy vytrysklo to z našeho srdce jako rozžhavený pramen, který nemoha naleztí cesty jiné, prudce vytryskl k nebesům. Slyšíme tu i tam hlasy probuzených. 20
Oh, jsme nejšťastnější z nejšťastnějších, neboť nám Osud dal do rukou boj o svůj národ. Smutné ticho sesílilo naše srdce a jasný náš ideál musí je ještě ozářiti nejjasnější září, abychom důstojně vstoupili do chrámu své vlasti, k nejslavnější korunovaci Svobody a Samostatnosti. 25

A přece ještě teď šeptají starci: »Tato koruna bude pro nás příliš těžká. Sosláblí jsme za těch tři sta let. Padneme pod její tíží.«

Však byla půlnoc, — a přece svítá. Svítá a bude i ráno. Noc jest za námi. Jsme očištěni a důvěřiví. 30

Nesmělé jitro do tváří nám dýchlo
snem volných lesů, luk a dálných hor.
Vše divnou vírou v duši naší ztichlo,
i bolest krvavá i trpký vzdor.

Radostně klidni brouzdáme se bosi
chladící travou, lesní přes pažit.
Osení stříbří slzy ranní rosy.
Snad plakali jsme, — ale teď chcem žít.

5 Tam v mlhách krvavých den slunce tuší.
Vy myslíte, že nezasvitne sem?
Ach věřte jen a věřte celou duší
a vírou svou i slunce unesem.

Jako dnes vzpomínám si na maličkou událost, vlastně na několik stručných slov, které proneseny byly před třemi lety. Bylo to tehdy, kdy svět vrhal se šíleně, bez rozmyslů do nejhroznější tragedie. Bylo to v době odvodů a já jako kvartán hrál jsem ve studentském orchestru, který měl vyplnit program při večírku odvedenců zde v přednáškovém sále. Při kterémsi zkoušce, jež sama vlastně byla jakousi neprogramovou zábavou, stoupl za katedru (měli jsme zkoušky v gymnasiu) tehdejší oktáván — rekrut Elsner a mluvil k nám. Nepamatuji se jasně na celou jeho řeč, byla úryvkovitá, nervosní, bez přípravy, promluvena z jakési vnitřní nutnosti, ale pamatuji se na tato slova. Nevím, proč právě ona utkvěla mi v paměti, proč ona odolala Času a zaleskla se mi tehdy ve vzpomínkách, když chystal jsem si první svoji úvodní řeč k vám. 5 10 15

Pamatuji si jako dnes. Stál, pohlížeje od katedry z okna do hasnoucího večera, a pravil:

»Přátelé, — před námi jest noc, tmavá, neproniknutelná noc. Chmúry její zahalují vše, nevidíme ničeho, leč její otevřený chřtán. Ten chřtán se šklebí na nás, — a my musíme 20 v něj jít.«

Toto si pamatuji. Uchvátil mě tehdy zvláštní pocit hrůzy. A po druhé jsem jej pocítil, když doslechl jsem, že on, Elsner, — básník tvrdých a silných nálad, — jakýsi Bezruč, — padl, zastřelen tam kdesi v dáli. 25

Noc jej přece pohltila.

To bylo před třemi roky. A přátelé, tehdy opravdu ležela před námi noc nepoznaných útrap a neznámých stínů. A přes celý svět hnaly se obrovské mraky, těžké jak olovo, nassáté krví. Tak nízko letěly při zemi, že přitiskly každou živoucí 30 bytost, která chtěla se vzepřít, vzprimit a volněji vydechnout. Nebylo hvězd a nebylo nebe, jen rudé záře děsivě zsinálými tvářemi probleskovaly v temnotách. A těžký vzduch chvěl se jen zuřivým rykem, tichými vzlyky a šíleným pláčem. Člověk přestával myslet, přestával vjímat, přestal věřit v sebe 35

i v svoji lidskost. Nozdry bolely od zápachu krve a hlava třes-
tila krvavými sny. Zmalátněn a ubit těkal v temnotách po
nejmenším paprsku, po malé světlušce naděje. Bylo to při-
šerné.

5 Tři léta trvala ta noc. Plná tři léta.

Vše rodí se, žije, umírá. Vše vzniká a vše zapadá. Tak
i tu. Jedenkrátě přece na východě zbledlo nebe. Jedenkrátě
přece zachvělo se políbeno předzvěstí červánků.

A dnes, — přátelé, — dnes můžeme s určitostí říci:

10 »Již svítá!«

Nejhroznější noc minula, my pohlízíme vstříc novému ži-
votu, — novému dni. Chmůry zmizely bičovány světlem.
A světlo proniká, probíjí se všude. Co krve tu kolem, co bídy
a hrůzy! Však hrůzu a bídu již vidíme, pochopujeme a na-
15 lézáme kořen zla. My vidíme konečně ten děs, který hlodal
nás, zahalen jsa v temno noci, a vidíme-li jej, — *můžeme
s ním zápasit!*

Tři sta roků rval se náš národ, tři sta roků svíjel se pod
těžkou nohou cizince, tři sta roků obával se o svůj život.
20 A když již dařilo se mu, když počal lámati pouta a odhazovati
otrocké okovy, přišly ony hrozně tři roky, které byly trestí
všech dřívějších utrpení a které jej měly zlomit docela.

A hle, — mezi prvými hlasy, které se při ranním úsvitu
ozvaly, byl hlas našeho národa. Seslabený sice, ale odhodlaný
25 k dalšímu životu. A nezahynul-li teď, — pak věřím, — pevně
věřím, že nezahyne nikdy, — neboť zkouška hroznější, než
prožili jsme a ještě prožíváme, nemůže a nesmí se opakovat.
Stála mnoho krve, mnoho bídy a bolu, ale doufejme, že vy-
koupí nám nový, obrozený, *svobodný* život. Dnes náš český
30 národ ocitá se na úsvitě nové doby. Od východu zaznívají
mohutně hesla svobody, které pronikají přes veškeru řvavu
válečnou. Nastává doba všeobecných převratů; padá vše
zpuchřelé a nicotné. Přichází čas, ve kterém možno i nám,
které historie tolik pronásledovala, zachytiti a vyrvati si svoje
35 právo.

Však k tomu jest třeba silné ruky a jednotné vůle. K tomu
je třeba silné a inteligentní generace. Vy, vy všichni tu shro-

máždění, jste vyvolení velkou dobou, ve vašich rukou leží osud celého národa, na vašich duších má vykvést jeho sláva; — ale vaší rukou může též býti svržena do propasti smrti a opovržení. My, mladá česká inteligence, jsme jedinou nadějí vlasti, my máme ji vésti velikou dobou na místo posvěcené a důstojné. 5

A teď, přátelé, teď v duši každého z vás ozve se bolavá otázka:

»Jsme dosti silní k dílu tak velikému?«

Jest to velká otázka. Tu zodpoví teprve historie. až dílo 10 bude hotovo, až nebude lze nic na něm měniti. A jak nás zkritisuje historie? — To jest otázkou času.

Uvědomíme-li si vznešené a zodpovědné své postavení, musíme si též uvědomiti, že třeba nám připravit se, sesílit a sjednotiti se. 15

Čím sesílíme, čím se připravíme a čím se sjednotíme?

Přemýšlel jsem o tom mnoho a dospěl jsem k závěru, ke kterému musíte přijíti všichni, který jest jediný a jedině pravdivý.

Co jest to tedy? 20

Jest to *síla duše*.

Jediná duševní síla jest silou, která hýbe světy, jediná duševní síla může dosáhnouti met i nejvyšších.

Pohleďte, jak smutně ztroskotalo hrubé násilí.

Tisíce zohavených mrtvol a tisíce zpustošených osad jsou 25 doklady jeho slabosti. Říká se, že válka jest nutným zlem, že nutno jest bojovati, — ale myslím, že možno bojovati ne zbraní a pěstí, ale rozumem a vůlí. Pak jistě by výsledky byly uspokojivé, neboť neobráželo by se za nimi pozadí prolité krve, ale jas lidského ducha a inteligence. 30

Než nejsme tu proto, abychom rozhodovali, zda stalo se správně či ne. Faktum jest, že stalo se, a faktum jest to, co se musilo státi. Však zároveň s touto truchlou skutečností ukazuje se nám jasně ona slabost násilí a převaha duševní.

Nás čeká nový boj. Snad nebude to již zápas s puškou 35 v ruce, bude to boj o převahu inteligence, o převahu duševní. Čím menší jsme národ, tím vyšší musí býti naše duševní

úroveň, abychom uhájili si čestného, svobodného místa. A všichni my, jimž budoucnost vtiskne vůdčí odznaky národa, všichni musíme napjati síly své do krajnosti. Čím menší státní celek, tím cennější jest každá lidská jednotka. Z nás žádný

5 nesmí chybět v boji, kdo opustí jej, jest zrádce, tupitel, jenž opouští svou vlast v nejtěžším a nejzodpovědnějším okamžiku.

A zrádcem jest i ten, kdo jest příliš lenivý, aby se k tomuto boji připravil.

A v čem spočívá ona příprava?

10 *Ve všeobecné vzdělanosti každého jednotlivce.*

Toto jest náš úkol, toto jest důvod, kvůli němuž jsme se dnes sešli. Blahořečím této chvíli, neboť bolelo mě srdce, když ještě před rokem viděl jsem velkou většinu soudruhů dřimat a klesat v hlubokou apatii a cynismus. Tehdy nedalo se nic

15 dělat, ale dnes, kdy blíží se východ, dnes smíme již zvolati: »Přátelé, vzhůru, den volá!«

A opravdu, pozorujete-li tiše, slyšíte rašení těchto mladých úponků na stromě mohutné lípy po celé vlasti. Cítíte, že hýbe se tu cosi probuzeného ze spánku a zdvíná svou hlavu

20 ku práci. Slyšíte mladé hlasy nadšeně šeptající jasné myšlenky. Cítíte život, okřívání a zvedání všude, všude, všude.

Také my sešli jsme se puzeni jednotnou myšlenkou, která nás semkla v pevné klubko lidí ovládaných stejnou ideou. Také naším hlavním úkolem [jest] příprava k budoucímu životu.

25 A tato myšlenka, která nás spojila, jest myšlenka naší zodpovědnosti před příštími generacemi. My chceme přijíti do života s širokými obzory, s vytříbenými názory, s hrdým celem a bohatým duchem. To všechno nedává nám škola. Naše středoškolské vzdělání jest jenom zoranou půdou, kam nutno

30 teprve síti světlé květy inteligence. A ačkoliv právě tato škola jest reálným naším pojátkem, musíme si být vědomi, že nám nestačí dáti toho, čeho potřebujeme a čeho žádáme.

Proto chceme-li získati opravdového a přehledného vzdělání, nemůžeme je hledati ve škole; její lavice jsou příliš nízké

35 a obzor z nich viditelný příliš malý. Vzdělání toto musíme urvat každé příležitosti v životě, každému vhodnému okamžiku dne.

Těžko jest pracovat jednotlivci. Zvláště teď, kdy nynější doba podává nám jen velmi skrovné příležitosti ku všeobecnému vzdělání. Brutalita násilí skácela tisíce oltářů, na nichž bylo obětováno umění a krása. Bude třeba stavět znovu, na nových základech na zemi krví posvěcené. 5

To jest naší ideou. Obnoviti dřívější společenský život, obnoviti dřívější nadšení k umění, probuditi zájem o vědu. Příležitost ku vzdělání položíme si sami, svojí vlastní silou chceme se nésti vzhůru k osvětě. Tu potřebujeme jednoho, veledůležitého podkladu. 10

Potřebujeme *víru v sebe*.

Jedině s pevnou důvěrou v sebe domůžeme se síly a důvěrou ve svoji sílu dosáhneme zamýšleného výsledku. A kdyby nás bylo sebeméně, dosáhneme-li onoho jasného světla ve své duši, dosáhneme i světla v životě vůbec. 15

A čím získáme onu důvěru v sebe?

Uvědoměním si *mravní krásy svého díla*.

Sešli jsme se sem puzeni nejkrásnějšími pohnutkami člověka. Touhou po kráse, vzdělání a ušlechtilosti. Znaveni dlouholetou nečinností nadšeně chápeme se sami sebe, abychom vykřesali z svého středu jiskry inteligence a očisty. Vše chceme prozkoumat, o všem se poučit, nejdále pohlédnout a nejhloběji pochopit. Náš podnik jest svatý. Září nejušlechtlejším jasem, nejkrásnější touhou po pravdě. A *toto* vědomí našeho svatého poslání musí nám vdechnouti do srdcí důvěru v sebe a ve svoje dílo. 25

Bylo to v neděli, co jsme se po prvé sešli. Tehdy vyvolili jste si ze svého středu výbor, v jehož jednání jste složili svoji důvěru. My sešli se téhož dne k položení programu celého sdružení. A dnes, po týdnu, přicházíme k vám s vypracovaným programem. Dnes zahajujeme první den svojí činnosti, dnes rozžeháme první světlo. A byť i bylo slabé a nezářilo bleskem geniality, jest přece veliké tím, že rozžehnuto jest z lásky a že jest dílem naším. A každé toto světlo jest světlem na oltáři naší vlasti a světlem na oltáři vlastní duše. 30
A zdaří-li se nám naše započaté dílo, pak, přátelé, až sejdeme se ve šťastnější budoucnosti a až náš mladý život bude 35

od nás vzdálen tak, že snadno jej přehlédneme, pak zamyslíme-li se a vzpomeneme na dávné doby, budeme moci říci s klidným svědomím:

»My jsme něco dělali, my jsme něčeho dosáhli.«

5 A proto, přátelé, neztraťme ani jediné chvílky, ani jediného okamžiku! Vrhněme se všichni do nového podniků s celou duší a pevnou důvěrou! Příležitost jest zachycena, vhodný okamžik přišel. Zde otvírá se pro každého široké pole působnosti, zde každý může sebe uplatnit. Odhoďme ostych jako
10 zbytečnou slabotu, postavme se k sobě a pohlédněme si do očí přímo, bez přetvářky. Jsme všichni z jedné krve, sdružení dobou a společnou touhou.

Rozvíňme svoji ideu jako mohutný prapor nad svými hlavami a vykročme beze strachu! A ač naše činnost nebude
15 veřejná a ač její měřítko bude nepatrné, jednejme tak, jako bychom jednali před celým světem. Neboť my a naše činnost jest počátkem duševní činnosti nové doby, jejíž konce jsou nedozírné.

A nakonec ještě uvádím heslo, jež má býti naší vůdčí ideou
20 našeho sdružení. Však ne pouze ideou a ne heslem, má býti také slito našima rukama v kovový skutek.

Zní: Osvětou ku svobodě!

S tímto heslem na čele a v srdci dobudeme světa, — kdyby
i všichni stáli proti nám.

25 Přátelé, pole jest již zoráno. Vstaňte, — pojdte zasévat květy, jejichž vůně má jít budoucností.

Vzhůru, — slunce nám svítí!

PROSLOV
PŘI ŽÁKOVSKÉ AKADEMII GYMNASIA

Stává se, že chvíle nejvyšších radostí bývá i chvílí nejhlubších bolů, neboť úsměv a jas nevykupujeme ničím jiným než slzou a smutkem. 5

Tři sta roků žili jsme v nejhroznější noci. Naše tělo bylo ubité a naše duše spoutána nejtěžšími okovy světa. Naše ruce nebyly našima rukama, naše práce nebyla naší prací. Nepatřil nám ani prostý dům, který vystavěli praotcové z posvátného dříví železných dubů, ani pole, od pravěku zvlažovaná 10 potem a krví našich předků. Vše bylo nám vzato, o vše byli jsme oloupeni, — že nezbývalo nám na tomto světě ničeho. Však přece ještě něco zůstalo, — co nemohl nám vzít zlý osud, neboť bylo to mimo dosah jeho hrozná ruka. Byla to záře půlnočních hvězd, která konejšivě k nám šeptala, když 15 znaveni neplodnou denní prací namahavě jsme se vzpřímili a pohlédli k nim. Šeptala k nám o sladkém ránu, o obzorech zjasněných stříbrnou září vycházejícího slunce a o Velikém Dni, který neslyšnými kroky blíží se odkudsi zdaleka, sice pozvolně, ale jistě. A všichni ti, kteří dovedli se vzpřimit, 20 a všichni, jejichž hřbet otroctví nezlomilo, vyčetli z oné hvězdné záře svůj jediný dar, který nedovedl jim pro jeho božskou cenu urvatí nikdo.

Byla to víra a naděje, — která od biblického starce Komen-ského až po nezapomenutelnějšího českého člověka svítla 25 našim snům, byť řetězy harašily na nohou a tělo bylo zbičováno bičí ukrutných pochopů.

A víra naše nás uzdravila.

Náš dům, zakletý na tři sta let v těžké mlčení, jest náš, naše pole, po tři sta let neplodná, chystají se letos po prvé 30 odevzdati nám všechny své dary a naše ruce — sice ještě udivené a nemotorné — nedočkavě se protahují v stříbrných paprscích Rána. Onen osud, který byl k nám tak nemilosrdný, ukázal se pojednou spravedlivým a smetl mocnou svou rukou všechny stíny ležící na našich krajích. Bylo-li naše dřívější 35

neštěstí veliké, — byla naše radost z něho se zrodí ještě větší. Byla to radost, kterou jsme si sami zaplatili dlouhým utrpením, a bylo to slunce, které jsme však vírou vynesli na modravé hřebeny svobodných hor. V oné chvíli, která, ač
5 krátká, nám nekonečně oplátla všechen bol, vyvěsili jsme slavnostně na štíty svých domů své odvěké praporce, — rudé omlazenou krví a bílé svými netknutými ideály.

A teď, když radost proletěla naším nitrem a ranní přisvit
zostřil obrysy svítání, — zavolejme znovu ze stínů svůj Smutek, ne však již trpký a neplodný, — ale Smutek sladký
10 vědomím, že vykoupil nám štěstí. Vzpomeňme všech těch, kteří zkrvaviše půli našeho praporu svatou svojí krví nedočkali se, aby viděli, jak líbá jej slunce.

Naše stará pověst (— oh, mnoho stříbra z hvězd padlo do
15 našich pověstí) vypráví o záhadných rytířích, skrytých v hoře Blaníku, kteří ve spánku čekají, až je česká země, v nejhorší pokoření snižená, zavolá. Potom že vyjedou na bujných ořích z modravé sluje a osvobodí svými meči českou zemi od všech nepřátel.

20 Národ, který má takové pověsti, jest jistě nešťasten. Však národ, jehož babičky toto šeptají kolem kamen čistým dušim vnoučat, dovede též věřit. A věří-li pevně v blanické rytíře, pak opravdu se najdou a skutečně přijedou na bujných koních k ochraně vlasti.

25 A tak se též stalo.

Byly kdy hroznější dny pro náš národ než v době válečné? Mohlo býti více muk sesláno na lid tři sta roků prokletý? Ba zdálo se chvílemi, že i hvězdy zmizely za mraky, a zdálo se, že nebude již možno věřit v nic než ve Smrt, která tiše
30 hledala cíl pro svojí kosu. Však noc bývá nejtemnější před svítáním a kosa Smrti stočila se jinam. Naši blaničtí rytíři vyjeli z tajemné jeskyně Noci, junácky rozletěli se do celého světa, aby urvali pro svoji ubitou vlast vavřín svobody.

35 Kdo neznal by ve světě československého legionáře?

Svojí slávou jest blízký pohádkovosti a přece jest pravou skutečností, která musela se zroditi. Neboť on jest ztělesnění

těch myšlenek, které ztročilým generacím vnukaly hvězdy. Jen svým úporným nadějším a své neoblomné víře můžeme děkovati, že v rozhodném okamžiku našli se lidé, kteří věděli, co mají učiniti. A oni všichni — jistě neudělali to z žádné romantiky ani vlivem tajemných mocností, — nýbrž prostě 5 proto, že víra jejich předků vstoupila jim do krve. Proto hledali svoje místo v Rusku, Francii a Itálii, nebojíce se nebezpečství smrti a poprav. Proto krváceli v dalekých a neznámých zemích, poněvadž věřili, že svojí krví ztělesní sny celého národa. A tehdy, když měli sražení nepřátelskými 10 střelami nebo škracení cizáckými šibenicemi, jistě jejich oči, ať již zkrvavené a zaprášené, — leskly se více než hvězdy. Leskly se zázrakem a uspokojením, neboť oni umírajíce daleko od své vlasti byli jí vlastně nejbliže. Zanechali žijícím zodpovědnost svatou, kterou zraditi bylo by hříchem nej- 15 bídnejším.

A kdo jest to, na němž leží ona zodpovědnost?

Jsou to všichni, kteří věří ve spravedlnost a pravdu. Víme, že těchto lidí není mnoho, — neboť těžko je ve tmách zestárnouti a neztratiti víry ve světlo. Těžko jest zachovati si 20 smysl ve spravedlnost a pravdu, když po století žilo se lží a klamem. Proto bude teprve nutno naučiti se hleděti ve světle, naučiti se ctíti pravdu. Bude teprve nutno vychovati se v generaci, která by nesla v srdci onu lásku, s kterou oni umírali. 25

Poroba sice již minula, — ale oloupila nás o mnohé a mnohé. Dopadla na nás v době, kdy zdálo se, že ze záhonů obdělávaných pečlivými dlaněmi Českých bratří chystal se vypučeti překrásný květ. Byli jsme tehdy přede všemi, ale padli jsme ve svém běhu a teď, když vstáváme, — musíme 30 si uvědomiti, že všichni, kterým nestalo se neštěstí, jsou daleko před námi. Nezbyvá — než doháněti, napínati svaly, vynahraditi co nejdříve ztracená století. — To musíme míti ve svém srdci — a k tomu musíme se vyzbrojiti.

Byli bychom prokleti a ztraceni, kdybychom ztratili dny, 35 které nám mohou všechno dáti, ale též všechno odnítí. Byli-li legionáři rudou půlí našeho praporu svojí krví, my musíme

býti onou bílou — svým neposkvrněným charakterem a čistým úsilím.

Naše ruce ještě neztrouchnivěly ve tmách a oči neztemněly dlouhým šerem. Slunce vyšlo a my uvidíme v jeho záři
5 i mnohé vředy na svém těle. Však uviděti a poznati svoji nemoc jest býti z půle již zdravým. Druhou polovici zdraví získáme svojí vytrvalostí. Potom v zlaté radosti, prohřátí poledním sluncem, staneme u svých met, silní a svěží. Až teplý, letní vítr donese nám zlatý dech vlnícího se obilí, až uslyšíme
10 praskati klasy úrodou, kterou jsme sami si způsobili, — potom teprve budeme moci na chvíli stanouti a setřítí pot s čela.

Však věřím, že ani tenkrát nezůstaneme nečinní, neboť naše únava bude sladká. Jistě si zazpíváme z plné hrudi v modravé nebe píseň štěstí a uspokojení. Pak teprve budeme
15 moci klidně vzpomenouti na vás, nesmrtelní mrtví.

A tehdy svatou prací unaveni,
kdes na mezích svých oplodněných polí
vám tryznu vzdáme, která nezabolí,
jež bolest naši v tichou radost změní.

20 A v oné chvíli, v které smutků není,
jež stokrát splatí protřpěné boly,
všeptáme vaše jména do okolí,
v němž zlato obilí se v těžkých vlnách pění.

25 Ten den-li přijde někdy v naše nivy,
jak rukou našich výtvor čistý, živý,
jak klas, jenž skloní se, svou tíhou zralý,

pak věřím, že se v naše živé oči
s tím spokojením v modro nebes stočí,
jak oči těch, již pro vlast umírali.

AFORISMUS

Nevím, pochází-li láska ze slova Amor či *ἄμωρος*. Cítívám v ní často původ z obou.

FRAGMENTY

Studie a rozvrh:

Hlavním cílem mého zamýšleného dramatu jest vylíčiti vztah umělce (sebe) k lásce nešťastné. Konečně vztahu zvláštěního tu pěstovati ani nemíním; jedná se mi o vyjádření myšlenek, které rvou se ze mne ven, neboť cítím v sobě cosi... Začalo to tím, že počal jsem míti odpor k lidem. Jsem hrdý nesmírně. Však ježto bijí se ve mně dva živly, hrdost a pochybnost, ozvala se ta druhá: »Dokaž!« A snažím se dokázat, přistupuje po prvé k většímu dílu.

Motiv:

Skladatel nadaný píše operu. Jest milován. Opera je báječná. Zvláště sólo tenorové. Jeho milenka zamiluje si nadšena jsouc brilantním přednesem herce, jenž v opeře zpívá, a jej opustí. Zklamán a rozerván hlavně tím, že lásku svoji ztratil vlastně svým uměním, jest zničen. Po delším zápase a bolesti nachází klid ve svém umění. Jeho díla tlakem bolesti jsou prohloubenější a vzácnější ceny umělecké, neboť bolest plodí krásu a hluboké umění.

Rozbor:

On: Oscar Lípa. = Já, jen více energie.

Ona: Hela, jeho milenka. Žena. Typ její. Spíše povahy mělké. Však silná a hezká. Ostatní už propracuji dále.

Herec: Arnim Renet. Krasavec. Umělec života a lásky. Rémy de Gourmont. Jinak tak zvaný »bezcharakterní«, však přece mající srdce.

I. jednání.

Hostina po opeře. Do úst přítele Oscarova Jiřího Janoty kladu vyprávění o lásce Osc[ara] a Hely. Přich[ázejí] Os[car] a Hela. Ona jest rozr[adostněna] op[erou] [a] uchvá-cena zvláště krásným sólem Arnima a Reneta. Ten přichází nejposled[nější]. Obdivován. Oba. — Hela uchvá-cena jeho

sólem používá okamžiku, kdy Osc[ar] ponořil se do své slávy k flirtu s Arnimem R. Vyvíjí se láska. Pohledy. Odchází spolu s Osc[arem], srdce má však A[rnim].

Několik týdnů.

5 *II. jednání.*

Byt Osc[arův]. Oscar vrozeným bystrozrakem poznává změnu. Šílí bolestí, — neboť se Hely dosud nenasytil. Zvláště bolí jej a trýzní, že [zpěvem] svým jen vloženým do úst A[rnimovi] získal jinému lásku sobě urvanou. Sedí sám v po-
10 kochi a dumá. Přichází Hela s Janotou. Dochází k scéně mezi nimi. Janota mlčky poslouchá. Konečně vyvrcholí v tom, že Hela odejde pryč a uteče k Arn[imovi], Osc[ar] zničen láme všecko své umění. Janota jej těší, poukazuje k tomu, že jedině Ono může mu býti východiskem z jeho chmurného postavení.
15 On si netroufá.

III. jednání.

Na venkově. Po 5 letech. Oscar ve svém pokoji komponuje. Věci vážné a truchlé. Jeho duše již se uklidnila a vybouřila po velkém boji. Stává se obecně vážným.

20 Oscar vrací se k vědomí. Po těžkém zápase, ve kterém zvíťazil umělec nad bolestí, probouzí v sobě tvůrčí sílu. Přichází a hovoří se starou svou tetou Ludmilou a nachází klid. Jest to asi po nemoci. Rekonvalescent. Cítí v sobě onu blahodárnost bolu. Nyní chce vyjádřit onu sobě vlastní myšlenku.
25 Miluji bol. A co dobra, tolik i zla. Děj končí zároveň se zapadajícím sluncem do hlubokých lesů povzdechem.

Dramatis personae:

Oscar Lípa
Hela, jeho milá
30 Arnim Renet
Jiří Janota
Luis Karásek } herci
Václav Kranich }
Teta Ludmila

KDYBYCH NAPSAL KNIHU,

kteřá by obsahovala velikou pravdu, stalo by se, že by jakýsi kritik řekl: »Ano, je to dobrá kniha, — ale řekl to už roku 1850 ten a ten.« Moji přátelé by řekli: »Ten a ten není původní: podobně psal v XV. století XY.« A historickým bádáním by se odkryl řetěz nekonečný, protože jde o velikou pravdu. Proto — kdybych už takovou knihu napsal — řekl bych kritikovi: »Co byste tomu řekl, kritiku, kdyby vaše milá vám na slova „Mám tě rád“ odpověděla: — Ano, ale to už říkal kdysi váš otec vaší matince. —«

10

ZA LÁSKOU

Operetní ensemble kroměřížských studentů uspořádal v Prostějově 7. t. m. ve prospěch Českého srdce dvě představení vídeňské operety »Za láskou«. Souhra dosti dobrá, i orchestr, 5 ač na některých místech neshodoval se se zpěvem. Celkem však na diletanty — slušné. Návštěva byla skvělá, finanční výsledek tedy jistě také dobrý. Vzdělávací nebo dobročinná činnost studentská jest chvályhodná. Není možno stejně na všech ústavech ji pěstovati. Některé sevřeny jsou více, jiné 10 méně řetězy paragrafů. Proto ti, kteří jsou tak šťastní a mohou ideálně pracovati ku prospěchu národnímu, mají si též uvědomiti, že nutno pracovati i národními prostředky. K českému srdci nedostaneme se vídeňskou odrhovačkou.

Straussova opereta »Za láskou« má všechny nečnosti vídeňských výrobků. Nesmyslnost dějová, velkosvětácká nabu- 15 břelost, šosácká sentimentálnost i hrubost. Dokonce i hudba jest otřepaná a nudně prázdná.

Když měla býti nedávno na vídeňské dvorní opeře přijata Janáčkova Její pastorkyně, dílo to nesporně vysoce umělecké 20 a originální, bouřili se vídeňští šmoci proti tomu, poněvadž Janáček byl Čech.

Když však čeští studenti ve prospěch Českého srdce vyberou si právě vídeňský škvár, ač jsou lepší i české operety (bohudík, není jich mnoho), myslím, že jest nutno varo- 25 vati, neboť naše obecnstvo, válkou připravené skoro o všechny lepší duševní požitky, ubité kabarety a kinematografy, brzy by se podobalo zástupu Wiener Strizzi.

SLAVNOSTI

Nebylo nikdy pořádáno tolik slavností jako poslední rok — a nebylo také asi nikdy takové množství nepodařených slavností jako právě letos. Finanční výtěžek byl většinou dobrý, neboť »baviti se« jest nejrozšířenějším heslem naší 5 doby, ale výsledek morální, t. j., aby se co největší počet lidí pobavil, jest chatrný, jak lze ostatně i souditi z kritik v různých denících a časopisech.

Obyčejně vyčítává se hlavní chyba pořadatelstvu. Buď že omílá staré, otřepané atrakce, buď že zavádí nové, hrubější a 10 pitomější starých. Tato kritika slavností zásadně spočívá v tom názoru, že hlavním zdrojem dobré zábavy jest co největší počet nových a příjemných vjemů. Myslím, že tento názor není docela správný, a kdyby se poštěstilo sehnati na nějaké slavnosti nejzajímavější a nejduchaplnější atrakce, — 15 že lidé by se povšechně zase nebavili a vraceli by se domů rozmrzelí, nevědouce nač se vymluviti. Chyba totiž spočívá někde jinde, — spočívá ve společnosti samé, — a pořadatelstvo je snad jedině tím vinno, že není lepší oné společnosti.

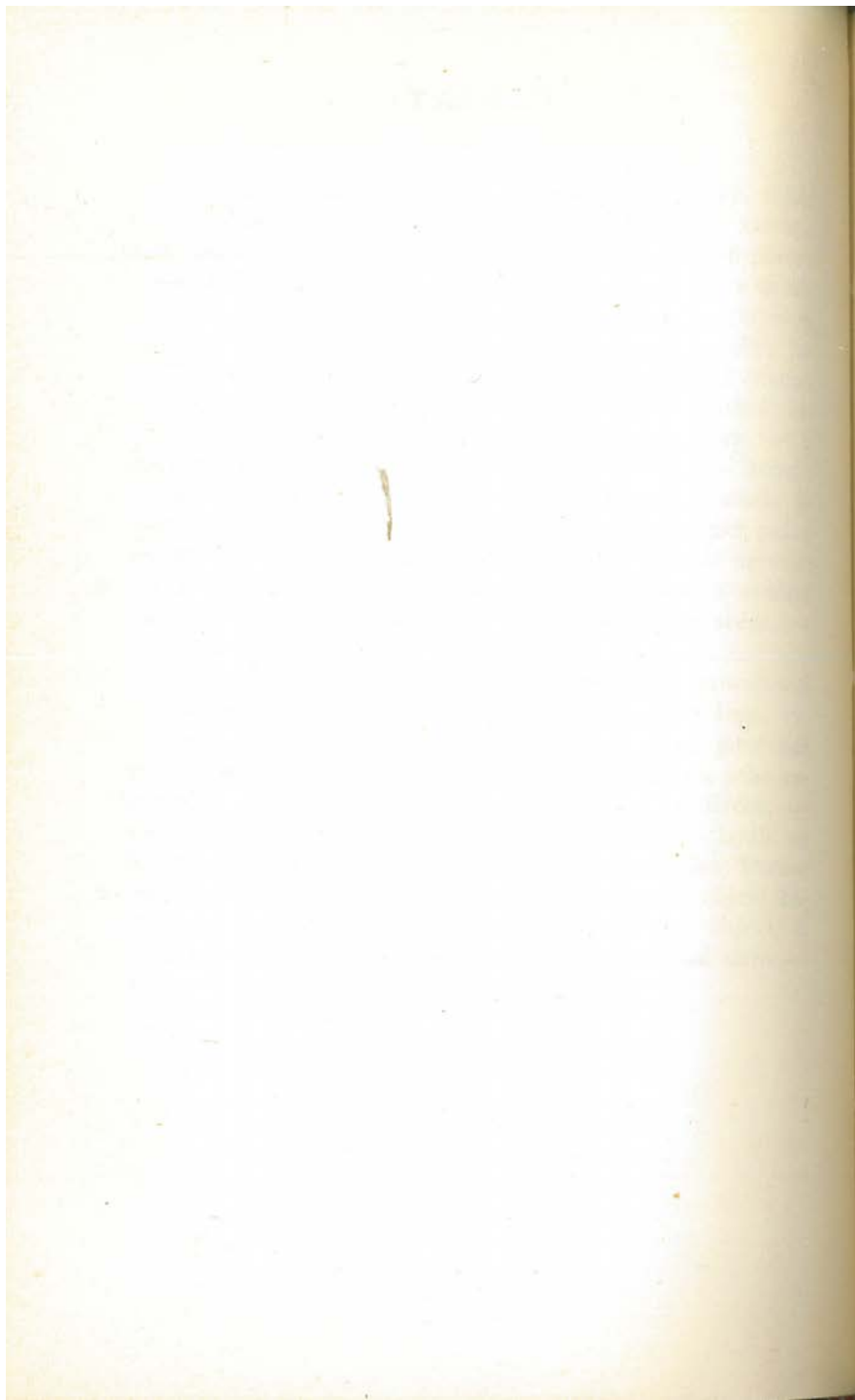
20

ŠRÁMEK: LÉTO

Děj Šrámkova Léta jest co do epiky velmi prostý, neboť on jest jediné prostředkem, či lépe prostředím, — do kterého autor položil vnitřní svůj účel: položití několik lidských postav a postaviček na širokou dlaň svatého léta a pozorovat s úsměvem, co v jejich duších, uzravši pod úrodnými a opojnými vůněmi, upomíná slunce. A Léto, — toť vlastně u něho jakýsi žhavý, přirozený pud mládí, jakási šťáva, která stoupá v zrajících plodech ke slunci, jakési touhy, očištěné vši ztrouchnivělé morálky, poslouchající jen vlastní srdce, — a opojení vůní zkypržené prsti. Proto také hrdina, — básník student a vášnivý snilek Jenů, — jest hrdinou jen proto, že dovedl nejlépe reagovati na každé zašeptnutí léta, neboť právě jej postavil autor na onu nervosní (myslím jakousi nervosu krve) hranici dospívání, nechav jej býti hochem i mužem zároveň, zmateným ještě nad nevidanými vzdechy srdce, — a upřímným právě tak, jako čistě mladým.

Exposice: Žurnalista Perout, rybář, který ze setrvačnosti vidí ve všem jen látku pro své feuilletony, a jeho žena, vynikající krásná literátka, znavená a znuděná vším, poněvadž je to snad trochu v módě, a za druhé, že jaksi na sebe zapomněla, že jaksi dlouho nelíbala opravdově a divoce, — vždyť její muž byl ubohý starý feuilletonista — bydlí na letním bytě v zapadlé české dědině, z které sám Perout pochází. Objeví tam synovce Jana, — v synovci objeví básníka, — a Peroutová — Jan už dále nejde — objeví, či spíše vycítí v Janovi i ono podivuhodné letní divoké zlato. — Jenů přirozeně se do tetičky zamiluje.

DENÍKY

MŮJ DENÍK

Již kolikrát připadlo mi psát si deník. Ne snad který by znamenal všední události vnější, nýbrž spíše souhrn duševních procesů, které prožívám v této důležité fázi životní. Odkládal jsem to ze dne na den, z roku na rok — však nikdy neuskutečňoval. 5
Doufám, že po několika letech, až se k těmto zápiskům vrátím, — se zalíbením vzpomenu na tuto dobu svého mládí.

Vstupuji do kvinty za divných, nepříznivých okolností. Otec na vojně, — a celá rodina se chvěje před budoucnem, které má moc nás ožebračit a snad i úplně zničit. 10

Snad budou leckteré stránky smutné události znamenat i mnohé převraty —

Vše to je věcí budoucna a nejlepší jest se s osudem úplně smířit a pojímati život taký, jaký jest (Voltaire), totiž ustavičný boj a obrana sebe. 15

17. září 1915.

Dnes byl zápis. Prázdniny ukončeny. Letošní mne docela nic neosvěžily. Strhly mne úplně. Snažím se odporovat těm zhoubným vlivům. Však nemám dosti energie. Stále vše odkládám. — Půjde-li to tak dál...? 20

Jdu do vyššího gymnasia. Čtyři nižší mám za sebou. Ale před sebou leží mnoho. Stále studium, žádná změna.

Ve třídě je nás mnoho. Přes třicet (35). Budou do sixty důkladně přeseti. Mnoho je nás, ale málo pravých studentů. Samí »kluci« bez zájmů. — Jinak nic nového. — 25

18. září.

Ráno bylo »Veni sancte«. Zase stojíme v aule o několik metrů dozadu dále. Dnes ráno mi mnoho myšlenek v kostele projelo hlavou. — Myslel jsem na minulé začátky; žádný nebyl tak těžký. Jaké budou další? Snad ještě těžší. Zase 30 budu silnější. —

Profesorské řady byly řádně prořídlé. Třídním máme Ka-
menáře. Primy jsou dvě. Odpoledne jela máti za tatínkem do
Olomouce. Byl jsem u Mrázků. Rozkládal mi tam své vý-
kresy ve své chladné síni. Být jím jinak bych vše zařídil.
5 Koupil jsem plátno. Budu malovat. Utišuje to nervy jako
chytání ryb. Byl jsem odpoledne na požehnání. Mnoho lidí,
hudba. — Bude prý pouť. Ženy pohybují rtoma a šeptají
k Neznámému. Potom jsou zde starci a děti. Všechny sem
žene společné utrpení. Domnívají se, ubožáci, že si přece své
10 drahé v poli vymodlí, a jdou klidnější domů. Je to pro ně jak
stříknutí morfia. — Večer jsem byl s Konvalinkou v kine-
matografu. — Vrátil jsem se a četl jsem až do dvanácti.

19. září 1915.

Dnes je neděle a trhový den, resp. pouť. Na náměstí stojí
15 plno krámků a celé město se hýbe návalem venkovanů. Slunce
praží. I do uzavřeného pokoje vniká hluk množství a vískot
jarmarečních trubek a bouchání kapslí. Já jsem celé ráno byl
doma. Vstal jsem o desíti. Mé finanční poměry nejsou moc
silné, proto nešel jsem ven. Jest totiž den Červeného kříže.
20 A známý student musí nejvíce toho koupit, poněvadž znají
jej všechny slečny prodavačky.

Na cestě pro uhel k Bučkovi přece mě chytila R. Ř. a musel
jsem koupit.

Potom jsem maloval.

25 Však s jakou chutí jsem se do toho pustil, tak má chuť stále
ochabovala, až dokonce ustala a mrskl jsem se štětci i barvami.
Obraz se nedařil a nedařil. Až přijde Karel Kreplů, opraví
mi to.

Když se mi něco takového přihází, jsem nanejvýš roz-
30 mrzelý. Patřím přece mezi ty všední lidi bez talentu? Zdá
se mi, že můj povšechný talent dosáhne jistého prostředního
bodu sice lehce, ale dále již nechce. Jak bych si přál vytvořit
nějaké dílo, o kterém bych směle mohl říci, že svědčí o vy-
sokém nadání. Mám myšlenky, nedovedu a nemohu je řádně
35 vyjádřit. Kreslím sice nejlíp z celé třídy, ale jak přijdu k ole-

jomalbě, nemohu s ní hnout. O své paměti také nemohu říci, že jest výborná. Chci-li něco vědět, musím to řádně nadřít. A přece mám silnou touhu vyniknout. Snad bohové popřejí mi »eloquentii«, po které toužím a kterou snad tak budu potřebovat.

Dle Dostojevského jsou dva druhy všedních lidí (Idiot). Jeden lepší, — druhý horší. U těch lepších prý jeví se touha vyniknout. Patřím tedy k nim. Jsem tedy tím ptákem se spoutanými křídly? Vědí prý dobře svoje postavení, poznají hned přednosti druhého. Jsou sobečtí a ziskuchtiví. Jsem také týž.

Nedej bože, abych také patřil mezi ně!

*

Odpoledne byl jsem u Machnerů, kde jsem udělal několik zdařilých portrétů stařečka a Poldíka. Jsem uspokojen. Vždyť portréty jsou těžší než krajinky a nedaly mi žádnou práci. Doma jsem je maloval, i Věru. Vyšel jsem potom k Dosedělům ji ukázat. Sotva jsem vstoupil do předpokoje, spatřil jsem Š. Sm. ze Svatého Kopečka. Stanul jsem přimražen. Přijela prý se svojí přítelkyní k Dosedělům. Vím proč, ubohá přijela za mnou. Ale nemiluji ji. Jak jsem divný. Starostí mi, dobyt si přízně děvčat, ale pak oddat lásce se nemohu. Zvláště takové ženy, jako je ona, nemiluji. Mám rád temperamentní, divoké děvče, a ne sladkobolnou, dlouhobrvou, stále se chvějící a poslušně milující. Hnusí se mi býti se ženou, která dělá to, co chci. Přál bych si míti prudké a vášnivé děvče. Vzpomínám na chvíle prožité na Kopečku večer v lese. Chodíval jsem s ní, ba i zavěšen, věděl jsem, že na pouhý můj pokyn ke všemu svolí, byla hezká, ba i dosti svěží. Ale zhnusila se mi. Odcházejíc smutně na mne pohleděla. Odešel jsem bez rozloučení, ač mnoho mne to později mrzelo. Nemohu si však pomoci. Mnoho takových kapitol již jsem prožil, však opravdu jsem ještě nikdy nemiloval. Hledám stále, však nic mi nevyhovuje. Jsem také se sebou nespokojen. Jsem oproti svým kolegům příliš plachý. Závidím úspěchům u žen Karlovi Krep-

lovi, který svou drzostí si je umí naklonit. Někdy mám taky záchvat milovat, že nevím, jak se uklidnit. Však nakloniv si děvku, vidím, že mne miluje, mám ji takřka na ruce, a tu prohodí nějaké nejapné slovo, které se mi nelíbí, okamžitě se
5 mi zhnusí a opustím ji. Divná věc!

Ze zadumání byl jsem vytržen kamarády. Šel jsem ven s nimi a zapomněl v ruchu města na venkovskou idylu, ač jsem si přál ji ještě jednou spatřit.

Večer u stařenky (máti je v Olomouci) jsem se zdověděl,
10 že Eda byl zajat. — Stařenka neví, zda se má radovat či plakat. —

20. září v pondělí 1915.

Prvý den vyučování. Do desíti. — Bylo mi nevolno i v té volné a rozpustilé hodině prof. Kamenáře. Jindy tak volný
15 a nyní jsem spoutaný. Konec. —

Doma jsem maloval až do poledne. — Po obědě byl jsem venku a čekal na zprávy od máteře, která přijela o půl druhé. Tatínek co chvíle může přijít do marškumpanie!

Co mě překvapuje, jest to, že snáším všechny tyto Jobovy
20 zvěsti úplně klidně, zrovna bezcitně, — ba stydím se skoro za to, hledím a chci si ten cit vpravit do sebe, — ale nemohu. Jsem snad tak do hloubi pokažen, že nemohu milovat? Snad je to dobré.

Odpoledne jsem byl pozván na hřiště tenisové Součkem.
25 Hrál jsem do půl šesté večer. Potom odešel jsem na promenádu. Tam setkal jsem se s J. Wolfem a J. Kreplem.

Miluji jejich společnost, ač jsou oba zcela ploché povahy. Opuštěl jsem i Sekaninu, se kterým mohu pohovořit vážně, proto, abych mohl dělat »ostudu« s nimi.

30 Chodili jsme za holkami z reálky a »nalívali jsme je«. Co kdo věděl na ně nejurážlivějšího, to jim řekl. Divná zábava! Zvláště M.

To je ta, po které jsem kdysi toužil. Ač jsem jí nedosáhl, ač o ní jsem slyšel hrozné věci, přece bych přál jí mít. Jsem
35 však od cíle daleko.

Od Grmelky jsem dostal fotografii, kterou jí udělal Vajgl.
Večer jsem doma a učím se.

21. září 1915 v úterý.

Unaven včerejším tenisem a nočním krvácením z nosu 5
vstal jsem celý rozlámaný. Škola minula klidně. Latina.
Čeština. Matematika. —

Ještě dopoledne šel jsem ke stařence rázet ořechy. Lezu
řád po stromě, po nebezpečných srázích, ačkoliv vždycky při-
padne mi na mysl: »Snad již dolu nepolezeš, zabiješ se.« 10

Ze smrti nemám vůbec strachu. Nechť si přijde kdykoliv,
najde mne připravena jíti v neznámě. Někdy dokonce zcela
rozumně uznávám, že výhodnější by bylo svět nechat dále
běžet bez sebe. Zemru, za měsíc bude po vzpomínce na mě.
Sebevraždou však pohrdám co zbabělstvím, ač ne všude. 15

Když jsem šel od nich (po obědě), potkal jsem medika
Bártu. Vyměňovali jsme si názory. Přemlouvá mne na lékař-
ství. Nejdou na právnictví z přesvědčení, jdu za dobrým bydlem.
Jaký hnus, když v člověku nyní musí city utloukat žaludek. —
Zvláště advokát, který v ideálním světě by byl nemožný. 20

Aurea prima sata est aetas, quae *vindice* nullo
sponte sua . . .

dí o něm Ovidius. — Však na lékařství nemám chuti přece.
Připadá mi to být masařstvím. Jest možné, že kdyby medik
uviděl kostru své matky, že by se neubráníl pocitu čítati jí 25
obratle na krku.

Ostatně mrtvá jak mrtvá. Vše je prach a vše žije v umírání.
Nelíbí se mi vůbec žádné povolání.

Jdu, že jsem strhán celkem. Nejlepší by bylo uchýlit se někde
na ostrově daleko od všech a klidně myslit na sebe. Ač, jak 30
se mi zdá, nejvyšší metou rozumu je šílenství.

Jinak celé odpoledne jsem strávil venku až do večera. Tro-
chu jsem se učil a vzpomínám nyní při zvucích piana na ten

fádní den a fádní život, na nudnou poušť, na které přece
musíme nacházet nutné oasy, zapomnění, abychom procitnuvše
nesešileli. —

*

Jest tma. Tma tráví mi oči, hlubokým tichem bolí ucho, na
5 mozku leží tma. Tam kdesi v dálce bloudí matná světélka
bludičky — porozumění. Okolo nich je tma ještě neprostup-
nější. Sahám po nich, — mizí, kmitají se, rozstupují a sotva
je tisknu, ztrácím je i se sebou. Zůstávají mi jen temní a
hrozní netvorové hlodající rozum. »Jak, proč, nač,« šeptají
10 rty a plakal bych, kdyby ve lhostejném tichu pláč, smích
a vše to lidské nebylo stejnou hloupostí a stejného vý-
znamu.

Středa (pěkně).

22. září 1915.

Dnešek uplynul docela fádně. Ráno škola. — Po ní vojenské
15 cvičení do dvanácti. Votruba se vrátil.

Maminka jela odpoledne za tatínkem. Já byl u stařenky,
dělal oheň a hrál v gymnasiu otravně tenis. Večer po prome-
nádě šel jsem znovu ke stařence. Byl jsem tam do půl desáté.
Přijede prý sem znovu brněnské.

20 Mám či nemám? Byl bych sám s Wolfem. Teď lehnu a
budu čist znovu »Salambo«.

Doba jeden a půl roku!!

21. II. 1917.

Po dlouhé době usedám zase nad těmito bílými stránkami.
25 Mnohé se změnilo.

K dobru, — ke zlu?

Vypěl jsem. Tím je řečeno všechno. Základní elementy mé
duše se změnily, některé docela a některé zůstaly tak jako
dříve. Ze stránek těchto předešlých šklebí se bolest, bolest

mé rostoucí duše. A teď, teď snad pohnou se tu lávy vášně
a snad i vyhaslé oko apatie.

Sny mé došly splnění. Byl jsem milován, několikrát, a já
vzplanul na počátku, a jak rychle vzplanul, tak rychle i zhasl.
Až loni na začátku školního roku . . .

5

7. I. 1918.

Přestávám milovati a nutím se k první, neboť na obzor
vystoupila druhá s oduševnělejšíma očima.

28. VI. 1920.

— Života bído, — jak tě mám rád!

10

TÁBOROVÝ DENÍK

V Horách Kutných 10. VII. 1916.

Mamince!

Věnuji Ti těchto pár črt, jež psáti budu se vzpomínkami na Tebe. V nevládném a cizím koutě hotelu chápu tu lásku Vaši, jež doma se cítí více jen theoreticky. Jsem tu tak sám, podporován ve své sirobě jen vzpomínkami na domov. A ty vzpomínky jsou tak krásné, že stojím, ač smuten, přece pevně.

Děkuji Ti, děkuji a vzpomínám.

Tvůj syn

J I Ř I

9. července 1916.

1. DEN

Ráno je krásně. Slunce svítí a já opouštím Prostějov. Včera večer mi byl tak milý a těžko jsem se s ním loučil. Však jedu rád a vesel, že při loučení necítím ani bolesti.

Cesta do Třebovic uplynula mi hladce. Jel jsem se známými a se seznámenými. Vykládali jsme a pozorovali krajinu. Bylo mi veselo a cítil jsem se rozeným cestovatelem.

V České Třebové mne náhle omráčil hluk a shon. Byl jsem zmítán a strháván. Cítil jsem se cizí, malý a opuštěný. Vlak do Kolína byl přeplněn. Nádražím proudily neznámé masy. Byl jsem v cizině. Času jsem neměl, nezdržoval jsem se a již jsem jel ke Kolínu. Cesta úmorná a nepříjemná. Nebe se zachmuřilo a přšelo celou cestu. Po prvé jsem si posteskl.

V Kolíně se mi přetrhla šle na tlumoku. Svázal jsem ji. Zavazadla nechal jsem u portýra a šel do města.

Kolín již jako prve, před pěti lety, tak i nyní na mne působil dojmem špatným. Snad náhoda nebo počasí to zavinily, ale byl jsem rozladěn. Okukování bylo mi nepříjemno. Prohlédl jsem si v kostele Bílkovy dřevorezby a na náměstí sochu Husovu, asi jediné, co v Kolíně za něco stojí.

Jinak je to jen samá továrna a město jest zakouřené a mně nepřátelské. Rád jsem byl, když mi bylo za zády. Vlak byl přeplněn a v Sedlci musel jsem přese-
dat.

Kutná Hora se mi zalíbila již na první pohled. Zdá se mi, že města jsou jako lidé, — sympatická a nesympatická. Tak toto město, ozářené večerními paprsky slunce, které prokukovalo z roztrhaných mraků, zalíbilo se mi na první pohled. Silueta chrámu sv. Barbory, malebná poloha, střechy pozlacené sluncem mě rozradostnily. Navlékl jsem svůj tlumok, který jsem táhl na zádech jako pán ze Zubří divokého býka a který mě celou cestu nemilosrdně trýznil, a již jsem kráčet Kutnou Horou. Šel jsem do nejlepšího hotelu. Byl jsem přijat velice vlídně. Dostal jsem číslo 8. Jsem tedy »Osma«. Vzpomněl jsem si na Macharovu »Nemocnici«. V pokoji jsem se vysvlékl a odpočíval. Jsem sám v cizím městě. Přemáhám opuštěnost a stesk. Potom procházel jsem se městem. Všeho známějšího jsem si všiml. Dlouho zůstal jsem opřen na kamenné zídce u svaté Barbory a díval jsem se na překrásný kraj. Byl jsem příjemně smuten a uklidněn.

Pojedl jsem bez hladu a sešel dolů vypít černou kávu. Večera jsem se bál. Město jsem prohlédl a proto jsem se rozhodl jít do »kina«. Šel jsem a příjemně (je tam nová budova na kinematograf) jsem si zkrátil chvíli. Učinil jsem tak z nutnosti. Nevydržel jsem nemluvit, chodit městem sám a sám. Vše mne pudilo k lidem, do hovoru, abych utlumil tichý šepot stesku, dřímajícího ve mně. Seznámil jsem se tam se slušným mládencem mého věku. Jednal a mluvil se mnou tak slušně a pěkně, že (studentem nebyl) nevím, zda něco takového mohlo by se očekávat od studenta prostějovského. Vyprovodil mě až k hotelu.

Svlékl jsem se a lehl, zhasl a vzpomínal. Okolo ticho, přerývané chvílemi cizími kročejí a cvakáním zámek, a já jsem tu sám, hrdý v Kutné Hoře, však myslí v Prostějově v kruhu milých a známých.

Se dnem jsem spokojen, neboť cítím, že jsem jednal všude obratně.

2. DEN

Ráno probudil jsem se hezky pozdě. Poněvadž svítlo slunce, zaradoval jsem se. Prošel jsem ještě jednou městem a odebral jsem se pomalu na nádraží, abych vyjel ze Sedlce zároveň se skauty pražskými. A opravdu z vlaku, který přisupěl od Prahy, z jednoho vagonu spatřil jsem již »čouhati« hlavičky v anglických širácích a křik a jásot. Byl jsem radostně přijat a všem jsem tiskl ruce. Byli mezi nimi i někteří mnohem mladší, ale již staří skauti. Výpravu vedl Deml (Svojsík jel již napřed) a ten mě také uvítal.

V dešti dojeli jsme do Okrouhlice. Vůz, který nás měl čekat, nepřišel. Zavazadel byla hrozná spousta a mimo to každý měl ještě svůj vlastní tlumok (já ovšem také) tak napěchován, že nemohl s ním daleko dojít. Nezbylo nic než naložit věci na dvojkolku a táhnout je. Cesta byla mizerná, rozbahlá, ač slunce zase po dlouhé době vysvitlo.

Prošli jsme Okrouhlice a táhli k místu, kde měl býti založen tábor a kde nás čekal pan prof. Svojsík. Bylo to dobré dvě hodiny, ale my s takovým nákladem, rukama roztáčené kola dvojkolky, která zabředla do bahna, sotva jsme doufali, že dojdeme za tři.

Cesta opravdu byla úmorná. Nejen že to nebyla silnice, ale hrbolatá cesta, která šla brzy jako na střechu a brzy jako s ní. Prošli jsme Krásnou Horu a Bratroňov. Nyní šli jsme lesy, uprostřed nichž se měl postavit tábor. Pan prof. Svojsík přišel nám naproti; jest to muž opravdu výborný, silný a přívětivý. Přišli jsme o 5. hodině.

Hned, znavení ještě pochodem, dali jsme se do práce. Vytáhli jsme malé stánky, které ukryjí dvě osoby. Potom zabodnuvše skautskou hůl natáhli jsme stanová plátna nepromokavá, t. zv. »celty«, která sepnuta tvoří plášť stanu. Potom dali jsme se do kácení lesních stromů na postavení velkého stanu, který (ač jen provisorně) státi musel, aby se mohlo do něj utéci, kdyby nějaká bouře a deště přišly v noci.

Celý tábor jest ještě jen provisorní. Všechno bude se teprve upravovat. Po celých 14 dní. Ale potom budeme mít celé vily o postelích, stolech a skříních.

Nejkrásnější bylo, když v noci (od půl desáté až do půl jedenácté) rozžehl se táborový oheň a při něm profesor Svojsík nás přivítal a pronesl k nám krátkou řeč. Bylo to úchvatné v tom lese. Jiskry šlehalo až k vrcholku stromů, roští praskalo a les opojně voněl. Znaveni, nehybně seděli jsme u ohně, ale radovali jsme se, naše mysl byla lehká a svěží, ač tělo zhrouceno a ztrmáceno.

Večer byli jsme s Demlem v Bratroňově shánět mléko a vejce. Sehnali jsme toho hrozně málo, ač všady byli velice laskavi. Asi o půl 11. vybrány strážce a my jsme ulehli do stanu. Spal jsem také s jedním skautem o rok starším, gymnasistou v stejné třídě jako já. Věděl jsem, že první noc spát nebudu. Stánek, kde jsem spal, byl menší než já, proto jsem byl skrčen; ač jsem byl navlečen ve svetr, přece táhlo. Hlavně však neměl jsem nic pod hlavou. Jiní to znali a každý měl malou podušku. Já musel jsem se spokojit s kabátem, který však se ve tmě jaksi ztratil a já měl pod hlavou pouze jeho rukáv. Přece však jsem chvíli spal od 12 do 3. Probudilo mne střídání stráží. Potom jsem zase usnul a byl jsem probuzen až ráno v šest poslední hlídkou, která nás již vzbouzela.

3. DEN

11. července 1916.

25

Celý den byl velice perný. Ráno stavěl se znovu vůdcovský stan. Káceny stromy a vůbec pracováno až do úpadu. Tak skoro se mi to omrzovalo. Počasí bylo chladné a náš tábor vlhký, uprostřed bažin. Vzpomínal jsem a litoval jsem, že nejsem doma. Přece však jsem tento cit přemáhal a pracoval dále. V poledne jsem pojedl kousek salámu a již zase do práce. Byli jsme posláni do Krásné Hory pro dřeva. Tato cesta nás dorazila. Klády táhnout (tři — Deml, Srnec a já) na dvoukolovém vozíku do kopce přes 4 km, to bylo hrozné. Zvláště ta cesta lesní stezkou, bažinami a skalami. Znaveni,

jako kus dřeva, rozerváni lehli jsme na zem. Chtěl jsem čaj, avšak voda uvařená na ohni nad hořícím loučím páchla kouřem. Čaj nebyl k pití. Uvařil jsem si na lihovém kahánku přítele Hoppeho trochu mléka (na každého případně necelý 5 půllitr, neboť stěží jsme po celém okolí sehnali 6 litrů). Bylo to dosti chutné. Všichni hleděli na můj bílý chléb. Sami měli špatný nebo již vůbec nic. V jejich očích jsem vzrostl. Mysleli, že mám velkostatek. S mnohými jsem se spřátelil.

Večer vlezl jsem do stanu o desáté. Můj spoluspáč měl 10 první noční hlídku. Nebe se zatáhlo a já padna na vlhkou zem, spal jsem z počátku tvrdě.

12. července 1916.

4. DEN

Lezoucí spoluspáč Holý (skaut prvé třídy) mne probudil 15 o 1. hodině. Chvilí jsem se zmítal, otevřel oči a viděl, že mám hlavu venku ze stanu. Nebe bylo černé jako inkoust. Les byl tichý, zadumaný a hrozící. Pojednou začalo pršet. Ustavičné krůpěje těžce dopadaly na stan. Bylo vlhko a protivně. Spát jsem již nemohl. Taková zima mne zachvátila, že jsem se 20 třásl. Boty jsem měl vlhké. Voda tekla až do stanu. V holých kolenech mně ryla ošklivá bolest. A stále, stále pršelo. Deky byly zcela mokré; zabalen v ně, klel jsem a vzpomínal na teplou postel doma, na peřinu, na vše. Spal jsem na ušité podušce, nacpané jakousi trávou, která ovšem byla tak mokrá, 25 že látka proměnila se v mokrý hadr.

Ráno vstávali jsme v dešti a v dešti též pracovali. Byl dělán základ ke kuchyni, začala se stavět kamna. Cihly byly dovezeny. Kácel jsem mokré stromy. K snídani vařili jsme čaj, ten však nebylo lze pít. Asi o 11. hodině byl jsem vyslán 30 s Hoppem pro desky na podsady, dehtový papír, chléb a jiné věci do Krásné Hory. Byl na to objednan povoz v Bratroňově. Hoppeho však kousl pes a proto velice nešťasten vrátil se do tábora.

Přišel mladší Mikýska, s kterým jsem tuto cestu podstoupil. 35 V Krásné Hoře koupil jsem a vyřídil, čeho bylo třeba, naložil

ve mlýně desky, zaplatil asi 50 korun a jel zpět. Vezli jsme se na voze, cesta byla rozmoklá, ale dosud ušla. Sotva jsme přijeli do tábora, ani neobědvajíce, museli jsme náklad složit a jet pro dříví tímže povozem (s jedním koněm) do myslivny ve Vorlovech. Pan prof. Svojsík nám cestu, která jest velmi klikatá, jen naznačil, abychom se vyznali sami. Cesta byla mizerná, krajina však skvostná. Jak jsem záviděl myslivci, že může bývat v takovém ráji mezi teplými stěnami při teplých pokrmech. Já vysazen zimě, únavě, hladu a dešti cítil jsem to dvojnásob a ve studených ranních hodinách klnul jsem si, proč jsem nezůstal doma v teplé posteli. Přijeli jsme asi o páté. Tu teprve jsem obědval studené zbytky jakéhosi konzervovaného masa od oběda. Potom zatloukal jsem s Časlavským dehtovou střechu na kuchyni. Práce tato byla hrozně nepohodlná. Poněvadž nebylo žebře, museli jsme se natahovat na kolech dvoukolového vozíku. K večeři bylo maso a dostal jsem ho dosti a po prvé jsem se najedl. Všichni s lačností vrhali se na jeden pecen chleba, který jsme za 2 koruny koupili, všichni hltavě jedli a pili studený čaj. Po večeři byli jsme ještě v Bratroňově pro brambory s vozíkem. Cesta zpět byla úmorná, neboť bylo již pozdě a my znaveni a cesta močál za močalem.

Přijda do tábora, měl jsem prvou noční hlídku. Od 11 do 1. Udřen po celém dni musel jsem ještě dvě hodiny v nočním chladnu obcházet stany, pozorovat teploměr a hlídat. Znaven jsem byl tak, že ani sedět jsem nemohl. Hlavou táhly mi tak divné myšlenky, když seděl jsem uprostřed stanů, na které dopadaly matné paprsky lunny za zurčení potůčka, který se vinul táborem. Kolena mi stydla a hlava padala nazad. Les, jenž lhostejně šuměl mi nad hlavou, studená luna připadaly mi tyranské a bezcité. Bylo jen 6 °C. Měl jsem k tomu ještě od včerejší noci rýmu, kterou jsem na chvíli zahnal aspirinem.

O 1. hodině probudil jsem Mikýsku, který měl hlídku od 1 do 3 (nejhorší, neboť včera na hlídce usnul); pohroziv mu, usne-li i dnes, bude musit celý týden hlídat, šel jsem si lehnout. Zima trásla mými údy. Zahalil jsem se, ale nic to nepomáhalo a rozražen zimou, klna na celý svět, po celou noc jsem ani oka nezamhouřil.

5. DEN

Probral jsem se a hned jsem musil pracovat, sbíjeti při-
hrádky na zásoby. Potom pozorovali jsme postup na stavbě
5 kamen. Byla již skoro hotova. Všichni jsme byli nedočkavi,
potáhnou-li či ne. Posnídali jsme slabý, ale nepáchnoucí čaj.
Jídlo toto jest rozhodně pro nás nedostatečné.

Kamna byla o jedné hodině dohotovena. Všichni stoupli
si kolem nich, aby byli přítomni prvním dechu kouře z ko-
10 mína. Kamna byla asi $\frac{3}{4}$ m vysoká, s troubou 1 m, vysta-
vená celá z cihel a oblepená jílem. Jejich hlavní strůjci jsou
Peška a Suchánek. Po namáhavé a úmorné práci, pořezání
mnoha stromů dostali jsme oběd. Byla to houbová polévka
a krupičná kaše. Byla dobrá, ale bylo jí málo a bez omastku.
15 Hned po obědě zase museli jsme se vrhnouti do práce. Peška
dobře vaří.

Jsem znaven a zemdlen tak, že si vyčítám, že jsem sem jel,
až slzy mi vstoupily do očí. Nedivil jsem se bratřím Mikýs-
kům, kteří po obědě ve staně hlasitě naříkali a volali po do-
20 mově. A když si tak představím ty domácí jídla, ten pohodlný
stůl a vonící mísy, zlostí jsem se zalykal. A všichni ostatní
také. Jak vzácný byl kousek chleba, který byl doma bezcenný!

K večeru počal jsem dělati svoji čtyřplátnovou podsadu.
Tam budu bydlet s Čáslavským, Peškou a Borůvkou. Stan
25 jsem si vystlal chvojím a doufám, že budu spáti dobře. Také
jsem se dobře vyspal.

6. DEN

Ráno nás probudily sluneční paprsky. Bylo krásně. Les
30 probouzel se ze sna a páry stoupaly k nebi. Vzadu ozářená
paseka prokmitala průseky stromů. Řekl bys, že samo Slunce
rozložilo se tam na měkké trávě. Nebe jasné a radostné. Stavěl
jsem s druhy čtyřplátnový stan. Bohužel, nešlo nám to. Peška
vařil. Čáslavský a Borůvka nebyli k vážnější práci. K obědu

byly lívance. Byly výborné. Jen trochu málo, ale přece poměry se lepší, co stojí kamna.

Odpoledne jsem psal dopis domů. Při procházce lesem napadla mne smutná tesknota tak náhle, jak by ze vzduchu na mne se snesla. Nebyl jsem s to ji zadržet. Smuten seděl jsem vzdálen od tábora a psal dopis domů. Čtyři stránky jsem popsal, nemoha se odtrhnout od domova. 5

Dva bratry Mikýsky přišla navštívit jejich matka. Byli jí naproti až v Okrouhlici. Tato paní dala každému k svačině (k čaji s mlékem) buchtu a pracovala potom až do večera se svými syny na ohradě. Osekávala stromky a pomáhala jim přibíjet prkna. V té buchtě cítil jsem vůni domácnosti, pořádných pecí a pečlivé práce uprostřed teplých stěn. V našich lívancích je cítit vůně lesa a na čaji a polévce plove jehličí, jemuž se zde říká »skautské koření«. 10 15

Potom jsme nešťastně pracovali na čtyřplátnové ohradě. Nebylo možno s nimi nic udělat. Proto jsem byl rád, když mne přijal do své podsady Suchánek, který sám a sám skoro celou ohradu postavil. Je akademik, snaživý a pracující až do úpadu. Poněvadž nebyla ještě jeho ohrada hotova, přijal mne do své na noc Deml se Srncem. Oni totiž chtěli stále, abych zůstal u nich navždy. Nemohl jsem však, poněvadž jsem již přislíbil Suchánkovi. 20

Deml byl se svou podsadou hotov první, ač byl téhož dne dvakrát v Krásné Hoře. Spal jsem s nimi po prvé nad zemí, v jakémisi lůžku z jehličí. 25

Humor, který se na večer zachystával, přerušilo nenadále hřímání. Žlutý západ měl dosti hrozivý vzhled a nad azur stoupala šedá mračna. Vzduchem vál dech vody. Skupili jsme se kolem kamen, která jako v každé domácnosti za zimy jsou nejútulnějším koutkem, ale brzy jsme se rozešli. Vlezli jsme do svého stanu, lehli a brzy začaly těžké kapky hráti nad našimi hlavami tísnivé melodie. 30

Mně však, zahrabanému v chvoji s kamarády, bylo dobře, jako člověku, jenž instinktivně se zaraduje, když u kamen nebo pod teplou přikrývkou slyší svištění větru, a ví, že zima zvenku naň nemůže. V takových chvílích rád myslívám na 35

hrůzné věci, aby nálada ještě se zvýšila. Tmou hemží se obličej ztrnulých grimas z románů E. A. Poeho. Doma často jsem sáhl po jeho hrůzných, ale průhledných knihách, ale teprve tady jsem chápal uměleckou vizi básníka, kterého jsem
5 nemohl čísti za dne. V takových chvílích přirostl mi k srdci tento veliký Američan.

Začali jsme mluvit o spiritismu. Deml je sčtělý člověk a tak brzy zase jsme byli ve světě neviditelných bytostí. Pršelo prudce a střecha stanu kymácela se nárazy větru. Mluvili
10 jsme hlasy zdušenými a vyvolávali ve svých srdcích onu příjemnou hrůzu.

Doma by ses bál, ale zde všechn strach, jež plodí nezdravost a nervosa městských stěn, přemáhala vítězná příroda. Pršelo celou noc, ale já spal tvrdě.

15

15. července 1916.

7. DEN

Ráno jsem se probudil dosti pozdě. Třásla mnou zima. Kapky ustavičného deště melancholicky zvonily na plátěné střeše. Nebe bylo zachmuřené a v lese pochmurně.

20 V dešti pomáhal jsem Suchánkovi stavěti stan, ve kterém budu s ním spáti. Pršelo, v botech jsem měl vodu, ale bylo mi dosti příjemně, neboť pan prof. Svojsík nám dal každému řádný krajíc chleba, který nás mile hřál.

Mezi Suchánkem a Demlem nastaly tahanice. Oba chtějí
25 mne do stanu. Dal jsem slovo Suchánkovi a to také dodržím. Je příjemnější.

K obědu byla vepřová pečeně a brambory. Bylo to výtečné a dost jsme se najedli. To je hlavní.

30 Po obědě byli jsme v hlavním staně — ve »sněmovně«, mluvili jsme a jednali. Jsem ustanoven psáti deník. Vůbec mne tu pokládají za velikého literáta.

Prof. Svojsík jest muž, jakých bychom my Češi potřebovali nejvíc.

35 Odpoledne prožil jsem stavěním ohrady při kuchyni. Dostal jsem lístek z domu. Holý a Neudörfel byli na Lipnici. Večer

nato ožil velikým humorem okolo kamen. Byl konán »soud«
a já zvolen předsedou. Se smíchem jsme se rozcházeli. Na
druhý den bylo mi ustanoveno dojíti do Humpolce nakoupiti.

Ve stanu jsem si ještě vařil čaj. Potom jsme pozdě do noci
rozmlouvali s Demlem o věcech nadpřirozených v tajemné 5
noci lesní.

Spal jsem dobře.

16. července 1916.

8. DEN

Ráno vstával jsem brzo, abychom záhy dorazili do Hum- 10
polce. Zašil jsem si kapsu, snědl krajíc chleba a vydal se
s Čáslavským a Žižkou na cestu. Bylo dosti chladno a po-
šmourno. Spěchali jsme. Cesta jest krásná, zčásti lesem, zčásti
bujnou lučinou a horami. O půl 10. hodině byli jsme v Hum-
polci. Nakoupili jsme, čeho je třeba, a rozešli se. Čáslavský 15
do kostela, Žižka k příbuzným a já na prohlídku městem. Se-
známil jsem se tam s jedním občanem, který mne rádně
městem provedl. Zpět vyšli jsme bez Žižky, posilivše se
v hostinci. Humpolec jest dosti pěkné maloměsto.

Šli jsme lesy. Krajina je tu báječná. Opravdu jsem byl rád, 20
že jsem se sem dostal. Skautství mne počalo těšiti po předešle,
která byla dosti těžká. Byla již asi překonána. Jsem zvědav
na Šimečka.

Obědvali jsme knedlíky. Každý dostal, kolik chtěl. Najedl 25
jsem se snad až příliš mnoho.

Odpoledne přišel sem na návštěvu za synem pan Dr. Neu-
dörfel s paní. Hlavní však radost mi způsobila zpráva, která
jako radostný paprsek ozářila všechny moje myšlenky. Na
cestě z Humpolce šli jsme na myslivnu. Tu jsem dostal lístky.
Od máti a od táty. Tatínek psal, že jest až do listopadu vy- 30
reklamován. Radostí jsem skákal a jásal na široké pasece před
myslivnou a byl bych býval objímal celý svět.

Po obědě chvíli jsem četl, chvíli jsa unaven spal. Věděl
jsem, že spánku bude mi třeba, neboť jsem měl míti od 1 do
3 hlídku. Potom jsem byl jaksi pitomý. Snad, že jsem se pře- 35
jedl, či nevím, čím to je. Horko a horko. Snad to přejde.

Šermoval jsem s některými, abych se z toho probral. Trochu jsem se sekl na ruce, ale poznal jsem, že jsem nejlepším šermířem. Má vážnost v táboře roste. Je to příjemné, když všichni se tahají, abych spal u nich ve stanu.

- 5 Večer po zábavě u kamen šel jsem spat. Dlouho, dlouho jsme s Demlem rozprávěli, takže hlídka mne o 1. hodině vzbudila v prvních minutách spánku.

17. července 1916

9. DEN

- 10 Hlídka byla klidná. Seděl jsem u kamen, opřen o hromadu dříví a nohy maje v popelníku. Zima mi nebylo, ale byl jsem dosti ospalý. Bylo 10 °C. Měsíc vidět nebylo, jen mraky se honily po nebi. Již jsem usínal, vtom přišel na inspekci pan prof. Svojsík, který se mnou strávil zbytek hlídky. O 3. jsem
15 vzbudil Žižku a šel jsem spat.

Vstal jsem pozdě. Čaj byl již připraven. Vypil jsem dvě čísky a k nim přikusoval ty buchtý, které mi sice maminčin dopis oznamoval, jenže pošta dosud nedodala. Potom pustil jsem se do hoblování prkna na kuchyňský stůl. K obědu byla
20 pečeně a rohlíkové knedlíky, které však nebyly k jídlu. Proto jsem si vzal chleba, kterého bohudík bylo nyní dost.

Odpoledne šel Holý s Mikýskem ml. do Lipnice. Nedonesli mi nic, jen lístek, na kterém se mne maminka ptá, jak mně chutnaly buchtý. Krutá ironie. Přestěhoval jsem se k Suš-
25 kovi.

- K večeri byly zbytky od oběda. Po večeri šli jsme čtyři na procházku s panem profesorem. Lesem tichým, vážným, ukládajícím se k spánku. Širokými lučinami a pasekami. Nebe na západě bylo jasné a kontury stromů odrážely se od nich,
30 jako by byly nalepeny z papíru. U myslivny jsme počkali a v 11 hodin jsme se vraceli. Bylo mi chladno. Šli jsme lesem, klopýtající. Vyšli jsme na paseku. Srpek měsíce vynořil se náhle z mraků a postříbřil celou krajinu. Bylo to úchvatné. Vzduch byl čistý, chladný a les důstojný. Šel jsem mezi stro-
35 my, v úplné tmě, s takovým divným pocitem, jako bych tak

byl již často kráčet, stále ve tmě a noci. Do obličejů šlehaly mi větve. Bylo to jako v pohádce.

Přišli jsme do spícího tábora o dvanácté hodině. Spal jsem po prvé u Suchánka, v jeho wigwamu. Je to asi největší pracovník z celého tábora. Jest starší o dva roky mne a tak laskavý a úslužný. Půjčil mi svůj »pytel« (pokrývky sešité ve tvar pytle), ve kterém se mi báječně spalo; jen hlavu jsem měl trochu nízko.

Smiřoval jsem se již s poměry. Věc začala se mi líbit a stesk mne opouštěl.

Viděl jsem, že za námahu dává práce velikou odměnu při odpočinku — duševní rovnováhu a klid.

18. července 1916.

10. DEN

Vstal jsem o 8. hodině ranní. Slunce svítilo a hrálo svými paprsky na střeše našeho stanu. Vstal jsem, omyl se a dal se do vykázané práce — sbíjení lavic okolo kamen. Pracoval jsem rychle a brzy jsem se unavil, ale i přes únavu pracoval jsem dále, již bez rozhořčení a smutného vzpomínání na domov.

K obědu připravoval se jahelník.

Ruce mám rozsekány, pořezány a podřeny. Černý jsem od pryskyřice a mechu. Hlavu však mám jasnou jako lesní vzduch a myšlenky čisté jako voda v potůčku, kolem tábora tekoucím. Doma tomu bylo opačně.

Po obědě pan profesor, jako častěji, odešel do myslivny, kde má na letním bytě svou paní a děti. My jsme měli nyní volno. Proto jsme se oddali různým hrám a zábavám. Hlavně však humoru a legraci. Vzduch jiskřil sluncem a vtipy. Tolik srdečného smíchu, nevím, které divadlo by poskytlo. Jsou mezi námi dva hlavní humoristi: kuchař Peška a Borůvka. B. zná také celého »Cyrana« nazpaměť. O 5. hodině měly být skautské hry na Beranově pasece. O 4. táhli jsme vozík do myslivny s Borůvkou, Demlem a Srncem. Jeli jsme pro budku na psa, kterého jsme měli dostat. Cesta byla škaredá, samá bažina.

Tam v myslivně dostal jsem od paní profesorové dvě po-

ukázky na balík a dopis od Wolfa. Ta krásná paní má vždycky pro mne něco příjemného. Jak ten lístek od tety, tak vůbec všechny pozdravy z domova srůstají s její milou tváří.

O páté stanuli jsme na Beranově pasece. Hra začala. Hrál se takto:

Vůdce stál na skále uprostřed paseky na nejvyšším bodě. My pak měli jsme, skryti někde za keřem, pozorovati, co dělá, aniž bychom byli pozorováni. Kdo všechno viděl a nebyl spatřen — vyhrává. Na třetí zápísknutí počala nová hra. Všichni ze svých míst počali se plaziti ke skalce, kde stál vůdce. Vyhrál, kdo neviděn připlazil se nejbliž. Potom byla orientační cvičení.

Jaká jest to slast tisknouti úzce svoji hruď na matičku zemi, ozářenou letním sluncem a porostlou vonnou trávou. Bylo to příjemné býti laskán od druhé své matky — přírody. A nad námi se konečně zasmál azur.

Pozdě jsme přišli, pozdě večereli. Byly jen brambory. Každý dostal čtyři. Hubená večere, ale my k tomu přikusovali vtípy a humor.

19. července 1916.

11. DEN

Ráno bylo mlhavo a chladno. Nebe včera tak rozjasněné bylo dnes siným mořem ohromných šedých proudů a virů. Jen chvílemi z prorvy zasvítilo slunce a zapadlo zase po chvíli do hlubin neprozařitelných.

Umyl jsem se po pás ve studené pramenné vodě a přichystal jsem se na cestu na Lipnici. Jel jsem pro své balíky a nakoupit. Zeptal jsem se na cestu a vyšel... Byl jsem sám. Prošel jsem řadu močálů a octl se venku z lesa v lukách. Cesta stoupala. Zahnul jsem a před zraky objevily se mi monumentální trosky hradu Lipnice.

Krajina byla zamlklá jako po pohřbu. Na nebi roztrhané mraky draly se rychle kupředu. A rozhled kolem velkolepý. Snad za slunečního radostného světla nebyl by dojem tak veliký, neboť tato krajina je tragická.

Tyto močály — zadržované slzy, pomníky bývalé slávy — zříceniny hradu obklopené lesem, jenž jest zachmuřený a

chladně se halí v mlhy, a rozervané nebe působily na mě dojmem velikým.

Za tři čtvrtě hodiny byl jsem v Lipnici. Prohlédl jsem si zvenčí hrad, který jest dosud skvostný; nakoupil, stávil se na poště a vrátil se.

Počalo melancholicky pršet. Sestupoval jsem s rozmoklého chodníku, táhnoucího se po stráni, do lesa. V lese nepršelo. Přišel jsem až k bažinám. Nyní byla nejkratší cesta lesem k táboru, bez jakékoliv stezky. Zahnul jsem asi příliš napravo a dlouho nemohl jsem přijíti k táboru. Nade mnou široké větve stromů a pode mnou rozmoklá půda. Chodil jsem dlouho lesem, který byl bez konce. Zabloudil jsem. Po prvé jsem poznal ten pocit, když člověk stojí tváří v tvář Přírodě. Stále přšelo. Najednou zasvitla paseka. Vyšel jsem z lesa na silnici. Dal jsem se nalevo a zeptal se na cestu ženy, která tam právě pracovala. Po hodinovém bloudění přišel jsem na známou cestu. O druhé hodině byl jsem v táboře.

K obědu byly knedlíky. Byly rozplízlé a děravé. Přece jsem však tři snědl. Naučíme se tu jíst všechno. Před obědem jsme ještě hráli Kimovu hru. Rozprostře se několik předmětů, zakryjí a přivedou se hráči k nim. Potom se předměty na minutu odkryjí. Kdo potom z nich nejvíce vyjmenuje, vyhrává. Já poznal z 21 19. Po obědě jsme hráli kopanou. Suchánek odešel do Lipnice. Deml s Čáslavským na Krásnou Horu, tak nás bylo jen několik. Pan profesor přivedl k večeru svého jedináčka, tříletého Jiříčka, k nám do tábora. Udělal si cosi na noze, tak jsme mu to ošetřili a zavazovali ze zásob naší lékárničky.

Psík jezevčík byl již včera přiveden. Má boudu u kuchyně a hlídá zároveň s hlídkami.

Po svačině dán byl povel ke skautským cvičením. »Do plavek,« tak odevšad křičely mladé hlasy. Bylo chladno, — ale my se již nedivíme ničemu. Konáme vše, o čem by se nám doma ani nesnilo. Nastoupili jsme na lesní mýtinku a cvičení počalo. Vrh oštěpem, kamenem, prostná, běh atd. Za půl druhé hodiny byli jsme hotovi. Oblekli jsme se a brzy bylo nám příjemně a horko.

Jakou mám radost, že jsem si opravdu zvykl! Nyní jsem již mnohem silnější a zdravější, než jsem sem přišel.

Nejkrásnějším však bodem tohoto opravdu skvostného dne byl večerní táborový oheň.

5 Táborový oheň jest jakási skautská slavnost, chvíle posvátná a očekávaná. Les prožíhaný sty proudy plamenů, které vzletají do výše jako zlaté rybky. Noc klidně objímá spící kraj a my, skauti, uprostřed tábora shromážděni kolem obrovské hranice, nasloucháme slovům svého vůdce.

10 Programem bylo ujasnit nováčkům skautská pravidla. Pan prof. Svojsík je vykládal a u každého se zdržel. Mluvil prostě a klidně, ale uchvacoval nás a slova jeho opravdová jistě nebudou vymazána z hloubi mého srdce.

Potom jsme si zazpívali a o půl dvanácté odešli do wigwamů
15 spat. Měl jsem jen tři hodiny času na spaní, poněvadž jsem měl třetí hlídku, od tří do pěti.

20. července 1916.

12. DEN

Na polštáři, poslaném z domova, spal jsem jako zabitý. Masojídek, který měl hlídku přede mnou, mě probudil. Bylo půl
20 třetí. Bylo chladno, hvězdy nesvítily a les ještě těžce dřímal. Oblekl jsem se hned, vzal lucernu a vyšel. Zda bych byl toho schopen doma? — Ač hlídka přede mnou, maličký Masojídek, třásl se zimou, já zimy vůbec nepocítil. Sedl jsem si k vyhas-
25 lému táborovému ohni, rozhrabal jej a ohříval se na zbytcích praskajícího roští. Potom jsem si uvařil na vypůjčeném kahanci trochu čaje.

Chvílemi pršelo, ale den vzházel. Den chladný, mlhavý a deštivý. Po krásném následuje horší.

30 O páté vzbudil jsem mladšího Mikýsku a šel spat. Usnul jsem zase brzo a probudil se až při volání: »Čaj, snídaně!«

Bylo škaredě a pršelo. Dopoledne dodělal jsem lávku u kamen. Podařila se mi. Usekl jsem si též oštěp. O jedné byl oběd. Byly noky v mléce. Najedli jsme se všichni a já dojedl
35 to ještě buchtou z domova.

Dnes dostal jsem silnou poštu. Dva lístky od táty, jeden od maminky a Karla. Četl jsem a pozoroval, že mnoho se změnilo od té doby, co psal jsem lístky, na něž byly odpovědi ty, které jsem držel v ruce.

Nejsem již tesknící nováček. Jsem přece již otrlejší a otu- 5 žilejší.

Po obědě přišla paní Mikýsková ke svým synům. Dojíždí k nim po každé za týden až z Hradce Králové. Tentokráte si je již odváží. Onemocněla prý jim babička a chce je vidět.

Po obědě šli jsme cvičiti se v signalisování. Vyčasilo se 10 a slunce pěkně svítilo. Část nás odešla na Beranovu paseku a část zůstala v táboře. Já šel se Suchánkem, Holým, Čáslavským, Srncem a Pšeničkou na Beranovu. Je to paseka táhnoucí se do vrchu, s něhož je viděti pahorek nad naším tábo-rem. Signalisování bylo velice zajímavé. Morseovu abecedu 15 již skoro ovládám. Signalisovalo se dvěma a jedním praporcem. Potom rozešli jsme se hledat maliny. Brzo přiběhl k nám přestrašený Srnec a volal: »Zmije, zmije!«

Hned jsme to signalisovali do tábora a vydali se na lov, na zmiji. Na zabítí zmije byla vypsána cena, ale utekla nám. 20 Já ji ani nespatriil.

Po chudé večeri (chléb se sádlem) vydali jsme se my větší s p. profesorem na noční pozorování zvěře. Nebe bylo jasné a my odebrali jsme se do lesa k pasece, tiše se posadili a poslouchali. Bohužel, nebylo vidět nic. O 10. hodině vrátili jsme 25 se do tábora a já šel hned spat.

Měl jsem divoké sny a mnohokrát jsem se vzbudil.

21. července 1916.

13. DEN

Šeredné a zatažené ráno. Les a obloha pláčí. Je zima. Od 30 země stoupá obvyklé vlhko. Leželi jsme v posteli dlouho zkřehlí. Nohy zábly i přes podušku. Mnoho jsme toho nenadělali. Jen poličky. Potom seděli jsme u kamen a dívali se, jak se pečou lívance. Jakmile jich bylo upečeno čtrnáct, hned se rozdělily. Mikýskové odešli. 35

Odpoledne jsem zalezl jako sysel do stanu. Někteří hráli ve velkém »wigwamu«, ale my se Suchánkem jsme u nás leželi. Já jsem také na chvíli usnul. Pršelo stále.

Tábor sám leží poblíž bažiny. Vlhko je nyní náš úhlavní nepřítel. Tak ošemetně se zdvihá z mokré země, tiskne se jako lačný parazit na všechny předměty a proniká nás svým jedovatým dechem až do kostí. Bařoch je mokrý, cukr v něm skoro všecek jako máčka, poduška samá voda a všecko pokryto rosou i pod stanem. Ráno jsou naše obličejové vlhké a co to — já jsem stále zdravý a bez rýmy? Doma při sebemenším průvanu jsem kašlal a z migrény nevycházel po mnoho dní. Zde si jen postěžujeme, nadáváme Petrovi, ale jinak nic.

Odpoledne vydal se Deml s Holým do Krásné Hory pro chleba. Přišli promoklí, ale s třemi pecny, a byli uvítáni bouřlivým hurrá.

Světlý bod uprostřed mlh a deště dnešního dne byly večerní táčky u kamen. Pan profesor odešel kamsi, snad do myslivny, a my zůstali sami. Sešli jsme se u teplých kamen, nad nimiž pne se střecha, pokrytá dehtovým papírem, a kolem nich jest lávka, kterou jsem vlastoručně zrobil ze smrků. Bavili jsme se výborně. Kolem přšelo a vítr ohýbal vrcholky stromů, ale my se smáli a bavili. Dosáhli jsme již toho, že ne cizí vlivy, ale naše vlastní vůle řídí naši náladu.

Noc snesla se nad lesy a tma houstla, houstla... V krbu praskalo jehličí a kolem něho jásaly naše hlasy. Tiskli jsme se k sobě jako v teplém hnízdě. Každému plály oči a tvář svítila radostí. Byl jsem tehdy šťasten a naplněn tou prostou radostí, již dává země a mládí. Prostou a nefalšovanou.

Brzy rozzvučely se lesy naším zpěvem. Nezpíval jsem nikdy rád, ale nyní, kdy na prsou měl jsem tak volno a lehko, zpíval jsem radostně s nimi, s vervou a rozkoší.

Pan profesor přišel po jedenácté a zastal nás ještě při zpěvu. Zpíval ještě s námi a pozdě, pozdě a spokojeně navrátil jsem se do svého wigwamu. Spánek mne ihned objal.

Probudilo mě volání: »Wolkře, pro mléko!« Protáhl jsem se a vstal. Není tu dlouhé oblékání, spíše se svlékám při vstávání ze svetry a noční čepice. Spím oblečen, či spíše ještě 5 navlečen.

Vytáhl jsem hlavu z wigwamu a zamrzelo mne zase to nekonečné zarmoucené nebe. Bylo tak jednobarevně šedé a ronilo stále kapky rosy téže barvy. Brzo však přestalo pršet, ale nebe zachovalo dále výraz hlubokého smutku. 10

S Čáslavským jsem byl v Bratroňově. Potom jsme posnídali. Po dlouhé době zase jednou kávu. Dostal jsem jí slušnou porci, neboť rozdával ji Suchánek, můj spoluspáč. Po snídání vydal jsem se na cestu do Lipnice. Měl jsem tam balík. Cesta byla rozvhlhá a kraj zahalen mlhami. Hrad jen pomalu se 15 z nich vynořoval, když jsem stál u něho, jeho věž byla ještě v mlhách.

Opatřil jsem, čeho bylo třeba, a hned se vydal zpět. Měl jsem totiž býti při kuchyni s Peškou, Neudörflem a panem profesorem. Ostatní odešli do Humpolce prohlédnout město. 20 Jen my sami zůstali jsme v táboře.

Když jsem se vrátil, pana profesora v táboře nebylo. Odešel na chvíli do myslivny (1/2 hod.). Bavit jsem se chvíli balíkem, potom jsem pomáhal při kuchyni až do příchodu p. profesora. Vařili jsme rýžovou polévku a buchty. Byli jsme ve čtyři 25 hodiny hotovi. Ti však z Humpolce dosud nepřišli. Bavit jsem se s panem profesorem o hudbě. Je v ní velmi dobře znám a sám je výtečným zpěvákem. Pojedli jsme sami. Každý dostal řádnou porci buchty, která byla opravdu dosti podařená na takové kuchaře, jako jsme my. Dostal jsem lístek od Šimečka. 30

Vítr se obrátil a my to uvítali hlasitým »hurrá!« Nebe se zjasnilo a těšili jsme se na pěkné počasí.

Humpolečtí přišli o 6. hodině. Teprve tehdy se obědvalo. Byla to zároveň i večere. Hladem jsem netrpěl, poněvadž jsem měl také zásilku z domova. Někteří zlákáni krásným 35 počasím vydali se do malého rybníčku k Bratroňovu. Já si dal

přinést různé malířské potřeby a skicáky, tužky, uhly, gumu atd. S radostí jsem se zase oddal umění. Zatím co se ostatní koupali, skicoval jsem břízy u rybníka. Odešli, ale já zůstal ponořen do díla. Když jsem byl hotov, pomalu jsem se bral
5 k domovu. Náhle však mě dojala tklivá perspektiva lipnického ho hradu. Hned jsem sedl a načrtl obrysy hradu, jenž snivě hleděl do okolí. Maloval jsem s takovou chutí jako nikdy jindy.

Hotov se vším povzdechl jsem a odebral se do tábora.

10 Všichni byli unaveni a odebrali se spat. Na zvěř se dívat odešli s p. profesorem Borůvka, Pšeničný, Neudörfel a Hoppe.

23. července 1916.

15. DEN

Probudil jsem se jako nemocen. V krku páčila mne záha,
15 a sotva vylezl jsem ze stanu, div jsem nepadl na zem. Šel jsem proto zpět a ležel jsem až do devíti.

Z počátku nebe bylo zastřeno mraky, ale brzo se vybralo a jasné slunce zasvitlo lesem, jenž dlouho byl máčen slzami
plačícího nebe. Čáslavskému, který šel na Lipnici, odevzdal
20 jsem lístek mamince a šel do práce.

Byl jsem u kuchyně s p. profesorem a Borůvkou. Vařili jsme srbské jídlo »luku«. Před obědem, asi o 11. hodině, vydali jsme se všichni mimo kuchaře Pešku na skautské cvičení. V plavkách běhali jsme lehce ozářeným lesem a zapomněli
25 jsme na všechny útrapy a strasti, které se nám stavěly na odpor při stavbě tábora. Cvičili jsme prostrná, vzpírání, vrh kamenem, oštěp, běh a nakonec jsme hrou rozpálené tělo vnořili do tiché vody rybníčka. Bylo to božské, tak jásat pod sluncem.

Pojedli jsme s chutí a po hodinovém odpočinku vydali jsme
30 se v plavkách na cestu k dalekému velkému rybníku. Cesta byla překrásná. Lesy a luhy střídaly se a šum lesa brzy přehlučilo bubláni klikatého potoka.

Den byl skautský.

Jak miluji to zářivé slunce! Miluji je jako zdroj tepla,

krásy a lásky. Objímá celý svět tak vřele, zpívá barvami a to jeho teplo . . . v tom se koupám s rozkoší.

Jasně slunce, miluji tě, miluje tě, mé mládí a zdraví. Stulen v tvé paprsky já sám a zpívám volnými plícemi hold přírodě, své veliké milence, jež teď po dlouhé době zase jest laskána 5
mými polibky a hřejivými objetími. Slzy, jež třpytí se na řasách jejích, schnou a pláč její se mění v radostný smích dlouho Čekajícího, jenž zase se žene do náručí Vytouženého.

Jezdili jsme na loďkách a koupal jsem se. Zima mi nebylo ani trochu. Byl bych tam vydržel dlouho. Byl však čas 10
k návratu. Šli jsme tedy se zpěvem a smíchem k domovu. Přišli jsme po 7. hodině.

Po večeři (pečené brambory se sádlem) končil den táborovým ohněm. Nováčci skládali slib do rukou p. profesorových. Slibovali jsme: 15

1. že budeme milovati vlast,
2. že budeme konati své povinnosti studentské,
3. že v každém případě budeme hledět přispěti bližnímu.

Slib byl úplně dobrovolný, přihlásili se však k němu všichni. Potom jsme seděli kolem ohně a zpívali. Bylo to krásné. Šli 20
jsem spat pozdě a já ulehl po prvé do vlastního »pytle«, který jsem si ušil téhož dne. Spal jsem pouze 4 hodiny, neboť o 5. vzbudil mne Žižka na hlídku (5—7).

24. července 1916.

16. DEN

25

Les byl ještě pohřížen ve snivé šero, když jsem vylezl z wigwamu. Sedl jsem k hasnoucímú táborovému ohni a oživil jej přiložením několika větví.

Den přicházel pozvolna. Nejprve stromy zašuměly, jako člověk probouzející se ze sna, jejich vršky se protáhly a větve 30
setřásly spánek. V dáli svítala paseka. Ležela na východě. Nebe tam vzplanulo jako rozdmýchnutý oheň. Stromy rostly do výšky. Nad hlavou byly šedé mraky, avšak na východě jasno

a slunce, pán přírody, ohlašovalo se tmám. Pojednou zazpíval pták. Trilek jeho jasně se nesl vrchem jedlí a budil je ze spánku. Brzy celý les jásal zpěvem a ptáci jako děti vítali jasnými hymnami svého pána — Slunce.

5 Bylo již jasno. Sedl jsem si ke kuchyni a četl. O 7. hodině jsem počal topiti. Pak vystřídal mě Suchánek a já spal do 9 hodin.

Když jsem se probudil, byl jsem hrozně unaven. Přidělen jsem byl ke kuchyni. Vařil jsem hovězí maso, koprovou omáčku a knedlíky. Koprová se vařila proto, že malý Jiříček po-
10 sledně na návštěvě byv tázán, co chce, abychom mu uvařili, pravil s citem: »Koprovku«.

Proto mne všichni nutili, abych to uvařil. Jiříček také přišel s paní k polední a trochu »koprovky« s chutí za jásání celého
15 tábora snědl. Přišel s nimi její bratr, mladý pan Stránský (byl profesorem na vysoké škole obchodní v Liverpoolu). Ten mi půjčí barvy a budu malovat.

Po obědě, který chutnal, váleli jsme s Peškou na chléb. Bylo mi z té práce u kuchyně nějak nedobře. Hlava se mi
20 točila a žaludek celý bolel. Přece však jsem šel na výlet na okrouhlickou rozhlednu v lesích. Cesta byla daleká, krásná, ale mně nebylo dobře. Nic jsem z toho neměl a zase po dlouhé době vzpomněl jsem si s lítostí na domov. Brzy jsem se však přemohl a zahnal vzpomínky. Cestou jsme sbírali houby k ve-
25 čeři. Rozhledna je v lesích, 12 m vysoká a má krásný rozhled. Osvěžilo mne to trochu, proto vracaje se šel jsem s chutí a byl jsem brzy v táboře, ač mě s Žižkou poslali domů nej-
hustším lesem, bez cesty jen s kompasem (za účelem orientačního cvičení). Trefili jsme správně.

30 Večeře byla podávána až k 9. hodině. Unaveni a utrmáceni šli jsme si lehnout. Spal jsem jako zabitý až do osmi hodin.

25. července 1916.

17. DEN

Ráno bylo krásně. Slunce svítilo, ale bylo ve vzduchu cítiti
35 cosi podivného a hrozivého. Slunce se smálo nuceným úsmě-

5
vem. Hned jsme se svlékli do plavek a počali skautská cvičení jako předevčírem. Brzy však obloha zčernala a v dáli ozvalo se táhlé a matné hřímání. Pan profesor s námi nebyl, neboť odešel ráno do Německého Brodu. Nebe se zatáhlo a těžké kapky začaly padat. Utíkal jsem cestou necestou, jen v plavkách, do tábora. Hřmění bylo hrozné, dešť však se utišil. Dostal jsem úkol velmi příjemný, psáti táborový deník. Je to práce báječná. Aspoň jsem si odpočinul.

10
Po poledni (oběd byl dobrý, houbová omáčka a brambory) seděli jsme u kamen a bavili se. Já však ponořil se do psaní táborového deníku. Nejsem tomu ani moc rád, neboť psát musím takové hlouposti, které považuji, že do deníku nepatří. Deník má co nejvíce obsahovati dojmy, a ne, co a jak bylo k obědu. To se mi protiví.

15
Pozoruji neblahý vliv naší slovanské povahy i v našem táboře. Občas zazní i nadávka a častým zjevem bývají spory a hádky, zvláště v družině Holého. Na štěstí jsou zde někteří (Suchánek, Deml, Srnec), kteří drží všechny pohromadě.

20
Odpoledne četl jsem si chvíli Baudelairovy »Básně v próze«. Ležel jsem na pasece a četl, četl pomalu a chápal. Vtom mě vyrušilo písknutí. Vstanu a spatřím neznámého skauta, který se bral k táboru. Byl to očekávaný B. ze Smíchova. Je to opálený čtrnáctiletý hoch, jenž práce se asi nebojí, avšak obličej jeho, nechci přísně usuzovat, přece o nějaké inteligenci vyšší nesvědčí.

25
Byl jsem též v myslivně pro dopisy. Chodím tam velice rád. Ta cesta tam je jako báseň, která mnohokrát čítána přece nepozbude svého půvabu. Jenže jsem nedostal žádného lístku. Již čtyři dny jsem bez zprávy z domova.

30
Potom při zábavě u kamen čekali jsme pana profesora. Přišel mladý lesník, bratr paní profesorové, se slečnami a schovali se v prázdném vůdcovském staně před bouřkou a deštěm. Zpívali jsme.

35
Pan profesor přišel pozdě a po večeri (brambory a fazole) šel jsem hned spat. Někteří zůstali u kamen. Já byl však unaven, neboť tento den duševní práce mne znivil více než dni práce tělesné. Snad jsem se také poněkud rozležel. Ulehl jsem

ve stanu a poslouchal zvuky Srncovy harmoniky. Hrál báječně. Znělo to tak zvláště pod větvemi stromů a neslo se to lehce až ke mně do stanu. Ukolébán zvuky usnul jsem dosti pozdě. V noci trochu přšelo.

5

26. července 1916.

18. DEN

V noci byl jsem několikrát venku. Nebe se poněkud zachmuřilo a ráno bylo zcela zamračené a zasmušené. Káva, která byla podávána, nebyla k pití. Byl jsem rozmrzlý. S Böhmem vydal jsem se do Bratroňova pro brambory. Vozík jsme tam nechali a měli jsme si pro něj přijít až ve čtyři hodiny. Nebyl nikdo doma. Vrátil jsem se a pracoval na druhé lavici u kamen. S namáhavou prací byl jsem hotov v poledne.

15 Oběd dnes rozdáván výjimečně brzo, o 1. hodině. Každý dostal kus vepřového masa a nové brambory. Byly výtečné, jenže málo syté. Masa jen ždíbek.

Pan profesor přinesl mi barvičky, které mi půjčil mladý pan Stránský. Mám prý malovat, abych získal cenu za nejlepší skautský obraz. Koupil jsem si asi za 4 K různých rekvizit. Těch peněz mi ubývá, musím začít šetřit. Odpoledne po delší přestávce projektován výlet na Lipnici. Prohlídka hradu.

Šli jsme zamračeným a roztesknělým krajem a hrad jako smutný prst k nebi vztažený táhl nás podivuhodnými posuňky.

25 Hrad stojí na vrchu pustém a kamenném. Rozhled odtud je velikolepý. Tím mohutněji působil pohled, ježto nebe souhlasilo se zemí. Na zemi trosky hradu a na nebi rozbitá, melancholická mračna. Slunce jen tušiti se dalo pod těmito vlnami mraků, které se valily tak klidně, pomalu a jistě.

30 Zabušili jsme na fortnu. Otevřít přišla žena a pustila nás do nádvoří porostlého vysokou trávou. Nad námi čněla věž a před námi pusté nádvoří. Pavlače se zřítily a mnohé stropy propadly a stěží jen našel jsem stopy bývalé krásy.

35 Prolézali jsme pusté a rozbité sály, chodili po úzkých schodech a dívali se z ohromných oken, za nimiž tkvěla

krajina jako obraz v zaprášeném rámu. A rozhled odtud široký a vážný, jako to nebe. Divně zněly veselé hlasy v temných sklepeních hradu a mihání elektrických lucerniček v temných lidomornách, kde hlas umírá na rtu, vyjímalo se tak groteskně, že zdálo se mi, jako bych byl účastníkem středověkých mysterií. 5

Načrtl jsem si tam dvě skizy. Při druhé začalo pršet a hrad zahaliv se do mraků zmizel před mýma očima jako v pohádce.

Vrátili jsme se dosti brzy, zahnáni deštěm. Měl přijet bratr 10 páně profesorův, avšak nepřišel. K večeři byl chléb s máslem a mléko.

Borůvka, který dostal balíčky, pořádal večer soirée pro zvané hosty. Byl jsem tam s Čáslavským, Böhmem, Srpcem, Hoppem a Suchánkem. Později tam přišel i pan profesor, který 15 byl s některými pozorovat hvězdné nebe.

Bylo zpěvu a humoru! Přitom pojídali jsme buchtu a připíjeli jsme malinovou šťávu. Ač jsme byli po večeři, jedli jsme jako diví, neboť máme v žaludku stále dost místa, a já se 20 těším, až přijedu domů, že první tři dny budu jen stále jíst a jíst, až přijdu se žaludkem do starých kolejí.

Po 11. hodině jsme se rozcházeli. Měl jsem první hlídku. Sedl jsem si ke kamnům. Bylo velice teplo, 15 °C.

Proklímal jsem hlídku do půl druhé. Vzbudil jsem potom Böhma a šel spat. Spal jsem až do osmi hodin. 25

27. července 1916.

19. DEN

Ráno bylo krásně. Slunce se smálo a já zajásal. Jak to hned všechno prohlédlo! Les je jasnější a jako vymytá a uklizená světnička. 30

Udělal jsem poličku v podsadě a pustil se do stavění lávek kolem nového stolu, který staví Suchánek na foru, našem náměstí, kolem něhož se naše wigwamy kupí v podobě podkopy. Kolem dvanácté však byl dán rozkaz »do plavek« a za

chvíli na nedaleké pasece v zeleni zářila naše mladá těla. Nevím, které barvy k sobě více ladí než růžová těla k zeleni.

Pocvičili jsme a utíkali se vykoupat. Po koupeli jsme běželi zase zpět. Bylo teplo a krásně, oběd stál již přichystán. Polévka jako každodenně, maso vepřové, knedlíky z bramborů a kompot z třešní. Chutnalo nám výborně.

Po kratičkém odpoledním odpočinku vydali jsme se na skautské hry. Na programu bylo »sbírání vlny« a »kurýr«.

Při sbírání vlny byl jsem určen pořadatelem. Srnec a Holý rozvěsili na cestě k Bratroňovu po zemi nebo na stromech každých 50 kroků kousek bavlny. My měli úkol ji sebrat. Bylo jí 15 kousků a byla číslována.

Procházeli jsme pasekou a hledali. Nebe zatáhlo se na východě černým flórem a bylo slyšeti dálné zahřívání, my hráli však dál.

Druhá, kurýr, byla však mnohem zajímavější. Holý byl kurýrem a měl proběhnouti z tábora do myslivny, vzít tam dopisy a vrátiti se zpět, aniž bychom jej my, rozestavení 280 kroků od tábora, chytili.

Já jsem utíkal se Srncem a Suchánkem k myslivně. Tam jsme se dle mého plánu schovali do křoví, každý u jedné cesty. Já ležel v jehličí. Nebe bylo celé hrozně zatažené, ale slunce svítilo ještě z konečku zbylého azuru. Jeho svit se divně odrážel od temného pozadí gigantických mraků, které co chvíli táhle zahučely jako podrážděný dravec. Vítr zadul a ohýbal konečky stromků a tráva zpívala bičována doteky větru. Záhy však vítr se stočil a obrovská tato mračna bezmocně se valila na západ, aniž by nám uškodila. Jen trochu kapek zanechala a velký dojem krásy.

Ležel jsem tak v křoví asi hodinu, když mne vyrušil zvuk skautské píšťalky. Spatřil jsem ostatní, kteří vedli chyceného kurýra. Z myslivny domů dělal kurýra Peška. Tomu podařilo se šikovně proklouznout strážemi a velkými oklikami v posledním okamžiku dostihl tábora.

Po večeri (houbová omáčka s bramborami) byli jsme všichni velice unaveni. Přesto šli jsme s panem profesorem na paseku dívat se na hvězdné nebe.

Nad vrcholky jedlí klenulo se báječné nebe. Myslím, že člověk, hnusí-li se mu všechno, i on sám sobě, když vzhledne k tomuto velkolepému divadlu, vždy z něj musí načerpat síly a vzpružení. Je to báječné. Je to božské. Je to obrovský klín Boha, jenž hrá si na něm s třpytivými kuličkami — světy. 5

Hvězdy třpytily se jako konce zlatých nitek a paseka noříc se v první spánek zpívala si tiše ukolébavku, ševelíc listím. Z dále doléhalo kuňkání žab. Okolo paseky stál les, les velíkáňů, jenž dosud bděl. Vrcholky jeho ještě si šepotaly, jako lidé ukládající se k spánku. V jejich vrcholcích snad scházeli 10 se Siléni k večerním besedám. A nad tím vším to ohromné, velkolepé nebe.

Pan profesor nás poučoval a vykládal nám souhvězdí. Připadalo mi, jako bych žil před 2000 lety, kdy staří Egypťané brali své žáky pod nebesa a učili je své nejmilejší vědě — 15 astronomii.

Náhle však kdosi zvolal: »Meteor.« Ohlédli jsme se a ustrnuli nad báječným divadlem. Něco takového jsem dosud neviděl.

Na severním nebi vznášela se obrovská hořící koule, která 20 nepadala, nýbrž jako pták volně se nesla vzduchem k západu vodorovným letem. Letěla zcela pomalu a zdálo se, jako by byla jen nad vrcholky lesa. Bylo to úchvatné. Proletěla pásmem vzduchovým a zhasínala, až úplně zmizela. Ustrnutím 25 jsme ani nemluvili. Byl to moment úchvatné krásy, která mi nikdy nevymizí z paměti. Po půl druhé hodině přednášky jsme odešli spat.

Noc byla klidná a já snil o hvězdách.

28. července 1916.

20. DEN

30

Slunce! — Slunce! Slunce!...

Tak nás budily stráže lesa, paprsky, které byly na stěnu našeho stanu. Vše točilo se jakousi nesmyslnou radostí, jak Sova vystihl v jedné své básni, »radostí šílenou«. Je to »den, 35 kdy ti, co nesou mrtvé«, staví svou práci? Snad. Já o tom

nepřemýšlel a vlezl hned do plavek, neboť poslednímu, kdo v plavkách dostavil se na paseku, hrozilo metení tábora.

Paseka svítila sluncem. Zacvičili jsme si a utíkali se koupat. Hup — hup a již všichni jsme byli ve vodě a máchali se jako kachňata. Slunce bije na záda a šíjí a já jako blázen tancoval jsem, naplněn jakousi šílenou radostí.

Den sváteční — den slunce.

Hodinu jsme se koupali. Potom zase zpět poklusem až do tábora.

10 Já uklidil stan, nanosil čerstvé chvoji a nastlal ho pod sebe, potom jsem se chopil sekyrky a hajdy do práce. V plavkách jen, osekával jsem stromy a dělal lávky kolem stolu na »foru«.

Pracovali jsme až do oběda. Byl hotov pozdě. Zahrnuli jsme kuchaře výčitkami. Ti vymlouvali se na kvasnice. Měly 15 být zkažené a buchtý nechtěly kynout. Rozdali nám o 3. hodině polévku. Měl jsem ji hned v sobě, ač po ní nic nebylo. Vše, co mi z domu poslali, došlo a já měl hlad, ukrutánský hlad. Koupil jsem si čtyři vajíčka a usmažil je. Jedno za 20 haléřů a malé jako ptačí. Když jsem je snědl, měl jsem 20 žaludek zase tak bezdný jako dříve. Se závistí pohlížel jsem na kolegy, kteří měli dosti toho z domova. Po obědě byl projektován výlet ke skautům, kteří prý měli mítí tábor nedaleko nás. Deml, Holý, Neudörfel a Hoppe vypraveni na Krásnou Horu, ostatní účastnili se vycházky. Však náhle ozvalo se 25 zahřímání na východě. My však připravovali se dále.

Tu blížil se k táboru nějaký pán a za ním dva kluci s vozíkem. Byl to bratr pana profesora, tak dlouho očekávaný. Je obrovské postavy a je hrdinným barytonistou v Kolíně nad Rýnem. Příjemný pán a humoristický. Hned se vpravil do 30 všeho (on »skautuje« každý rok) a zůstal v táboře, my pak, ač hrozila bouře, vyšli přece.

Došli jsme až ke Kojkovičkám, když hrůza blížící se bouře nás obrátila k domovu. Obzor byl zatažen celý temným indigem. Kapky stihaly nás lesem utíkající. V dešti dostihli jsme 35 tábora. Vlezl jsem se Suchánkem do stanu, zabalil se, četl a psal. Ostatní bavili se u kamen. Bylo to velepříjemné ležeti v útulném stanu (ráno jsme si jej upravili) a poslouchati hlasu

bouře, která okolo lomcovala stromy a tančila na jejich vršcích. Hrom řval a nebe zářilo bičováno tisíci šlehy.

V tomto dešti doběhl do tábora se schovat mladý Stránský se dvěma slečnami a schoval se u nás v táboře. Také ke mně se přišel v dešti podívat a pozeptat se, co jsem namaloval. Já ovšem s jeho barvičkami neudělal ani taha, neboť jsem neměl ani trochu kdy. Tu malinečkou minutku vždy utrhnu pro svůj deník.

Brzy však, sehnuv se pod postel, zpozoroval jsem, že voda valí se nám do stanu. Ó bylo lkání, bylo porubání! Hned skočili jsme s postelí a hledali díru. V dešti potom a bouři dělali odtok ze stanu.

Bylo sice již po bouři, ale přšelo stále. Na »foru« se udělala jezera a voda skoro vystoupila z potoka. Odvodňovali jsme je a rozsekávali kořeny.

Ti z Krásné Hory vrátili se pozdě, promočeni a pobláceni. Byli pozdraveni »hurá«, neboť vypadali jako mladí hrdinové.

Večer potom seděli jsme u kamen a zpívali svoje oblíbené písničky. »Mistr« (p. Arnim Svojsík) nás poslouchal a potom také spustil. Zpíval krásně.

K 11. hodině dotkla se mne Suchánkova ruka. »Pojď spát,« zašeptal. Sebral jsem se a beze slova odebral se na lože, ač ostatní zpívali dlouho do noci.

29. července 1916.

21. DEN

Ráno mne probudily hlasy od kuchyně. »Mistr« přinesl noviny a ty se probíraly u kuchyně se štavnatými poznámkami. Vstal jsem a šel mezi ně. Slunce svítilo.

Pan profesor se chystal na dalekou cestu. Na 4 dny do Prahy. Chtěl také navštívit některý jiný tábor. S ním odjíždí B., největší šprýmař a nejvtipnější lenoch.

B. je typ Pražáka. Ač jeho obličej jest hrozný, lícní kosti i přední zuby vysedlé i oči zatlačené jako u ryby kamsi dozadu, kůže pokrytá pihami a jakýmsi vyrážkami, přece je asi nejchytřejší a nejprohnanější ze všech. Žádný by neřekl, že

jeho otec je jakýsi vrchní rada a velice vlivná osoba. B. je však lenoch. Jídla a bonbonů přicházelo mu každý den plno, ale přece odjíždí domů za pohodlím a blahobytem. Znal všechny kuplety, Cyrana, celé opery nazpaměť, všechny písně, byl dosti sčetlý a smál se všem; mne, nevím proč, hned od prvu si oblíbil, ač já dlouho, dlouho držel se ho stranou, ano, byl mi z počátku i nesympatický.

Pokoj popeli jeho!

Za vůdcovství Böhma cvičili jsme od 12. hodiny do půl 2. Tento opálený mladík asi mnoho miluje militarism a je trochu despota. Divím se, že profesor jej nechal velet. Snad jej chce vyzkoušet.

Mýlil jsem se, je to dobrák. — (Poznámka pozdější.)

K obědu rýžová polévka a připálená kaše. No, snědl jsem jí přes 2 šálky. Nechči napsati esšálky, poněvadž za každé německé slovo musí si tu každý dát pohlavek. A všichni také na to dbají. Jak se některý podřekne, hned na něj křičí: »Dej si pohlavek!«, tak dlouho, až si jej dá.

Po obědě chvíle odpočinku, dělal jsem dále lávku. Přitom jsem si pilkou poněkud pošramotil žíly na levé ruce, takže pro krvácení nemohl jsem pracovati. Vymyli mi to a očistili a já sedl si, jaksí divně unaven, do wigwamu.

Neudörfel šel do Loskot pro mléko, Böhm do Kojkoviček pro máslo.

Poněvadž bylo mnoho práce, zvláště s metením tábora (druhého dne byla neděle), nedostali jsme se ke hře. Proto jsme si ji nechali na noc k táborovému ohni.

Já dodělal lávku a povečeřel jsem chléb s máslem. Po večeri založili táborový oheň a hra začala, jakmile byla úplná tma. Hráló se: »plížená do tábora«.

Deml, Suchánek, Srnec, Peška, Čáslavský a já měli jsme za úkol ve tmě (jen táborový oheň hořel) proplížiti se rozestavenými strážemi a vklouznout do wigwamu. Stráž musela býti nejméně 2 m od stanu.

Odešli jsme daleko do lesa, kam jen stěží prošlehovala zář táborového ohně. Hra začala.

Schýlen, plížil jsem se cestou předem vymyšlenou. Skrčen,

došel jsem na 150 m od tábora. Tam bylo dosti jasno a já musel lehnouti. Okolo ohně se ostře rýsovaly kontury hlídek, rozhlížejících se na všechny strany. Půda pode mnou byla suchá a křoví nebylo, takže plazilo se mi dobře. Však cestou k našemu wigwamu bylo mi přelézati potok v bezprostřední blízkosti stráže. Položil jsem se přes něj břichem a přebrodil jej. Nyní bylo to nejobtížnější. Jahodí chřestilo pod tělem při sebenepatrnějším pohybu, plamen svítil až ke mně a stráž ne- daleko. Vyčkal jsem, až přikládali na oheň. Využiv poněkud šera, rychle a neslyšitelně proplazil jsem se kolem nohou hlíd- ky. Bylo to opravdu šikovně provedeno. Proklouzl jsem mezi oběma stany, Demlovým a svým, a vklouzl do svého. Suchán- ka však, za mnou se plazícího, hlídka uzřela a chytla. Sedě ve stanu zajásal jsem. Tělo mne však bořelo od napínání a hlava od vzpřimování. Když se zapískalo, byl jsem první z těch, kteří správně úkol vykonali. Suchánek láteřil.

Při táborovém ohni dělal Hoppe, který chce v pondělí odjet, zkoušku druhotřídní. Potom se zpívalo a ke 12. šlo se spat.

30. července 1916.

22. DEN

20

Ráno odepnul jsem vrchní plachtu a četl chvíli Baudelaira. Mnoho jich spalo. Brzy jsem vstal a chystal se na cestu do Lipnice pro balíky a hřebíky. Bylo krásně. Po snídani jsem vyšel. Vzal jsem s sebou skizzák.

Hrad zahalen v lehoučkou mlhu, zruřovělý slunečními pa- prsky vypadal tak intimně a mile.

Nakoupil jsem všeho, co bylo třeba, vyzvedl balíky a šel si zakreslit. Kreslilo se mi báječně!

Zpět jsem přišel brzo a hned se svlékl do plavek. Po cvičení (nekoupal jsem se pro rýmu) jsme poobědvali výborný oběd. Já ho dojedl ještě ze svého, co jsem si přinesl z Lipnice. Byly knedlíky a vepřová. Po obědě chvíle siesty. Já jsem se hlásil ke hlídce, až všichni odejdou na hry. Umyl jsem jeden hrnec, zablebtaný celý od knedlíků. Byla to ohavná práce.

Po obědě jsem se sebral a šel jsem si trochu zamalovat. Jindy o prázdninách by to byla práce, nyní je to odpočinek. Maloval jsem svoji obvyklou Lipnici.

Bylo mi tak příjemně, když zase po dlouhé době zůstal jsem sám v klidu a při příjemné netělesné práci. Bylo krásně. Lipnice zahalená v lehké růžové mlhy skvěla se v zapadajícím slunci jako růžový květ. Byl jsem klidný a spokojený, ač obrázek nedopadl, jak jsem si přál. Sešel jsem do tábora. Všichni byli ještě pryč, jen Suchánek dumal nad zápisníkem a hrbil se nad sumou, kterou jsme vydali. Přes 600 K. On je hlavním pokladníkem. Já jsem sedl ke stolu a psal táborový deník. Náhle se za námi zjevil pan Arnim, který se připlížil velice nepozorovaně až k nám. On nás sice ještě více »dresuruje« než pan profesor, ale zase je bližší a kolegiálnější. Rád každému poslouží a hlavně dává při obědě větší porce. Bavil se s námi. Nabídl jsem mu kousek vánočky.

Po večeři (chléb s máslem a mléko) hrála se zase včerejší hra, jen opačně. My hájili a ti, co včera hlídali, útočili. Jen jednomu se podařilo proklouznout. Já chytil dva. Na naší straně byla veliká převaha. Potom jsme se u táborového ohně báječně bavili, zpívali, ale již to nebylo tak hlučné jako včera. Byli jsme unaveni a hlas se nám zarážel v hrdle.

O 12. hodině zazpívali jsme si »My chodíme každou noc na špacír« na melodii smutečního chóru z Troubadoura a šli jsme spat. Já měl před sebou druhou hlídku.

31. července 1916.

23. DEN

Žížka mne probudil, než jsem odspal první verše. Chopil jsem se lucerničky a hned vylezl ven, do teplé a krásné letní noci. Byl jsem sice unaven, ale vzpružil jsem se při pohledu na nebe. Nad námi uprostřed tábora klene se kousek klenby nebeské. Jest to taková malá paseka. Hvězdy byly báječné. Nebe plné jako louka na jaře. Blikaly a mihaly se jako kvítka, shýbána větrem. Sedl jsem si do kořenů stromů a díval se nahoru do otevřeného nebe, které tak miluji a ctím.

Doba mi uplynula dosti rychle. O 3. hodině vzbudil jsem Böhma a šel si lehnout. Usnul jsem okamžitě.

Ač nebe bylo v noci krásné, ráno zatáhlo se chmurami. Vítr se obrátil. Byl jsem nevyspalý a poněkud rozmrzelý. Měl jsem jít na Lipnici, ale nevypravil jsem se až odpoledne. Dopoledne 5
pracováno na sklepě.

Zase nás ubylo. Hoppe, který udělal druhotřídní zkoušku, odjel domů. Proplakal prý celou noc. Zvláštní to člověk. Byl naplněn snad samou žlučí, neboť neštěstí jej pronásledovalo od prvních dnů. Nic se mu nedařilo, pes jej pokousal a vůbec 10
všechny nepříjemnosti se přiházely hlavně jemu. Byl to hodný hoch. Se mnou vycházel velice dobře a ještě před odchodem si mne vyfotografoval. Odešel, doprovázen Masojídkem.

K obědu byly lívance. Pekla je Holého družina. Po obědě jsem se vydal se Suchánkem na cestu do Lipnice. Vyčasilo se 15
a slunce počalo prokukovati mraky. Vyzvedli jsme si balíčky a opatřili nákupy. Potom jsem vylezl na hrad, na obvyklé své místo. Suchánek, chudák, rozbaloval balík, v němž bylo psaní, že otec jeho jest odveden.

Jako větrné hrady kácely se všechny moje plány s Prahou. 20
Nechci je obtěžovat v dobách tak smutných. Nesl to však srdnatě. Já jistě bych to tak nedovedl.

Po hodině vrátili jsme se zpět. Slunce vykouklo zase na chvíli a kraj hned nabýval jiné tvárnosti. Okolí celé zalito lehkou mlhou s růžovým a modrým nádechem. Vzduch byl 25
vlhký a voněl zralým žitem. Zlatožluté obilí proudilo jako rozvodněný tok rukama osmahlých ženců. Země voněla tak prudce a zrale.

Na cestě občerstvili jsme se z báječného pramene a šli dále osvěženi. Jakmile jsme přišli do tábora, po uklizení tábora 30
hráli jsme hru »o šátečky« a »o klobouk«. Smíchu dosti, ač hra je poněkud dětinská.

Mezitím se setmělo a byl čas k večeři. Připravili jsme si brambory se sádlem. Unaveni šli jsme brzy spat. Spal jsem po 35
prvé celou noc bez probuzení.

Probudil jsem se královsky. Taková noc vzpruží báječně. Byl jsem celý den pln humoru a radosti. Po čaji s mlékem
5 dali jsme se do práce. Pan Arnim nás honí víc než pan profesor. Nedaruje ani chvíle odpočinku.

Pracovali jsme na sklepě. Ten sklep, kterého nebude třeba a který, sotva postavíme, zase zbouráme, ten nás hrozně týral. Já sotva získal chvilinku času, již jsem chytl Weignera a dřel
10 »Tělo lidské«, jako nikdy ve školním roce. Tady vidět opravdovou práci, kdy jedna je úlevou druhé a odpočinek někdy až v noci. Připravuji se na druhotřídní zkoušku. První pomoc již znám, ale 21 věcí musím ještě dříť. Zkouška bude co nejspíš a času není ani chvilky. Ještě musím dříť rostlinopis, dráhy,
15 obvazy, dějiny české a skautingu a trochu kuchařinu. Nevím, jak to nadřu, vždyť mám sotva minutku času k napsání deníku, který škrábu v ustavičném strachu, že budu zase zavolán k sekeře.

Ale nic si z toho již nedělám, až bude sklep hotov, bude
20 zase dobře. Před obědem skautská cvičení. Je větrno, poněkud chladněji, ale voda velice teplá. Naučil jsem se novému způsobu plování na zádech.

Tak rád bych si něco naskicnul, mám barvy a jiné drahé rekvizity, ale nemám — času.

25 Před cvičením náhle zjevili se u nás dva cizí skauti. Byli to ti od Bezděkova. Z celé družiny zůstali jen dva, ostatní pro nedostatek jídla utekli. Statní mládenci. Přišli na návštěvu. Jeden, báječný běhoun, cvičil s námi a oba se koupali. Kdyby tak celá naše družina se skládala ze samých starších
30 jako tito, bylo by mnohem lépe.

K obědu hrachová polévka a telecí. Oboje bylo dobře připraveno, neboť vařil Suchánek. Po obědě bavit jsem se chvíli s těmito skauty. Jsou oba vysoké hodnosti. Jeden je rádce a zástupce vůdcův, druhý tuším také. Pracovali na polích.

35 Jakmile odešli, hned nás zase hnali do práce. Ten sklep, ten sklep, ten otvírá se na nás tak nenasytně jako tlama nějakého

žraloka. Snad nic nedalo tolik pitomé práce a námahy jako tento nepotřebný sklep. Ale je to dobré, aspoň se něčemu naučíme!

Byl jsem velice unaven touto hrozně mechanickou prací. Nedivím se dělníkovi, který stále pracuje totéž, že stává se 5 více strojem a upadá skoro do zvířecosti. Teď chápu různé momenty ze Zolovy Práce. Vzpomínám také na svého ubohého strýce Edu. Chudák, také »skautuje...« Je mi ho tak líto. Jak hrozná musí být ta nádenická práce pro něj, pro 10 inteligenta. Snad bohové dají a shledáme se zase, obohaceni zkušenostmi a obrnění překážkami proti překážkám.

K večeru hlásil jsem se na cestu do myslivny. Pešku cosi štíplo, otekla mu noha a já šel pro octan.

Tato cesta je báječně osvěžující. Šel jsem tam šťasten a rád a přál jsem si skautovat celý rok, ač někdy (dříve, teď již ne) 15 při hrozných námahách mě napadalo: »Proč to děláš, hlupáku? Můžeš sedět doma, nač se tu dřeš? Potřebovat v životě nebudeš ani pil, ani sekery. Měls zůstat doma a učit se něco pro tebe prospěšnějšího!«

Cesta lesem k večeru je krásná. Slunce zapadající probles- 20 kuje za ostrými konturami stromů, které jsou jako z papíru barevného vystřižnuty. Vše voní tlumeně a vážně. Zpíval jsem celou cestu. Já, který doma jsem si nezanotoval ani písničky, zpíval jsem a opěvoval tyto lesy a paseky.

2. srpna 1916. 25

25. DEN

Krásný, po celý den zpívající den. Vstal jsem asi o 6. a spatřil (spali jsme v otevřeném stanu), jak paseka, která leží 30 asi sto kroků nad táborem, hýří a jásá barvami slunce. Byl jsem nocí řádně zkřehlý, chopil jsem se dek a utíkal ke slunci. Ach, bylo to poležení! Slunce brzy zahnilo všechnu tu zimu, která skryta v záhybech dek trýznila mne celou noc. Brzy jsem byl prohrátý a svlékal jsem kus oděvu po druhém. Přišli i jiní, kteří si lehli a spali. Já však chopil se »Základů« a »Zdravo-

vědy». Studoval jsem pilně. Ale zdá se mi, že můj mozek ochabl. Nemám skoro žádné paměti.

Naučil jsem se celou první pomoc, Morseovy značky a ještě jiné věci. Potom jsem sešel do tábora na snídani. Hned mne 5 zapřáhli do práce. Sklep a sklep! Střechu jsme dělali a nadřeli se dosti. Čáslavský, šťastlivec, odešel do Lipnice nakoupit. Před obědem vyžádal jsem si dovolení, abych směl do myslivny. Vzal jsem svou poštu a vrátil se osvěžen a ukonejšen krásou krajiny. Deml, Peška, Suchánek šli panu profesorovi na- 10 proti. Měl dnes přijeti.

Hned po obědě vypravili jsme se koupat k Bratroňovu. Já vzal skizzák a perem kreslil. První slušnější skizza. Pan Arnim šel s námi a koupal se též. Slunce hrálo báječně. Horko 15 bylo skoro nesnesitelné. Mouchy na nás dorážely bez ustání. Spolkl jsem dokonce dvě nebo tři a kašlal celou hodinu.

Vrátil se, měl jsem zase trochu klidu a ticha. Kreslil jsem karikatury, které se všem velice líbí.

Jediné, co mně působí nesnáz, je bolavý palec. Rány na něm žádné, jen jakási tečka černá a je oteklý. Aby to zas nebyla 20 otrava krve, jako tenkrát v Schönbergu!

Tak jsme »prolajdali« čas do večere. — Z Okrouhlice přijeli s prázdnou. Pan profesor nepřijel. Mistr s Holým odešli to vyřídit do myslivny. My zatím večeřeli hubené jídlo. Jen kávu (vodu a mléko) s chlebem. Dojedl jsem to zbytky z domova.

Po večeři našťípál jsem trochu dříví. Pak začal táborový 25 oheň. Plameny šlehaly báječně. Při něm konány různé legrace až do příchodu pana Arnima, který se připlížil až k ohni. Potom jsme hráli divadlo. Fantasticky oblečení, fantasticky osvětlení, museli jsme hrozně vypadat. Bylo smíchu a žertů, 30 ran šavlí, střelby a zvláště nakonec, kdy udělali jsme obrovské postavy (jeden druhému sedl si na krk a přikryl se stanovým plátnem), byl poprask ohromný. Potom shledav své věci šel jsem spat. Někteří spali venku, já však spal ve stanu docela otevřeném.

35 S Böhmem jsme si vyměnili hlídku. Mám poslední. Musím totiž ráno pro mléko.

Spal jsem dosti dobře, ač mi bylo zima. Zvykl jsem.

Böhm mne vzbudil o 5. hodině. Nastoupil jsem hlídku. Učil jsem se ke druhotřídní, četl a bavil se, neboť bylo docela světle. Slunce vzházelo. Probudil jsem Suchánka a šel jsem s ním do Bratroňova pro mléko. Na modré obloze ukázaly se mraky a zachmuřilo se. 5

Příjda pustil jsem se do vaření, neboť byl jsem přidělen ke kuchyni. Vařil jsem brambory s cibulí. Böhm, Suchánek a Deml jeli dvojčolkou na nádraží do Okrouhlic panu profes- 10 rovi naproti.

Ač bylo velice chladno a větrno, přec dán před obědem rozkaz ke cvičení. Svlékl jsem se a šel. Po cvičení jsme se koupali. Voda byla teplá. Sotva však jsem vylezl z vody, ovannul mě takový mráz, že div jsem neupadl. Ruce mi hrozně 15 zmodraly, až někde sežloutly, a já byl jako bez sebe. Něco takového se mi ještě nestalo. Třel jsem se a rychle utíkal do tábora. Tam jsem se rychle zabalil do všech pokrývek, vlezl do wigwamu a hned se mi vše zamotalo a já ležel jako bez sebe asi 1½ hodiny. Jakýsi zvláštní otřes nervový. 20

Probral jsem se, když mi přinesli jídlo. Snědl jsem pár bramborů a ležel dále. Bylo mi již líp. Zima ustoupila, i duševní deprese se rozplynula. Palec, který mě bolel, jsem rozřezal, vymačkal, zavázal a lehl s dojmem, že klidně si poležím až do večera, k večeru však jsem vstal. Bylo mi skoro dobře. 25 Zajásal jsem, že se to tak honem přehnal. Přikládal jsem u kuchyně.

Okolo 8. hodiny ozval se jásot: »Pan profesor jde!« Běželi jsme mu naproti a tiskli mu ruce. Všichni jsme byli rádi. Pan profesor zašel do myslivny a my schystávali potřebné k tá- 30 borovému ohni.

Po večeři (chléb s bramborovým salátem a potom čaj) byl táborový oheň. Pan profesor promluvil o začátcích našeho skautingu a o Powellovi a Setonovi. Mluvil o Americe velmi zajímavě a rozkošně. Dlouho jsme mu naslouchali a po skon- 35 čení programu odebrali se na lože.

V noci rozpoutal se vítr. Vrcholky stromů, hluboce zohýbané, šuměly, stromy narážely na sebe s divným pláčem. Nebe
5 se zatáhlo a úplná tma snesla se pozvolna na les.

Usínal jsem při této hudbě snadno. Miluji toto šumění a tím více zde, neboť je to tu hroznější.

Ráno vítr neustal a řval stále víc a více. Začalo pršet a zlé počasí zase nabylo vlády. Ráno si mne zavolal pan profesor:
10 »Budete dnes dělati zkoušku. Přijdete ke mně do stanu!«

Poněvadž jsem se připravoval jen v ukradených chvílkách, zalekl jsem se poněkud. Přece jsem však statečně se zeptal, zda mám přijít v žaketu či v kaiserroku, a přislíbil přijíti. Zároveň dělali zkoušku Suchánek a Čáslavský.

15 První jsem dostal Setonovu hru. Je to báječná hra. Po prvé jsem s ní skoro nehnul. Po druhé jsem udělal jen z chyby a po třetí (při nejsložitější) tři. Potom jsem dostal vyhledat nejlacinější a nejrychlejší spojení z Prahy do Jičína, vyjedu-li po poledni. Vykonal jsem to správně. Třetí otázka byla z tělovědy.
20 Ucho. Co jsem znal a nadřel z Weignera, jsem pověděl. Dále nakreslit plán myslivny. To bylo dobré. Při orientaci jsem si však zaplavoval. Neměl jsem, odkud se jí naučit, a tak jsem v některých věcech trochu plaval. Ostatní však neznali to také. Po této zkoušce jsme přestali a šli k obědu.

25 Byla luka (vepřové pečené po srbsku se syrovými brambory a česnekem). Polévka dobrá, příkrmu však málo.

Po obědě potom vyšli jsme si s panem profesorem na vycházku. Přitom nás zkoušel. V rostlinopisu jsme plavali všichni, ale první pomoc jsme ovládali výtečně. K večeri byly
30 houby s vajíčky a později mléko. Po večeri hvězdné nebe. Celý den jen se učím a mám jen trochu času k napsání deníku. Proto jej píši stručněji. Z první pomoci dostal jsem pomoc při poranění elektrickým proudem. Z rostlin některé keře a rostliny. Potom z podoby západů slunce a mraků souditi na
35 počasí. Z vaření dostal jsem hovězí polévku. Spal jsem dosti mizerně, poněvadž přes den několikrát přšelo a byla zima.

28. DEN

Ráno přšelo. Mizerné počasí. V tom jsem si musel jít do Lipnice vyzvednout dvě poukázky. »Mistr« chtěl jíti také, ale odstrašen počasím, zůstal v táboře.

Šel jsem bez kabátu, jen v pelerině a bylo mi dost chladno v tom jimravém dešti. Krajina tato jest opravdu tragická. Dojem, jímž působí obestřena tím těžkým bolem, hroutí vždy celý hrad a tísní celou krajinu. Ve svitu slunce vypadá jako pěkná hračka, která vyšla z potřeby.

Dostal jsem z domu balík a z Prahy skautskou hůl, bohužel příliš krátkou a pro mne malou a drahou (4,80). Napěchován rádně (nesl jsem velkou hlávkou zelí, 1,70, a ještě balíček Masojídkovi), šel jsem zpět.

V táboře mi oznámil pan profesor, že prý mohu dělat zkoušku prvotřídní. Ideál můj nynější byl by splněn. Prvotřídní skaut! To něco znamená. Dal mi hned řemeslnou práci. Udělat pěknou lenošku (křeslo s lenochy) z březového dříví. Udělal jsem správné a masivní křeslo. Sám jsem tomu rád. Ale pracoval jsem bez oddechu od 12 do 8 hodin. Co bych nebyl nikdy dokázal, tu to je!

Seděl jsem chvíli na svém výrobku a odpočíval. Ač jsem byl hrozně unaven, měl jsem hlídku, kterou jsem také podstoupil od 11 do 1. Zabalil jsem se do pokrývek a tak jsem hlídal od 10 do 1. Noc byla klidná.

6. srpna 1916.

29. DEN

Dnes zrána přšelo. Proto jsem se nevydal na Lipnici, jak bylo stanoveno. Až o 1/2 11., když bylo trochu pěkněji, přece jsem vyšel. K Žižkovi přišla návštěva. Rodiče z Prahy. Potkal jsem je na Lipnici, kam se se svým synem vypravili.

Na Lipnici jsem marně sháněl hole na luky. Musíme si je zhotoviti sami. Tam seznámil jsem se s jedním panem učitelem z Prahy (byl tam na letním bytě), starší pán již, s kterým

jsem dlouho hovořil. Je to velice vážný pán. Kolem 12. jsem se vrátil.

Oběd byl báječný. Čtyři kuřata připravena výborně na paprice. Pochutnal jsem si báječně, ač dostal jsem z domu balíček a napral se rádně předtím. Po obědě řekl mi pan profesor: »Chcete si zašermovat?«

Svolil jsem a oba chopili jsme se šavlí. Poněvadž jsem dlouho nešermoval, byl jsem z počátku velice nejistý. Pan profesor šermoval nejdříve klidně, ale později zuřivěji a zuřivěji. Já nabral jsem kdesi v sobě neobyčejný klid, vůbec jsem se nehnul s místa i při nejprudších útocích a odrážel jsem velice klidně. To velice působilo na diváky i na profesora. Nechal jsem jej vždy setkat a jednou při dolní terci, když se poněkud příliš rozehnal, rychle jej sekl sekundou přes
15 prsa.

Já sice dostal mnoho ran, pan profesor také, převaha byla na jeho straně, ale svůj úkol jsem čestně vykonal a uhájil své místo šermíře. Vždyť nevím, kdo by tak obstál v šermu se samým Svojsíkem. Po šermu mi řekl: »Jste dobrý šermíř.
20 Máte báječný klid.« Sám byl uřícen a upocen. Já však byl tak naprosto klidný, jako bych vůbec nešermoval. Nechal jsem si ohledat tepnu. Šla docela klidně — normálně. Pan profesor si mě potom zavolał do stanu a ptal se mne, zda bych nechtěl dělati rádcovskou.

25 Jak to stoupe! Dříve sotva jsem doufal, že budu připuštěn ke druhotřídní, potom prvotřídní a teď již rádcovskou. Brzy se mi svěřil, že by totiž chtěl, abych u nás založil skauting. Že by sám tam přijel přednášet. Oporu bych měl v Šimečkovi.

30 Myšlenka tato jest veliká. U nás — skauting. Já a — zakládat jej! Sám vím o sobě, že jsem hrozně nestálý. Vzítí si tento úkol znamenalo by třeba ztrátu dosti mnoha času. Snad by tím utrpěla umění, kterých se nevzdám, co budu dýchat. Hudba — poesie — malířství. A co ty roztržky a rozbroje, které jistě nastanou! Budu dost silný, abych je odehnal? Víím, že
35 vládnouti a rozkazovati nedovedu, dělám však toto rozhodnutí přece po dlouhém uvážení, bez nadšení, vědom jsa si všech překážek a nevděků, a odpověděl jsem skoro kladně.

Ježto bylo celé odpůldne volno hráti v táboře různé hry a já se her neúčastnil, přemýšlel jsem o svém úkolu. Vždyť možná ani prvotřídní ani rádcovskou neudělám. Jsou to přece velice těžké zkoušky. No, uvidíme! Čas vše přinese.

Když se pan profesor vrátil, šel jsem s ním na čekání ještě s Holým. Poněvadž byl špatný vítr, pan profesor nic nestřelil. Viděli jsme dva zajíce. 5

Chlad se snesl shůry a přes strniska, většinou již holá, nesly se modravé páry. V dále srážely se v tak divnou modrozelenou barvu, kterou tak zbožňuji a již žádný nevystihne. 10 V dále kraj háječku, celý prodchnutý touto barvou, vyhlížel pohádkově. Jen jemně odrážely se kontury bílých pňů brízek od zeleného pozadí. A všude takový božský klid.

Z jeteliště vyběhne zajíček a ohlíží se kolem. Pak volným krokem běží do lesa. Posloucháme s dechem utajeným. Vše 15 jest nám bližší než jindy, jsme zase pravými příslušníky rodiny přírody.

Mlha snesla se až k zemi. Slunce zapadlo, jen trochu růžového zlata chvělo se na západě. Dálavy houstly, pozbývaly odstínů a nabíraly nové neproniknutelné barvy. 20

Vstali jsme z vlhké trávy a vrátili se domů. Večer (omáčka od oběda a knedlíky) byla černá hodinka. Každý vyprávěl nějakou příhodu, která jej potkala. Nejzajímavější pan profesor!

O půl 12. odešli jsme spat. V noci byla velice zima. Spal 25 jsem dosti špatně.

7. srpna 1916.

30. DEN

Ráno probudil jsem se se slabou anginou. Rychle sebral jsem své věci a utíkal za teplými paprsky, které ohřívaly naši 30 paseku a k nám do tábora nemohly pro husté hlavy jedlí. Tam jsem se na čtvrt hodinky natáhl. Potom však mne vzbudili a rychle musel jsem se připravit na dalekou cestu. Byl totiž na dnešek projektován celodenní výlet do Německého Brodu. Byl jsem na to město velice zvědav, neboť jsem ho ještě neviděl. 35

Vyrazili jsme o půl 9. Šli jsme rychlým pochodem, zpívající a pískající, a nechávali za sebou lidi s otevřenými ústy a očima. Pan Arnim šel s námi, pan profesor nikoli. Bylo nás celkem deset. Po 2 a půl hodinové cestě dorazili jsme do
5 Brodu. Město Brod nás velice překvapilo. Neobyčejně úpravné a čisté město. Poobědvali jsme u uzenáře. Bylo mi tak divně pod střechou. Tísňivě a nejistě. Jsem zvědav, jak dlouho to bude trvat, než si zvyknu doma. Po obědě vydali jsme se na procházku městem. Pan Dr. Neudörfel, jehož syn je u nás
10 v táboře, opatřil nám průvodce — staršího učitele, správce museí.

Prohlédli jsme velkolepé museum, v němž je množství báječně cenných věcí. Zřejmo, že toto královské město hrálo ve středověku velikou úlohu. Zvláště je tam jedno krásné vy-
15 dání bible.

Potom jsme prošli park. To byl ale park! — Takový mít u nás! Protéká jím Sázava, jest veliký a krásně upravený. Na všechny učinil veliký dojem. Potom jsme vystoupili na věž kostela. Tam bydlí celá rodina strážného ve výšce 45 m
20 a pozorují, zda někde nehoří nebo se něco neděje. Má tam poplašný zvon.

Stoupali jsme po točitých schodech a brzy byli jsme na věži. Rozhled velkolepý. Lipnice trůnila v dáli. Za městem obrovské město baráků, kde ubytováni jsou Italové uprchlíci.
25 Řadí prý tam nemoci.

Potom jsme si skočili k cukráři a po svačině v hotelu rozešli jsme se na nákupy. O čtvrt na šest ubírali jsme se pomalu na nádraží. Času bylo dosti. Čekali jsme na zahradě. Velice pěkné nádraží. Za půl hodiny přijel náš vlak a my dojeli o půl 8.
30 do Okrouhlice.

Po půldruhé hodině pochodu došli jsme do tábora. Po večeri šli jsme hned spat, neboť jsme byli unaveni. (Dostal jsem 50 K z domu.)

Německý Brod jest město velice milé. Čisté a úpravné. Za-
35 líbilo se mi velmi. Památné je zvláště Karlem Borovským. Noc byla chladná.

Ráno bylo velice chladno. Zdálo se, že každou chvíli bude pršet. Za chvíli však vyhlídlo slunce a já rychle utíkal na paseku ohřívat se a učit. 5

Učil jsem se, učil, až mne zavolal pan profesor. Šel jsem do myslivny pro poštu. Prošel jsem rychle lesy, které byly v slunci skvostné, a brzy byl jsem v myslivně. Paní profesorová mi poštu vydala a já zajásal nad dopisem od tatínka a zásilkou. 10

Rozbalil jsem dopis a četl uprostřed paseky. Velice na mne zapůsobilo těch pár prostých slov tatínkových a vyplnění mého přání (svolení k Praze).

K obědu knedlíky. Rychle jsem pojedl a zacvičil si a ihned vydali jsme se s Neudörflem na Lipnici odeslat a přijmout 15 balíček. Počasí bylo dosti pěkné, jen chladno.

Opatřiv si všechny věci na Lipnici, sedl jsem si na vrcholku hradní zdi, zpuchřelé, na hebkém trávníku a maloval jsem kapli. Oblaka táhla mi nad hlavou a oko koupalo se v tak krásných dálkách jako ve zlaté koupeli. Obraz se mi podařil. 20

K večeru jsem se vrátil. Oběd byl prý rozdáván nepořádkem Holého družiny až o půl 4.

Když jsem přišel, vzal si nás pan profesor na pochůzku a zkoušel mne, Suchánka a Čáslavského morseovku, potom usuzování a hvězdné nebe. Obstál jsem dobře. K večeri byly 25 vařené brambory a salám s chlebem. Po večeri bylo ještě pozorování hvězdného nebe a potom jsem honem utíkal spat. Byla veliká zima a připravovali jsme se na velice chladnou noc. Já měl druhou hlídku.

Lehl jsem a hned jsem usnul. 30

9. srpna 1916.

O 1. hodině vzbudil mne Holý, který měl trestnou hlídku. Byl jsem již teple oblečen, jen jsem obul trepky a hajdy do

ledově studené noci. Pohlédl jsem na teploměr. Byly 4 stupně C. To je trochu málo na srpen. Než mně zima nebyla. Měl jsem košili, svetr, kabát a pelerinu, nohy zabaleny v »pytli«. Poněvadž jsem měl naději, že přijde na mne inspekce, bděl jsem velmi obezřele. Než nikdo nepřišel a hlídka minula klidně. O 3. jsem vzbudil Žižku a šel spat. O 7. hodině mne znovu burcoval hlas: »Pro mléko!« Nebyl jsem vyspalý a nechtělo se mi. Přemohl jsem se a šel. Peška se mnou. Nad lesem prokukoval azur a slunce počalo již zlatiti vrcholky stromů.

Cestou byl zřejmý šedý mráz. Slunce nemohlo ještě zahnat zimu, která v podobě kapek usadila se na květných stvolech. Kopretinky a jetel trásly se v této koupeli a rosa se trpytila jako dýmanty.

Vyřídili jsme, čeho bylo třeba. Odevzdal jsem mléko, vzal deku a hajdy na paseku za sluncem. Bylo 7³/₄ a měl jsem ještě chvíli ke spánku. Po osmé jsem se probudil. Nebylo mi dobře. Pocházelo to od žaludku.

Vstal jsem a byl jsem přidělen ke kuchyni. Měl jsem dělat prvotřídní z vaření. Bramborové knedlíky se zelím. Hned jsem se pustil do toho.

Okolo poledne nás zavolal pan profesor: »Všichni, kdož hodláte dělati zkoušky, za mnou ke zkoušce z tělesné zdatnosti.«

»Už to začíná,« pomyslíl jsem si, svlékl se a šel. Nebylo mi příliš dobře, ale šel jsem přece.

Den byl krásný. Slunce hřálo a pálilo nás v záda. Paseka, tak dlouho hlazená zimou, okřála v paprscích Oživujícího. Na pasece čilý shon a ruch. Růžová těla mihala se zelení jako velcí růžoví motýli.

Zkoušky počaly. *Běh*. — Bylo mi tak děsně, jako před nějakou opravdovou zkouškou, ač jsem si byl skoro jist úspěchem. Nohy mám výborné. Dráha naměřena na pasece. Odebral jsem se na její konec, kde účastníci se shromažďovali.

Na druhém konci zůstal pan profesor a dva, kteří drželi provaz, jež musel závodící prsama shodit.

Odměřeno 100 m. a závody začaly. Pasekou rozléhal se

zvuk píšťaly a povely: »Ke startu! Pozor!« a hvizd. Závodníci mihali se lesní mýtinou. Bylo to velmi krásné. Každý snažil se zvítězit a závodil s plnou vervou. Běželi jsme dle abecedy. Já byl předposlední. Nabral jsem klidně několik dechů, a až poněkud nervosně, přece dosti klidně jsem se připravoval. Z druhého konce paseky ozval se táhlý hvizd. Měl jsem se připravit. 5

Suchánek vešel: »Ke startu! Pozor!« a hvizd ostré píšťaly rozlehl se lesem. Vyrázil jsem, máchnul rukama a hnál se hned. Jednotlivé stromy mýjely mi před zrakem tak, jako když se díváme z rozjetého vlaku nebo vozu. Před cílem jsem napjal síly a hup!, prorazil šňůru a letěl setrvačností dále za cíl. 10

»15 vteřin, doposud nejlepší čas,« ozvalo se volání. Ohlédl jsem se. Bylo tomu tak. Však vyhráno jsem ještě neměl. Největší sokové Čáslavský a Suchánek dosud nesoutěžili. A stalo se. Čáslavský mě přebíral o 1 vt. a Deml rovněž. Vzal jsem opravu a chystal se znovu. S napjatými nervy jsem se hnál a vyhrál jsem vše třinácti vteřinami. Nepředstihl mne žádný, ač všichni pokoušeli se mne vzít. Jedinému Böhmovi podařilo se také za 13 vt. doběhnouti dráhu, ale byl bos a já obutý a tudíž já měl vyhráno. 15 20

Spokojen s výsledkem šel jsem k nejtěžšímu závodu v *plování*. Prošli jsme v plavkách lesy a došli za půl hodiny k velikému rybníku, kde jsme se dosud nekoupali a kde konány závody. Voda, silně železitá, odrážela zeleň stromů červeně, jako rýsována křídou. Tůně záhadně vyhlídaly vzhůru a temně zelené stromy skláněly se šepotajíce cosi záhadné této vodě. Po jedné straně táhla se silnice, po druhé zarýval se rybník do lesa. Naměřeno 50 m a první (dlouho se zdráhal) Böhm, starý plavec, pustil se do studené vody. Ještě asi 4 dny před tím byly veliké zimy a v noci téhož dne 3 stupně C. Byla studená, až mrazilo. Böhm zvítězil, plovaje necelou minutu. Potom Deml a Čáslavský něco méně než 1½ minuty. Potom jsem nastoupil já. Voda byla studená, až brněla. Vlezl jsem tam a začal. Měl jsem smůlu. Vyrázil jsem dobře a v polovici cesty pozorují, že se mi svlékají plavky a tak nešikovně, že jsem nemohl vůbec nohama plovat. 25 30 35

Poněvadž byla pode mnou značná hloubka, doplaval jsem jen rukama ku břehu, při čemž jsem se velice znavil, a měl jsem začít znovu. Po druhé zase se mi svlékly. Přivázal jsem si je tedy provazem a už silně unaven začal jsem po třetí.
5 Ploval jsem, ploval, ale moc dlouho, poněvadž zmrzlými údy nemohl jsem mnoho hýbat. Za 2 min. 26 vt. dorazil jsem k pevné zemi. Bylo mi dovoleno vzít si opravu, kterou podstoupím v nejbližších dnech.

Potom se přihodilo něco velmi zajímavého. Holý a Neudörfel, oba tělesně dosti slabí, nastoupili ke zkoušce a začali.
10 V polovici cesty však jevil Holý velice zajímavé známky, šplouchal sebou, ponořoval se a bil rukama kol sebe. Topil se. Voláme naň: »Stoupni!« Pokouší se, ale nedosahuje dna. Böhm chystal se k němu skočit, ač byl jen asi 2 m od břehu.
15 Konečně podařilo se mu dosíci hráze. Vytáhli jsme ho polo bez sebe. Sotva se to stalo, již poplach o něco dále. Neudörfel prováděl podobně. Polykal a topil se. Vytáhli jsme ho také. Chudák, ani z počátku nebyl s to sám jít. To bylo následkem studené vody.

20 Dále závodili dva. Srnec se Žižkou. Srnec to pěkně vyhrál. Potom odebrali jsme se do našeho malého rybníčku na zkoušky z *potápění*. Já se toho obával, neboť mi voda vniká do nosu. Zvítězil Deml 42 vteřin, Böhm 38, já měl 13. Na začátek to stačilo. Suchánek, atlet, vydržel jen 6, potom 10.

25 Vrátili jsme se k obědu. Byly bramborové knedlíky a zelí. To vše jsem připravil já, dříve než jsme odešli ke zkouškám. Byla to totiž má zkouška z vaření.

Po obědě siesta. Já však musel vařit dále svačinu. Kávu. Podařila se mi výborně, ač káva byla vyčichlá. Chutnala dobře
30 a byl jsem pochválen zase.

Čáslavský dostavil ptáka pro hru »střelba ku ptáku«, na něhož se mělo střílet z luku. Srnec vulgo Batul dodělali s Demlem stůl a lávku z břízy. (Chudák Srnec zítra odjíždí.)

35 Okolo šesti začaly závody znova. Ve skoku dalekém a vysokém, v nošení břemen a házení kamenem:

Výsledky jsou:

Skok s místa do dálky:

IV. stupeň Suchánek 2.34, Wolker 2.31;
III. stupeň Böhm 2.09;
II. stupeň Čáslavský 1.96, Deml 1.86;
I. stupeň Pšeničný, Holý, Žižka, Masojídek, Peška.
Při skoku do dálky upadl jsem a řádně si narazil kostrč. 5
Bolí mě hrozně.

Proto jsem zůstal o 3 cm pozadu. Při skoku do dálky vyšlo to takto:

III. stupeň Wolker 3.89, Böhm 3.69;
II. stupeň Suchánek 3.36; Čáslavský 3.4, Deml 3.35. 10
Ostatní málo. Každý skákal třikrát a mohl si vzít jednu opravu. Kolik z toho udělal nejvíc, to se mu čítalo. Potom skákáno do výše.

Skok do výše s místa:

IV. stupeň Wolker 115 cm; 15
III. stupeň Suchánek 100, Böhm 90, Motyčka 90.

Odpoledne přišli totiž noví dva skauti. Motyčka a jeho bratr. Motyčka je rádce, ale jak jsem se dověděl, má prý dosti pohnutou minulost. Zná hudbu a miluje ji. Zná také mnoho kupletů, až se to poněkud nesrovnává. 20

Potom skákáno s rozběhem. Zvítězil jsem zase. Zde tabulka:

III. stupeň Wolker 1.35 (scházelo mi 5 cm na IV. stupeň);
II. stupeň Suchánek 1.20, Böhm 1.10 a ostatní 1 m a 90 cm.
Potom nastal vrh kamenem. Toho jsem se bál, ale obstál 25
jsem nadmíru čestně. Házeno kamenem asi 7½ kg těžkým. Tabulky zněly:

Čáslavský 6.80, Wolker, Suchánek 6.70, Deml 6.35, Böhm 6.30, Srnec, Holý 4.90, ostatní přes tři metry.

Poslední cvičeno zdvihání a nošení břemen. Jeden lehl a 30 druhý jej známým způsobem zvedal, tak jako raněného, a měl jej nésti 60 m.

Vítězilo jich mnoho. Já nesl Žižku tam i zpět. Nejtěžší je zdvihání. Výsledek:

IV. Suchánek, Wolker, Deml, Srnec, Holý, Böhm, Peška, 35
Čáslavský;

III. Žižka, Masojídek;

I. Pšeničný.

Zatím se setmělo a slavnostní den skončen. K večeri brambory a vajíčka. Brzy jsem šel spat. Spal se mnou prozatím Motyčka a bavili jsme se dlouho do noci.

5

10. srpen 1916.

33. DEN

Ráno skvostně. Celý den — den úpalného slunce a vedra. Ráno jsme se sebrali, Motyčka st., Suchánek a já a utíkali jsme se prohřát na paseku. Motyčka, který zná z paměti spoustu různých humoristických dialogů, různé nám přednášel. Brzy tam přišel Čáslavský a skákal ještě, neboť nebyl zkoušen včera, ježto byl v Kejžlicích.

Dnes je den odchodu mnohých. Srnec, Holý, Masojídek a Čáslavský odjíždějí domů. Ráno proto bylo takové neklidné a nás po prvé nechali ležet bez práce na pasece. Kolem poledne (obědváno přesně ve 12) jsem se sebral a šel do tábora. Byla jahelná kaše (nedovařená) s borůvkami. Po poledni nastalo loučení. Viděl jsem skoro ve zracích všech, že je to mrzí. Srnec měl i slzy v očích. Byl to tichý humorista, Oči zatlačené příliš dozadu působily, že vypadal vždycky smutně. Ale byl to velice legrační človíček. Byl z mých nejprvnějších přátel.

Čáslavský bylo záhadné individuum. Vysoký, starý jako já, černovlasý, hezký mladík. Však jeho charakter byl mi vždy záhadný. Byl přespříliš uctivý a podlízavý.

H. byl ubohý rádce. Družina ho neposlouchala. Hádal se s nimi. K rádcovské přišel, ani neví jak, a proto ji musí dělat znovu. Je o rok starší, ale mnohem slabší. Jinak ale dobrák.

Masojídek patřil mezi ty nejmenší. Když jsem jej po prvé spatřil, byl mi velice nesympatický, neboť jeho vzhled byl takový ubohý. Ale později, zvláště ke konci jsem poznal, že je to dobrák. On byl humorista, nejsa si toho vědom. Jeho postavička vypadala vždy komicky. Zvláště tehdy, kdy honil kolem rybníka ty tyče a všechny obětoval kvůli jedné.

Deml jim pomohl tlačiti vůz na nádraží do Okrouhlic a

já mu měl přijít naproti. Po obědě jsem se koupal a slunil a potom jsem šel. V Krásné Hoře čekal jsem hodinu na Demla a zatím jsem si četl »Giocondu« d'Annunziovu. Protože měla své ovzduší, líbila se mi báječně. Slunce pražilo a myšlenky v hlavě se rozpalovaly.

Deml přijel. Naložili jsme chléb a táhli vozík nahoru. Cesta byla hrozně úmorná. Došli jsme k rybníčku a vykoupali se. Byl jsem však nesmírně unaven.

Když jsme přišli, doslechl jsem smutnou zprávu. Je to opravdu hrozné. Neudörflovi ztratilo se 10 K. Zahanbilo nás to všechny. Poněvadž pan profesor žádal, prohlíželi jsme všechny stany. Zajímavé, že náš stan (Suchánkuv a můj) neprohlížel. Když přišli ostatní, museli ukázat kapsy. Také toho já, Deml a Suchánek byli jsme ušetřeni, ač jsme též o to žádali.

Ty peníze zapomněl Neudörfel doma. — Později se to s velkým zadostiučiněním konstatovalo. — Poznámka po třech letech.

Dnes jsem dostal na sebe družinu Holého. Budu dělat rádcovskou a mám vyhlídnouti místo ke hře »na pašeráka«. K večeri brambory s máslem.

11. srpen 1916.

34. DEN

Probudil jsem se dosti pozdě. Slunce zase zasvitlo a zdálo se, že bude pěkně. Vstal jsem a šel na chrastí. Potom jsem si pořádal své záležitosti. K poledni navštívil nás jeden starý skaut, nyní na kadetce. Pan profesor jej uvítal.

Dopoledne uchystáno pro nás překvapení. Suchánek přiběhl náhle za mnou do stanu a šeptal mi: »Rychle se podívej, jak se dělá telecí.« Nevěděl jsem, co a jak, ale přesto jsem vzal Základy a studoval »telecí vědu«.

Náhle nás pan profesor zavolal:

»Závody ve vaření. Každý nechť si vezme zde kousek telecího a ať jej ve svém šálku připraví, jak chce. Vzít si může pouze nůž a lžíci, kousek másla, cibul, pepř, sůl a dvě

sirky. Ohniště a dřevo musí si sám rukama sehnat. Kdo bude mít jídlo nejdříve a nejlíp připraveno, vyhrává.»

Hned jsme se pustili do lesa a lámali větve a sháněli chrastí. Potom jsem si udělal ohniště, nakrájel cibulku, zapálil šikovně
5 hned první sirkou a na své misce smažil cibuli do zlatova. Zatím jsem nakrájel maso na malé kousky. Potom jsem je tam hodil a přilil vody. Musel jsem dát pozor, aby mi nevyhaslo. Potom jsem přisypal mouky a nakonec trochu popepřil a ubíhal s tím k panu profesorovi. Ochutná a praví: »Chutné a při-
10 jemné.« — »Aroma,« pomyslíl jsem si, »kde se vzalo tolik ducha kuchařského ve mně?« Ale co více, když jsem spatřil na tabulce výsledek závodů: Wolker 5 bodů.

Pojedl jsem a šel do myslivny. Dostal jsem balík, a ježto hry odpolední odpadly, vypravil jsem se na Lipnici. Rozloučil jsem
15 se s Neudörflem, který odjíždí dnes. Poněvadž bylo krásně, cesta mi pěkně utíkala. Na Lipnici jsem si odpočinul. Prošel jsem neznámou její část a dal se na cestu i na ten vršek poblíž, odkud je velkolepý pohled na hrad. Bavil jsem se tím a koupal své oči s rozkoší asi hodinu. Zamračený obzor mne přinutil
20 opustiti toto místo skvostné zábavy. Odcházel jsem velice nerad. Nekreslil jsem nic, neboť jsem nechal rekvisity v táboře.

Přišel jsem domů dosti pozdě s velikou krabicí. Kadet se chystal právě k odchodu. K večeri bylo mléko a chléb. Před
večeří vyšel jsem si na čekanou a pozorování zvěře. Sám jsem
25 ležel na pasece a pozoroval život zvířat. Zajíc se mi mihl před očima a velká srna přeběhla paseku.

Po večeri byla černá hodinka. Pan profesor mne žádal, abych četl něco ze svého deníku. Vyhověl jsem, ač ne příliš rád. Četl jsem některé partie, ale velice se líbily. Potom vy-
30 pravěl každý různé příběhy ze svého života. Asi o jedenácté se vše rozešlo a zůstal se mnou jen Motyčka a Suchánek. Pan profesor mi poradil vzít s sebou na hlídku píšťalku a sekeru, neboť bylo nám oznámeno, že v tomto lese jsou cikáni, kteří jsou pro krádež stiháni.

35 Noc byla teplá a jasná, jen značný vítr šustil vrcholky stromů. Lámané větve ve tmě rachotily a dopadající na zem šustily jako kroky neviditelných mužů.

O půl 12. jsem osaměl. Schoval jsem se za kámen a hlí-
dal bedlivě, drže v jedné ruce píšťalu a v druhé sekeru. Nic
se však nepříhodilo a já vzbudil o 1. hodině Böhma a šel spat.
Poněvadž jsem měl animo a ježto můj spoluspáč příšerně
chrápal, dlouho jsem neusnul. 5

12. srpen 1916.

35. DEN

Vstal jsem dosti pozdě. Podali nám čaj s mlékem, který
však byl dosti mizerný. Ráno rozdal jsem své družině úkoly
a psal deník. Jsem poněkud nachlazen. Před obědem hrán 10
»pašerák«. Před tím ještě závody ve šplhu (stoupání na
stromy). Tam jsem nevynikl, ale přece nebyl jsem nejhorší.
Potom jsem se odebral do myslivny. Vzal jsem pláštík a
šel jsem zpět.

Oni byli rozestaveni a chystali se na mne. Proběhl jsem 15
jednou cestou a již odevšad ozývaly se signály a hvízdot
píšťálek. Hnal jsem se do křoví a tam jsem se schoval. Brzy
však jsem padl zase na jednu hlídku. Dal jsem se do běhu
a unikl všem, teprv několik kroků před cílem mne Suchánek
zaskočil a tak jsem byl celý udýchaný a bledý chycen. 20

Odpoledne (k obědu noky v mléce) jsem se chvíli vyhříval
na slunci a potom jsme se šli koupat. Když jsem se vrátil,
bylo mi dosti zima. Sedl jsem ke kamnům a topil. Cítil jsem,
že mám rýmu a anginu. Ale to v tomto krásném počasí nic
neznamená. 25

K večeri byla pravá hostina. U myslivny vypouštěli rybník
a pan profesor přinesl raky a ryby. Mimo ryby byl brambo-
rový salát a zbytky noků.

Po večeri černá hodinka. Tu dal pan profesor návrh: Všichni,
kdož mají dělat prvotřídní, musí vykonat cestu někam, a vy- 30
hlédl si mne se Suchánkem. My musíme zítra vzít stan na záda
a potřeby pro jeden a půl dne a vyjít odpoledne přes lesy, bez
mapy do Želiv. Je to asi šest hodin cesty za Humpolcem. Mně
se sice příliš nechce, ale půjdu, abych již tu zkoušku měl
s krku. Po půl 11. jsme šli spat, ale bylo mi celou noc zima. 35

Ráno vyšel jsem s přítelem Motyčkou na Lipnici. Tam jsem se báječně bavil, přišli jsme však o 12. hodině, neboť
5 jsem se musel připravovati na velkou cestu zkušební, která se musí také popsati. Odpoledne jsme se také na ni vydali. Byla báječná a já obstál dobře.

Odpoledne přišel nový skaut, starý rádce, Maršát, na tři dny. Je to starší chlapík, ale velice mi sympatický. Seznámili jsme se.
10

DO ŽELIVA!

Jak ustanoveno, vydal jsem se z tábora do Želiva se Suchánkem na dvoudenní zkušební cestu, spojenou s orientačním cvičením. Cílem našim pro ten den byl mlýn u Želivky za
15 Hněvkovicemi, ale ježto bylo pozdě, nevěděli jsme určitě, kdy tam dojdeme.

Slunéčko, které tak dlouho se smálo, než jsme vyrazili, zakrylo se v cáry pochmurných mraků a nad krajinou nesla se hustá, modravá mlha. Naloživše všechny své rekvisity:
20 stanová plátna, jídlo, svetry a jiné a rozloučivše se s kamarády, kteří měli za námi na druhý den vyrazit, vyšli jsme k okrouhlické rozhledně.

Cestu tam znali jsme již z dřívějška. Ježto nám bylo řečeno, že nemusíme stoupati nahoru a že uvidíme Orlík, nechali jsme
25 stezku stoupající příkře do vrchu po levé straně a dali jsme se lesní cestou do mýtin. Když jsme přišli na nejvyšší bod té cesty, která potom se otáčela k lesu, — neviděli jsme nic, neboť vysoký les nám překážel v rozhledu. Nad námi zvedala se stráž porostlá zprvu mlázím, později většími stromky a
30 nahoře stála ta lákavá rozhledna. Neodolal jsem a pravil: »Vystupme nahoru!« Suchánek zprvu váhal, ale poněvadž bylo mílo odkryt tu »modrou horu« Orlík, pustili jsme se mlázím nahoru. A hle, svah, který vypadal tak nevinně, měl svoje nebezpečí a dravce. Byly to balvany, které byly skryty ve vysoké

tráve, a my, zvláště když přišly stromky větší, jsme nic neviděli, jen cítili jejich přítomnost, když jsme bércecm neb jinou nešťastnou částí nohy o ně zavadili. Byly tam také prohlubně, do kterých, nevidouce jich, jsme zapadali. A tak dorazili jsme teprv po hezké chvilce na rozhlednu, která zdála se nám s cesty 5 ležeti zrovna před rukou.

Vystoupili jsme nahoru. Dříve jsme však museli vymoci si vchod prolomenými dveřmi, které nám za chvíli hrozily spadnout na hlavu. Rozhled byl pěkný, ač krajina byla trochu 10 v mlhách. Orientovali jsme se podle »modré hory«, která teď opravdu vystoupila nám před očima. Potom, jako praví skauti, spravivše dříve dveře, spustili jsme se dolů. Rozhodl jsem se obejít Orlík zleva, Suchánek zprava. Nařídil jsem si busolu a rozloučil jsem se. Bylo $\frac{3}{4}$ na 5. »O 6. hodině se sejdeme na Vorlíku,« tak jsme na sebe vzkřikli a rozešli se každý v jinou 15 stranu, abychom dokázali znalost orientace bez použití mapy.

Pustil jsem se cestou, která podle mého zdání byla směru mému nejbližší. Bylo to od rozhledny přímo dolů. Potom, když se rozdvojovala, zvolil jsem tu pravou. Brzy jsem však vyšel z lesa, cesta vedla po jeho kraji. Ne však dlouho. Za chvíli 20 vtáčela se do lesa, kamž jsem i já vkročil a les již neopustil. Tak jsem prošel tichým lesem několik stezek, jejichž směr byl dle busoly správný. Že obcházím Orlík, jsem pozoroval dle směru půdy, jež se nápadně po pravé mé straně zvedala. Za chvíli přišel jsem na paseku. Vpravo nad sebou viděl jsem 25 vrch Orlíku. Sem jsem šel přímo lesem, který byl řídké sázený, takže jsem dobře mohl projít s velkým pavoukem na zádech. Šel jsem po pravé straně paseky, až jsem přišel na cestu. Cesta však vedla až na vrcholek hory. Byl to vlastně průsek. Pustil jsem se jím a zapadl zase do lesa. Ježto však průsek se stácel 30 napravo dolů, opustil jsem jej a šel lesem až ke prokukující mýtině. Odtud byl báječný rozhled. Dole rozkládala se obrovská paseka, kterou vinula se lesní cesta. Ta zdála se mi býti dobrou. Spustil jsem se po stráni přímo k ní. Poněvadž byla neděle a na cestě byla spousta čerstvých stop obutých lidí, soudil jsem, 35 že vede do Humpolce, ježto v neděli chodí lidé z dědin do kostela do Humpolce. A také jsem usuzoval správně. Cesta

držela svůj směr a asi po půlhodinovém putování stále lesem, který byl zvláštní obrovským počtem kolem rozsetých balvanů, vyšel jsem a spatřil před sebou dole krásnou, širokou silnici císařskou do Humpolce. Vzhlednu napravo a hle! Nad vrchol-

5 ky lesů vykukoval hrad Vorlík.

Zaradoval jsem se velice. Natáhl jsem to rychle po silnici k samotám a potom vzhůru lesem po pasece. Cesta mě dovedla až na samy rozvaliny. Zapísknu, ale nikdo se mi neozval.

Byl jsem tam první.

10 Rozvaliny se mi velice líbily. Rozhled po krajině báječný. Zvláště se strany severozápadní krásný pohled na Humpolec. Sedl jsem si, prohlédl vše, a ježto stále nikdo se neobjevoval, vzal jsem skicák a načmáral do něj jeden obrázek. Celou cestou až sem jsem v lesích nepotkal nikoho. Teprve na silnici

15 dole bylo dosti živo. Humpolečtí asi vycházeli sem na procházku.

Asi za hodinu uslyšel jsem pískání skautské píšťalky. Zaradoval jsem se a hned odpověděl. Za chvíli bylo vidět pach-tícího se Suchánka, jak leze ke mně nahoru. Byl hrozně uřícen.

20 Když již byl pode mnou, první jeho slovo bylo: »Jsem pora-něn.« Stal prý se obětí atentátu. Kdesi v lese začali naň pokřikovati kluci »a Talián«; chtěl jim udělat kázání, ale jakmile začal mluvit, spustili naň dešť kamení. Po krátké přestávce vydali jsme se na cestu. Bylo již pozdě, ale my chtěli dorazit

25 poněkud dále. Vyšli jsme asi v 7 hodin. Po téže silnici, kterou jsme přišli přes Humpolec. Tam vzbudili jsme jako vždycky veliký rozruch. Za námi ohlédl se kdekdo a dobyli jsme si tam nových titulů, turisté, vojáci atd. Brzy měli jsme za sebou celé hejno lidí. Rychle jsme se dali na cestu k Hněvkovicům.

30 Museli jsme však přes celé město. Bylo zajímavé těch lidí se na něco ptát. Nejdříve přemohli strach a potom teprve od-pověděli. No, vůbec byli velice legrační a Suchánek, ten lotr, začal ještě zpívat. Tak opravdu byli jsme jako Čiňani a každý na nás hleděl se strachem a údivem.

35 Okolo nádraží došli jsme na naši silnici. Šli jsme rychle, neboť noc byla blízka a my dosud nevěděli, kde hlavu složíme. Měli jsme namířeno k mlýnku, který se u Želivky rozkládal,

ale bylo to velice daleko a my ztratili jsme mnoho času svým orientacním cvičením. Přešli jsme Hněvkovice a zanechali za sebou lidi s otevřenými ústy. Naše vysoké hlasy zvýšily dojem. Rozhodli jsme přenocovat u myslivny za Hněvkovicemi. Musili jsme se však dříve poptati na svolení. Náhodou stál myslivec 5 na silnici před myslivnou. Ptali jsme se po svolení a zda bychom koupili trochu mléka k večeři. Nejprv nás odbyl (stál tam ještě s jedním člověkem ze dvora), ale když jsem mu připomněl dávné doby, kdy všichni s neobyčejnou laskavostí se ke studentům chovali, vzal nás s sebou do myslivny. Ne- 10 myslili jsme, že nám útulek dá, ale on pravil k ženě (byla to asi jeho dcera): »Vedu ti nocležníky.« A potom, obrátiv se k nám řekl: »Můžete u nás přenocovat, mám prázdnou světnici.« Hned nás chtěl nechat spát na slámě, ale my chtěli raději do lesů. Pohleděl jsem do světnice a tam postel. Hoj, 15 postel! Na posteli spát zase jednou po dlouhém čase!

Suchánek však nechtěl, že mu prý je příjemnější spát v lese. Já však myslil opačně, protože venku bylo zamračeno, pochmurno a naprostá tma. Nyní hledat místo k táboření!

Proto jsem chtěl zůstat tam. Dostali jsme mléko, posadili 20 se v teplé kuchyni a já vytasil se s hanáckým koláčem, vyprávěl a popíjeli jsme statečně. Také Suchánek přinesl svoje maso, nabídl a jedli jsme zase po dlouhé době vesele.

Myslím, že myslivci je asi šedesát. Pravá česká povaha!

Zprvu sice nedůvěřivý, ale potom prokázal bodrou povahu. 25 Žena, která byla s ním, je asi jeho dcera. Velice hodná, úslužná a měla tam malé, asi desetileté děvče. On je asi velice zkušený lesník, je tam již 35 roků. Asi o jedenácté šli jsme spat. Já spal na posteli v peřinách a Suchánek spal na šatech a dekách svých i mých na zemi. Okna jsme nechali otevřená 30 a dveře vůbec zavřít nešly, neboť zbouraly se celé veřeje. Tak jsme tam měli pěkný vzduch. Jizba byla také hezky prostorná. Já slastí nemohl jsem dlouho usnout. Nespál jsem také nijak dobře, neboť mi bylo hrozné horko.

Ráno asi o 5. hodině probudil nás hlas kohouta, jenž řval právě nám pod okny. Brzy začaly i slepice, vzhlednu a vidím,
5 jak se procházejí po pokoji.

Když jsem se znovu probudil, Suchánka ve světnici nebylo. Oblékl jsem se a šel za ním. Seděl v kuchyni a psal cestu. Vlastně opisoval z papírku, neboť od Humpolce měl papír v ruce, ve druhé tužku a psal si vše. Já to ovšem nedělal,
10 neboť to vypadalo velice směšné a potom, jsa z Moravy, odnaučil jsem se takovým nebezpečným věcem. U nás by mne pokládali za vyzvědače.

Popili jsme kávu a ptali se, co jsme dlužni. »Nic«, zněla odpověď. Srdečně jsme těmto hodným lidem poděkovali a
15 vydali se dále na cestu. Počasí bylo lepší a chvílemi i slunce prokouklo. Bylo teplo.

Myslivec nás vedl lesní stezkou přes mlázi k cestě, kudy jsme se měli dáti do zámku. Chtěli jsme podle toku řeky Želivky dostat se až do dědiny ke klášteru, kde byl náš cíl.
20 Zavedl nás až k té cestě. Při té příležitosti jsme vylezli na rozhlednu a orientovali se. Potom jsme mu poděkovali — stiskli ruku a slíbili, že budeme psát, a vydali se dále. Kdyby bylo takových lidí více!

Prošli jsme několik lesních stezek, které nám byly označeny,
25 a uslyšeli jsme hlasy v blízkosti řeky.

Pustili jsme se po srázné stráni dolů a náhle obrovské divadlo objevilo se našim zrakům. Široká řeka valila se tiše pod námi. Na druhém břehu srázně do ní spadá mohutná skála, která, odrážejíc se v ní, vypadala ještě mohutněji.
30 Voda byla temná a průhledná. Já navrhl Suchánkovi, abychom se vykoupali. On však nechtěl.

Pustili jsme se stezkou po pravém břehu řeky a dostihli jsme splavu. Tam se řeka zúžila a tekla potom horským tokem dále. Přišli jsme k mlýnu, minuvše ještě jedno stavení.
35 Mlýn celý okolo zohyzděn. Proto jsme nechtěli tam usednout a dali jsme se raději dále. Cesta byla neobyčejně

krásná. Lezli jsme stále přes kamení a chvílemi měli velikou naději, že se octneme v temnozelených proudech želivských. Pak jsme zase šli, až nás hlad přinutil si sednout. Seděli jsme a pojídali chléb a trochu mléka (zkyslo nám a vařit jsme nemohli). Naproti viděli jsme vykácenou stráň a kolem nás šuměl potůček, malý přítok Želivky. Já potom chopil se svého deníku a psal dojmy, v kterých jsem zvěčnil náš den, než vyjdou z paměti, zatlačeny jinými.

Okolo jedenácté jsme se zase sebrali k dalšímu pochodu. Uklidili jsme místo a dali se na cestu dále po pravém str-
mém břehu Želivky. Druhý břeh se také příkře skláněl a po
jeho boku táhla se silnice. Naše cesta byla ztěžována baži-
nami, které tvoří přítoky do Želivky.

Vrchy se poněkud snižovaly, ale naše cesta byla stále obtíž-
nější a obtížnější. Přišli jsme až k záhybu řeky. Tu náhle
zvedaly se na našem břehu obrovské skály, rozervané, které
šklebily se jako hladové jícny. Chtěl jsem přejít, ježto tam
byla lávka, ale potom jsme se přece dali touže cestou dále.
Nyní se břeh svažoval hrozně příkře, skoro kolmo samými
skalami do koryta řeky. Museli jsme přeskakovat přes kameny
v Želivce pomocí hole. Já šťastně všechny překážky překonal,
ale chudák Suchánek jednou zapadl celou nohou do Želivky.
Želivka má tu tok značně široký, ale úplně mělký. V ní vyční-
valy kameny ostrými hroty vzhůru. Naše cesta byla pose-
ta balvany, kopřivami a různým bodlácím. Naproti tomu na
druhé straně řeky rozkládala se pěkná, pohodlná cesta. Lito-
vali jsme, že jsme nepřešli tenkrát při tom záhybu. Jednou
jsme přešli též po umělé hrázi z kamenů, bylo to v řečišti náhle
rozšířeném. Všude okolo zrádná tráva a pod ní bažina. Potom
zase koryto se obvykle zúžilo. Levý břeh však se již snižoval a
za vrcholky stromů prokukovala již pole. Zaradoval jsem se,
ježto jsem soudil, že naše cesta blíží se ke konci.

Prošli jsme ještě divukrásným divadlem. Nad námi čněl
poslední, obrovský výběžek skály. Bylo to úchvatné divadlo
a zvláště pro mne, který jsem zvyklý viděti jen samou rovínu
a rovínu. Skála ta čněla jako poslední zoufalý pokus a potom
pozvolna snižovala se, až zapadla v zelené trávě. Les končil

i na naší straně. Rychle dali jsme se cestou, kterou jsme našli, za kouřem komínů. Cesta náhle klesala a spatřili jsme chaloupky. Bylo to Želivo.

Prošli jsme rychle dědinou za obvyklého obdivu a již jsme spatřili vzadu dvě nestejně věže kláštera. Na cestě tam uslyšeli jsme zvuk skautské píšťaly. Hned jsme odpověděli. Po dlouhém hledání (my jsme svá zavazadla naložili u Želiva) jsme se konečně sešli na želivském mostě.

Radostně jsme si stiskli ruce a odebrali jsme se do kláštera k šafárce. U ní připravili jsme si z konzervy oběd. Posadili jsme se na velikém dvoře na žebříňák a odpočívali. Okolo nashromáždilo se dětí, zajatců, starců a žen veliké množství a s údivem na nás pohlíželi.

Oběd vydán a my rychle pojedli. Na obloze vyvstávaly mraky a chvílemi táhle zahřímalo. Náhle neobyčejnou prudkostí spustil se liják. Stěhovali jsme se na chodbu k šafárce.

Zatím vyjednáváme o prohlídku kláštera. Pan prelát svolil a my v dešti proběhli rychle zahradou a dostali se do podloubí; a odtud nás již prováděl jeden pán. Tam se nás také jakási starší žena tázala, nejsme-li herci. Herci — to se nám ještě nestalo.

Prohlédli jsme staré obrazy, síň k přijímání noviců, jídelnu, kostel a potom v prvním patře knihovnu. Tam nás prováděli dva mnichové. Ti ukazovali nám rozsáhlou bibliotéku, různé sbírky mincí a jiné starožitnosti, zvláště literární. Mě zajímala knihovna klasiků, která byla značná.

Potom nás milostivě propustili a my ubírali se pro své věci. Dešť zatím přešel a má vydali se na zpáteční cestu, nechavše Motyčku a Böhma tam. Za pochodových zpěvů ubíhala nám rychleji. Tak došli jsme brzy do Humpolce, kde jsme dešť a bouři, která zase se snesla, přečkali v hostinci za zvuků »Dalibora«.

Potom osvěženi šli jsme dále silnicí: za Čejovem odbočili jsme vpravo a přes lesy dorazili do Vorlov. Odtud jsme byli záhy v táboře.

Cesty naše skončily a my unaveni, ale obohaceni novými dojmy a zkušenostmi, ubírali se spat.

K večeri byl králík. Smáli se nám, že je to kočka.
Měl jsem druhou hlídku.

15. srpna 1916.

38. DEN

Celý den uplynul všedně. Odpoledne byl jsem na Lipnici 5
a maloval. K večeru zábava v táboře. M. je výtečný člověk.
Večer — černá hodinka — dělal jsem rádcovskou zkoušku,
což bylo něco báječného. Chodil jsem s p. profesorem po lese
a vykládal o přátelství.

V noci jsem měl druhou hlídku. Byla skvostná. Měsíc, 10
který byl skoro v úplňku, házel své stříbrné úsměvy na
spící les. Bylo to jako v obrovském chrámě. Světlo uzoun-
kými výklenky v husté krytbě tryskalo, padalo na pně, kořeny
a tmavou půdu. Když vítr zavanul, tu tyto světelné pohledy
oživly a v tichém jasnu houpaly se na větvích nočních velikánů. 15
Odevšad ozývaly se divné šepoty a divné kroky. A naše forum
přede mnou zářilo, oblito magickým světlem měsíčním. Seděl
jsem zabořen v lenošku a zahalen v pokrývky. Bylo 10 °C.
O 3. hodině ranní probudil jsem Demla a šel spat.

16. srpna 1916. 20

39. DEN

Ráno vstávalo se dosti pozdě, ač byl projektován výlet na
Světlou nad Sázavou. O 1/2 10. jsme vyrazili, zanechavše
v táboře Motyčku k vaření, p. Arnima a Žizku s Peškou,
kteří se měli vydat na zkušební cestu do Jihlavy. 25

Až do Vilímovce vedl jsem já. Den byl překrásný. Slunce
hřálo tak, jako by nám chtělo vynahradit všechny strasti
dřívější. To bylo výtečné pro mou rýmu. Minuli jsme Lipnici
a došli do kamenných lomů nad Vilímovcem. Odtud vedl Deml
přes lesy k jakési myslivně. Šel napřed a my po jeho stopách. 30
Došli jsme k rozestavené myslivně, popili vody a dali se na další
cestu. Odtud vedl Suchánek. Brzy vyšli jsme z lesa na silnici
mezi poli a dorazili jsme po dvouhodinovém pochodu do Světlé.

Světlá jest malé městečko s brusírnami na drahokamy a sklo. Poobědvali jsme v jednom hostinci konzervy, já si zahrál na klavír a vyšli jsme dál. Předtím jsem si zpod mostu namaloval pohled na zvláštní světelskou zvonici. Ve Světlé se
5 Maršát oddělil a jel domů. My se vydali koupat v Sázavě. Koupání bylo bájně. Ploval jsem v hloubce 2—3 m, dále 150 a 300 m s proudem, tolikéž proti. Je vidět, co zase umím. Koupání bylo přímo báječné. Potom, prohlédnuvše si brusírnu drahokamů, vydali jsme se domů údolím. Byla to překrásná
10 cesta. Došli jsme až do Dolního Města. Tam jsem měl zkoušku s p. Arnimem na »Ave«, které budeme spolu dávat v lipnickém kostele. Deml a Böhm odešli do Bystré pro máslo. Zkouška byla v hostinci. Hrál jsem na jakési mizerné housle s umírajícími strunami.
15 Pozdě večer vyšli jsme dále. Lesem na Lipnici a potom silnicí. Cestou jsme zpívali a pískali. Byla to čarokrásná cesta. Hrad čněl jako ohromný prst na temném pozadí a okolo třpytila se okénka jako noční květy. Potom jsme se pustili s kopce do tmavé noci a lesů. Po delší cestě přišli jsme do tábora.
20 Pojedli jsme bramborové placky a mléko a hned šli spat.

17. srpna 1916.

40. DEN

Ráno bylo dosti nehezké počasí. Já jsem se připravoval na cestu domů a shledával své věci. Ježto však zatáhla se brzy
25 obloha, rychle jsme odešli do lesa pro roští. Pršet však nezačalo. Oběd byl dosti brzo. Bramborové knedlíky — jako pumy, a proto vzal jsem si raději brambory. Po obědě vypravil jsem se na Lipnici malovat. Bylo horko a překrásně. Strávil jsem tam překrásné lyrické odpoledne. Než jsem se vydal na Lipnici,
30 byl jsem se koupat s mladým Motyčkou ve velkém rybníce. Dvakrát jsem jej obeploval. Večer potom dělal jsem zkoušku z odstartování. K večeri mléko a topinky. Porozmlouvavše u ohně, šli jsme spat. Okolo duněly hromy a blesky se křížovaly na celém obzoru. Já měl třetí hlídku.

Hlídka mi uběhla báječně, neboť starší Motyčka se mnou hlídal a tak bavili jsme se až do pěti hodin. Potom vzbudil jsem Žižku a šel spat. Brzy mě však probudili, neboť chtěli 5
jsme býti na Lipnici o desáté hodině. Vyrazili jsme s panem Arnimem; pan profesor šel o něco dříve. Nebe bylo zatažené a shůry padal onen nekonečný dešť malých kapek.

NA POSLEDNÍ HLÍDCE

Seděl jsem u hasnoucího ohně, jenž probleskoval jen chví- 10
lemi zpod hustého popelového povlaku. Nad hlavou tiše šuměly mi větve a setřásaly smutně neviditelné krůpěje, melancholicky pleskající o rozvlhlou lesní prst.

Byla ještě tma a ráno dalo se jen tušit v těch hlubinách rozplakaného lesa. Nade mnou plula oblaka. Těžká, bezna- 15
dějná.

Dumal jsem u posledního našeho táborového ohně na poslední své táborové hlídce. Necítil jsem chladu, jen přítomnost čehosi smutného — rozloučení. Tábor přede mnou, zahalený v noční mlhu, spal. Ležela tu práce šesti neděl, výsledek namáhání a vytrvalosti a potom radostné sídlo junáctví. 20
Co dojmů bylo ztajeno v těch stromech velikánech, v jejichž stínu krčily se naše domečky. O kolika zdrojích radosti šeptal potůček, tiše zurčící kolem snícího tábora! Zítřka touto dobou bude již tu pusto a les bude šelestiti nad troskami bývalého 25
tábora.

Jak velice změnil jsem se od svého příchodu!

Vidím se, tesknícího nováčka, rozmrzelého namáhavou prací a prvními nezdary a strastmi. S úsměvem na rety vzházejí mi vzpomínky na prvé táborové dny. Byl jsem tehdy nezku- 30
šený a neotuzilý a prvotní mé nadšení a horlivost uhasínaly, jakmile narazily na tvrdou, trvalou práci.

Nezbytnost opatřiti si potraviny, vybudovati tábor vzdoru-

jící bouřím a přivalům hnala nás všechny k dílu. Vůdce pracoval svorně s námi, ale podmínek tuhých nám neulehčoval. Naopak rozkaz použití na místě prken při stavbách stromků, jež bylo nám v houštinách káceti a zpracovati, znamenalo nový kus práce. Někdy unaven vzpomínal jsem s lítostí na domov, zvláště když stálý déšť a zachmuřená obloha sklíčila nás nováčky tomu nezvyklé.

Co však mě drželo a hnalo kupředu, byl zájem o tuto robinsonádu a má hrdost. Nedal jsem znáti na sobě pocitů, jež mnou tehdy prochvívaly. Snesou-li to ostatní, vytrvám rovněž. Povaha má nesnese, abych stál na místě posledním. A hrdost tato pomáhala mi přemoci zženštilost. Tak vzpomínal jsem na své začátky skautování a cítil přitom hřejivou radost z klidného vědomí své dnešní zdatnosti.

Na východě, kde světleji prokukovala paseka, počalo svítat. Také nade mnou trochu se rozbřesklo. Déšť ustal, jen chvílemi setřásal se stromů bezbarvé kapky. Pomalu zvedaly se známé obrysy našich vkusných domků se stanovými střechami. Také ptáček se kdesi ozval; však jen jako ze spaní, hned zase umkl.

Zahalil jsem se úzeji do svého pláště, neboť zavanul chladný větřík. Vzpomněl jsem dnů, kdy zasvitlo slunce po dlouhé době do tábora. Les oblitý zlatými paprsky opojně voněl. V zeleném houští míhala se bujná, růžová těla. Prvotní potíže práce pomalu mizely a vše šlo mnohem lehčeji. Cítil jsem již radost a hrdost, když řemeslné výrobky mé nabývaly kýženého tvaru. Cosi nového, ze spánku sluncem probuzeno, počalo ve mně klíčit. Byla to *radost z práce, láska k zdravému životu silných, otužilých*. Cítil jsem v žilách novou krev — krev bujnou a zdravou.

Vycházky lesem bujně vonícím, první úspěchy v napínavých hrách junáckých, vážné rozhovory při táborových ohních a při procházkách konaných s vůdcem po tichých lesních cestách, odkud výhled byl na mohutný památník české minulosti — hrad Lipnici, v záři hořícího západu temně se rýsující, veselé »černé hodinky« na lavičkách zrobených kol kamen, příhody z veselých vycházek společných a zkušebních cest, konaných

daleko do okolního kraje, hodiny odpočinku věnované líčení našeho života a skizzování táborových i okolních pamětihodností, radosti prozářené sluncem, noci tichého dumání a nebe, to noční ohromné nebe, kmitající tisíce hvězd — to vše, vše již končí. Vrátime se opět do všedního, městského života. 5

Vzadu počala se paseka probouzeti a slunce počalo pozemnáhu vystupovati z těžkých mlh. Ozval se ptáček tu i tam. Zdálo se, jako by jásavá radost rozprostřela své roucho na vrcholcích stromů. Mraky se trhaly a leckde ukázal se i kousek 10
bledého azuru.

V lese však, kde jsem seděl, bylo dosud šero. Vstal jsem, protáhl ztuhlé údy a prošel se táborem. Stál tu dosud téměř netknut. Kamna stála, jako by měla vydržet ještě sto let, a stany, rozestavené v půlkruhu kolem náměstíčka, jemuž hrdě přezdívali jsme »forum«, snily ještě o dlouhém životě. U kuchyně stojící sklep se hrdě týčil až k prvním větvím okolostojících stromů. A nahoře na stromě dosud vesele vlaje naše 15
červenobílá vlajka.

Usedl jsem na pohodlné březové křeslo, vlastní rukou zrobené, a rozhlížel se kolem, chtěje si vštípati v paměť každý rys 20
milého tábora, a bylo mi trudno vzpomenouti, že vše to bude v několika hodinách zbořeno.

A zase vznášely se nade mnou obrazy toho veselého skautského života. Vždyť později každá námaha přemáhala se hravě písní a smíchem a vše šlo lehce, hravě. Stačilo jen se 25
usmát, zazpívat si.

Však teď, hlídaje tábor, usmát se nemohu. Je mi tak líto opouštění drahý náš tábor, v němž tak rychle zvykli jsme si říkati »doma«. Finis laetitiae.

Však přece. Neodejdu odtud s prázdnou. Nejen krásné 30
vzpomínky pro chvíle snění, také tvrdší pěsti a otužilejší tělo, připravené snášeti námahy i protiventství. Táborového ducha, ducha veselých písní, zdraví a práce vezmeme všichni s sebou.

Rozbřesko se docela. Les jest již vzhůru. Slunce prokukuje a háže na stromy zlato. Krvavé — poslední. Jest čas bu- 35
diti ostatní.

Vstávám a jdu buditi k poslednímu táborovému jitru.

TÉ, KTERÉ PATŘÍM

17. VII. 1917.

Dnes je tomu devět dní, co jsem pryč z domova a co tábořím uprostřed bujných, zelených lesů. Tužka v rukou mi stává se těžkou a lépe mohu již svíratí těžkou palici, sekeru a pilku.

Loni bylo mi vše tak těžké a letos jde vše mnohem lépe. Snad i poměry jsou lepší. Nesmím však doufatí, neboť vše může se lehce zvrtnoutí a my budeme muset opustiti z hladu náš radostný tábor.

Vzpomínky, jediné vzpomínky mě tíží. Věřím Jí, ale bojím se stále, že vše se zvrtně jako tento šťastný život v lesích a že Ona, která jest tak daleko ode mě tělem, bude brzo tak daleko ode mne srdcem. Proto se bojím, bojím . . .

Jest tu krásně. Počasí poměrně dosti slušné, slunce nás ohřívá, burcuje zlenivělou krev v žilách a mně, který častým stykem s Ní jsem se skoro zženštil, probouzí v žilách bouřlivou, mužskou krev. Teď sevřel bych Ji v náručí tak těsně, že by zakřikla bolestí a zařala zuby hluboko do rtů.

Když by byla již blízka omdlení a zmítala se jako lapené ptáče, — pak bych Ji políbil.

*

Je nás tu nyní jedenáct; profesor, Böhm (massa Bob), Borůvka, Hoppe, Neudörfel a já — účastníci loňského tábora, — Friedländer, Červenka (drak), Urbánek (bazilišek), Brejcha, Wichterle — nováčci. Co do hodnosti jsem první, neboť jsa rádcem postoupil jsem na zástupce vůdce a většinou řídím celou naši malou osadu. Co mě těší, jest, že mají mě tu všichni rádi a že jsem oblíben. Chtěl bych, aby i Ona věděla o mém postavení.

Snad by si mě více vážila.

*

Práce jde letos mnohem rychleji než loni. Já měl podsadu za dva dny s Karlem W. a rovněž moji nejlepší přátelé Hoppe a Borůvka. My ji máme beze sporu lepší, ač nemohl jsem na Karla spoléhat, spíše jej stříci.

Jest pracovitý, ale neobratný a bojím se, že jedenkrát svým mamutím pohybem mi shodí celý wigwam na hlavu.

Dnes stavěl jsem stůl a lavice okolo. Zítřka se dám do mostu (japonského).

Chtěl bych, aby viděla, co jsem zhotovil.

5

*

Borůvka, Hoppe, Wichterle a já uzavřeli jsme svaz »čtyř gentlemanů«. Podporujeme se báječně. Nazýváme se jmeny z Dumasova románu »Tři mušketýři«. Já jsem d'Artagnan, Karel Porthos, Borůvka Aramis, Hoppe Athos. Máme sluhu malého Urbánka. Je to roztomilý hošík. Chodí do primy gymnasia. Je ale hrozný lenoch. Přesto přese všechno mám jej rád. Je svěží jako čerstvá broskev. Když jej objímám a hraji si s ním, táhnou mi hlavou divné myšlenky. Jen Ona jediná by je mohla pochopit. Nazýváme jej každý jinak: Planchet, Basiu, Mousqueton, Erimond. Neví chudák, při kterém jmeně se obrátit. Křičíme tu na něho všichni, ale cítíme navzájem, že ho máme rádi. Nevyniká zvláštní chytrostí ani ušlechtilostí.

10

15

Ale já mám jej velmi rád.

Jest mladý a velice svěží.

20

*

Včera se mi zdálo o Ní. Och, jak to bylo komické! Zdálo se mi, že já vrátil jsem se domů a šel jsem k Ní. Našel jsem ji samu v pokoji. Rozletěli jsme se proti sobě tak rychle jako dva pozdravy. Ó hrůza — když ona mi padla do náručí, — otevřely se dveře a v nich objevila se její máti.

25

Tu Ona řekla: »Hraju si na honěnou a on mě právě chytl.« Celý den smál jsem se tomu snu.

*

Dnes Hoppe a Borůvka vařili lívance. Pan profesor jich rozdál každému deset. Já však měl stále velký hlad a lívance byly dobré. Štěstí mi přálo. Naši dva druhové nezapomněli na svoji gentlemanskou příslušnost, a když pan profesor odešel

30

za ženou do Kejžlice, přinesli nám (mně a Karlovi) druhých deset. Najedli jsme se výtečně.

Nyní chápu, proč chodí vojáci za kuchařkami.

*

Máti mi poslala pár cigaret. Ovšem na výměnu. Nemohu
5 však odolat, nikotin mě příliš si zotročil a chodívám si buď sám nebo s Karlem potají do lesa zakouřit. Tiše šlapeme po jehličí, ohlížíme se bojácně na všechny strany.

A hle, — i cigareta má jinou příchuť. Takovou jako před osmi lety, když jako kluk jsem toulal se s nějakým nalezeným
10 špačkem po svatokopeckém lese a ustrašeně koukal se po okolí, zda někdo nejde.

Tak i tu. Kouř tak bájně voní a ssaji ji s gourmandským
požitkem, nehledě na její jakost. Co chvíle se zdvím a dívám se, zda někdo nejde. Mám strach a právě ten strach
15 dává cigaretě bájnou vůni.

Vše zapovězené jest sladké.

18. VII. středa.

Včera odpoledne vedl jsem hochy ku hrám. Nejdříve jsme šli se koupat do malého rybníčku a potom sehráli jsme hru
20 »na medvěda«.

Jak mě těší, že jsem u všech oblíben. Vidím dobře, že všichni mají mě rádi a poslouchají ne proto, že rozkazují, ale protože já si to přeji. Já totiž chápu skauting poněkud jinak než oni rádcové jako massa Bob, Suchánek a Deml. U nich je všechno
25 tak komisní a šosácké. Nedovedou pochopit, že práce, je-li nucena, jest námaha a práce, podávaná dobrovolně, že jest zábava. Já vedu si s nimi hodně mírně. A učiní-li mi něco proti vůli, tu nezlobím se a nekřičím, ale dám najevo, že mě to mrzí.

30 Tu oni se hned obrátí a poslechnou.

Já včera hrát s nimi nemohl. Mám na noze otevřenou ránu; — podřel jsem se a stěží mohu chodit. Jdu opřen jsa o Urbá-nečka-Plancheta, který hrdě mě podporuje, jako raněného

vůdce. Noha mě bolí a mám vztek, že nemohu se zároveň her zúčastnit.

A nemám tu toho, který by mi ji pofoukal.

*

Po hře jsme se dali do zápasu. Nejdříve Karel s Borůvkou. V minutě byl Karel poražen. Potom chtěli, abych já pustil se do Hoppeho. Svopil jsem a porazil jsem jej asi za 45 vteřin. Potom zápasili navzájem. Nakonec ještě ten, jenž všechny ostatní porazil — Borůvka, chtěl zápasit se mnou. Složil jsem jej za 10 minut.

Jak krásné jest býti silným.

Každý na mě jinak hledí.

*

Včera dostal jsem od Ní dopis. Zlobí se, že Jí nepíše dopisy a že na ni zapomínám. Proč mi píše ty věci, o nichž jest pevně přesvědčena, že nejsou pravdivy? Aby mě potrápila. Ženy jsou takové — a já také.

*

Večer byl táborový oheň. Měl jsem přednášku: skauting a divadlo. Dle mého nebyla valná, neboť jsem neměl kdy rádně se na ni připravit. Usnesli jsme se pořádat akademie.

Před spaním myslel jsem na Ni. Tak úsilovně, že nemohl jsem dlouho usnouti. Jest ve Vídni nebo již v Lublani? Mrzí mě, že asi nedostane mého dopisu, který jsem psal v sobotu. — Přečetl jsem ještě jednou její dopis. Na konci bylo znamení, kam vtiskla polibek. Obrátil jsem se na Karla. Spal již.

Sehnul jsem se k psaní a snaže se vypátrati právě to místo, kam vtiskla své rty, — políbil jsem je.

Pak snil jsem o Ní celou noc.

*

Dnes ráno jsem vařil. Svíčkovou a knedlíky. Piplavá práce. Dopadla však slušně. Všichni si výborně pochutnali. I Jí by to chutnalo.

Včera pro množství práce nemohl jsem sáhnouti na tužku. Jsem totiž nyní vůdcem.

Profesor Svojsík byl povolán telegramem do Prahy a já, jeho zástupce, musím jej po všechny dny jeho nepřítomnosti zastupovat. Včera, když odjížděl, měl jsem z toho radost, — dnes již mě to mrzí. Zodpovědnost jest přílišná.

*

Předvčirem jsem měl noční hlídku od 10—12. Bylo překrásně. Profesor sice dlouho svítil (vypravoval se), ale přece po 11 zhasl. Opustil jsem kuchyni a šel pomaloučku k malému paloučku před svým wigwamem. Tam prokukovaly hvězdy. Usedl jsem pod strom, objal kolena a pohlížel k nim. Nebyla to přesládlá sentimentálnost, neboť na tu jsme již příliš zdrsněli. Bylo to instinktivní.

Nad hlavou mi šuměla noc. Obrovské ticho kolébajíc se na větvích borovic usínalo. Na nebi prokukovalo jen několik hvězdiček. Ostatní mi byly skryty za temnými větvemi.

Sedl jsem a vzpomínal.

Tiše vzházela mi před zrakem taková, jak jsem ji vídal, když blížila se ke mně. Zvláštní krok a ještě zvláštnější výraz očí.

Och, ty její oči!

Kdykoliv ke mně přišla, všiml jsem si nejdříve jejích očí. Po nich jsem poznal její náladu. Ač ona sama jest příliš konservativní, aby se měnila (*sama*, co se týče změny, která se s ní stala, co se mnou chodí, tu nezpůsobila ona, nýbrž já), přece její oči jsou něco tak neklidného a těkavého jako záře oněch hvězd nad hlavou.

Když přicházela ke mně, mívaly její oči podivnou touhu, takový zvláštní rozlet, který mě opájel. Stávalo se, že jsem přeslechl její první slova, neboť upřeně jsem sledoval fosforeskující moře jejího pohledu.

A jednou, mohu-li to dobře posoudit, — líbily se mi nejvíce. Bylo to tehdy, kdy navrátil se z Kopečka, jsem ji čekal, až

1911 J. J.

vyjde z klavírní hodiny. Bylo tehdy krásně a slunce, skryté po celé měsíce jarními plískanicemi, zazářilo vším leskem. Neviděli jsme se asi týden. Když vyšla a přiblížila se ke mně, tu její oči nuancovaly v božských barvách nebe. Když na mě pohlédla, cítil jsem, že za tím zářným okem něco plane a *pro mě* plane. Vyžehovalo paprsky jako slunce, které mne zalévalo, líbaly, hřály. Cítil jsem, že mě má ráda.

Láska oduševňuje, láska krásí, neboť láska jest nejvyšší krásou.

*

Nevím, co mě to včera chytlo, že jsem ráno se i učesal. Dokonce sháněl jsem i zrcadlo, které jsem skoro po čtrnáct dní neviděl. Mám již hrozné vousy; nebudu-li se holit, přijedu domu s plnovousem.

Ta by mě hnala!

*

Včera odpoledne po skautských cvičeních a koupání vedl jsem hochy na okrouhlickou rozhlednu.

Šli jsme veselé hustým lesem, zlatými pasekami a zelenými průseky. Jak v pohádce otevíraly se před námi obzory, jeden krásší než druhý. A každý korunován konturou lipnické zříceniny, takže člověk mimovolně se cítil, že jest odnesen o několik set let nazpátek.

Konečně jsme přišli na rozhlednu. Náhle zdvihl se obrovský vichor, který nám zabránil dostoupiti [na] nejvyšší vrchol. Zůstal jsem v prvním patře.

Přede mnou rozevíral se široký obzor. Les bičovaný větrem vlnil se jak moře a hora Vorlík zdála se býti obrovskou vlnou na nás se valící. V dáli prokukovaly dědinky, města, samoty a za nimi zase hory, modravé daleké...

To další se neodvažují napsat. Bylo by to hrozné.

30

A je-li tomu tak?

*

Ten vítr odvál mi též mé štěstí. Když jsem slezl dolů, zabo-
lela mě hlava a ztratil jsem náladu.

5 Každý vítr uvede mě do zvláštní nálady. Vše radostné mě
uchvátí svými drápy a odnese. Svou mollovou písní mě zko-
rmoutí a zlomí.

10 Když jsme došli domu, Karel zastonal. Chytla ho horečka.
Mám o něj děsný strach, neboť jsem vlastně zaň zodpovědný.
Chtěl jsem něco dělat, ale nemohl jsem. Cosi škaredého se-
dělo mi v týle. Angina a rýma, družky mé, které mě neopustily
po celou tu dobu, co jsem tu, začaly se také ozývat.

Byl jsem skleslý a zničený.

15 Vlezl jsem do stanu a chtěl trochu psát. Zmohl jsem se
však na to, že jsem foukl na svíčku a zabalil se do pokrývek.
Vedle ležel rozpálený Karel, nemocný bůhví čím, snad i ne-
mocí nakažlivou, a na stan bubnoval déšť. Stromy ohýbaly se
svistotem větru. Obrátil jsem se tváří ke stěně a snažil se
myšlenkami na Ni zastříti smutnou přítomnost.

20 Však i Ona vykvetla mi ve vzpomínkách taková smutná,
jako byla ve chvílích našich hádek, kdy jsem ji trýznil a bi-
čoval ukrutnými slovy.

Bylo mi děsně a zašeptal jsem.

»Et tu . . .«

*

25 Dnes jest mi . . . Již jsem chtěl napsat neskautské slovo.
A to proto, že tolik na Ni vzpomínám. Tak po Ní toužím, že
všechna okolní krása mizí, padá pod její nohy a jen ona stojí
triumfujíc.

*

30 Máme tu v táboře divnou sekeru. Mám z ní strach, opravdu
strach. Rukověť její jest temně zelená s červeným pruhem.
Železo jest nestvůrně veliké a černě natřené. Říká se jí »ka-
tovská«.

Bojím se jí, jest příšerná.

*

Dnes dopoledne jsem byl u »Němců«. Jest to statek o samotě. Šel jsem tam pro vajíčka.

Uvítala mě hospodyně tak jako všechny v Čechách — velmi vlídně a přívětivě. Měla pro nás schováno padesát vajíček. Vedla mě vzhůru po špinavých schodech do prvního patra. 5

»Pojďte dál do „cimry“!«

Šel jsem do »cimry«. Byla to zajímavá jizba. Podlaha byla z prken. Na ní žádné pokrývky. Nábytek postavený bez ladu a skladu. Dvě chmurně černé postele jako katafalky stály uprostřed pokryty peřinami až do stropu. Na nich válely se 10 řemeny, biče a jiné. V rohu pohovka, z níž čouhala sláma. Bylo zřejmo, že se na ní spí. Uprostřed na stěně mezi dvěma okénky obrovské zrcadlo jako v dámském budoáru. Pod ním stůl bez jedné nohy a na něm solnička, v níž místo pepře byla vražena svíčka. Po bocích skříňě namlácené bůhvíjakým hara- 15 burdím. A vše to prosáknuté oním selským vzduchem, pachem hniječícího sena a lidského potu. A svaté obrazy zarážené přes sebe, staré kalendáře, vybledlé fotografie, růžence a větvičky, všecko tak nevkusně, neladně na sebe přibito!

Zvláštní, že lidé tu se rodí, žijí a umírají. Lidé zámožní. 20 A stačí jim to. Snad mají krásy dosti v okolních lesích. Jak mohou se však zde lidé milovat? Vždyť krása vyžaduje zase krásný rámeček.

Bylo mi podivně, když jsem odtamtud odcházel.

Selský hoch po celou dobu, co jsem tam byl, jedl třešně 25 a házel pecky do okna. Bylo již jich tam spousta. Od včera a od jindy.

A podlaha tak čistá.

Divné.

Vid', holubičko, my bysme si to jinak zařídili? 30

21. VII.

Má mizerná nálada k večeru se poněkud zlepšila. Zařídil jsem táborový oheň i s jeho programem. Vydařil se velice pěkně. Zahráli jsme si též plíženou. Šli jsme spát brzo.

Vykládal jsem hochům svůj plán o disciplině. Snad jej pochopili.

*

Při táborovém ohni dal jsem svou hlavu na klín Urbánčeti. Tak z pouhého instinktu. Cítil jsem potřebu po teplých dlaních, po jemných rukách, po Ní...

Slabou náhradu nalézám v tom chlapci. Je také takový svěží jak ona a má tváře tak hebké jako Ona.

Večer chytla mě trochu horečka. Navlékl jsem svetr, ten, který jsem měl 17. II. a vzpomínal na Ni.

Když jsem nemocen, nebo aspoň když vyjdu z kolejí, jsem náchylnější k vzpomínkám. Celým svým srdcem a celou duší zabořím se do oněch teplých chvil, které jsme měli spolu.

A vzpomínky jsou tak jemné jako babí léto.

Chytám po nich drsnýma rukama, snažím se některou mimoletící zachytiti, — marně!

Plynou přede mnou volně prostorou, přilnou jen na chvílínku mi k ruce, ale hned se zase odtrhnou a letí dále.

Tisíce jiných plyne za nimi a žádnou nemohu úplně chytiti.

*

Dnes ráno jsem se probudil zdrav. Aspirin pomohl. Cítil jsem potřebu, abych se osamotnil. Odešel jsem hledat zahnutý strom na most přes náš potůček.

Přešel jsem cestu a vnořil se do borového lesa. Prorážel jsem hustou spleť větví, až octl jsem se v pravidelném lese smrkovém. Bylo mi v srdci a duši tak jasně, jako by azúrový proud nebeský smyl všechny chmůry a mraky táhnoucí se po mém srdci.

Teď jsem dostal od Ní lístek z Vídně ze 16. VII.

Zkormoutil mě děsně.

Vidím Ji, kterak prchá mi do dále, kam nemohu dohlédnout, kde nemohu Ji střežit. A lístek je tak suchý, indiskretní, jízlivý a studený jako led.

Bolí mě cosi na srdci. Cítím jakýsi oprávněný strach, hrůzu před budoucnem, které na mě začíná otvírati svůj nesmírný chřtán.

A lístek leží přede mnou jako hranice. Když jsem psal předešlou stránku, před několika minutami, byl jsem vesel a byl bych psal o svém šťastném jitru.

Nyní nemohu. Je mi tak smutno.

A napíšeš to, co cítím:

5

22. VII. 1917.

Včera se mi zdálo, že mám zase své zdraví v hrsti, ale dnes jsem zlomen docela, neboť jsem svého včerejšího přesvědčení zneužíval. Získal jsem zato neobyčejný triumf v zápase. Porazil jsem massa Boba. Neočekával jsem to já, neočekával to nikdo a nejméně on sám. 10

V plavkách jsme opustili tábor. Po házení oštěpem (předstihl jsem všechny o celou třetinu) pustili jsme se do zápasu.

Z vysokého kopce dívala se na nás Lipnice. 15

Doposud jsem porazil všechny, jen jediného massa Boba (Böhma) nikoliv. Je to totiž hotový atlet, tělo jako lev, opálený jako černoš, člověk, který tráví celý svůj život ve vycvičování se, trénování, celý den na cvičištích, plovárně, v Sokole. 20

Šel jsem do zápasu s úplným vědomím, že budu poražen. Já přece po celý rok stápl se ve sladkých objetích a ve vonných lázních Lásky, které, jak sám jsem o sobě myslel, mě nikterak nesesílely, ba spíše zženštily a příliš zjemnily.

Mám však v svém srdci velký mužský rys — odvahu, kterou 25 nezlomí žádná láska.

Pustil jsem se v boj.

Již dříve jsem věděl, že síly mé nejsou ani normální; byl jsem po nemoci. Tuhá sevření, rychlé tempo mě poučilo, že massa Bob je starý zápasník. Všichni hleděli na nás s největším napětím. Žádný ani nedýchal. 30

Několikrát jsem myslel, že je po mně veta. Má mrštnost mě vždycky zachránila. I massa byl několikrát naspod, jej zase síla vysvobodila z mého sevření.

Klesli jsme oba na kolena.

5 Oddechli jsme si a pustili se do sebe znovu. Náhle cítil jsem v sobě svoji utajenou sílu. Vytryskla z mého těla a já použiv zvláštního hmatu srazil jsem massa Boba k zemi. Podářilo se mi sevřít jeho hlavu svým loktem tak, že až ztrácel dech. Chránil se mostkem a obrovskou svojí silou, já však stiskl tak
10 silně, až on bolestí zaryl se mi zuby do prsou, ztratil dech a padl na lopatky.

Byl poražen.

Všichni mně gratulovali.

15 Massa Bob, kterého nikdo dosud ze všech pražských skautů nikdy neporazil, byl poražen.

Mrzelo ho to děsně.

20 Moje tělo! Víím, kdybych jen trochu péče mu věnoval ve školní rok, že bych ze sebe mohl vytrénovat báječného siláka. Jen trochu cvičení, — však ne, musel bych opustiti to, co miluji ze všeho nejvíce — umění.

Byť by padly síly svalů, musí vztýčiti se síla duše, nadšení pro umění a krásu.

A hlavně pro hudbu.

*

Šel jsem večer spíše si lehnout, — však neusnul jsem.
25 O desáté hodině chytl mě kašel a nepustil až doposud. Kašlal jsem děsně. A dnes jsem jako suchotinář deset let svou nemocí trápený. Průdušky mám tak zanícené, že mám hrud oteklou. A stále kašlu. Po celou svou hlídku (od 2 do 4) jsem kašlal do studené noci (5° C).

30 Jsem skleslý úplně. Celý den jest zachmuřený. Špinavé mraky plují po nebi. Jest chladno, že až se třesu zimou. Jest mi smutno.

A stále musím kašlat — všecku svoji radost vychrlit do studeného vzduchu. Z domu ani lístečka a od Ní — již přes týden
35 žádný dopis.

Na plících taková tíha.
A což ta teprve, co leží na srdci.

*

Nemám chuti již psáti. Myšlenky mi stydnou v lebce a ruka
se třese chladem. Jen kašlu.

Chtěl bych jíti někde v les, na zlatou paseku, kam slunce 5
upírá svůj hled. Tam lehnout na záda, odhalit svá prsa a celým
tělem ssát božské teplo. Rukama pak chytat nitě zlatých vzpo-
mínek na svoje Slunce.

Hú, jak je tu tma.

23. VII.

10

Včera úplně rozladěn, zklamán a sklíčen nemocí ležel jsem
sám ve stanu. Mládež byla shromážděna u kamen a bavila se.
Ke mně jen dolétaly dozvuky hlasů veselých a zdravých a já
musel ležet sám a sám.

Cítil jsem se nesmírně opuštěným.

15

Hlasy se zesilovaly, lámaly se o sebe, jiskřily radostí. Já
poslouchal.

Rozdávala se svačina. Byl čaj s mlékem. Přiběhl Borůvka
a tázal se mě, má-li mi přinést také. Prosil jsem jej jen, aby
mi přinesl moji porci mléka.

20

»Dám ti i svoji,« pravil a odešel.

(Mléka dávala se do čaje jen jedinká sběračka.)

Za chvíli slyším, kterak Borůvka u kuchyně řeční: »Kdo
zřekne se své porce ve prospěch Wolkra?«

Tu jsem uslyšel, že všechny ty jasné hlasy, všechny, od 25
chladnokrevného Hoppeho až po naivního Urbánka, zvolaly:

»Já!«

Za chvíli přinesl mi Borůvka litr mléka.

Tak mě to potěšilo, že ihned bylo mi lépe.

K. W. má dnes 16 let. Uspořádali jsme včera soirée. Karel dostal množství zásilek, samé bonbony, a proto složivše všechny své zásoby dohromady, pozvali jsme Athose a Aramida k soirée. Rovněž sluha Planchet byl přítomen.

Ač jsem byl celé dopoledne nemocen, po prášku bylo mi hned lépe a proto zasedl jsem k hostině s plnou chutí, která mě neopustila až po přeprání.

Jedli jsme na zdraví svých paní.

O půl dvanácté jsme skončili. Krabice zely prázdnou. Zato my jsme byli plni jako žoci. Vyšli jsme si trochu ven, — do noci. Pan profesor, který v noci přijel, nás neslyšel.

Šli jsme na paseku vykourit si cigaretu.

Bylo překrásně.

Škoda, že jsem nemohl onu krásu vnímat, neboť jsem byl příliš přeplněn.

*

Chodím rád hledat stromky zahnuté tíhou sněhu na japonský mostek. Vycházím zrána, kdy les ještě sní o svém snu. Slunce třepotá se na kmenech, jehličí i na zemi a vzněcuje ve mně radost. Jsou to chvíle mého štěstí.

Usedám na měkký mech, dávám hlavu do rukou a vzpomínám. Nepsala dlouho a nepíše.

*

Včera v odpolední přestávce vzal jsem skizzák a šel chvíli z tábora něco si nakreslit.

Miluji tyto chvíle.

Sedím sám uprostřed lesa a pasu oči na úchvatném obraze a snažím se jej přenést na plochu papíru. Jest náhle v duši tak klidno, jako by krajina přelévala svůj široký klid do mého srdce. Jen chvílemi, jako list větrem, zašelestí kdesi hluboko vzpomínka. A hned zase vše skolébá se v klidnou hladinu smíření.

Pak zapálil jsem si papirosku a oklikou vrátil jsem se do tábora.

Když jsme se včera vraceli z her, přiběhl nám naproti Červenka se zprávou, že je tu 19. oddíl. Pospíšil jsem si, neboť rád vidím se s cizími skauty a poznávám jejich zvyky.

Byl tam vůdce jejich Zikmund s šesti jinými skauty. Nestavše pana profesora okamžitě hrnuli se ke mně, neboť já byl jeho zástupce.

Zikmund (studuje poslední semestr práv) se mi líbí. Jest to »klidás«. Veleduch sice ne, ale dobrý skaut. Připomíná mi Wolfa.

Zná mne.

»Odkud?« ptal jsem se.

»Z Junáka, z vašeho rozkošného článku vás musí znát každý skaut.«

Tak mi odpověděl.

Šli jsme je doprovodit až k Lipnici.

*

Z Junáka mě znají lidé. Tolik chvály za malý článkuček, který jsem psal tak zcela bez pozorů a dosti ledabyly. Jediný, který jsem uveřejnil, a tolik slávy za něj. I do němčiny přeložen.

Mám nadání?

Kdybych je neměl, tak bych se zabil.

Těší mě tyto chvály, ale Ta, jejíž chvála by mi rozproudila krev, že bych zavzlýkal radostí, — ta mě nepochopuje.

*

Dnes jsem byl na delší vycházce za bramborami a mlékem, neboť zásoby nám došly. Na Lipnici, odtud přes různé statky na Kežlic. Kde jsem se zastavil, dostalo se mi vlídného přivítání.

Lid je tu jiný než u nás.

Všude jsem se zapovídal a všude jsem rozdmýchával velkou jiskru panslavismu.

Neboť všude jsem slyšel bít bratrská srdce.

25. VII. 1917. Středa.

Prokašlal jsem zase celou noc. Když jsem usínal, byl jsem
vzbuzen na hlídku, a tak jsem měl zkaženou celou noc. Ušnul
jsem až »pozdě k ránu«.

- 5 Mám takovou hlaváčkovskou, — dekadentní náladu.
Chtěl bych se ukašlat.

*

Včera jsem si vyšel, abych si něco zakreslil. Ba vlastně ani
ne, jen za důvod jsem to uváděl. Toužil jsem být sám.

- Ač jsem myslel, že přece něco nakreslím, neudělal jsem nic.
10 Jen napsal jsem ubohou písničku, které jsem v polovici nechal.

- Moje dekadence značí se teď v tom, že nedopracuji ničeho až
do konce. Do každého díla vkrádá se mi omrzelost, která svým
znuděným obličejem odnímá mi chuť k dalšímu. To proto, že
cítím se býti churavým. A moje nemoc jest příliš potouchlá,
15 než by se jasně vyjádřila. Její přítomnost cítím jen dlouho-
trvajícím kašlem.

To však není vše. Cosi pevného, več jsem věřil, co jsem
miloval, se zhroutilo. Cítím to kdesi u srdce a to zachmuňuje
mi náladu. Ztratil jsem opěrný bod, smysl radosti a padám.

- 20 — Zachytím se?

Jak jsem nešťasten!

*

- Dnes ráno vypravil jsem se připravit místo ke hře »hledání
pokladu«. Cesta má vedla daleko do neznámých lesů, — po
zarostlých chodnících. Bylo krásně venku, ve mně však niko-
25 liv. Schází mi radost srdce a zdraví. Necítil jsem ničeho po
celou tu cestu, nikterak se mi nerozvířila krev při spatření
bujné krásy; byla klidna, studena, až mraziva.

Cestou zabil jsem i dva motýly.

*

Nenávidím radost.

*

Neměl bych pomalu změnit titul této knihy?
»Té, která mně nepatří.«

*

Planchetovi závidím. Ten dovede se stále upřímně smát.
Jest vesel jako jarní jitro.
A obličej má, jak říká Borůvka, »pitomě hezkej«.

5

*

Sedím tu sám v táboře s Hoppem. Všichni odešli na hry, jen já zůstal. Stýskalo se mi loni po domově, toužil jsem po něm, ač jsem byl zdrav. A letos té touhy po domově nepociťuji. Aspoň ne takové jako loni.

Stýská se mi po něčem jiném. A tolik, tolik! Tak rád bych se zehřál, tak rád bych se nechal laskat. Jsem nemocen a toužím po tom. Jsem skleslý a není tu nikoho, kdo by mě pozvednul. Scházejí mi tu dvě zárné hvězdy, kdysi moje. Upadám v takovou těžkou sentimentalitu, která má jedinou výhodu, — že není nasládlá.

10
15

Cítím to, cítím, jen bojím se uvědomovat si to.

27. VII. 6 hodin ráno o hlídce.

Když moje bolest dostoupila nejvyšší meze, odešel jsem sám do lesa. Večer se schyloval nad krajinu a lesy počaly se zamýšlet. Šel jsem, abych ukonejšil se vlastním svým hlasem.

20

Ponořil jsem se do lesa, nedívaje se ani, kam jdu. Šel jsem jen za svým hlasem. Zpíval jsem do zasmušilého lesa svoji náladu, šeptal jsem mu svá tajemství jako příteli. Les jest můj přítel. Můj dobrý přítel. V jeho náručí padá se mě ta chmúra bolu a obav, vše padá pod dotekem jeho božského dechu. Jemu svěřuji tak svoji duši jako tělo koupeli; on pohýčká ji ve vlnách svých větví, vyslechne všechny mé stesky a uklidní.

25

On je jediný, který mě uklidnil.

Šel jsem zpívaje. Modravá pára snášela se s vršků a na

30

zlatém západě chvělo se nebe pod posledními doteky slunce. Můj hlas zněl tak dlouze, chvěl se večerním vzduchem a ztlumeně se ozýval v dáli. Nevím, co jsem zpíval. Zpíval jsem sobě a svému příteli. Cítil jsem, jak teplé ruce hladí mé srdce, jak ladí je k harmonii. Zároveň z chladnoucího nebe vstupoval do mě klid. Zrak můj ssál nyní dychtivě krásu okolí, opíjel se ní a zapomínal na minulé. Posadil jsem se tam kdesi a dlouho hleděl k hasnoucímu obzoru. Když jsem se vracel, svítily mi již hvězdy na nebi i v duši.

*

10 Včera byl jsem v Něm. Brodě s panem profesorem ohledně aprovisace. Znáám město, — líbí se mi. Zajímavá však byla cesta s panem profesorem. Poznal jsem u něj mnoho zajímavých rysů, které jsou mi velice sympatické.

Byli jsme u paní dr. Neudörfelové. Mají úchvatnou sbírku 15 obrazů. Nejzajímavější byla zpáteční cesta.

Napsal jsem i Ji. Velmi krátce, neboť pochybuji, že by měla kdy zabývat se s delším mojím psaním.

Aspoň mně to jasně naznačila.

*

Večer jsem vzal Urbánče na klín a bavil jsem se s ním. 20 Škádliil jsem jej, zda se bude brzy ženit.

Nechce se ženit, — ale svatba — to jest hostina ho láká. Ptám se ho: »A co by jsi dělal na své svatbě?«

On: »Tak bych se najedl, že bych nemohl celou noc spát.«

*

Když slunce zašlo, šel jsem zase do lesa. Měl jsem však 25 tendenční úmysl. Vykouřit si cigaretu. Chutnala mi výtečně. Pak odešel jsem s Hoppem trochu nahoru na paseku. Obdivovali jsme a filosofovali. Jenže obdivování a filosofie ve dvou stává se brzy sentimentálním plácáním.

Zvláště na noc.

Ranní hlídka mě zmohla. Šel jsem na chvíli lehnout si na paseku, ale hodinový spánek mě ještě více rozklížil. Když jsem se probudil, byl jsem jako zmlácený. Mimo to kašel mě nepustil a já cítím stále na sobě ruku nemoci. Neudělal jsem celé dopoledne ničeho. Vyšel jsem si s Hoppem a vykládali jsme si o vojně a hudbě. 5

Ó Rusové, jak jste nás zklamali!

*

Našli jsme s Hoppem báječný palouček za naším táborem. Jest tak ukryt, že není možno, aby nás tam někdo viděl. Protéká jej malý potůček, který stále zpívá. Byli jsme tam po obědě. 10

Svlékl jsem se a se zavřenýma očima oddal jsem se slunci. Vystavil jsem své tělo a nechal se dlouze, dlouze líbat. U hlavy zvoní křišťálové kaskády vody. Zmocňuje se mě únava a vysílení. Kladu ruce přes hlavu, abych přílišným světlem neoslepl. Jak já miluji slunce, — božského umělce. Ono rozsevá každým svým paprskem tolik krásy a štěstí. 15

Ležím pod ním a jako žena vzdávám se mu celým tělem. Jest to zvláštní mystická rozkoš metamorfosy pohlaví. Brzy jsem vysílen a klesám rukama dolu. Skrápím se vodou. Jak stříbrné perly z indigové skříňky kapou mi na hlavu. Vstávám a jako omámen potácím se do tábora. 20

Jak toužím po svém klavíru. Chtěl bych v jeho klávesy vdechnout vůni a život svého lesa, kterým putuje má duše s udiveným zrakem. 25

*

Včera večer byl táborový oheň a sliby nováčků. Nejzajímavější číslo byla návštěva »Černého skauta«. Urbánek strachy ani nespí.

*

Včera mi řekl Karel W., že asi za týden pojede domů. Stýská prý se mu po posteli. Hnus! Já bych nyní neměnil. 30

Karel je velice choulostivý a mimo to neskautecky neobratný. Touží po pohodlí. Na to jsem již dosti utužen. Ač jsem nemocen, co jsem tu, ač nespál jsem do dneška po celé noci, — přece se mi letos ještě po domově nezastesklo.

5 Také již tam nic nemám a míti nebudu.

29. VII.

Dvacet dní jsem z domu a stále to jde se mnou s kopce. Ráno nálada trochu stoupne a potom klesá, klesá. Tak i dnes a včera.

10 Byli jsme na celodenním v Humpolci. Rozbolela mě děsně hlava a měl jsem pravou humpoláckou náladu.

*

Když všechn svůj jed vychrlím do tohoto deníku, jest mi jaksi lépe. Aspoň klidněji.

*

15 Lesy mi šumějí nad hlavou.
Vzpomínám na svoji milou.
Vůně jsou ztrpčeny dálavou,
chvějí mi každičkou žilou.

20 Srdce mé, ztajené bolem svým,
tančí po vrcholcích stromů.
Zpívá si hlasem tak tesklivým
zklamání písničku k tomu.

25 Vzpomínky bolí; jsou šílené,
bičují srdce mé k reji.
Ono již krví jest vznícené,
velké již rány mu zejí.

Přec ale tančí, tančí dál,
žene je divoká pěst.
Nemůže ke mně, byť bych je zval.
Toť danse macabre již jest.

Včera šel jsem se koupat. Řekl jsem si: »Buď se moje nemoc zhorší a pojedu domů, nebo zlepší.«

A ona zůstala na témže stadiu co včera. Je to velmi nepříjemné. 5

*

Večer jsem byl s Borůvkou a Hoppem v lese. Sedli jsme si v úkrytu skály a zpívali, pískali. Když vyšel měsíc, zvedli jsme se a sešli do tábora.

Dnes jsem začal zase hodně kouřit. Vždyť nemám již nikoho, kvůli němuž bych zdraví si hleděl zachovat. 10

*

Měl jsem první hlídku. Byla velmi příjemná. Nad lesy snesla se teplá noc a já ulehl ve wigwamu k Borůvkovi a Hoppemu. Vykládal jsem jim děsné historie à la Poe.

V tichu noci bylo ztajeno cosi *strašlivého*. Měsíc vyšel zkalený žlutými mlhami. Jeho tvář byla jako tvář mrtvoly. Tiše 15 kolébal svou hlavou a zdálo se, že hledá vyhaslýma očima mě. Skrčil jsem se úže do pokrývky a zavřel oči.

V dáli zasykal sýček:

»Pojď, pojď, pojď!«

Toť den, co spadlo mé srdce. 20

*

Dnes ráno nebylo mi valně. Žaludek stále mě trápí. Nemám vůbec do ničeho chuti. Ani do jídla, ani do práce. Jest děsné vedro. Celý den jsem v plavkách a malátně potácím se sluneční výhni. Neobědval jsem, jen trochu mléka jsem vypil bez chuti. 25

Mrzí mě všechno.

*

Mládež odešla na hory a já vyžádal si, abych směl zůstat v táboře sám.

Stává se ze mě samotář. Tak rád vyhledávám chvíle, kdy mohu sám se sebou bavit se někde v ústraní. Sedím a honím myšlenky. Mám tolik problémů na rozlouskání.

Jsem-li ve společnosti, bývám mrzut, nešťasten a nervosní.
5 Jsem-li sám, tu jako by se všech větví klesal pozlehounka ke mně můj nejmilejší druh — klid, usmíření.

Jsou různá neštěstí. Velká i malá. Však pouze pro oči. Duše jich nerozeznává. A já, ač vlastně na oko nejsem ničím postižen, trpím tolik.

10 Proč?

Mnohokrát si říkám toto nesymetrické slovo, které nemůže vyvolat odpovědi. A přece já odpověď tu cítím, ale bojím se ji vyslovit. Ukázalo by se, jak jsem sláb, tak sláb, že nejmenší větérek by mě povalil.

15 2. VIII.

Dva dny jsem nepsal do deníku. Neměl jsem nálady, jakou je psán tento deník. Počal jsem žít a přestal jsem myslet. Nezměnilo se ničeho. Od ní ani dopisu. Vidět, že mé podezření nebylo klamné. Ale nechťsi.

*

20 Včera seděli jsme ve měsíčné noci a zpívali. Bylo tak krásně, že jsem zapomínal... Zvláště když jsem cítil, že vrací se mi aspoň trochu zdraví a že nekašlu tak jako prve. Měsíc svítil stoje v úplňku a na nebi chvěly se hvězdy. Svojsík se s námi loučil. Zítra odjede na tři čtyři dny do Prahy. Zase vůdčuji.

*

Jaké je to nemešlo, ten Karel! Předevčírem měl zapálit celý náš wigwam. Odešel a nechal spadnout svíčku na postel, která chytla. Bohudík jsem to brzy uhasil. Však prohořely úplně poslamky a moje vlněná pelerina jest zcela zničena.

*

Jest tu překrásně. Dny jako perly ubíhají mi pod prsty.
A noci ještě krásnější. Teplé, smavé. A přece toužím domu.
Nevím proč. Jako bych tam byl někomu blíže.

Vím, kam půjdu, až přijedu domu. Bude to první místo mé
vycházky. 5

Půjdu na hřbitov své lásky.

*

Si sepulcrum amicae visitarem, curas meas aliquantulum
fere levatas.

A láska — byla přece mou přítelkyní!

A láska — jest přece mou mrtvou přítelkyní. 10

3. VIII.

Za týden jedu domů. Utíká to děsně. Spíše snad bych měl
řici:

»Žene mě to.«

*

Včera večer ozval se znenáhla odkudsi zdaleka hlas hromu. 15
Zářval jako lev probouzející se ze spánku. Lesy sklonily své
hlavy.

Ježto jsem vůdcem (profesor jel 2. t. m. do Prahy), nastala
mi velká zodpovědnost v případě velkého lijavce. Rozkázal
jsem zavřít stany a jít spát. 20

Za chvíli bubnoval dešť na naše wigwamy. Zhasil jsem a
poslouchal.

*

Miluji bouři přírody i života. Miluji zvíření smyslů, ruce
zkřivené rozkoší, miluji bouřlivá rozpětí ramen, ať k smrti, ať
k životu. Bouře jest koncentrovaný život, bouře jest podstata 25
všeho žití.

Hřímej, bij, bičuj, řvi — miluji tě, jsi silný, jsi velký!

*

Dnes zažil jsem první šťastnější dopoledne v táboře vůbec. Den jest krásný, — tak jako po bouři. A ve mně bylo také tak. Nastalo jakési uklidnění. Vždyť dostal jsem od Ní dopis. Konečně si vzpomněla, snížila se a napsala.

5 Jak mě uklidnil. Hned vše bylo jinaké. Les se smál a házel mi do tváře polibky svěží vůně a slunce, které pro mne tak dlouho nesvítilo, konečně ukázalo se také. I má nemoc, zdá se, zdřímla si trochu a netížila mě tak příliš jako dříve . . . Karel dostal také lístky.

10 Dnes odjel ráno Borůvka. Šel jsem jej kus vyprovoditi, až k rybníčku. Měl jsem zdravý, svěží humor, bavil jsem se a šprýmoval. Byl jsem na chvíli šťasten.

A nebýt štěstí jen na chvíli, — nebylo by ho vůbec.

5. VIII.

15 Včera večer šel jsem si lehnout a vzal jsem aspirin. Nemohl jsem usnout a o 12. hodině vyšel jsem do noci se zoufalým srdcem, abych se uklidnil. Poslal jsem Neudörfla spat a lehl jsem si do plného světla měsíčního. Chvěla mnou horečka a cítil jsem, jak nemoc vítězí.

20 Zapálil jsem si cigaretu a zadumal jsem se.

Chladné měsíční paprsky dopadaly neslyšně na vrcholky stromů. Lúna byla bledá, — nemocná. Okolo ní válely se chomáče husté mlhy jako vzdušné závoje. Světlo nebylo intenzivně modré, bylo vybledlé a chvělo se. Jako chřadnoucí list.

25 Jsem-li nemocen, — i mé okolí onemocní.

Bylo mi horko, ač bylo asi osm stupňů. Svlékl jsem se a lehl na vlhkou zem. Nač hledat zdraví. Já je již nenajdu.

Nač hledat lásku?

Ta odešla s mým zdravím.

*

30 Tak válel jsem se po zemi až do dvou hodin. Potom jsem odešel spát. Ráno, když jsem se probudil, cítil jsem, že nebudu

moci stát na nohách. Hlava byla těžká, jako rozbitá. Oči vyhaslé. A celé tělo rozdrčené, zničené, skleslé.

Stěží dopravil jsem se na slunce.

Bylo také takové mdlé jako já. Co chvíle vnořilo se do hustých mraků a hned snesl se z nebe mrazivý chlad. Vzal jsem si Quichota a četl. 5

Zvláštní dojmy ssál jsem z této četby. Jaká tragedie, psaná perem zahořklé ironie. Jest to Dostojevského »Idiot« ve středověkém rouše. Bolí mě ta četba a nemohu se smát, neboť Cervantes se nesměje, — on se šklebí. 10

Četbou jsem se brzy unavil. Beze sil lehnuv naznak, nastavil jsem se slunci. A to líbalo mě tak jemně, jako nemocného.

Přinesli mi poštu. Hledím vždy po známé obálce a adrese psané známou rukou. Vždycky hledím, ale málokdy nalezám.

*

Přijímám bolest kleče. Jest nesmírná a já tonu zaplaven jejími vlnami, které jsou tiché a klidné jako svit měsíce. Objímám bolest, neboť jest to jediné, co mohu objímat. A má bolest jest milosrdná. Když srdce zkrvaví se, marně vzpouzejíc se řetězům, dotekne se ho klidná ruka bolesti. 15

Snad, a věřím v to pevně, oplodní u mě semena, která mohou vzklíčit jen pod jejím tichým světlem. 20

*

A jsou to květy exotické krásy. Jsou to divné plavůně, týčící své květy do modré noci u tichého břehu zasněných vod. Z nebe září miliardy hvězd. A květy bolesti pomalu a neslyšně zvedají své velké bílé hlavy na útlých stvolech. Jest tu úplné ticho, hrozné ticho jako v klíně nebes. Řeky plynou klidně hltající indigové stíny. 25

Jen hvězdy se chvějí jakoby chladem.

A květy zvedají své hlavy. Jsou dokonale ušlechtilé, neboť rostou z bolesti. Jsou jemné jako slzy a velkýma očima hledí do nebe. 30

Rostou tichounce ku hvězdám.

Večer snesla se divoká bouře na noc. Zaburácela jednou, dvakrát a potom střemhlav mocným lijákem spustila se na nás. Svoloval jsem mládež do vůdcovského wigwamu na černou
5 hodinku. Bolela mě sice hlava, — účinky aspirinu již přestaly, ale přece šel jsem tam také. Rozložili jsme se porůznu po dvou velikých postelích a vykládali jsme si. Dešť bubnoval na stěny a vítr ohybal vrcholky stromů.

Tiše vykládal jsem jim Ewersovu povídku »Die Spinne«.
10 Miluji hrůzu, děs a nepochopitelné síly.

*

Spal jsem dosti dobře. Snad jedy, které užívám v tak velké míře, mě omámily. Uspnul jsem za hudby bubnujících kapek a procitl do mlhavého, — chladného rána.

Zdávalo se mi, že bolest pominula, a zavolal jsem Plancheta-
15 Urbánka do stanu a bavil jsem se s ním. Je milý jako paprsek.

Když blížilo se poledne, přibývalo i mé nemoci. Hlava začala mi bolet, že musel jsem odpoledne ulehnout.

Ležím tu sám ve wigwamu a píší. Mládež je na Lipnici. Prší a prší. Chvillemi vykoukne slunce, ale jaksi zdaleka a hned
20 zase se schová. Dešť však neustává.

Otrávil jsem se zase trochu a hlava nebolí tolik. Jest jenom těžká a chvílemi sahám si na ni.

Vzpomínám na domov.

Vzpomínám na Ni.

*

25 Dnes dostal jsem od Ní pohled. Jest na něm rozkošné dítě probírající se ze sna.

Dítě!

Jak miluji děti. Jsou tak půvabné, jako prostá pravda. Jsou naivní jako slunce a čisté jako hvězdy. Jdu-li kolem dítěte,
30 a pohlédne-li ono svým zrakem, na němž lpí ještě ruka Stvořitelova, do tváře, nemohu odolat, abych je nepolíbil.

Aspoň se na ně usměji.

Ona mi takové poslala. Zná tuto moji stránku. Ví, jak miluji děti a jak bych miloval . . .

Ó, bylo to kruté od Ní, že mi je poslala.

7. VIII.

Kdo byl by řekl, že dnes budu psát poslední řádky zde, — 5
ve skautském táboře. Zítra, — dá-li Bůh, budu již doma,
u svých.

Bylo mi včera děsně. Hlava bolela a páčila jako rozžhavené
olovo. Ani spousty aspirinů nepomohly. Bolela stále.

Zůstal jsem sám v táboře. Mládež odešla na Lipnici. Byl 10
jsem sám s Hoppem. Poněvadž jsem usnout nemohl, vyšel
jsem si trochu do lesa.

Poněvadž celé odpoledne prší, lesy jsou rozvlhlé a dumají
zahaleny v parách. Sedl jsem si na Beranově pasece a díval se
na Lipnici. 15

*

Když jsem sešel dolů, přišel do tábora pan Stránský s Flo-
kem. Je to pravý Angličan. Mám ho velice rád, — vypadá
jako Eda (jest v jeho stáří), jen mnohem zkušenější. Byl dva
roky v Anglii.

Nadchl mě pro angličtinu. Bavil se se mnou tak výborně, 20
že odhodlal se zůstat s námi přes noc.

Já nabídl se, že půjdu to oznámit do Kežžlice.

*

Bylo asi 9 hodin, když vydal jsem se na cestu. Rychle užil
jsem ještě jeden aspirin, abych utlumil vřestivé bolení hlavy,
a rychle jsem vyšel. 25

Bylo mi horko. Bolestná horečka mnou trásla, ale spěchal
jsem nedbaje.

Jsem doma, — doma! Jsem tomu rád, neboť kampak jinam s nemocným člověkem než domů. Než dokončím vzpomínky, — které jsem načal.

5 Toto pohnulo mě k návratu:

Šel jsem tehdy večer do Kejžlic. Prošel jsem les a došel k otevřenému obzoru. Jako otevřená jizva rděly se mraky na západě. Bylo mi velice špatně a zpíval jsem bolestné madrigaly.

10 Sešel jsem do dědiny za tmy. Ohlásil jsem svoji zprávu oknem a vrátil jsem se domů.

Byla to paní profesorová.

Slyšela o mém zdravotním stavu a sama chtěla se přeptat. Když viděla, že všechn se chvěji horečkou, kladla mi na srdce
15 ihned se vrátit domů. Mluvila z ní matka a její řeč plynula tak měkce večerní tmou.

Děkoval jsem jí a děkuji jí dodnes.

Řekla mi: »Co by tomu řekla maminka, kdybyste...«

Ano, jedině proto, že mě upamatovala na maminku, jsem
20 se rozhodl odjet domů. Jinak bych byl setrval a neodjel, — neodjel nikdy.

Po druhé mě matinka zachránila od Ní.

*

Předvčírem všichni odešli do Světlé. Poslal jsem telegram, že přijedu.

25 Byl jsem sám se Stránským a Karlem v táboře. Stránský maloval a Karel byl na pochůzkách.

Já balil. Náš wigwam pustl a pustl.

K poledni spustil se liják. Obrovské spousty vod zatopily tábor. Seděli jsme ve vůdcovském a vykládali.

30 Hlava bolela.

*

Šel jsem se Stránským do Kejžlic pro poštu. Žádná. Odjedu, aniž bych měl řádku od Ní. No necht. Odjíždím k máti,

ale k Ní ne. Bylo mi trochu lépe, — slunce vysvitlo a mraky prchaly.

*

Večer jsem si vyšel na procházku naposled do známého kraje. Bylo mi volněji. Sedli jsme se Stránským na kameny, zapálili si a pohlíželi k Lipnici. Byla v mlhách. 5

A byla pro mě stále v mlhách, co jsem tam byl.

A nelitoval jsem toho.

*

Převzal jsem první hlídku a poslal Brejchu spát. Stránský ji držel se mnou a částečně pan profesor. 10

Byla úplná tma. Hvězdy svítily.

Bylo mi lépe a litoval jsem, že jsem telegram podal.

Jak jsem se mýlil!

*

Nespal jsem vůbec nic. O půl čtvrté vylezl jsem z wigwamu a vařil si kakao. Byla veliká zima a svítíl měsíc. 15

Tábor spal.

Probudil jsem Karla. Před pátou vyrazili jsme z místa. Bylo mi ještě dosti dobře.

Rozloučil jsem se s táborem a odešli jsme. V polích byla mlha, — hrozná mlha. Nebylo vidět ani na pět kroků. Zázrakem dostali jsme se do Brodu. 20

Bylo mlhavé ráno. Půl osmé, když jsme vyjeli.

*

Na cestě přišlo mi nedobře. Cítil jsem touhu po spaní. Přemáhal jsem se statečně a klel na lokomotivu.

Jela mi příliš pomalu.

*

A jela opravdu pomalu, — takže zmeškala vlak, který nás 25 měl dopravit z Brna do Prostějova.

Byl jsem tedy v Brně. Vyšli jsme do města a šli ke Svitavským. Když jsem tam šel, bylo mi dosti dobře. Byli jsme s radostí přivítáni. Umyl jsem se a pojedl. Došlo na cigarety.

Náhle bylo mi, jako bych dostal ránu do zadní části hlavy, — do týla. Začaly se mi dělat kruhy před zraky, a já cítil, že omdlévám.

Zbledl jsem jako smrt, — neboť Karel hleděl na mě velice zděšeně. Vší silou jsem se přemohl, vší svoji energii vtěsna-
5 jsem do žil chvějících se horečkou. Nepadl jsem nikdy, — a nepadnu!

Požádal jsem jen o aspirin a vyšel na procházku. Bylo mi tak hrozně, že hledal jsem lékaře. Žádného jsem nemohl na-
10 lézti. Potácel jsem se cizím městem, po vyprahlých ulicích uprostřed cizího davu.

A nikdo mi nepodal ruky, — všechno cizé, pusté.

Ona, — tam v dáli neví, co mi je a jak mi je. Snad směje se, hovoří s příjemným společníkem o rozmarných věcech. Mně
15 stydne krev až k smrti, — bez pomoci.

Dostal jsem se do jakéhosi parečku.

Sedl jsem na lávku a usnul, nebo omdlel.

*

Když jsem se probral, — uviděl jsem Karla. Bylo mi pusto v duši i v srdci, ale mohl jsem jít. Odešli jsme na nádraží,
20 koupili lístek, zašli na 5 minut do kina a vsedli do vlaku.

Lehl jsem si na lavici a snažil se usnout. Protivný rachot nedal spátí.

Vzpomínal jsem —

Snad od těch vzpomínek mi bolí hlava!

*

25 V Nezamyslicích sešel jsem se již se známými a za chvíli jsem byl doma. Maminka byla na nádraží i tatínek, a já padl jim do náručí.

Spadlo se mě velké břímě, — neboť jsem našel konečně toho, kdo mě opravdu miluje.

*

30 Navazuji na začaté:

Jsem doma. Sedím u psacího stolku a píši. Hlava mi tupě

bolí, ale už mám ji přece kde schovat. Ráno jsem byl u lékaře.

»Ještě týden takový život — pak . . .«, to mi řekl.

Nemohl jsem tam ještě týden zůstat.

Mám chronický zánět všech sliznic a blan v hlavě. Plíce nejsou chycena, — ale mohlo se to stát během týdne.

Pak, — vale Maria!

A ona by jistě valeret.

*

Končím svůj zápisník. Byl kyticí mých myšlenek. Nebyl deníkem, — to snadno lze poznat.

Psal jsem pro Ni, — a Jí já nedal bych nic nízkého a prostého jako deník. Byl věnován Jí; byla v něm velebena, proklínána, chválena i zlořečena, a byla hlavně a stále v něm *milována*.

Opustila-li mě, — ztratím světlo svého života a budu žít ve tmách. Mám však tolik světla v hlavě, že posvítím si sám. Sice málo, ale mně to postačí.

A konečně, — po svátcích jdu na jatky.

Miloval jsem Ji stále, i v největším zlořečení, vzpomínal jsem stále, i proti své vůli.

Pochyboval jsem stále, — neboť láska jest pochybování. Zklamala mě mnoho, ale láska klame stále.

A nejhroznější jest má nejistota.

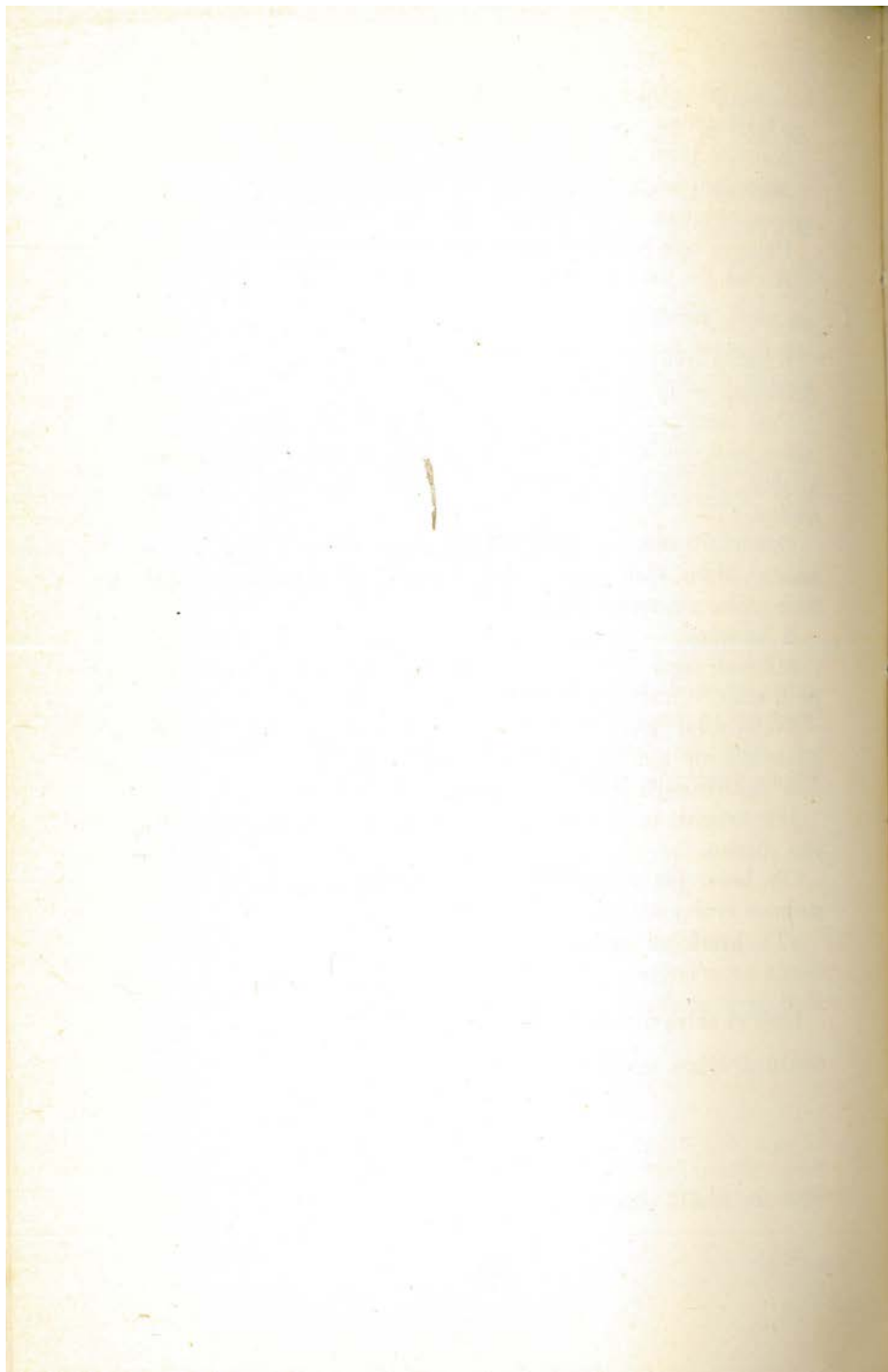
Jest hrozná, bodá mě svým zrakem. A já nevím, stále nevím ničeho.

Oh, bože, jak kruté jest, že nemohl jsem napsat na první stránku svého deníku:

»Té, která mi patří.«

*

Dixi et salvavi animam meam.

Náš svazek podává po první kritickou edici mladistvých prozaických prací básníka Jiřího Wolkra. Po první vůbec vyšly Wolkrovy mladistvé prózy souborně jako třetí svazek Díla Jiřího Wolkra (Praha, Petr 1930) prací Miloslava Novotného. Naše edice doplňuje toto vydání o 18 nových textů.

Svazek obsahuje všechny doposud známé Wolkrovy mladistvé práce nepsané veršem: povídky, básně v próze, pohádky, dramatické pokusy, essaye, různé úvahy, proslovy, studie a také deníky. Časově zahrnuje svazek tvorbu od prvního dramatického a povídkového zlomku z roku 1914 (*Zrádce, Nepochopen*) až po práce z prvních měsíců roku 1920 (*Miluška*). Nebyly sem pojaty pokusy dětské, jako fantastické črty sedmiletého chlapce *Mořský žralok a piráti*, *Boj s Indiány*, humorná povídka *Co Mikuláš Karlíkovi nadělil*, deník z cesty do Itálie v roce 1910, proslov o Svatopluku Čechovi z roku 1910, a školní úlohy interpretující výklady učitelů. Počáteční časová hranice se vymezuje tam, kde začíná plynulá řada Wolkrových literárních pokusů a odkud lze sledovat určitý uvědomělý vývoj. Hranice konečná usiluje i pro prózu nalézt rozmezí mezi obdobím mladistvým a obdobím už zralým, kdy v oblasti poesie psal Wolker verše své sbírky *Host do domu*. První měsíce roku 1920 odpovídají nejlépe. V tvorbě i korespondenci té doby se projevuje, že Wolker vykročuje z dosavadního obzoru, byť širokého, proniká nové životní a myšlenkové prostředí a vytýčuje si nové cíle v nových tvarech. Proto práci *Miluška*, která ještě má kořeny v jednotné linii jeho mladistvého vývoje, řadíme do svazku tohoto, ale povídku *O Františku muzikantovi* z dubna 1920 už do svazku autorových próz z období jeho tvůrčí zralosti.

Ke všem textům existují rukopisy, k některým dokonce několik konceptů a čistopis. Jsou psány buď ve školních sešitech, nebo jednotlivě na papíru různého formátu. V našem svazku jsou otištěny podle posledního rukopisného znění a tam, kde došlo už za autorova života k uveřejnění v časopise (Junák, Štítný, Trocnov, Prostějovský rozhled, Sladko je žítí, Ruch), podle znění časopiseckého. *Táborový deník*, jehož rukopis nebyl vydavatelce k dispozici, otištěn podle I. vydání z roku 1928. Rukopisy jsou psány leckde nečitelně, přepisovány a škrtnuty a kromě toho jsou v nich zásahy barevnou tužkou, asi ne z ruky autorovy. Bylo proto někdy obtížné vytěžit z rukopisu právě Wolkrovo znění. Na sporné případy upozorňuje edice v podrobných

poznámkách k jednotlivým textům. Rukopisy jsou dnes uloženy jednak v archivu básnickovy matky Zdeny Wolkrové (v archivu ZW), jednak v prostějovském museu (v MP), jednak ve Wolkrově síni tamtéž (ve WS); podstatnou část rukopisného materiálu má v úschově ministerstvo kultury (tyto rukopisy nejsou v popise zvlášť označeny).

Texty jsou ve svazku rozvrženy tak, aby zůstaly zachovány celky, které Wolker sám jako celky označil (*Vysoké tóny, Básně v próze, Essaye*). To, že svazek zahrnuje práce velmi odlišných typů (básně v próze — dramatické úryvky), vedlo k vnitřnímu uspořádání podle žánrů. Ruší se tím sice chronologie prací, zato je respektován básníkův záměr a podává se nástin jeho vývoje v té či oné oblasti. Uvnitř jednotlivých oddílů je zachováno chronologické pořadí důsledně. Časové umístění prací je ve většině případů usnadněno pečlivou datací; autor datoval nejen vznik svých pokusů, nýbrž i své pozdější opravy a poznámky k nim. Pouze u několika málo čísel autorovo datum chybí. Tam jsem se při chronologii opřela o zprávy pamětníků, o myšlenkové souvislosti a o jazykovou i grafickou podobnost textů časově určených s neurčenými.

Úprava textu vycházela z edičních zásad uplatňovaných v Národní knihovně a v Knihovně klasiků a řešení konkrétních problémů je ve shodě s praxí ostatních svazků edice díla Jiřího Wolkra. Kromě toho přihlížela však úprava ke zvláštní povaze svazku. Jak už řečeno, šlo většinou o texty tištěné z rukopisů, a to buď z prvních tužkových konceptů nebo z opsaných čistopisů. Zde bylo třeba rozlišovat chyby vzniklé rychlým psaním od možného autorova záměru. Přitom však bylo nutno dbát toho, že jde o práce autora mladistvého, v jehož vyjadřovacích prostředcích jsou patrné stopy jeho četby děl starších spisovatelů a odraz místního nářečí; naše edice zachovává všechny tyto znaky.

Text jsme upravili především pravopisně (ve slovech domácích i cizích), a to tak, abychom se nikde nedotkli jazykové stránky. Úprava sjednotila psaní jmen *Ema* a *Ola* (místo kolísání *Emma* a podoby *Olla*), psaní jména *Deml* a *Neudörfel* (místo kolísání *Demel* a *Neudorfel*) substantivum *Bůh* upraveno na *bůh*, kde jde o pokleslý význam citoslovečný.

Odchyšky v kvantitě odstranila úprava především tam, kde jde o chybu vzniklou při rychlém psaní (*záře*, m. *zaře*, *žádá* m. *žáda*, *čísí* m. *čísí*, *s nadějí* m. *s naději*, *umyt* m. *úmyt*, v genitivech plurálu *prstů* m. *prstu*, *týdnů* m. *týdnu*) nebo kde jde o dobovou pravopisnou normu (*trávou* m. *travou*). Ojedinelé *Františku* a *Jaro* ve vokativech

vyrovnáno na *Františku* a *Járo*, ale důsledné *Evžénku* ponecháno. Kolísání je zachováno ve dvojicích *dveře — dvéře*, *jmeno — jméno*, *dolu — dolů*, *domu — domů*. Původní kvantita byla zachována ve slovech a výrazech na *úzdě*, *napsát*, *urvát*, *nerád*, *měsíčná*, *ústavičný*, *nevýslovitelný*, *úprímně*, kde může být ohlas Wolkrovy četby, krajo-
vého nářečí nebo i vlastního způsobu tvoření slov.

Pokud jde o hláskovou podobu slov, normalisujeme psaní slov jako *pečet*, *pěst*, *odpušt*, *nejtrpčí* místo *pečet*, *pěst*, *odpušt*, *nejtrpši*, dále psaní předpony *s-*, *z-*, zatím co předpony *se-*, *ze-* neměníme a ponecháváme tu i kolísání, abychom zachovali zvukovou stránku textu. Předložky *s*, *z* a *se*, *ze* jsme upravili pouze u příslovecného určení *s počátku*, v instrumentálovém spojení (*šel s jedním* místo *z jedním*), ve spojení *zapuďit z myslí* místo *s myslí* a tam, kde byla nedůslednost ve shodě mezi slovesem a předložkou (*spadla se stromu*). Úprava se nemohla vyhnouti odstranění takových ojedinělých chyb v tvarech slov, které vznikly přepsáním (*do krypty* m. *do kryptu*, *u stolu* m. *u stole*); na dvou místech upraven tvar *dvěmi* na *dvěma* (str. 128, ř. 37 a str. 229, ř. 24). Tvary zájmena *já* (*mě*, *mně*, *mne*) byly upraveny tak, aby nebyla změněna zvuková stránka slova, u zájmena *on* upraven v akusativu tvar *je* na *jej* (str. 121, ř. 14 a str. 239 ř. 26). Všeobecně upravena kvantita u tvarů *jí — ji*, *jejich — jejich*. Dále byla odstraněna neshoda mezi podmětem a tvarem přechodníku (str. 420, ř. 30: *okna jsouce* místo *jsouc*, str. 56, ř. 29: *Ema přiblíživši* místo *přiblíživše*) a v jednom případě byl přechodník přítomný nahrazen přechodníkem minulým (str. 41, ř. 1: *nalesnuv* m. *nalezna*). Výrazy jako »aby jsme šli« píšeme v edici »abysme šli«.

Vydavatelčiny doplňky textu jsou uvedeny v hranatých závorkách. Tam, kde autor neprovedl po škrtu důsledně změnu v celém větném celku, anebo kde nastalo vyšínutí z vazby tím, jak se Wolkrovi měnil v myslí obraz během toho, co jej slovem zachycoval, byly provedeny tyto změny (strana a řádek): 11, 14: *Přijde Štěpán, ten co* místo *Přijde Štěpán, ti co...*; 15, 16: *nové šaty, na něž bral* místo *nové šaty, na něž bral*; 16, 6: *listy, ve kterých* místo *listy, ve kterém*; 16, 22: *hlas... připomenul mu* místo *hlas... připomenulo mu*; 26, 18: *A jakou cenu má její láska*. místo *A jakou cenu má její láska k ní*; 30, 25: *A ona rozjásaná* místo *A ono rozjásaná*; 47, 12: *Robert* místo *Rudolf*; 67, 29: *oblaka, která jen oni* místo *oblaka, které jen oni*; 75, 18: *rozdmýcháváje* místo *rozdmýcháváje*; 79, 19: *jen jedna... bojovala* místo *jen jedno... bojovalo*; 92, 16: *na lesních paloučích* místo *na letních paloučích*; 130, 36: *zasněženou plochou* místo

zasněženou plohou sněhu; 243, 15: *vdechnu i jim* místo *vdechnu i ji*;
 243, 33 a 34: *Eva* místo *Líba*; 244, 20: *Líbo* místo *Evo*; 245, 8: *Li-
 buško* místo *Liduško*; 268, 9: *síly, jejichž střetnutím* místo *síly, je-
 jimž střetnutím*; 268, 26: *zpátečnou, protilehlou* místo *zpátečnou,
 protilehlé*; 272, 7: *stařena věří, ... její víra* místo ... *jejíž víra*;
 295, 27: *do úst přítele Jiřího Janoty* místo *do úst přítele Jiřího Janota*;
 296, 1: *Oscar ponořil* místo *Oscar ponořiv*.

Interpunkce byla upravena na místech syntakticky nutných. V bá-
 sních v próze a v cyklu *Vysoké tóny* jsem však zachovala téměř
 důsledně interpunkci autorovu, neboť tam svědčí o určitém autorově
 záměru. I proti dnešní normě ponechávám v interpunkci dva Wol-
 krovsky typické prvky, a to čárku mezi dvěma i nesouřadnými pří-
 vlastky a spojení čárky s pomlčkou, jež upravuji jen tam, kde se
 objevuje mechanickým psaním a ruší smysl celku, anebo tam, kde
 pomlčky mají význam závorek. — Byly vypsány číslice (*přijdu o šesté*
 místo *přijdu o 6*) a zkratky (*šel s panem profesorem* místo *šel s p.
 prof., studující filosofie* místo *stud. filosofie, slečna* místo *sl.*). Tytéž
 zásady jazykové úpravy platí i pro úpravu textu ve vysvětlivkách.

Různočtení ve svazku Wolkrových mladistvých prací prózou jsou
 vlastně dvojího druhu. U textů, které mají jediný rukopis, jde pouze
 o textové změny při první stylisaci, u textů, které mají několik kon-
 ceptů k rukopisu, po případě otisk časopisecký, jde o různočtení
 v pravém slova smyslu. Tato edice zachycuje všechna skutečná různó-
 čtení a z textových změn jediného rukopisu ty, které mají stylistický
 význam. Nejsou uvedena všechna rozepsaná slova nebo odchylky
 v interpunkci. Různočtením předchází vždy popis rukopisů. Na prv-
 ním místě se mluví o textu, který je pro edici základní. Existují-li
 k textu koncepty, jsou uvedeny v chronologickém pořadí od staršího
 k mladšímu. Sešity, ve kterých jsou rukopisy uloženy, označujeme
 číslem, zařazujícím sešit do chronologické řady všech Wolkrových
 sešitů (na př. S 13). Za poznámkami o rukopise následují za pomlč-
 kou různočtení. U textových změn v jediném rukopise, z něhož se
 tiskne, uvádíme je slovy *Původní znění* a za označením stránky a
 řádky tištěného textu citujeme místo, jak znělo v původní autorově
 stylisaci. Nerozlišujeme přitom autorovy škrty a závorky. U různó-
 čtení několika rukopisů nebo konceptů uvádíme odlišný text slovy
V S, V rukopise nebo *Koncept zní*. Zde všechny škrty a opravy jsou
 ve špičatých závorkách. Jsou-li dvě špičaté závorky vedle sebe, zna-
 mená to, že autor dvakrát za sebou sám text škrtil a opravil (na př.
 na str. 178, ř. 29: *střevíčky, ah <malé> <lehoun[ké]> tak maličké*).

Jednotlivá různočtení jsou od sebe oddělena středníkem. Kursiva před pomlčkou označuje slova Wolkrova, za pomlčkou slova editorčina.

Pokládám za svou povinnost nakonec poděkovati všem, kdo mi pomohli radou i skutkem. Především paní Zdeně Wolkerové za laskavé zapůjčení básnickových rukopisů a za bohaté zprávy o jeho životě a tvorbě a dr. Janu Kühndlovi za pomoc při čtení rukopisů. Děkuji členům redakce Spisů Jiřího Wolkra, zejména dr. A. M. Píšovi za všechny jeho rady a podněty, kterými mou práci provázel. Zvláštní dík vyslovuji prof. dr. F. Vodičkovi za jeho cenné připomínky k doslovu a prof. R. Skřečkovi za pokyny při přípravě kritického textu. Děkuji i všem spolupracovníkům Ústavu pro českou literaturu za vše, čím přispěli mé práci.

Str. 7 POVÍDKY

Oddíl shrnuje v chronologickém pořadí Wolkrovu mladistvou povídkovou tvorbu. Od dřívějšího vydání se tato edice liší zařazením prózy *Jízda*, která se zde klade vzhledem k povaze textu před cyklus *Vysoké tóny* z r. 1918, a přeřazením prózy *Láska* do oddílu básní v próze. Mezi nově zařazenými povídkami jsou i tři práce neukončené (*Nepochopen*, *Sivý*, *Vrtošivec*), které však nepatří mezi fragmenty, neboť každá z nich tvoří přece jen svým způsobem uzavřený celek. Cyklus *Vysoké tóny* zde otištěn tak, jak jej sestavil sám autor, i když jeho poslední čísla (*Nevěsty Kristovy* a *Barbar*) se blíží spíše žánru básní v próze. Většina rukopisů je ve Wolkrových školních sešitech. Povídky *Před vystoupením* a první znění *Večera v mlhách* jsou ve zvláštním fasciklu *Črty* spolu se dvěma básněmi v próze. Tento Wolkrov celek zachován nebyl, protože jím nebyl komponován s nějakým určitým záměrem, jako tomu je u cyklu *Vysoké tóny*.

Str. 9 *Nepochopen*. Zde otištěno po prvé. Rukopis (v archivu ZW) má 9 perem popsaných čtvrtek bílého nelinkovaného papíru v obalu z bílého nelinkovaného listu. Na obalu titul: *Nepochopen. Novela. Jiří Wolker. 1914 v červnu*. Na str. 1 v čele textu původní titul *Osud* přeškrtnut a pod ním *Nepochopen*. Vpravo vedle názvu datum *Ve středu. 27. V. 1914*. Na str. 7 vlevo podél textu (zde str. 12, ř. 14—19) tužkou: *nelogičnost. Snášel by otrle i fleky. Poz. o 3 r. později*. Na str. 9 vlevo podél textu (zde str. 14, ř. 20—29) poznámka: *nevhodné.* —

Původní znění na str. 9: 6 pojmouti celý; 9 po těch skloněných; 16/17 <Na své> Na maličkém obličejí jsou nasazeny; 22 Ve třídě panuje ticho.; 26 ba mu až moc; 27 kabát. Je bez vesty.; 27 Na ... košili jest špinav[á]; 29 zoufalýma, temně mo[drýma?] očima;
str. 10: 3 nanejvýše pět[ky]; 5 ať si ten; 20 Jestli se mi to nenaučíte;
str. 11: 14 Přijde Vencl a Karel, ti co;
str. 12: 1 ještě jednou, když spatřil; 22 již hodinu; 25 přes rty cítil; 31 na mě křičet, no počkej, již jdu;
str. 13: 23 na školy. Jeho odpor.; 27/28 Ten hlas mu připadal jako; 29 jak kdosi volal na; 31/32 lehl na divan.;
str. 14: 8 přání jej mítí panáčkem.; 21 kdy doma přišli; 24/25 laškovali s jednou kravskou dívkou; 26 Marino, půjdete s námi?; 33 těžkého snu.;
str. 15: 4 Ačkoliv měl na sobě; 5 oděv, již jej měl na loktích zaválený.; 12 Všeticka co chvíle mu; 13 nalil štamprli;
str. 16: 2 Všeticka stál; 21 pozoroval ruch a tak byl zamyšlen.; 24 Zapomněl na ni. Proto již se nevrát[il];
str. 17: 21 jak se z toho protr[hl].; 28 Novák a Všeticka octli se; 35 Novák toto spatřiv;
str. 18: 10 jestli se mi to nezmění; mezi 11 a 12 škrtnuto označení kapitoly III; 18 na lůžko a pohroužil; 19 do školy <a že>; 24 se zdvojenou rychlostí chápal se;
str. 19: 6 holubník, aby; 17/18 nýbrž hrozně se mračiv bral se se sklopenou hlavou;
str. 20: 3 co nejrychleji dojítí

Str. 21 *Před vystoupením.* Zde otištěno po prvě. Rukopis (v archivu ZW) je ve složce 7 přeložených bílých nelinkovaných listů v obalu z téhož listu s titulem: *Črty. Wolker Jiří. II. III. 1916.* Text perem na str. 1—3. Na str. 1 vedle titulu datum *II. III. (1916)* připsáno tužkou). Na str. 3 dole tužkou poznámka: *Nikdy tak neprovedla svoji věc jako tehda.* —

Původní znění na str. 21: 13 pálí si čelo; 26 vlásenky, papíry, stužky; 31 kde jsou moje náušnice?

Str. 23 *Dojmy.* Rukopis je ve školním linkovaném sešitě S 2 v tuhých deskách zabalených do bílého obalu, ozdobeného na přední desce nalepeným obrázkem žen ve slováckých krojích. Na obalu titul *Dojmy*, vlevo nahoře datum *5. II. 1917*, vpravo dole podpis *Jiří Wolker. VI.* Text perem na str. 1—18. Na str. 1 vedle titulu datum *5. II. 1917*,

na str. 12 vlevo nahoře vedle slov *Třetí knížka* datum 6. II., na konci datum 6. II. 1917 v noci. Na str. 9 přípisek označený šipkou k ř. 2 (zde str. 26, ř. 8): *Neděle 11. pros. 1916. V jejím deníku je to základní motiv celého tohoto náčrtku; tam se vyslovila zřejmě. — Původní znění na str. 26: 13 Sama to pravila; 18 A jakou cenu má <moje láska> její láska k ní.; 19 <Je z> Není od srdce.; 35 Však u ní budu;*

str. 28: 16 nepochopila, že já; 20 Tak jak ona mě; 22 více. Já však;

str. 29: 26 manželkou. Až

Str. 30 *Večer v mlhách*. Rukopis věnoval Wolker Marii Horákové. Je to linkovaný školní sešit S 3 v tuhých deskách, zabalený do bílého papíru, ozdobený na přední desce nalepeným obrázkem dívčí hlavičky. Na obalu titul, podpis a datum 24. II. 1917. Text perem na str. 3—18. Na str. 1 věnování:

Miláčku, Tobě věnuji tuto prostou črtu. Věnuji ji Tobě, poněvadž jen Ty, která mě znáš, můžeš ji plně pochopit. Neboť jest psána ve vzpomínkách na Tebe, na naši lásku.

Přeji si, aby naše láska byla tak prostá a čistá, jako tato povídka, a než by měla se skaliti, nechať by raději docela zemřela.

Tvůj

24. II. 1917.

Jirka.

Kromě toho existuje rukopis povídky ve složce *Črty* (viz pozn. k *Před vystoupením*) na str. 8—19. Zde nad přeškrtnutým původním titulem *Máš mě rád?* titul definitivní a místo věnování v S stručně: *Mařence*. Na konci textu datum.

V rukopise na straně 30: 3 dýchaly stále tu teplou, (pův. i v S); 4/5 byly milé a příjemné, jako tváře starých známých. Usmívaly se tiše a klidně.; 6 bylo <cítit> vlhko.; 6 mrkalo pár světél; 7 slabě svítal šedý mrak.; mezi 7 a 8 Bylo ticho...; 8/9 Toho večera čekal <Vláďa> student Vláďa svoje děvče. Chodil neklidně <za měs- te[m]> po stromové aleji za městem a nervosně kouřil cigaretu. Zastavoval se.; 11 v dáli na věži bilo šest.; 12 není odstavec; 12/13 že rozlévá se mu v těle jakási odporná (pův. i v S), nehezká a neklidná <bolest> vlna.; 13/14 Tak cosi <nehezkého ho objímalo a on cítil, že začíná se zlobit.> <studeného ho objímalo, nehezkého a neznámého, co nechtělo se ještě vyslovit.> studeného a neznámého jej objímalo, co nechtělo se ještě zřetelně vyhranit.; 17 hned <to> ozvalo se to druhé.; 17 <Cítil> Zlobil se na ni, že; 18 pozdě, že nechává.; 21/23 Kdyby bývala nepřišla, <byla by jistě <se> zvítězila ta druhá. Byla> byla by jej vláčela bolest nevýslovná, zármutek a

touha po ní, ať již jakéhokoliv chování k němu, zlost na sebe a hrozná nejistota.; 26 spěchala <rychle> k němu.; 27 <On> Mlčky pozdravil.; 28 Miláčku, drahoušku, <odpusť,> již; 29 přesně; já musela psát si matematickou.; 34 až zazářily jí;

str. 31: 1 rozmrzelost <vz>rostla. A mozkiem mu prošlehla; 2 které ho tolikrát pálily a hlodaly;; 3 celý svůj život, nade vše, vše jí <obětu> bych obětoval; 4 Nechávám již třetí den řečtinu na večer kvůli ní.; 5 Před <rande> schůzkou nemohu <nic dělat> ničeho dělati;; 6 po hodinách, běhám z místa na místo, a po rande teprve ne.; 7 <Místo Achilla vidím ji> Stále vidím jen ji a jenom ji, slyším; 8 zvonil a cítím; 8/9 líbám. A ona.; 10/12 se mnou<. A ještě pro tu chamradinu x a y zapomíná na mne.> a zapomíná na mě. Jistě mě nemá ráda. Aspoň ne tak, jak já bych chtěl!; 13 A zase taková vlna; 14 věděl, že ona jej má ráda.; 16 nedostatečně milovaného <milence,> a nutila; 17 aby také ji potřásl pro těch několik minut.; 17/18 Každou maličkost vyhledával, aby jí dokazoval, jak málo jej má ráda.; 19 kolikrát i naoko se chtěl rozjít a trápil ji i sebe.; 20 věděl, že nespravedlivě, trápil ji z jakéhosi; 23 Ona v prvním okamžiku; 24/25 Taková radost, prostá světlá radost jí hleděla z očí, že zase jej vidí, tu jeho vážnou tvář.; 27 práci, po matematických úkolech, po <otravných> nudných hodinách školních přišla; 29 <Počítala doma> On jí nepřekážel; 29/30 Byla šťastna a byla tou láskou klidna a ucelena.; 31 ty jsi si psala matematickou úlohu.; 35 <Ale s tím příkladem> <Ale ten příklad ne a ne se dát pohnout.> Ale tím příkladem ne a ne.;

str. 32: 2 neviděla jsem tě, <jen ráno> než ráno, jak; 5/6 pohlížeje <od ní> do mlhavé tmy před sebou.; 7/8 nic dělat a čekal jsem; 9 přišel jsem sem a zase čekal...«.; 10/11 Je skoro půl sedmé.; 11/12 To skoro abychom se obrátili.; 13 odvrácen od ní.; 14 Když já jsem vycházela; 16 Nejsem já hodná?; 18/19 prostírala se daleko, do nedohledné temné dálky černá pole.; 21 Jen za zády město; 22 tisíce <světýlek> světélek, které mihotaly se; 24/25 bylo slyšeti ztlumený hluk města, života a hlučných promenád <a>. Jen doléhaly chvílemi ty umírající zvuky, přerývané závanem větříku. Okolo; 25 byla <tma úplná, tma tichá.> úplná, tichá tma.; 25/26 blýsklo se světélko z nějaké dědiny, takové klidné světélko, že jsi si; 27 venkovskou rodinu spokojenou.; 28 u těžkého dubového stolu; 29 <povídající těžkým> povídající si těžkým.; 30 klidné <historky> denní historky.; 30 lůžka, voní brzký odpočinek, spánek, klid...; 32 <A on> Vláďa rozhlížel se kolem, cítil, že je to; 33 mohlo by to <být>

býti; 33 že mohl by být šťasten; 34—36 leželo na prsou. To zatemňovalo mu celý obzor, to co se nemohlo vybit, to co jiskřilo se jen v těch tvrdých slovech, co mu padaly ze rtů.;

str. 33. 1 zašustilo listí nahoře; 2 padaly tiše neviditelné listy.; 3 <Jest zde hezky> Jak je to tu hezké!; 4—6 ona cosi začíná tušit, že pohlíží mu v tvář, že touží po polibku, že hádá a uvažuje, co jej asi trápí, a že její bezstarostné veselí vyprchává do nočního podzimního vzduchu.; 7/8 <pronesl> pokračoval a mimovolně stiskl jí; 8 na to štěstí těším; 9 Zítřka se jistě vidět nebudeme, protože budeš mít; 11 <No> Nu, — je to hloupé; 13 *není odstavec*; 13/14 Tak pronášel <jako> cize a schválně bezcitně <, jako by ta schůzka pro něj neměla ceny; říkal to studeně semknutými rty.> se studeně semknutými rty, jako by ta schůzka pro něj neměla ceny.; 15 <No, že> Že zítřka; 15/16 zlostně <povídal> vykřikl, náhle na ni pohlédnuv.; 17 »Ne, Vladíčku,« tiše šeptala.; 19/20 *chybí*; 21—36 »Hleď, <Mařo> Lído,« náhle se rozhovořil, »víš ty, co je to ta pravá velká láska? Víš, co je to láska, která přes všechny překážky kráčí k cíli, která pohrdá vším světem, která plane jen k svému milému a která by plamen ten živila i svým vlastním tělem? Nevíš. Víš ty o takové vznešené lásce, o lásce dvou duší, které se pochopily a které se doplňují k báječnému akordu <melodie> harmonie lásky. Ne, ty nechápeš; ty jsi nepochopila žádnou z těch básní, které jsem ti psal, ty jsi nepochopila žádnou tu vášeň. Ty si myslíš, že láska jest růžový amoret, který se směje a z legrace rozesílá pro svoji potěchu střely. Ty neznáš tu vážnou bohyni, která má tvé srdce ve svých rukou, které ona trýzní, táhne a miluje. Ty se směješ, jsi veselá a nechápeš. Ty prostě mou lásku nepochopíš. Proč? Protože mě nemáš ráda, protože matematika je ti milejší než já, protože bojíš se více maminky, nežli miluješ mne. (*celé škrtnuto tužkou*); 36 Ne, nechápeš a;

str. 34 1/2 hlavou, myšlenky ohnivé a žhavé, které ledověly na rtech. <A bodal ji>; 4 Cítila, že se na ni; 5 kamsi na ni, však ne jí přímo do očí.; 5/7 Nerozuměla, o čem mluvil, proč se zlobil, ale <cítila> bála se, že ji již nemiluje pro cosi, co ona nechápe.; 7/8 celé jeho chování od svého příchodu.; 8 Tehdy si v radosti; 9 pochopila, pochopila to tak, že on ji nemiluje.; 10/11 k zemi, ryla; 11 přemáhala v sobě cosi, co hledělo; *mezi 12 a 13 škrtnutý odstavec*: A on mluvil dále. Mluvil podivně, z vysoka, nezvykle. Cítila, že není z těch svých, že je to jakýsi cizí květ, a proto si jej hned tehdy zamilovala. Byl takový zvláštní a jemný zprvu a mluvil vždy tak podivně a krásně.; 13 A on zamračený <zmlkl> mluvil; 14 proudy slov, které zraňo-

valy jej i ji, které vyšly proti jeho vůli; 15 nejdříve svedl; 16 A když viděl, že slova účinkují; 16 nasazoval masku; 17 bodal dále nekryté tělo a sebe.; 18 ona zachvěla se celá; 19 zavzlykala; 20/21 záplavou slz, <které> tím šíleným pláčem, jak plačou jen osoby veselé <a lehkomyšlné> v ústraní a v nocích, když vzpomenu si na něco smutného.; 22—25 On náhle zkameněl. Cítil to drahé tělo u sebe, cítil ty lži a nemožnosti, kterými je zraňoval, a cítil tu lásku, jaké k němu chová. Zastyděl se a taková bolest proti sobě; 26/27 zdvihal k sobě tu drahou hlavu, líbal jí rty; 29/30 A oči se otevřely a v těch vlhkých zřítelnicích úzkostně na něj se dívajících čel otázkou.; 31 Rty chvějící se otevřely a bolestně; 32 ty mě již nemáš rád!; místo 33/34 *připis tuškou*: Pochopil, že to, co jí vytýkal, <právem sám> dle svého chování právem sám zasluhoval. <Rozzlobil se na sebe a bolestně zavzlykal.>; 35 »Mám, mám, miláčku, děsně mám rád,« trhaně pronášel; 37—35, 2 | Odpusť mi, drahoušku zlatý, že jsem tě tak trýznil, já jsem vinen, já, odpusť, neplač, prosím ... neplač. Já budu;

str. 35: 3 A ona cítíc; 3—6 jejímu hoří a cítíc zároveň radost nad klamnou svou domněnkou plakala dál, mísíc slzy bolu se slzami radosti.; 7 *není odstavce*: A on plakal již s ní zároveň, objímal; 7/8 jak jeho dřívější jednání; 8—10 Jak urazil srdce svoje, celé oddané a dobré. Srdce průzračné a čisté, které jednalo a dávalo svou lásku najevo, jak dovedlo nefalšovaně a čistě.; 11/12 Tak náhle jeho láska k ní vzplanula, že sevřel ji v náručí až bolestně a líbal ji, až sám ztrácel dech <a unaven>. Pak; 14 Věříš, věříš již, miláčku, věříš v moji děsnou lásku; 15 nemohu za sebe.; 15 jako ty jsi; 16 A ta moje zloba.; 16 Každé to mé slovo; 18 <k tobě, kdybych> k tobě. Kdybych tě neměl tak rád, jistě bych to nedělal.; 19 odpusť, odpusť a vzpomeň si vždy, že jen velice milující srdce; 20 Víš, ta pravá láska...; 21/23 neustálé si dávání sbohem. Pravá láska srdce drásá, bolí a pálí, neboť pravá láska není růžový červánek, ale obrovský, plápolající plamen, jenž; 23 a i spaluje.; 24 neudělám, budu se přemáhat, nebudu zlobit, nebudu... ačli to dovedu.« (*konec odstavce*); 27 A ona, když slyšela jej takto hovořit, cítila, jak vzchází jí světlo.; 28 jako by zažehl je; 29 miluje <, miluje> velice, celou svou zvláštní a jí nepochopitelnou; 30 jakou jí nemůže dát nikdo.; 31 *chybí*; 34 že již mě nebudeš; 35 že se pro tebe se svou; 36 jak ty chceš.;

str. 36: 1/2 <jak> než já; ale věř, žádná tak tě ráda mítí nebude jako já.; 3 Mám tě ráda tak moc, tak moc...« mluvila; 4 a dívala se mu; 4/5 Jedna slza ještě leskla se na víčku a oko; 6 Jeho hrdost;

7 *není odstavec*; 8/9 výstupů, že sám sebe nepřemůže, že potrvá to, pokud jejich láska bude, přece nyní bolestně cítil toto své jednání.; 10 *není odstavec*; 11/12 <a> vše vyrovnal a zjasnil.; 13 k sobě a <položil jí hlavu na rameno,> unaveně klesla mu hlava; 15 <Ssál z něho sílu k> Necítil země, necítil sebe, <cítil> viděl; 15/16 nekonečný a nesmírný.; 16/17 <necítil v sobě tělo> Neměl <svého> těla <ale> <a>. Z vesmíru vyzařovalo <i božství. Cítil, že> jakési božství, jehož lem roucha ulpěl; 17 na retech; 18 A z toho prostoru vanul klid harmonie a usmíření.; 18/19 cítil roditi se světy <nekonečné a v duši> <nekonečné.> a nekonečnost.; 19/20 V duši pak cítil, že odkrývají se záhyby doposud nepoznané a zvláštní. (*konec odstavce*); 22 *chybí*; 23 Neboť <bolest> odpláci se vždycky.; 24/25 Pravá láska jest bol a proto jen ta má oduševnělé, zvláště jemné; 26—29 srdcím. A bolest odpláci vznešeně, stonásobně. <Odkrývá nové obzory, kde září jiné hvězdy,> (*konec odstavce*); 30 z dále ozvaly se; 31 Ona sebou náhle trhla, vyprostila se a zlekaně prohodila.; 34 On, náhle vyrušen ze svého snění, otevřel oči a nechápal chvíli; 36 byla již hluboká;

str. 37: 2/3 *chybí věta uvvozovací*; 4 Miluji tě více stále a více.; 6 A ona prostě řekla: »Shofela bych také.«; 8 Na promenádách; 8/9 líčidlem a zakrývající; 9 žlutě a mrtvě.; 10 *není odstavec*: Oni kráčeli tmou a mýjeli stíny; 11 <A okolo> <A bylo jim> Kolem vše prosté a nelíčené a jim bylo tak jasno v duších a veselo.

Str. 38 *Krahujec*. Rukopis má 4 listy bílého nelinkovaného papíru, popsané perem na str. 1, 3, 5 a 7. Celá úprava svědčí o tom, že rukopis byl určen pro tisk. Pod titulem v závorce přeškrtnutý podtitul *Zcela pravdivá událost* a pod ním tužkou, asi ne rukou autorovou: Humoreska. Vlevo vedle názvu označení autora: *X Prostěj*. V pravém horním rohu tužkou časový údaj *1917*, připsaný autorem snad později při revisi rukopisu, a to asi v roce 1918—19, kdy psal na stranu 4, 6 a 8 tužkou koncepty básní označené *Poesie 1918—19*. Podle toho i podle povahy textu lze jej klást do roku 1917. —

Původní znění na str. 38: mezi 13 a 14 Zachránce se nalezl.; 22 Inu, osud se logick[y];

str. 39: 3 Dobrá. Pan Řimbaba; 4 poděkoval a zabručel <si> k sobě jako [?]: Dobrý lov!; 6 škubal a odnesl jej do gymn[asia].; 25 to jest pouze pro laiky.;

str. 40: mezi 29 a 30 Jeho zuřivost se stupňuje až k šílenství.; 32 Zavřela jakéhosi chudáka;

str. 41: 2/3 zvíře. A psáno jest: Dávejte boží Bohu a; *odstavec* 8—10 přeškrtnut.

Str. 42 *Poslední disonance*. Otištěno v časopise Sborník českého studentstva roč. I, 1917—18, č. 6 (20. XII. 1917), str. 83—85. Znění pro časopis předchází rukopis, zde po prvé popsáný a prostudovaný. Je ve složce *Črty* (viz pozn. ke str. 21) na str. 20—24 s titulem *Pohřeb*. Na konci datum 6. XI. 17.

*V rukopise na str. 42: 2 sextán gymnasia; 2/3 <Žlutá jeho, bezduchá hlava,> Po žluté jeho, bezduché tváři, pokryté <zsinalými> temnými skvrnami; 5 <Zhasnul> Klesl tiše; 6/7 již třetí rok; 7 blouznivě <bloudily> <tkvěly na čemsi> zíraly; 8 jak hledaly by něco v <největších> neznámých výšinách; 9/10 slova a oblékli v rubáš a položili do rakve a umístili jej v předsíni; 11 <Tři> Dva dny chodili známí na něj se dívat a třetího dne byl určen pohřeb; 12 *odstavec*: Jasně...; 13 Zeleň, která nuancovala; 15 oloveně zkaleny; 17 Tlačily se, <tísnily> nahlížely dovnitř; 18 A uvnitř; 19 <Vrchol rakve přikrýval> Víko rakve přikrývalo; 19 jen hlavu bylo vidět; 19/20 <A> Mrkající stín; 21 <Jen> Spodní ret se poněkud odchlípl a <ukazoval> odkrýval; 22 jasně se <svítily> odrážely; 23 z téže obce, <míhali se> pobíhali tu již od rána; 24 ležící v těžkých skříních; 25 míhaly se v jasném slunečním světle. <A oni> Vypadali jako; 27 překrvavělých rukách; 28/29 Domy tiše sténaly pod jeho sluncem a; 30 do <slunce> nebe; 30 list padal k zemi; 30/31 rozehřátým vzduchem, <až klesl do hroma[dy]> jako zlatá tanečnice; 33 <Byla i hodi[na]> Od města blížilo se; 34 boty, <uvázali krav[aty]> připjali límce;*

str. 43: 1 *odstavec*: »Studenti... 3 hlavy nakláněly se k sobě; 5 sporá, <ale> slabounká stařenka; 11 Dítě moje drahé, dětátko mé!...; 12 *není odstavec*: Slova <těžká> zmírala; 13/14 Pak vzpomněla si, že přišli hosti. Utrřela bezvládně visící slzu a; 15 Pojďte <dál> do světnice, — pojďte se na něho podívat <, než <ra[kev]> truhlu zatlukou.>!; 15 *odstavec*: Studenti šli; 17 <Nemoh> Nemiluji podobné scény; 20 Nač se teskniti. Jest dnes příliš krásně; 23 Od <dědin> návší; 25 <Tlust[ý]> Zavalitý farář; 25/26 počal se modliti a <skrápěti míst[nost]> vykropovati; 26 jeden <svěží,> hezký; 26/27 druhý nehezký, neurčitého věku; 27 pohybovali rtoma; 28 Tlustý učitel; 29 počal zpívati neznámé, <staré> neobyčejně naivní; 31 přidružili se tři ostatní; 32 Shrbení <vesničané> mužové; 33 nevadily hrozné ony tóny; 34 Ženy do největšího parna

oblečeny; 35 držely se jejich těžkých sukní; 36 dívaly se s naivním zrakem na neobvyklé a vzácné divadlo.; *po slově* dívaly se *následoval skrtnutý začátek nového odstavce*: Do nebe, na létají[cí]; 36 *pokračuje*: Jen bílé šatečky dívek chvílemi se pohly, prokoukla černá jiskrná očka, — zamíhl se úsměv a zase zmizel v hedvábné běli šátků.; 37 zdržovali smích.;

str. 44: 1 zasyčel kdosi.; 2 Do nepokrytých hlav; 4 pohřeb se hnul. <Vesničtí jeho druhové nesli jej na ramenou.> Rakev se kolébala; 6 postupovala <bílou> silnicí; 7 *odstavec*: Dědina...; 10 vše takové solidní; 11/12 tisíce svěžích květů; 14 *odstavec*: Třikráte...; 17 v dáli do žlutých polí.; 18 Široko do dáli rozkládala se; 19 <A> Vzadu; 22 pohybovali <lidé> <černé po[stavy]> lidé.; 24/25 Rozžhavené sluncem chvělo se <a tetelilo a dýchalo klid> a oddychovalo.; 26 do tisíce; 27 bělostných květů.; 30 Bylo tak krásně, že bylo lehké zemřít v těch širých lánech.; 31 někde v horách

Str. 45 *Jízda*. Rukopis je ve složce sešitých linkovaných sešitových listů bez obalu na str. 1—13. V pravém rohu nahoře na str. 1 modrou tužkou údaj 1917, asi ne z ruky autorovy. Zde rukopis zařazen chronologicky především podle grafické podoby, podle tematických prvků a výrazových prostředků textu. —

Původní znění na str. 45: 22 těle, které sklíčené bylo onou dlouhou; *str. 46*: 6/7 nervů, které podivně se zmítaly jako struny.; 8 Sova náhle umlkla.; 9 zašuměla <v dáli> v tichu.; 10 <Uši> Sluch; 12 nerv cítil; 15 někde v dáli; 17 přímo k blížícímu se povozu.; 21 zablesklo se, <zpozoroval> spatřil v dáli; 22/23 koně letícího plnou silou.; 24 Robert stanul; 27 slabou. Byla to asi žena.; 28/29 kůň poplašeně odskočil stranou a zastavil se; 30 <Kočár> Otevřený kočár;

str. 47: 8/9 plály, jsouce spalovány myšlenkou, která drásala; 36 smutná, večerní ukolébavka,;

str. 48: 9 Robert poznal.; 11 nic jiného. <Ba, trochu se i v duchu usmál uvědomuje si> <Ba, byl by se> Seděl; 14 Bylo krásně, zlaté.; 19 Střežila jsem je, opatrovala, chvěla se; 26 Eh, rozum přece praskne,;

str. 49: 34 Robert jen; 37—50, 2 slova Nakupené až bouře. *vepsána tužkou*.

Str. 51 *Vysoké tóny*. Rukopis celého cyklu je v linkovaném školním sešitě S 16 v tuhých černých deskách s titulem na štítku. Na str. 1

jest posláni a datum: Účelem této knihy próz jest hledání formy.
28. IV. 1918.

Str. 51 *Zástupy*. Rukopis v S 16 na str. 3—16. Na konci textu datum 28. IV. 18. Text od slov *Jaký krásný pohled* ke slovům *nad hlavami zástupů*. (zde str. 56, ř. 3—16) je vložen pod červenou hvězdičkou na vytržené stránce, na jejíž druhé straně začíná text povídky *Hrobaři*.

Původní znění na str. 51: 8/9 s ruměnou tváří; 12 přerušované úsměvy žen; 15 demokracie«. Byli tam naši poslanci, naši hrdinové; 27 ostatní! Hlupáci!;

str. 52: 1 s bajonetem. Jsou jinak tupí.«; 12 vešlo honem několik;
str. 53: 16 začernaly se kabátce.; 24 jde s panem starostou.«; 34 V dále začal;

str. 54: 5 a přece děkuje.; 6 do hovoru s pánem; 12 ostře vysví[tá] mezi; 19 tu palčivou touhu.; 20 na posledním stupínku se obrátil a pra[vil]; 30 do klenby stromové.;

str. 55: 23/24 počíná svítit.;

str. 56: 3 Zavěšeny; Právě; 9 Snad i on; 29 kdosi dává znamení <aby> z oken.;

str. 57: 1 neboť není slov.; 3 na polopannensk[á]; 5 slzy. Jako drahokamy; 14 zástup obrovský; 16 v jednom vysokém tónu, který se musí rozvinout v harmonii.

Str. 57 *Hrobaři*. Rukopis v S 16 na str. 17—35. Na konci textu datum 4. V. 1918. Začátek povídky až ke slovům *snadně podlehnout*. (zde na str. 58, ř. 1) na vloženém vytrženém sešitovém listu. —

Původní znění na str. 57: 19 když donesli mrtvého; 22 ku svému;
str. 58: 5 bílou, lepkavou kůží.; 9 »Jak byl stár?« tázal; 14 troska byla kdysi; 16 pocítil jakousi silnou radost.; 22 slíbil mu platit.; 30 Josef nechal vlo[?]; 30 u mrtvého se starým Tomášem.; 35/36 k objetí prvnímu mr[tvému].;

str. 59: 12 šuměly k bílým; 13/14 byly zkrvavělé v této záři.; 15 až k vedlejší brance.; 15/16 Tam stál malý; 17 vykukoval svými; 28 bezem. <Na stole> Bylo; 28/29 šero a teplo.;

str. 60: 8 Byl pryč z domu;

str. 61: 2 Bylo již přes půlnoc.; 11 slabě dolehl zvuk; 18/19 povahu. Eál se.; 26 byl mu do zpěvu.; 36 Josef zazlořečil.;

str. 62: 1 divoký, šílený déšť.; 9 žalostně zavzlykla; 29 bílá světla. Chtěl spát.; 34 hlava klesla mu;

str. 63: 2 ještě za úplné tmy.; 5 pomalu se zdvihl.; 13 Stařec se pomodlil, umyl; 15 tisíce hlubokých hrobů; 17 onu zvláštní pečeť; 18 svoji ženu <a vdaného syna>; 19 láskou a vdaného syna.; 20 pod ním stál kříž; 31 Napil se trochu vody; 33 Hle, venku přelo.; 36 Jeho rozestlaná postel;

str. 64: 2 Jistě venku v noci; 6 Písek <vpil> vssál; 20 poopravil kytičce; 28 Psala to jeho žena, —; 30 přijela se Josefem.; 34 Tomáš chtěl <jej>, aby zůstal;

str. 65: 5 Ze šedi; 8 tesklivě zazpívaly.; 25 lopata, <do které> o kterou při svém pádu zakopl; 26 zařinčelo prudce při pádu o; 30 rozeznávaly ležící; 31/32 hlava hýbla.;

str. 66: 4 hrůzná, studená postava; 7 vztýčil v nekonečné hrůze; 13 druzí, že pouhá náhoda.

Str. 66 *Nemocní*. Rukopis v S 16 na str. 36—41. Na konci textu datum 7. VI. 18. —

Původní znění na str. 66: 21 srázejí květ naděje, která; 27 oním tesklivým světlem,;

str. 67: 2 Pokoj zaplavilo tlumené světlo.; 3/4 jako by se ještě přesvědčovali,; 14/15 soustrastnými a odpornými pohledy; 20 v těžkých, rozžhavených poduškách.; 23 <Sdružili> Nalézali; 29 táhnou jim mraky; 31 nemocí zjemněnými sny; 32/33 přes práh zdravého a robustního; 34 Tak sešli se čtyři,;

str. 68: 4 nakloněn na stranu s vlasy; 11/12 k hrozným úsměvům, které vysmívaly se; 23 dýchal stále omamnější vůně; 29 svým bolest[ným]; 31 na vrchu nejvyšších oktáv, cello; 35 Potom prudce pravil; 37 Jak děsně bylo to krásné! *připsáno tužkou*;

str. 69: 1 Potom ale vysílen výbuchem

Str. 69 *Noc*. Rukopis v S 16 na str. 42—45. Na konci textu datum 24. VI. 18. —

Původní znění na str. 69: 13 nudila! Vaše bí[lé]; 16/17 své vášně, neboť cítil jsem za lesklým; 18 slunce svojí rukou rozmělnilo.; 21 Vás, <nezdálo se mi, že> zlomen sugescí své kruté personifikace; 22 ale svoji mrtvolu; 26/27 neboť cítil jsem, že bloudím. *připsáno tužkou*; 31 vůně noci zatemnily mé;

str. 70: 1 tak podivně, že <až> jsem Vás tak prudce; 4 nevím, zda jdu správně, ale; 9 Pojďte, snad budou; 23 Že s večerem omámily; 25 něco silnějšího, — samčí pud,; 27 v tom je

Str. 70 *Hypochondr*. Rukopis v S 16 na str. 46—55. Vlevo vedle titulu datum 11. VII. Sv. Kopeček 18. V textu mnoho pozdějších oprav tužkou. —

Původní znění na str. 71: 1 jako vždy, když venku přšelo.; 9/10 velké hodiny visící nad Jansovou hlavou.; 12/13 povstal chvěje se a promluvil slabým hlasem obrácen ke slečně; 13 je strašné!« a zalomil rukama. *připsáno tužkou*; 27 ale poněkud níže a slaběji. *připsáno tužkou*; 29/30 jiného než smrt, —; 35 Jeho chudá žena; 35 Snad málo již viděla; 37 Jansa byl podnícen.; 37—72, 1 Umírám podle ní; *str. 72:* 1/2 Potom promluvil k ní.; 4 Žena naň pohlédla dosti ledabyly.; 10 a nechápavě <se díval na> se na něj díval; hleděl až očima. *připsáno tužkou*; 13 pronesl důstojně a důrazně; 14 ke spánku, zkřivil tak děsně svůj obličej; 15 do děsného křiku a pláče.; 16 Jansa byl jaksi spokoj[?]; 16/17 Pohládl dítě po hlavě a oblékl; 17/18 jako obvykle do kavárny, na partii kulečníku.; 21 nepochopeným. Cítil se přece; 25 pět roků, byl jako; 30/31 Když onen dohrál, požádal jej o partii.; 31/32 nedovedl zít;

str. 73: 8 bolení hlavy, »které jako by; 11 po posledním žďuchu páně archite[ktově]; 14 Pokyvoval holou hlavou a probíral se <tlustým prstem> tlustými prsty; 32 <Tam> Bylo

str. 74: 3/4 při lampičce seděli dědeček a babič[ka]; 4/5 Vonělo tu to zvláštní vůní, že; 5 Jansa si hned vzpomněl; 20 Věřte mi, sám bych tomu udělal konec. Kolikrát; 23/24 neviděli ničeho, co odehrálo; 24 tak to četl; 26 <Dnes> Tři; 31 zvedl probuzen; 34 uslyšel <devět> na;

str. 75: 8—10 Bylo mu tak příjemně, <že se chtěl dát do zpěvu, když vtom si vzpomněl, že bolí ho hlava> že zapomenuv na šílené bolesti zticha zapískal si: »Vždyť jsme jen jednou na světě,« <a> svižně máchaje holí.

Str. 75 *O ženách*. Rukopis v S 16 na str. 56—60. Vlevo vedle názvu datum 14. VII. Celý text tužkou přeškrtnut a pak škrt zase zrušen. —

Původní znění na str. 75: 35 autoritu. Co řeknu;

str. 76: 1/2 dělej, jak chceš atd.; 14 Jest to husička, naivní; 21 »Jak to?«; 27 hrdé a konečně dosti zajímavé;

str. 77: 4 již ani hezká.; 11 kdy se nám

Str. 77 *Nevěsty Kristovy*. Rukopis v S 16 na str. 62—64. Na konci textu datum Sv. Kopeček 17. VII. —

Původní znění na str. 77: 19 jeptišek, tak markantně; 23/24 na

zvuky klekání, <aby se> znamená to k návratu.; 27 z mého těla a skrývá se v něm pozoruje; 33 nesou se až k nám,;
str. 78: 3 Ba ano, — »Ztracené štěstí« troubí.; 15 neutrženy viseti na stromě

Str. 78 *Barbar*. Rukopis v S 16 na str. 65. Vpravo nad názvem červenou tužkou datum 18. VII. [1918]. Bez autorových textových změn.

Str. 79 *Sivý*. Rukopis je ve fasciklu Způsob Jiřího tvoření, sestaveném Zdenou Wolkerovou. Je to 5 linkovaných listů vytržených ze sešitu. Text na str. 1—5. Bez názvu. Neukončeno. Na str. 1 vpravo nahoře tužkou datum 6. VI. 1918. —

Původní znění na str. 79: 11 k oknu. <Venku>; 32 světla, mizely;
str. 80: 1 nemocnou, zimomřivou ženou,; 2/3 cítil jakousi zvláštní zimomřivou náladu,; 7 Kudy; 28 úzkostlivě ve svém srdci o osudech;
29/30 jako strom, který cítí, že zapustil dobře a jistě své kořeny,;
str. 81: 1 Matka kamsi odešla; 6 rozkoš, jako vždy, když se cítí;
8 Dítě batolilo se u jeho

Str. 82 *Vrtošivec*. Zde otištěno po prvé. Kapitola I. uveřejněna tiskem jako samostatný celek ve Sborníku českého studentstva 1918 až 1919, č. 1 (září), str. 8—9, č. 2 (říjen), str. 21—22, č. 3—4 (listopad a prosinec), str. 26—28. Kapitola II. je v rukopise (v archivu ZW) na 2 přeložených čtverečkových arších na str. 9. V rukopise na str. 1 též titul a začátek kapitoly I. od slov *Ondřej Hora* ke slovu *talířku* (zde str. 82, ř. 3—4).

Původní znění v rukopise na str. 87: 19 a podél zelenajících se; 20 hvězdičky a ty ošemetnice; 26/27 stála besídka.

Ve fasciklu Způsob Jiřího tvoření je ve školním sešitě konceptů na str. 21—22 tužkou napsaná skizsa celé povídky tohoto znění:

Skizsa »Ondřeje Hory«, mladíka, jenž chtěl žítí bez pevných životních názorů.

Venkovské město, něco snad i menšího než Prost[ějov]. Student Hora přes prázdniny doma. Žádají na něm, aby volil si životní dráhu. Nemůže se rozhodnout, neboť svědomí ničeho nekáže. Ba i samého jej to trápí. Otec jeho obchodník se železem. Přísný, ale mírný. Maminečka, prostá, vnitřní inteligence, necítící snad ničeho, jen lásky k synu. On skončí tím, že přemnoho [?] sešosatí jako všichni.

I. Večeře, on, otec, matka, dědeček, desítiletý bratr. Do čeho se dá?

— Roztržky. — Odejdu od stolu. On sám se starým sympatickým děd[ečkem]. Otec, máti odchází spat. On pak vykrade se ven.

Těžko tu.

Kamarád zapíská.

Všichni zpívají. (*Napsáno těsnopisem.*)

II. jednání. Zahrada silně prorostlá polozpustnými lísky[?] (*nad větou nadepsáno: vlny u břehu, v dáli*). Vprostřed besídka. Letní noc. Společnost studentů, pánů a slečinek. Baví se sedíce kolem. Přichází Ondřej s Vašíčkem Suchým. Olga (Mařa): Konečně. Kratičká zábava. Ztráta prstýnku. Rozcházení. Váša Suchý doprovodí slečnu Zdenu — a nechá Olgu s Ondřejem o samotě. Výčitky a trýzně, zase ona ondřejovská, tvrdá povaha. To jméno! Plačíc se rozchází, přichází Váša. Posadí se ještě na chvíli spolu. Odkrývá své nitro.

III. Ráno. Služebná přináší kávu, oznamuje, že tatíček se zlobí. Tak pozdě přijít! Fláma.

Str. 89 *K ránu*. Zde po prvé podle rukopisu určeného pro tisk. Má 9 nelinkovaných sešitových listů, popsaných na lichých stránkách (ve WS). Byl zaslán redakci časopisu Sladko je žítí, ale byl Wolkrovi vrácen s poznámkou na zadní stránce posledního listu: Pošlete něco jiného. To je příliš nezralé. Ot. Štorch-Marien. 19. V. 19. Starší rukopis je na 3 listech nelinkovaného kancelářského papíru, soudě podle úpravy, zamýšlený snad původně pro tisk, ale po opravách pak přepsaný. Zde má povídka název *Nepochopený*. Na str. 3 dole u textu (zde 92, 12—14) pozn.: *Vzruší se svými slovy nad propastmi?* — *V rukopise zní na str. 89: 2 <Oh, jak dnes se> Jak se dnes krásně; 6 jak tomu přeje si; 7/8 <A> Nemluvily tak jen rty, říkala to všechna svěží těla upjatá v slavnostní <černý> šat, <zářily> vyzařovaly to jasné a hrdé lustry, lesknoucí; 8—10 okna <zaceláně[ná]>, která stala se zlatostříbrnými zrcadly radosti a bezstarostnosti, jsouce zastřena zvenku černou, neproniknutelnou nocí.; 10—12 <A> Hlavně však vykřikovaly to oči dívek, planoucí pod rozdváděnými kadeřemi nebo krvavými, slováckými šátky.; 15 těžkých, vášnivých vůní; 16 <Věděl,> Věděl již dříve, že ono unavení; 18/19 Vždyť bylo tomu vždycky tak.; 19 před půlnocí vždy veselý; 20 veselí <nabývalo> dostupovalo vrchole.; 21 <Chopil> Padl na něj; 22 nepochopitelný smutek, který rostl <stále> tím více.; 23 Ačkoliv celé to okolí jediné sklíčovalo jej svou protivou.; 24/25 jakousi zvláštní rozkoš; 25/26 uprostřed sálu radosti.; 26 mladý <člověk> snílek) byl <na to i trochu pyšný> trochu pyšný na to.; 27 <mezi*

lidi> mezi tyto lidi; 28 vždy začal snít.; 32 ani toho nejlepšího; 33 smějí a křičí; 34 A ta odporná; 35 zdaleka, že ani není tak hrozná.;
str. 90: 1 Snad je <to> tím; 2 v mé duši se její hrany; 5 Jako mák <všlehl> mihl se mi před očima. Ostatně; 6/7 ploché jako <porculánové mističky> pomněnkové květy na porculánových; 8/9 *od slova* Konečně *ke slovu* kolem. *chybí*; 13 vypít; 13 tajemné <hučení> šeptání; 16 mezi zdravými. A přece... *konec odstavce*; 18/19 Bleděmodrá dívka; 20 svému tanečníku; 21 Že <odpustíte mi> mi odpustíte, ale zatočila; 25 to i nemilé; 28/29 gymnasia a <byl když maturoval> pamatoval si ještě, že když maturoval, ona byla; 30 <Studujete> Jste asi; 31 je teprve; 37 brát věci;

str. 91: 1 nevědouc <nic>, co by; 4 za rok maturu.; 5 já <nemyslel na> vzpomněl si; 8/9 poněvadž <věděla> slyšela, že Ondřej prý je básník.; 9 Říkaly to dívky sice; 10 básník je <přece> něco zvláštního.; 10/11 To slovo je jako uniforma, dovede upnouti i; 12 jakési zádušnosti.; 16 Nu, copak jsem; 17 chtěla už říci <, že> titul; 18 Moc by si myslil o sobě; 22 pan otec jistě nebude tak; 23 vykřikla a tak upřímně spráskla; 24 jestli ji některá; 30 <Snad> To snad; 34 mi něco udělala.; 36 pěkné, <zlaté, jako> copy;

str. 92: 1 tak <upřímně> teple a mimovolně; 2 a honem se podíval, zda je tomu tak.; 2/3 A opravdu, slečna; 4 že Ondřej se uklidnil.; 5 mluvit; 6 jako by se byl něčím náhle opojil.; 7/8 <a zvuky klarinetu> a vůně vějířů.; 9 kontroloval jejich smysl, nalezaje; 10–14 dobrodružství, neboť zdálo se mu chvílemi, že myslí slovy, která si ani neuvědomuje, ale která přece tak lehce plynou ze rtů, jako by odnášely; 14 něco, <co příliš> čeho je; 15 Skutečně, máte takový vlas jako víly.; 16/17 Ah, jistě jste o nich; 17 tak nesmírně bílé, že lidé; 25 <stříbr[ný]> zasněný měsíc; 27 které se třesou; 29/30 tak zvláštně a prudce, <že> a cítíte, že musíte; 33 i věci dosti, dosti podivné.; 34 Ondřej však;

str. 93: 2 a v nocích hvězdám. A kolem jest kapradí; 4/5 nikdo. <Tam bych vás chtěl, ano právě tam.> Přála byste; 5 náhle <tu> odtud; 6 pravila slečna; 10 <Ondřej> V Ondřeji; 11 stříbrným <tlakem> nožem; 15/16 za hory, které by nebylo viděti, tam bych; 17 něco řekl, ano, něco, že byste zakřičela do toho úžasného, svatého ticha; 23 — chuderka, <také> tak ulekaná, — neboť <tajemství> ťukání; 24 <i> ty; 24 <nemající ani čas> nemajíc ani kdy; 27 do <zkrouceně nastavené> ztrnule; 29 ještě stále; 31 nebylo jej tu nikde; 37–94, 1 Jistě že dobře. Ah, — tuším;

str. 94: 2 <zpítmněl> zhloupl jsem

Str. 95 *Shledání*. Rukopis v linkovaném školním sešitě S 26 v měkkých modrých deskách na str. 1—22. Vpravo nad názvem datum *Strážov 18. VII. 1919*, na konci textu datum *5. VIII. 19.* —

Původní znění na str. 95: 4 Zamyšleně složila; 7 své bílé ruce; 7 stínům a; 7/8 Potom přistoupila k oknu; 12 zahalen v ony truchlivé; 13 korunami, které; 22 šelestíce svýma znavenýma; 24 A za sadem; 25 barvou, — a vše to, co potom;

str. 96: 7 pravila šeptem; 17 záclonách, stole a vyskočivše i na stůl; 18 jako krvavé; 22/23 Anežko, — přijde-li někdo; 27 Vyndala z postranní; 31 <Milostivá> Paní:

str. 97: 8 kdesi na dně; 14 obraz něčeho; 15 ale v nich rodily se; 25 na něm dva dychtivé; 26 A zase slyší; 27 spád řeči, — které nerozumí; 27—30 *od slova* jejímž *ke slovu* zvoní. *škrtnuto*;

str. 98: 3 která jsi ve mně vstoupila; 6 Emičko; 11/12 až se zřítím, — až celý svět bude na mě pohlížet jako na; 13 <Vím> Máš; 19 A to ticho; 23 o inženýru Japu Sirém?; 24 Chtěl prý vystavět;

str. 99: 1 sám padal a slyšel; 6 vždy, když čekáme; 7 ve svém snění, — jako vždy jsme plni úzkosti nad; 15 oči <byly ještě oslepeny> nemohly dobře prohlédnouti; 19 pronesl docela tiše; 19 »Paní Emo, ... jak jste dobrá, — že jste nerozsvítila.«; 20 potom řekl tiše; 29 já na vás často vzpomínala; 30 těžce a cítila už, že říká něco, co nechce. Přistavila; *mezi 35 a 36* »Jane,« — (ne, nebylo jí možno říci: pane Jane);

str. 100: 4 pronesena. A věřte, —; 7 A potom jste si nepřála; 15 že jsem se bával kdysi vás vzítí do náručí ve strachu, že mé; *mezi 21 a 22 odstavec:* Tak hleďte, — rozešli jsme se jako nejlepší přátelé. A vy, paní Emo, — myslíte, že přátelé na sebe ve štěstí zapomínají? Myslíte, že já jsem na vás zapomněl, — a v oněch posledních třech letech, kdy jsem stavěl závratné věže a klenby, — kdy získával jsem jmeno a slávu, — kdy jsem hořel prací? Ne, nezapomněl jsem na vás, — neboť vy jste mi proudila v žilách. <Vždyť vy ani nemůžete věřit, že bych>; 22 Jan umkl.; 25 vyřčena kdysi dávno; 31 neštěstí. Stavěl jsem; 34 Jakési síly;

str. 101: 6/7 <kdybyste> kdybych byl býval měl jediného člověka, ke; 16 sami, — úplně; 16/17 neochvějná a jejichž srdce; 31 věřte, — bylo to;

str. 102: 9 vykřesala ze sebe jiskry, jediné dychtivé jiskry; 26 i ten malý oheň; 32 uchopí. Ne, — nemyslete na to, jak se to vyvinulo, — myslíte jen;

str. 103: 3 která se v obou; 21 jen něco pověděl; 23 Vždyť bral jsem

teprve; 24 na stavbu, která už byla hotova ve mně a která dala se jen; 27 oděti slovo zvukem; 31 Mýlíte se. Oči; 35/36 zvolňoučce spustil ji; str. 104: 2/3 jako oni dělníci. Plakal jsem tolik už a byl jsem tolik smuten! Přišel jsem; 10/11 Chtěl bych býti jen chvíli, — chvilčku u vás, — zapomnět na vše, —; 24 Paní Emo, — Emičko; 28/29 v pokorných, stříbrných stínech,

Str. 105 *Rozhod.* Rukopis v S 26 na str. 23—29. Vpravo nad názvem údaj *Praha* a červenou tužkou datum 1919 (X.). —

Původní znění na str. 105: 9/10 jen ta nejčistší; 10 loučiti. To proto, — že nebojí se toho slova, — neboť; 17/18 hoří už světla. Můj hochu; 21 přemýšlet, — ještě ti něco chci říci.; 24 bála! Ah, — ano —; 26 cítil voněti večerní vůně;

str. 106: 14 jen tam daleko světélka; 20 náhle tak sestersky;

str. 107: 7 jít nejpřímější cestou; 17 postavím na stole;

v S na str. 27 přeškrtnutý koncept pro text od slov Stávalo se (*sde str. 106, ř. 31 — str. 107, ř. 6*):

Stávalo se, že Zdeněk přemýšlel takto:

Má milá je daleko ve velikém, — bohatém městě. Vidím ji, — je malá, bílá, — jako ruka držící hrst bílých <a> sedmikrás. Chodí po náměstích, mostech, — nábřezích a překrásných ulicích, <a> dívá se a usmívá se. Bože, — to je věc! To je nádhera! Myslím, že i zapomenout je tu možno. Paláce, divadla, — chrámy, všechno má věže. (Ale nevedou do nebe — uspokojoval se.) Lze se tam procházet po úpravných parcích, kde si pyšně vyšlapují překrásní šviháci. Moje milá všechno vidí krásným, — protože má dobré oči. Oh, toho hluku! Že mě zapomene.

Str. 108 *Chlad.* Rukopis v linkovaném školním sešitě S 27 v měkkých modrých deskách. Vedle titulu datum *Praha, 10. XI. 19.* Kapitola I. a II. v sešitě na str. 1—38, kapitola II. na 7 nelinkovaných sešitových listech vzadu do sešitu vložených. Psáno pouze na lichých stránkách. —

Původní znění na str. 108: 11/12, zvedl límec; 13 šedivého kabátu.; str. 109: 1 trvalo vždy velmi dlouho; 2 byla vždy velmi příhodně; 11 jakési bezbarvé běli; 17 ruce v pěst.; 19 zvláště jedna přednáška; 22 pohyby rtů.; 24 lustry, které syčely; 25/26 nějakou teplou, intimní; 31 Ale přece;

str. 110: 3 fontány se sousošími; 10 mnoho nocí a <stali se vůči sobě> říkali si všechna šílená dětinství; 28 šli tiše na Velkopřevorské;

str. 111: 5 té černovlasé holky; 15/16 že je tu velmi krásně pro nás; mezi 26 a 27 »Myslím si, že je smyslná.«; 27 »Je, jistě je. A potom; 29 <»Járo,« pravil po chvíli> Potom chodili;

str. 112: 3 jako by sama slova stála na jeho tváři; 22 na ulicích a lepil se; 24 chladem. V pokoji mu netopili; 32 Jeho srdce; 33/34 která rudě v koutě pod křížem blikotala, zhasla;

str. 113: mezi 6 a 7 odstavec: Jednou v divadle, — bylo to kteréši <z bezvýznamných nových dramát> bezvýznamné nové drama, — uviděl bledou dívku s černými copy a vzpomněl si na Járovy řeči. Poněvadž tehdy, kdy se o ní Jára zmínil, byl ve vzácné náladě a ona jaksi stala se též bodem oné delikátní chvíle, — počal se o ni zajímati. odstavec: Měla; 9/10 i kus kteréši nové; 10 společné jejich zívání obrátilo; 15 Měla rty; 21 <Další jejich hovor už> Když se vraceli z diva[dla]; 22 bylo tma a poměrně; 30/31 bývá, — o literatuře, umění a hudbě, filosofii; 33 smyslem, ale; 36 přece nedovedli; 37 kdyby se i někdo vyskytnul;

str. 114: mezi 6 a 7:
 »Což nemáte přátele?« tázala se Eva.
 »Nemám tu nikoho. Měl jsem vůbec v životě jen přítelkyně. A přece, — je tu jeden můj dobrý druh, — který mi o vás dokonce vyprávěl.«
 »Jej, jej...« podivila se. »Co by vám mohl o mně vyprávět?«
 »O každém možno říci něco, — a o vás, myslím, — též.«;
 13 celé prázdniny byla jsem; 15 Bylo právě <tolik> tak krásně; 21 rozplyne se do nekonečna; 27 jen to, co věří;

str. 115: 7 šťasten a zdali tato slova; 9/10 který nedovede čekat; 15 jste žena a žena nezávidí; 18 zachytí. Vidím jen dozadu — a všechno, co; 23 věci bez smyslu; 27 všem spícím ulicím; 37—116, 1 Je mi to tak;

str. 116: 10 Pavel Mrázek; 20/21 Pavel osaměl. Vytáhl si límeč a upjal pevně kabát. Potom; 23 aby se toho zbavil; 23/24 tíhu, která přesto je tak; 25 za bílých nocí; 28 jako prve. Snad proto, že ji vídal ve dne, kdy běhaje z přednášek do přednášek vyměňoval s ní několik kvapných slov. Setkávali se;

str. 117: 1 po rozkřičených ulicích; 12 <Viděl> Uvědomoval; 18 poněvadž často myslil; 35 Může žít, když;

str. 118: 5 Jsi samotář, — a lidi; 10 Naopak třásl jsem se strachem, nevěda, kam;

str. 119: 2 Uviděl jsem, že; 7 jako by si teprve uvědomil; 15 Vše bylo mezi nimi; 18 Ale viděti; 20 nestačí. Víím; 21 možná, — že ještě

nedívám; 26 strom, — hora, — komín, — člověk; 28 ale neodsuzuješ;
str. 120: 11 které bylo; 14/15 hlavou, který jí kývá a neslyšně; 22/23
Klamal jsem se nemoha; 29 na něž bych se mohl

Str. 121 *Jedovaté milování*. Rukopis ve dvou sešitech S 28 (na str. 1—71) a S 29 (na str. 1—27) v černých polotuhých deskách. V S 28 na str. 2 datum 6. I. 1920 *Prostějov začato*. V S 28 text od začátku ke slovům *půjde za ním*. (zde str. 134, ř. 22), v S 29 dokončení. Psáno jen na lichých stránkách. —

Původní znění na str. 121: 3 v jejich ústech jaksi; 20 mohli-li by říci; 32 ač řečený to; 32 ony ostny; 33/34 které <rvaly> klidně a neslyšně <přetrhávaly> přestřihávaly jeho; 34 snění, jako nůžky šedivou přízi. Bylo;

str. 122: 5 Hovořívají často nejhrozněji; 6 her. Ale věřím, že každý myslí si; 12 mnohdy ohavné; 27 vznešeněji, <šeptal k ní francouzsky> skládal velmi primitivní;

str. 123: 1 <A přece stalo se, že <osud> po prvé políbil mezi dveřmi> Přesto; 2/3 měli své lásky; 5 buď »Tvá« nebo »Tvoje nejm[?]; 18 to mu stačilo; 29 o černé, železné lůžko;

str. 124: 2 modlil se a plakal; 5 krok přes velmi bol[avý?]; 5 <Když> Oči; 13/14 odkudsi vezmou se; 16/17 tělo se chvěje, — jako by jeden pór nedůvěřoval; 20/21 — blednou a přepřlňují se krví; 25 ve kterém se vaří krev;

str. 125: 3 *pokračuje*: Pozdravil ji tím spíše, že byla té chvíle bez milence a že při pohledu na ni zapomněl na páchnoucí trávu; 4 A Olga; 18 ke splavu na vrbové větvičky; 24/25 naprosto nepochop[itelného].; 27 stati, které jednaly; 31 chloupky jako na; 32 trochu protivné;;

str. 126: 2 Nuže pojďte!; 7 *pokračuje*: Na polích bylo plno lidu; 15 rozumějí si, jdou-li; 25 skropeno jakousi dlouhou; 27 <Šel> Nemluvil; 32 bylo tak, že;

str. 127: 5 všechno s něho zase spadlo; 6 A její; 7 A malé; 9 že se až Olga ohlédla; 10—16 žensky. Celé její ženství vyběhlo jí vstříc a vstoupilo jí do jejích očí, které v tom okamžiku staly se náručím pro <celého toho> celou tu druhou půli světa, — pro půli lopotící se, — ušvanou, udýchanou. —

Dětičky klekly a Fráňa chytl Olgu za ruce a řekl hlasem, kterému se sám podívil, jak byl zcela jiný <jako by zvony>:

»Slečno Olgo, — slečno Olgo, — nechoďte tam za těmi kamarádkami. Pojďte, půjdeme touto cestou spolu a budeme si vykládat.«;

20 Fráňa vzal; 23 krvácí; — a protože jeho srdce bylo rudé jako krev a jeho rty jako srdce a její rty jako <její> jeho krev. A krev mu; mezi 24 a 25: Pili.; 25 zato Olga; 35 *věta uvozovací připsána tužkou*;

str. 128: 4 Jeník byl chlapec; 24 někoho, s kým;

str. 129: 8 nenávistně a řekl mu.; 8 svá slova; 14 tragickým. Má-li ona dosti čisté oči, můžeme pro čas vložit do nich všechn[o]. Neboť stává se.; 21 A ten viklající; 23 syrovo, surovo.; 25 dokonce slyší; 30 a vidí něco zcela; 31 proč ten lišejník;

str. 130: 5/6 proto, aby měli vždy něco; 13 zaujímali totéž místo; 16/17 v něm velmi čistá; 22 ruce. Ale Olga dosud nikdy; 23 a žena odcházela; 31 zmatení chvělo se; 34 mám tě rád! — <a tomu ona zplna roz[uměla]> a to ona zplna chápala.;

str. 131: 6—10

»Mám, Fráňo, — ale nech mě, — <dnes ne> alespoň dnes.«

»Nemáš mě ráda.«

»Mám.«

»Nevidím toho.«

15 spěchala. Žádný neřekl ani slova, a bylo jim; 20 na prahu jejich; 25 tam bylo napsáno, co se stalo.; 30 A tu; 32 A potom také, —; 33 na něco. Nebylo v tom už bezprostředníh[o];

str. 132: 4 až jí prsa se roztančila.; 11 Když potom smích; 16 u ní v pokoji.; 19/20 a že stalo se mu to přirozeností.; 22 bolestně připomenouti.; 26 Snad nebylo to na; 28 milováním, neboť bylo; 34 na hranicích jejího panství;

str. 133: 2 stala se jinou v zcela; 6 měli; 8 celý den jejich; 9 a oni jako by stále se; 33 ráda. — Říkali;

str. 134: 10/11 lamp, probudilo se: *☞* viděl s nesmírn[ou]; 28 obrátil, ruce sepjal a prosil, — všechno; 31 *pokračuje*: Hrdost jeho plakala a on jí rdousil hrdlo, — aby neslyšel její hlas.; 37 smířil se s ní do té míry, jako;

str. 135: 1 žil a prosil; 5/6 aby <dnes> dala mu dnes vše; 17 A předměty.; 24/25 jako srdce nechtěla zmizeti.; 29 Na stěně mám klavír;

str. 136: 6 vyděšena a uklidnila se; 8 Večer bezpečně vyběhla; 12 do jeho ramene tak zcela nově; 13 jejíž muž vrátil se; 16 častěji. Bylo tak krásně v;

str. 137: 18/19 půdu, žádostivou, rozpukanou.; 27 kvůli lži samé. Poněvadž se <její> sama také už dosycovala, —; 30 nevinnému trpění; 31 kdo jim je prudce vyčítá.; 32 tím spíše, že zpozorovala.; 35 hrubý a <tak> tolikráte jí říkal, že;

str. 138: 1 šelmovsky pozdravovala Pepíka; 2 a lehávala večer;
10 když do dlouhého; 21 s ním chodili v noci;

str. 139: 23 prachšprosté; 30 Když potom; 34 mnoho pocho[pení]

Str. 140 *Miluška*. Rukopis S 30 je na 26 čtvrtkách bílého nelinkovaného papíru v obalu z přeloženého bílého listu a celek vložen do černých sešitových desek. Bez názvu, ale na str. 1 podtrženo červeně, snad Wolkrovou rukou, první slovo textu *Miluška*. Povídka vznikla asi na počátku roku 1920, soudě podle grafické podoby rukopisu, podle povahy textu a podle reminiscencí na vlastní autorovy zážitky, na př. pobyt v Tatrách o prázdninách 1919. —

Původní znění na str. 140: 16 že jenom; 25 ve které se doporučuje všem; 28 lesním myslivcem.;

str. 141: 1 příliš bílé skvrny;

str. 142: 10/11 neboť stával se hrdý; 14 Ale sotva tam chtěla; 17/18 A když přestali za obrovského; 28 nejgraciously, neboť zde; 30 celá unavená a;

str. 143: 4 mlčel hlavně proto; 18 býti myslivcem, — že ano.«; 21 v jarních plískanicích, — přece už je cítiti vůni jarního slunce.; 23 Bývá nejvíce; 24 jedny svoje nové kalhoty, které;

str. 144: 6 jen s kolegy-krajany; 22/23 že chodíte; 28 Zpíváme a mluvíme;

str. 146: 5 smála se ona.; 10 kalendářní pohádky.; 15 neboť tato děvčátka.; 16/17 aby to viděly i; 17 též shora.; 27 sedl si do trávy; 36 po každé, když ji vidíte?«;

str. 147: 1 <Nebolí vás to> <Oh, to je> Oh, to; 2 Jan troch[u] zamračeným; 27 nerozumíte, ale; 29 hlad anebo nedostatek, tak; 32 za nutné a proto;

str. 148: 7/8 Spíše bych byla mnohdy řekla, že žádný.; 23 *mezi slovy* neodtáhla. a Jan: »Mívám také hlad?« řekla znenadání. »Hlad po něčem krásném, překrásném, co se objeví a zapálí celého člověka v jediný plamen. A bývám«; 23/24 když maně zavadil <o její ruku> o ni.; 25 slepá, — ani se nehnula.; 27 pušku byste do nich;

str. 149: 8 byla to teplá,;

str. 150: 23 tupých lidí. <Opravdu,> <Má pravdu ten spisovatel, který říká, že náš život někdy ne> Nerozumějí; 27 <Janovi bylo líto> Jan; 31 když sedím u stolu; 35 musím být sama při snění.;

str. 151: 18 o všem mluvit, <ale tu, kde jind[y] nemohla najít>; 23 Ale ona; 30 <Jsme-li> Máme-li;

str. 152: 7 kolem něho jaksí ztěžkl; 10 mezera, — mezera dvou lidí jiných očí, —; 17/18 srdce, — zůstala

Jádrum oddílu je Wolkrův cyklus *Básně v próze*. Časově mu předcházejí dvě prózy z fasciklu *Črty* a próza *Láska*, ve dřívějším vydání zařazená mezi povídky. Z pozdějších prací je *Obraz, který jsem dostal* přiřazen k cyklu *Básně v próze*, protože je k němu připojen i v rukopise. Po cyklu chronologicky následují ještě básně v próze *Barvy* a *Hřbitov*. Mezi různočteními 9. a 10. čísla cyklu uvádíme koncept básně *Přítel*, která do definitivního znění cyklu pojata nebyla.

Str. 155 *Nálada*. Zde otištěno po prvé. Rukopis je v obalu *Črty* (viz pozn. ke str. 21) na str. 4–5. Má podtitul *Lyrická báseň v próze*. Podle pořadí prací v *Črtách* vznikla mezi 11. březnem 1916 a 10. únorem 1917. —

Původní znění na str. 155: 8 Však obzor; 25 jsou matné, ale; 26/27 my chápeme <život> a vidíme život <v očích> a světy v očích

Str. 156 *Nálada*. Zde otištěno po prvé. Rukopis je v obalu *Črty* na str. 6–7. Pod přeškrtnutým původním titulem *Odvody* titul definitivní. Vlevo vedle názvu datum 10. II. 1917. Od slov *Zahnul jsem sa roh* (zde str. 156, 29) psáno tužkou. Bez autorových oprav v textu.

Str. 158 *Láska*. Rukopis je ve složce sešitových linkovaných listů s povídkou *Jízda* (viz pozn. ke str. 45) na str. 14–15. Podle grafické podoby rukopisu a podle thematických a výrazových prvků textu řadíme básně chronologicky před cyklus *Básně v próze*. —
Původní znění na str. 158: 18/19 kolikráte se rozcházel, kolikráte se zase sešli; 21 pouze Viktor; 31 Viktor odešel

Str. 159 *Básně v próze*. Rukopis cyklu je ve školním sešitě S 20 v měkkých modrých deskách s titulem a podpisem na štítku. Na str. 1 je přeškrtnutý původní titul cyklu *Noc*. Na str. 2 vlevo nahoře datum: *Září 1918*. Na vnitřní straně zadní desky datum: 2. IV. 1919. Jednotlivé básně jsou číslovány. V textu číslování vypouštíme.

Str. 159 1. *Poledne*. V S na str. 3. Znění v S předcházel koncept psaný tužkou na růžovém lístku (v archivu ZW) ve fasciklu *První náhozy a myšlenky*. —

Koncept zní: Poledne přineslo prudké vůně <příliš omámené> <mdlé,> které mě omámily. <Jsem omámen a smuten tak jako> Jsem smuten, paní, jako vaše oči a chvěji se právě tak, jako vaše

bílá ruka, < kterou svírám svou dlaní > v mé dlaní. < Mé nervy rozzhavily se v bílé chvějící se struny. Struny mých nervů napjaly se, že hrozím > < obávám se, aby jejich kovové uzly mě nezaškrtily. A přece, paní > Mé nervy napjaly se jako struny, které třesou se při každém vašem pohledu. Nezbyvá mi, než hrát píseň. Nuž, zazpívám vám píseň hrdých žebráků, kteří v poledních plamenech sní o čistých a ledových hvězdách Pálnoci.

Str. 159 2. *Vzpomínání*. V S na str. 4. Kromě toho existuje koncept psaný tužkou na růžovém lístku (na druhé straně koncept básně v próze *Poledne* — viz předchozí poznámku). —

Koncept sní: < Jsme na rozcestí, drahá, a nutno se rozejítí. Vím, že vichřice ani dešťová smršť nesmyje mi se rtů vůni vašich polibků. A v srdci svém, — v té [?] lucerně, — ponesu si plamen, který rozžehl se ve vaší duši. > < Jsme od sebe tak daleko, že někdejší vaše polibky, které > Byl také úplněk, když jsme se po prvé políbili. Vím, bylo to v lesní rokli, na skalnatém mostě. Však dnes jsme sobě tak daleko, že < všemu tomu > vše to zdá se mi stříbrnou pohádkou. Vzpomínám a hledím na měsíc. < Kolikrát se od těch dob naplnil? > Zda víte i vy, kolikrát se od těch dob naplnil.

Vím, že jest pošetilé přemýšletí, zda také vy vzpomínáte. A přece přemýšlím a jsem < důvěřivý > plný teplé důvěry, neboť miluji sladkou píseň o měsíci, který vzpomíná i na oblaka, jichž se kdysi dotekl.

Str. 159 3. *Rozhovor*. V S na str. 5—6. Ve fasciklu *Způsob Jiřího* tvoření je zachován koncept psaný tužkou napříč přes linky na poloviční listu vytrženého ze sešitu. —

Koncept sní: Mluvili jsme mnoho o vznešené kráse, svobodě a božské rozkoši v naší staré hospodě. Kouř válel se v opilých vlnách začouzenou jizbou, < řinkot > a sklenice po okraj naplněné těžkým, žlutavým mokem křaplavě vřeštily < a >. Kdesi v koutě, kam nemohl náš zrak proniknouti, hrál na rozladěný klavír žebrák-muzikant rojí bledých nevěstek a vyžilých mladíků. Občas házeli jsme mu do špinavého klobouku peníz a hovořili dále o vznešené kráse, svobodě a božské rozkoši.

A proč teď, přátelé, když vyšli jsme do noci, — smutně < jste > jsme se zamlčeli? Nebe jest plné úžasných hvězd, které blednou a chvějí se v křehké své nádheře. < Měsíc zapadá > Domečky jsou tak bílé a jejich stíny tak čisté. I panenská lúna vyšla, — a < vy přec již nehovoříte > < kráčíte mlčky > my přec již nehovoříme o vznešené kráse, svobodě a božské rozkoši.

Str. 160 4. *Mé myšlenky*. V S na str. 7. K básni si autor nejdříve načrtl koncept na půlce linkovaného listu ze sešitu (na druhé straně koncept *Rozhovoru* — viz předchozí poznámku). —

Koncept zní: <V noci vrhá má duše tak bizarní myšlenky, jako> V noci jsou mé <myšlenky> <halucinace> halucinace tak bizarní jako stíny starých, zapadlých domů. Divím se jim častokrát sám a tiše si je šeptám, — dají-li se vysloviti. <A> <Vždyť i slova jsou v noci tak ku podivu přítulná.> Proč dnes, dívám-li se na nebesa chvějící se mezi miliony hvězd, mám představu <ohromného žaláře> ohromné žalární mříže, do které jen <hvězdami> paprsky <pro> line se záře <z onoho věčné> jakéhosi věčného dne <slunce,> <které bych>. A má <vise> fikce jest tak dokonalá, že slyším i na svých nohou řinčení těžkých, jako by <věky> nekonečností okovaných okovů.

Jak bizarní a pošetilé jsou noční mé halucinace!

Str. 160 5. *Luna*. Otištěna v časopise Ruch I, 1919, 6 (24. IV.), str. 1. Rukopis v S na str. 8 je shodný se zněním v časopise s jedinou odchylkou v první větě (zde str. 160, ř. 20), která v S zní: *Má známá, — dnes v noci chtěl jsem jít zpívat pod vaše okna*. Jsou dčchovány dva koncepty (A, B) psané tužkou na polovici listu vytrženého ze sešitu. Jsou uloženy ve fasciklu Způsob Jiřího tvoření. — *Koncept A zní*: *Známá, — dnes chtěl jsem jít zpívat pod vaše okna*. Slíbil jsem vám to ve dne, když líbaje vás, <odkrýval jsem> <poznával> obdivoval jsem všechny doteky krásy, jež <se> vás kdy <dotekla> políbila.

<A> Víte, proč nepřišel jsem zazpívat? Svedla mě luna, <vysoko nad> zasněná vysoko nad zemí, plná nepoznaných krás.

Šel jsem za ní, zapomena

Koncept B zní: *Známá, dnes v noci chtěl jsem jít zpívat pod vaše okna*.

Slíbil jsem vám to kdysi při polibcích, když poznával jsem <dotek[ky]> všechny doteky krásy na vašem těle i duši.

Však nepřišel jsem, — neboť svedla mě luna. Luna, zasněná vysoko nad černou zemí, se zvláštním nepochopitelným úsměvem, daleká a nedosažitelná.

Celou noc vábila mě za sebou a já marně vztahoval k ní ruce. Zůstala mi neznámou, i když zbrunátnělá <zapadla> padla v objetí dalekým horám.

V tom jest půvab nekonečné lásky: poznávati, ale nikdy nepoznati.

Str. 161 6. *Já*. V S na str. 9. K básni byl napsán koncept tužkou na útržek bílého papíru (na druhé straně koncept B básně *Luna* — viz předchozí poznámku). —

V S na str. 161: 5/6 jako žebrák,

Koncept zní: Říkáte mi, že jsem bláhový snílek, — ale budiž. <Líbí se mi lépe snít v noci> <Oh, přijďte vy všichni pracovníci pod <báň čistého nebe> hvězdnatou báň a pohlédněte na svoji práci.> Přes celý den budu nosit s vámi vodu <do cisterny, kterou nikdy nenaplníme> na <nekonečné> velké vaše zahrady, — ale večer nechte mě snít.

Nemám rád dne, poněvadž naplnili <jste> jsme jej množstvím ohavných skutků <a>. <Miluji noc>

Však neříkejte mi: »idealista«!

Odešel jsem skrýt se do noci, poněvadž <ztratil> promrhal jsem všechna slunce, která <dal> světil mi den.

Str. 161 7. *Paláce štěstí a rozkoše*. V S na str. 10. —

Původní znění na str. 161: 14 leč tikot; 17 dva ironičti žebráci.

Str. 161 8. *Bouře*. V S na str. 11. —

Původní znění na str. 161: 24 rozdrtití černou svou dlaní.

Str. 162 9. *Matka*. Otištěna v časopise Ruch I, 1919, č. 6 (24. IV.), str. 1. Rukopis v S na str. 12. —

V S na str. 162: 6 čekají u cest jen lupiči; 8/9 bloudí jen zasněné víly. A ty; 13 z <těch> těchto starých stěn.

Koncept k básni psaný tužkou v sešitě, do kterého Marie Horáková opsala Wolkrův deník Té které patřím, na str. 1. *odzadu zní*:

Mé dítě, proč zase chceš odejít do temné noci? Poslyš jen, jak hrozně <šumí> kvílí jasany pod naším oknem!

Neslyšíte již dobře, matičko. Jasany <zpívají překrásnou píseň o bledém měsíci> chvějí se rozkoší, neboť líbá je bílý měsíc.

<Nechoď, mé dítě!> Bojím se o tebe, mé dítě! V pustých nocích <potulují se> číhají u cest lupiči a vrazi.

Nestrachujte se, matičko! <V mých nocích> Na mých cestách bloudí jen teskné myšlenky. A ty mě navštíví a obdarují.

Pošetilče! Zůstaň raději u teplého krbu. Což není ti tu teplo a příjemně?

Nemohu, <matičko! Jest tu horko k za> <Zdá se, že vzduch> <Zakl bych se dusným vzduchem, —> Dnes je mi tu tak úzko, že

bych se zalkl dusným vzduchem, <který dýchají ty staré stěny> vyvěrajícím ze starých stěn. <Jdu. Sbohem. Jdu, maticčko.> Vaše lampička bliká jako svíce nad hrobem a venku září miliony hvězd nad nekonečným životem. Sbohem, maticčko!

Přítel. V S chybí. Zde v poznámkách uveřejňujeme po prvé text básně, k níž je znám pouze koncept psaný tužkou v sešitě s opsaným deníkem *Té, které patří* na str. 2 odzadu. (Viz i předchozí poznámku.) —

Jak to venku skuhrá, burácí a skučí!

A já tu tiše sedím s tebou pod krvavou září tvé lampy, obávaje se, abych nestřásl s duše delikátní <snění> rozkoš. Poslouchám tlumený tvůj hlas, ale nerozumím, poněvadž opájím se jeho chvějícím tónem. Dívám se do tvých očí, jako do vln zadumaného jezera.

Str. 162 10. *Stezka.* V S na str. 13. —

Původní znění na str. 162: 18 ale cítím, že; 22 po obou jejich stranách; 23 aniž bychom věděli, kdy.; *mezi 23 a 24 šprt:* Uvidíte, jak se vám rozvíří krev, nepoddajná.

Báseň má dva tužkové koncepty (A, B) v sešitě s opsaným deníkem Té které patří na str. 3 a 4 odzadu.

Koncept A zní: Jdu s Vámi, drahá, pustým lesem a schází mi jen malounko <abych Vám> a utopím se v zelených <Istivých> vašich očích. Vy se též chvějete, — cítím vaše rámě. Což i vy se mě bojíte? Ah, — dva dravci, kteří <nešidí>

<Nemysleme, — doposud> Nepřemýšlejme ještě, zda půjdete vy se mnou či já za vámi. K ránu je ještě daleko. Pojďme, přitisknutí k sobě co nejúžeji touto nebezpečnou stezkou. Vpravo i vlevo zejí hluboké rokle a každou chvíli budeme se moci zřítiti. Jak je to krásné, že měsíc nevyšel.

Nuž pojďte, — budeme se učit: milovat život.

Koncept B zní:

Jdu s vámi, nepoddajná, černým, <neproniknu[telným]> mlčícím lesem. <Schází mi málo> Nevím, zda chvěje se vaše rámě či mé, ale cítím, že než vyjde měsíc, jeden z nás v tomto boji podlehne <a druhý že bude>

Však nepřemýšlejme <ještě> o tom. K ránu je příliš daleko. <Pojďte> <Dejme se, úzce k so[bě]> Pojďme, přitisknutí k sobě co nejúžeji touto nebezpečnou stezkou. Není tu viděti ani na krok a z obou stran zejí přehluboké rokle, <do nichž> <o nichž budeme

věděti, aniž bychom je viděli.> do nichž budeme se moci zřítiti, aniž bychom věděli kdy. Uvidíte, jak rozvíří se vám krev, nepoddajná. Nuž pojdte, budeme se učit milovat život.

Str. 162 11. *Mé město*. V S na str. 14. —
Původní znění na str. 163: 4 v košatých korunách starých stromů.; 8 V dále štěkají psi

Str. 163 12. *Dopis*. V S na str. 15 a 16. Vedle přeškrtnutého titulu *Okno* titul definitivní. —
Původní znění na str. 163: 19 v rezavých vratech.; 20 aniž by již chápali.; 20 Víím, — zachvěla se.; 23 z mladých, bílých <ze svěžích> růží.

Str. 163 13. *Hvězdáři a básník*. V S na str. 17. —
Původní znění na str. 164: 1 »A co hledáš ve hvězdách ty, zasněný básníku?«

Str. 164 14. *Příchod podzimu*. V S na str. 18. —
Na str. 164: 14 veselý chanson (*nadepsáno bez provedení opravy*)

Str. 164 15. *Vyhnanec*. V S na str. 19. —
Původní znění na str. 164: 22 tělo mé chvěje se

Str. 164 16. *Sny*. V S na str. 20 a 21.

Str. 165 17. *Neposlušný*. V S na str. 21. —
Původní znění na str. 165: 18 aniž oslabovati; 19 tázají se; 22 na tu prospěšnou;

Str. 165 18. *Delikátní podvod*. V S na str. 22. —
Původní znění na str. 165: 28 Sevšední vám tak; *mezi 29 a 30* Ve skutečnosti jsou ženy velmi naivní, — a ve snách velmi duchaplné.;
str. 166: 2 vaše těla se třesou,

Str. 166 19. *Námořník*. V S na str. 24 a 25. —
Na str. 166: 24 za kotevní připsáno v závorce tužkou lana

Str. 166 20. *Bolesti*. V S na str. 26 a 27. —
Původní znění na str. 166: 30/31 vystupují do očí;

str. 167: 7 <Drsně> Zlostně cos skřehotali; 10/11 zdály se mu býti nejtrpčí a nejtěžší z celého světa.; 12 ta vznešená bolest, která

Str. 167 21. *Dítě*. V S na str. 28.

Str. 167 22. *Stello*, V S na str. 29 a 30.

Původní znění na str. 168: 8 mnoho uslyšíme v těch stříbrných; 12 velikým očím ještě rozzářeným

Str. 168 23. »*Piskuláky*«. V S na str. 31 a 32. Kromě toho existuje tužkou psaný koncept na listu bílého papíru ve fasciklu Menší črty (v archivu ZW). —

Původní znění v S na str. 168: 21/22 Ještě tolik si pamatuji;

V konceptu na str. 168: 18 probouzel jsem se v noci na své; 19 V oněch černých tmách; 21/22 strašidel a <tajemných loupežníků — černokněžníků> loupežníků. Kři podivu: životních lupičů jsem <nevzpomínal, ale děsil jsem se vždy> nikdy tolik se neděsil.; 23 vidin ani tajemných mrtvol.; 24 Tehdy hleděl; 25 malý, <všemi op[uštěný]> ustrašený, osamělý; 27 daleko od něj; 28 tetelil a <který> nejvíce doléhal; 30 Tehdy stávalo se; 34 A ono teskné; 35 na mě skoro vždy kouzelně.; *pro text od slov* skoro kouzelně. *je v konceptu ještě jeden náčrt*: kouzelně. Zdálo se mi, že slyším pozdrav jakéhosi dobrého a silného, který <přichází> bdí <nade> <a ostražitě pozoruje všechno zrakem vítěz[?]> <přemo[?]> uprostřed spících <a jehož oči v temnotách plápolají jako> a <který> kterému jsem věřil, že má moc zahnat všechny zlé vidiny z celého města.

Uklidnil jsem se tolik, že zaslechl jsem z vedlejšího pokoje oddechování matčino, položil jsem hlavu na podušku a usnul jsem zase tichým dětským spánkem. <Býval jsem jako dítě velmi důvěřivý, poněvadž věřil jsem sice i ve strašidla <i>, ale též v dobré a mocné »piskuláky.«.>;

str. 169: 5 usnul jsem tichý a

Str. 169 24. *Ticho*. V S na str. 33 a 34. V pravém rohu nahoře poznámka tužkou: *Koncept v seš. konceptů I*. Koncept je v sešitě v polotuhých černých deskách na str. 32 a 33 psaný tužkou. —

V S na str. 169: 19 A duše moje;

V konceptu na str. 169: 8 u mě jest tak teplo (*pův. i v S*); 9 stačí <bledý> pohled; 10 který diskretně pohlíží; 12 <Snad je mi> A je

tu; 13 Ticho nesmírné duše setkavší se s nekonečným tichem mé duše.; 14 A jest mi snad teskno.; 15 kteří řekli mi; 19 A duše moje; 20 tak neslyšnými kroky; 22/23 <Snad se> Jen chvěje se chvílemi velmi zlehounka, velmi tichounce jako hvězda na nebesích.; 25 <Zapomněl jsem> Snad zapomněl jsem; 28 bojím se té věže kostelní, ukryté v <šeru> temnotě; 29 Bojím se těch hrozných

Str. 170 25. *Za Tebou půjdu ...* V S na str. 35. V pravém rohu nahoře poznámka tužkou: *Koncept na samostatném listu*. Koncept je psán tužkou na zadní straně formuláře bankovního účtu a je ve fasciklu *Způsob Jiřího tvoření*. —

V S na str. 170: 6 Za Tebou ponesu;

V konceptu na str. 170: 3 z jejichž oken blikají nečistá světla; 7/8 jak <lesknou> dravě; 9 Za Tebou se povleču, vražednice moje; 10 a bych <viděl tě> nejšíleněji Tě miloval,

Str. 170 26. *Po rozchodu*. V S na str. 36. Vpravo vedle názvu datum 31. I. 1919. —

Původní znění na str. 170: 18 Již se nevrátíte ...

Str. 170 27. *Posdravy z dálky*. V S na str. 37. —

Původní znění na str. 171: 1—2 Oh, vaše úsměvy byly stříbrné tak, jak zlaté byly vaše vlasy. (*připsáno tužkou*)

str. 171: 3 ku vlastní; *nad sešel nadepsáno* sejda

Str. 171 28. *Dešť*. V S na str. 38. Vpravo vedle názvu datum 15. III. [1919].

Str. 171 29. *Své milé, I*. Otištěno v časopise *Sladko je žítí* 1919, 15. května s titulem *Odešlaš dříve, než jsi přišla*. V S na str. 39. —

Původní znění na str. 172: 1 zlační?; 2 že mé ruce tak dlouhým vzpínáním se po tobě <sesílí> zesílejí tak přílišně, 3/4 *nadepsáno* řečavými *bez provedení opravy*.

Str. 172 30. *Své milé, II*. V S na str. 40. —

Původní znění na str. 172: 8 — oh, už nezlobím se; 14 »Jak můžeš se bláhový obávat, že ji

Str. 172 *Obraz, který jsem dostal*. Rukopis je na linkovaném sešitovém listu, vloženém do sešitu S20. Na konci textu datum 29. IX. 1919.

Str. 173 *Barvy*. Rukopis je na první straně sešitu S 32, ve kterém je povídka *O Františku muzikantovi*. Na konci textu datum 29. IX. 19. Nad titulem tužkou poznámka: *Nesázet*. Napravo podél textu červenou tužkou: *Jak dovede pokazit mladíka tahle dekadentní frajeřina*. 17. III. 23. —

Původní znění na str. 173: 13/14 které se mi budou už ne snad líbit, ale <pouze> které budou

Str. 174 *Hřbitov*. Rukopis je v sešitě S 13 na str. 18.
Původní znění na str. 174: 11 listí, krvavé a ztrouchnivělé, kříží

Str. 175 POHÁDKY.

Oddíl zahrnuje Wolkrovy mladistvé pokusy o pohádku. To, že při komposici svazku byl oddíl zařazen za Básně v próze, je odůvodněno jednak časovým vznikem pohádek v r. 1919 o prázdninách po maturitě na Slovensku ve Stražově, jednak tím, že svým způsobem navazují na jeho tvorbu v oblasti básní v próze.

Str. 177 *Pohádka o bledé princezně*. Otištěna v časopise Ruch II, 1919, č. 2 (13. X.), str. 24—28. Rukopis je v linkovaném školním sešitě S 21 v černých polotuhých deskách na str. 3—21. Na konci textu datum 6. IV. 19. Na vloženém listě u str. 9 vložka od slov *Byl pak* (zde str. 179, ř. 13). —

V S na str. 177: 4 a přece <z dál> zdají se býti křehký; 5 výklenky a úzké vikýře; 6/7 A kolem byl hvozd, uspaný staletím ticha a nehnutí, zamyšlený; 12/13 skaliska a konečně —; 13 jen výjimečně; 14 jako starý, omšelý zámek —; 15 ostýchavě, jako s tajnou úzkostí; 17 ve Vysoké Věži, která vyrůstala přímo ze skalisek nad mořem, a dívala se; 18 na <vody> zneklidnělé vlny; 20 že možno <i soudit> <se domnívat> <podezírat její zrak z této změny, neboť> se domnívat; 21 sklouzl se do černých; 22 bolestný <úsměv modře>, modravý úsměv na ztemnělých; 26 Severák, mnohdy divoký a bouřlivý, ale většinou; 28 kus šedivé omítky; 29 s kratičkým a zdušeným; 30 které klenulo se; 31 <Ah,> Zdálo se, že ono celé jest setmeleno; 35 šustěly; 35—178, 1 Princezna tím mnohokrát byla vyrušena ze svého snění;

str. 178: 1/2 že někdo jí něco; 2 před večerem se ztráceli; 6—7 Služebníci používali malého můstku, který vedl ze zadního nádvoří

přes hradní příkop na zarostlou stezku. Princezna však; 9 veliký, zpuchřelý most; 10 jako by měla; 11 *pokračuje*: Ostatně, jak jsem již pravil, i ona i služebnictvo vycházeli velmi zřídka <a jen v případech nejvyšší nutnosti>; 13 *není odstavec*; 13/14 jest jediným ztlumeným paprskem slunce; 14/15 byla oné neurčité krásy; 16 vzpomnout; 16/17 navýsost něžné; 17 jak zlatý; 18 ruce byly <jako> bílé pestíky; 20/21 žilek, které v zápěstích se chvěly; 22 který položil se do jejích jasných očí; 23 <tichým, slabě altovým hlasem> tichem slabě altového hlasu; 24 zvláštní mystický závoj; 24/25 u nich podivný, netušený význam; 25/26 svojí jednoduchou prostotou; 26 slavnostnosti; 28/29 dotekem jejího těla; 29 střevíčky, ah <malé,> <lehoun[ké]> tak maličké; 29/30 z bílé <alabas[trové]> hladké kůže; 32 všichni museli ji slyšeti; 32/33 Bloudila šerem, které snad tisíce let se neusmálo, podivnými chodbami; 33 stále zvláštní, plísni páchnoucí; 33/34 a dlouhými, vysokými sály, kde; 34/35 štítý, <sošky> prapory, roucha; 36 a o jejichž dávném účelu jen snila. Vše bylo prosynceno tou posvátnou vůní minulého a zemřelého, co rozpadává se, uhelnatí, aby atomy svých atomů tvořilo budoucnost a nekonečnost. A Princezna alabastrovými svými rukama probírala se; 37 plných podivuhodných pokladů;

str. 179: 1 a tak čistě; 2 poslouchá <příliš> něco příliš; 4/5 pokoj, <temně> ověšený temnými, těžkými čalouny; 5 sešeřel <vždy>, kdykoliv; 6 vždy <do něj>, když cítila; 7 A tam; 8 do temných stínů dumávala celé dlouhé odpolední, když; 9 mraky chvěly se na nebi a líně vlekly se od lesů; 10 galerie zašlých, rodinných obrazů, malovaných dávno zemřelými umělci a dávno zaniklými metodami. Z červotočivých; 12 *pokračuje*: Však princezna, — její duše měla oči velmi rozevřené, — viděla zřetelně všechno a bezpečně četla ve vyhaslých skvrnách zraků, neboť vše to byli předkové, majitelé onoho zamlklého zámku a duše ještě zamlklejší, o nichž všech zachovaly se tradiční povídky, které vyprávěla jí chůva s posvátnou úctou, ukazují vyhublým prstem na jednotlivé obrazy.

<A> <Všichni tito pradědečci, prastrýci a pratety dívali se na ni, přitisknutou k rudým kamenům krbů, za šera hasnoucích odpolední se zvláštním, starostlivým pohledem; bylať poslední <, poslední větévka> větévkou starého, šlechtického rodu a království, kdysi slavného a bohatého.>; 14 Před tímto chůva vždycky povzdychla a princezna neopomenula nikdy co nejhluběji pohleděti do velikých, rozevřených očí, <že> které asi; 17 Byl to její; 18 odešel kdysi ještě před; 19 <Patřil mezi ony členy rodiny, kteří odvážili se> On byl

jediný, který odvážil se; 20/21 do onoho neznámého světa, tam <kdesi> za oceánem, <do onoho světa,> který; 23 zálivu <a ti, kteří odešli, nikdy se nevrátili.> obávaje se; 24 a nebo častým; 25/26 Nepřišlo od něj žádných zpráv, žádného ani nejmenšího poselství a všichni pokládali jej již za mrtvého.; 27 poněvadž jeho obraz; 28 ona zvláštní tesknota; 29 která nedá se vyjádřit, poněvadž není pro ni slova. <A> Jí právě; 29 že <onen smutek> ono slovo; 30 v jeho stříbrném pohledu; 32 <A> I obraz; 32 kolem níž bylo tolik; 33 *pokračuje*: Byla to snad jediná tvář, která se poněkud usmívala. Snad proto, že princeznina matka zemřela velice mladá. Jedině otec její scházel v rodinné galerii a obraz její zemřelé matky, vedle něhož civělo tak krutě prázdné místo, — byl jistě následkem toho tolik zasmušilý a zašlý.; 34—37 *chybí*;

str. 180: 1 Však <její> otec princeznu žil.; 2 křídlo zámku; 3 Nepouštěl k sobě nikoho a jen <svou> velmi zřídka, vlivem jakýchsi neznámých okolností <připouštěl k sobě> svou dceru.; 3/4 Byl <neobyčejně> starý a jeho vous; 5 (které byly značně vysoké); 9 aniž si co řekli.; 9/10 museli dovědět se; 11 šedivou svou hlavou a okna pečlivě uzamčil; 11/12 a dcera po jeho návštěvě uzavírala se ve svém pokoji ve Vysoké Věži <a tu>. Tu; 13 u jejích práhů, zdálo se jako ve snu, že; 14 zvuk onen byl tak vzdálený a tichý; 15 do oblastí; 16 kolik jej přesně jest; 17 v šerých pokojích; 17/18 zámek byl mnohem větší, než jeho počet <a>. ; 18/19 které vyznačovaly se tím; 19 mlhy nebes a oblaka; 19/20 vyhouply se mnohem výše; 22 nepřicházeli a zůstávali samotni. Princezna vyšívala; 23 jejichž <obrazem> předlohy; 25 v tlusté, bibli podobné knize, při čemž dle svého zvyku šeptal si slova v cizí, záhadné řeči a pokyvoval hlavou. Jinak; 28 A tak pomalu a klidně; 29/30 žádných <zvláštních> určitých mezníků) <co jest> zda uplynulo; 30 tisíciletí či hodina.; 31 Dny, které neznaly slunce, a noci, jež neznaly hvězd, <minuly> mýjely; 32 do minula, plížily se po zubatých hradbách zámku nevyvolávající žádných ozvěn ani zavolání, jen tišce vše; 34 jedenkráté přihodilo se něco; 35 ticho. Přece v zasmušilých a bojácných šerech pralesů vykřiklo něco, co uděšeně rozhoupalo temně zelené větve smrků a borovic. Však zvuky; 36 *pokračuje*: A tak i on <uhasl> se ozval, aby po něm nastal klid ještě hlubší, těžší a tajemnější.; 37 *není odstavce*;

str. 181: 1 zvykům a starodávným tradicím vyšla si až ku břehu <moře> mořskému, —; 2 v ona smutná místa; 2 do oceánů; 6/7 sešla onam po zarudlých svazích <až v ona místa> a zapomněla na

všechny příkazy; 10 snad stalo se to pohledem na úžasnou; 11 — zdálo se jí, že probudily se jí; 12 na prahy; 13 ale v plápolavý plamen neznámé vášně.; 14 *není odstavec*: Nebe bylo <tehdy> prudce; 15 bledly více a více; 16 příšeří zvláštního jasu <v oněch krajích.> nezvyklého smutku oněch krajin.; 22 odtud, — v <onu> neznámon dál; 26 tajuplné chodby rodného hradu; 30/31 A konečně snila o <muži> Princi; 32 na silných svých rukou dovedl zvednouti její křehounké tělo; 33/34 a který by tryskem svých nejšílenějších polibků vynesl ji až na nejstrmější pól Lásky. (*konec odstavce*);

str. 182: 1 A slunce; 2 tu záplavu; 2 deroucí se skrze lhostejná oblaka.; 6 jichž <neviděla> nikdy předtím neviděla; 6/7 řefavou sladkostí do její duše.; 7 *odstavec*: Když...; 8/9 vysílená, ale přece rozhodnutá vracela se náhlým soumrakem dlouhých alejí k hradu, který chvěl se tehdy tak úzkostně v předtuchách hluboké noci.; 12 *není odstavec*; 12 že <až ráno> sotva; 13 že odjede do oné země; 14 ve stínech; 15/16 najde tam zahrady; 18 Vzbudila <všechny> služebnice; 20 byla celá již; 21 ani tolik nedivily.; 22 že čekaly na tento okamžik sice ve strachu; 23 neměly již <nic> ničeho jiného než smutný úsměv; 24 Projel sice trochu prudčeji rukou; 25 <ale neře[kl]> a zašeptal; 25/26 tak neodvratného, <jako když řekneme:> řekneme-li.; 27 když blížil se den; 28/29 právě tam, kde včera princezna se odhodlala k náhlému odcestování, přála si dnes nastoupiti na palubu.; 31 chladné, <větrné> jitro.; 31 kameny <ještě> dosud ospale a chladně; 32 o půlnoci narodily se; 34 které lehce se houpaly jako <bílé> šedivé závoje; 35/36 zazářily právě jako ony; 36/37 Vstoupila rychle; 37 konala dnes vše tak příliš; *str.* 183: 1 jako by si nechtěla to ani; 5 temný a chvějící se bod; 6 že <v dálce> z dále; 6/7 k zátocce <něco, co př[ipomínalo]> něco zšeřelého; 9 někteří z plavců; 9/10 odvézti. <»Jest to nízká,>; 11 Jest to; 13/14 Vždyť nikdo nikdy neslyšel, že by kdy byla přistála u těchto skal nějaká loď. Nikdo si nepamatoval, že by byl kdy připlul nějaký pozdrav z dalekého, zámořského světa až v tyto tiché kraje.; 15 *není odstavec*; 17 Čekali. <Vrak, se>; 18 *není odstavec*; 19 boky, které jen nejvyšším okrajem vyčnívaly nad vodou, že <zdálo se> mohly se každým okamžikem úplně ponořiti.; 21 podobný ztrhanému; 23 šedivým, deštivým dnům.; 23 <A> Když lodní trosky se ještě <blíže> více přiblížily; 25 počali rozeznávati; 27/28 hlava tak vysílená, že musela patřiti člověku, který <dlaně své vzpínal nad svoje síly a hlavu vztyčoval> vzpínal ji nad svoje síly a vztyčoval nebezpečně vysoko.; 29 o tom věděla, — <byla symbolem marnosti> a

nabírala každým okamžikem více kalné vody; 32 písmen, <které byl[y]> na přídě; 34 Jest to on; 34 řekla potom; 35/36 »Jest to on, <který> za nímž jsem jela do neznámých dálek, které se mi zjevovaly ve snech. <Vrací se, neboť> Jen on;

str. 184: 2/3 které zvolna se potápěly; 5 Když přinesli jej; 6 <a> položili jej; 8 vlas, který <přilepil> přissál se k jeho; 10 Princezna nahnula se k němu; 10 že ještě <nezemřel> žije; 11—12 *chybí*; 13 *není odstavec*; 13 <zoufale> tichounce pohnul; 15/16 ale přece vím, že jste to vy, — neboť umírám.; 16—19 Země za mořem <zavraždily mě> servavše svými vichory mi <mé> brnění Krásky, — <otevřely mé srdce> vystavily mé bezmocné srdce kopím, napouštěným blátem a prachem rozjetých cest. Zabily mě mé touhy, které <hnaly mě v říše, které> <vykonati> pudily mě <konati věci> <ztělesniti> zhmotniti věci tak krásné, že můžeme <je> o nich jen tak tichounce přemýšlet, že si jich ani nejsme vědomi. Vy; 22 že to jen princezna slyšela; 24 *není odstavec*; 25/27 ke svým prsům a chtěla ji políbiti. Když již dotekaly se; 28 otevřely se jeho mrtvá víčka; 31 vracela se <na vzdych[y]>, aniž se jedenkrátě ohlédla, — k zámku, — zamlklá; 33/34 myšlenka, zakletá svojí subtilní krásou <na věky>, která láme se pod tíží slov, — na věky, na věky do srdce básníkova.

Str. 185 *O růži, která rozkvetla v deštích*. Rukopis v linkovaném školním sešitě S 23 v měkkých modrých deskách na str. 3—25. Na vnitřní straně přední desky údaj 4. VII. 1919. *Stražov — Slovensko*. Na str. 1 titul, na konci textu datum 4. VII. 19. Psáno jen na lichých stránkách. —

Původní znění na str. 185: 6 zvláštní jako krása teskných; 17 pod mým oknem, za kterým; 21 myslím, že mohu ji míti; 22 a šel s ní opatrně zahradou; 31 při trhání svých květů; 35 jak si ji mám co nejvíce přisvojiti!;

str. 186: 1/2 Dědeček podíval se na Snílka a pravil: »Chceš-li; 6/7 někomu skoro tak; 27 Lituji toho, že jich; 35—37 Rozpačitě se usmál a řekl si tiše; 36 za zády. Potom si;

str. 187: 6 *pokračuje*: Snílek odešel; 29 na hrob — a bude to jak;

str. 188: 4 byl obraz; 8 stínech! Svítla jako pla[men]; 13 V jejích bílých lupenech; 34 příliš rád, — a že má růže jest; 37 Ah, — nejsou;

str. 189: 19 z lesů, — <neboť>; 23 oči jen p[roto]; 26 na klín a <držel ji> <prudce ji přitiskl v svůj> tak prudce;

str. 190: 2 ostatní, — jako bílé kůstky rozházené; *mezi 4 a 5 odstavec*: Snílek *odstavec*: »Oh, — proč jsem tak dlouho hledal něko- ho, — komu bych dal svoji růži. <Zvadla> Zemřela mi v rukou, aniž jsem ji políbil. Zemřela mi spíše, než byla moje.« *odstavec*: Vstal, —; 6 dívaje se na roztroušenou; 7 k smrti teskno a zvedl hlavu; 13 k nebi, aby staly se hvězdami.

Str. 191 *O zarostlém chodníku*. Rukopis v S 23 na str. 26—30. Vlevo vedle názvu datum 23. VII. [1919]. —

Původní znění na str. 191: 34 samotén. <Byl tam velmi rád, — neboť> Bloudili; 35 v tichých komnatách a vyprávěli si o; *str. 192*: 6 zalesněnými lesy.; 6 *pokračuje*: K večeru pak hřebeny hor svítily rudými pásy a osvětleny západem podobaly se rudým, světélkujícím stuhám.; 13/14 západní hory; 14 stuhu. Zdá se mi, že vlají; 22 a které nechci věděti.

Str. 193 DRAMATICKÉ ZLOMKY.

Oddíl otiskuje Wolkrovy dramatické pokusy v chronologickém pořadí, které tato edice přejímá z dřívějšího vydání. Jako první uveden zlomek *Zrádce*, který Wolker koncipoval za svého prázdninového pobytu v Šumperku v r. 1914. Jako poslední řadíme zlomek *Vítězíci*. Jeho časové určení nejprůkazněji odůvodňuje nálezný koncept v kalendáři na rok 1920.

Str. 195 *Zrádce*. Zde otištěno po prvé rozpracování I. jednání. Rukopis je na 5 bílých nelinkovaných čtvrtkách na str. 3—10 psán perem. Str. 1 upravena jako titulní list a u dolního okraje opatřena datem: *Začato 2. VIII. 1914 v Schönbergu*. —

Původní znění na str. 195: 12 stojí Jula. Jest noc.; 21 A silou sice, neb s takovými prosbami;

str. 196: 2 a když mi i ten nic sebral.; 8 v doupatech, — jak zvířata; 13/14 nás ale za tu bohabojnou práci, | co my tu děláme, — andělé mohou vzíti.; 18 a vy tu jste se do hádky; 20 Ba hubí.; 20 Mu třeba jednou již na pamětnou dát.;

str. 197: *mezi 6 a 7*:

Jen pozor, dvéře od komnaty <prý> vrzají,
<tak zpravil mě sluha> sluha mi pravil: »Namastit se mají.«
Já měl mu pomáhat, však uprchl jsem sem.;

7 od starého zbrojnoše; 10 dnes práce mnoho.; 21 *připsáno tužkou*;
mezi 25 a 26 Jula: Již jdu. | Kranich;
str. 198: 4 náš osud; 13 Jsem tvé bohaprázdné řeči; 30 as děsem
 hromu;
str. 199: 16 a stoupá k nám.; 17 přichází on sem; 21 nesu vám ten
 květ; *mezi 22 a 23* za ni bych dal hned celý svět.;
str. 200: 15 u lidí jste špatných.; 27 Jak jmenujete se?;

*Kromě toho existuje k dramatu náčrt, psaný tužkou na 5 bílých
 nelinkovaných čtvrtkách s datem na konci textu: Psáno v Schönbergu
 2. VIII. 1914. Pod datem je autorova poznámka: Kritiku na to píše
 16. III. 1916 a divím se tehdejší své vyspělosti. A těsnopisem: Toto
 dílo posuzoval jsem za přehloupé, ale je v něm dosti slušných myšle-
 nek. Je sice příliš romantické, je nedopracované, ale tento rozvrh
 je velice slušný. Škoda, že jsem jej tehdy nedodělal. Na str. 3 nahoře
 poznámka: Vliv V. Huga. 1917.*

Náčrt k dramatu

ZRÁDCE

OSOBY

1 Hrabě	
2 Jeho dcera Leonora	
3 Jánoš	} loupežníci patrioti
4 Jula	
5 Robák	
6 Kranich	
7 Hraběcí rádce Schischeka	
Sluhové, vojíni a jiní	

POVAHY

- HRABĚ: Tvrdohlavý Němec, který ve svém kraji dusí češství. Jeho jediná vlastnost — láska k dceři. Jest stár asi 60 let. Jeho jednání jest vážné a přísné. Řeč přímá, až drsná. Vdovec. Despota. —
- LEONORA: Zhýčkané německé dítě, žádající na otci všechny možné věci. Jest však přese všechno krásná, ba dovede i býti milá. Povaha její jest mělká, ale ne špatná. —
- JÁNOŠ: Náčelník loupežníků patriotů. Povaha rázná a přímá. Křemen. Vzor lidí. Dohnán k tomu hrabětem, mstí se na něm, jak jen může. Kázeň zachovává. Stár asi 35.

- 4 JULA: Hezký mládeneček. Pravá česká povaha. Dobrá a měkká. Bývalý student. Povolná povaha. Hraje tu největší roli. 20 let.
- 5 ROBÁK: Znázorňuje surovou, drsnou povahu rozeného raubíře, žádajícího jen krev a peníze ne z nedostatku, ale ze libůstky. Stáří než vůdce, asi 40. Člověk ale odvážný nade vše očekávání. Sarkastický.
- 6 KRANICH: Lehkomyslný, své jmění promarnivší člověk. Veselý, k pitce náklonný. Zastává zde jedinou úlohu veselou. Povaha však nikterak zlá, jen milující žerty.
- 7 HRABĚCÍ RÁDCE SCHISCHCKA jest typem zněmčelého Čecha, zbedněného a oddaně sloužícího pánu, týrajícího Čechy.

Jednání první

Les

Loupežníci leží v lese v noci, by se po své namahavé práci posilnili. Dostávají se do svého postavení skrze německého vladaře panství, hraběte, který je utiskuje. Jest proklínán a má se hlasovati, kdože jej se světa sprovodí. Bouře však losování překazí, loupežníci se schoulí a radí se.

Lesem jede právě dcera hraběte a její kůň při panující bouři se splaší a ona i s koněm padá do dosti hluboké rokliny, kdež zůstává v bezvědomí. Její pád vidí na stráži stojící Julia. Bez dovolení odběhne, donese ji omdlelou, položí před loupežníky. Jest dojat její krásou, nevěda, kdo je.

Loupežníci jsou však k tomu lhostejní a hlasují zatím, jelikož bouře již přešla. Julovi dostane se tohoto podílu a musí přísahati, že slibu dostojí.

Mezitím probudí se komtesa a velice jest zděšena, prohlédnuvše své postavení. Jest tázána na jméno. Její odpověď budí velký strach u Julia, který se do ní zatím zamiloval.

Robák navrhuje, aby byla zabita a oloupena. Kranich, aby byla vyvedena za výkupné. Julia mlčí stranou a chvěje se o ni.

Je však rozradostněn výrokem hetmanovým: »S ženami nebojujem«, čímž je komtesa propuštěna a Kranichem vyvedena z lesa.

Pozůstalí chystají se k činu. Julia dostává od hetmana pistoli, kterou má zavraždit hraběte. Jest hrozně rozrušen, neb má zastřelit otce své milenky, nemůže však nic dělati.

Loupežníci odchází, zůstává jen Julia.

Truchlí nad svým osudem v největší rozervanosti duševní.

Jednání druhé

Hraběcí pokoj

Leonora a hrabě sedí u stolu. Leonora vypráví o svém zázračném zachránění. Hrabě ji napomíná, by do lesa ani nechodila, že vždy se jí to tak nepodaří jako tehdy. Že zachránce jejího života (Julu) odmění, i byť by pocházel z toho psího rodu (na myslí má Čechy).

Leonora, která se takto bezděčně na chvíli octla v náručí July, přes všechny nadávky, které od otce slyšela, není k němu v duši lhostejná, což však při její lehkomyšlné a rozmarné povaze nemůže býti pokládáno za pravou lásku.

Hrabě končí tím, že jejího zachránce dle síly odmění, jeho však scudruhy loupežníky potrestá. Potom odchází s dcerou na lože. Nastává noc. —

Tu přichází oknem s těžkým srdcem Julia, převlečen za panoše, by vykonal mstu, — jak přísahal. Již sáhá po klice, natahuje kohoutek, když vtom přijde Leonora, která v něm pozná svého zachránce a jásaíc padá mu kolem krku, volaje otce.

Julia nemá dosti síly, by ji odehnal, by zastřelil jejího otce, a hodí bambitku oknem ven.

Přichází hrabě, který mu chladně děkuje a za mu prokázanou službu mu dává místo hradního, poukazuje, že jest to odměna královská pro takového loupežníka.

Julia, který jest celý zmatený, místo přijme, zvláště na laskavý pokyn Leonorin. Jest rozradostněn, že smí dlíti alespoň v blízkosti Leonory, ač neví, je-li mu a smí-li mu její láska býti opětována.

Hrabě poukazuje na své dobrodiní a praví, že asi nikdo z jeho kmene se na takové postavení nedostal, a jmenuje český národ kmenem lumpů a lupičů. (Jánoš poslouchá u okna.)

Julia nemá té síly, aby odepřel.

Hrabě odchází. Leonora odchází, a odcházejce se obrátí a rukou posílá mu polibek. Julovo štěstí nezná konce.

Štěstím tímto pomíjivým štěstím načerpaným z cizáků se opíjí, na bratry zapomínaje a Němce chvále.

Jednání třetí

Panská zahrada

Julia sedí na lávce očekávaje Leonoru, která mu dala své první dostaveníčko. Jeho štěstí nezná mezí. Jest již zatím oblečen do pří-

slušného oděvu a dostává se mu též v zámku jakožto hradnímu příslušné pocty.

Leonora přichází. V rozmluvě sedá s ním na lavičku a tu vzpomínají na minulé časy. On na ty, jak ji nesl v náručí, a ona, jak jej našla. »Proč jsi přišel ten večer«, on zmaten; »Puzen láskou po toťě!« Rozmluva proudí, až konečně on má od ní dostati polibek.

Tu rákosí se rozhrne, za nimi stojí Jánoš příšerně se mrače. Když již po vyznání mělo se mu polibku dostati, tu Jánoš zamezí, povstane, podoběn jsa kostře, v hadrách oděný.

Leonora uleknuta odběhne a tu Jánoš se založenýma rukama zůstane s Julou.

Jula zbledne, připomene si, co udělal. Jánoš jen trpce podotkne: »Tak jsme se shledali.« A nutí jej s sebou jíti. Jula po dlouhém prosení poslechne a jde... jde na popraviště.

Proměna

Les jako v prvním jednání. Loupežníci u ohňů...

V lese sedí loupežníci u ohně a očekávají svého vůdce, který odešel Julu hledati. Jsou naň velmi rozhořčení, jelikož zradil je i vlast. Jsou rozhodnuti, aby byl popraven, jen Kranich odporuje. On jediný zůstává na straně Julově.

Mezi ním a Robákem povstává hádka...

V nejprudší situaci přichází Jánoš s Julou. Jánoš domlouvá Robákoví a Kranichovi jejich hádku. Toť kořen zla. Potom přistupuje k souzení July.

Jula jest tázán, proč to učinil.

Jánoš vysvětluje mu jeho postavení, říká, že se styděl, z duše styděl, když jej tam viděl s hrabětem v jednom pokoji (neb poslouchal u okna), že on Čech poddává se tomuto despotovi Němci za mrzkou mzdu — prokletou Němkyni. Byl by je i býval zradil, kdyby nebyli se uchýlili do dalekých lesů, a to i zrada vlasti nemůže prý zůstati beze trestu.

Pročež mají všichni hlasovati, jak má býti potrestán. Sám odsuzuje jej k smrti, ač sám to činí nerad.

Robák rovněž hlasuje pro smrt, dodává, že ni toto není dostatečného trestu, že on jej z duše nenávidí, nebo sám že je bídák, to ví, ale jeho bídáctví prý jest větší.

Jula omdlívá při tomto, lituje toho. Tu se jej zastává Kranich, který dává protihlas. Neb prý ženská láska dovede zkrotiti nejsilněj-

šího sokola, ne tak tuto slabou povahu. Jest nutno prý uznat okolnosti.

Jula sám chce přijmouti smrt. Jest postaven k stromu a přijme smrt z třesoucí se ruky hetmanovy a podřát klesne k zemi se slovy:

»Ten polibek jsem nedostal.«

Robákovo odpuštění dostává se mu až po smrti.

Původní znění v náčrtu na str. 442: 20 Hrabě Suez d'Amis z Steinberga; 29 60 let. <Nosí> Jeho;

str. 443: 18 pokračuje: Tu slyšeti hluk a; 25 musí slavně přísahati; str. 444: 18 zastřelil svého;

str. 445: 12 <Vyvstane> Jula; 33 ač sám to z duše činí;

str. 446: 5 Vždyť jsem ani ten

Str. 201 *Kvetoucí jabloně*. Rukopis je na třech vložených linkovaných sešitových listech ve školním sešitě S 14, označeném na štítku *Dramatické skizsy*. Podle grafické podoby a podle povahy textu spadá mezi první autorovy dramatické pokusy. —

Původní znění na str. 201: 12 brousí srp. Dcera jest;

str. 202: 2 mízu. Chtěl jsem; 14 Kdo chodí pod noční; 18 Nelekejte se

Str. 203 *Praská-li struna...* Rukopis je psán tužkou v linkovaném školním sešitě S 7 v modrých měkkých deskách s titulem na štítku na str. 1—27. Na vnitřní straně přední desky nahoře datum: *Na Sv. Kopečku o prázdniny 1917*. Pod datem motto: *Praská-li struna, <zní> zavzlyká tón znějící na všechny strany. Elegicko-reflexivní dialog s tragickým zakončením*. Na konci textu datum 26. X. 1917. V textu také pozdější autorovy opravy červenou tužkou. V S na str. 22 (zde str. 213, ř. 31) těsnopisem *namahavě*, které přepisujeme analogicky podle stejných tvarů v téže hře. —

Původní znění na str. 203: 28 ještě urvu životu?; 30 modrý stín; str. 204: 9 <My sázeli je tehdy> Od těch dob; mezi 19 a 20 odstavec: Již celý jsem prosáknut čímsi vlhkým a stále se to plíží výš a výše. Vše obětuji, jen duši <si chci zís[kat]> nedám. Tu chci mít čistou, — lehkou. Chci ji mít ohebnou, pružnou jako rákos. Ta spojuje mě se světem. Ale marné, — chlad se plíží dále. Cítím, že také vlhne. A moje myšlenky... jsou jako sražené květy. Těžké a padají; 22 pokračuje: A já chci zdraví, zdraví duše i těla.; 26 žhavá! Jako; 29 pokračuje: Vždyť cítím bít tvé srdce. Bije bouřlivě; 32 raději nocí. Jest chladná a jak moje rty;

str. 205: 13 jde kdosi.; 23 Ne, — ale odvez mě; 25 Závidím všem zdravým. Chtěl bych; 25 Ah, — přece ne.; 29 stále a myslím, že;

str. 206: 7 ten život; 21 příliš rád;

str. 207: 3 Vždyť sny bývají buď banální, nebo fantastické, nebo hrozné.; 4 u tebe v náručí.; 19 tak hrobově páchne.; 23 Již jej cítím.; 27 hlava. Ve dne vidím svoji bídu a teď je mi dobře. Jsem; 29 příliš závidím,;

str. 208: 3 milosrdenství a soucit.; 4 Ona: Miláčku?; 5 o tom a tolikrát; 6 Jsem nalomen; 9 dobou příliš se díváš; 19 pro tebe. Nač se přehl[áváš] Snad; 30 Proč nevěříš mým obětem; 32 *pokračuje:* Vždyť proto churavíš; 33 churavím. Nevěřím v ni.; 35 On: Ano. V božský klid.; 36 sám sebe a mě?;

str. 209: 25 Když vyšel a spatřil jsem jej na nebi, vycházel; 29 takový čistý. Když na něj hledím, věřím v Boha. Miluji; 35 *pokračuje:* Když na něj hledím, tak věřím v Boha.;

str. 210: 6 Beethovenovu »Mondscheinsonatu«?; 21 člověk <dovede> má své zvláštní <požitky> velejemné požitky; 23/24 která fosforeskuje.; 24 jemně. Zjemněnými nervy <vst> přij[?]; 36/37 *místo poslední věty odstavce původně:* Cítil jsem, že cosi ztrácím, tak jako jsem ztrácel, když jsem churavěl.;

str. 211: 2 příliš skutečnost.; 10 tam jsem králem, tam jsem svobodný.; 22 Ne. Byly pro mě; 30 Ano, — básně jsou jen prostředky k vyvolání ohlasu prožité krásy.; 30/31 rostou květy.;

str. 212: 1 doplnití je přesně mohu; 3/4 do širého světa. <Nehledí, jak bude přijata, jak se bude líbit, — píše ji z vnitřní nutnosti. Ale — přijde doba> A nezpívá; 20 On: Toto jest; 20 v Boha. Nevím.; 21 Na tu; 22 ptáš se?; 32/33 s bolestí. <Stihne-li mě něco> Zhroutlí-li se mi v životě nějaká naděje, zemře-li mi některé moje malé štěstí, přicházívá; 34 Přicházívá tehdy; 35 přicházívá tehdy,;

str. 213: 2 volám jej: »Pane, z tvých rukou pokorně přijímám ono hoře, pokorně se před ním skláním, neboť jest nutné a od tebe posvěcené.«; 3/4 Řeknu-li; 4 vždycky <cítím, kterak> přichází. Cítím jeho ruku, kterak pohladí, která chladí bolest a; 5/6 jeho oko, veliké, trpící oko; 7/8 Jako by radost a krása; 11 v modravý úsvit; 13 nekonečnou radost; 21 Nemohu. Víra leží; 25 nevěrou. A světlo přístavu nemohu nalézt.; 27 světlo. Však světlo, kde; *mezi 31 a 32:* Kruté

str. 214: 4 přijít. Já k němu nemohu, — On; 10 Ona: Uklidni se, co děláš!; 17 *za slovy* k němu ruce *škrtnutý odstavce:*

Mě ... Ha, zase se šklebí. Poznávám jej. Ty jsi Bůh! (Třese se strachem.) Nekývej na mě hlavou. Umlrče, vane z tebe smrt. Proč mě pronásleduješ! On běží ke mně. (Prchá zmateně od okna.)

Lidunko, (chopí ji za ruce) zachraň mě. (Ona pláče.) Ne, — ne-

schovám se. (Jde pevným krokem k oknu.) Pojď! Pojď se bít se zvlhlou duší. Pojď, bože. (Chopí skleničky, léky na stole a háže je z okna.) Na, — tu máš náhražky mého života. Pojď, — pojď! Máš vyhaslé oči a přece pálí tvůj pohled.

Nebojím se. Pojď, bledý!

18 život. Ty jsi jediný pohádka a ty svým pohledem vdechuješ mystické mlhy pohádky.; 25/26 tolik, tolik krásy.; 27 ruky. V tvém o[ku]; 32 když může být;

str. 215: 2 Pojď, bože! Nebojím se tebe a nikdy jsem se tě nebál.; 3 jsou bílé jako dva; 8 rabem a otrokem.; 16 Hlas zvenku.; mezi 18 a 19 Skloň dolu bílou svou líc.; 23 běží k němu. On nehybný. Zatřese; 24 Zavzlyká: Bože můj,

Str. 216 *Mrtvá*. Rukopis je v linkovaném školním sešitě S 15 v černých polotuhých deskách na str. 5—55. Psáno jen na lichých stránkách. Na sudých autorovy opravy textu. Na str. 2 seznam osob a nahoře datum 26. IV. 18. Na str. 3 titul. —

Převodní znění na str. 216: 12 a jeho <vnuk> šestiletý vnuk.;

str. 218: 29 nemám rád příliš ticho.;

str. 222: 33 za ruku kráčí;

str. 224: 11 že čekám.;

str. 225: 1 Druhý cizinec: Bylo jí sotva třicet roků.; 14 velká láska ženina; 35 stala se mi úplně lhostejnou.;

str. 226: 7 Dnes v noci.; 15 přece mé srdce a svědomí; 26 V mém srdci probouzí se nová.;

str. 227: 14 Vytrhne se jemu a spěchá ke dveřím myslivny. Tu se; 32 bledý jako sníh.; 33 zachmuřený jako noc.;

str. 228: 9 zvláštní. Nechcete; 12 nešťastní. (*konec řeči*); 13 vás i sebe učinil; 26 Zhasla vám svíce.; 27 Nikoliv, sfoukl jsem ji sám.;

str. 229: 15 Co jest to?; 16 Touha; 17/18 Chcete jít se mnou? Rozsvítím a půjdu do lesa.; 21 Posečkám vás teď.; 24/25 *slova* se dvěma až něho. *připsána tužkou*; 25 poslední patron.

str. 230: 2 Daleko, kdesi v údolí; mezi 7 a 8 Tak je tu těžko! Můra mě tlačí.

Str. 231 *Vysílení*. Rukopis je v linkovaném školním sešitě S 8 v měkkých modrých deskách na str. 1—24. Na štítku na desce je motto. Na vnitřní straně desky titul a pod ním poznámka: *Pozn. Co s tou cigaretou?* Podle grafické podoby a podle povahy textu spadá mezi pozdější autorovy dramatické pokusy. Neukončenost dramatu vyznačujeme na konci textu pomlčkami. —

Původní znění na str. 231: 10 již prožitá; 12 a oba pochopují; 18 hlavu maje skrytou; 26 koupe. I ty stromy; 28 Jako bych ztratila srdce.; 33 bez jakéhokoliv pohybu;

str. 232: 6 dravě? Jsem jako ve; 8 Počkejme, zda vy[jde]; 8/9 jakási děsná myšlenka.; 10 za půl hodiny. Nuže počk[ejme]; 11 pokračuje: Ne a ne ji odpudit.; 13 Jak jsi dnes bledý.; 17 On: Proč jsi taková?; 26 Ona: <Vyhaslá> Co; 36 když <číše j[sou]> ranní; 37 smyslnost, která nás k sobě;

str. 233: 14/15 Nač líbat se, když ret chce plivat, nač objímat se, když ruka chce bít.; 16 On: Proč mluvíš, proč říkáš to, co; 19 pronesená. <Jen trochu čist?> Vždyť mluvím to, co říká každý; 24 a láska; 27 Řekni při nejsvětějším; 32 dostihne, ztrácí i; 35 hrozné ty polibky,;

str. 234: 2 pokračuje: Bylo to hrozné!; 8 tělo spekuluje do budoucna.; 14 lidí nenávidících se; 18 i ty to víš.; 26 On: Není lásky.; 26/27 Ten hrozný, těžký vzduch.; 34 <Ona: Ba,> Chvilí

str. 235: 5 pokračuje: má jen trochu smyslnosti.; 15 Churavé, mlhavé stíny; 20 Zhasím světla; světlo noční mísící se;

str. 236: 10 jen tu zvláštní vůni; 16 pokračuje: Pojď; 23 pokračuje: Dočkáme;

str. 237: 1 Protože <moje krev je k smíchu. Ubohá, slaboučná krev.> nechci plakat.; 4 chvíli nepokojně hraje si se; 14 pokračuje: Co?; 19/20 vyjde. <Jsou dny> Bylo; 21/22 v ohromných lesích;

str. 238: 1 zda ve snění, v životě; 2/3 neuvědomila jsem si toho, necítila; 9 A všechna naše; 17 On: Rozumím. Nenacházíme; 28 kapky naděje; 32 On: Ty, — ty, (zamyšleně) poslyš!; 33 Ona: Co je?;

str. 239: 18 Každý muž je; 25 Nikdo nikdy neříkal.; 25 Řekl-li to, — chybil.; 31 touží vši; 33/34 nemají křídla. Jest to naše kletba, srdce plné;

str. 240: 2 ojiněny dechem slunce.; 3 jediné stejně zvučející; 27 Byla jsem dítě ještě; 30 ženy tak z[ačíná?]; 35 není lásky. Jeho slova vyslovovala jsem;

str. 241: 5 S představou ženy; 17 nechtěla vidět a štítla jsem se všech mužů. Vydrží-li žena; 27 nutnost a smyslnost.; 28 smyslnost, hnusná, stydká; 31 Naše probouzející;

str. 242: 1 On: Není to výhoda. Ztrácí; 20 pohlédne vyjeveně na něj.

Str. 243 *Vítězící*. Rukopis je na dvou arších bílého obdélníkového papíru. V textu autorovy opravy modrou tužkou. —
Původní znění na str. 243: 9 učiním Libuši; 10 kterou vidívám ve snách, — jsou-li zdravé a vstávám-li z nich osvěžen.; 23 jeho otec <zemřel na> je; 28 Jan píše. <Jiřina.> Láska k <Libuši> Evě[?]. Libuše.; 29 bláznovství. <Jan chvíli> Mluví; 32 Jednání II. Petr, Jan, Karel Žárovský, typ prostřednosti. <Restaurace. Večer.> <Přichází> V zahradě u Holých. Večer.;
str. 244: 8/9 Jest pobledlý <a nepozoruje> probdělou; 9/10 zhasíná. <Venku> Je; 10 viděti okny hory.; 13 Slunce nevyhází.; 17 něco ranní mlhy; 18 tiše, — bolestně zašeptá.; 31 maminka. — (Rozhlíží se roztržitě a zhasí lampu.) — Už;
str. 245: 3 Stále se tak rozčiluješ.; 30 Co jsi tu dělala. Co chodíš <tak zrána> tak časně.;
str. 246: 18/19 podlaha. <Jako> Jako pár dásní, které se do sebe zakously vztekem.

L.: Neslyším ničeho. Nepůjdeš spát ještě, Jeničku? Mohl by jsi si ještě zdřímnout.

J.: Eva přijde; 27 hlučno. A já bych chtěl tolik ticho, — nehnuté jako nebesa o nedělních dopoledních. Ostatně; 28 <Vždyt> Neviděli jsme; 35 Jan: <Zápasívali> I já;

str. 247: 1/2 Matička říkala, jak byl nešťasten.; 2 jako hoch, — tolik neštěstí se; *mezi 14 a 15*:

L.: Petr byl silný.

J.: Silný, — silný, — proto mě asi litoval.; 18 jeho láska litováním.; 19 Viděl jsem,;

str. 248: 12 nepsat, nepsat, — procházky, vzduch.; 29 ty nevíš. To je také odpověď. Tedy

K tomuto rukopisu se pojí dva koncepty ve Wolkrově kapesním kalendáři na přestupný rok 1920 (v archivu ZW) — koncept A na str. 62 odzadu, koncept B na str. 23—25. Jsou to náčrty jednoho výstupu z druhého jednání, sice bez bližšího označení, ale vyhovují dispozici skizy Vítězícího. Podle časového určení konceptů v kalendáři se klade vznik tohoto dramatického pokusu do roku 1919/1920. Koncept A zní: Eva ve II. jednání se objeví silná, ale jen maskou.

Máte mě ráda?

Mám.

Říkáte to tak, — že to ani neslyším.

Říkám to, co mohu hlasitě.

Můj bože, kdyby mi řekl někdo z celé duše: Mám tě rád, kdybych

mohl se prožehnout oním slovem, hned bych byl zachráněn. Evo, řekněte mi to tak!

Neřeknu.

Proč?

Řeknu-li někomu: Mám tě ráda, stulím <stulím> se do jeho rukou. Stulte se do mých rukou!

Ne, Pavle, neučiním tak kvůli vám i kvůli sobě.

Proč? —

To, co sevřete do svých dlaní, umírá.

Můj bože, což mám tak hrozné ruce?

Koncept B zní: Eva v II. jed[nání].

On: Máte mě ráda?

E.: Mám.

On: Říkáte to, že to ani neslyším.

E.: Říkám to, co mohu nejsilněji.

On: Můj bože, kdyby mi řekl někdo z celé duše: Mám tě rád, kdybich mohl se prožehnouti tím slovem, snad bych byl zachráněn. Evo, řekněte mi to tak!

E.: Neřeknu.

On: Proč?

E.: Řeknu-li někomu: Mám tě ráda!, není-liž to, jako bych se stulila do jeho dlaní?

On: Stulte se tedy do mých dlaní!

E.: Ne, Pavle, ani kvůli vám ani kvůli sobě.

On: Proč?

E.: To, co sevřete do svých rukou, — umírá!

On: Což mám tak hrozné ruce?

E.: Ne, Pavle, — máte hrozné oči. Chytáte, co vidíte. Ale nechytíte-li co, nevidíte to už. <Ne, Pavle, máte hrozné oči. Chcete jen potud, pokud> <Žijete jen přáním svých očí. Jakmile je zachytíte rukama, — nemáte je už.>

Str. 249 ÚVAHY.

Tento oddíl je ve svazku nejrůznorodější. Řadu úvah zahajují Wolkrovy školní úlohy. Na ně navazuje časově i charakterem úvahy skupina essayí, jichž původně Wolker zamýšlel napsati celý cyklus. Jsou v sešitě označeném *Essaye*, kam však později autor psal i různé příležitostné úvahy. Za essayemi následuje chronologicky článek *Skauting a sokolství* a konečně studie *O novém umění*.

Str. 251 *Ze života Husova*. Školní úloha. Rukopis je v sešitě českých komposic ze sexty (ve WS) na str. 3. Datum: Dne 17. XI. 1916. —

Původní znění na str. 252. 3 dlouho, častokráte až do svítání; *Před definitivním vypracováním úlohy v sešitě psal si Wolker tužkou koncept na přeložený linkovaný sešitový list (ve WS).* V konceptu sní na str. 251: 3 <Úplná> <Byla tma v> <Dusná tma svírala těžce> Dusná a nehybná tma; 4 Jen zamřížovaným oknem prokukoval <kus> kousek; 5 na němž chvěly se <zlaté hvězdy> několik zlatých hvězdiček; 8 v temném koutě komůrky; 8/9 Takový zvláštní sten <jako ze zlého snu ozval se v temném pokoji z retů>, jenž vydírá se z hrdla tíženého mýrou; 11 sláma a <zvedla> v temnotě; 12 Zdá se, že uvědomovala si <chvíli> svoje postavení; 13 tichý, bolestný <ale klidný> sten; 15 Pak <postava> se pohnula a <postávala> vzpřímila se; 19 On, — <člověk> trpí za pravdu; 20 na chladnou mříž; 23 nenávisných očí kněží; 23 <rozechvěn> dotazován jsa a <zatahován Lží> chytán lžemi; 26/27 ponenáhu se <klidnil> uklidňoval <dívaje se na> a v jeho duši; 29 Vždyť on měl na něj; 29 on <ve svém nitru byl> v srdci svém měl; 33 pod <týmže> tímto nebem; str. 252: 2 jako <bojovník> před bojem; 3 kde dlouho do noci pracoval <a studoval. Doufá, stále doufá, že uvidí ji opět.> A; 4 před sebou ty zástupy; 5 vážně zamyšleně přisvědčující; 7 tu cestu <trnitou> nejtrpčí; 8 hledání <Boha a Pravdy> Boha; 8 *od slov A* on *odstavec*; 9 pravdu <svoji> popřít; 9 zraditi sebe

Str. 253 *Člověk a květina*. Školní úloha. Rukopis je v sešitě českých komposic ze sexty (ve WS) na str. 13—14. Bez data. Podle pořadí úloh po 12. lednu 1917. —

Původní znění na str. 253: 9 mnohé květiny se v <lec[ems]> různých bodech shodují; 11 tak <plyně> lidé přičinliví, pracovníci nepoznaní; 14 nacházíme často; 15 vládce zahrad poláma[né]; 19 přitisknout se v její objetí; 23/24 tulipán, který z dálky vyhlíží jako štíhlý; 25 Tak také i lidé. <Mnoho hra[je]> Velkou úlohu hraje krása, však jen je-li podmíněna rozumem.

Str. 254 *Homo non sibi sed patriae natus*. Zde otištěno po prvě. Rukopis (v archivu ZW) je psán tužkou na linkovaném osmerkovém lístku. Vznikl na thema školní úlohy v r. 1917, kterou v konečném znění napsal Wolker veršem. —

Původní znění na str. 254: 4 cítívám, kterak mé srdce; 6 Při všech událostech; 7 že jsem její tělo; 9 A vlast; 9 okem a praví; 10/11 zkrvavených zbrání, <kdy tisíce> zdaž matku neopustíš.

Str. 255 *Jdou se sklopenou hlavou...* Školní úloha. Rukopis je v sešitě českých komposic z oktávy (ve WS) na str. 5–6. Bez data. Podle pořadí úloh po 14. listopadu 1918. —

Původní znění na str. 255: 15 zdály se mi býti nejtrpčí

Str. 256 *Maurici Maeterlinckovi*. Rukopis je v linkovaném školním sešitě S 13 v černých tuhých deskách s označením *Essaye* na štítku na str. 1–2. Na str. 1 nad titulem motto zamýšleného cyklu a datum: 24. IV. 1918. —

Původní znění na str. 256: 18 tím více máme touhy po životě.

Str. 256 *Teplá bolest*. Rukopis je ve školním sešitě S 13 na str. 3–13, psáno pouze na lichých stránkách. Vlevo vedle titulu datum: 24. IV. 18. —

Původní znění začíná text větou: Jsou dny, kdy znenadání, jakoby z černých, těžkých mraků, snese se na nás bolest;

str. 256: 28 Tisíce jest proudů;

str. 257: 8 Ta jest zná[má?]; 8/9 a jistě není srdce, které; 9/10 Chci mluvi[ti]; 15 dny její návštěvy pozvedují; 22 slov, < který[ch] > ale šeptá; 23 života, který dovoluje jí; 26 On jest ono;

str. 258: 1 Tehdy mluví ke mně; 13 jako květ; 21 vlnám bolesti; 30 domníváme se, že čeká; 34 sestoupiti svým očekáváním;

str. 259: 10 s radostí obě ruce, jednu Životu i Smrti; 13 tu nejvyšší lásku milující vše; 13/14 Neboť milujeme-li v jednom

Str. 259 *Zrcadlo dnů*. Rukopis je ve školním sešitě S 13 na str. 14–17. Na konci textu datum *Sv. Kopeček 4. VII. 1918*. —

Původní znění na str. 259: 20/21 vzduch, který zledověl; 22 dešť byl na spadnutí;

str. 260: 9 Jsou to tak subtilní a oduševnělé barvy, jako; 10 jsou tak podivuhodně; 11 v nitru růsti; 13 svou parou; 24 <A náhle jako síla z mlh <stanul> vynořila se mi> A náhle zazdalo se mi, jako bych uzřel v celém tom smutku oněch míst a onoho dne sebe; 25 svoji smutnou a vysílenou duši; 27 Tu jsem pochopil, proč ono místo miluji, a uvěřil jsem, že lidské duši

Str. 261 *Hnus*. Zde otištěno po prvé. Rukopis je psán tužkou na listu dopisního papíru (v archivu ZW). Podle grafické podoby a podle myšlenkové povahy textu spadá do let 1918—19. —
Původní znění na str. 261: 3 »Dobře jsi jednal.«; 8 pochybuji, zda; 23/24 v hnoji. Je to; 27 kteří věří.

Str. 262 *O bolestných předtuchách*. Rukopis je ve školním sešitě S 13 na str. 30—35. Původně zněl titul *O protivenstvích života*. Vpravo vedle názvu a znovu na konci textu datum 15. IX. 19. —
Původní znění na str. 262: 6/7 čeho jsme se báli; 7 ale <tušení> předtuchy jakéhosi života, který jest hrozný, poněvadž leží nezbytně před námi; 13 vracíme se, co absorbuje a stravuje a; 25 vždycky na dně našich; 25 něco, <něco> jako lítost, že proto nemůžeme <zpítí se do> <vypítí do dna> <býti zcela šťastní, neboť> a; 26 že utěšovali jsme; 27 A ostatně; 31 dovede rozdělití skutečně rozdělití radost a bolest; 35 položití vždycky pro malou chvíli;
str. 263: 1 <a co st[ále]> a co; 3 které vždy laskavě; 5 v Boha, — <neboť> a; 6 nevěřiti; — když naše; 7 život — a jak jinak bychom mu jej mohli dáti než v králov[ství]; 16/17 stále onu hrůzu neurčitého. Víme, že mnoh[o?]; 25 protivenství, která nás; 27 *pokračuje*: Lékáme se svých vlastních hrůz, — <ale přece> lékáme se své vlastní bezuzdné fantasie, — ale přece <A tak vracejíce se,>; 32 přece víme, že

Str. 264 *Skauting a sokolství*. Otištěno v časopise Trocnov II, 1919, č. 1—2 (25/2), str. 38—40. Rukopis je ve školním sešitě S 13 na str. 20—29. —
V S na str. 264: 3 zvítězila pravda nade lži; 4 <A> Ale; 4 vraceli se k nám naši; 5 duch i ona pravda; 6 <pojmy tak> pojmy jen tak; 6 abstraktní, <že svojí> neboť <jejich> jas jejich; 7 snad i postřelené ruce; 8 svalstva, víry a síly; 9 neboť my svojí plachostí; 9/10 stali jsme se <nedůvěřivými> vůči sobě; 10 hledali jsme v celém českém předválečném životě; 11/12 veletok síly; 13 našli jsme <okamžitě onu složku, která nejmohutněji působila v naše vítězství.> jej okamžitě; 14 které šlo do války; 16 puška a nůž; 17 <Ona> Disciplína; 18 ale teplým, lidským slovem; 19 ve velikolepé šiky vítězů; 20 <Víme, jak nízký byl celý život předválečný.> Proto můžeme klidně říci, že válku vyhráli jsme Sokolstvem; 22 <Naproti tomu> Však pohlédneme-li do <cizích> zemí dohodových; 22/23 pozorujeme-li pozorně jejich; 23 zpozorujeme <rov-

něž> i tam podobnou složku <síly a energie>. ; 24 <Pohlédneme-li blíže do anglického a amerického života, pozorujeme, že i tu> Hlavně v Anglii a Americe byly připravovány; 26 Jest to <ona> hrutí skautské, tak velice v oněch zemích rozšířené; 27 které <zušlechtovaly a zvyšovaly> zvyšovalo, ale; 29 náhlého přepadení; 29/30 neboť jejich heslo <znělo> <zní> znělo.; mezi 30 a 31: <U nás> <Poněvadž oba tyto směry jistě měly veliký vliv na zdárný výsledek světové války> *odstavec*: <O skautingu u nás mnoho se neví, neboť české skautství jest teprve velmi mladé. Proto myslím, že nebude nemístno, <učiniti o něm> objasniti poněkud je samo, i vzhledem k Sokolstvu.>; 34 Skauting jest, — <jako vše anglické> vynález americký, — a jako vše tamější; 35 <Však> Ona praktika však;

str. 265: 1 i ten největší; 3/4 nevyrovnatelný <pozorovatel přírody> znalec i těch nejnepatrnějších odstínů v říši přírody —; 5 <všechno> všechna; 6 pochází z <našeho> odcizení se vůči pravdivé a čisté; 7 <a> Proto; 8 šedivých, lživých měst; 8/9 vzduch odráží jako čisté zrcadlo naše tělo; 9 nezastřeně ukazuje nám; 11 <Takové pokusy byly snad již dříve, ale zanikly; však <Setonovy pokusy> Seton pochopil,> Takové pokusy byly snad již dříve, ale zanikly, poněvadž ti, kteří se o to pokoušeli, <chtěli> užívali; 14 morální naučení; 16 nejkrásnější morálku života.; 18 kterou <vychová[vala]> nevychoval sám; 20 A tím, že; 20/21 pomůcek a <služeb> pohodlností; 22—25 *chybí*; 26 *není odstavec*; 26/27 kde člověk nemá ničeho, leč své ruce a rozum, <kde nemůže spoléhati na nic, leč na ně,> musí <se> vychovati v sobě soběstačností.; 28 ovšem chvíle, které snad zprvu <zarazí> zarazí <překážkami, <ktelé> jež zdají se býti nepřekonatelné> nepřekonatelnými překážkami.; 31 <A potom v přírodě stává se> Sokolstvo vytklo si cíle; 32 za ideálem lásky k vlasti a cti.; 32/33 Požadavkům svým dostalo zcela; 33 že i předčilo <všechny> skutečnou; 35—37 *ke slovíům* máme-li záchranu. *chybí*; 37—266, 1 že by i ten nejlepší borec byl náhle postaven do středu neobydlené krajiny <bez> a byl;

str. 266: 2 případ poněkud bizarní; 2/3 ale <jistě může se státi spíše, než> život bývá; 3 <Ostatně nejedná se již ani o to, že> Jistě byl by ve velikých; 4 vykoupil ono vědění samostatného života, připraveného na vše.; 5 <Ostatně nejedná se ani o to, že snad by nevěděl, jak sroubiti> Ostatně skautingu; 6/7 stan, kamna a pod., <ale <hlavní věci> hlavním výsledkem skautingu jest, že> ale hlavně o to, aby vykonáváním i takových věcí; 8/9 které snad <ne-

budeme> nebudou ani v obecném životě <potřebovati> potřebné, <naučíme> naučili se; 9/10 bystrosti a vtipu, <kterézto boží dary> <kterýchžto božích darů> darů; 11 vycvičených <můžeme potom> budou moci zdárně použít i v praktickém životě.; 11—13 *chybí od slova* Vždyť; 14 velmi cizí.; 14 Proto <tam> jest; 15 kde přichází nejvíce neočekávaného.; 16 moc <býti> nebýti; 19 <to jest> ona potenciální energie, <která může býti> kterou můžeme kdykoliv změnit; *mezi 20 a 21*: <A dále.> V Sokole scházejí se členi dvakrát až třikrát za týden. Pocvičí si spolu ze dvě hodiny a rozejdou se zase, každý svým směrem. Jistě mají se mezi sebou rádi, ale nedovedou se poznati, vždyť pobudou mezi sebou jen chvíli a zase <rozejdou se do stínů> si zmizí ve stínech ulic a domů. <A> Myslím, že nemohou se ani naučiti poznávati sebe, neboť jednak na to není kdy a jednak život křičí tu tolik, že nelze zaslechnouti <duši, která> pravý hlas duše, který jen šeptá. A přece poznávati sebe a jiné jest jedna <ze základ[ních]> z dovedností, na kterých stavíme celý život.; 24—28 *od slova* Myslím *ke slovu* život. *chybí. Místo toho zde škrť*: A tak mnohdy, — pod širokými nebesy, — poznáme <veliké> mnohé mylné uzávěry, které jsme si utvořili o lidech. A tak mnohdy, — žijeme-li již od dřívějšíka; 28/29 Žijeme-li <s lidmi, které> pod širokými nebesy; 29 již i dříve; 30 poznáme mnohé; 31 utvořili dříve.; 31—32 *od slov* Ne snad *ke slovu* život, *chybí*; 32/34 Naučíme se totiž bráti jiná měřítka na jejich <činy> povahy a oni volky nevolky musejí jednat dle své přirozenosti, — neboť; 35 přetvářek;

str. 267: 1 <večera> večerů.; 2—5 vigilie, kdy v tichu mluví k nám zamlklé sosny <kdy> a měsíc střásá stříbrné pohádky do temných klínů stínů. Najdeme tu chvíle, které svojí čistotou září i do našich zítřků a jejichž velebný jas nikdy nedovolí; 5 přijali <někdy později> kdy do své duše něco; *mezi 6 a 7*: <To jsou výhody skautingu.> <Jest zřejmé> <Jistě, že i v Sokole lze mnohých z nich dosáti, ale přece ty nejkrásnější jsou mimo jeho dosah. Sokol>; 7—10 Výhodou Sokola však zase jest, že může osvěžiti všechny, ať <staré> mladé či staré, <ať> v létě i v zimě. Neboť jest zřejmé, že velká většina (zvláště těch, kteří jsou poutáni svým zaměstnáním) nemohla by zúčastniti se táboření z materiálních překážek. A právě ona <může> může se <nasytití těmi> nasytití týdně těmi dvěma či třemi tělocvičnými hodinami, když již jinak její čas jest <jí> omezen. Však myslím, že; 10 problémem <tak> nesnadným; 11 <aspoň mládeži> aspoň sokolské mládeži k tomu, aby; 12

v prázdniny <tábořiti> několik týdnů stráviti ve skautských; 16 Rozluštění tohoto problému; 17/18 silní ve slunci Svobody, <jejíž> <neboť její> vždyť její zdar <a> závisí

Str. 268 *O novém umění*. Rukopis je ve školním sešitě S 13 na str. 38—54. Podle grafické podoby a myšlenkové povahy spadá ještě do období autorových prací mladistvých. Vznikl snad na konci roku 1919 nebo na začátku 1920. —

V S na str. 36 starší koncept začátku textu: Každý člověk, jehož oči jsou bystré a jehož srdce jest citlivé stálým neukojením, — nevidí nikdy Dnešek — jako jedno, nepřetržité pásmo, ale spíše jako ustavičný přelom. Neboť mu jistě neujdou ony bolestivé složky sil, — z nichž jedny, útočné a vpřed se ženoucí, jsou zdržovány

Původní znění na str. 268: 30 uplatnila) a přihlédneme k síle druhé.; 34 pokusiti o syntesu;

str. 269: 2 přistupme k síle druhé.; 10 nová, — neboť; 12 vyprovokována rozhovory, které jsem měl s lidmi, — rozhovory, v nichž špatně položená slova; 17 i toto <umění, které> dubnové umění opovrhne uměním; 28 neboť vidí; 34 vizme, že ono;

str. 270: 2 z církve, <ač v ní jaktěživ nic neudělali, — a kteří to po[?]> poněvadž; 2/3 hrdinství, a zeptejte se jich, — kdože; 8 Hodnostáři ovšem a; 18/19 ale hledíc na to prostou psychologii; 20 že představa básníka; 22 nestavívá se tam, kde posice; 31 aby udílelo.; 33 jednotná linie zapadající do sebe tak dokonale jako kroužky řetězové.;

str. 271: 4 podivili tak, jak se; 8/9 Havlíček, když jim parafrázoval francouzské encyklopedisty.; 12 ale u nás byly neobyčejně; 21 odchovaný jedno[hlasým] chorálem; 35 víru <takové Babičky, kterou se těšila Božena Němcová v> <vrásči[té]> venkovského dítěte;

str. 272: 3 ale bylo by potom; 17 jest volný.; 28/29 dospělo hříchem a nevěrou.; 33 ač mnoho módy a mnoho chtění; 34/35 učinil to též velikým gestem; neboť nedovedl si je vždycky představití.;

str. 273: 3 že si v cele; 11 poněvadž obě jsou stejně; 21/22 za hříšné a opovrhovala by jimi.; 22 její dcera.; 28 stařenky, (řekněme si, že ona stařenka žila; 29/30 Jejím otcem je nevěra.;

str. 274: 7—9 Je svobodna v tom, chce-li se za svobodnou pokládati čili ne.

Sem jsme zařadili Wolkrovy proslovy, ať už přímo pronesené či tištěné. Pokud byl proslov otištěn, uvádíme jeho znění časopisecké.

Str. 277 *Skautský proslov*. Rukopis je ve fasciklu Způsob Jiřího tvoření v linkovaném školním sešitě S I v měkkých modrých deskách na str. 3—11. Podle podoby rukopisu a podle životopisných souvislostí spadá do let 1916—1917. —

VS na str. 1 koncept začátku tohoto znění: Cíl. Když se mluvilo o cílu a účeli skautingu, — mnohokrát jsem slyšel: naším úkolem jest mládež připravit a vycvičiti tak, — *Na str. 2 těsnopisem*: Říkali mi kdysi, že prvním účelem skautingu jest zvýšit statnost mládeže
Původní znění na str. 277: 2 Říkali mi kdysi lidé,; *mezi 11 a 12* Ale nenávidím vraždění, které je rozmyslné a chladné, to vraždění v počátcích, které již v <klidu> míru přemýšlí o možnosti nových bojů a brousí si nože. <Dnes se tento kaz nazývá prozíravostí. Nazývá se tak proto> a připravuje k boji vše, co má.; 20 jsi příliš mladý,; 21 jsou příliš staří,; 25 veliké tradice; 32 Veliký předvoj;
str. 278: 3 vykvete v září,

Str. 279 *Přátelé!* Zde otištěno po prvé. Rukopis je na růžovém osmerkovém lístku (v archivu ZW), psán tužkou. Podle dobových narážek spadá do roku 1917. —

Původní znění na str. 279: 20/21 hlasy probuzených. A my mládež studující; 24 abychom mohli <svobodně> důstojně vstoupiti; 26 ještě teď jsou; 31 <Radostně> Nesmělé

Str. 281 *Soudruhové!* Rukopis je v linkovaném školním sešitě S 9 v měkkých modrých deskách na str. 1—14 odzadu. S druhé strany je v sešitě Wolkrův školní překlad z Homérovy Iliady. Nad titulem proslovu tužkou jiný název: *Osvětou k svobodě*. Na konci textu datum: 25. IX. 1917. —

Původní znění na str. 281: 4 Byl jsem tehdy v kvartě a svět vrhal; 6 hrál jsem v orchestru,; 7 program při zábavě odvedenců; 13 Nevím, proč utkvěla; 14 Času a já chystaje si; 15 první svoji krátkou řeč; 24 básník hrubých a silných nálad,; 26 Tma jej; 30 A tak; 33 tvářemi děsily; 33/34 chvěl se jen tichými vzlyky,;
str. 282: 2 ubit hledal; 3/4 Bylo to děsné,; 9 A dnes, — dnes, přátelé,; 13 Však světlo; 17 pokračuje: Nám slunce vzhází vstříc,

— s námi jest světlo!; 20/21 odhazovati daleko otrocké; 21 přišla ona hrozná noc; 22 *pokračuje*: Ale v nás koluje krev příliš vzácná, krev vystavená tisícerym nebezpečím, krev, která jest vzbouřena ustavičným vířením, která nemohla zlenivět pohodlným životem, — neboť pěnila se stále jen bojem za sebe a za svoji svobodu; 26/27 hroznější než bylo; 29 život. Odkryla rány a hnisající vředy lidstva, <a> které hnisaly po celá tisíciletí. Dnes; 34 pronásledovala, získati; 34/35 zachytiti i svoje právo;

str. 283: 2 celého národa, ve vašich rukou spí jeho; 3 může též klesnout; 7 teď každý; 13 Víme-li a uvědomujeme-li si; 13 zodpovědné své povolání; *mezi* 15 a 16 A tu jistě zeptá se každý z vás; 24 ztroskotaly hrubé síly svalů; 26 doklady jejich slabosti; 32 správně; 32 faktum <nelze zvrátiti> jest věc, která se musila; 35 nebude to již vraždění;

str. 284: 2 A čím všichni; 3 do krajnosti nejvyšší možnosti; 10 každého občana; 16 vzhůru, <nastává jitro!> volá den; 22 puzení stejnou touhou; 24 úkolem <a> jest příprava k boji; 25 A tato touha; 26 <Naším úkolem> My chceme; 27 s širokými názory; 29/30 kam možno síti; 31/32 že tato škola nám nemůže dáti to, co; 32 *pokračuje*: Největší chybou školy jest, že jest škola; 34 ve škole; její <zdi jsou> stropy jsou příliš nízké; 34 nízké, abychom; 37 okamžiku;

str. 285: 1 jednotlivci. Sdružení nadšenců spojených stejnou ideou. Nynější; 4 kráse, <považujíc to za nutný svůj> Bude; 5 *pokračuje*: A než se rozjasní docela, než vyjde úplně slunce, než nastane božský mír; 7 zájem o vědu. Tři roky jsme mlčeli, tři roky jsme šeptali; 8 Příležitost ku vzdělání nalezneme v sobě; 19 ušlechtilosti. Prahli jsme po ní, — však ruce byly svázaný a naše doba dosud nepřišla. Znavení; 27 sešli. Bylo to v neděli, co vyvolili; 28 výbor. Bylo to v neděli, co sešli jsme se my, v jejichž; 29 Sešli jsme se; 29/30 k položení programu našeho sdružení. *odstavec*: A program náš je velice prostý a jednoduchý; 32 první světlo po celých třech letech. <Připravené> A být; 35 vlastní duše. Není naším úkolem pěstovati zájmy určité strany politické. To znamenalo by zeslabení a roztržštění. Nám jedná se o; 36 Zlá minulost jest za námi, vše prchlo, — jako zlý sen. A zdaří-li se;

str. 286: 8 okamžik pro každého přišel; 9 zde chceme pěstovati všechny obory věd i umění; 10 postavme se hrdě k sobě; 12 sdružení dobou a ideály; 17 počátkem nové duševní činnosti; 18/19 nedozírné. *odstavec*: Končím. *odstavec*: A jako svoje heslo; 22 Jest to: Osvětou; 23 světa. — A kdyby

Str. 287 *Proslov při žákovské akademii gymnasia*. Zde po prvé otištěno podle znění v časopise Prostějovský rozhled IX, 1919, 11 (19. III.), 1—2. Rukopis je na třech listech bílého nelinkovaného papíru. Na str. 1 červenou tužkou nadpis Proslov na gymnasijsní akademii. Na konci textu datum 28. II. 19. —

*V rukopise na str. 287: 8—11 <Náš> Nepatřil nám náš prostý dům, který vystavěli praotcové z posvátného dříví železných dubů, <nebyl naším domem a naše pole> ani pole, <které> která od pravěků vložil pot a krev našich <předků, — nebyly našimi.> předků. *Původně znělo:* který vystavěli <jsmě si> naši praotcové; 12 <a> že nezbývalo nám skoro <nic> ničeho.; 14 neboť to přesahovalo dosah; 15 <která šeptala> která konejšivě šeptala k nám; 16 napřímili; 17 něco o sladkém; 25 po nezapomenutějšího; 26 na <našich> nohou a tělo <naše> bylo; 30 pole, pro nás tři sta let; 31/32 sice ještě <zbledlé dlouhou tmou> udivené; 32 nedočkavě již se protahují; 33 který k nám byl; 34 ukázal se býti pojednou; 35 všechny <ty> stíny, <které ležely> ležící na našich;*

*str. 288: 1/2 naše radost při pohledu na první paprsky ještě větší; 2 Byla to <však> radost; 2 my sami zaplatili; 3 které jsme sami svojí vírou vynesli; 4 A <tehdy v té> v oné chvíli; 5 ač krátká, svou nekonečnou radostí <zaplatila> oplatila nám všechno; 8 *není odstavec*; 9 ze stínů <nocí svoji Bolest> svůj Smutek; 10 ne již však; 10 ale <Bolest> Smutek; 12 svou svatou krví; 12/13 nedočkali se již; *mezi 13 a 14 šprt*: Vzpomeňme hlavně na ty, kteří <zemřeli> prolévají krev v posledních okamžicích noci, — a kteří jsou ve <své> smrti daleko od vlasti, byli jí vlastně nejbližší.; 15 <o blanických rytířích> vypráví o záhadných rytířích; 16/17 až je <země česká zavolá z> v nejhorším pokoření česká země zavolá.; 17 vyjedou na <divo[kých]> bujných ořích; 20/21 <Však též> Též však národ, <který takto si> jehož; 26 Bylo hroznější doby pro náš národ v době války?; 28 i hvězdy zakryly mraky; 29/30 v nic, neboť ve vzduchu byla Smrt, která hledala cíl; 30 <Však nejtmaější noc bývá před svítáním> Však noc bývá nejtmaější před svítáním; 33 nejslavnější vavříny svobody.; 34 *pokračuje*: <A naše vlast, která byla neznámá a> Tak naše zapomenutá <vlast> otčina, která měla býti na kopytech roznesena, stala se náhle jejich přičiněním <věhlasnou> svobodnou a věhlasnou.; 35 Kdo nezná v světě <českého> československého legionáře?; 36 Slávou svojí je blízek;*

str. 289: 1 které vnukaly nám hvězdy za hluboké noci.; 2/3 máme co děkovati; 4 co <musí> mají; 5/6 — <učinili to> nýbrž prostě

proto, že ona víra jejich předků vstoupila již jim; 7 <neboť museli> nebojíce se; 10 celého národa. Oni nejsou pohádkou, — ale v jejich duších jest pohádka neskonale čistá a navýsost obdivuhodná. A <věří jistě> tehdy; 10 když <padali> mřeli; 11 škrceni v zajetí cizáckými; 13/14 <neboť viděli na dno své duše a umírali spokojeni.> neboť umírajíce daleko od vlasti, <byli jí vl[astně]> <cítili> byli <zájmu> jí vlastně nejbližší.; 14—16 Kdybychom byli bohy, museli bychom se radovati nad jejich smrtí. Jsme však lidmi, — a oni <ač> byli našimi bratry. Proto pláčeme nad jejich smrtí, která vyžádala si je <na nás> za zmrtvýchvstání národa. Pláčeme <nad> ohromeni jejich vznešeností, která musí svítiti do našich <příštích dnů> zítřků. <Byli to výkvět naší vlasti, — neboť již to, že> Ztratili jsme v nich své nejlepší <syny> bratry, kteří vlast svoji nejvíce milovali. Umírali s vírou, že nedali marně svůj život, že oni, kteří <zůstali> zůstávají naživu, — dokonají dílo posvěcené jejich krví. Zanechali jim zodpovědnost svatou, kterou zraditi bylo by hříchem nejbídnějším.; 17 <A zodpovědnost ono svaté dílo dokonati> A kdo jest to; 18 *není odstavec*; 18 ve spravedlnost <a kteří> <nezotročení dlouhým> <s nejvyšší úzkostí sledovali v> a pravdu.; 19 lidí není <mnoho> tolik, jak bylo by si přáti, —; 19/20 sestárnouti a <věřiti> neztratiti víru ve světlo. K tomu je potřebí velikého a ustavičného mládí duše. <Proto> Těžko jest; 21 když <čtyři léta> po století žilo se jen lží; 22 bude nutno teprve; 23 ve světle — a naučit se ctíti; 24/25 lásku, ve kterou věřili naši umírající světci.; *mezi 25 a 26* A tento nejtěžší a nejsvětější <úkol připadl> <povinnost má se státi> úkol připadl právě <na nás> nám, kteří máme <v brzku býti českou inteligencí a kteří máme> to štěstí a můžeme <svobodně> se vzdělávati na první <svobodnou> inteligenci <své> osvobozené vlasti. <Byli-li> Čeká nás práce <zodpovědná, ale> těžká a zodpovědná.; 26 *není odstavec*; 26/27 o mnoho a mnoho statků.; 27 v době, kdy <roviny> <kdy> zdálo se; 27/28 že <z půdy obdělávané> ze záhonů obdělávaných <dlaněmi> vzácnými dlaněmi; 30 ale <poroba> padli jsme; 30 <běhu a teď> běhu. Teď; 31 všichni <ti>, kterým; 32/33 Nezbyvá než dohánět, napínat své síly až k prasknutí, — vynahradiť co; 33/34 <Toho si musíme bý[ti]> To musíme míti ve svém srdci —; 35—290, 2 Naše inteligence nesmí býti planá a školská, musí býti energická a <účinná> životná. Takovou stane se jen tenkrát, když jasně <si uvěd[omíme]> pochopíme, že jejím cílem jest obrození vlasti. Byli bychom prokleti a zatraceni, kdybychom tohoto neuznali

a ztratili dny, které nám mohou všechno dáti, ale též všechno odníti. Byli-li oni rudou částí našeho praporce, <musíme> budeme my částí onou bílou, <která svými ideály> a rozvlajeme ji čistými ideály.;

str. 290: *mezi 2 a 3 škrť*: Výkřiky radosti utichly, praporce červeno-bílé vesele vlající do volného nebe jsou sňaty a my <pochopujeme> vidíme, že onen boží dar, který nám byl odňat, aby znovu byl nám navrácen, nepřináší jen rozkoš a úsměv, ale práci a vytrvalost.; 3 Naše <ruce> mladé ruce; 5/6 poznati <je> svou nemoc; 6/7 <A> Tu druhou polovici zdraví musíme dohoniti svojí vytrvalostí.; 8 silní a svěží jako věčně mladí antičtí bohové.; 10 kterou jsme sami obdělali.; 12 *není odstavec*; <A> Však věřím, že ani tehdy nezůstaneme bezčinni, neboť únava ona bude <sladkou> sladká.; 13 <Tehdy> Jistě si zazpíváme; 14 do modravého nebe jásavou píseň; 14/15 uspokojení. <A tu, budeme-li s to toto dojíti> <Dovedeme-li, aby došli až k oné vzácné náladě, která oplatí nám tisíce násobně všechna namáhání, tu věřím, že z poledních nebes zazáří oči našich slavných padlých v uspokojení, že naděje, za které položili svůj život, se uskutečnily.> Pak teprve budeme moci vzpomenouti klidně na ony mrtvé.; 16 <Pak znovu zas> A tehdy svatou

Str. 291 *Aforismus*. Rukopis ve složce básní *Musa erotica* (viz Spisy Jiřího Wolkra, sv. 3.).

Str. 293 FRAGMENTY.

Do samostatného oddílu byly zařazeny vesměs dosud neznámé zlomky psané prózou. Je tu zlomek povahy aforistické (*Kdybych napsal knihu...*), náčrt zamýšlených časopiseckých příspěvků (*Za láskou, Slavností*) a začátek literárního rozboru dramatu *Léto* od Fráni Šrámka. Jako první fragment byl z důvodů chronologických zařazen zlomek náčrtu k dramatu *Oscar Lípa*.

Str. 295 *Oscar Lípa*. Zde otištěno po prvé. Rukopis bez názvu je na jednom listu bílého papíru ve fasciklu První náhozy a myšlenky (v archivu ZW). Chronologicky klademe náčrt mezi první Wolkrovy dramatické pokusy. —

Původní znění na str. 295: 8 bijí se ve mně dvě bytosti.; 21 Ona: Marie <Máša>; 22 hezká a tempe[ramentní].;

str. 296: 22 hovoří se starým zahradníkem.

Str. 297 *Kdybych napsal knihu*, ... Zde otištěno po prvé. Rukopis je psán tužkou na bílém nelinkovaném lístku (v archivu ZW).

Str. 298 *Za láskou*. Zde otištěno po prvé. Rukopis je v sešitě českých komposic ze sexty (ve WS), psán tužkou na str. 1—2 odzadu. Podle časových narážek spadá do počátku roku 1919. —

Původní znění na str. 298: 2 <Akademický> Operetní ensemble akademických studentů; 4 Sahrávání dosti dobré, povázíme-li, že; 6 Návštěva byla skvělá, <— proto může tento čin> finanční; 7 dobrý. <Taková činnost> Vzdělávací činnost studentská jest jistě chvályhodná; 16 nabubřelost, <tisícový výrobek, hudební ubohost a prázdnota> šosácká vídeňská sentimentálnost a drsná hrubost; 17 *pokračuje*: Divím se, že čeští studenti, ač měli po ruce i naše české operety <bohudík, není jich mnoho>, chopili se takového škváru; 26 všechny lepší požitky; 27 brzy by se <dostalo> přiblížilo zástupu

Str. 299 *Slavnosti*. Zde otištěno po prvé. Rukopis (v archivu ZW) je na útržku papíru. Podle dobových narážek spadá do konce roku 1919. —

Původní znění na str. 299: 10 otřepané motivy,

Str. 300 *Šrámek: Léto*. Zde otištěno po prvé. Rukopis je na dvou bílých nelinkovaných lístcích vytržených z bloku, dnes uložených ve fasciklu *Způsob Jiřího tvoření*. Podle souvislostí z korespondence spadá do podzimu r. 1919, kdy vznikl jako příprava ke studiu do literárního semináře na filosofické fakultě v Praze. —

Původní znění na str. 300: 5 pozorovat je s teplým úsměvem; 6 co v nich; 6 dušich, <které jsou více méně pokaženy> uzravši; 11 písti. <Létem jest, anebo k létu nejvíce se> <Jisto jest, že autor> <snílek, básník, dítě, — muž Jenů, ve kterém autor> Proto také hrdina; 15 nechav jej ještě býti; 19/20 žena, unavená, vynikající; 24/25 Perout, rybář a nedělní feuilletonista, který ve všem hledá jen látku pro své; 27 ono první podivuhodné

Strr. 301 DENÍKY.

V tomto oddílu je kromě dosud známého *Táborového deníku* po prvé uveřejněn Wolkrův *Můj deník* z roku 1915 a deník z jeho druhého táborového pobytu v r. 1917 *Tě, které patřím*, který existuje

kromě v původním znění také v opise pořízeném Marií Horákovou, již byl věnován. Z těchto deníků byly vypuštěny pasáže povahy čistě intimní.

Str. 303 *Můj deník*. Zde otištěno po prvé. Rukopis (v archivu ZW) má 5 perem popsaných bílých nelinkovaných čtvrtek v deskách z přeložené šedohnědé lepenky. Na obalu titul a podpis: *Wolker Jiří. V. gymn.* V čele textu na str. 1 titul: *Deník*. Na str. 5 těsnopis od slova *Spatřil jsem* (zde str. 305, ř. 17) ke slovům *Divná věc!* (zde str. 306, ř. 5), na str. 6 těsnopis od slov *To je ta* (zde str. 306, ř. 33) ke slovu *Vajgl* (zde str. 307, ř. 2). —

Původní znění na str. 303: 4 v této duševní fázi; 13 <Mnoho se změ[nilo]> Vše; 15 boj o sebe.; 21/22 Ale přede mnou mám ještě mnoho.;

str. 304: 2 Odpoledne pojede máti; 18 Vstal jsem sice o desíti.; 33/34 svědčí o vysokém talentu.; 34 nedovedu a nechci;

str. 305: 9/10 poznají hned druhé.; 12 abych však patřil mezi ně!;

str. 306: 20 bezcitně. — <Jsem snad>;

str. 307: 14 za měsíc bude po mé vzpomínce ve městě.; 25 uviděl svou matku.;

str. 308: 6 Vzhledem k nim je tma; 7 sahám po bludičkách.; 9/10 šeptají rty a člověk by plakal.; 10 pláč nerovnal se; 11 to lidské nebylo vidět.;

str. 309: 5 Až letos na začátku

Str. 310 *Táborový deník*. Vznikl v r. 1916 při prvním Wolkrově pobytu ve skautském táboře ve Vorlovských lesích v okolí Lipnice u Havlíčkova Brodu. Zde otištěn podle I. vydání (Praha, Petr 1928, v edici *Radosti ze života sv. IV.*), připraveného A. B. Svojsíkem, kterému darovala Zdena Wolkrová rukopis. Rukopis je zatím nepřístupný, proto zde neuvádíme ani jeho popis ani autorovy textové změny. Ve fasciklu *Způsob Jiřího tvoření* jsou 4 lístky vytržené z linkovaného osmerkového sešitku a na nich tužkou zachyceny některé deníkové údaje v tomto znění:

29. VII. Pan prof. odjel <na> do Prahy. Odjel Borůvka. Ráno cvičení. Bylo velice pěkně. K obědu rýžová polévka a připálená kaše. Neudörfel Loskoty mléko, Böhm Kojkovičky máslo. K večeři chléb s máslem. Po večeři táborový oheň. Hra na plíženou. Druhotřídní zkoušky Hoppeho.

30. VII. Ráno krásně. Ráno Lipnice nakoupit Wolker. K obědu kned-

- líky a vepřové. Odpo. hry. K večeři chléb s máslem. Do dvanácti se zpívalo u kamen.
31. VII. Ráno bylo dosti škaredě. Hoppe odjel. K obědu lívance. Odpo. Lipnice. Wolker, Suchánek nákupy. K večeru hráno o šátečky a o klobouk. K večeři brambory s máslem.
1. VIII. Pracováno horlivě na sklepě. Před cvičením navštívili nás Brchel a Stein z Bezděkova. Cvičil (Brchel) s námi. K obědu polévka a telecí. Celý den velice krásně.
2. VIII. Celý den velice krásně. Zase pracováno na sklepě. Čáslavský na Lipnici nakoupit. Po obědě jsme se s Mistrem u Bratroňova koupali. Deml, Peška, Suchánek naproti panu prof. s vozíkem do Okrouhlic. Však nepřišel. K večeři káva s chlebem. Večer táborový oheň. Hráli jsme při něm divadlo.
3. VIII. Po krásném ránu zamračený den. K obědu brambory s cibulí. Böhm, Suchánek, Deml v Okrouhlici. Ač chladno, přece cvičení. Večer přijel p. prof. K večeři bramborový salát, chléb a čaj. Po večeři táborový. Pan prof. mluvil o začátcích skautingu.
4. VIII. Celý den škaredě a déšť. Konány zkoušky druhotřídní. K obědu luka. Po obědě vycházka s p. prof. Přitom zkoušky. K večeři houby s vajíčkama. Po večeři hvězdné nebe.
5. VIII. Mízerné počasí. Wolker na Lipnici. Ráno konány prvotřídní zkoušky a řemeslné práce po celý den.
6. VIII. K ránu přšelo, ale krátce. Návštěva pan a pí Žižková. Wolker na Lipnici. K obědu 4 kuřátka na paprice a kompot. Odpoledne hrány hry. Před večeří šel Holý s p. prof. na čekanou. Po večeři (omáčka od oběda a knedlíky) černá hodinka.
7. VIII. Ráno hned o $\frac{1}{2}8$ jsme vstali a o $\frac{1}{2}9$ všichni vyrazili na celodenní výlet do Něm. Brodu za vedení p. Arnímy. Po obědě u uzenáře prohlíželi jsme město. O 6. jeli jsme do Okrouhlic vlakem a o $\frac{3}{4}10$ byli jsme v táboře.
8. VIII. Ráno bylo chladno, však brzy vysvitlo slunce. K obědu knedlíky. Po obědě jsem byl s Neudörflem na Lipnici. Oběd (lívance) rozdáván až o $\frac{1}{2}6$. Vařil Holý. Po večeři (brambory a salám s chlebem) hvězdné nebe.
9. VIII. V noci děsná zima. $2^{\circ}C$. Den však překrásný. Začaly se zkoušky dospělosti. (Skoky), běh, plování. K obědu bramborové knedlíky. O 6. závody ve skoku dalekém, nošení břemen a házení kamelem. Odpo. přišli <na> dva Motyčkové.
10. [VIII.] Celý den úmorné horko. Ráno odejel Srnec, Holý, Čáslavský a Masojídek domů. Deml je šel doprovodit. Wolker byl mu

naproti do Krásné Hory, kde naloženy chleby. Neudörfel se ztratilo 12 K. Družina Holého dána Wolkerovi. K večeri brambory.

11. [VIII.] Celý den pěkně. Dop. nás navštívil skaut-kadet. Potom závody ve vaření s tel. masem. Dopol. odjížděl Neudörfel. Po obědě šli jsme se koupat. K večeri mléko s chlebem. Po večeri černá hodinka. Hlídky zostřeny, ježto prý jsou v lesích cikáni.

12. VIII. Pěkný den. Před obědem hrán pašerák. K obědu noky v mléce. Po obědě koupání. K večeri ryby, raci, bramborový salát a noky od oběda. Po večeri černá hodinka. Projektován výlet do Želiv.

13 [VIII.] Ráno Wolker s Motyčkou na Lipnici. Je překrásně. K obědu buchtý. Stále pěkně. Po 3. h. vydali se Suchánek s Wolkerem na cestu.

14. [VIII.] V Želivech sešli se všichni a po prohlídce (k obědu konzervy) vydali jsme se na zpáteční cestu zanechavše Motyčku st. a Böhma, kteří měli se vydat na zkuš. cestu zase nazpět.

Str. 369 *Na poslední hlídce*. Otištěno v časopise Junák II, 1916, č. 8 (15. září), str. 113—115 a v I. vyd. Táborového deníku zařazeno jako závěrečná kapitola. Rukopis ve fasciklu Způsob Jiřího tvoření má 1 list a 1 arch nelinkovaného papíru. Je psán na str. 1, 3 a 4. Rukopis má titul *Poslední hlídka*. Od slov *Vycházky lesem* (zde str. 370, ř. 31) psáno tužkou. —

*V rukopise na str. 369: 11 <zpod hasnoucího popelu> <pokryt hustým popelem> zpod hustého popelu.; 11/12 Nad hlavou mi šuměly tiše větve <setřásajíc> a setřásaly; 12/13 krůpěje, <které melancholicky pleskaly> melancholicky pleskající; 14 jen tušiti v těch <tmách> hlubinách; 15/16 oblaka, těžká <a neprůhledná a nekonečná> a beznadějná.; 17 Seděl jsem u posledního ohně.; 18/19 Chladu <ani kapek> jsem necítil, <a> cítil jsem jen přítomnost čehosi smutného <a bolného>. — Rozloučení.; 19 *odstavec*: Přede mnou <leží> ležel tábor zahalený dosud v <mlhu> noční mlhu.; 20 Ležela přede mnou práce; 21 a potom <sídlo radosti a> radostné sídlo <veselí> junáctví.; 22/23 v jejichž <objetí> větvích ležely naše stany!; 23/24 <co> <o kolika zdrojích> Kolik zdrojů radosti našeptal mi potůček, <protékající> jenž vinul se <kol tábora.> kol spícího tábora!; 24 *odstavec*: Tak jsem k ránu dumal, sedě na poslední hlídce. Zítřej <vše padne a les zůstane zase sám> <již> touto dobou <bude tu> bude již tu pusto a les bude <šelestiti> <jen vzpomínati> šelestiti nad troskami <a zbytky.> a zbytky*

tábora.; *mezi 26 a 27*: Bylo mi smutno <a teskno, ač>, že musím pryč, a teskno <zároveň s oblaky, jež byly tak smutné a> jako oblakům, jež smutně hnaly se po nebi <jako ti, jimž údělem dán bol, »který nemá rána«>. ; 27 Jak mnoho jsem se změnil; 28–32 *není odstavec*: Vidím sebe, tesknícího nováčka, rozmrzelého namahavou prací a nezdary. <Prolétaly> Prolétají mi hlavou vzpomínky na prvé dni táborové, vzpomínky, které <vzcházely> vzcházejí zároveň s úsměvem na rtech. Jak jsem byl nezkušený a neotužilý! Má horlivost, jakmile narazila na opravdovou, tvrdou práci, <uhasínala> tehdy uhasínala.; 33 Však nutnost nás všechny hnala k dílu.;

str. 370: 1–5 *od slov* Vůdce pracoval *ke slovům* kus práce. *chybí*; 5–7 Někdy unaven nezvyklou prací vzpomínal jsem na <domov se> domov skoro se slzou v oku. Nechtělo se mi již ani pracovat, ani snášet tyto dobrovolné svízele. <A tehdy, když byl jsem v takovém pokušení, právě tehdy ještě k tomu ještě přišlo a chmuřilo se tak jako nyní.> A nebe tenkrát stále plačící mrzelo se se mnou. <A rozmrzelost má podporována ještě stá>; 8/9 Co však <mě drželo> mě tehdy drželo a <hnalo kupředu> hnalo tehdy kupředu, byla má hrdost.; 9/10 <Nebyl bych dal> Nedal jsem znáti ani jeden z pocitů, které <jsem> mnou tehdy <chvěly> prochvívaly.; 10/11 Když ostatní to snáší, já jsem to chtěl snést také <, neboť> a snášeti to dobře, neboť má povaha nesnesla <by>, abych stál někde na místě posledním.; 11/12 *odstavec*: Hrdost, jediná hrdost pomáhala mi, když neobratný stál jsem tváří v tvář <neznámým> nepoznaným mi útrapám.; 12/13 <Však brzy za[pomněl]> Tak vzpomínal jsem na své začátky.; 13/14 Cítil jsem v prsou přitom hřejivou radost. Radost ze své síly.; 15 *není odstavec*; 16 <Svívalo za> Také nade mnou; 16/17 jen vítr chvílemi setřásal ze stromů; 17/18 <Kontury> Pomalu zvedaly se známé mi kontury stromů, stanů, sklepu a kuchyně, zahalené v šedavé páry.; 19 Také ozval se nade mnou ptáček; však jen jako ze spaní, hned zase umlkl.; 22 větřík <a vzpomínal dále.>; 22 *odstavec*: Vzpomněl jsem na dny, kdy zasvitlo nám slunce; 24 Obtíže práce pomalu mizely a vše šlo lehčeji.; 25/26 Ba radost jsem již cítil, když výrobky mé nabývaly řádného tvaru.; 27/28 <Cítil jsem v sobě> Cosi nového, co probuzeno sluncem ze spánku, začalo ve mně rychle klíčit.; 28 Byla to radost ke práci, ke zdravému životu otužilých.; 29 Cítil jsem v žilách; 31–371, 5 <Když vzpomenu na ty božské vycházky lesem, který opojně voněl> <Ty> Vycházky lesem bujně vonícím, <ty> radosti prozářené sluncem, <ty> noci tichého dumání a <to> nebe, <to> ohromné

nebe, kmitající se tisíci hvězd — to všechno již mi končí a zase musím se vrátit do <toho> onoho všedního <života města> městského života.;

str. 371: *mezi 5 a 6*: Tak sedě; 6 Vzadu paseka počala již se probouzeti <a>. Slunce vystupovalo těžkými mlhami ponenáhlu nad obzor.; 7/8 tu i tam a brzy zdálo se, jako by; 9/10 Mraky <počaly bledn[out]> <počaly se> se počaly trhat a leckde ukázal se i kousek bledého azuru.; 11 V lese však pod stromy, kde já jsem seděl, bylo dosud <tma> šero.; 12 prošel táborem.; 12/13 Byl doposud netknutý.; 13 jako by měla sytiti nás ještě sto let.; 14 a stany v půlkruhu kolem náměstíčka rozestavené snily ještě o dlouhém životě.; 16 sklep dosud hrdě <tyčil se do výše> se tyčil.; 17 na stromě vlála vesele naše červenobílá vlajka.; 19—22 Usednul jsem na křeslo z břížek, na svůj výrobek, a rozhlédl se kolem, chtěje si pevně vštípnout každý rys milého tábora. Nebylo mi veselo, když jsem věděl, že všechno toto tak klidně snící bude dnes zbořeno a že zůstane tu jen <troska> již zítra jen stopa po bývalém veselém životě.; 23 A již zase vznášely se přede mnou obrazy toho veselého našeho života.; 25—26 písní a vtípem. A toho nám nescházelo! *odstavec*: Kdo také by se rmoutil? Vše v lese jest <tak> krásné a i my byli jsme jaksi čistší. *odstavec*: A hle, — to, co dříve <bylo> bývalo mi námahou, <jde> šlo hravě a lehce. <Stačí> Stačilo jen se usmát <a>.;

27 <sedě> hlídaje tu tábor, usmát se zase po dlouhé době nemohu; 27—29 Je mi toho líto, tak líto. *Finis laetitiae*.; 30—33 <Nejen> Odnesu si nejen krásné vzpomínky pro chvíle snění, také <dobrou školu života> <dobré> vzácné zkušenosti životní. <Odnesu si toho mnoho, mnoho a jen samé dobré věci. Vždyť hodlám také změnit svůj život doma. Snad neochabnu. A mnoho dobrého si vezmu s sebou.> Vždyť necháme tu ležet jen <mrtvolu> tělo, táborového ducha vezmeme s sebou. Ducha veselých písní, zdraví a práce!; 34 Les již jest vzhůru.; 35 <Jest> Krvavé —; 35/37 <Čas, abych> Jest čas k probuzení.;

Str. 372 *Té, které patřím* ... Zde otištěno po prv. Rukopis (v archivu ZW) je v nelinkovaném školním sešitě v tuhých deskách, v obalu z bílého papíru. Na přední desce je titul, podpis a nalepený obrázek zamilované dvojice. Na str. 1 titul a datum 17. VII. 1917. Na konci textu datum: *V Prostějově 9. září 1917*. Text je psán tužkou na str. 3—33.

Marie Horáková, již byl deník věnován, pořídila jeho opis (v archivu ZW), který je datován 24. I. 1918. —

Původní znění na str. 372: 16 mně probouzí v žilách; 31 s přítelem Karlem W.;

str. 373: 13 takové divné myšlenky. Jen Ona sama;

str. 374: 2 výtečně. Když jsem; 14/15 ten strach dělá t[u]; 25/26 práce, je-li podávaná jako práce; 26 podávaná <jako> dobrovolně; 28 nekřičím, ale ukáži,;

str. 375: 12 od ní lístek;

str. 376: 23/24 jejich očí. Na jejich azurné ploše; 26 nezpůsobila ona sama,;

str. 377: mezi 8 a 9 šprt: Mnoho jsem získal od; 16 Šli jsme tiše; 19 konturou staré lipnické;

str. 381: 18 trénování, celý život; 24/25 který přímo touží;

str. 382: 16 <Poněvadž> Mrzelo; 17 Vím, že kdybych;

str. 383: 1 taková tíha a na srdci; 16 jiskřily radostí a můj jen; 18 Rozdávala se večere.; 19/20 jen o troch[u];

str. 384: 5 soirée. Sešli; 9 Pili; 18 vycházívám časně zrána,;

str. 385: 4 Zikmund asi s šesti; 17/18 Jediný, který uveřejnili;

str. 386: 18 zhroutilo. Celý svůj opěrný;

str. 387: 2 která nepatří mně.;

str. 388: 6 A zrak;

str. 389: 18 tolik krásy, jako; 21 vodou, která; *mezi 23 a 24 Pří-*rodo, jak jsi božská!;

str. 390: 22 <Vzpomínky> Vzpomínka;

str. 395: 14 Častokrát hledím,; 19 ruka bolesti. Jest studená; 20 obrodí ve mně; 25 své velké hlavy;

str. 397: 25 rychle dal se na cestu.;

str. 398: 7 Jako otevřená jizva rdělo se slunce;

str. 400: 17 na lávku a omdlel.;

str. 401: 7 jistě valebat. ; 12 proklínána, zlořečena,;

VYSVĚTLIVKY

9, 4 *čitanka Cornelia Nepota* — Cornelius Nepos, římský dějepisec v 1. stol. před n. l.

9, 32 *Themistokles* — státník a vojevůdce starověkého státu athénské v Řecku v 5. stol. před n. l.

15, 22 *plusquamperfectum* — slovesný tvar pro předminulý čas; zde jde o ilustraci Všetického charakteru, který zneužívá dobromyslné prostoty svých rodičů.

21, 2 *vystoupení v Národním* — v Národním domě v Prostějově byl v r. 1916 večer rytmiky a tance tanečnice Ervíny Kupferové. Wolkrova matka k němu měla úvodní proslov.

38, 12 *jako kdysi staří na hlavu Demosthenovu* — Demosthenes, nejslavnější řecký řečník ve 3. stol. před n. l., kterému v odměnu za práci pro vlast měl být slavnostně položen věnec na hlavu.

41, 9 *aorist* — slovesný tvar pro děj minulý a dokonaný, na př. ve staré řečtině nebo češtině.

41, 9 *optativ* — slovesný způsob vyjadřující přání nebo možnost děje.

51, 14 *česká státoprávní demokracie* — politická strana ze sklonku první světové války, reprezentující českou buržoasii a sdružující z dřívější doby stranu mladočeskou, lidovo-pokrokovou, realistickou a státoprávně pokrokovou.

51, 15 *Dr Stránský* — Dr Adolf Stránský (1855—1931) vytvořil na Moravě v r. 1908 stranu lidovo-pokrokovou, politicky reprezentující buržoasii, pokrokovější však, než byli mladočeši v Čechách, což se jevílo i v boji strany proti klerikalismu. Ke konci první světové války se Stránský stal mluvčím české státoprávní demokracie (viz předchozí vysvětlivku).

56, 10 *politisch verdächtig* — politicky podezřelý, označení, jímž byly ve vojenských a úředních výkazech poznamenány osoby nespolehlivé s hlediska rakouské monarchie.

71, 4 *valčík z »Princezen dolarových«* — Dolarová princezna, opereta od německého skladatele Lea Falla, populární na našich scénách na přelomu století.

74, 25 *Lidové noviny* — deník vydávaný Dr Stránským (viz výše) od r. 1893 v Brně.

77, 14 *Wilde* — Oscar W. (1856—1900), anglický spisovatel, oblíbený autor Wolkrova otce. Wolkra zaujal hlavně svou uměleckou metodou, založenou na paradoxu.

- 85, 17 *Zlatá Praha* — obrázkový týdeník v l. 1884—1930.
- 88, 34 *recituje z »Cyrana«* — Cyrano de Bergerac, drama francouzského spisovatele Edmonda Rostanda (1864—1918).
- 88, 36 *motto k jedné Hlaváčkově básni* — Karel Hlaváček (1874—1898), představitel českého básnictví dekadentního, zde především jako autor sbírek *Pozdě k ránu* a *Mstivá kantiléna*.
- 98, 36 *v Staviteli Solnessovi* — Stavitel Solness, drama norského spisovatele Henrika Ibsena (1828—1906). V povídce jde o určitou motivickou i myšlenkovou dobu, ne sice v ústředním Ibsenově konfliktu mezi stářím a mládím, ale ve vztahu mezi jednotlivcem a společností.
- 111, 21 *jak Šrámek říká* — míní se Fráňa Šrámek (1877—1952), v té době autor sbírek *Života bído*, *přec tě mám rád*, *Modrý a rudý*, *Splav* a *dramat Červen, Léto*, oblíbený tehdejší mládeží pro svoje přilnutí k přírodě a soustředění na smyslové radosti člověka.
- 123, 13 *misogyn* — nepřítel žen.
- 138, 28 *nahmátl Komedianty* — *Komedianti*, opera italského skladatele Rugiera Leoncavalla; zde jde o klavírní výtaž.
- 140, 19/20 *Baudelaire, Hlaváček, Šrámek* — Charles Baudelaire (1821—1847), představitel francouzské poesie, k jehož příkladu se přihlásilo české dekadentní básnictví; Karel Hlaváček viz vysv. ke str. 88; Fráňa Šrámek viz vysv. ke str. 111.
- 140, 24 *četla »Pana«* — *Pan*, román norského spisovatele Knuta Pedersena *Hamsuna* (1859—1952), autora, který lákal generaci z počátku století svým anarchistickým odporem k měšťáctví a obdivem k přírodě; vývoj *Hamsunův* skončil u fašismu.
- 141, 21 *Jedenácté přikázání* — veselohra českého dramatika F. F. Šamberka (1839—1903), oblíbená na ochotnických scénách.
- 142, 4 *s Heydukem* — Adolf Heyduk (1835—1923), český básník, jehož poesie byla ve své době velmi známá. Zmínka o něm ilustruje kulturní úroveň těch venkovských pracovníků, kteří ulpívali na kulturních obzorech z dob svých školních let.
- 148, 16/17 *V poledním lese, kdo miluje, srdce své neumese* — citát z básně Fráni Šrámka *Splav* ze sbírky téhož jména.
- 160, 23 *libelula* — vážka.
- 168, 16 *Pískulák*, také *Pistulák* — označení pro ponocného, kterých se užívalo ve *Wolkrově* rodině.
- 173, 10 *Joris Karl Huysmans v knize »Na ruby«* — J. K. Huysmans (1848—1907), francouzský romanopisec, v jehož románě *Na ruby*

je vysloven jeho vývojový přelom od naturalismu k symbolismu a mystice.

174, 3 *Ot. Březina* — Motto je z básně *Umění* ze sbírky *Tajemné dálky*.

206, 13 *o bohu Heliu* — Helios, řecký bůh slunce.

254, 3 *Cicero* — římský řečník v 1. stol. před n. l. Citát je z jeho filosofického spisu *De finibus bonorum et malorum* II, 45.

255, 3 *K. Leger* — Karel Leger (1859—1934), český spisovatel. Citát je z básně *Krajina* ze sbírky *Zapomenuté sny*.

256, 5 *Maurice Maeterlinck* — vlámský spisovatel (1862—1949), představitel symbolismu, oblíbený autor *Wolkrova otce*. Měl vliv na *Wolkrova mladistvou literární tvorbu*, hlavně v oblasti dramatu.

256, 27 *Oscar Wilde* — viz vysv. ke str. 77.

262, 3 *Miluška* — dívka, již *Wolker* věnoval řadu mladistvých básní, viz *Spisy Jiřího Wolkra III*.

264, 22 *do dohodových zemí* — za první světové války Anglie, Francie, Rusko, Itálie, později USA a jiné státy. Po světové válce se dohodovými zeměmi rozumějí především Anglie, Francie, USA.

265, 5 *Thompson Seton* — zakladatel skautingu v Americe (1860 až 1946). Jeho pedagogické zásady vycházely z názoru, že život v přírodě může zachránit lidstvo před úpadkem. Ve skautské teorii vytvářel jakési evangelium duchovního života a odvracel se od historické a společenské problematiky.

269, 24 *Paul Verlaine ve »Vdovcových zápiscích«* — P. Verlaine (1844—1896), francouzský básník. *Vdovcovy zápisky* jsou psány prózou.

270, 4 *Machar* — Josef Svatopluk Machar (1864—1942), český básník a prozaik, na přelomu století v čele našeho realistického písemnictví jako kritik buržoasie. Zde připomenuto zejména jeho ostré stanovisko protiklerikální, až protikřesťanské a s hořkostí konstatován jeho vývoj od společenského kritika k oficiálnímu hodnostáři.

270, 13 *Šrámek a Neumann* — *Wolker* vyslovuje obdiv k nové české literární generaci pro její odpor k dekadentní úpadkovosti, k měšťáctví, k válečnému vraždění a pro její lásku k životu a přírodě.

270, 14 *Frič* — Josef Frič, autor básnické knihy *Umělé květiny*; jeden z mladých českých poválečných básníků.

270, 35/36 *Homér, Shakespeare, Goethe, Ibsen* — Homér, jako tvůrce *Iliady* a *Odyseje* největší básník starověkého Řecka; William Shakespeare (1564—1616), vrcholný představitel písemnictví anglického a světové literatury dramatické; Johann Wolfgang Goethe

(1749—1832), nejvýznamnější básnický zjev literatury německé; Henrik Ibsen (1828—1906); vynikající dramatik norský (viz i vysv. ke str. 98) — všichni zde připomenuti jako vrcholní zástupci jednotlivých národních kultur a hlavně jako mluvčí celých lidských epoch.

271, 3 *Leonardo da Vinci* — italský malíř (1452—1519), sochař, stavitel a učenec, který vědeckým bádáním o anatomii a perspektivě založil moderní teorii malířství, které do té doby bylo neschopno řešit problém třetího rozměru na ploše.

271, 6 *Cyril a Metoděj* — slovanští věrozvěsti, kteří v 9. stol. přinesli do našich zemí z východu křesťanství a s ním kulturu s prvky byzantskými.

271, 8 *Havlíček* — Karel Havlíček Borovský (1821—1856), český básník a žurnalista, zde připomenut především jako satirik despotie církevní a světské.

271, 9 *úšklebky encyklopedistické* — encyklopedisté, francouzští filosofové a vědci na konci 18. stol., bojující za pokrokový vědecký světový názor.

271, 10 *André Chénier* — francouzský klasicisující básník (1762 až 1794). Přivlastňovali si ho však jako svého předchůdce francouzští romantikové, jimž bylo blízké jeho křesťanské cítění. Ve Wolkrově úvaze dochází k omylu v časovém zařazení básníka.

271, 12 *Schönberg* — Arnold Schönberg (1874—1951), zakladatel reakčního směru v současné západní hudbě, systému dvanáctitónového a atonálního. Schönberg a jemu podobní skladatelé v praxi doporučují současné znění libovolných tónů chromatické stupnice, bez ohledu na jejich příslušnost k tónině. V melodii zavrhuje opakování a staví melodie na »nekonečném rozvíjení«. Je to hudba komponovaná jen pro hrstku hudebních znalců.

271, 13 *Ravel* — Maurice Ravel (1875—1937), francouzský hudební skladatel, představitel hudebního impresionismu, který zavrhl klasické kompoziční formy.

271, 14 *Mozart a Haydn* — Wolfgang Amadeus Mozart (1756 až 1791) a Josef Haydn (1732—1809), oba němečtí hudební skladatelé, zde připomenuti jako vrcholné zjevy klasické hudby.

271, 15 *syrix* — hudební nástroj starých Řeků, vlastně pastýřská píšťala.

271, 18 *Cézanne* — Paul Cézanne (1838—1906), francouzský malíř, zde uveden jako umělec, kterýrazil současnému malířství nové cesty, čímž se odůvodňuje Wolkrova analogie Cézanna a Leonarda da Vinci.

271, 21 *chorál gregoriánský* — bohoslužebný zpěv ze středověku, zpíváný jednohlasně.

271, 23 *Janáček* — Leoš Janáček (1854—1928), hudební skladatel. Wolkrova poznámka vychází z toho, že Janáček jen zřídka používal vícehlasých zpěvních ensemblů, což je způsob výrazově bližší gregoriánskému chorálu než na př. Smetanovým mnohohlasým operním souborům.

271, 35 *k víře Oscara Wilda, ... v žaláři readingském* — Oscar Wilde (viz i vysv. ke str. 77) byl na sklonku života odsouzen do vězení, kde došlo k jeho zásadnímu myšlenkovému přerodu od životních výstřelků k pokoře a prostotě.

272, 15 *poražení theorie Kant-Laplaceovy* — theorie německého filosofa Kanta (1724—1804), propracovaná francouzským astronomem Laplaceem (1749—1827), vysvětlující vznik a vývoj hvězdné soustavy.

277, 2/3 *úkolem skautingu jest vycvičiti mládež, aby se z ní stali dobří vojáci* — narážka připomínající teorii anglického organizátora skautingu Baden-Powella (viz i vysv. ke str. 345), která měla charakter militaristický.

291, 2 *amor* (lat.) — láska.

291, 2 *αμμορος* (řec. amoros) — hořký, trpký.

295, 24 *Rémy de Gourmont* — francouzský spisovatel (1858—1915), stoupenec symbolismu, u nás obdivovaný dekadentními básníky. Typ mnohostranného umělce diletanta, estéta.

296, 27 *dramatis personae* — osoby dramatu.

298, 3 *České srdce* — sdružení, které bylo založeno z podnětu spisovatelky Růženy Svobodové v r. 1917. Jeho úkolem bylo pečovat o obyvatelstvo, hlavně děti, strádající hladem.

298, 14 *Straussova opereta* — jde pravděpodobně o operetu německého skladatele Oscara Strausse (* 1870) *Rund um die Liebe*.

298, 19 *Janáčková Její pastorkyně* — opera Leoše Janáčka (viz vysv. ke str. 271), provedená po prvé v Brně r. 1894, v r. 1918 hraná ve Vídni v německém překladu pod jménem *Jenufa*.

298, 27 *Wiener Strizzi* — zde ve smyslu vídeňský floutek.

303, 9 *Otec na vojně* — Wolkrův otec Ferdinand Wolker byl za první světové války povolán 15. srpna 1915 k vojenské službě a přidělen k pěšímu pluku zeměbranceckému v Olomouci. Byl však vyreklamován.

303, 14 *pojímati život taký, jaký jest (Voltaire)* — citát podle závěru spisu *Candide* («Il faut cultiver son jardin») od francouzského racionalistického spisovatele a filosofa Voltaire (1694—1778).

303, 17 *Letošní mne docela nic neosvěžily*. — Prázdniny v r. 1915 trávil Wolker na Svatém Kopečku u Olomouce v ustavičném neklidu, neboť jeho otci hrozilo, že bude povolán k vojenské službě.

303, 27 *Veni sancte* — Přijď, Duchu svatý! Zpěv při katolických bohoslužbách, podle něhož nazvána slavnostní mše, která bývala na začátku školního roku.

304, 1/2 *Třídním máme Kamenáře* — Jan Kamenář, překladatel německých klasiků a Hanse Sachse, profesor češtiny a němčiny na prostějovském gymnasiu. Wolkra učil v kvartě, kvintě a sextě.

304, 3 u *Mrázků* — Mrázkovi byli Wolkrovi příbuzní.

304, 11 s *Konvalinkou* — Wolkrův kamarád Alois Konvalinka.

304, 22 k *Bučkovi* — J. F. Buček, nakladatel v Prostějově.

304, 27 *Karel Kreplů* — Wolkrův kamarád z gymnasia.

305, 4 *eloquentia* (lat.) — výmluvnost, zde Wolker asi myslí na své příští povolání právnické.

305, 6 *jsou dva druhy všedních lidí (Idiot)* — parafráze úvahy ve IV. díle románu *Idiot* ruského spisovatele F. M. Dostojevského.

305, 13 u *Machnerů* — matka básníkovy otce Františka Wolkrová se po smrti svého muže provdala po druhé za Jana Machnera. Bydlili v Držovské ulici v Prostějově. Jejich dům byl pro Wolkra od dětství cílem radostných návštěv.

305, 14 *stařeček* — Jan Machner, druhý muž Wolkrový babičky.

305, 14 *Poldík*, 305, 16 *Věra* — synovec a neteř Jiřího Wolkra.

305, 16/17 *vyšel jsem k Dosedělům* — Dosedělovi byli Wolkrovi příbuzní.

306, 9 u *stařenky* — u babičky Machnerové.

306, 10 *Eda byl zajat* — Eduard Machner, syn Wolkrový babičky z jejího druhého manželství, byl na počátku války odveden a v r. 1915 se octl v ruském zajetí. Wolker k němu velice lnul zejména pro jeho hudební zájmy.

306, 26 *J. Wolf* — Jan Wolf, Wolkrův přítel, o dva roky starší, studující reálky.

306, 26 *J. Krepl* — bratří Kreplové, Miloš a Jaroš, studující reálky, Wolkrovi přátelé, s nimiž se vydával na své oblíbené večerní toulky.

306, 28 *Sekanina* — Ivan Sekanina, Wolkrův přítel od studentských let. Žil v Prostějově v rodině svého strýce F. R. Reichstädtra. Oba si ve společných rozhovorech tříbili své politické názory, až nakonec oba našli své místo po boku dělnické třídy.

307, 2 *Vajgl* — v těsnopise psáno foneticky, ve skutečnosti Feigel, Wolkrův kamarád.

- 307, 17 *Bárta* — Wolkrův kamarád z gymnasia.
- 307, 21/22 *Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo sponte sua* — Zlatý vzešel nejprve věk, kdy zákona, soudce člověk byl prost a od sebe sám ctil věrnost a právo. Citát z díla latinského básníka Ovidia Proměny. (Překlad F. Stiebitze.)
- 308, 19 *brněnské* — miní se brněnské české divadlo, které pořádalo do Prostějova zájezdy.
- 308, 21 *Salambo* — román francouzského spisovatele Gustava Flauberta (1821—1880), Wolker měl ve své knihovně český překlad.
- 309, 10 *Života bído — jak tě mám rád!* — Wolker naznačuje své duševní rozpoložení parafrází názvu básnické sbírky Fráni Šrámka *Života bído, přec tě mám rád*.
- 310, 29 *Kolín... jako před pěti lety* — vzpomínka na návštěvu města, k níž došlo při Wolkrově cestě na kole z Prostějova do Prahy, kterou podnikl se svým otcem o prázdninách v r. 1911.
- 310, 32 *v kostele Bílkovy dřevorezby* — křížová cesta v gotickém chrámu sv. Bartoloměje od Františka Bílka.
- 310, 33 *socha Husova* — Husův pomník od Františka Bílka.
- 311, 8 *chrám sv. Barbory* — gotický chrám ze XIV. stol.
- 311, 10 *pán ze Zubří* — připomínka šlechtického rodu, který měl na erbů obraz zubra.
- 311, 14 *Macharova »Nemocnice«* — kniha J. S. Machara (viz i vysv. ke str. 270) *Nemocnice* z r. 1914, která na prvních stránkách líčí bezútešnost nemocničního prostředí.
- 312, 11 *Deml*, a dále v textu vzpomnutí *Srnec, Hoppe, Holý, bratři Mikýskové, Čáslavský, Peška, Suchánek, Neudörfel, Žižka, Wolf, Masojádek, Pšenička, Motyčka* — účastníci tábora.
- 312, 11 *Svojsík* — Antonín B. Svojsík (1876—1938), středoškolský profesor, zakladatel a propagátor skautingu u nás; tábor, kterého se Wolker zúčastnil, byl první skautský tábor v Čechách.
- 312, 12 *Okrouhlice*, a dále uvedená *Krásná Hora, Bratroňov, Vorlovy, Kojkovičky, Loskoty, Bezděkov, Kejšlice, Hněvkovice* — obce v okolí skautského tábora, který byl ve Vorlovských lesích nedaleko zříceniny hradu Lipnice u Havlíčkova Brodu. Adresa tábora byla původně: skautský tábor u Bratroňova, p. p. Krásná Hora u Němického Brodu, pak změněna: skautský tábor u Vorlové, p. p. Lipnice.
- 316, 24 *Borůvka* — Wolkrův kamarád Přemysl Borůvka, v jehož rodině bydlil Wolker v Praze v prvním roce svých studií na vysoké škole.

- 318, 2 *Poe* — Edgar Allan Poe (1809—1849), americký spisovatel hrůzostrašných příběhů.
- 318, 35 *Lipnice* — hrad u Humpolce ze 13. stol.
- 319, 23 *Šimeček* — Wolkrův kamarád v Prostějově. Wolker jednal s prof. Svojsíkem v prvních dnech svého táborového pobytu o jeho dodatečné přijetí do tábora.
- 319, 30 *tatínek... do listopadu vyreklamován* — viz vysv. ke str. 303.
- 320, 24 *Sušek* — přezdívka účastníka tábora Suchánka.
- 321, 4 *wigwam* — původně indiánská chýše, pak jakékoliv obydlí, zde stan.
- 321, 31 *Cyrano* — francouzské drama Edmonda Rostanda (viz i vysv. ke str. 88). Wolker znal Cyrana již v dětství a recitoval z něho pasáže při různých slavnostech v Prostějově.
- 331, 19 *Baudelairovy Básně v próze* — Wolker měl ve své knihovně sbírku Básně v próze Charles Baudelaira (viz i vysv. ke str. 140) v překladu Hanuše Jelínka z Ottovy Světové knihovny.
- 335, 12 *Silění* — v řeckém bájesloví démoni vodstva, sídlící u pramenů a řek.
- 335, 35 *Sova v jedné básni* — pravděpodobně jde o báseň Antonína Sovy Díky hudci ze sbírky Ještě jednou se vrátíme.
- 337, 19 *Arnim Svojsík* — Gustav Arnim Svojsík (1879—1940), operní pěvec, barytonista.
- 340, 24 *smuteční chór z Troubadoura* — Troubadour, tragická opera italského skladatele Giuseppe Verdiho.
- 342, 9 *Weigner* — Karel Weigner (1874—1937), český profesor anatomie, autor četných speciálních studií a obecných příruček anatomie.
- 342, 12 *druhotřídní zkouška* — skautská zkouška, povyšující skautského nováčka do hodnosti skauta druhotřídního; zkouška prvotřídní pak povyšovala na skauta prvotřídního.
- 343, 7 *momenty ze Zolovy Práce* — v románě Práce od francouzského spisovatele Emila Zoly (1840—1902) je líčena zoufalá situace dělnictva v jeho době.
- 343, 7/8 *Vzpomínám také na svého ubohého strýce Edu* — viz vysv. ke str. 306.
- 343, 34 *chopil se »Základů«* — Základy junáctví, kniha A. B. Svojsíka, sepsaná jako návod ke skautské výchově v duchu zásad Baden-Powella (viz vysv. ke str. 277 a 312) v r. 1912.
- 344, 20 *jako tenkrát v Schönbergu* — Schönberg, Šumperk, kde

Wolker strávil prázdniny v r. 1913 a 1914 v rodině učitele Kaspara, aby se naučil němčině.

345, 34 o *Powellovi* — Baden-Powell (1857—1941), anglický zakladatel skautingu (viz vysv. ke str. 277).

345, 34 o *Setonovi* — viz vysv. ke str. 265.

348, 13 při *dolní terci* — v šermu směr útoku zleva doprava.

348, 14/15 *sekundou přes prsa* — v šermu útok zdola nahoru.

350, 35 *Památne je zvláště Karlem Borovským* — v Havlíčkově (dříve Německém) Brodě studoval a působil Karel Havlíček. Odtud byl odvezen v noci 16. prosince 1851 do Brixenu.

351, 13 *svolení k Praze* — Wolker se chystal po skončení táborového pobytu strávit několik dní v Praze s přítelem Demlem.

357, 3 četl *»Giocondus D'Annunziovu* — La Gioconda, drama italského spisovatele Gabriela D'Annunzia (1860—1938). Wolker četl český překlad.

359, 4 *měl jsem animo* — byl jsem vzrušen.

360, 11 *Želiv* — obec s proslulým klášteřem z 12. stol.

360, 32 *Orlík* — rozvaliny hradu nedaleko Lipnice.

366, 32 *za zvuků »Dalibora«* — Dalibor, opera Bedřicha Smetany.

366, 33 *Čejov*, dále zmíněné *Dolní město* a *Bystrá* — obce při cestě ze Světlé nad Sázavou do Humpolce.

372, 3/4 *tábořím uprostřed zelených lesů* — tábor v r. 1917 byl v lesích u Lipnice jako v r. 1916. Adresa: skautský tábor u Lipnice, via Světlá nad Sázavou.

372, 6 *loni bylo mi vše tak těžké* — Wolker vzpomíná na obtíže a vlastní nezkušenost za svého prvního táborového pobytu v r. 1916 (viz Táborový deník).

372, 21 *profesor* — A. B. Svojsík (viz vysv. ke str. 312).

372, 22 *Borůvka* — viz vysv. ke str. 316.

372, 24 *Wichterle*, dále jmenován *Karel* nebo *K. W.* — Wolkrův spolužák z prostějovského gymnasia.

373, 2 *wigwam* — viz vysv. ke str. 321.

372, 8 z *Dumasova románu »Tři mušketýři«* — Alexander Dumas (1803—1870), francouzský romanopisec a dramatik.

374, 10 *po svatokopeckém lese* — na Svatém Kopečku, kde měli rodiče Wolkrovy matky vilu, trávil Wolker v dětství celé jaro a léto, v letech školních každé prázdniny.

376, 4 *profesor byl povolán... do Prahy* — A. B. Svojsík jel do Prahy vyjednávat o aprovisaci pro tábor.

385, 12 *Z Junáka, z vašeho rozkošného článku* — v časopise Junák

II, 1916, 8 (15. září), 113—115 byl otištěn článek Na poslední hlídce, Wolkrův prozaický literární debut (viz zde str. 369).

385, 18/19 *I do němčiny přeložen.* — překlad článku Na poslední hlídce otištěn v časopise Der Pfadfinder.

386, 4 *hlaváčkovskou, dekadentní náladu* — pocit životní unavenosti, představy vyděděnců ze života; Karel Hlaváček viz vysv. ke str. 88.

389, 8 *O Rusové, jak jste nás sklamali!* — narážka na rozpad ruské fronty za první světové války. Pod vlivem oficiální interpretace ruských poměrů a z nedostatku znalostí ruského společenskohistorického vývoje jde o nepochopení významu událostí v Rusku.

391, 13 *Poe* — viz vysv. ke str. 318.

393, 7/8 *Si sepulcrum amicae visitarem, curas meas aliquantulum fere levatas.* (snad levarem? — lat.) — Kdybych navštívil hrob své přítelkyně, jistě bych aspoň poněkud ulevil svým trýzním.

395, 6 *vzal jsem si Quichota* — Don Quichote de la Mancha, román španělského spisovatele Cervantesa (1547—1616).

396, 9 *vykládal jsem Ewersovu povídku* — Heinz Ewers (1871 až 1943), německý spisovatel fantastických próz se zálibou v abnormálních duševních zjevech.

397, 16 *pan Stránský* — bratr Julie Svojsíkové, ženy profesora A. B. Svojsíka.

398, 8/9 *madrigaly* — druh lyrických písní.

399, 27 *ke Svitavským* — rodina Svitavských v Brně byla spřízněna s rodinou Wichterlovou v Prostějově.

401, 6 *vale Maria* — sbohem, Marie!

401, 7 *valeret* — zde pravděpodobně ve smyslu: a jí by se jistě i dál dobře dařilo.

401, 17 *jdu na jatky* — narážka na nebezpečí, že Wolker půjde na frontu; u válečného odvodu byl Wolker v listopadu 1917, pak absolvoval v Hranicích studentský vojenský kurs, ale od vojenské povinnosti byl osvobozen.

401, 28 *Dixi et salvavi animam meam.* — *Řekl jsem a spasil jsem svou duši.* Pozměněný citát z proroka Ezechiela, kap. 3, verš 19.

440, 22 *Schönberg* — viz vysv. ke str. 344.

DOSLOV

Jiří Wolker je dnes, třicet let po své smrti, klasikem české literatury. Vítězný boj o jeho odkaz se všemi, kdo podnikali útoky na jeho osobnost a dílo, je částí vítězného boje celé naší společnosti a její literatury o spravedlivý, důstojný život člověka a o jeho nové, zdravé umění, o jeho literaturu. Jiří Wolker se stal klasikem české literatury svým dílem z období tvůrčí zralosti. Abychom plně pochopili velikost jeho zjevu, zajímá nás však i to, jaký byl jeho růst a co dílu klasickému předcházelo v jeho mladistvém literárním vývoji. Prózy uveřejněné v tomto svazku nemají onu sílu jasné ideovosti a vyzrálé uměleckosti, na niž jsme si zvykli u Wolkra klasického. Poskytují nám však možnost poznat, jak mladý nadaný básník překonával překážky ve svém společenském vědomí i překážky vlivů soudobé literatury, až dospěl ve zralém období k plnému pochopení svého uměleckého úkolu po boku proletariátu.

Jiří Wolker se narodil v r. 1900 v Prostějově na Moravě a tam prožil s výjimkou několika prázdninových pobytů nepřetržitě celé svoje mládí až do podzimu roku 1919, kdy odešel do Prahy na vysokou školu. Prostějov, ač v kraji převážně zemědělském, byl městem průmyslovým. V průmyslovém podnikání se tu střetávala buržoasie německá s mohutnějící buržoasií českou. Dělnictvo, vesměs české, přicházelo do města z okolních vesnic. Dělnické hnutí tam mělo již svou starou tradici, od osmdesátých let už i svoje noviny, jež vydávali přímo průkopníci dělnického hnutí u nás, zprvu Josef Boleslav Pecka a pak Josef Hybeš. Mocnou oporou reakce tu byla církev, která opřena o své centrum v arcibiskupství olomouckém se snažila svým klerikalismem ochromit růst nových společenských sil. Proti ní byla v oposici i pokrokovější část prostějovské inteligence, do jejíhož okruhu se řadili také Wolkerovi rodiče. S ní byl ve styku Wolkerův otec Ferdinand Wolker, bankovní úředník. Básníková matka Zdena Wolkerová, ačkoliv pocházela z patricijské prostějovské rodiny, dokumentovala své pokrokové smýšlení jak okázalým rozchodem

s církví, tak veřejnou činností. Při výchově svého syna usilovali rodiče o plný rozvoj jeho schopností a nebránili tomu, aby se jeho poznání vyvíjelo po všech stránkách plně a samostatně. Jiří Wolker prožíval tedy své mládí v prostředí, které mu umožňovalo poznávat poměrně dobře třídní rozvrstvení společnosti a hlavní sociální rozpory doby, ale přitom i překonávat bez velkých potíží nepříznivé vlivy buržoasního původu a buržoasní ideologie. Nadto prožil své mládí v historické situaci, která svým událostmi, světovou válkou, Velkou říjnovou socialistickou revolucí, vznikem československého státu, poskytovala vnímavému studentovi hojnou příležitost k pronikavému poznání sil společenského života.

Wolkrovo umělecké nadání se projevovalo od dětství. Už jako hoch psal básničky a drobné povídky, které svědčí o jisté slohové obratnosti, i když šlo jen o hru. Wolker od dětství miloval literaturu a mnoho četl. Měl štěstí, že o rozvoj jeho velikých schopností pečovali nejen rodiče, ale i jeho učitelé na gymnasiu. Byli to v nižších třídách hlavně profesori Dr Štěpán Kožušník a Antonín Dokoupil a ve vyšších třídách Jan Kamenář a Dr Vojtěch Měrka. A konečně v neposlední řadě působilo na Wolkra i prostředí jeho venkovských pobytů na Svatém Kopečku u Olomouce, kde byli jeho kamarádi prostí dělníci.

Od vstupu na gymnasium se Wolkrovo nadání projevovalo mnohostranně. Byl výborným kreslířem, hudebníkem i obratným stylistou, jak je vidět ze školních úloh, ve 14 letech dokonce organisátorem a přispěvatelem žákovského časopisu Naše kvarta. V roce 1915 byl zaujat pokusy malířskými, v roce 1917, kdy v deníku píše, že svůj život zasvětil umění, má na mysli především hudbu. Přitom stále podrobuje své schopnosti přísné kritice. V deníku r. 1915 si poznamenává: »Zdá se mi, že můj povšechný talent dosáhne jistého prostředního bodu lehce, ale dále již nechce.« Mladý Wolker však hned ze své kritiky vyvodí důsledky. Uvědomí si odpovědnost tvůrčí umělecké práce, a když r. 1917 v něm zvítězí básník, začne o svém tvůrčím růstu odpovědně pracovat s přesvědčením, že skutečného umění může dosáhnout jen usilovnou prací. Přebohatá řada Wolkro-

vých literárních pokusů není pak jen dokladem jeho snahy ztvárnit umělecky poznání života, ale odhaluje i tvůrčí boj, v němž krystalisovala jeho umělecká osobnost. Nejaktuálnější otázkou tohoto boje byl zápas s literárními vlivy a učiteli. Různé fáze tohoto »stýkání a potýkání se« plynou pak z toho, jak se rozšiřovalo Wolkrovo poznání literatury. V jeho mladistvé tvorbě se ve zkratce odráží vlastně celý vývoj literatury od poloviny minulého století do konce první světové války. Wolkra však neformovala jen literatura, ale i život. Ba lze říci, že *postupné poznávání života a reálné skutečnosti se mu stalo hlavní zbraní v boji s tvůrčí závislostí.*

První období Wolkrovy mladistvé prozaické tvorby probíhá v době od prvního povídkového pokusu v roce 1914 do počátku roku 1917. Je ve znamení tendence k popisnému realismu se statickým zachycováním konkrétních příběhů z Wolkrova života a prostředí. A lze se právem domnívat, že toto směřování k realismu nebylo náhodné, neboť seznam jeho četby té doby vykazuje především jména realistických spisovatelů z druhé poloviny 19. století. A hledal-li by se mezi nimi ten, kdo asi bezprostředně stál u kolébky jeho první črty *Nepochopen*, byl by to některými prvky svého díla Rais. Zračí se to v klidném popisu drobných denních událostí, v pokusu nastínit v rámci povídky venkov v protikladu k městu a také v zaměření hrdinových úvah, jejichž filosofie vyúsťuje ve slovech: »Co je to být pánem? Proč mám být pánem? Pánem být doma, to něco jiného, doma by chtěl být vším, ale — jen doma. A co je to být pánem?« Současně se však už ve Wolkrově prvotině ukazují předpoklady jeho boje o samostatný tvůrčí projev. Prozrazuje schopnost vybírat rysy typické a ke kresbě reálné skutečnosti přistupuje s pohledem kritickým, jak se to ukazuje na příklad v obraze kastovnického poměru profesorů k žákům.

A přece Wolkrův nástup do literární práce se nenesl jen tímto jedním směrem. Ve 14 letech napsal také dramatický zlomek *Zrádce*. O tři roky později jej sám charakterisuje jako ozvěnu dramatu V. Huga. V thematicke pokusu, povahokresbě i výrazových prostředcích jsou stopy romantismu (prostředí loupežníků, naivní přírodní efekty, motiv msty). Zároveň jsou

tu i slabé názvuky tvorby raně realistické, kde v rámci zhusta ještě romantickém je sledován nějaký motiv sociální, pojímaný národnostně. Je v tom i odraz Wolkrova prožívání reálné skutečnosti, totiž boje s německým živlem v Prostějově, a ne náhodou vznikl Zrádce za jeho pobytu v německém prostředí v Šumperku. (Češi loupežníci, původně utiskovaní sedláci, Němec hrabě, despotický tyran poddaných.) Když Wolker zjišťoval závislost svého pokusu na dramatu V. Huga, současně poznamenal: »Divím se tehdejší své vyspělosti.« Přirozeně neměl na mysli ani ideový záměr, ani jeho umělecké provedení, nýbrž svou schopnost koncipovat velké celky a — i když jde o jednoduchý dějový sled — ukázněně držet vypracování v linii předem připraveného náčrtu.

Po těchto prvních pokusech se Wolker téměř na dva roky odmlčuje. Ne náhodou. Jeho dosavadním životem otrásla světová válka. Otec byl odveden a na čas nastoupil aktivní vojenskou službu. Do války odešli i strýc Eduard Machner a řada gymnasijských profesorů. Mladý Wolker začíná odhalovat rozsah a dosah historických a společenských procesů a v deníku z r. 1915 se začíná zamýšlet nad svým vlastním místem v životě. Tehdy se také utužuje jeho přátelství s Ivanem Sekaninou. Pokus o uměleckou reakci na nové životní zkušenosti však v něm neuzrál hned. Když v r. 1916 napsal črtu *Před vystoupením*, navazoval v ní na svou první prózu. V črtě se však ukazuje, jak se prohluboval Wolkrův kritický pohled na lidi a prostředí, v němž žil. Neužil kontrastu dvou společenských prostředí, jak to učinil v prvotině, ale soustřediv pozornost na prostředí jediné, tím ostřeji pohlédl na jeho typické rysy. Svůj postoj k němu naznačil ironií v charakteristice postav i ve volbě situací. Wolker tu zase odkrývá v individuálních vlastnostech prvky typické a projevuje tu schopnost samostatně pozorovat. V roce 1916 vznikl ještě *Táborový deník*, který zachycuje zkušenosti a dojmy z jeho pobytu v prvním skautském táboře u nás. Z výkladů vedoucího tábora profesora A. B. Svojsíka poznal tam teorii skautingu. Svůj kritický vztah k hnutí vyslovil po návratu ve *Skautském proslovu* a později v úvaze *Skauting a sokolství*. Wolker neuměl ještě od-

halit buržoasní třídní uzavřenost skautingu. Táborový pobyt však ho poučil o kolektivním životě a zapůsobil na zintenzivnění jeho vztahu k přírodě. Obdiv a láska k ní zaznívá na stránkách deníku i ve vyprávění *Na poslední hlídce*, které deník uzavírá a které se stalo jeho prozaickým debutem, když bylo otištěno v časopise Junák.

Táborovým pobytem se skončila první epocha Wolkrova mládí. Rok 1917 přinesl nové otřesy. Válečná bída rostla. Společenské rozpory se zostřovaly. Prostějovské dělnictvo vstoupilo do stávků, která byla krvavě potlačena. Přesto však vzrůstaly naděje na osvobození národní i sociální. Významné události, jako byl na příklad manifest českých spisovatelů v květnu 1917, se promítly do rozmachu národního života i v Prostějově. Na prostějovském gymnasiu se ustavilo studentské sdružení a Wolker se stal členem jeho výboru. Byly to jeho první kroky ve veřejném životě, ale jsou už odhodlaným nástupem do boje. V r. 1917 Wolker volá v proslovu *Soudruhové!* »Nastává doba všeobecných převratů; padá vše zpuchřelé a nicotné.« A dále: »Z nás žádný nesmí chybět v boji; kdo opustí jej, jest zrádce. A zrádcem jest i ten, kdo jest příliš lenivý, aby se k tomuto boji připravil.« A v provolání *Přátelé!* vyzývá: »Ach věřte jen a věřte celou duší a vírou svou i slunce unesem.« Bohatství nových životních poznání a zkušeností působilo ovšem i na Wolkrova uměleckou bytost. Především začal usilovat o vytvoření vlastního názoru na smysl umělecké práce. Byly okamžiky, kdy v ní viděl útěk z nesrovnalostí v životě, ale už sama skutečnost, že na svém růstu odpovědně pracoval, je důkazem, že počal správně chápat smysl umělecké tvorby a její vztah ke společnosti. Tím, jak překonával chvíle kolísání, jen prohluboval a upevňoval toto svoje pochopení. Prudký náraz životních dojmů v r. 1917 konečně způsobil, že i Wolkrova umělecká práce se rozrostla do veliké šíře a mnohotvárnosti.

V prozaických literárních pokusech se tehdy projevuje přelom. Humoristický obrázek *Krahujec* se sice ještě řadí k prvním jeho žánrovým obrázkům, i když jsou v něm kritické postřehy dovedeny až ke karikatuře. Všechny ostatní prózy

z r. 1917 ukazují však už nové prvky. Rozpory v okolním světě vzbuzovaly v básníkově nitru mnoho neklidu, jenž se obrátil v jeho rostoucím zájmu o zobrazení duševních procesů. Do galerie Wolkrových literárních učitelů nastoupí nové postavy. Jména Dostojevskij, Przybyszewski, Huysmans, Hlaváček, Poe představují to literární ovzduší, které naň působilo. Na jedné straně je s nadšením přijímá jako obohacení svého do-
savadního tvůrčího obzoru, na druhé straně začíná hned proti nim bojovat.

V prózách *Večer v mlhách* a *Nálady* z r. 1917 kreslí ještě žánrové obrázky, ale začíná je prohlubovat pohledem do nitra člověka, který je zároveň pohledem do nitra vlastního, když mluví o nespokojenosti zamilovaného chlapce Vládi anebo když reaguje na historické události líčením nálady zimního večera, zakaleného dojmem z válečných odvodů. Próza *Dojmy* je pak přímo Wolkrovou zповědí. Je charakteristická tím, že ačkoliv v ní pracoval pod dojmem celé literární atmosféry, přece zde zároveň formuluje požadavek samostatného názoru: »Cítím tu ubohost všech okolních, tu ubohost nesamostatného myšlení, tu ubohost otroků s cizím mozkem.« A jeho zповěď vrcholí v charakteristice vlastního vývojového zápasu: »Jsem převládán náladou. Dle té jedním a dle srdce. Dle srdce, které však stále musí bojovat s buržoasním rozumem, vítězí, však odchází z boje celé zkrvavené.«

Literární tvorba v r. 1918 a 1919 přináší do Wolkrova boje o umělecký růst konečně ještě prvek boje za umělecké mistrovství, soustředěné především na hledání formy. Wolker to vyjadřuje nejen už mottem svého povídkového cyklu *Vysoké tóny* (»Účelem této knihy próz jest hledání formy«), ale uskutečňuje to i v pokusech o jiné slovesné tvary, ať už je to báseň v próze, pohádka, essay nebo i drama. Při tomto hledání tvůrčí cesty se Wolkrovi vynořují další učitelé: Baudelaire, Maeterlinck, Wilde. Zálibou v psychologizujících a dekadentních autorech byl opožděně poplacen obecnějším vkusu, v němž se odrážel pocit nejasnosti společenské situace. A mimo to k obdivu k dílu Wildovu a Maeterlinckovu přispělo, že oba autoři byli oblíbenými spisovateli jeho otce.

Wolkrovy prozaické pokusy z té doby nejsou však jen pracemi žáka u nových učitelů, jsou hlavně dokladem, že se jeho úsilí o samostatný tvůrčí vývoj prohloubilo a zintenzivnělo. V dramatech *Vítězství* mluví ještě slovy svých učitelů o svém rozdvojení ve dvě bytosti: »v ono živelné, zdravé ... a onu složku churavou, kulturní nemoc«. V dramatickém pokusu *Vysílení* zas říká ústy hrdiny: »Jsi nemocná ... Tím, čím churaví tisíce lidí našeho věku. Jest to nemoc andělů, kteří se svíjejí v blátě, ... mají touhu, ale nemají křídel.« V úvaze *Hnus* vyjadřuje svůj soud ještě jasněji: »Ubozí však ti, kteří z vyšší inteligence nevěří. Ti žijí negativně.« Wolker hledá východisko. Střetává se v něm individualistická osamocenost s odporem k osamění. V essayi *O bolestných předtuchách* zaznívá brežiznovské vyznání: »A ruce, kterými všichni přes všechny nekonečnosti se dosahujeme, jsou čisté a dobré jako láska a říkají nám, že nejsme sami, i když jsme sami, a jsme-li sami, že jsme krásně sami.« Totéž formuluje ještě mnohem konkrétněji v povídce *Zástupy*: »Chlapci, udělejme průvod!« »Co ti to napadá. Je nás málo.« »Přidají se. Věř mi. Jenom stále věř!«

V umělecké metodě Wolkrových próz se toto úsilí projevuje v zápase mezi vyhraněnou subjektivitou a snahou o objektivitaci. Wolkrovi jsou jeho povídky, básně v próze a ostatní prózy prostředkem k tomu, aby vyslovil svoje vlastní hledání a pochyby, ale současně při těchto výzkumech ve vlastním nitru prohlubuje svoje umění vytvářet z individuálního typické a ve zkoumání vlastního nitra zachycuje prvky typické pro svou generaci. Hlavní oporou v boji s literárními vlivy se mu stala zásada naplnit každou práci rysy živé skutečnosti, reálným prostředím, v němž žil. Učinil-li výjimku proti této zásadě, bylo jejím výsledkem, že vzápětí zintenzivněla jeho cesta za realitou. V povídkové tvorbě soustředěné v r. 1918 do cyklu *Vysoké tóny* líčí na příklad v *Zástupech* svou účast na politické manifestaci při schůzi české státoprávní demokracie v Prostějově. V *Hrobařích* z téhož cyklu sahá po konkrétním prostředí a konkrétní dějové zápletce; vzpomínka na podivínského hrobaře dosud žije v paměti prostějovských občanů. V *Hypochondru* má zase na mysli určitou postavu a typisuje

ji v představitele celé společenské vrstvy. Tam, kde se celkový rámec vymyká reálné skutečnosti a kde autor sahá po zjevech svým způsobem v životě výjimečných, v *Nemocných* a v *Nevěštách Kristových*, zachycuje se alespoň o konkrétní detail (Beethovenův kvartet cis moll, jeptišky na Svatém Kopečku). A konečně tam, kde mu jde o kresbu po výtce psychologickou, v úvaze *O ženách*, vyslovuje zpověď vlastních určitých osobních citů. Zájem o psychologické procesy, kterými obohacuje tyto povídky ve srovnání s prvotinami, není však únikem ze skutečnosti, ale další cestou k ní. V umělecké metodě je odraz nového zájmu i v tom, že od charakteristiky popisem přechází k charakteristice dialogem. Hledání formy, kterému podle motta zasvětil Vysoké tóny, vedlo už v tomto cyklu k náběhům k básni v próze. Poslední čísla, *Nevěsty Kristovy* a *Barbar*, zapadají vlastně už do rámce cyklu nového, který vznikl na přelomu r. 1918 a 1919. Formě básně v próze se Wolker učil u dekadentního básníka Charles Baudelaira. Učil se u něho citlivému pohledu do nitra bytosti, ale je mu v podstatě vzdálen jeho svět únavy, pyšného smutku, zkázy a cynismu. I když mluví o smutku a bolesti, přece jen nad vším vítězí Wolkrova láska k životu. Jeho samostatnost se nedala umlčet. Čestně usiloval vytvořit básně pravdivé, nevyčtené. »*Pískulák*« je dokladem Wolkrovy upřímnosti tím, jak vyslovuje jeho dětský zážitek.

Zvláštní místo zaujímají v té době mezi Wolkrovými prozaickými pracemi jeho pokusy dramatické. Literárním učitelem mu zde byl Maeterlinck. O tom, jak ostře jej Wolker sám později kritisoval, svědčí jeho referát o provedení Princezny Maleiny z r. 1923. Tam vymezil, s čím nemohl zásadně souhlasit v jeho tvorbě. Mohl to učinit tím jasněji, že ve svých mladistvých pokusech mu podléhal. *Vysílení* a *Praská-li struna* . . . řeší otázku, jež plynou z maeterlinckovské filosofie. Jde o zápas vůle lidí proti lhostejnému osudu a o překonání vlastní osamocení rozletem duší, které se sbližují podle svých náklonností. Wolker tu vytváří maeterlinckovské drama-dialog, ba někdy jsou to v rámci dialogu vlastně monology, v nichž každá mluvící osoba si objasňuje stále jen svou myšlenku bez

zřetel k tomu, co říká osoba druhá. S tím nutně souvisí, že vzniká drama nehybné, kde není ani přesně situováno místo děje, aby se dosáhlo symbolického zobrazení prostoru v reálném světě (u Maeterlincka staré hrady, ostrovy, vrcholky hor — u Wolkra vesměs pokoj s výhledem do zahrady), a kde není ani přesně situován čas děje, aby se tím dosáhlo symbolického zachycení stavu duše (Maeterlinckův východ či západ slunce u Wolkra důsledně dodržován). A přece nelze ani o těchto dramatických pokusech říci, že by vznikaly výhradně z knih. Wolker nakonec i v nich vycházel z reálného života, i když z úzké psychologické základny, z pochyb vlastní lásky a z nejistot své tvůrčí práce. Současně však napovídá právě při soustředění na tuto úzkou základnu zásady, které mu pomohou ji přerůst. V dispozici k *Vítězčímu* odkrývá rozpor, který je podstatou jeho umělecké bytosti: »Rozdvojím sebe ve dvě části: ono živelné, přirozené, chtějící, ono, co je mladé a silné, a onu složku churavou, kulturní nemoc.« Tamtéž pak mluví i o svém vývojovém boji: »Já vítězím jen svou vůlí, kterou jsem napjal až k prasknutí.«

Poslední fáze mladistvého vývoje, jak se rýsuje v jeho pracích prozaických, zastihuje Wolkra v nových historických a společenských podmínkách. Rok 1919 je prvním rokem života v samostatném československém státě. Wolker je v poslední gymnasijské třídě a připravuje s k maturitě. Kolem něho je vše pod dojmem prvního opojení z národní samostatnosti. Pronikavé pozorování života, jeho zkušenost válečného utrpení a hrozby přímých válečných hrůz (na sklonku války byl u vojenského odvodu) však nedovolily Wolkrovi, aby za slavnostním opojením neviděl stíny společenské skutečnosti. V jednom připravovaném referátě se ozývá trpkost nad záplavou slavností: »Nebylo nikdy pořádáno tolik slavností — a nebylo také asi nikdy takové množství nepodařených slavností jako právě letos.« V *Proslovu na akademii gymnasia* vysvětluje, jak on chápe povinnosti života v nových historických podmínkách: »Až uslyšíme praskati klasy úrodou, kterou jsme sami si způsobili, — potom teprve budeme moci na chvíli stanouti a setřítí pot s čela!« V článku *Skauting a sokolství* volá: »Byli-li jsme

silni v otroctví, musíme být dvojnásob silni ve svobodě. Nestačí však jen mít sílu, je třeba být k dílu i připraven.« V řeči *Soudruhové!* klade otázku: »V čem spočívá ona příprava?« Sám hned odpovídá: »Ve všeobecné vzdělanosti každého jednotlivce.« A vykládá, jak tuto vzdělanost chápe: »Vzdělání toto musíme urvat každé příležitosti v životě.« Protože však ví, že život může přinést i zklamání, hlásá: »Potřebujeme víru v sebe. A čím získáme důvěru v sebe? Uvědoměním si mravní krásy svého díla.«

Ve Wolkrových prózách se jeví patrný odraz nové životní situace. V souhlase s obecnou náladou radosti nad koncem válečných útrap působilo na Wolkra nejmocněji dílo Šrámkovo a Neumannovo, naplněné obdivem k přírodě a smyslovým okouzlením. Vývojový přelom se však neuskuteční najednou. V r. 1919 se objevují mezi Wolkrovými prozaickými pokusy pohádky, které se ještě řadí celkovým laděním k tvorbě z roku 1918. Umělou pohádku si Wolker oblíbil v podání Anderse-
nově a Wildově. V pohádce *O růži, která vykvetla v deštích*, jež je fabulačně i konečným řešením inspirována Wildem (pohádkou o slavíku a růži), je Wildův paradox mírněn Wolkrovou vůlí k radosti i po bolestném zklamání, jeho vírou ve vlastní sílu.

Povídková tvorba, která vznikala v r. 1919 spolu s těmito pohádkami, mluví však už o onom dalším vývojovém procesu. V povídkách *Vrtošivec* a *K ránu* jsou prvky popisného realismu v kresbě prostředí, převládá tu ještě nálada dekadentního individualismu, ale ozývá se tu po prvé přilnutí k přírodě v obraze letního večera ve Vrtošivci a v obraze letní měsíční noci v próze *K ránu*. Vzápětí nato vznikající povídka *Shledání* je spojena s jeho bojem o tvůrčí samostatnost jen drobnými detaily v kresbě prostředí a ve zpracování postavy služky. Ale jako by sám cítil, že ve *Shledání* znějí tóny příliš pathetické, které nevyslovují skutečnost, vrací se do reálného života v *Jedovatém milování*, *Chladu* a *Milušce*. Těmito povídkami se uzavírá Wolkrův mladistvý prozaický vývoj. V bohatých přírodních pasážích a v obraze smyslových radostí člověka jsou příznačné rysy této jeho vývojové fáze. V *Jedovatém milování*

se Wolker zaměřuje na příběh jinocha žijícího v malém městě, v Chladu líčí studenta, který prožívá přechod z malého města do Prahy na vysokou školu — v obou případech jde vlastně o tematiku autobiografickou —, a v Miluše je hrdinkou dívka prožívající prázdniny po maturitě na venkově. Už tematikou zde znovu potvrzuje a rozvíjí hlavní zásadu své umělecké práce, zobrazování reálné skutečnosti. To dále propracovává i v náčrtu dějového rámce i v ideji povídek. Vyzrává v nich i Wolkrova schopnost typisace. Svědčí o tom jak detaily, jimiž kreslí životní prostředí, tak duševní stavy hrdinů. Zároveň se mu tato metoda stává nástrojem společenské kritiky.

Kritický pohled na celou společenskou a uměleckou skutečnost, která Wolkra obklopovala, vrcholí nakonec v theoretické úvaze *O novém umění*. Neumí ještě přesně definovat síly, které uvádějí společenský vývoj v pohyb, ale umí už formulovat zásadu, která uvádí prakticky v život theoretické poznání zásady společenského vývoje: »Býti nestranným . . . ostatně není žádná dobrá vlastnost, protože to vůbec není vlastností.« Wolkrovo hledání životního a uměleckého principu tím dospívá k poznání, že smyslem života se mu stane boj. Zatím ještě vidí otázku boje jako záležitost generační. Avšak v rozhodnutí bojovat vždy za to nové, mladé, v čem jedině je síla k dalšímu životu, se rýsují předpoklady jeho příštího boje za vítězství dělnické třídy. Podává vlastně v této úvaze i resumé své vlastní umělecké cesty k tvůrčí zralosti, praví-li, že »každé nové je bohatší o svoji cestu«.

Léta Wolkrova mladistvého vývoje byla léta učednická. Jeho mladistvé práce byly práce žákovské. Růst Wolkrovy umělecké osobnosti ukázal, že »učit se, to neznamená ještě napodobovat«. Avšak osvojit si zkušenosti bylo nutné pro jeho samostatný a plný vývoj, z něhož vyzrál klasik naší nové literatury.

Julie Štěpánková

SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

Frontispice: Fotografie Jiřího Wolkra v kruhu jeho přátel v r. 1917.
Stojící vzadu je Wolker, třetí zleva je Ivan Sekanina.

Za str. 72: Z rukopisu povídky Hypochondr v cyklu Vysoké tóny.
Ukázka Wolkrových karikatur.

Za str. 160: Rukopis konceptu A básně v próze Luna.
Rukopis konceptu B básně v próze Luna.

Za str. 376: Kresba z Táborového deníku.
Stránka z deníku Té, které patříím.

OBSAH

POVÍDKY

Nepochopen	9
Před vystoupením	21
Dojmy	23
Večer v mlhách	30
Krahujec	38
Poslední disonance	42
Jízda	45
Vysoké tóny	
Zástupy	51
Hrobaři	57
Nemocní	66
Noc	69
Hypochondr	70
O ženách	75
Nevěsty Kristovy	77
Barbar	78
Sivý	79
Vrtošivec	82
K ránu	89
Shledání	95
Rozchod	105
Chlad	108
Jedovaté milování	121
Miluška	140

BÁSNĚ V PRÓZE

Nálada	155
Nálada	156
Láska	158

Básně v próze

Poledne	159
Vzpomínání	159
Rozhovor	159
Mé myšlenky	160
Luna	160
Já	161
Paláce štěstí a rozkoše	161
Bouře	161
Matka	162
Stezka	162
Mé město	162
Dopis	163
Hvězdáři a básník	163
Příchod podzimu	164
Vyhnanec	164
Sny	164
Neposlušný	165
Delikátní podvod	165
Námořník	166
Bolesti	166
Dítě	167
Stello	167
»Piskulák«	168
Ticho	169
Za Tebou půjdu	170
Po rozchodu	170
Pozdravy z dálky	170
Dešť	171
Své milé I	171
II	172
Obraz, který jsem dostal	172
Barvy	173
Hřbitov	174

POHÁDKY

Pohádka o bledé princezně	177
O růži, která rozkvetla v deštích	185
O zarostlém chodníku	191

DRAMATICKÉ ZLOMKY

Zrádce	195
Kvetoucí jabloně	201
Praská-li struna, zavzlyká všemi melodiemi, které kdysi zpívala	203
Mrtvá	216
Vysílení	231
Vítězící	243

ÚVAHY

Ze života Husova	251
Člověk a květina	253
Homo non sibi sed patriae natus	254
Jdou se sklopenou hlavou, snad přemýšlejí o hladu svých dětí	255
Essaye	
Maurici Maeterlinckovi	256
Teplá bolest	256
Zrcadlo dnů	259
Hnus	261
O bolestných předtuchách	262
Skauting a sokolství	264
O novém umění	268

PROSLOVY

Skautský proslov	277
Přátelé!	279
Soudruhové!	281

Proslov při žákovské akademii gymnasia	287
Aforismus	291

FRAGMENTY

Oscar Lípa	295
Kdybych napsal knihu	297
Za láskou	298
Slavnosti	299
Šrámek: Léto	300

DENÍKY

Můj deník	303
Táborový deník	310
Té, které patřím	372
Poznámky vydavatelčiny	403
Vysvětlivky	470
Doslov	480
Seznam obrazových příloh	491

KNIHOVNA KLASIKŮ
SPISY JIŘÍHO WOLKRA

Svazek čtvrtý

MLADISTVÉ PRÁCE PRÓZOU

Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, n. p., jako svou 175. publikaci v redakci krásné literatury. Praha 1954. Šéfredaktor Jan Rezáč. Odpovědný redaktor a korektor Josef Čermák. Technický redaktor Jindřich Štastný. Z nové sazby písmem garmond Old Style vytiskly Brněnské knihtiskárny, n. p., provozovna 3, Brno. Vydání první, náklad 10 400 výtisků.

Cena brož. 18 Kčs, váz. 24 Kčs.

1. 10. 1953

301 137 — 51888/1/52/III/2 — 175 — 8% — Sazba 8. IV. 1953. — Tisk 19. I. 1954. — 13,39 plánovacích archů, 26,39 autorských archů, 26,97 vydavatelských archů. Papír 7209-51, formát 84×108 cm, 80 g.

Brož. 18 Kčs, váz. 24 Kčs

301 13 7 — 1. 10. 1953

2370